

Allan Kardec

El la franca originalo tradukis
Prof. L.C. Porto Carreiro Neto L.K.

LA LIBRO DE LA SPIRITOJ

LA LIBRO DE LA SPIRITOJ

BIBLIOTEKO DE MODERNA SPIRITUALISMA FILO-
ZOFIO KAJ DE LA PSIKAJ SCIENCOJ

Spiritualisma Filozofio

LA LIBRO DE LA SPIRITOJ

enhavanta

La Principojn de la Spiritisma Doktrino

pri la senmorteco de la animo, la naturo de la Spi-
ritoj kaj ties rilatoj kun la homoj, la moralaj leĝoj,
la nuntempa vivo, la estonta vivo kaj la estonteco
de la homaro,

laŭ la instruado donita de la Superaj Spiritoj pere
de pluraj mediumoj,

kolektitajn kaj ordigitajn

DE

ALLAN KARDEC

Eldonfako de

BRAZILA SPIRITISMA FEDERACIO
Av. L-2 Norte, Q. 603 — Conjunto F
70830 — Brazilio - DF — Brazilo
kaj
20941 — Rio-de-Janeiro — RJ
Brazilo

2ª eldono en Esperanto

De la 4ª øis la 6ª ekzempler-milo

Kovrilo de CECCONI

El la franca lingvo tradukis Esperanten:
L. C. PORTO CARREIRO NETO

84-AA; 002.3-0; 11/1989

Copyright by

FEDERAÇÃO ESPÍRITA BRASILEIRA
(*Brazila Spiritisma Federacio*)

Av. L-2 Norte — Q. 603 — Conjunto F
70830 — Brasília — DF — Brasil

*Kompostado, fotolitografio kaj ofset-presado de
Presejo de la Eldona Fako de FEB*

Rua Souza Valente, 17

20941 — Rio — RJ — Brasil

C.G.C. nº 33.644.857/0002-84

I.E. nº 81.600.503

Impresso no Brasil

PRESITA EN BRAZILIO

ENHAVO

Prezento	15
Enkonduko	19
Antaŭparolo	55

UNUA PARTO

Primaraj Kaŭzoj

ĈAPITRO I – <i>Dio</i>	59
Dio kaj la Senfino	59
Pruvoj pri la ekzisto de Dio	60
Atributoj de Dio	62
Panteismo	63
ĈAPITRO II – <i>Ĝeneralaj elementoj de la universo</i>	65
Konado de la principo de la ekzistaĵoj	65
Spirito kaj materio	66
Propecoj de la materio	69
Universa spaco	71
ĈAPITRO III – <i>La Kreado</i>	72
Formado de la mondoj	72
Formado de la vivantaj estaĵoj	73
Loĝatigo de la Tero. Adamo	75
Diverseco de la homaj rasoj	76

Plureco de la mondoj	76
Konsideroj kaj konsentaj asertoj en la Biblio pri la mondkreado	78
ÆAPITRO IV – <i>La vivoprincipo</i>	81
Organaj kaj neorganaj estaĵoj	81
Vivo kaj morto	83
Intelektaj instinktoj	85

DUA PARTO

La mondo de la Spiritoj

ÆAPITRO I – <i>Pri la Spiritoj</i>	87
Origino kaj naturo de la Spiritoj	87
Primitiva normala mondo	89
Formoj kaj aĵostato de la Spiritoj	90
Perispirito	91
Diversaj ordoj de la Spiritoj	92
Spirita hierarkio	93
Tria ordo — Neperfektaj Spiritoj	95
Dua ordo — Bonaj Spiritoj	98
Unua ordo — Puraj Spiritoj	100
Progreso de la Spiritoj	101
Anĝeloj kaj demonoj	105
ÆAPITRO II – <i>Enkarniigo de la Spiritoj</i>	109
Celo de la enkarniigo	109
Pri la animo	110
Materialismo	114
ÆAPITRO III – <i>Reveno el la enkorpa vivo al la spirita vivo</i>	118
La animo post la morto; ĝia individueco. La eterna vivo	118
Disiigo de la animo je la korpo	120
Spirita konsterniteco	123
ÆAPITRO IV – <i>Plureco de la ekzistadoj</i>	126

Pri la reenkarnejo	126
Justeco de la enkarnejo	127
Enkarnejo en la diversaj mondoj	128
Impostoma transmigrado	134
Sorto de la infanoj post la morto	137
Sekso de la Spiritoj	139
Parenteco, genealogia deveno	139
Fizikaj kaj moralaj similaĵoj	140
Denaskaj ideoj	144
 ĈAPITRO V – <i>Konsideroj pri la plureco de la ekzistadoj</i>	 146
 ĈAPITRO VI – <i>La spirita vivo</i>	 157
Vagantaj Spiritoj	157
Provizoraj mondoj	160
Perceptoj, sensacoj kaj suferoj de la Spiritoj	162
Teoria studo pri la sensacoj de la Spiritoj	167
Elektio de la provoj	172
Transtombaj interrilatoj	180
Simpatiaj kaj antipatiaj rilatoj inter la Spiritoj. “Eternaj duonoj”	184
Memoro pri la enkorpa ekzistado	187
Solenoj memore de la mortintoj. Funebraj ceremonioj	191
 ĈAPITRO VII – <i>Reveno al la enkorpa vivo</i>	 194
Unuaj fazoj de la reveno	194
Kunejo de animo kun korpo. Aborto	197
Moralaj kaj intelektaj kapabloj de la homo	200
Influo de la organismo	202
Idioteco, frenezeco	204
Pri la infanaĵo	207
Surteraj simpatioj kaj antipatioj	210
Forgeso pri la pasinteco	211
 ĈAPITRO VIII – <i>Liberiĝo de la animo</i>	 217
La dormo kaj la sonĝoj	217
Spirita vizitoj inter vivantaj personoj	223
Kapita transiĝo de la penso	225
Letargio, katalepsio, ĉajnaj mortoj	225
Somnambulismo	227

Ekstazo	231
Duobla vidado	232
Teoria resumo pri somnambulismo, ekstazo kaj duobla vidado	234
ÆAPITRO IX – <i>Agado de la Spiritoj en la korpa mondo</i>	241
Penetrado de la Spiritoj en nian penson	241
Kapita influo de la Spiritoj sur niajn pensojn kaj farojn	242
Demonposeditoj	245
Konvulsiuloj	247
Sindonemo de la Spiritoj al iuj homoj	249
Gardantaj anĝeloj. Protektantaj, familiaraj aŭ simpatiantaj Spiritoj	250
Antaŭsentoj	261
Influo de la Spiritoj sur la okazojn de la vivo	261
Agado de la Spiritoj ĉe la naturaj fenomenoj	266
La Spiritoj dum la bataloj	268
Kontraktoj	269
Kapita potenco. Talismanoj. Sorĉistoj	271
Beno kaj malbeno	272
ÆAPITRO X – <i>Okupoj kaj misioj de la Spiritoj</i>	274
ÆAPITRO XI – <i>La tri naturaj regnoj</i>	283
La mineraloj kaj la vegetaloj	283
La bestoj kaj la homo	285
Metempsikozo	293

TRIA PARTO

Moralaj leĝoj

ÆAPITRO I – <i>Dia aŭ natura leĝo</i>	296
Karakteroj de la natura leĝo	296
Origino kaj konado de la natura leĝo	297
Bono kaj malbono	301
Divido de la natura leĝo	305
ÆAPITRO II – I. <i>Leĝo de adorado</i>	306

Celo de la adorado	306
Ekstera adorado	307
Kontemplavivo	308
La preo	309
Politeismo	312
Oferoj	314
 ÆAPITRO III – II. Leo de laboro	317
Neceso de laboro	317
Limo de laboro. Ripozo	319
 ÆAPITRO IV – III. Leo de reproduktado	321
Loøantaro de la terglobo	321
Sinsekvado kaj perfektio de la rasoj	321
Malhelpoj al la reproduktado	323
Edzeco kaj frayleco	324
Poligamio	325
 ÆAPITRO V – IV. Leo de memkonservado	326
Instinkto de memkonservado	326
Rimedo por memkonservado	326
Øuado de surteraj riazøoj	329
Necesaøoj kaj superfluaøoj	330
Memvolaj sindetenoj. Pentabstinoj	331
 ÆAPITRO VI – V. Leo de detruado	334
Necesa detruado kaj ekscesa detruado	334
Detruantaj malfeliaøegoj	336
Militoj	339
Hommortigo	339
Krueleco	340
Duelo	342
Puno de morto	343
 ÆAPITRO VII – VI. Leo de socio	346
Neceso de la societa vivo	346
Izolvivado. Silentpromeso	347
Familioligiloj	348

ÆAPITRO VIII – VII. <i>Leŭo de progreso</i>	349
Natura stato	349
Irado de la progreso	350
Degenerintaj popoloj	353
Civilizacio	356
Progreso de la homa leŭaro	358
Influo de Spiritismo sur la progreson	359
ÆAPITRO IX – VIII. <i>Leŭo de egaleco</i>	362
Natura egaleco	362
Malegaleco de kapabloj	362
Sociaj malegalecoj	363
Malegaleco de riæcoj	364
Provoj de riæco kaj de mizero	366
Egaleco de rajtoj de viro kaj de virino	366
Egaleco antaŭ la tombo	368
ÆAPITRO X – IX. <i>Leŭo de libereco</i>	370
Natura libereco	370
Sklaveco	371
Libereco de pensado	372
Libereco de konscienco	373
Libera volo	374
Fatalo	376
Konado de la estonteco	382
Teoria resumo pri la instigilo de la homaj agoj	384
ÆAPITRO XI – X. <i>Leŭo de justeco, amo kaj karitato</i>	389
Justeco kaj naturaj rajtoj	389
Rajto de propreco. Peto	391
Karitato kaj amo al proksimulo	393
Patrino amo kaj filia amo	395
ÆAPITRO XII – XI. <i>Morala perfekteco</i>	397
Virtuoj kaj malvirtuoj	397
Pasioj	402
Egoismo	404

Karakterizaĵoj de la virta homo	408
Konado de si mem	409

KVARA PARTO

Esperoj kaj konsoloj

<i>ĈAPITRO I – Surteraj suferoj kaj ŝuoj</i>	412
Relativaj feliaĵoj kaj malfeliaĵoj	412
Perdo de amataj personoj	418
Elreviĝoj. Nedankemo. Rompitaj korigiĝoj	420
Antipatiaj kuniĝoj	421
Timo antaŭ la morto	422
Naŭzo pri la vivo. Memmortigo	424
<i>ĈAPITRO II – Estontaj suferoj kaj ŝuoj</i>	431
La nenio. Estonta vivo	431
Intuicio pri la estontaj suferoj kaj ŝuoj	432
Partopreno de Dio en la punoj kaj rekompencoj	433
Eco de la estontaj suferoj kaj ŝuoj	434
Materiaj suferoj	442
Kulpelpago kaj pento	444
Daŭro de la estontaj suferoj	448
Reviviĝo de la karno	455
Paradizo, infero kaj purgatorio	457
KONKLUDO	462

Allan Kerley

PREZENTO

ALLAN KARDEC estis la pseŭdonimo de Hippolyte Léon Denizard Rivail, naskita en Lyon (Franclando) la 3-an de Oktobro 1804, en klera familio. Ankoraŭ tre juna, li estis altirita de la sciencoj. La faris siajn unuagradajn studojn ĉe la Lernejo de Pestalozzi, en Yverdun (Svislando); de tiu mondkonata edukisto li estis unu el plej distingiaj lernantoj kaj de ties edukmetodo li estis plej diligenta propagandisto; aŭ ante nur dek-kvar jarojn, li lernigadis al siaj kolegoj tion, kion li iom post iom ricevadis de siaj instruantoj. La knabo estis edukita en protestantismo, sed, pro intimaj sentoj, li baldaŭ ekpensis ian religian reformon kaj serĉis, de tiam, ian ŝmedon por unuigi la kredojn; tian rimedon li trovis en Spiritismo.

Li estis membro de pluraj akademioj, inter kiuj la Reĝa Akademio de Arras. De 1835 ĝis 1840 li faris, en sia hejmo, senpagajn kursojn pri fiziko, kemio, anatomio, astronomio k.a. Antaŭ ol sin dediĉi al la studado de la spiritismaj fenomenoj, Kardec laboradis do sur pluraj kampoj de la homa agado kaj postlasis pri tiuj plej diversajn verkojn.

En 1855, kiam la manifestiĝoj de la Spiritoj komencis esti studataj, Kardec ilin serioze ekatentis; lia genio tie tuj ekvidis faktojn, kiuj ekstreme interesus la homon, kaj la principon de novaj naturaj leĝoj, nome de la

leøoj, laŭ kiuj fariøas la rilatoj inter la videbla kaj la nevidebla mondoj; li konstatis, en la manifestiøado de la nevidebla mondo, unu el la naturaj fortoj, kies konado solvus multe da problemoj, pro sia strangeco konfuzantaj la homan spiriton. El la "parolantaj tabloj", el laŭpajne senkaŭzaj frapoj, el la neklarigeblaj movoj de objektoj kaj el multaj aliaj okazoj tiaspecaj, Kardec, kiu, samtempe studadis magnetismon, kolektis elementojn sufiøajn por verko: la 18-an de Aprilo 1857 venis en lumon la unua eldono de "La Libro de la Spiritoj", lia unua verko pri la afero Spiritismo. Øin sekvis: "La Libro de la Mediumoj", Januaro 1861; "La Evangelio laŭ Spiritismo", Aprilo 1864; "La Åielo kaj la Infero", aŭ "La Justeco de Dio laŭ Spiritismo", Aŭgusto 1865; "La Genezo, la Mirakloj kaj la Antaŭdiroj", Januaro 1868; k.a. La 1-an de Januaro 1858 li fondis "La Revue Spirite"; la 1-an de Aprilo de tiu sama jaro li fondis, en Parizo, la unuan spiritisman societon regule starigitan, sub la nomo "Société Parisienne des études spirites", kies ekskluziva celo estis la studado de øio ajn, kio povus helpi la progreson de tiu ĉi naskita scienco.

Nenion li konkludis sen longa observado; kaj de sia zorga, skrupula observado li deduktis la leøojn de la tiel nomataj spiritismaj fenomenoj. Li pruvis, ke "supernaturaj" faktoj neniel ekzistas, æar, efektive, æiuj fenomenoj enteniøas en la Naturo mem.

La 31-an de Marto 1869 la Spirito de Allan Kardec forlasis sian karceron. Dum sia tuta vivo li tenis standardon kun la devizo: "laboro, solidareco, toleremo"; kaj por Spiritismo li starigis la principon: "Ekster karitato ekzistas nenia savo". Li ja komprenis la naturajn leøojn: ni penu sekvi liajn paøosignojn.

"La Libro de la Spiritoj" sidigis la bazon de la tuta grandioza konstruaĵo, kaj tial la "Federação Espírita Brasileira", dezirante diskonigi tra la mondo la verkaron

de la “kodiginto de Spiritismo”, elektis ne nur æi tiun verkon, sed ankaý, kompreneble, Esperanton, por ties diskonigo.

LA TRADUKINTO

Rio-de--anejro, la 31-an de Januaro 1943. ^(*)

---

^(*) Tiu æi traduko estas farita por konkurso, kies juø-ado postulis longan tempon, æar la Eminentaj Juøintoj, S-roj A. Caetano Coutinho kaj Carlos Domingues, paciencie komparis æiun frazon de la originalo kun æiu el la tri plej bonaj tradukoj al ili prezentitaj; tial øi aperas antaý la publiko tri jarojn post tiu dato. La du aliaj tradukoj, juøitaj ankaý bonaj kaj premiitaj, estis faritaj de Iþmael Gomes Braga, en Rio-de--anejro, kaj Victor Luís Cao, en Montevideo, Urugvajo.

Enkonduko

en la studadon de la Spiritisma Doktrino

I

Por ke nenia konfuzo naskiĝu el la multobla senco de identaj terminoj, la klareco postulas, ke novaj aferoj estu esprimataj per novaj vortoj. La vortoj *spirita*, *spiritualisto*, *spiritualismo*, *spiritualista*, *spiritualisma* havas precize difinitan signifon; atribui al ili novan signifon, celante ilin apliki al la doktrino de la Spiritoj, estus pliigi la jam tiel multnombrajn kaŝzojn de dubasenceco. Efektive, spiritualismo estas la malo de materialismo; kiu kredas, ke li havas en si ion krom materio, tiu estas spiritualisto; sed el tio ne sekvas, ke li kredas la ekziston de Spiritoj kaj ties komunikadon kun la videbla mondo. Anstataŭ la vortoj SPIRITA kaj SPIRITUALISMO, ni uzas, por nomi ĉi tiun kredon, la vortojn *spiritista*, *spiritisto*, *spiritisma* kaj *spiritismo*, kies formo memorigas ties originon kaj radiksencon; tio havas la utilon, ke ili estas perfekte kompreneblaj; kaj, aliflanke, la vorto *spiritualismo* konservas sian propran kaj ĉustan signifon.

Ni do diras, ke la *spiritisma* doktrino, aŭ *Spiritismo*, havas kiel principon la rilatojn inter la materia mondo kaj la Spiritoj aŭ estuloj de la nevidebla mondo. La adeptoj de *Spiritismo* estas *spiritistoj*.

La Libro de la Spiritoj enhavas, speciale, la spiritisman doktrinon, kiu sin ligas al la ĝenerala *spiritualisma* doktrino, kies unu el la eroj ĉi estas. Jen la motivo, kial ni skribas sur la supra parto de la unua paĝo la vortojn *Spiritualisma Filozofio*.

II

Estas alia vorto, pri kiu ankaŭ gravas, ke ni nin interkomprene, ĉar ĉi estas unu el la subteniloj de la tuta morala doktrino kaj objekto de multenombraj diskutoj, pro manko de ĝuste fiksita signifo, nome la vorto *animo*. La malakordo de opinioj koncerne la naturon de la animo originas el la aparta uzo, kiun ĉiu faras mem de tiu vorto. Perfekta lingvo, en kiu ĉiu ideo estus reprezentata de ĝusta vorto, malbligis multajn diskutojn; posedante unu vorton por ĉiu afero kaj objekto, ĉiuj sin interkomprenus.

Laŭ la opinio de kelkaj homoj, la animo estas la principo de la organa materia vivo; ĉi ne havas ekzistadon propran kaj nenioas samtempe kiel la vivo: do, pura materialismo. En ĉi tiu senco, kaj por komparo, ili diras, ke fendita instrumento, jam ne kapabla eligi sonojn, ne havas animon. Laŭ tiu opinio, la animo estas efiko, ne kaŭzo.

Aliaj kredas, ke la animo estas la principo de intelekto, la universa aganto, el kiu ĉiu estulo sorbas ioman parton. Laŭ la penso de tiuj, en la tuta universo ekzistas unu sola animo, disĉetanta erojn al la diversaj estuloj dotitaj per intelekto, dum ties vivo; ĉiu el tiuj eroj, post morto, revenas al la komuna fonto, kie ĉi miksiĝas kun la tuto, same kiel la riveroj kaj riveretoj refluas en la maron, el kiu ili fontis. Ĉi tiu opinio diferencas de la antaŭa per tio, ke, laŭ ĉi, estas en ni io krom materio kaj ke io restas post morto; sed tio estus, pli aŭ malpli, kvazaŭ ĉio forfiniĝus, ĉar, jam ne havante individuecon, ni ne plu konscius pri ni mem. Laŭ tiu opinio, la universa animo estus Dio kaj ĉiu vivanto estus parto de la dia Estulo: ĉi tio estas ia modifita formo de *panteismo*.

Aliaj, fine, asertas, ke la animo estas io morala, malsama, sendependa de la materio kaj konservanta sian individuecon post morto. Sen kontraŭdiro, ĉi tiu estas la plej ĝenerala signifo, ĉar, kun unu aŭ alia nomo, la ideo pri tiu estaĵo, postvivanta la korpon, troviĝas en la stato de kredo instinkta kaj nedependa de ĉiu instruado, en ĉiuj popoloj, kia ajn estas la grado de ties civiliziteco. Ĉi tiu doktrino, laŭ kiu la animo estas *kaŭzo kaj ne efiko*, estas tiu de la *spiritualistoj*.

Ne diskutante la meriton de tiuj opinioj kaj konsiderante nur la lingvan flankon de la demando, ni diras, ke tiuj tri signifoj de la vorto *animo* formas tri malsamajn ideojn, ĉiu el kiuj postulus apartan vorton. Ĉi estas trisenca vorto, kiun ĉiu homo povas, ja prave, difini laŭ sia vidpunkto; neperfekto troviĝas en la idiomato, kiu havas unu solan vorton por tri ideoj. Por forigi ĉian konfuzon, oni devus limigi la signifon de la vorto *animo* je unu el tiuj tri ideoj; la elekto ne gravas: la tuta demando estas interkompreniĝo, pure konvencia afero. Pajnas al ni pli logike konsideri tiun vorton laŭ ĉia plej vulgara signifo; pro tio, ni nomas *ANIMO la nematerian kaj individuan estulon, kiu loĝas en ni kaj kiu postvivis la korpon*. Eĉ se ĉi ne ekzistus kaj estus nura imagaĵo, ni bezonus ian vorton por nomi tiun estulon.

Ĝi manko de aparta vorto por ĉiu el la du aliaj punktoj, ni nomas:

Vivoprincipo la principon de la materia organa vivo, kia ajn estas ties origino, komunan al ĉiuj vivantaj estaĵoj, ekde la vegetaĵoj ĝis la homo. Ĝi povas esti vivo sen konsidero al pensokapablo, tial la vivoprincipo estas io distingita kaj sendependa. La vorto *vivipovo* ne esprimus saman ideon. Unuj opinias, ke la vivoprincipo estas propreco de la materio, efiko okazanta tiam, kiam la materio troviĝas en iuj difinitaj cirkonstancoj; aliaj — kaj tiu ĉi estas la plej ĝenerala ideo —, ke ĉi kuŝas en iu speciala, universe dissemita fluidaĵo, el kiu ĉiu estulo sorbas kaj asimilas ioman parton dum sia vivo, same kiel ni vidas la inertajn korpojn ensorbi lumon; ĉi estus do la *vivofluidaĵo*, kiu, laŭ iuj opinioj, estus neniu alia ol la elektra fluidaĵo vivigita, ankaŭ nomata *magneta fluidaĵo*, *nerva fluidaĵo* k.a.

Kiel ajn la afero estas, unu fakto ekzistas, kiu ne povus esti malakceptita, ĉar ĉi rezultas el observado, nome, ke la organaj estuloj havas en si ian forton, kiu naskas la fenomenon “vivo”, dum tiu forto ekzistas; ke la materia vivo estas komuna al ĉiuj organaj estaĵoj, kaj ne dependas de intelekto aŭ de penso; ke intelekto kaj penso estas kapabloj de certaj organaj specoj; fine, ke el la organaj specoj, dotitaj per intelekto kaj penso, unu posedas specialan moralan sent-

on, kiu havigas al ĉi nediskuteblan superecon antaŭ la ceteraj: la homa speco. ⁽¹⁾

Oni komprenas, ke, kun pli ol unu signifo, la vorto *animo* malakordas nek kun materialismo, nek kun panteismo. Spiritualisto mem povas tute bone kompreni animon laŭ iu ajn el la du unuaj difinoj, sen ia malutilo por la individua nemateria estulo, al kiu li donos alian nomon. Tiu vorto reprezentas do nenian ekskluzivan opinion: ĉi estas ia Proteo, kiun ĉiu alprenas laŭ sia plaĉo, kaj jen la fonto de tiom da diskutoj.

Oni ankaŭ forigus konfuzon, eĉ se estus uzata la vorto *animo* en la tri nomitaj okazoj, per la almeto de iu kvalita vorto, kiu precize difinus la vidpunkton, laŭ kiu ĉi estas rigardata, aŭ la uzon, kiun oni faras el ĉi. Tiu estus do ĝenerala vorto, kiu reprezentus, samtempe, la principon de la materia vivo, de la intelekto kaj de la moralo, kaj kies sencoj distingiĝus inter si per atributo, kiel, ekzemple, la gasoj distingiĝas unuj de aliaj per la aldono de vortoj: hidrogeno, oksigeno, nitrogeno k.a.

Oni povus do diri — kaj eble estus plej bone: la *vivo-animo*, por esprimi la principon de la materia vivo; la *intelekta animo*, por esprimi la intelekto-principon; kaj la *spirita animo* ⁽²⁾, por esprimi la principon de nia individueco post morto. Kiel oni vidas, ĉio ĉi estas nura demando pri vortoj, sed ja tre grava demando por interkompreniĝado. El ĉi tiu vidpunkto, la *vivo-animo* estas komuna al ĉiuj organhavaj estaĵoj: vegetaĵoj, bestoj kaj homoj; la *intelekta animo* estas propra al bestoj kaj al homoj; kaj la *spirita animo* apartenas nur al la homo.

Ni kredis necese insisti pri ĉi tiuj klarigoj, des pli, ĉar la spiritisma doktrino sin esence bazas sur la ekzisto, en ni, de iu estulo ne dependanta de la materio kaj postvivanta la korpon. Ĉar ni ofte uzados, en ĉi tiu verko, la vorton *animo*, tial estis grave fiksi la signifon, kiun ni atribuas al ĉi, por ke okazu neniam miskompreno.

Ni alvenas nun al la ĉefa objekto de ĉi tiu prepara instruado.

⁽¹⁾ Øustadire "specaro" aŭ "genro". — *La Trad.*

⁽²⁾ En la franca originalo: "âme spirite", t.e. tute rigorse "spiritisma animo"; mi tamen preferis "spirita animo", mi ne scias, ĉu prave. — *La Trad.*

III

Kiel æiu nova afero, la spiritisma doktrino havas siajn adeptojn kaj siajn kontraŭulojn.

Ni provos respondi kelkajn kontraŭdirojn de æi tiuj lastaj, ekzamenante la valoron de la motivoj, sur kiuj ili sin apogas; tamen ni ne arogas al ni esperi konvinki æiujn, æar multaj kredas, ke la lumo estas farita nur por ili. Ni turnas nin al la personoj bonvolemaj, sen antaŭe pretaj aŭ, spite æion, neþanøeblaj ideoj, sed sincere dezirantaj instrui; al tiuj ni pruvos, ke la plimulto de la kontraŭdiraĵoj, prezentataj kontraŭ la spiritisma doktrino, originas de nekompleta observado kaj de tro rapida kaj senpripensa juĝo.

Ni rememorigu unue, en malmultaj vortoj, la kreskantan serion de la fenomenoj, el kiuj rezultis æi tiu doktrino.

La unua observata fakto estis la movado de pluraj objektoj; ði estis ordinare nomata *turnioantaj tabloj* aŭ *danco de la tabloj*. Þajnas, ke tiu fenomeno estis rimarkita unue en Ameriko aŭ, pli bone, ke ði renoviøis en tiu regiono, æar la historio pruvos, ke ði okazadis jam en la plej antikva tempo; ði fariøis kune kun strangaj cirkonstancoj, kiaj eksterordinaraj bruetoj, frapoj sen ia konata evidenta kaŭzo. De tie ði rapide disvastiøis tra Eŭropo kaj aliaj partoj de la mondo. Komence, ði estis akceptita kun granda nekredemo; sed la multeco de la eksperimentoj baldaŭ disfandis la dubojn pri ties realeco.

Se tiu fenomeno limigus sin al la movado de materiaj objektoj, ði povus do esti klarigita kiel efiko de kaŭzo pure fizika. Tro nesciaj ni ankoraŭ estas, ke ni konus æiajn kapitajn naturajn agantojn, kiel ankaŭ æiujn proprecojn de tiuj jam al ni familiaraj; cetere, la elektro æiutage kreskigas la multenombrajn rimedojn, kiujn ði havigas al la homo, kaj þajnas destinita heligi la sciencan per nova lumo. Ne estus do neeble, ke la elektro, modifita de certaj cirkonstancoj, aŭ de alia nekonata aganto, estus la kaŭzo de tiu movado. La kunsido de multe da homoj — kio pligrandigus la agpovon — laŭþajne apogis tiun teorion, æar oni povus rigardi tiun kolekton kiel multoblan pilon, kies potenco estus rekte proporcia al la nombro de ties elementoj.

La ronda movado havis nenion eksterordinaran, æar ði troviøas en la Naturo mem; æiuj astroj movas sin ronde; oni

povus do sin trovi antaŭ malgrandmezura kopio de la ĝenerala movado de l' universo aŭ, pli ĝustadire, ke ia ideo tiam nekonata faktoro povis okaze naski ĉe la malgrandaj objektoj, en difinitaj kondiĉoj, ian energion similan al tiu, kiu puŝas la mondojn.

Sed tiu movado ne ĉiam estis ronda; ofte ĝi estis intermita kaj tute neregula; la objekto estis vigle skuata, renversata, trenata en ia ajn direkto kaj, kontraŭ ĉiuj leĝoj de la statiko, levata de sur la planko kaj senapoge tenata en la aero. En tiuj faktoj estis nenio, kio ne povus esti klarigita per la influo de iu fizika nevidebla aganto. Ĉu ni ne vidas, ke la elektro faligas konstruaĵojn, elradikigas arbojn, malproksimen metas, altiras aŭ repuŝas la plej pezajn korpojn?

La strangaj bruetoj kaj krakoj — se oni akceptas, ke ili ne estis unu el la ordinaraj efikoj de la dilato de la ligno aŭ de ia alia hazarda kaŭzo — povus ja origini el la denseco de iu kapita fluidaĵo: ĉu la elektro ne okazigas la plej fortajn bruegojn?

Ĝis tie ĉi, kiel oni vidas, ĉion povus enhavi la kampo de la pure fiziologiaj kaj fizikaj faktoj. Ne elirante el ĉi tiu klaso da ideoj, oni tie havis temon por studado serioza kaj inda je la atento de la scienculoj. Kial tio ne okazis? Ĉagrenas diri: tio venas de kaŭzoj, pruvantaj, inter miloj da similaj faktoj, la frivolecon de la homa spirito. La vulgareco de la objekto, ĉefe uzata ĉe la unuaj eksperimentoj, eble kunhelpis por tiu indiferecenteco. Kian influon ofte havis iu vorto sur la plej gravan aferon! Ne konsiderante, ke la movado povus esti komunikata al iu ajn objekto, oni daŭrigadis plu la eksperimentojn per la tabloj, sendube pro tio, ĉar tiu ĉi meblo estas la plej oportuna, kaj ĉar oni pli nature sidas ĉirkaŭ tablo ol ĉirkaŭ alia meblo. Nu, la superaj homoj estas kelkafoje tiel infanecaj, ke ne estus neeble, ke certaj eminentaj spiritoj opiniis nedigne okupiĝi pri tio, kion oni interkonsentis nomi la *danco de la tabloj*. Estas probable, ke, se la fenomeno, rimarkita de Galvani, estus rimarkita de nekleraj homoj kaj ricevus burleskan nomon, ĝi ankoraŭ malpatinde kuŝus apud la magia vergeto. Efektive, kiu scienculo ne opinius, ke li malaltiĝus de sia piedestalo, se li okupiĝus pri la *danco de la ranoj*?

Tamen kelkaj personoj, tiel modestaj, ke ili konsentis, ke la Naturo eble ankoraŭ ne eldiris sian lastan vorton pri la afero, deziris vidi, por malparolo de la konscienco; sed okazis, ke la fenomeno ne ĉiam respondadis al ilia espero; kaj, ĉar ĉi ne okazis konstante laŭ ilia volo kaj en ilia maniero de eksperimentado, tial ili konkludis malkonfirme. Spite al ilia juĝdecido, la tabloj ne ĉesas turniĝadi, kaj ni povas diri kiel Galileo: *ili tamen sin movas!* Ni diros plie: “la faktoj multiĝis en tia maniero, ke ili hodiaŭ jam havas siajn rajtojn, kaj la tuta demando temas nur pri tio, ke oni trovu pri ili ian racian klarigon.”

Ĉu oni povas ion konkludi kontraŭan al la realeco de iu fenomeno el tio, ke ĉi ne okazas en ĉiam sama maniero, laŭ la volo kaj la postuloj de observanto? Ĉu la elektraj kaj la kemiaj fenomenoj ne konformiĝas al difinitaj kondiĉoj? Ĉu do ni ilin neu, ĉar ili ne fariĝas ekster tiuj kondiĉoj? Ĉu estas do io miriga, ke la movado de la objektoj, fare de l' homa fluidaĵo, postulas ankaŭ difinitajn kondiĉojn? kaj ke tiu fenomeno ne okazas tiam, kiam la eksperimentanto, el sia vidpunkto, volas ĉin efektivigi laŭ sia kaprico aŭ submeti ĉin al la leĝoj de l' konataj fenomenoj, ne konsiderante, ke, pri novaj faktoj, povas kaj devas ekzisti novaj leĝoj? Nu, por ekkoni tiujn leĝojn, oni bezonas studadi la kondiĉojn, en kiuj la faktoj efektiviĝas, kaj tiu studado ne povas esti farata alie, ol per zorga, persista, ofte longega observado.

Sed, kontraŭdiras kelkaj personoj, ofte kuŝas en tio evidenta friponaĵo. Ni unue demandas, ĉu ili estas certaj pri friponaĵo; ĉu ili ne prenis por friponaĵo efikojn, kiujn ili ne kapablis klarigi al si, tiel same, kiel kampulo prenis por lerta iluziisto kleran fizikiston, kiu faradis siajn eksperimentojn. Eĉ se oni konsentas, ke ia iluzio ja kelkafoje okazis, ĉu tio estus do motivo por neado de la fakto? Ĉu ni neu la Fizikon, ĉar kelkaj iluziistoj sin pretende titolas fizikistoj? Oni devas ĉiam konsideri la karakteron de l' personoj kaj la intereson, kiun ili havas, trompi. Ĉu tio estus nura ĉerco? Oni povas ja amuziĝi dum momento; sed longedaŭra ĉerco estus tiel teda por la trompanto kiel por la trompato. Cetere, en tiu ĉertrompo, disvastiĝanta de unu al la alia rando de la mondo kaj praktikata de plej seriozaj, dignaj kaj kleraj homoj, estus ja io tiel eksterordinara kiel la fenomeno mem.

IV

Se la fenomenoj, pri kiuj ni okupas nin, limigus sin al la movado de objektoj, ili restus, kiel ni diris, sur la kampo de la fizikaj sciencoj; sed tio ne okazis; estis destinite, ke ili konduku nin sur la vojon de strangaj faktoj. Per ni ne scias kies iniciato, oni kredis, ke oni eltrovis, ke la impulso donata al la objektoj ne estis nura efiko de ia mekanika, blinda forto, sed ke, en tiu movado, evidentiĝis la enmiksiĝo de ia inteligenta kaŭzo.

De la momento, kiam ĉi tiu vojo estis malfermita, oni ekhavis tute novan kampon por observado; levigis la vualo, kiu kaŝis al ni multajn misterojn. Ĉu, efektive, ekzistas ia inteligenta potenco? Jen la demando. Se tia potenco ekzistas, kio ĉi estas, kia ĉia naturo, kiu ĉia origino? Ĉu ĉi estas super la homaro? Jen aliaj demandoj, devenantaj de la unua.

La unuaj inteligentaj manifestaĵoj okazis pere de tabloj, kiuj sin klinadis kaj frapadis certan nombron da fojoj per unu el siaj piedoj, kaj kiuj tiel respondadis jes aŭ ne, laŭ interkonsento, al la faritaj demandoj. Ĉi ĉi tiu punkto, nenio nepre konvinkus la skeptikulojn, ĉar oni povus tie supozii ian efikon de hazardo. Poste, oni ricevis pli longajn respondojn, per la literoj de la alfabeto: la meblo faris difinitan nombron da frapoj, rilatan al la numero de ĉiu litero de la alfabeto, kaj tiel estis formataj vortoj kaj frazoj, respondantaj al la faritaj demandoj. La ŝusteco de la respondoj kaj ilia interrilateco kun la demandoj kaŭzis miregon. Demandite pri lia naturo, la mistera estulo, kiu tiel respondadis, deklaris, ke li estas Spirito aŭ Genio; li eldiris sian nomon kaj donis plurajn informojn pri sia persono. Ĉi tiu cirkonstanco estas tre grava. Neniu ekpensis pri la Spiritoj por klarigi la fenomenon; ĉi tiu mem malkaŝis sian kaŭzon. Ofte, en la ekzaktaj sciencoj, oni elpensas hipotezojn por ekhavi bazon por sia rezonado; sed tia ne estas la nuna okazo.

Tia procedo por korespondado estis longedaŭra kaj maloportuna. La Spirito — kaj tio estas ankaŭ notinda fakto — indikis alian rimedon. Unu el tiuj nevideblaj estuloj konsilis la almeton de kraĵono al korbo aŭ alia objekto. Tiu korbo, staranta sur paperfolio, estas ekmovata de tiu sama mistera potenco, kiu balancas la tablojn; sed, anstataŭ simpla regula movado, la kraĵono faras per si mem literojn, kiuj formas

vortojn, frazojn kaj tutajn paroladojn de multe da paŝoj, temantaj pri la plej altaj demandoj pri filozofio, moralo, metafiziko, psikologio ktp; kaj tiel rapide, kiel se oni skribus per la mano.

Tiu konsilo estis donita samtempe en Ameriko, en Franclando kaj en pluraj aliaj landoj. Jen la vortoj, per kiuj ŝi estis donita en Parizo, la 10-an de Junio 1853, al unu el la plej fervoraj adeptoj de la doktrino, jam de longe, ekde 1849, sin okupinta pri la alvokado de la Spiritoj: "Alportu el la apuda ŝambro korbeton; ligu al ŝi kraĵonon; metu ŝi tiun sur la paperon kaj, sur la randon de l' korbeto, viajn fingrojn". Post kelkaj momentoj, la korbo ekmoviĝis, kaj la kraĵono tre legeble skribis jenan frazon: "Mi absolute malpermesas al vi komuniki al iu ajn, kion mi ĉi tiu diras; la venontan fojon, kiam mi skribos, mi skribos pli bone".

Ĉar la objekto, al kiu oni adaptas kraĵonon, estas nura ilo, tial ŝia naturo kaj formo tute ne gravas; oni serĉas ŝian plej oportunan pozicion; fakte, multaj homoj uzas por tio tabuleton.

La korbeto, aŭ la tabuleto, povas esti ekmovata nur sub la influo de personoj, por tio dotitaj per speciala kapablo kaj nomataj *mediumoj*, tio estas, rimedoj aŭ perantoj inter la Spiritoj kaj la homoj. La kondiĉoj, havigantaj tian kapablon, dependas de kaŭzoj samtempe moralaj kaj fizikaj, ankoraŭ neperfekte konataj; ĉar ekzistas mediumoj junaj kaj maljunaj, viroj aŭ virinoj, kun ĉiuj gradoj da intelekta disvolvigo. Cetere, tiu kapablo kreskas per ekzercado.

V

Poste oni konstatis, ke la korbo, aŭ la tabuleto, estis nura alpendaĵo de la mano kaj ke la mediumo, prenante mem la kraĵonon, skribis laŭ nevola, kvazaŭ febra impulso. Per ĉi tiu rimedo, la komunikaĵoj fariĝis pli rapide, pli facile kaj pli complete; ĉi tiu estas la hodiaŭ plej ĝenerala procedo, des pli, ĉar la nombro da personoj dotitaj per tia kapablo estas grandega kaj pliiĝas ĉiutage. La sperto, fine, konigis aliajn formojn de tiu kapablo, kaj oni eksciis, ke la komunikaĵoj povas ankaŭ okazi per la parolo, aŭdado, vidado, palpado k.a., kaj eĉ per rekta skribado de la Spiritoj, tio estas, sen ia helpo de la mano de l' mediumo, aŭ de kraĵono.

Post tiu konstato, restis esplori esencan punkton, nome la rolon de la mediumo æ la respondoj kaj la parton, kiun li tie povas preni mekanike kaj morale. Du æfaj cirkonstancoj, kiujn ne devus preterlasi atentema observanto, povas solvi la demandon. La unua estas la maniero, kiel la korbo sin movas sub la influo de l' mediumo, æ la nura kontakto de liaj fingroj kun øia rando; la ekzameno pravas la neeblecon de ia ajn direktado. Tiu neebleco estas pli evidenta, kiam du aý tri personoj apogas kune la manojn sur la korbo; estus necesa vere eksterordinara akordo de movoj, kaj, krom tio, absoluta identeco de pensoj, por ke tiuj personoj povu doni saman respondon al la farita demando. Alia fakto, ne malpli stranga, kreskigas la embarason, nome la radikala modifo de skribkaraktero, laý la sin manifestanta Spirito; kaj æufoje, kiam iu Spirito revenas, lia skribkaraktero refariøas ⁽³⁾. La mediumo devus do ekzerciøi en la þanøo de sia skribkaraktero en dekoj da manieroj kaj, precipe, bone memori tiun, kiu apartenas al tiu aý tiu alia Spirito.

La dua cirkonstanco rezultas de la naturo mem de la respondoj: ili plej ofte, precipe tiam, kiam temas pri abstraktaj aý sciencaj aferoj, staras okulfrape super la konoj kaj, kelkafoje, trans la intelektaj limoj de la mediumo; cetere, æi tiu ordinare havas nenian konscion pri tio, kion li skribas sub tiu influo. Tre ofte li ja ne aýdas aý ne komprenas la prezentitan demandon, æar tiu æi povas esti farata en lingvo fremda al li, aý eæ mense, kaj la respondo povas esti donata en tiu idiomo mem. Fine, ofte okazas, ke la korbo skribas propramove, sen antaýa demando, pri ia ajn kaj tute neatendita afero.

Æe iuj okazoj, tiuj respondoj estas tiel saøaj, profundaj kaj trafaj; ili elmontras tiel altajn, tiel superbelajn pensojn, ke ili ne povas elveni krom el iu supera intelekto, stampo de la plej pura moraleco; aliajn fojojn, ili estas tiel senpripensaj, tiel frivolaj kaj ja tiel trivialaj, ke la racio rifuzas kredi, ke ili povas veni de tiu sama fonto. Tiu diverseco de esprimomanieroj povas esti klarigita nur per la mal-sameco de la sin manifestantaj intelektaj. Æu tiuj intelektaj

---

⁽³⁾ Prave aý malprave, sed pro oportuneco, mi elektis la pronomon *li* por la estulo, cetere senseksa, nomata Spirito, kiel oni øin uzas por homo. — *La Trad.*

troviĝas en la homaro aŭ ekster la homaro? Jen la tema punkto, kies kompleta klarigo estas trovata en ĉi tiu verko, tia, kia ĉin donis la Spiritoj mem.

Jen do evidentaj efikoj, kiuj okazas ekster la kutima rondo de nia observado; kiuj fariĝas ne mistere, sed en hela taglumo; kiuj povas esti konstatataj de ĉiu persono; kiuj ne estas privilegio de unu sola individuo, sed kiujn miloj da homoj refaras laŭvole, ĉiutage. Tiuj efikoj havas nepre ian kaŭzon, kaj, ĉar ili montras la agon de iu intelekto kaj de iu volo, ili tial staras ekster la pure fizika sfero.

Pluraj teorioj estas elpensitaj pri ĉi tiu temo: ni ilin baldaŭ ekzamenos kaj vidos, ĉu ili klarigas ĉiujn ĉirilatajn faktojn. Ni dume konsentu la ekziston de estuloj aliaj ol la homoj, ĉar tia estas la klarigo donata de la manifestiĝantoj; kaj ni vidu, kion ili diras al ni.

VI

La estuloj, sin komunikantaj kun ni, nomas sin mem, kiel ni jam diris, Spiritoj aŭ Genioj, kaj deklaris, ke ili — almenaŭ kelkaj — apartenis al homoj vivintaj sur la Tero. Ili formas la spiritan mondon, kiel ni la korpan dum nia surtera vivo.

Por pli facile respondi kelkajn kontraŭdirojn, ni resumos ĉi tie, per malmultaj vortoj, la plej reliefajn punktojn de la doktrino, kiun ili instruis al ni.

“Dio estas eterna, neĉanĝebla, nemateria, unika, ĉiopova, superege justa kaj bona.

“Li kreis la universon, kiu ampleksas ĉiujn animatajn kaj neanimatajn, materiajn kaj nemateriajn estaĵojn.

“La materiaj estaĵoj konsistigas la videblan aŭ korpan mondon; kaj la nemateriaj la nevideblan aŭ spiritan, tio estas la mondon de la Spiritoj.

“La spirita mondo estas la mondo normala, primitiva, eterna, antaŭekzistanta kaj postvivanta ĉion.

“La korpa mondo estas nur akcesora, kaj povus esti ekzisti aŭ esti neniam ekzistinta, sen ia modifo de la esenco mem de la spirita mondo.

“La Spiritoj por kelka tempo portas pereeman materian envolvadon, kies detruo, ĉe la morto, reliberigas ilin.

“El inter la diversaj specoj de korpaj estaĵoj, Dio destinis la homan superspecon por la enkarniĝo de la Spiritoj atingintaj ioman evoluogradon; tio havigas al la homaro moralan kaj intelektan pozicion super ĉiuj ceteraj specoj.

“La animo estas enkarniĝinta Spirito, kies envolvaĵo estas la korpo.

“Estas en la homo tri partoj: 1-a, la korpo aŭ materia estaĵo, analoga je tiu de la bestoj kaj animita de la sama vivoprincipo; 2-a, la animo aŭ nemateria estaĵo, Spirito enkarniĝinta en la korpon; 3-a, la ligilo, altenanta la animon al la korpo, la meza principo inter la materio kaj la Spirito.

“La homo havas du naturojn: pro sia korpo, li estas samnatura kiel la bestoj, kies instinktojn li posedas; pro sia animo, li estas samnatura kiel la Spiritoj.

“La ligilo aŭ *perispirito*, kiu tenas la Spiriton ĉe la korpo, estas kvazaŭa duonmateria envolvaĵo. La morto estas la eldetruo de la malpli delikata tegilo; la Spirito konservas la duan, kiu estas por li etera korpo kaj kiun, en sia ordinara stato, ni ne vidas, sed kiu povas okaze fariĝi videbla, eĉ tuĥebla, kiel ĉe la fenomenoj nomataj aĉeraĵoj.

“La Spirito ne estas do ia abstrakta, nedifinita estaĵo, kiun oni povus akcepti nur per la penso, sed estaĵo reala, difinita kaj, kelkafoje, perceptebla per la *vida, aŭda kaj palpa* sentumoj.

“La Spiritoj apartenas al diversaj klasoj kaj estas egalaj nek pri povo, pri inteligenteco, pri saĝo, nek pri moraleco. Tiuj unuaklasaj estas superaj Spiritoj, distingitaj de la ceteraj pro siaj perfekteco, konoj, proksimeco al Dio, pureco de sentoj kaj amo al bono: ili estas la anĝeloj aŭ puraj Spiritoj. La ceteraj klasoj pli kaj pli malproksimiĝas de tiu perfekteco; tiuj, apartenantaj al la malsuperaj gradoj, estas inklinaj al la plimulto de niaj pasioj: malamo, envio, ĉaluzo, fiero k.a.; ili plezuras ĉe la malbono. Kelkaj Spiritoj estas nek tre bonaj, nek tre malbonaj; ili estas pli malordigemaj kaj turmentemaj ol malicaj, kaj tial iliaj distingiloj estas petolado kaj senlogikeco: ili estas la amuziĝemaj aŭ frivolaj Spiritoj.

“La Spiritoj ne eterne apartenas al sama ordo. Ĉiuj progresas, trapasante la diversajn gradojn de la spirita hierarkio. Tiu progreso fariĝas per enkarniĝado, kiu estas ordonata al unuj kiel puno kaj al aliaj kiel misio. La materia

vivo estas provo, kiun ili devas fari multe da fojoj, ĉis ili atingos la absolutan perfektecon; ĉi estas kvazaŭa fandilo aŭ rafinejo, el kiu ili eliras pli aŭ malpli purigitaj.

“Forlasinte la korpon, la animo revenas al la mondo de la Spiritoj, el kie ĉi eliris, kaj, post pli aŭ malpli longa tempo, kiun ĉi travivas kiel vaganta Spirito, ĉi rekomencas novan materian ekzistadon. (*)

“Ĉar la Spirito devas ricevi multe da enkarniĵoj, tial sekvas, ke ni ĉiuj havis jam multe da ekzistadoj kaj devos havi ankoraŭ aliajn, pli aŭ malpli perfektigitajn, ĉu sur la Tero, ĉu en aliaj mondoj.

“La enkarniĝo de la Spiritoj fariĝas ĉiam en la homan genton; estus eraro kredi, ke la animo aŭ Spirito povas enkarniĝi en la korpon de besto.

“La pluraj enkorpaj ekzistadoj de la Spirito irigas ĉi tiun ĉiam antaŭen, neniam posten; sed la rapideco de l' progreso dependas de niaj klopodoj por la perfekteco.

“La kvalitoj de la animo estas tiuj de la enkarniĝinta Spirito, tio estas: virta homo estas enkarniĝinta bona Spirito; malica homo estas enkarniĝinta malpura Spirito.

“La animo jam havis sian individuecon antaŭ ol enkarniĝi kaj konservas ĉin post sia disiĝo for de la korpo.

“Ĉe sia reveno en la mondon de la Spiritoj, la animo tie renkontiĝas kun ĉiuj, kiujn ĉi konis sur la Tero, kaj ĉiuj ĉiaj ekzistadoj bildiĝas antaŭ ĉi per la rememoro pri la bono kaj malbono, kiujn ĉi faris.

“La enkarniĝinta Spirito vivas sub la influo de la materio; la homo, kiu venkas tiun influon per altigo kaj purigo de sia animo, proksimiĝas al la bonaj Spiritoj, kun kiuj li iam estos. Sed, kiu, opiniante pli grava la homan naturon, lasas sin regi de malnoblaj pasioj kaj igas konsisti ĉiujn siajn ĉojojn en la kontentigo de trivialaj apetitoj, tiu aliĝas al la malpuraj Spiritoj.

“La enkarniĝintaj Spiritoj loĝas la plurajn globojn de la universo; tiuj ne-enkarniĝintaj aŭ vagantaj okupas nenium

---

(*) Inter ĉi tiu doktrino pri reenkarneado kaj tiu pri metempsikozo, kiel akceptas iuj sektoj, estas karakteriza diferenco, kiu estos baldaŭ klarigita en ĉi tiu verko.

difinitan, limigitan regionon; ili estas æie en la spaco kaj æ nia flanko, ili vidas kaj tuþas nin æiumomente; ili estas tuta nevidebla homamaso, sin movanta æirkaý ni.

“La Spiritoj havas sur la morala, eæ sur la fizika mondo, senæesan influon; ili agas sur la materion kaj la penson, kaj estas unu el la potencoj de la Naturo, kaýzo efika de granda nombro da øis antaý nelonge ne klarigitaj, aý apenaý klarigitaj, fenomenoj, kiujn nur Spiritismo racie interpretas.

“La rilatoj inter la Spiritoj kaj la homoj estas kontinuaj. La bonaj Spiritoj admonas nin al bono, kuraøigas nin æ la provo de la vivo kaj helpas nin elteni æ tiujn brave kaj rezignacie; la malbonaj pelas nin en malbonon: estas por ili plezuro vidi nin fali kaj identiøi kun ili.

“La komunikioj de la Spiritoj kun la homoj estas kaþitaj aý malkaþaj. La unuaj fariøas per la bona aý malbona influo, kiujn ni preterkonscie ricevas de la Spiritoj; en æ tiu okazo, nia sagaceco devas distingi bonajn de malbonaj inspiroj. La malkaþaj komunikioj estas tiuj farataj per skribado, per parolo aý per aliaj materialaj rimedoj, plej ofte helpe de medioj, kiuj servas kiel iloj æ tiuj manifestioj.

“La Spiritoj sin manifestas propravole aý per elvoko. Oni povas elvoki æiajn Spiritojn: tiujn, kiuj animis senfamajn homojn, same kiel tiujn de plej kleraj personoj, kiu ajn estis la epoko, kiam ili vivis; tiujn de niaj parencoj, amikoj aý malamikoj, kaj de ili ricevi, per skribitaj aý parolaj komunikaøoj, konsilojn, informojn pri ilia transtomba situacio, iliajn pensojn pri ni, kaj ankaý la konigojn, kiujn estas al ili permesite fari al ni.

“La Spiritojn altiras ilia simpatio por la morala karaktero de la rondo ilin vokanta; la Superaj sentas plezuron en la seriozaj kunsidoj, kie regas amo al bono kaj sincera deziro por instruøo kaj pliboniøo. Ilia æestado forpelas la mal-superajn Spiritojn; æ tiuj, kontraýe, trovas liberan eniron kaj agas sen ia embaraso æ personoj frivolaj aý instigataj nur de scivolo, kaj æie, kie regas malnobla instinktoj. Anstataý bonaj konsiloj kaj utilaj instruoj, ni nenion devas atendi de ili krom bagatelaøoj, mensogoj, trivialaj spritaøoj aý mistifikoj, æar, ofte, ili alprenas respektindajn nomojn, por pli bone konduki nin en eraron.

“La distingo inter la bonaj kaj la malbonaj Spiritoj estas tre facila: la parolo de la Superaĵoj Spiritoj estas ĉiam digna, nobla, stampita de plej alta moralo kaj libera de ĉia triviala pasio; iliaj konsiloj spiras plej puran saĝon kaj celas ĉiam nian perfektigon kaj la bonon de la homaro.

“La parolo de la malsuperaĵoj Spiritoj estas, kontraŭe, senkonsekvenco, ofte triviala, ĉe maldelikata; kelkafoje ili diras ion bonan kaj veran, sed, plej ofte, falsaĵoj kaj absurdaj, pro malico aŭ neklereco; ili moktrompas la kredemon kaj amuziĝas per la naiveco de siaj demandantoj, flatante ties vantamon, nutrante ties dezirojn per falsaj esperoj. Resume, la seriozaj komunikaĵoj, laŭ la tuta signifo de la vorto, okazas nur en seriozaj rondoĵoj, kie regas intima konsento pri pensoj kun celo al bono.

“La moralo de l' Superaĵoj Spiritoj resume konsistas, kiel tiu de la Kristo, en la jena evangelia maksimumo: “Ĉion ajn do, kion vi deziras, ke la homoj faru al vi, vi ankaŭ faru al ili”⁽⁴⁾; tio estas, fari ĉiam bonon, neniam malbonon. Ĉiu trovas en ĉi tiu principo ĝeneralan regulon por konduto, ĉe siaj ĉe plej malgravaj agoj.

“La Spiritoj instruas al ni, ke egoismo, malhumileco, voluptamo estas pasioj, kiuj proksimigas nin al la besta naturo, farante nin sklavoj de la materio; ke homo, kiu, jam en ĉi tiu mondo, sin liberigas de la materio, forlante de si la mondumajn vantaĵojn kaj amante sian proksimulon, alproksimiĝas al la spirita naturo; ke ĉiu el ni devas esti utila, laŭ la kapabloj kaj rimedoj, kiujn Dio disponigis al ni por nin elprovi; ke la forta kaj multpova ŝuldas apogon kaj protekton al la malforta, ĉar tiu, kiu misuzas sian fortan kaj potencon por subpremi sian similulon, atencas la leĝon de Dio. Ili instruas, fine, ke en la mondo de la Spiritoj, kie nenio povas esti kapita, hipokritulo estos senmaskigita kaj ĉiuj liaj malnoblaĵoj estos malkovritaj; ke la neevitebla kaj ĉiutempata ĉesto de tiuj, kiujn ni malutilis,

---

⁽⁴⁾ Mateo, ĉap. 7, par. 12: el “La Nova Testamento de N. S. kaj S. Jesuo Kristo”, eld. 1926, de la Brita kaj Alilanda Biblia Societo (Londono). — *La Aŭtoro citas nur parton de la paragrafo. La tuto estas: “Ĉion ajn do, kion vi deziras, ke la homoj faru al vi, vi ankaŭ faru al ili; ĉar ĉi tio estas la leĝo kaj la profetoj”.* — *La Trad.*

estas unu el la punoj al ni difinitaj; ke de la supereco aŭ malsupereco de la Spiritoj dependas ŝuoj kaj suferoj nekonataj de ni sur la Tero.

“Sed ili ankaŭ diras al ni, ke ne ekzistas neripareblaj eraroj: ĉia eraro povas esti estingita per kompensa puno. La homo trovas por tio rimedojn en siaj pluraj ekzistadoj, kiuj ebligas al li antaŭeniri sur la vojo de la progreso, laŭ sia deziro kaj penoj, ĉis la perfekteco — lia fina limŝtono.”

Jen la resumo de la spiritisma doktrino, laŭ instruo de la Superaj Spiritoj. Ni vidu nun la argumentojn prezentatajn kontraŭ ĉi.

VII

Por multaj homoj, la kontraŭstaro de la korporacioj de scienculoj estas — se ne pruvo — almenaŭ peza konjekto malfavora al la koncernata afero. Ni ne troviĝas inter tiuj, kiuj indigne krias kontraŭ la scienculoj, ĉar ni ne volas, ke oni diru, ke ni donas al ili la hufobaton de la azeno; male, ni ilin alte estimas kaj sentus grandan honoron sidante en ilia rondo; sed ilia opinio ne povus, en ĉiaj cirkonstancoj, esti neapelaciebla juĝo.

De la momento, kiam la sciencularo flanke lasas la materialan observadon de la faktoj, kiujn temas klarigi, la kampo estas malfermita al konjektoj; ĉiu alportas sian sistemon, kiun li nepre volas starigi super la ceteraj kaj kiun li subtenas obstine. Ĉu ni ne vidas, ĉiutage, la plej malakordantajn opiniojn alterne plej vigle rekomendataj kaj forĵetataj, jen forpuŝataj kiel absurdaj eraroj, jen proklamataj kiel nerefuteblaj veracoj? La faktoj, jen la vera kriterio de niaj juĝoj, la nerebatebla argumento; se faktoj mankas, dubo estas do la opinio de saŭlo.

Pri tre konataj aferoj la opinio de la scienculoj estas, pro justa motivo, fidinda, ĉar ili ja scias pli multe kaj pli bone ol la vulgarularo; sed, koncerne novajn principojn, nekonatajn aferojn, ilia vidmaniero estas ĉiam nur hipoteza, ĉar ili ne estas malpli influataj de antaŭjuĝoj ol la ceteraj homoj; mi ja diras, ke scienculo havas pli da antaŭjuĝoj ol iu alia homo, ĉar tute natura inklino igas lin ĉion enfermi en sia fako; matematikisto vidas pruvojn nur en algebra

demonstracio; kemiisto æion atribuas al la agado de l' elemento, ktp. Æiu homo, sin dediæanta al iu fako, ligas al øi æujn siajn ideojn; ekster sia kampo, li ofte perdas sian ekvilibron, æar li volas æion trakti per sama provilo: tio estas rezultato de la homa malforteco. Volonte kaj fidplene mi konsultus kemiiston pri iu demando pri analizo, fizikiston pri la povo de la elektro, mekanikiston pri iu mova forto; sed ili permesos al mi, sen ia ofendo al la estimo, kiun postulas ilia speciala scio, ke mi ne same rigardu ilian nean opinion pri Spiritismo, opinion, kiu valoras ne pli ol tiu de arkitekto pri iu muzika demando.

La vulgaraj sciencoj kuþas sur la proprecoj de la materio, kiun oni povas laývole eksperimenti kaj manipuli; la spiritismaj fenomenoj sin bazas sur la agado de intelektaj estuloj, posedantaj volon propran kaj æiumomente montrantaj al ni, ke ili ne estas submetitaj al nia kaprico.

La observoj ne povas do esti farataj en sama maniero; ili postulas specialajn kondiaojn kaj alian deirpunkton; voli ilin subigi al niaj ordinaraj procedoj de esplorado estas krei neekzistantajn analogiojn. La øustasenca scienco estas nekompetenta, kiel scienco mem, pri la afero Spiritismo: øi havas kun æi tiu nenion komunan, kaj øia juøo, æu favora aý kontraýa, neniom pezus. Spiritismo estas rezultato de persona konvinkiteco, kiun la kleruloj povas havi kiel tute simplaj individuoj. Sed voli transdoni tiun demandon al la scienco valorus tiel same, kiel komisii al kunsidantaj fizikistoj aý astronomoj la decidon pri la ekzisto de la animo. Efektive, Spiritismo estas entenata en du konceptoj, nome: la ekzisto de la animo kaj ties stato post la morto; nu, estas supermezure nelogike pensi, ke iu homo estas nepre granda psikologo pro tio, æar li estas altmerita matematikisto aý eminenta anatomiisto. Dissekcante la korpon, la anatomiisto seræas la animon, kaj, æar li ne trovas øin sub sia sekilo, kiel iu nervo, aý æar li ne vidas øin elvaporioi, kiel iu gaso, li tial konkludas, ke øi ne ekzistas, pro tio, ke li rigardas el ekskluzive materiala vidpunkto: æu sekvu de tio, ke li estas prava, kontraý la universala opinio? Tute ne. Oni vidas do, ke Spiritismo ne troviøas en la sfero de kompetenteco de la scienco.

Kiam la spiritismaj kredoj estos vulgarigitaj, kiam ili estos øenerale akceptitaj — en tempo, kiu ne troviøas tre

malproksime, se ni rigardas la rapidecon, kun kiu ili disvastiĝas —, okazos al ili tio sama, kio al ĉiuj novaj ideoj, komence trovintaj barojn; la kleruloj kapitulacos ĉe la evidenteco kaj ilin rekonos sub la forto de la cirkonstancoj. Ŝis tiam, neŭstatempe oni distrus tiujn homojn de iliaj apartaj laboroj, por ilin devigi trakti aferojn fremdajn al iliaj okupoj kaj programo. Dume, tiuj, kiuj, sen antaŭa ŝisfunda studado de la demando, sin deklaras kontraŭ ŝi kaj mokas ĉiun, kiu opinias malsame ol ili, forgesas, ke tio sama okazis al la plimulto de la grandaj eltrovoj, kiuj honorindigas la homaron. Ili riskas vidi siajn nomojn pluigi la liston de la kleraj forpuŝantoj de la novaj ideoj kaj enskribitaj ĉe tiuj de la membroj de la scioplena akademio, kiu, en 1752, ricevis per tondra ridegado la memuaron de Franklin pri la fulmoforigiloj; efektive, tiuj sinjoroj ŝin opiniis neinda esti metita inter la komunikaĵojn al ili adresatajn; aŭ ili estus inter tiuj akademianoj, kiuj igis Francandon perdi la profiton, kiun donus al ŝi la iniciato de la vapornavigacio, deklarante, ke la sistemo de Fulton estas nerealegebla revo; kaj tamen tiuj estis demandoj, pri kiuj ili estis kompetentaj. Se do tiuj akademioj, konsistantaj el la kremo de la kleruloj en la mondo, havis nenion krom sarkasmo kaj malĝato kontraŭ ideoj, kiujn ili ne komprenis, ideoj, kiuj, post kelkaj jaroj, revoluciigis la sciencon, la morojn kaj la industrion, kial esperi, ke afero fremda al iliaj kutimaj okupoj ricevos pli da favoro?

Tiuj eraroj de kelkaj homoj, kies memoron tiuj eraroj faras inda je bedaŭro, ne povus ja senigi ilin je la meritoj, kiujn, pri aliaj aferoj, nia estimo rekonas ĉe ili; sed, ĉu iu bezonas ian oficialan diplomon, por havi naturan saŝon, kaj ĉu, ekster la akademioj, ekzistas nur frenezuloj aŭ stultuloj? Oni bonvolu ekrigardi, kiuj estas la adeptoj de la spiritisma doktrino; oni vidu, ĉu inter ili estas nur malkleraj homoj kaj ĉu la grandega nombro da meritaj homoj, sin dediĉantaj al ŝi, lasas, ke ŝi estu malĝate lokita en la vicon de la kredoj de naivaj maljunulinoj. La karaktero kaj klereco de ŝiaj adeptoj indas, ke oni diru: ĉar tiaj homoj asertas, tial en ŝi nepre estas io reala.

Ni ankoraŭfoje diras: se la faktoj, pri kiuj ni okupas nin, estus nura mekanika movado de la korpoj, la esplorado de la fizika kaŭzo de tiu fenomeno troviĝus do en la kampo

mem de la scienco; sed, æar temas pri manifestiøoj ekster la leøoj konataj de la homaro, pri tio la materiala scienco estas nekompetenta, æar tiu fakto povas esti klarigita nek per algarismoj, nek per la mekanika forto. Kiam sin prezentas tute nova fakto, ne apartenanta al iu el la konataj sciencoj, la sciencisto, por øin studadi, devas flanke lasi siajn konojn kaj konfesi, ke li havas en manoj demandon tute novan, kiu ne povas esti studata kun antaýe preta ideo.

La homo, kiu kredas sian prudenton neerarema, estas tre proksima de eraro; eå tiuj, kiuj havas plej falsajn ideojn, apogas sin sur sia prudento, kaj øuste pro tio ili forpuåas æion, kio þajnas al ili neebla. Æiuj, iam forþintaj la mirindajn elpensajojn, pro kiuj hodiaý fieras la homaro, seræadis, por tio, helpon æe tiu juøisto. Tiel okazas, æar tio, kion oni nomas prudento, estas ofte nenio alia ol maskita fiero; kaj kiu opinias sin neerarema, tiu pavas, kvazaý li estus la egalulo de Dio. Ni do turnas nin al la personoj, kiuj, pli saøaj, ne dubas pri tio, kion ili ankoraý ne vidis, kaj kiuj, juøante la estontecon laý la pasinteco, ne kredas, ke la homo jam alvenis al sia apogeo, nek ke la Naturo jam turnis al li la lastan paøon de sia libro.

VIII

Ni aldiru, ke la studado de iu doktrino, kiel la spiritisma, kiu kondukas nin al kampo de tiel novaj kaj tiel grandaj aferoj, povas esti kun profito farata nur de homoj seriozaj, persistemaj, sen antaýjuøoj kaj animitaj de firma kaj sincera volo alveni al iu rezultato. Ni ne povas nomi tiaj la homojn, kiuj juøas aprioro, ventanime kaj ne æion vidinte; tiujn, kiuj studas sen ia metodo, sen ia reguleco, sen la nepre necesa enpensiø; des malpli ni atribuas tian kvaliton al iuj personoj, kiuj, domaøante sian reputacion de sprituloj, plej klopodas por trovi ian burleskan flankon æe la aferoj plej veraj, aý, almenaý, konsiderataj tiaj de homoj, kies klereco, karaktero kaj konvinkoj rajtas la respekton de æiuj, kiuj fieras pro noblaj sentoj. La personoj, kiuj ne opinias tiujn faktojn indaj je ilia atento, detenu sin de juø; neniu ekspensas perforti iliajn kredojn, sed, siavice, ili bonvolu respekti la aliulajn.

Kio karakterizas seriozan studadon, tio estas la interligo observata en øi. Æu oni miru, ke oni ne ricevas saøan respondon pri aferoj, ja gravaj, kiam ili estas prezentataj sen-elekte kaj abrupte, meze de amaso da sensencaj demandoj? Cetere, iu demando estas ofte kompleksa kaj, por esti klarigita, postulas preparajn aý aldonajn demandojn. Kiu deziras akiri iun sciencon, tiu devas fari pri øi metodon studadon, komenci de la komenco, kaj sekvi la interrilaton kaj la disvolvion de la ideoj. Æu ekscius pli multe iu, kiu sin turnus al klerulo kun ia okaza demando rilata al scienco, ne konante de æi tiu eæ unu vorton? Æu la klerulo povus, eæ kun plej granda volonto, doni ian kontentigan respondon? Tiu seninterilata respondo estus nepre nekompleta kaj do preskaý æiam nekomprenebla, aý povus þajni absurda kaj sen-senca. Øuste tio sama okazas al niaj rilatoj kun la Spiritoj. Se iu deziras instruiøi en ilia lernejo, tiu devas ricevi kurson sub ilia gvidado; sed, same kiel æ ni, li devas elekti siajn instruistojn kaj diligente laboradi.

Ni jam diris, ke la Superaj Spiritoj venas nur al seriozaj kunsidoj kaj precipe al tiuj, kie regas perfekta akordo de pensoj kaj sentoj por la bono. Frivoleco kaj vantaj demandoj mallogas ilin, same kiel, æ la homoj, ili mallogas la saøulojn. La kampo estas, tiam, malfermita al la amaso de la mensogemaj kaj malseriozaj spiritoj, æiam embuske atendantaj iun okazon por mokþerci kaj ridi nian naivecon. Kio, en tiaj kunvenoj, fariøas al serioza demando? Øi ja ekhavas respondon; sed, de kiu? Estas tute same, kiel se oni proponus al aro da gajvivantoj jenajn demandojn: kio estas animo? kio estas morto? kaj aliajn tiajn aferojn. Se vi volas seriozajn respondojn, estu mem seriozaj laý la tuta signifo de la vorto kaj konformiøu al æiuj necesaj kondiæoj; nur tiel vi havos grandajn rezultatojn; estu, plie, laboremaj kaj persistaj en viaj studoj, alie la Superaj Spiritoj vin forlasas, kiel faras instruisto rilate siajn maldiligentajn lernantojn.

IX

La movado de la objektoj estas elpruvita fakto; restas nur scii, æu en tiu movado ekzistas, aý ne, inteligenta manifestado kaj, se jes, kiu estas la origino de tia manifestado.

Ni ne parolas pri la inteligenta movado de iuj objektoj, nek pri la parolaj komunikaĵoj, nek, ankaŭ, pri tiuj skribitaj de la mediumo mem; tiaj manifestiĵoj, evidentaj al homoj, kiuj vidis kaj funde esploris la aferon, ne estas, unuavide, sufiĉe sendependaj de la volo, ke novica observanto estus plene konvinkita. Ni parolos do nur pri la skribaĵo ricevita per iu ajn objekto provizita per krajono, ekzemple korbo, tabuleto k.a. La maniero, kiel la fingroj de l' mediumo sin apogas sur la objekto, kiel ni jam diris, estas tia, ke oni sentime invitus la plej rafinitan lertulon, iel ajn influi la skribadon. Sed ni konsentu, ke, per miregiga lerteco, la mediumo povas trompi la plej akrajn okulojn; kiel oni klarigus la respondojn, kiam tiuj ĉi troviĝas ekster la ideoj kaj la konoj de la mediumo? Oni bonvolu rimarki, ke ili ne estas unusilabaj respondoj, sed, ofte, ke ili okupas multe da paĝoj, skribataj kun plej miriga rapideco, pri afero, ĉu difinita, ĉu elektita de la Spirito mem. El sub la mano de la mediumo plej fremda al literaturo elfluas kelkafoje poeziaĵoj kun tiaj superbelego kaj pureco, ke la plej bonaj poetoj ne rifuzus subskribi ilin. Kio ankoraŭ pliiĝas la eksterordinarecon de tiuj faktoj, tio estas, ke ili okazas ĉie kaj ke la nombro da mediumoj supermezure kreskas. Ĉu tiuj faktoj estas realaj aŭ ne? Al ĉi tiu demando ni havas unu solan respondon: vidu kaj observu; okazoj al vi ne mankos; sed plej grave estas, ke vi observadu ofte, dum longa tempo kaj laŭ la postulataj kondiĉoj.

Kion respondas la kontraŭuloj ĉe la evidenteco? Vi estas, ili diras, moketrompataj de ĉarlatanoj aŭ implikitaj en iluzio. Unue, ni diros, ke ĉarlatanismo ne trovas lokon tie, kie ne estas ia intereso; ĉarlatanoj ne laboras senpage. Tio estus do, maksimume, mistifiko. Sed, pro kia stranga koincido tiuj trompisto akordiĝas ĉie en la mondo, por agi sammaniere, estigi la samajn efikojn kaj doni, pri la samaj demandoj, en diversaj idiomoj, respondojn identajn, se ne laŭforme, almenaŭ laŭsence? Kiel kaj celante kion, gravaj, seriozaj, honorindaj, instruitaj personoj riskus sian nomon en tiaj artifaĵoj? Kiel la infanoj povus havi la paciencon kaj la lertecon necesajn al tiuj fenomenoj? Ĉar, efektive, se la mediumoj ne estas pasivaj iloj, ili devus do posedi lertecon kaj instruitecon, neakordigeblajn kun iuj aĵoj kaj socialaj pozicioj.

Oni rebate diras, ke, se la observantoj ne estas mokataj de friponoj, ili estas ja trompataj de ia iluzio. Laŭ rigora rezonado, la kvalito de la atestantoj iom valoras; nu, jen la ŝusta tempo por demandi, ĉu la spiritisma doktrino, nombranta hodiaŭ milionojn da adeptoj, rekrutigas ilin nur inter nekleruloj? La fenomenoj, sur kiuj ĉi staras, estas tiel eksterordinaraj, ke ili tute nature naskas dubon; sed, kio estus neakceptebla, tio estas la pretendo de iuj nekredemuloj je monopollo de la komuna saĝo, tiel, ke, respektante nek la decregulojn nek la moralan valoron de siaj kontraŭuloj, ili senceremonie alnomas stultaj ĉiujn, kiuj ne samopiniias kiel ili. Por saĝaj personoj la opinio de instruitaj homoj, kiuj longan tempon vidadis, studadis kaj meditadis pri ĉu afero, estos ĉiam, se ne pruvo, almenaŭ favora supozo; ĉar, efektive, tiu afero indus la atenton de seriozaj homoj, kiuj havas nek intereson disvastigi eraron, nek tempon por bagateloj.

X

El la kontraŭdiroj kelkaj estas pli versimilaj, almenaŭ ĉajne, ĉar fondataj sur la observado kaj prezentataj de respektindaj personoj.

Unu el ili baziĝas sur la parolo de iuj Spiritoj, parolo, kiu ne ĉajnas inda je la nobleco, kiun, laŭ ĝenerala supozo, havas supernaturaj estuloj. Se oni bonvolos denove legi la supre prezentitan resumon de l' doktrino, oni tie rimarkos, ke la Spiritoj mem deklaras, ke ili estas egalaj nek pri scio, nek pri moralaj ecoj, kaj ke oni ne prenu laŭlitere ĉion, kion ili diras. La saĝaj homoj distingu la bonan de la malbona. Tiuj, kiuj el ĉi tio, konkludas, ke ni havas aferon nur kun malicaj Spiritoj, kies sola intenco estas trompi nin, certe ne konas la komunikaĉojn faratajn en kunsidoj, kien venas nur Superaj Spiritoj; alie, tiuj personoj ne tiel pensus. Estas bedaŭrinde, ke la sorto faris al ili tian malbonan servon, ke ĉi montris al ili nur la malnoblan flankon de la mondo de la Spiritoj; ĉar ni ja ne volas supozi, ke ia simpatia inklino altiras al ili, prefere je la bonaj, la malbonajn, la mensogajn kaj tiujn Spiritojn, kies parolo estas indignige triviala. Oni povus, maksimume, konkludi, ke la solideco de l' principoj de tiuj personoj ne estas sufiĉe granda por forpeli malbonon,

kaj ke, trovante plezuron en la kontentigo de ilia sciemo pri la afero, la malbonaj Spiritoj profitas ilian humoron por enŝteliĝi en ties medion, kaj la bonaj do foriĝas.

Juĝi laŭ tiuj faktoj la demandon pri la Spiritoj estus tiel nelogike, kiel teksti la karakteron de iu popolo laŭ tio, kio estas dirata aŭ farata en kunsido de senpripensaj aŭ de malbonfamaj individuoj, kun kiuj nek saĝaj nek dignaj homoj havas iajn rilatojn. Tiuj personoj troviĝas en la situacio de fremdlandano, kiu, alveninte al granda ĉefurbo tra la plej malbelan antaŭurbon, taksus ĉiujn loĝantojn laŭ la moroj kaj parolo de tiu mizera kvartalo. En la mondo de la Spiritoj estas ankaŭ bona socio kaj malbona socio; tiuj personoj bonvolu studi, kio okazas en la rondo de l' eminentaj Spiritoj, kaj ili konvinkiĝos, ke la ĉiela urbo enhavas ankaŭ ion krom la feaĵo de sia loĝantaro. Sed, ili demandas, ĉu tiuj elektitaj Spiritoj venas al nia medio? Al tio ni respondas: ne restu en la antaŭurbo; vidu, observu kaj, poste, vi juŝos; la faktoj sin proponas al ĉiu ajn; escepte, se al tiuj personoj aplikiĝas la jenaj vortoj de Jesuo: "Vidante, ili ne rimarkas, kaj aŭdante, ili ne aŭdas nek komprenas".⁽⁵⁾

Modifita formo de tiu opinio estas, ke oni vidas en la komunikaĵoj de la Spiritoj kaj en ĉiuj materialaj faktoj, kiujn ili kaŝzas, nur la enmiksiĝon de ia diabla potenco, nova Proteo, kiu prenis sur sin ĉiajn formojn por nin pli bone trompi. Tiun ni ne kredas inda je serioza ekzameno, kaj tial ni ne perdos tempon ĉin atentante; ĉin refutas niaj ĉiuj paroloj. Ni aldiras nur, ke, se estus tiel, oni devus konfesi, ke la diablo estas iaforte tre saĝa, tre prudenta kaj, precipe, tre morala, alie oni konsentus la ekziston de bonaj diabloj.

Efektive, ĉu estas kredeble, ke Dio permesas, ke nur la Spirito de malbono sin manifestu por pereigi nin, kaj ne havigas al ni, kiel kontraŭpezon, la konsilojn de la bonaj Spiritoj? Se Li tion ne povas fari, Li do estas senpova; se Li povas kaj ne faras, Li do ne estas bona; ĉu la unua, ĉu la dua el tiuj supozoj estus blafemo. Oni rimarku, ke konsenti la komunikadon de la malbonaj Spiritoj estas jam rekoni la principon pri la manifestoj; nu, se ili okazas, ili povas fariĝi

---

⁽⁵⁾ Mateo, ĉap. 13, par. 13, el sama eld. de "Nova Testamento". — *La Trad.*

nur kun la permeso de Dio; kiel kredi, sen malpieco, ke Li permesas nur malbonon, esceptinte bonon? Tia doktrino kontrayas la plej elementajn ekkonojn pri la komuna saĝo kaj pri la religio.

XI

Stranga afero, iuj diras, estas tiu, ke oni parolas nur pri Spiritoj de konataj personoj, kaj oni demandas sin, kial ili solaj aperas. Tio estas eraro, devenanta, kiel multaj aliaj, de supra⁶ observo. El la memvole venantaj Spiritoj, estas pli da nekonataj ol da famaj, kaj tiuj donas al si ian ajn nomon, ofte alegorian aŭ karakterizan. Rilate tiujn, kiujn oni elvokas, estas tre nature, ke, krom iu parenco aŭ amiko, oni sin turnas ankaŭ al siaj konatoj, prefere ol nekonatoj; la nomoj de distingiaj personoj estas pli frapaj, kaj tial ili tiras al si la atenton pli ol aliaj.

Oni opinias strange ankaŭ, ke la Spiritoj de eminentuloj kontentigas familiare nian peton al ili kaj atentigas kelkafoje aferojn banalajn kompare kun la demandoj, pri kiuj ili sin okupadis dum sia vivo. Tio neniel mirigas iun ajn sciantan, ke la potenco aŭ la patateco, kiun tiuj personoj ŝuis en ĉi tiu mondo, havigas al ili nenian superecon en la spirita mondo; la Spiritoj konfirmas do jenajn vortojn el la Evangelio: "Multaj unuaj estos lastaj, kaj lastaj estos unuaj"⁽⁶⁾, kio devus esti komprenata kiel aludo al la pozicio, kiun ĉiu el ni okupos inter ili; tiel, iu homo, kiu estis la unua sur la Tero, eble estos tie unu el la lastaj; tiu, antaŭ kiu ni kurbis dum lia vivo, povas do sin prezenti, ĉe sia manifestiĝo, kiel plej humila metiisto, ĉar, lasinte la vivon, li forlasis sian tutan grandecon; kaj la plej potenca monarĥo eble tie staras sub la plej malaltranga el siaj soldatoj.

XII

Fakto pruvita per observado kaj konfirmita de la Spiritoj mem estas tio, ke la malsuperaj Spiritoj ofte sin pave prezentas kun la plej konataj kaj respektataj nomoj. Kiu

---

⁽⁶⁾ Mateo, ĉap. 19, par. 30, el sama verko. — *La Trad.*

povas certigi al ni, ke tiuj, asertantaj, ke ili estis iam, ekzemple, Sokrato, Julio Cezaro, Karlo Granda, Fénelon, Napoleono, Washington k.a., animis efektive la korpojn de tiuj personoj? Ĉi tiu dubo ĵancelas kelkajn tre fervorajn adeptojn de la spiritisma doktrino; ili konsentas la venon kaj la manifestiĝon de la Spiritoj, sed ne scias, kiel identigi ĉi tiujn. Tiu kontrolo estas ja tre malfacila; sed, se ĉi ne estas farebla tiel aŭtentike kiel per iu akto de vivoregistriĝo, oni povas ĉin fari per konjekto, laŭ pluraj signoj.

Kiam sin manifestas al ni la Spirito de iu, kiun ni persone konis, ekzemple de parenco aŭ amiko, precipe se li mortis antaŭ nelonge, lia parolo ĝenerale akordas kun lia karaktero, kiun ni iam konis; tio estas ja memiga signo; sed dubo jam preskaŭ ne estas ebla, kiam la Spirito traktas privatajn aferojn kaj rememorigas familiajn okazojn, konatajn nur de lia dialoganto. Iu filo certe ne eraros pri la parolo de sia patro aŭ patrino, nek la gepatroj pri tiu de sia filo. Ĉe tiuj intimaj rememorigoj okazas iafoje faktoj, kiuj, pro sia mirindeco, konvinkos la plej obstinan nekredemulon. La plej nesentema skeptikulo estas ofte terurita de la neatenditaj malkaŝoj, kiujn li aŭdas.

Alia tre karakteriza cirkonstanco kunhelpas por la identigo. Ni diris, ke la skribkaraktero de la mediumo ĝenerale ĉanĝiĝas laŭ la venanta Spirito kaj ke tiu skribkaraktero estas tute sama aŭfoje, kiam sin prezentas la sama Spirito; oni ofte konstatis, ke la skribkaraktero de la homoj, antaŭ nelonge mortintaj, tre similas tiun, kiun ili havis dum sia vivo; la subskriboj estas kelkafoje absolute fidelaj. Vere ni ne prezentas ĉi tiun fakton kiel regulon kaj precipe kiel ion konstantan; ni ĉin citas nur kiel ion ja notindan.

Nur la Spiritoj, atingintaj iun difinitan gradon da pureco, estas liberigitaj de ĉia korpa influo; sed, kiam ili ne troviĝas tute "senmateriigitaj" (kiel ili sin esprimas), ili konservas la plimulton de la ideoj, de la inklinoj kaj eĉ de la manioj, kiujn ili havis sur la Tero, kaj tio estas ankoraŭ unu rimedo por ilia rekono; sed oni trovas tiun rimedon precipe en multego da detalaj faktoj, kiujn nur atenta kaj senaŭsa observado povas malkaŝi. Prezentas sin verkistoj kaj diskutistojn proprajn verkojn aŭ doktrinojn, kiujn ili parte aprobas aŭ kondamnas; aliaj Spiritoj rememoras nesciatajn aŭ malmulte konatajn okazojn de sia vivo aŭ de sia morto; oni

konstataŝ æion, resume, kio estas almenaý moralaj pruvoj pri identeco, la solaj, kiuj povas helpi æ abstraktaj aferoj.

Se do, en kelkaj okazoj, oni povas, øis certa grado, fari la identigon de la elvokita spirito, motivo ne ekzistas por tio, ke oni ne povas same sukcesi æ aliaj okazoj; se, rilate al personoj de longe mortintaj, oni ne disponas je la samaj rimedoj por kontrolo, restas æiam ilia parolmaniero kaj karaktero; æar, certe, la Spirito de virta homo ne parolas kiel tiu de iu malica aý diboæema. Koncerne la Spiritojn, kiuj alprenas respektindajn nomojn, ilia parolo kaj maksimumoj ilin tuj senvualigas; kiu dirus, ke li estas ekzemple Fénelon kaj ofendus, kvankam okaze, la komunan saøon kaj la moralon, tiu malkovrus tuj sian friponaýon. Se, kontraýe, liaj pensoj estas æiam puraj, konsekvencaj kaj konstante sur la alta nivelo de l' karaktero de Fénelon, ne estas do motivo por ia dubo pri lia identeco; alie, oni devus konsenti, ke iu Spirito, predikanta nur bonon, povas konscie mensogi, cetere sen ia profito. La sperto instruas al ni, ke la samgradaj kaj samkarakteraj Spiritoj, nutrantaj samajn sentojn, kolektiøas en grupojn kaj familiojn; nu, la nombro da Spiritoj estas nekalkulebla, kaj tro malaltaj ni estas, ke ni ilin æiujn konus: la plimulto el ili havas ja nomojn nekonatajn de ni. Iu Spirito samkategoria kiel Fénelon povas do veni anstataý li, ofte komisiite de li; tiu Spirito sin prezentas kun la nomo de tiu, kiu lin sendis, æar li ja povas anstataýi sian samrangulon, kaj æar ni bezonas ian nomon por fiksi niajn ideojn; efektive, ne gravas, æu iu Spirito estas aý ne tiu de Fénelon; se li diras al ni edifajn vortojn kaj parolas al ni, kiel parolus Fénelon, li estas do bona Spirito; la nomo, kun kiu li sin prezentas, estas indiferenta, kaj estas ofte nenio alia ol rimedo por la fiksado de niaj ideoj. Ion saman ni ne diras pri la intimaj elvokoj; sed en æi tiu okazo, kiel ni diris, la identeco povas esti kontrolata per pli aý malpli evidantaj pruvoj.

Estas vere, ke la reciproka anstataýo de la Spiritoj povas kaýzi multe da eraroj kaj ofte da mistifikoj; tio estas malfacila en la praktika spiritismo; sed ni neniam diris, ke æi tiu scienco estas facila afero, nek ke oni povas øin lerni senpene, kvazaý ludante, same kiel, cetere, oni tiel lernas nenian alian sciencon. Ni senlace ripetadas, ke øi postulas persistan, kelkafoje tre longan studadon; oni ne povas ar-

bitre elnaski la faktojn: oni devas atendi, ĉis ili venos mem, kaj ili ofte fariĝas en malplej antaŭpensitaj cirkonstancoj. En la okuloj de atentema kaj pacienca esploranto, la faktoj svarmas, ĉar li konstatas milojn da karakterizaj nuancoj, kiuj estas por li lumradioj. Tio sama okazas al la vulgaraj sciencoj: supra ĉi rigardema homo vidas en floro nur formon elegantan, sed klerulo trovas en ĉi trezorojn por sia penso.

XIII

La supre faritaj rimarkoj igas nin diri kelkajn vortojn pri alia malfacilaĵo, nome la neakordo de paroloj de la Spiritoj.

Ĉar la Spiritoj tre diferencas inter si per konoj kaj moraleco, estas klare, ke iu demando povas esti de ili traktata en rekte kontraŭaj manieroj, laŭ la rango, kiun ili okupas, same kiel, se ĉi estus submetita alterne al klerulo, al mal-klerulo kaj al triviala ĉerculo. Esenca punkto estas, kiel ni diris, ke ni sciu, al kiu ni nin turnas.

Sed, oni aldiras, kiel Spiritoj rekonataj kiel superaj ne ĉiam akordas? Ni diros, unue, ke, krom la ĉi citita kaŭzo, ankaŭ aliaj povas iel influi la respondojn, sen konsidero, por momento, pri la rango de la Spiritoj: jen ĉefa punkto, kies klarigon liveros al ni la studado. Tial ni diras, ke tiuj studoj postulas senĉesan atenton, profundan observadon kaj precipe, kiel ĉiuj ceteraj sciencoj, metodon kaj sistemon. Oni bezonas jarojn por fari ĉi mezbona kuracisto kaj tri kvaronojn de sia vivo por esti klerulo; kaj oni volus en kelkaj horoj scipovi la sciencojn pri la senlimo! Neniu do iluziĝu. La studado de Spiritismo estas grandega; ĉi tuŝas ĉiajn demandojn de la metafiziko kaj de la sociala ordo; ĉi estas tuta mondo, malfermiĝanta antaŭ ni; ĉu oni do miru, ke oni bezonas tempon, multege da tempo, por akiri tiujn konojn?

Tamen la neakordo ne ĉiam estas tiel reala, kiel ĉi ĉajnas. Ĉu ni ne vidas ĉiutage, ke homoj, praktikantaj komunajn sciencojn, malsame difinas certan aferon, ĉu uzante aliajn vortojn, ĉu rigardante la demandojn el diversaj vidpunktoj, kvankam la fundamenta ideo estas unu sola? Kiu povos, tiu kalkulu la ĉi nun aperintajn difinojn pri gramatiko! Ni aldiru, ke la formo de respondo ofte dependas de la formo de demando. Estus do infana aserto, ke ekzistas

malkonsento tie, kie plej ofte temas pri malsameco de vortoj. La Superaĵoj Spiritoj neniel atentis la formon mem; la fundo de la penso estas la sola, kio havas por ili valoron.

Ni konsideru ekzemple la difinon pri animo. Ĉar tiu ĉi vorto ne havas fiksitan signifon, tial la Spiritoj povas, same kiel ni, malakordi pri siaj difinmanieroj; unu povas diri, ke ĉi estas la principo de la vivo; dua, nomi ĉin animfajrero; tria, aserti, ke ĉi estas io interna; kvara, ke ĉi estas io ekstera, ktp.; kaj ĉiuj estas pravaj laŭ siaj respektivaj vidpunktoj.

Oni povus eĉ kredi, ke kelkaj el ili estas adeptoj de materialismaj teorioj, kio, tamen, ne estas vera. Io sama okazas kun la difinoj de *Dio*, nome, ke Li estas la principo de ĉiuj aĵoj, la Kreinto de l' universo, la superega intelekto, la senlimo, la Granda Spirito ktp. ktp.; sed, unuvorte, Li estas ĉiam la sama Dio. Ni menci, fine, la klasigon de la Spiritoj. Ĉar ili formas seninterrompan serion, ekde la mal-supera ĉi la plej alta ĵtupo, ilia klasigo estas laŭvola; unu eble ordigas ilin en tri klasojn, dua en kvin, dek aŭ dudek, laŭ sia bontrovo, kaj pro tio neniu eraras. Ĉiuj homaj sciencoj prezentas similajn ekzemplojn; ĉi klerulo havas sian propran sistemon; la sistemoj ĵanĉiĉas, sed la scienco ne varias. Oni studu botanikon aŭ laŭ la sistemo de Linneŭ, aŭ laŭ Jussieu, aŭ laŭ Tournefort — tute egale, oni scipovos botanikon. Ni do ne atribuu al pure konvenciaj aferoj gravecon pli grandan, ol kiel ili indas, sed, kontraŭe, havu por ni tutan valoron tio, kio estas vere serioza; ofte pripensado igas nin ekprovi, en iu ĵajne absurda afero, ian analogecon, ne perceptitan aŭ la unua ekzameno.

XIV

Ni apenaŭ ekzamenus la kontraŭdiron, prezentatan de iuj skeptikuloj pri la ortografiaj eraroj farataj de kelkaj spiritoj, se ĉi ne donus al ni la okazon fari esencan rimarkigon. Estas vero, ke la ortografio de la Spiritoj ne ĉiam estas neriproĉinda; sed oni devas suferi grandan mankon de aliaj motivoj, por fari el tio aferon por grava kritiko, dirante, ke, se la Spiritoj scias ĉion, ili devas scii ortografion. Ni povus respondi menciante la multenombrajn erarojn tiaspecajn, fa-

ratajn de pli ol unu klerulo sur la Tero, erarojn, kiuj tute ne kompromitas iliajn meritojn. Sed estas en ĉi tiu fakto pli grava demando. Por la Spiritoj, ĉefe por la Superaj Spiritoj, la ideo estas ĉio, la formo nenio estas. Liberigitaj el la materio, ili uzas parolon rapidan kiel la penso, ĉar la penso mem flugas ja senpere al la celo; ili certe sentas sin embarasitaj, kiam, por komunikoi kun ni, ili devas uzi la longajn, implikajn formojn de l' homa lingvo, kaj precipe pro tio, ke la homa lingvo estas tro nesufiĉa kaj neperfekta, por precize traduki iliajn ideojn. Tion ili mem diras; kaj estas ja kurioze, vidi la rimedojn, kiujn ili ofte uzas por forigi tiun maloportunan baron. Okazus same kun ni, se ni devus esprimi nin en iu lingvo kun pli longaj vortoj kaj frazoj, kaj pli malriĉa je esprimoj ol tiu, kiun ni praktikas. Same embarasita estas geniulo, kiu senpacienciĝas pro la malrapideco de sia plumo, ĉiam kuranta post lia penso. Estas do kompreneble, ke la Spiritoj malmulte atentis la infanecan demandon pri ortografio, precipe tiam, kiam temas pri grava kaj serioza instruo. Ĉu ne estas ja miregige, ke ili sin esprimas indiferente en ĉiuj lingvoj kaj ke ili komprenas ĉiujn idiomojn? Oni do ne konkludu, ke la konvencia korekteco de iu lingvo estas por ili fremda afero; ili ĉin observas tiam, kiam necese: ekzemple, ofte poezia¹⁰ diktita de ili riskus sentime la kritikon de la plej rigora puristo, *malgraj la neklereco de la mediumo*.

XV

Ekzistas plie homoj, kiuj trovas danĝerojn ĉie kaj en ĉio, kion ili ne konas; pro tio ili nepre tiras malfavoran konsekvencon el la fakto, ke perdis la saĝon kelkaj personoj sin dediĉantaj al ĉi tiuj studoj. Kia saĝa homo vidus en tiu fakto gravan kontraŭdiron? Ĉu same ne okazas al ĉiuj intelektaj okupoj, agantaj sur malfortan cerbon? Ĉu estas konata la nombro da frenezuloj kaj maniuloj, viktimoj de la studoj matematikaj, medicinaj, muzikaj, filozofiaj k.a.? Ĉu ni pro tio forstreku tiujn studojn? Kion ĉi tio elmontras? Per la korpa laborado oni kripligas al si brakojn kaj krurojn, ilojn de materiala agado; per la intelekta laborado oni difektas al si la cerbon, ilon de la pensado. Sed, se la ilo rompiĝas, same ne fariĝas al la spirito: ĉi tiu restas ĉiam

sendifekta; kaj, sin malliginte de la materio, li ne malpli plene ŝuas aŭajn siajn kapablojn. Analogie, kiel homo, li estas martiro de laboro.

Ĉiaj grandaj zorgoj de la spirito povas kaŝzi frenezecon; la sciencoj, la artoj, la religio mem liveras sian kontribuon. La frenezeco havas kiel aĉfan kaŝzon ian organan inklinon de la cerbo, inklinon, kiu faras ĉi tiun pli aŭ malpli tuŝebla por certaj impresoj. Se ja ekzistas tia inklino, ĉi tiu prenos formon de aĉfa zorgo, kiu fariĝos do prempenso. Tiu prempenso povas esti tiu pri la Spiritoj, ĉe homo sin dediĉanta al ties studado, same kiel ĉi povas esti pri Dio, la anĝeloj, la diablo, la riĉeco, la potenco, iu arto, iu scienco, la patrino, iu politika aŭ socia sistemo. Estas probable, ke religia frenezulo estus spiritisma frenezulo, se Spiritismo estus lia aĉfa absorba okupo, same kiel homo, frenezinta pro Spiritismo, perdis pro alia kaŝzo la prudenton, laŭ la cirkonstancoj.

Mi diras do, ke Spiritismo ŝuas nenian privilegion rilate al ĉi tiu demando; kaj mi kuraĝas ĉe diri: bone komprenate, Spiritismo estas antaŭgardilo kontraŭ frenezeco.

El la plej multenombraj kaŝzoj de cerba supereksciteco ni menciuj la elreviĝojn, la malfeliĉaĵojn, la kontraŭatajn korinklinojn, kiuj estas ankaŭ la plej ordinaraj kaŝzoj de memmortigoj. Nu, la vera spiritisto rigardas la ĉmondajn aferojn el tiel alta vidpunkto; tiuj aferoj ĉajnas al li tiel malgrandaj kaj bagatelaj, kompare kun la lin atendanta estonteco; la vivo estas por li tiel mallonga, tiel rapidfluga, ke la aĝgremoj estas, en liaj okuloj, nenio krom neagrablaj okazaĵoj de vojaĝo. Tio, kio portus al alia persono veran afekcion, lin apenaŭ tuŝas. Li, cetere, scias, ke la aĝgremoj estas provoj utilaj al lia progresado, se li ilin suferas sen plendo, ĉar li estos iam rekompencita laŭ la kuraĝo, kun kiu li ilin eltenis. Liaj konvinkoj naskas do en li, rezignacion, kiu lin ĉirmas kontraŭ malespero kaj, sekve, kontraŭ konstanta kaŝzo de frenezeco kaj memmortigo. Li scias ankaŭ, el la komunikaĵoj de la Spiritoj, la sorton de tiuj, kiuj memvole malplidaŭrigas sian vivon, kaj tiam tiu bildo estas sufiĉe efekta por igi lin pripensi; tial la nombro de la homoj, kiuj pro Spiritismo estas haltigataj sur tiu pereiga deklivo, estas ja grandega. Jen unu el la rezultatoj de ĉi tiu doktrino. La nekredemaj ridu tiom, kiom ili volas; mi deziras al ili la

konsolojn, havigatajn de ĉi tiu doktrino al tiuj, kiuj klopodas por esplori ĉiajn misterajn profundaĵojn.

En la nombron de la kaŭzoj de frenezio ni enkalkulu ankoraŭ la timegon; la timego al la diablo jam difektis pli ol unu cerbon. Ĉu oni konas la nombron da viktimoj, kiujn el homoj kun malforta imagpovo jam kaŭzis la bildo pri la infero, tiu bildo, kiun oni penas aspektigi pli timegiga per teruraj detaloj? La diablo, oni diras, teruras nur infanojn; li estas ia brido por ilia saĝo, same kiel la infanmanĝanto kaj la lupkoboldo; sed, kiam ili ne plu timas tiun fantazian estulon, ili fariĝas pli malbonaj ol antaŭe; kaj jen, kiel rezulto, nekalkulebla estas la nombro da epilepsioj, kaŭzitaj de la difekto de delikataj cerboj. La religio estus tre malforta, se, pro manko de timo, ĉia povo estus kompromitita; feliĉe, ne estas tiel; ĉi havas aliajn rimedojn por agi ĉe la animoj; Spiritismo havigas al ĉi pli efikajn kaj pli seriozajn rimedojn, se ĉi scias uzi ilin; montrante la realecon de la aferoj, tiu doktrino nuligas la pereigajn efikojn de iu supermezura timo.

XVI

Restas al ni ankoraŭ ekzameni du kontraŭdirojn, la solaj, kiuj ja meritas tian nomon, ĉar ili sin bazas sur raciaj teorioj. Ambaŭ konsentas la realecon de ĉiuj materiaj kaj moralaj fenomenoj, sed malakceptas la partoprenon de la Spiritoj.

Laŭ la unua el tiuj teorioj, ĉiaj manifestaĵoj, atributataj al la Spiritoj, estus nenio alia ol magnetismaj efikoj; la medioj estus en stato, kiun oni povus nomi ekscitita somnambulismo, fenomeno, kiun povas atesti ĉiu homo studenta magnetismon. En tia stato, la intelektaj kapabloj havas nenormalan amplekson; la sfero de la intuiciaj perceptoj plivastiĝas trans la limojn de nia ordinara perceptokapablo. Tiam, la medio aĉepus el si mem, dank'al sia klarvideco, ĉion, kion li diras, kaj ĉiujn konojn, kiujn li transdiras al ni, ĉe pri aferoj fremdaj al li en lia kutima stato.

Ni tute ne malakceptas la potencon de somnambulismo, kies miregindaĵoj ni vidis kaj kies ĉiujn fazojn ni studis dum pli ol tridek kvin jaroj; ni konsentas, ke, efektive, mult-

aj spiritismaj manifestiøoj povas esti klarigataj en æi tiu maniero; sed seninterrompa kaj atenta observado prezentas multegon da faktoj, kie la kunhelpo de la mediumo, alia ol tiu, kiun li havas kiel pasiva ilo, estas absolute neebla. Al tiuj, kiuj same opinias, ni diros tiel, kiel al la aliaj: "Vidu kaj observu, æar vi certe ne æion vidis". Ni plie, kiel kontraýparolon, prezentos al ili du konsiderojn, tiritajn el ilia teorio mem. El kie venis la spiritisma doktrino? Æu øi estas ia sistemo, kiun imagis kelkaj homoj por klarigi la faktojn? Tute ne. Kiu do øin malkaþis? Øuste tiuj mediumoj, kies mensklarecon vi laýdegas. Se do tiu mensklareco estas tia, kia vi øin supozas, kial ili atribuas al Spiritoj tion, kion ili estus elærpintaj el si mem? Kiel ili donus tiajn valoregajn, logikajn, superbelaajn instruojn, pri la naturo de tiuj eksterhomaj intelektoj? Unu el du jenaj hipotezoj: aý ili estas klarmensaj, aý ne; se ili estas tiaj kaj se oni fidas ilian veremon, oni ne povus, sen memkontraýdiro, akcepti, ke ili mensogas. Due, se æiuj fenomenoj originus el la mediumo, ili estus do egalaj æ la sama individuo, kaj oni ne vidus unu saman homon uzi tute kontrastajn parolojn, nek laývice eldiri la plej interkontraýajn esprimojn. Tiu varieco de la manifestiøoj, ricevataj per la mediumo, pruvas la diversecon de ties originoj; se do oni ne povas trovi tiujn fontojn æ la mediumo mem, estas nepre necese ilin seræi ekster li.

Laý aliaj opinioj, la mediumo estas ja la fonto de la manifestiøoj; sed, anstataý el si mem, kiel volas la kreintoj de la somnambulisma teorio, li rikoltas ilin el la æirkaýa medio. La mediumo estus do ia spegulo, kie kopiøus æiuj ideoj, æiuj pensoj kaj konoj de la lin æirkaýantaj personoj: li dirus nenion, kio ne estus konata almenaý de kelkaj kun-sidantoj. Oni ne povus nei — kaj tiu estas ja principo de la doktrino — la influon de la æestantoj sur la karakteron de l' manifestiøoj; sed tiu influo estas tre malsama, ol kiel oni supozas; de tia supozo øis la konkludo, ke la mediumo estas nura eþo de la pensoj de siaj kunestantoj, la distanco estas grandega, kiel nediskuteble pruvas miloj da faktoj. Tio estas do grava eraro, ankoraýfoje montranta la dan-øeron de tro fruaj konkludoj. Ne povante nei la ekziston de iu fenomeno, kies verecon la vulgara scienco ne kontrolas, kaj ne volante konsenti la æeston de Spiritoj, tiuj personoj klarigas tiun fenomenon laý sia propra maniero. Ilia teorio

estus verŭajna, se ōi povus enkalkuli aĵajn faktojn; sed tiel ne okazas. Kiam oni, ōis evidenteco, pravas al ili, ke iuj komunikaĵoj de la medio estis tute fremdaj al la pensoj, al la konoj, eĉ al la opinioj de aĵaj aĉstantoj; ke tiuj komunikaĵoj estas ofte spontaneaj kaj kontraŭas aĵajn antaŭjuĝojn, — tiuj personoj ne senkuraciĝas pro tia bagatelo. La disradiado, ili diras, etendiĝas multe trans la rondon, kiu nin senpere aŝkaŭas; la medio estis la respegulejo de la tuta homaro, kaj tiel, se li ne aŝpas siajn inspirojn apud si mem, li ilin serĉas malproksime, en la urbo, en la lando, en la tuta terglobo kaj eĉ en aliaj sferoj.

Mi ne opinias, ke tiu teorio havigas klarigon pli simplan kaj pli probablan, ol la spiritisma teorio, aŝ ōi supozas alie miregindan kaŭzon. La koncepto pri estuloj, loĝantaj la spacon kaj, en konstanta kontakto kun ni, komunikantaj al ni siajn pensojn, ne ofendas la prudenton pli grave, ol la supozo je tiu alfluado de radioj, kiuj el aĵaj punktoj de la universo venas kuniĝi en la cerbon de iu individuo.

Ni ankoraŭ ripetas — kaj aĉ tiu estas esenca punkto, pri kiu ne estas impertinente insisti —, ke la somnambulisma teorio kaj tiu, kiun oni povus nomi reflektita, estas elpensitaj de la homo; ili estas individuaj opinioj, kreitaj por klarigo de iu fakto; kontraŭe, la doktrino pri la Spiritoj ne estas homa koncepto; ōi estas diktita de la intelektuloj mem sin manifestantaj, tiam, kiam neniu tion ekpensis kaj kiam la ĝenerala opinio ōin forpuŝadis; nu, ni demandas, el kie la medioj tiris doktrinon, ekzistantan en la penso de neniu persono sur la Tero? Ni demandas ankoraŭ, pro kia stranga koincido miloj da medioj, loĝantaj en aĵaj regionoj de la terglobo kaj sin neniam vidintaj, akordiĝas por diri ion saman? Se la medio, kiu la unua aperis en Francando, estis influita de opinioj jam akceptitaj en Ameriko, pro kia strangaĵo li iris aŝpi tiujn ideojn je aŝkaŭ dek mil kilometroj trans la maron, el popolo fremda laŭ moroj kaj lingvo, anstataŭ ilin preni aŝkaŭ si?

Sed estas alia cirkonstanco, pri kiu oni ankoraŭ ne pensis, kiel oni devus. La unuaj manifestiĝoj, ne nur en Francando, sed ankaŭ en Ameriko, ne okazis per skribado nek per parolo, sed per frapoj respondaj al la literoj de la alfabeto, kaj tiel ekestis vortoj kaj frazoj. Ŭuste per aĉ tiu rimedo la sin prezentantaj estuloj diris, ke ili estas Spiritoj. Kon-

sekvence, se oni povus supozi la kunhelpon de la mediumo æ la parolaj aý skribitaj komunikaĵoj, tion supozi oni ne povus koncerne la frapojn, kies signifo ne povus esti antaýe konata.

Ni povus citi multe da faktoj, elmontrantaj, æ la sin manifestanta estulo, evidentan individuecon kaj absolutan sendependecon de la volo. Ni do invitas la aliopinianojn por pli detala observado; se ili deziros studadi sen antaýe preta juŝo kaj ne tiri konkludojn, antaý ol ili vidos æion, ili konfesos la nesufiacon de sia teorio por klarigi la kaýzon de æio. Ni limigos nin al du jenaj demandoj: Kial la estulo sin manifestanta, kiu ajn li estas, rifuzas respondi kelkajn demandojn pri perfekte konataj aferoj, ekzemple, pri la nomo aý la aŝo de la demandanto, pri tio, kion li tenas en la mano, kion li faris la antaýtagon, kion li intencas fari morgaý, ktp.? Se la mediumo estas la spegulo de la penso de l' æestantoj, nenio estus do pli facila al li ol tiaj respondoj.

La kontraýuloj rebatas tiun argumenton, demandante siavice, kial la Spiritoj, kiuj devas scii æion, ne povas diri tiel simplajn aferojn, laý la aksiomo: Kiu riveron tranaŝas, tiu rivereton travadas; kaj ili konkludas, ke tio ne estas ago de Spiritoj. Se malklerulo aý þercemulo demandus erudician akademion, ekzemple, kial estas lumtago je tagmezo, æu iu kredas, ke tiaj kunsidantoj donus al si la penon serioze respondi? Kaj, æu estus logike konkludi el ilia silento, aý el la ironioj, per kiuj ili superþutus la demandanton, ke tiuj homoj estas, sen ia escepto, azenoj? Nu, ŝuste pro tio, ke ili estas superaj, la bonaj Spiritoj ne respondas senvvalorajn, ridindajn demandojn kaj ne voluntas esti eldemandataj, kvazaý juŝatoj en tribunalo; tial ili aý silentas aý konsilas pli seriozajn aferojn.

Ni demandas, fine, kial, iafoje, la Spiritoj venas aý foriras en iu difinita momento, kaj, post tiu momento, nek preŝoj nek petoj igas ilin reveni? Se la mediumo agus nur per la mensa impulso de la alestantoj, estas do evidente, ke, en æi tiu okazo, la kunagado de æiuj voloĵ devus stimuli lian mensklarecon. Se do li ne cedas al ties deziro, kiu estas cetere plifortigita de lia volo mem, li do obeas influon alian ol lian propran kaj de liaj æirkaýantoj, influon, kiu tiel elmontras ja sian sendependecon kaj individuecon.

XVII

Se la skeptikeco koncerne la spiritisman doktrinon ne rezultas el sistema kontraŭstaro, en kiu ekzistas ia intereso, ĉi originas preskaŭ ĉiam el nekompleta kono de la faktoj; tio tamen ne malhelpas, ke iuj homoj arogas al si decidi la demandon, kvazaŭ ili ĉin perfekte konus. Oni povas esti tre sagaca, eĉ tre instruita, kaj ne havi komunan saĝon; nu, la unua signo de neperfekta juĝado ĉe iu persono estas opinii neerarema sian propran juĝon. Multaj homoj vidas ĉe la spiritismaj manifestiĝoj nur kuriozan aferon; ni esperas, ke, per la legado de ĉi tiu libro, ili trovos en tiuj eksterordinaraj fenomenoj ion alian ol simplan tempopasigilon.

La spiritisma scienco entenas du partojn, nome: la unuan, eksperimentan, kiu pritraktas la ĝeneralajn manifestiĝojn; la duan, filozofian, kiu studas la inteligentajn manifestiĝojn. Tiu, kiu observas nur la unuan, estas kvazaŭ iu, kiu konus fizikon nur per amuzaj eksperimentoj, ne esploriginte ĉisfunde tiun sciencon. La vera spiritisma doktrino troviĝas en la instruado donata de la Spiritoj, kaj la konoj, enhavataj en tiu instruado, estas tro gravaj, por esti akiritaj sen ia serioza, metoda studado, farata en silento kaj solarestado; efektive, nur tiel oni povas rimarki grandegan nombron da faktoj kaj nuancoj, kiujn pretervidas supra¹/₂ observanto, kaj kiuj ebligas iun opinion. Se ĉi tiu libro havus nenian alian rezultaton, ol montri la seriozan flankon de la demando kaj instigi studojn sur ĉi tiu kampo, ĉi do jam multe farus; kaj mi gratulus min, ke mi estas elektita por farota¹/₂, pri kiu, cetero, mi pretendas nenian personan meriton: la principoj, entenataj en ĉi tiu verko, ne estas krea¹/₂j miaj, sed, pli ĝuste, ĉia tuta merito apartenas al la Spiritoj, kiuj ĉin diktis. Mi esperas, ke ĉi donos ankoraŭ unu rezultaton, nome gvidi la lernovolvajn homojn, montrante al ili, en ĉi tiu studado, grandan, superan celon: la individuan kaj la socian progresadon, kaj indiki al ili la vojon, kiun ili ekprenu al tiu celo.

Ni finu per lasta konsidero. Sondante la spacon, kelkaj astronomoj eltrovis, inter la dissemataj ĉielaj korpoj, malplena¹/₂jn ĉajne ne konformajn al la leĝoj de la tuto; ili suspektis, ke tiuj malplena¹/₂j devas esti okupitaj de globoj, kiujn iliaj okuloj ne atingis. Aliflanke, ili observis kelkajn efikojn, kies kaŭzo estis al ili nekonata, kaj ili diris: tie devas troviĝi iu

mondo, ær tiu malplena¹⁰ ne povas ekzisti; tiuj efikoj devas havi ian kaŭzon. Juante do la kaŭzon laŭ ties efiko, ili povis kalkuli la elementojn de tiu kaŭzo, kaj poste la faktoj pravigis iliajn antaŭvidojn. Ni apliku æi tiun rezonadon al alia klaso da ideoj.

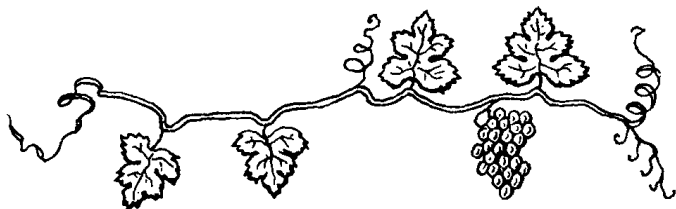
Se oni observas la serion de la esta¹⁰j, oni konstatas, ke ili formas seninterrompan ænon, ekde la senviva materio øis la plej inteligenta homo. Sed, inter la homo kaj Dio — kiu estas la “alfa” kaj la “Omega” de æiuj a¹⁰j ⁽⁷⁾ —, kia supermezura malplena¹⁰! Æu estas laŭracie supozi, ke æ la homo finiøas la eroj de tiu æno, kaj ke li, sen mezaj gradoj, trapas la distancon inter si kaj la senlimo? La prudento diras al ni, ke inter la homo kaj Dio devas ekzisti aliaj æneroj, same kiel øi diris al la astronomoj, ke, inter la konataj mondoj, devas troviøi aliaj mondoj nekonataj. Kiu filozofio plenigis tiun mankon? Spiritismo montras al ni, ke tiu spaco estas okupita de la æiurangaj estuloj de la nevidebla mondo; kaj tiuj estuloj estas neniuj aliaj, ol la Spiritoj de la homoj, atingintaj la diversajn nivelojn sur la ptuparo, kiu kondukas al la perfekteco; tiel, æio estas unu sola æno, ekde la unua øis la lasta ero. Vi, kiuj neas la ekziston de la Spiritoj, plenigu do la spacon, kiun la Spiritoj okupas; kaj vi, kiuj mokas ilin, estu tiel kuraøaj kaj ridu je la verkoj kaj je la æiopoveco de Dio!

Allan Kardec.

⁽⁷⁾ Tio estas, la “komenco” kaj la “fino”. — *La Trad.*

Antaýparolo

Fenomenoj, ne fariøantaj laý la leøoj de la vulgara scienco, sin æie manifestas kaj montras, ke ilia kaýzo estas iu libera kaj inteligenta volo.

La prudento diras, ke inteligenta efiko nepre havas kiel kaýzon inteligentan povon, kaj la faktoj pravas, ke tiu povo kapablas sin komuniki kun la homoj per materialaj signoj.

Tiu povo, demandite pri sia naturo, deklaris, ke øi apartenas al la mondo de la spirita estuloj, forlasintaj la homan korpan envola'øn. Tiel estis konigita la doktrino pri la Spiritoj.

La komunika'øj inter la spirita kaj la korpa mondoj troviøas en la naturo mem kaj tute ne estas supernatura'øj; tial iliajn postesignojn ni trovas æ æiuj popoloj kaj en æiuj tempoj; hodiaý ili estas øeneralaj kaj evidentaj al ni æiuj.

La Spiritoj sciigas, ke estas alveninta la tempo difinita de la Providenco por universala manifestado kaj ke, kiel adjutantoj de Dio kaj plenumantoj de Lia volo, ili havas la mision instrui la homojn kaj klarvidigi ties konsciencojn; tiel malfermiøas nova epoko por la rebonigo de la homaro.

Æi tiu libro estas la kolekto de iliaj instruoj; øi estas skribita laý la ordono kaj diktado de la Superaj Spiritoj, por ke estu starigitaj la bazoj de racia filozofio, libera de la antaýjuøoj de ia sistemeco; øi enhavas nenion alian ol la esprimon de ilia penso kaj nenion ne submetitan al ilia ekzameno. Nur la metoda ordigo de la aferoj, la rimark-

igoj kaj la formo de kelkaj partoj de la redakta¹⁰ reprezentas la laboron de tiu, kiu ricevis la mision publikigi æ tiun libron.

El la Spiritoj, kunhelpintaj por la farado de æ tiu verko, pluraj vivis dum diversaj tempoj sur la Tero, kie ili predikadis kaj praktikadis virton kaj saøon; aliaj, laý sia nomo, apartenis al neniuj personoj, kies memoron la historio konservis; sed ilian superecon atestas la pureco de ilia doktrino kaj ilia identeco kun tiuj, kiuj havis alte estimatajn nomojn.

Jen la vortoj per kiuj ili donis, skribe kaj pere de pluraj medioj, la mision skribi æ tiun libron:

“Okupiøu, kun zorgo kaj persistemo, pri la laboro, kiun vi entreprenis kun nia helpo, æar tiu laboro estas nia. En øin ni metis la fundamentojn de la nova konstrua¹⁰, kiu nun ekstaras kaj kiu iam kolektos æiujn homojn en unu saman senton de amo kaj karitato; sed, antaý ol diskonigi øin, ni øin kune revizios, por ekzameni æiujn øiajn detalojn.

“Ni estos kun vi æiam, kiam vi petos, por helpi vin en via laboro, æar æ tiu misio estas nur parto de tiu, konfidita al vi kaj jam al vi sciigita de unu el ni.

“El la aferoj instruitaj al vi kelkajn vi devos gardi kun vi sola, øis nova ordono; ni sciigos al vi la momenton oportunan por ties publikigo; dume, meditu pri ili, por esti preta tiam, kiam ni diros al vi.

“Sur la fronto de la libro stampu la vinbertrunkon, kiun ni desegnis por vi ^(*), æar øi estas la emblemo de la laboro de l' Kreinto; æiuj materialaj principoj, plej kapablaj reprezenti korpon kaj spiriton, estas tie kunigitaj: la korpo estas la vinbertrunko, la spirito estas la suko; la animo, aý la spirito, ligita al la materio, estas la grajno. La homo subtiligas sian spiriton per laborado, kaj vi scias, ke nur per laborado de la korpo la spirito akiras scion.

“Ne malkuraøigu vin kritiko. Vi renkontos obstinegajn kontraýulojn, precipe en la rondo de homoj, kiujn interesas malpacoj. Vi renkontos tiajn eæ en la mondo de la Spiritoj, æar tiuj, ankoraý ne tute liberigitaj el la materio, ofte klo-

---

(*) La supre stampita vinbertrunko estas la faksimilo de tiu desegnita de la Spiritoj.

podas por dissemi dubon, pro malico aŭ neklereco; sed iradu ĉiam, kreu je Dio kaj paŭ plu fidele: ni staros apud vi, por vin subteni; kaj alproksimiĝas la tempo, kiam la vero ĉie elprucos.

“La vanemo de iuj homoj, kiuj flatas al si ĉion scii kaj volas ĉion klarigi laŭ sia maniero, naskos neakordajn opiniojn; sed tiuj, kiuj havas en la okuloj la grandan principon de Jesuo, kuniĝos en la sama sento de amo al bono kaj interplektiĝos per frata ligilo, kiu ampleksos la tutan mondon: ili flanke lasos la bagatelajn diskutojn pri vortoj, por okupi sin pri esencaj aferoj; kaj la fundo de l' doktrino estos ĉiam la sama por ĉiuj, kiuj ricevos komunikaĵojn de la Superaĵ Spiritoj.

“Nur kun persistemo vi sukcesos rikolti la frukton de viaj laboroj. La plezuro, kiun vi ĉuos vidante, ke la doktrino disetendiĝas kaj estas bone komprenata, estos al vi rekompenco, kies valoron vi konos eble pli ĉuste en la estonteco ol nun. Ne ĉagrenu vin do la dornoj kaj ĉtonoj, kiujn la nekredemaj kaj la malbonaj disĉipulos sur vian vojon; konservu vian fidon: kun fido vi venos al la celo, kaj vi ĉiam indos helpon.

“Memoru, ke la bonaj Spiritoj helpas nur tiujn, kiuj servas Dion kun humileco kaj sinforĝesemo, kaj forlasas iun ajn, kiu penas trovi, sur la vojo al la ĉielo, ian altigilon por teraj aferoj; tiuj Spiritoj foriras de apud la fieraj kaj la ambiciaj. Fieraj kaj ambicio estos ĉiam baro inter la homoj kaj Dio; ili estas vualo, kaŝanta la ĉielajn radiojn, kaj Dio ne povas, per blindulo, igi kompreni lumon.”

Skta Johano, la Evangeliisto, Skta Aŭgusteno, Skta Vincento de Paŭlo, Skta Ludoviko, La Spirito de Vero, Sokrato, Platono, Fénelon, Franklin, Swedenborg k.a.

UNUA PARTO

Primaraj kaŭzoj

ÆAPITRO I

DIO

1. Dio kaj la Senfino. — 2. Pruvoj pri la ekzisto de Dio. — 3. Atributoj de Dio. — 4. Panteismo.

Dio kaj la Senfino

1. Kio estas Dio?

“Dio estas la superega intelekto, primara kaŭzo de ĉiuj estaĵoj.” (*)

2. Kion oni komprenu kiel senfinon?

“Tion, kio havas nek komencon nek finon: tion nekonatan; ĉio, kio estas nekonata, estas senfina.”

3. Ĉu oni povus diri, ke Dio estas la senfino?

(*) La tekstoparto inter krampetoj, post la demandoj, estas la respondoj mem, donitaj de la Spiritoj. Diferencas per alia preslittero la rimarkoj kaj klarigoj, aldonitaj de la aŭtoro, kiam ĉi tiuj povus esti konfuzitaj kun la respondoj. Sed, kiam tiuj komentarioj de la aŭtoro formas tutajn ĉapitrojn, ili estas presitaj kiel ordinare, ĉar tiam miskompreno ne estas ebla.

“Nekompleta difino. Malriæco de la lingvo de la homoj, nesufia por difini aferojn superajn ol ilia intelekto.”

Dio estas senfina laŭ Sia perfekteco, sed senfino estas abstrakta¹⁰; diri, ke Dio estas *la senfino*, estas preni la atributon por la kaŭzo mem kaj difini ion nekonatan per io ankoraŭ malpli konata.

Pruvoj pri la ekzisto de Dio

4. Kie ni povas trovi la pruvon pri la ekzisto de Dio?

“En la aksiomo, kiun vi uzas en viaj sciencoj: ne estas efiko sen ia kaŭzo. Seræu la kaŭzon de æio, kio ne estas homa faro, kaj via prudento respondos al vi.”

Por kredi je Dio, sufiæas ekrigardi la krea¹⁰jn. La universo ekzistas, kaj havas do ian kaŭzon. Dubi pri la ekzisto de Dio estus tiel same, kiel nei, ke æiu efiko havas ian kaŭzon, kaj aserti, ke la nenio povis ion naski.

5. Kian konsekvencon ni tiru el la intuicia sento, kiun æiuj homoj portas, pri la ekzisto de Dio?

“Ke Dio ja ekzistas; æar, alie, kia estus la origino de tia sento, se æi tiu estus tute senbaza? Øi estas ankoraŭ konsekvenco de la principo, ke ne ekzistas efiko sen ia kaŭzo.”

6. Æu la intima sento, kiun ni havas pri la ekzisto de Dio, ne estus rezultato de edukado kaj produkto de akiritaj ideoj?

“Se estus tiel, kial viaj sovaøuloj havus tian senton?”

Se la sento pri la ekzisto de ia superega estulo estus nura frukto de instruado, øi ne estus universala kaj ekzistus, kiel la sciencaj konoj, nur æ la homoj, ricevintaj tiun instruadon.

7. *Æu povus esti trovita la primara kaýzo de la kreado de la aĵoj æ la intimaj proprecoj de la materio?*

“Kia estus do la kaýzo de tiuj proprecoj? Necesas æiam ia primara kaýzo.”

Atribui la komencan formadon de la aĵoj al la intimaj proprecoj de la materio estus preni la efikon por la kaýzo, æar tiuj proprecoj estas ankaý efiko, kiu nepre devas havi ian kaýzon.

8. *Kion ni pensu pri la opinio, kiu atribuas la unuan formadon al ia okaza kombino de la materio, alivorte, al la hazardo?*

“Alia absurdo! Kia saøa homo povas rigardi hazardon kiel intelektan estaĵon? Krom tio, kio estas hazardo? Nenio.”

La harmonio, kontrolanta la mekanismon de la universo, evidentigas antaýdifinitajn kombinojn kaj celojn, kaj øuste pro tio øi montras la ekziston de iu intelekta potenco. Atribui la komencan formadon al hazardo estus sensencaĵo, æar hazardo estas blinda kaj ne povas naski la efikojn de intelekto. Intelekta hazardo jam ne estus hazardo.

9. *Kie oni vidas æ la primara kaýzo superegan intelekton, superan ol æiuj intelektaj?*

“Vi havas proverbon, kiu tekstas: “laý la frukto oni arbon ekkonas”. Nu! Rigardu la frukton kaj seræu ties arbon. Nekredemo naskiøas el malhumileco. Malhumila homo akceptas nenion super si, kaj pro tio li sin nomas forta spirito. Kompatinda estulo, kiun ekblovo de Dio povas neniigi!”

La povo de iu intelekto estas juøata laý ties faroj; æar neniu homo povas ja krei tion, kion la Naturo kreas, tial la primara kaýzo de la kreitaĵaro povas esti nenio alia, ol ia intelekto supera ol la homaro.

Kiaj ajn estas la mirindaĵoj, farataj de la homa intelekto, tiu æi havas, siavice, ian kaýzon; kaj ju pli grandaj

la faroj de tiu intelekto, des pli granda devas esti la primara kaŭzo. Øuste tiu superega intelekto estas la primara kaŭzo de aĵoj, kia ajn estas la nomo, kiun la homo donas al ĝi.

Atributoj de Dio

10. Ĉu la homo povas kompreni la intiman naturon de Dio?

“Ne; tio estas sento, kiu mankas al la homo.”

11. Ĉu estos iam donite al la homo kompreni la misteron de Dio?

“Kiam lia spirito ne estos plu nebuligita de la materio kaj kiam, per sia perfekteco, li estos alproksimiĝinta al Dio, tiam la homo ĉi Tiun vidos kaj komprenos.”

La malgrandeco de la homaj kapabloj ne ebligas al la homo kompreni la intiman naturon de Dio. Dum la infaneco de la homaro, la homo ofte ne distingas la Kreinton je la kreito kaj rigardas Lin kiel estulon kun samaj neperfektaĵoj; sed, laŭmezure kiel elvolviĝas la morala sento, la homa penso pli bone penetras la fundon de la ekzistaĵoj, kaj la homo formas al si pri Dio ideon pli øustan kaj konforman al la sana prudento, kvankam ja nekompleta estas tiu ideo.

12. Se ni ne povas koni la intiman naturon de Dio, ĉu ni kapablas almenaŭ prezenti al ni kelkajn el Liaj perfektaĵoj?

“Jes, kelkajn. Proporcie kiel li liberiĝas de la jugo de l' materio, la homo ilin pli bone komprenas, li ilin duonvidas per la penso.”

13. Kiam ni diras, ke Dio estas eterna, senfina; neĥanøema, nemateria, unika, ĉiopova, superege justa kaj bona, ĉu ni ne havas kompletan ideon pri Liaj atributoj?

“El via vidpunkto, jes, ĉar vi kredas, ke vi ĉion ĉirkaŭkomprenas; sed sciu, ke multe da aferoj staras super la kompreno de l' plej inteligenta homo, kaj por tiuj via lingvo, limigita al viaj ideoj kaj sentoj, ne havas taŭgajn esprimojn. La prudento diras al vi, efektive, ke Dio nepre posedas tiujn perfektaĵojn en plej alta grado,

æar, en la okazo, se mankus al Li eæ unu sola, aý se tiu ne estus senlima, Li jam ne estus supera ol æio kaj, sekve, Li ne estus Dio. Por stari super æiuj ekzista¹⁰j, Dio ne povas submeti¹⁰i al ia ajn sortovico, nek havi ian ajn el la neperfekta¹⁰j, kiujn konceptas la homa imagpovo.”

Dio estas *eterna*; se Li estus iam komenci¹⁰inta, Li do estus elveninta el la nenio, aý estus kreita de iu antaýa estulo. Tiel, ni iom post iom paþas al la senlimo kaj al la eterno.

Li estas *neþanøema*; se Li povus ricevi alii¹⁰ojn, la leøoj de la universo havus neniom da fikseco.

Li estas *nemateria*; tio estas, lia naturo diferencas de æio, kion ni nomas materio; alie Li ne estus neþanøema, æar Li devus sperti la alii¹⁰ojn de la materio.

Li estas *unika*; se ekzistus pli ol unu Dio, estus do pli ol unu penso kaj pluraj potencoj en la aranøo de l' universo.

Li estas *æiopova*; æar Li estas unika. Se Li ne havus la superegan potencon, ekzistus iu alia pli aý tiel pova kiel Li; Li ne estus farinta æiujn a¹⁰jn, kaj tiuj, kiujn Li ne estus farinta, estus verko de alia dio.

Li estas *superege justa kaj bona*. La providenca saøeco de la diaj leøoj elmontri¹⁰as æ la plej malgrandaj aferoj, kiel æ la plej grandaj; kaj tiu saøeco ne lasas, ke ni dubu pri la justeco kaj boneco de Dio.

Panteismo

14. *Æu Dio estas tute individua estulo aý, laý la opinio de kelkaj, æu Li estas la rezultanto de æiuj fortoj kaj intelektoj de la universo kunigitaj?*

“Se estus tiel, Li ne estus Dio, æar Li estus efiko, ne kayzo; Li ne povas esti samtempe ambaý.

“Dio ekzistas, vi tion ne povas pridubi, kaj tio estas esenca afero; kredu min, ne iru pluen; ne enprofundi¹⁰u en labirinton, el kiu vi ne povus eltiri¹⁰i; tio ne farus vin pli bonaj, sed eble iom pli fieraj, æar vi pensus ion scii, dum, en efektiveco, vi scius nenion. Flanke lasu do æiujn tiajn sistemojn; multe da aliaj aferoj vin pli rekte

koncernas, komencante de vi mem; studu viajn proprajn neperfektecojn, por ilin forskui de vi; tio estus al vi pli utila, ol deziri esplori tion, kio estas mem nepenetrebla.”

15. Kion pensi pri la opinio, laŭ kiu ĉiuj korpoj en la Naturo, ĉiuj estaĵoj, ĉiuj globoj de la universo, estas partoj de Dio kaj konsistigas, kune, Dion mem; alivorte, kion pensi pri la panteisma doktrino?

“Ne povante fari ĉi Dio, la homo volas almenaŭ esti parto de Dio.”

16. Tiuj, kiuj praktikas tiun doktrinon, pretendas trovi en ĉi la demonstracion pri kelkaj el la atributoj de Dio. Ĉar la mondo estas senlima, Dio estas, ĉuste pro tio, senlima; ĉar la perfekta malplenaĵo aŭ nenio ekzistas en neniu loko, Dio estas ĉie; ĉar Li estas ĉie, tial Li havigas al ĉiuj naturaj fenomenoj inteligentan kaŭzon pro tio, ke ĉio estas neforigebla konsista parto de Dio. Kion ni povas prezenti kontraŭ tiu rezonado?

“La prudenton; pripensu mature, kaj ne estos al vi malfacile konstati la absurdecon de tiu rezonado.”

Tiu doktrino faras el Dio materian estulon, kiu, kvankam Li havas superegan intelekton, estus, en grandaj mezuroj, tio, kio ni estas en malgrandaj.

Nu, se estus tiel, kaj ĉar la materio senĉese aliformiĝas, Dio estus neniel starema; Li povus sperti ĉiajn sortoŝanĝojn kaj eĉ havi ĉiajn homajn bezonojn; mankus al Li la neŝanĝemo, unu el la esencaj atributoj de la Dia Potenco. La proprecoj de la materio ne povas harmonii kun la ideo pri Dio, sen malaltigo de Dio en nia penso, kaj ĉiaj subtilaĵoj de sofismo ne sukcesos solvi la problemon pri Lia intima naturo. Ni ne scias ĉion, kio Li estas, sed ni scias tion, kio Li ne povas ne esti. Panteismo estas tute kontraŭa al la plej esencaj kvalitoj de Dio kaj ne distingas inter kreinto kaj kreito, ĉuste tiel, kiel se oni volus, ke lerte elpensita maŝino estus neforigebla parto de la mekanikisto, kiu ĝin konstruis.

La inteligenteco de Dio elmontriĝas en Liaj verkoj, same kiel tiu de pentristo ĉe liaj bildoj; sed la verkoj de Dio ne estas Dio mem, same kiel bildo ne estas la pentristo, ĝin konceptinta kaj farinta.

ĈAPITRO II

ĜENERALAJ ELEMENTOJ DE LA UNIVERSO

1. *Konado de la principo de la ekzistaĵoj.* — 2. *Spirito kaj materio.* — 3. *Proprecoj de la materio.* — 4. *Universa spaco.*

Konado de la principo de la ekzistaĵoj

17. *Ĉu estas donite al la homo koni la principon de la ekzistaĵoj?*

“Ne; Dio ne permesas, ke ĉio estu konigita al la homo sur la Tero.”

18. *Ĉu la homo povas iam penetri la misteron de la aĵoj, kiuj estas kapitaj antaŭ li?*

“La vualo iom post iom leviĝas antaŭ li, laŭ tio, kiel li puriĝas; sed, por kompreni iujn aferojn, li bezonas kapablojn, kiujn li ankoraŭ ne posedas.”

19. *Ĉu la homo ne povas, per la sciencaj esploroj, penetri kelkajn sekretojn de la Naturo?*

“La scienco estas donita al li por lia progreso sur ĉiuj kampoj; sed li ne povas transpaŝi la limojn difinitajn de Dio.”

Ju pli profunde estas al la homo permesite eniĝi en tiujn misterojn, des pli granda devas esti lia admiro je la potenco kaj saĝeco de la Kreinto; sed, ĉu pro fiero, ĉu pro malforteco, lia intelekto mem lin ofte enretigas en iluzion; li amasigas sistemojn sur sistemojn, sed ĉiu pasanta tago

montras al li, kiom da eraroj li akceptis kiel veraĵojn, kaj kiom da veraĵoj li forpuŝis kiel erarojn. Jen aliaj elreviĝoj por lia malhumileco.

20. *Ĉu, krom la sciencaj esploroj, estas permesite al la homo ankaŭ ricevi pli altrangajn komunikaĵojn pri tio, kion liaj sentumoj ne kapablas atesti?*

“Jes; kiam Dio konsideras tion utila, Li povas malkovri al la homo tion, kion la scienco ne konigas.”

Ĝuste per tiaj komunikaĵoj la homo ricevas, inter difinitaj limoj, la ekkonon de sia pasinteco kaj de sia estonta destino.

Spirito kaj materio

21. *Ĉu la materio ekzistas ekde la tuta eterne, kiel Dio, aŭ ĉu ĝi estas iam kreita de Li?*

“Dio sola scias tion. Tamen estas io, kion la prudento certe montras al vi, nome, ke Dio, modelo de amo kaj karitato, neniam estis senokupa. Kiom ajn malproksima vi prezentus al vi la komenciĝon de Lia agado, ĉu vi povas imagi Lin en neaktiveco ĉe unu sekundon?”

22. *Oni ordinare difinas materion jene: ĉio, kio havas amplekson; ĉio, kio povas fari efikon sur niaj sentumoj; ĉio nepenetrebla; ĉu tiuj difinoj estas ekzaktaj?*

“El via vidpunkto, jes, ĉar vi parolas nur laŭ via scio; sed la materio ekzistas ankaŭ en statoj nekonataj de vi; ĉi povas, ekzemple, esti tiel etereca kaj subtila, ke ĉi neniel efikas al la sentumoj; kaj tamen ĉi estas ja materio, kvankam tion vi ne rigardas kiel materion.”

— *Kiel vi povas difini materion?*

“Materio estas la ligilo katenanta la spiriton; ĉi estas la ilo, lin servanta, kaj sur kiun, samtempe, li agas.”

El ĉi tiu vidpunkto, oni povas diri, ke la materio estas la elemento, la perilo, per kiu kaj sur kiun la spirito agas.

23. *Kio estas spirito?*

“La intelekta principo de la universo.”

— *Kia estas la intima naturo de la spirito?*

“Ne estas facile analizi ĝin en via lingvo. Por vi, ĝi estas nenio, ĉar la spirito ne estas io palpebla; sed por ni, ĝi estas io. Eksciuj bone: la nenio estus la nulo, kaj la nulo ne ekzistas.”

24. *Ĉu spirito estas sinonimo de intelekto?*

“Intlekto estas esenca atributo de la spirito; sed ambaŭ konfuziĝas en komuna principo, kaj tial ambaŭ estas por vi kvazaŭ unu sola aĵo.”

25. *Ĉu la spirito estas sendependa de la materio, aŭ ĉu li estas nura propreco de la materio, same kiel koloroj rilate al la lumo kaj sono al la aero?*

“Spirito kaj materio estas malsamaj aferoj; sed la spirito devas kuniĝi kun la materio, por ke ĝi tiu ekhavu intelekton.”

— *Ĉu tiu kuniĝo estas ankaŭ necesa, por ke la spirito povu sin manifesti? (Ni ĝi tie difinas spiriton kiel la principon de la intelekto, ne konsiderante la individuajn estulojn tiel nomatajn.)*

“Por via kompreno, ĝi estas necesa, ĉar vi ne havas tian fiziologian organizaĵon, ke vi perceptus spiriton sen materio; viaj sentumoj ne estas faritaj por tio.”

26. *Ĉu oni povas koncepti spiriton sen materio, kaj materion sen spirito?*

“Sendube, per la penso.”

27. *Ĉu do ekzistas du ĝeneralaj elementoj en la universo, nome: materio kaj spirito?*

“Jes, kaj super ĝio Dio, la Kreinto, la Patro de ĉiuj estaĵoj. Tiuj tri elementoj estas la principo de ĝio, kio estas: ili formas la universan trion. Sed, al la materia elemento estas necese aldoni la universan fluidaĵon, kiu estas la perilo inter la spirito kaj la ĉustasenca materio, ĉar tiu ĝi estas tro maldelikata, por ke la spirito efiku sur ĝin. Kvankam, ĝis ioma grado, oni povas enklasigi la universan fluidaĵon en la materian elementon, tiu fluidaĵo

tamen distingias per apartaj proprecoj; se ŝi estus ja materio, ne estus motivo por tio, ke ankaŭ la spirito ne estus materio. Ŝi staras inter spirito kaj materio; per siaj nenombreblaj kombinoj kun la materio, kaj, sub la ago de la spirito, ŝi kapablas naski la senfinan plurecon de la ekzistaĵoj, de kiuj vi konas nur malgrandan parton. Kiel elemento, servanta al la spirito, la universa, primitiva aŭ elementa fluidaĵo estas la principo, sen kiu la materio ne nur troviĝus en konstanta disdividado, sed ankaŭ neniam havus la proprecojn, kiujn la pezoforto donas al la korpoj.”

— *Ĉu tiu fluidaĵo estus tiu, kiun ni nomas elektro?*

“Ni diris, ke ŝi povas sperti sennombrajn kombinojn; tio, kion vi nomas elektra fluidaĵo, magneta fluidaĵo, estas modifitaj formoj de la universa fluidaĵo, kiu, ĉustadire, estas nenio alia ol materio pli perfekta, pli subtila, kaj kiu povas esti konsiderata sendependa.”

28. Ĉar la spirito estas mem io, ĉu ne estus do pli precize kaj pli kompreneble, se tiuj du ĝeneralaj elementoj estus nomataj: inerta materio kaj intelekta materio?

“Vortoj al ni nemulte gravas: la vortaro de via lingvo koncernas vin, por ke vi interkompreniĝu. Viaj diskutoj ekestas preskaŭ ĉiam de la malsama maniero, en kiu vi komprenas samajn vortojn, ĉar via lingvo estas tro nekompleta por esprimi aferojn, kiuj ne tuŝas viajn sentumojn.”

Evidenta fakto superstaras ĉiujn hipotezojn: ni vidas materion, kiu ne estas intelekta, kaj intelektan principon sendependan de materio. La origino kaj la kunrilato de ĉi tiuj du aferoj estas de ni nekonataj. Ĉu ili havas aŭ ne iun komunan originon kaj punktojn de necesa kontakto; ĉu la intelekto havas propran ekziston, ĉu ŝi estas propreco aŭ nura efiko; ĉu ŝi estas, kiel opinias kelkaj homoj, elfluaĵo de Dio — jen, kion ni nescias. Super ĉio ĉi, ni vidas intelekton, kiu staras super ĉiuj ceteraj, kiu ilin regas kaj kiu de ili distingias per esencaj atributoj. Tiu superega intelekto — jen, kion ni nomas Dio.

Proprecoj de la materio

29. *Ĉu la pezezo estas esenca atributo de la materio?*

“Jes, de la materio, kia vi ĉin komprenas; sed, ne de la materio konsiderata kiel universa fluidaĵo. La subtila, etereca materio, konsistiganta tiun fluidaĵon, estas de vi rigardata kiel senpeza, kvankam ĉi estas ja la principo de via peza materio.”

Pezezo estas relativa propreco; ekster la altirosferoj de la mondoj ne ekzistas pezoj, same kiel ekzistas nek suproj, nek malsuproj.

30. *Ĉu la materio konsistas el unu sola aŭ el pluraj elementoj?*

“El unu sola primitiva elemento. La korpoj, kiujn vi rigardas kiel simplajn, ne estas ĉustadire elementoj, sed aliigitaj formoj de la primitiva materio.”

31. *El kio originas la diversaj proprecoj de la materio?*

“Ili estas modifoj, kiujn la elementaj molekuloj ricevas ĉe sia kuniĝo kaj en difinitaj kondiĉoj.”

32. *Laŭ ĉi tiu leĝo, ĉu la gustoj, la aromoj, la koloroj, la sono, la venenaj aŭ sanigaj kvalitoj de la korpoj estas du nuraj modifoj de unu sola primitiva substanco?*

“Jes, sen ia dubo; ili ekzistas nur pro la strukturo de la organoj difinitaj por ilin percepti.”

Ĉi tiu principo estas pruvita per tio, ke ne ĉiuj perceptas en sama maniero la kvalitojn de la korpoj; io, kio plaĝas al ies gusto, tute malplaĝas al alia; unuj vidas blua tion, kion aliaj vidas ruĝa; tio, kio estas venena kontraŭ iuj, estas sendanĝera aŭ saniga por aliaj.

33. *Ĉu la sama elementa materio povas ricevi ĉiajn modifojn kaj ekhavi ĉiajn proprecojn?*

“Jes; kaj jen tio, kion vi devas kompreni, kiam ni diras, ke æio estas en la tuto.” (*)

— Tiu teorio, laŭpajne, pravigas la personojn, kiuj akceptas en la materio nur du esencajn proprecojn: la forton kaj la movadon, kaj kiuj rigardas æiujn ceterajn proprecojn kiel duarangajn efikojn, variantajn laŭ la intenseco de la forto kaj la direkto de la movado, æu ne?

“Æi tiu opinio estas øusta. Estas necese aldiri: ankaŭ laŭ la kunaranøo de la molekuloj, kiel vi vidas ekzemple en maldiafana korpo, kiu povas fariøi travidebla, kaj kontraŭe.”

34. *Æu la molekuloj havas difinitan formon?*

“Sendube la molekuloj havas formon, sed, kiu øi estas, vi ne kapablas koncepti.”

— *Æu tiu formo estas konstanta aŭ ðanøema?*

“Konstanta æ la primitivaj elementaj molekuloj, sed ðanøema æ la duarangaj, kiuj estas nuraj kolektoj de la unuaj; tio, kion vi nomas molekulo, staras ankoraŭ tro malproksime de la elementa molekulo.”

(*) Æi tiu principo klarigas la fenomenon, konatan de æiuj hipnotigistoj, nome: havigi, per la potenco de l' volo, al iu ajn substanco, ekzemple al la akvo, tre malsamajn proprecojn, iun difinitan guston, kaj eæ la aktivajn kvalitojn de aliaj substancoj. Æar, efektive, ekzistas unu sola primitiva elemento kaj la proprecoj de l' korpoj estas nenio alia ol rezulto de la modifoj de tiu elemento, tial sekvas, ke la malplej danøera substanco havas tian saman principon, kian la plej malsaniga. Tiel, la akvo, kiu konsistas el unu volumo da oksigeno kaj du volumoj da hidrogeno, fariøas detruema, se øia kvanto da oksigeno estas duobligita. Simila aliiøo povas fariøi per la magneta agado direktata de la volo. Oksigeno, hidrogeno, nitrogeno, karbono kaj æiuj korpoj, kiujn ni konsideras simplaj, estas nur modifaøoj de unu primitiva substanco. Pro nia nuna neebleco percepti - alie ol per la penso - tiun primitivan materion, tiuj korpoj, el nia vidpunkto, estas veraj elementoj, kaj ni povas, sen ia malutilo, ilin tiaj konsideri, øis nova tempo.

Universa spaco

35. *Æu la universa spaco estas senlima aý limigita?*

“Senlima. Supozu limon al øi: kio ekzistus transe? Tio konfuzas vian prudenton, mi ja scias, kaj tamen tiu sama prudento diras al vi, ke alie ne povus esti. Io sama okazas kun la senfino æ æiuj aferoj; ne sur via malgranda sfero vi kapablas kompreni la senfinon.”

Se ni supozus ian limon en la spaco, kiel ajn malproksima la penso øin konceptus, la prudento dirus al ni, ke, trans tiu limo, io nepre ekzistas; kaj tiel, æiam kaj æiam ankoraý la supozata limo plue þoviøas, æar, eæ se ni trovus la absolutan malplenaon, æi tiu estus ankoraý spaco.

36. *Æu la absoluta vakuo ekzistas ie en la universa spaco?*

“Ne, nenio estas malplena; kion vi kredas malplenaon, tio estas okupita de materio, kiun ne atingas viaj sentumoj kaj viaj aparatoj.”

ĈAPITRO III

LA KREADO

1. Formado de la mondoj. - 2. Formado de la vivantaj estaĵoj. - 3. Loĉatigo de la Tero. Adamo. - 4. Diverseco de la homaj rasoj. - 5. Plureco de la mondoj. - 6. Konsideroj kaj konsentaj asertoj en la Biblio pri la mondkreado.

Formado de la mondoj

La universo entenas la senfinas nombron de la mondoj, kiujn ni vidas, kaj de la mondoj, kiujn ni ne vidas, ĉiujn animitajn kaj neanimitajn estaĵojn, ĉiujn astrojn, sin movantajn en la spaco, kaj ankaŭ la fluidaĵojn, kiuj ĉin plenigas.

37. Ĉu la universo estas kreita aŭ ekzistas ekde la tuta eterna tempo, kiel Dio?

“Sen ia dubo ĉi ne povus ekesti mem, kaj, se ĉi ekzistus ekde la tuta eterna tempo, kiel Dio, ĉi do ne estus farita de Dio.”

La prudento diras al ni, ke la universo ne faris sin mem kaj ke, ĉar ĉi ne povas esti ia hazardaĵo, ĉi devas do esti farita de Dio.

38. Kiel Dio kreis la universon?

“Uzante ian esprimon, mi diras: *per Sia volo*. Nenio havigas pli bonan ideon pri tiu ĉiopova volo, ol jenaj

belaj vortoj de Genezo: Dio diris: Estu lumo; kaj fariøis lumo.”⁽⁸⁾

39. *Æu ni povas ekkoni la manieron, kiel la mondoj estas formitaj?*

“Æio, kion ni povas diri kaj kion vi sukcesos kompreni, estas, ke la mondoj ekestas el la plidensiøo de la materio dissemi en la spaco.”

40. *Æu, kiel oni hodiaý pensas, la kometoj estas ia komenco de plidensiøo de la materio, mondoj en fazo de formiøo?*

“Jes, øuste. Sed absurdo estas kredi ilian influon; mi volas diri, tiun influon, kiun oni vulgare atribuas al ili; æar æiuj æielaj korpoj havas sian apartan influon sur iuj fizikaj fenomenoj.”

41. *Æu tute elformita mondo povas malaperi, kaj æu la materio, øin konsistiganta, povas denome dissplitiøi en la spaco?*

“Jes. Dio renovigas la mondojn, same kiel Li renovigas la vivajn estaøojn.”

42. *Æu ni povas scii, kiom da tempo daýris la formado de la mondoj, ekzemple de la Tero?*

“Ni tion ne povas diri, æar Dio sola øin scias; kaj ja freneza estus tiu, kiu provus ekkoni la nombrojn da jarcentoj, kiun daýris tiu formado.”

Formado de la vivantaj estaøoj

43. *Kiam la Tero komencis esti loøata?*

“En la komenco æio estas ¶aoso; la elementoj estis interkonfuzitaj. Iom post iom, æiu aø eksidis sur sia loko kaj, tiam, aperis la vivantaj estaøoj, konformaj al la stato de la globo.”

44. *El kie venis tiuj vivantaj estaøoj sur la Teron?*

“Ili jam ekzistadis tie en øermformo kaj nur atendis

⁽⁸⁾ Genezo, æap. I, par. 3, el “La Malnova Testamento”, trad. de L. L. Zamenhof. – *La Trad.*

la momenton favoran al ilia elkoviĝo. La organaj principoj kuniĝis tuj, kiam æsis la forto, kiu tenis ilin disigitaj, kaj estigis la ørmojn de æiuj vivantaj estaĵoj; la ørmoj konservis sin en latentaj kaj inerta stato, kiel la krizalido kaj la semoj de la vegetaĵoj, ĝis la momento favora al la elvolviĝo de æiu speco; tiam, la estaĵoj de æiu speco kuniĝis kaj multobliĝis.”

45. Kie troviĝis la organaj elementoj antaŭ la formado de la tero?

“Ili troviĝis en kvazaŭa fluida stato, en la spaco, meze inter la Spiritoj aŭ en aliaj planedoj, atendante la kreadon de la Tero, por komenci novan ekzistadon sur nova globo.”

La kemio montras al ni, ke la molekuloj de la neorganikaj korpoj kuniĝas por formi kristalojn kun konstanta reguleco, laŭ æiu speco, tuj kiam ili troviĝas en la postulataj kondiĉoj. La malplej granda aliiĝo de tiuj kondiĉoj sufiĉas por malhelpi la kuniĝon de la elementoj aŭ, almenaŭ, la regulan kunaranĝon, kiu formas la kristalon. Kial ne okazus same kun la organaj elementoj? Ni konservas dum jaroj plantosemojn, kiuj elvolviĝas nur en iu difinita temperaturo kaj en favora medio; oni vidis grajnoj de tritiko ørmi post multaj jarcentoj. Ekzistas do en tiuj semoj ia *latent*a vivo-principo, atendanta nur la oportunan okazon por sia elvolviĝo. Æu tio, kio æiutage okazadas antaŭ niaj okuloj, ne povus fariĝi ekde la origino de l' terglobo? Æu tia formado de la vivaj estaĵoj, elirintaj el la Ĥaos per la forto mem de la Naturo, iel malpliigus la grandecon de Dio? Kontraŭe: øi plikonformiĝas al la ideo, kiun ni havas pri Lia potenco, kiu agas sur sennombrajn mondojn laŭ eternaj leĝoj. Tiu teorio, en vereco, ne solvas la demandon pri la origino de la elementoj de la vivo; sed Dio havas Siajn misterojn kaj difinis limojn al niaj esploroj.

46. Æu ankoraŭ hodiaŭ spontanee naskiĝas estaĵoj?

“Jes; sed la primitiva ørmo jam ekzistadis en latentaj stato. Æiutage vi atestas tiun fenomenon. Æu la histoj de la homo kaj bestoj ne enhavas ørmojn de

grandega nombro da vermoj, atendantaj, por sia elkresko, nur la putran fermentadon necesan al ilia ekzistado? Øi estas malgranda mondo, kiu dormadas kaj kiu venas en la vivon.”

47. *Æu la homa genro ankaŭ troviøis inter la organaj elementoj entenataj en la tera globo?*

“Jes, kaj øi ekaperis æ sia momento; øuste pro tio oni diras, ke la homo estas formita el plimo de la Tero.”

48. *Æu ni povas scii la momenton, kiam aperis la homo kaj aliaj estaøoj vivantaj sur la Tero?*

“Ne; æiuj viaj kalkuloj estas ñimeroj.”

49. *Se la øermo de la homa specaro troviøis inter la organaj elementoj de la terglobo, kial ne ekestas hodiaŭ, memvole, homoj, kiel æ sia origino?*

“La principo de la ekzistaøoj kuŝas en la sekretoj de Dio; tamen, oni povas diri, ke la homoj, tuj post sia disvastiøo sur la Tero, ensorbis la elementojn necesajn al ilia formado, kaj transigas tiujn elementojn pluen, laŭ la leøoj de reproduktado. Io sama okazis al la ceteraj specoj de vivantaj estaøoj.”

Loøatigo de la Tero. Adamo

50. *Æu la homa genro devenas de unu sola homo?*

“Ne; tiu, kiun vi nomas Adamo, estis nek la unua, nek la sola, kiu loøatigis la Teron.”

51. *Æu ni povas scii, dum kiu epoko vivis Adamo?*

“Proksimume dum tiu, kiun vi supozas: æirkaŭ kvar mil jarojn antaŭ la Kristo.”

La homo, kiun la tradicio nomas Adamo, estis unu el tiuj, postvivintaj, en iu regiono, kelkajn el la grandaj kataklismoj, kiuj, dum pluraj epokoj, skuegis la supraon de la terglobo; tiu homo fariøis la trunko de unu el la rasoj nun vivantaj sur la Tero. La naturaj leøoj kontraŭas al tio, ke la progresoj de la homaro, konstatitaj multe antaŭ la veno de la Kristo, povis fariøi en kelkaj jarcentoj, kiel devus okazi, se la homo estus sur la tero nur de la tempo de la

tiel nomata Adamo. Kelkaj personoj, pli prave, konsideras Adamon mito aŭ alegorio, reprezentanta la unuajn aĵojn de la mondo.

Diverseco de la homaj rasoj

52. *El kio originas la fizikaj kaj moralaj diferencoj, karakterizantaj la homajn rasojn sur la Tero?*

“El la klimato, el la vivmaniero kaj el la kutimoj. Tion saman oni rimarkas ĉe du filoj de l’ sama patrino: se ili estas edukitaj en malsamaj lokoj kaj manieroj, ili neniel intersimilas, el la morala vidpunkto.”

53. *Ĉu la homo naskiĝis en pluraj lokoj de la terglobo?*

“Jes, en pluraj lokoj kaj epokoj, kaj tiu estas unu el la kaŭzoj de la diverseco de la rasoj; poste, disŝirite en malsamajn klimatojn kaj miksiĝinte kun aliaj rasoj la homoj estigis novajn tipojn.”

- *Ĉu tiuj diferencoj konsistigas diversajn specojn?*

“Tute ne; ĉiuj apartenas al unu sola familio; ĉu la varioj de iu frukto malebligas ĉin aparteni al unu sama speco?”

54. *Ĉar la homoj ne devenas de unu sola, ĉu ili tial ne konsideru sin fratoj unuj de la aliaj?*

“Ĉiuj homoj estas fratoj en la okuloj de Dio, ĉar ĉiuj estas animitaj de spirito kaj ĉiuj iras al sama celo. Vi volas ekpreni la vortojn ĉiam laŭlitere.”

Plureco de la mondoj

55. *Ĉu ĉiuj globoj, cirkulantaj en la spaco, estas loĝataj?*

“Jes, kaj la surtera homo tute ne estas, kiel oni kredas, la unua per inteligenteco, boneco kaj perfekteco. Tamen multaj homoj taksas sin alte estimindaj kaj reve kredas ĉi tiun planedeton la sola, kiu havas la privilegion posedi raciajn estulojn. Fiero kaj vantamo! Ili opinias, ke Dio kreis la universon nur kaj sole por ili!”

Dio loøatigis la mondojn per vivaj esta'oj, kiuj æiuj kunhelpas al la plenumado de Liaj providencaj projektoj. Kredi, ke la vivaj esta'oj estus limigitaj tie, kie ni loøas en la universo, estus dubi pri la Dia saøeco, kiu nenion faras senutilan. Dio destinis tiujn mondojn al celo pli serioza ol simpla amuzo por niaj okuloj. Krom tio, nenio pravigas, æu pro la pozicio, la amplekso aý la fizika strukturo de la Tero, la supozon, ke nur la Tero havas la privilegion esti loøata, kun escepto de miloj da similaj mondoj.

56. Æu la fizika strukturo de la globoj estas la sama?

“Ne; ili neniom similas unuj al la aliaj.”

57. Se la fizika strukturo de la mondoj ne estas la sama, æu do sekvas, ke la esta'oj, tie vivantaj, havas malsamajn fiziologiajn organiza'ojn?

“Sendube, same kiel viaj fiþoj estas faritaj por vivi en la akvo, kaj la birdoj en la aero.”

58. Æu al la mondoj plej malproksimaj de la suno mankas lumo kaj varmo, æar la suno sin montras al ili kun aspekto de negrava stelo?

“Æu vi do kredas, ke ekzistas neniaj fontoj de lumo kaj varmo krom la suno? Æu neniom valoras la elektro, kiu, en iuj mondoj, ludas rolon de vi nekonatan, multe pli gravan ol sur la Tero? Cetere, ni ne diris, ke æiuj esta'oj havas tian saman organismon, kiel vi, aý ke ili posedas organojn egalajn al la viaj.”

La kondiaø de ekzistado de la esta'oj, loøantaj la plurajn mondojn, devas konformiøi al la medio, kien tiuj esta'oj estas vokataj por vivi. Se ni estus neniam vidintaj fiþojn, ni ne komprenus, kiel iu estajo povus vivi en akvo. Tio sama okazas al la ceteraj mondoj, sendube posedantaj elementojn de ni nekonatajn. Æu ni ne vidas, sur la Tero, la longajn polusajn noktojn, lumigatajn de la elektro de la nordaj aýroroj? Æu ne estus ja eble, ke en iuj mondoj la elektro abundas pli ol sur la Tero, kaj ke øi tie havas øeneralan agadon, kies efikojn ni ne komprenas? Tiuj mondoj povas do havi en si mem la fontojn de lumo kaj varmo, necesajn al tieaj loøantoj.

Konsideroj kaj konsentaj asertoj en la Biblio pri la mondkreado

59. La popoloj, laŭ sia instruiteco, faria la si tre malakordajn ideojn pri la mondkreado. La prudento, apogita sur la scienco, rekonis la neverŝajnecon de kelkaj teorioj; la teorio, donata de la Spiritoj, konfirmas la opinion, jam de longe akceptitan de la plej kleraj homoj.

La kontraŭdiro, kiun oni povas prezenti rilate tiun teorion, estas, ke tiu teorio ne akordas kun la teksto de l' sanktaj libroj; sed pli profunda studado portas la konkludon, ke tiu malakordo estas pli ŝajna ol reala kaj rezultas de la interpreto de ofte alegoria esprimo.

La demando, ĉu Adamo estis la unua homo kaj unika patro de la surtera homaro, ne estas la sola, pri kiu la religiaj kredoj devis sin modifi. La turniĝado de la Tero ŝajnis, iam, tiel kontraŭa al la sankta teksto, ke en tiu aserto oni trovis pretekston por ĉiaj persekutoj; tamen la Tero turniĝas spite al la anatemoj; kaj neniu hodiaŭ tion povus refuti, sen malprofito por sia prudento mem.

La Biblio diras ankaŭ, ke la mondo estas kreita en ses tagoj kaj ke tiu kreado datiĝas de kvar mil jaroj antaŭ la naskiĝo de la Kristo. Antaŭ tiu tempo la Tero ne ekzistis; ĉi estas tiritita el la nenio; la teksto estas formala. Sed, jen, la pozitiva scienco, la refleksebla scienco pravas la malon.

La formado de la terglobo troviĝas stampita per neelviŝeblaj signoj en la fosiliaj tavoloj, kaj estas pruvite, ke la ses tagoj de la mondkreado estas ses periodoj, ĉiu el kiuj eble de centoj da jarmiloj. Tio ĉi ne estas ia sistemo, ia doktrino, ia izola opinio, sed fakto tiel reala kiel la movado de la Tero, kiun la teologio ne povas ne akcepti: evidenta pruvo pri la eraro, en kiun oni povas fali, se oni prenas laŭlitere la esprimojn de ofte figura dirmaniero. Ĉu ni do konkludo, ke la Biblio eraras? Ne, sed, kontraŭe, ke la homoj ĉin erare interpretis.

Sondante la arkivojn de la Tero, la scienco konstatis la ordon, laŭ kiu la vivantaj estaĵoj aperis sur la supraĵo de l' planedo; tiu ordo akordas kun la indikita en la Genezo, kun tiu diferenco, ke tiu afero, anstataŭ esti mirakle elŝprucinta el la manoj de Dio en kelkaj horoj, fariĝis, ĉiam per Lia

volo, laŭ la leŭo pri la naturaj fortoj, en kelke da jarmilionoj. Ĉu, pro tio, Dio estas malpli granda kaj malpli pova? Ĉu Lia verko estas malpli bela pro tio, ke ĉi ne havas la prestiĝon de l' subiteco? Certe, ne; oni farus pri Dio tre mirzeran ideon, se oni ne rekonus Lian ĉiopovecon super la eternaj leŭoj, al kiuj la mondoj obeas. La scienco tute ne malaltigas la Dian verkon, sed, male, ĉi prezentas al ni tiun verkon kun aspekto pli grandioza kaj pli konforma al tio, kion ni scias pri la potenco kaj majesteco de Dio, ĉar tiu verko estas ja plenumita sen nuligo de la naturaj leŭoj.

Konsentante pri ĉi tiu parto kun Moseo, la scienco starigis la homon sur la lastan lokon en la ordo de l' kreado de la vivantaj estaĵoj; sed Moseo diris, ke la universala diluvo okazis en la jaro 1650 a.K., kaj la geologio asertas, ke tiu granda kataklismo fariĝis, antaŭ ol aperis la homo, ĉar ne estas ĉis hodiaŭ trovitaj, sur la primitivaj tavoloj, pstesignoj de homo kaj de samkategoriaj bestoj – laŭ la fizika vidpunkto; sed nenio pruvas, ke tio estas neebla; multaj eltrovoj jam naskis dubojn pri tiu scienca aserto; povos dio okazi, ke oni baldaŭ ekhavas la materialan certecon pri tiu antaŭeco de la homa raso kaj, tiam, oni konstatos, ke, pri tiu, kiel pri aliaj temoj, la biblia teksto estas figuro.

La demando kuŝas en tio, scii, ĉu la geologia kataklismo estas tiu sama travivita de Noa; nu, la tempo necesa al la formado de l' fosiliaj tavoloj ne allasas konfuzon; kaj, kiam aperos signoj pri la ekzisto de la homo antaŭ la granda katastrofo, tiam estos pruvite, aŭ ke Adamo ne estis la unua homo, aŭ ke lia kreado perdiĝas en la nokto de l' tempo. Kontraŭ la evidenteco, konjektoj estas neeblaj; estos do necese akcepti la fakton, kiel estas akceptitaj la movado de la Tero kaj la ses periodoj de la mondkreado.

La ekzisto de la homo antaŭ la geologia diluvo estas ja ankoraŭ hipoteza; sed ni vidos tuj, ke ĉi ne estas tiel hipoteza kiel ĉi ĵajnas. Se ni konsentus, ke la homo aperis, la unuan fojon sur la Tero, kvar mil jarojn antaŭ la Kristo, kaj ke post 1650 jaroj la tuta homa raso estis detruita, escepte de unu sola familio, rezultas do, ke la loĝatigo de la Tero datiĝas nur de la tempo de Noa, tio estas, de 2350 jaroj antaŭ nia epoko. Nu, kiam la hebreoj migris en Egipton, en la dek-oka jarcento a.K., ili trovis tiun landon jam tre loĝata

kaj kun tre progresinta civilizacio. La historio diras, ke en tiu tempo Hindujo kaj aliaj landoj estis same prosperaj; æi tie ni rezonas sen konsidero pri la kronologio de iuj popoloj, datiøanta de multe pli antaŭa epoko. Oni devus do konsenti, ke, de la dudek-kvara øis la dek-oka jarcento a.K. – aŭ dum la daŭro de 600 jaroj – , ne nur la idaro de unu sola homo povis loøatigi æiujn tiam konatajn grandegajn regionojn – se oni supozas, ke la ceteraj estis ankoraŭ senhomaj – , sed ankaŭ, ke, dum tiel mallonga intertempo, la homa genro supreniris de la absoluta bruteco de l' primitiva stato øis la plej alta grado da intelekta elvolviøo: tio kontraŭas æiujn antropologiajn leøojn.

La diverseco de la rasoj konfirmas æi tiun opinion. La klimato kaj la kutimoj sendube modifas la fizikan karakteron; sed oni scias, øis kie æi tiuj kaŭzoj povas influi, kaj la fiziologia ekzameno pravas, ke ekzistas inter iuj rasoj strukturaj diferencoj, pli profundaj, ol kiajn naskus la klimato. La kunmiksiøo de rasoj produktas la mezajn tipojn; øi iom post iom forviŝas, sed ne kreas la ekstremajn karakterojn; øi naskas nur variojn; nu, por kunmiksiøo de rasoj, estus nepre necesaj malsamaj rasoj; sed, kiel klarigi la ekziston de tiuj rasoj, se oni donas al ili originon komunan kaj tiel proksiman en la tempo? Kiel konsenti, ke, en kelkaj jarcentoj, iuj idoj de Noa øis tia grado alliøis, ke ili estigis, ekzemple, la etiopian rason? Tia metamorfozo ne estas pli akceptebla ol la hipotezo pri iu komuna origino de lupo kaj ŝafo, de elefanto kaj afido, de birdo kaj fiŝo. Ni rediras: nenio superas la evidentecon de l' faktoj. Æio, kontraŭe, klariøas, se oni akceptas la ekziston de la homo antaŭ la epoko, dum kiu oni øenerale kredas, ke li vivis, kaj la plurecon de fontoj de la rasoj; ke Adamo, vivinta antaŭ ses mil jaroj, loøatigis nur ankoraŭ senhoman regionon; ke la diluvo, æ Noa, estis parta katastrofo, kiun oni konfusas kun la geologia kataklismo; kaj fine, se oni konsideras la alegorian formon, karakterizan de la orienta stilo, trovatan en la sanktaj libroj de æiu popolo. Ne estas do saøe akuzi frivole, kiel falsajn, doktrinojn, kiu povas, pli aŭ malpli frue, kiel tiom da aliaj, ankoraŭ disbati siajn kontraŭantojn. La religiaj doktrinoj, anstataŭ pere, gloriøas irante þultro æ þultro kun la scienco: jen la sola rimedo, kiun ili uzu, por prezenti al la skeptikuloj neniun vundeblan flankon.

ÆAPITRO IV

LA VIVOPRINCIPO

1. Organaj kaj neorganaj estaĵoj. – 2. Vivo kaj morto. – 3. Intelektio kaj instinkto.

Organaj kaj neorganaj estaĵoj

La organaj estaĵoj estas tiuj, enhavantaj iun fonton de intima aktiveco, kiu donas al ili la vivon; ili naskiĝas, kreskas, sin reproduktas per si mem kaj mortas, estas provizitaj per specialaj organoj por la plenumado de la agoj de la vivo necesaj al ilia konservado. Tiaj estas la homoj, la bestoj kaj la vegetaĵoj. La neorganaj estaĵoj estas ĉiuj, kiuj ne posedas vivoforton nek proprajn movojn, kaj kiuj konsistas el simpla densiĝo de la materio: tiaj estas la mineraloj, inter aliaj la akvo, la aero k. c.

60. Ĉu unu sama forto kunigas la elementojn de la materio en la organaj kaj en la neorganaj korpoj?

“Jes; la leĝo pri altiro estas la sama por ĉiuj.”

61. Ĉu estas ia diferenco inter la materio de la organaj kaj tiu de la neorganaj korpoj?

“La materio estas ĉie la sama; sed en la organaj korpoj ŝi troviĝas vivigita.”

62. Kiu nome estas la kaŭzo de la vivo de l' materio?

“Ties kuniĝo kun la vivoprincipo.”

63. *Ĉu la vivoprincipio kuŝas en ia aparta aganto, aŭ ĉi estas propreco de la organa materio; unuvorte, ĉi estas efiko aŭ kaŭzo?*

“Tiel efiko, kiel kaŭzo. La vivo estas efiko de la influo de iu aganto sur la materion; tiu aganto, sen la materio, ne estas vivo, same kiel la materio ne povas vivi sen tiu aganto. Ĉi tiu donas vivon al ĉiuj estaĵoj, kiuj ĉin ensorbas kaj asimilas.”

64. *Ni jam vidis, ke spirito kaj materio estas du elementoj, konsistigantaj la universon; ĉu la vivoprincipo estas ia tria elemento?*

“Jes, ĉi estas sendube unu el la elementoj necesaj al la strukturo de la universo; sed ĉi siavice originas de la universa materio, kiu por tio sin modifas; vi rigardas ĉin kiel elementon, similan al oksigeno kaj hidrogeno – cetere, ne primitivaj elementoj, ĉar ĉiuj venas el unu sama principo.”

– *Pajnas do, ke la vivoforto ne estiĝas el tute alia primitiva aganto, sed el aparta propreco de la universa materio, aparta propeco, rezultanta de certaj modifoj; ĉu ne?*

“Ĉi estas la sekvo de tio, kion ni diris.”

65. *Ĉu la vivoprincipo troviĝas en iu el la de ni konataj korpoj?*

“Ĉia fonto esta la universa fluidaĵo; ĉi estas tio, kion vi nomas vivigita magneta aŭ elektra fluidaĵo. Ĉi estas la perilo, la ligilo, inter spirito kaj materio.”

66. *Ĉu la vivoprincipo estas la sama en ĉiuj organaj estaĵoj?*

“Jes, sed modifita laŭ la specoj. Ĉi estas tio, kio donas al ili movokapablon kaj agpovon, kaj kio diferencigas ilin de la inerta materio; ĉar la movado de la materio ne estas vivo; la materio ricevas, ne komunikas, movon.”

67. *Ĉu la vivoforto estas konstanta atributo de la vivoaganto, aŭ ĉi elviviĝas nur per la funkciado de l' organoj?*

“Øi elvolviøas nur kun la korpo. Ĉu ni ne diris, ke tiu aganto sen la materio ne estas vivo? La kuniøo de la du aĵoj estas necesa, por ke estu vivo.”

– Ĉu oni povas diri, ke la vivoforto estas en latentata stato, kiam la vivoaganto ne estas ligita al la korpo?

“Jes, øuste.”

La tuto de la organoj formas ian mekanismon, funkciantan per la intima aktiveco aŭ vivoprincipo, kiu ekzistas en ili.

La vivoprincipo estas la mova forto de la organaj korpoj. Samtempe, kiam la vivoaganto movas la organojn, la funkciado de ĉi tiuj subtenas kaj plifortigas la agadon de la vivoaganto, proksimume tiel, kiel frotado naskas varmon.

Vivo kaj morto

68. Kiu esta la kaŭzo de la morto de l' organaj estaĵoj?

“La elæрпиøo de la organoj.”

– Ĉu ni povas kompari la morton al la æso de la movo de difektita maŝino?

“Jes; se la maŝino estas malbone muntita, øia risorto rompiøas; se la korpo estas malsana, la vivo estingiøas.”

69. Kial iu lezo æ la koro, prefere ol iu difekto en alia organo, kaŭzas la morton?

“La koro estas vivomaŝino, sed øi ne estas la sola organo, kies difekto kaŭzas morton; øin estas nur unu el la esencaj radoj.”

70. Kio fariøas la materio kaj la vivoprincipo de la organaj estaĵoj okaze de ties morto?

“La inertia materio malkomponiøas kaj formas aliajn korpojn; la vivoprincipo revenas al la fluida maso.”

Æe la morto de l' organa estaĵo, la elementoj, kiuj øin konsistigas, faras inter si novajn kombinojn por konstrui aliajn estaĵojn; ĉi tiuj elprenas el la universa fonto la principon de

la vivo kaj de la aktiveco, kiun ili sorbas kaj asimilas, kaj kiun ili redonas al tiu fonto, kiam ili æsas vivi.

La organoj estas kvazaŭ penetritaj per vivofluida^o; æi tiu havigas al æiuj partoj de la organismo agokapablon, kiu, en iuj lezoj, reunigas tiujn partojn kaj restarigas momente æsintajn funkciojn. Sed, kiam la elementoj, nepre necesaj al la harmonia funkciado de la organoj, estas detruitaj aŭ treege difektitaj, la vivofluida^o ne kapablas komuniki al ili la vivomovadon, kaj la esta^o mortas.

La organoj pli aŭ malpli intense reagas unuj kontraŭ la aliaj; de la koncerto de l' tuto rezultas ilia agado reciproka. Kiam ia ajn kaŭzo rompas tiun koncerton, iliaj funkcioj haltas, same kiel la funkciado de maŝino, kies esencaj pecoj estas difektitaj. Tute same, horloĝo konsumiøas de la uzado aŭ elartikiøas de akcidento: øia mova forto jam ne kapablas øin plu funkciigi.

En elektra aparato ni havas pli ekzaktan bildon de la vivo kaj de la morto. Tiu aparato gardas elektron, kiel æiuj korpoj el la Naturo, en latentata stato. La elektraj fenomenoj sin manifestas nur tiam, kiam la fluida^o estas incitita de ia speciala kaŭzo; tiam, ni povus diri, ke la aparato kvazaŭ vivas. Tuj kiam æsas tiu kaŭzo, la fenomeno æsas: la aparato reprenas sian inertecon. La organaj korpoj estus do kvazaŭaj piloj aŭ elektraj aparatoj, kie la aktiveco de la fluida^o estigas la fenomenon de la vivo: la æso de tiu aktiveco alportas la morton.

La kvanto da vivofluida^o ne estas la sama en æiuj organaj esta^oj; øi diversas laŭ la specoj kaj ne estas konstanta, tiel en unu individuo, kiel en la individuoj de unu sama speco. Kelkaj estas, por tiel diri, saturitaj de vivofluida^o, dum aliaj apenaŭ havas sufiøan kvanton; de tio rezultas, ke iuj havas pli aktivan, pli rezistan kaj, iamaniere, superabundan vivon.

La vivofluida^o elæрпиøas; øi povas fariøi nesufiøa por la konservado de l' vivo, se øi ne estos refreŝigita per ensorbo kaj asimilado de substancoj øin enhavantaj.

La vivofluida^o transiøas de unu en alian individuon. Tiu, kiu havas pli multe, povas øin liveri al iu, kiu havas malpli multe, kaj, æe iuj okazoj, reanimi baldaŭ estingiøontan vivon.

Intelektio kaj instinkto

71. *Ĉu la intelekto estas atributo de la vivoprincipo?*

“Ne, ĉar la vegetaĵoj vivas, sed ne pensas: ili havas nur organan vivon. Intelektio kaj materio estas nedependaj unu de la dua, ĉar iu korpo povas vivi sen intelekto; sed la intelekto povas sin manifesti nur pere de la materiaj organoj; estas necesa la unuiĝo de la spirito, por ke la vivigita materio ricevu intelekton.”

La intelekto estas speciala kapablo, propra al iuj klasoj da organaj estaĵoj; ĉi donas al ĉi tiuj, kune kun la penso, la volon agi, la konscion pri ilia ekzistado kaj individueco, kaj la rimedojn, por ke ili starigu rilatojn kun la ekstera mondo kaj prizorgu siajn bezonojn.

Estas do distingeblaj: 1-e, la senanimaj estaĵoj, konsistantaj sole el materio, sen vivoformo kaj intelekto, nome la mineraloj; 2-e, la vivigitaj senpensaj estaĵoj, formitaj el materio kaj dotitaj per vivoformo, sed ne per intelekto; 3-e, la animitaj pensokapablaj estaĵoj, formitaj el materio, dotitaj per vivoformo kaj, krom tio, posedantaj la intelekto-principon, kiu havigas al ili la kapablon pensi.

72. *Kiu estas la fonto de la intelekto?*

“Ni jam diris: la universa intelekto.”

– *Ĉu oni povus diri, ke ĉiu estaĵo ĉerpas ioman kvanton da intelekto el la universa fonto kaj ĉin asimilas, same kiel li ĉerpas kaj asimilas la principon de la materia vivo?*

“Tio estas nura komparo, sed ne ĝusta, ĉar intelekto estas kapablo propra al ĉiu estaĵo kaj estas ĉia morala individueco. Cetere, vi jam scias, ke ekzistas aferoj, kiujn penetri ne estas donite al la homo, kaj ĉi tiu afero estas unu el ili.”

73. *Ĉu instinkto estas nedependa de intelekto?*

“Ne ĝustasence nedependa, ĉar instinkto estas kvazaŭa intelekto. Instinkto estas senrezona intelekto; per ĉi la estaĵoj estas instigitaj prizorgi siajn bezonojn.”

74. *Ĉu oni povas difini ian limon inter instinkto kaj intelekto, tio estas, indiki, kie finiĝas unu kaj komenciĝas la dua?*

“Ne, ĉar ili ofte sin miksas; sed oni povas tre bone distingi la agojn de instinkto je tiuj de intelekto.”

75. *Ĉu estas ĝuste aserti, ke la instinktaj kapabloj malpliĝas, laŭmezure kiel la intelektaj kreskas?*

“Ne; la instinkto ĉiam ekzistas, sed la homo ĉin flanken metas. La instinkto povas konduki ankaŭ al bono; ĉi estas tio, kio nin preskaŭ ĉiam gvidas, kaj iafoje pli sekure ol la prudento: ĉi neniam devojiĝas.”

– *Kial la prudento ne ĉiam estas neerarema gvidanto?*

“Ĉi estus tia, se ĉin ne forklinus malbona edukado, fiero kaj egoismo. La instinkto ne rezonas; la prudento permesas elekton kaj havigas al la homo liberan volon.”

Instinkto estas komenca intelekto, kiu diferencas de la ĝustasenca intelekto per tio, ke ĉiaj manifestiĝoj estas preskaŭ ĉiam spontaneaj, dum tiuj de intelekto rezultas de maturiĝinta decido.

La manifestiĝoj de la instinkto diversas laŭ la specoj kaj bezonoj. Ĉe la estaĵoj, kiuj konscias kaj perceptas la eksterajn aferojn, instinkto kuniĝas kun intelekto, tio estas, al volo kaj libereco.

DUA PARTO

La mondo de la Spiritoj

KAPITRO I

PRI LA SPIRITOJ

1. Origino kaj naturo de la Spiritoj. - 2. Primitiva normala mondo. - 3. Formo kaj ĉeestado de la Spiritoj. - 4. Perispirito. - 5. Diversaj ordoj da Spiritoj. - 6. Spirita hierarkio. - 7. Progreso de la Spiritoj. - 8. Anĝeloj kaj demonoj.

Origino kaj naturo de la Spiritoj

76. Kian difinon oni povas doni pri la Spiritoj?⁽¹⁾

“Oni povas diri, ke ili estas la intelektaj estuloj de la kreitaĵaro. Ili okupas la universon ekster la materia mondo.”

77. Ĉu la Spiritoj estas kreitaĵoj diferencaj de Dio, aŭ ĉu ili estas eliaĵoj aŭ partoj de Dio, kaj, pro tio, nomataj idoj de Dio?

“Dio mia! Ili estas Lia verko, ĉuste tiel, kiel maŝino estas fabrikaĵo de la homo; tiu maŝino estas produkto

---

⁽¹⁾ Ni uzas tie ĉi la vorton *Spirito* por difini individue la eksterkorpajn estulojn, ne la intelektan elementon de la universo.

de la homo, sed *øi* ne estas la homo mem. Vi scias, ke, kiam iu faras ion belan, kaj utilan, tiu nomas *øin* sia ido, sia krea^{lo}. Nu! Tio sama okazas rilate al Dio: ni estas Liaj idoj, *æar* ni estas Lia verko.”

78. *Æu la Spiritoj havis ian komencon aý ekzistas, kiel Dio, ekde la tuta eterna tempo?*

“Se la Spiritoj ne estus ricevintaj ian komencon, ili do estus egalaj al Dio; ili estas Liaj krea^{loj} kaj subordigitaj al Lia valo. Dio ekzistas ekde la tuta eterno - tio estas neneigebla; sed, kiam kaj kiel Li kreis nin, tion ni tute ne scias. Vi povas diri, ke ni ne havis komencon, se, tion dirante, vi deziras esprimi, ke Dio, *æar* eterna, certe kreadis senhalte; sed, kiam kaj kiel *æiu* el ni estis farita, neniuj scias: *øuste* tie kuþas la mistero.”

79. *Æar ekzistas du øeneralaj elementoj en la universo, nome la intelekta kaj la materia, æu oni povus diri, ke la Spiritoj konsistas el la intelekta elemento, same kiel la inertaj korpoj konsistas el la materia?*

“Jes, evidente; la Spiritoj estas la individuigo de la intelekta principo, kiel la korpoj estas de la materia; la tempo kaj la maniero de tiu formado - jen, kion ni ne scias.”

80. *Æu la kreado de la Spiritoj estas kontinua aý okazis nur æ la origino de la tempo?*

“*Øi* estas kontinua, tio estas, Dio neniam *æsis* kreadi.”

81. *Æu la Spiritoj estiøas per si mem aý devenas unuj de la aliaj?*

“Dio kreis ilin, kiel *æiujn* esta^{lojn}, per Sia volo; sed, mi ripetas, ilia origino estas mistero.”

82. *Æu estas øuste aserti, ke la Spiritoj estas nemateriaj?*

“Kiel difini ion, kiam mankas esprimoj por komparo kaj kiam oni posedas nesufi^{æan} lingvon? *Æu* iu denaska blindulo povas difini lumon? Nemateria ne estas la *øusta* vorto; senkorpa estus pli *øusta*: *æar* vi devas ja kompreni,

ke, estante krea^{lo}, la Spirito devas esti io ; ĉi estas kvintesenca materio, sed sen io analoga sur la Tero, kaj tiel etereca, ke ĉi ne tuŝas viajn sentumojn.”

Ni diras, ke la Spiritoj estas nemateriaj, ĉar ilia esenco diferencas de ĉio, kion ni konas kun la nomo materio. Popolo el blinduloj havus neniajn esprimojn por priskribi lumon kaj ties efikojn. Denaska blindulo kredas, ke li havas ĉiajn perceptojn per la orelo, la odorsento, la gusto kaj la palpado; sed li ne komprenas ideojn, kiujn li ricevas per la al li mankanta sentumo. Tiel ankaŭ, pri la esenco de la transhomaj estuloj ni estas veraj blinduloj. Ni ne kapablas difini ilin, krom per komparoj, ĉiam neperfektaj, aŭ per granda peno de nia imagpovo.

83. Ĉu la Spiritoj forfiniĝas? Oni komprenas, ke la principo, el kiu ili venas, estas eterna; sed, kion ni deziras scii estas tio, ĉu ilia individueco havos finon; ĉu, post difinita tempo, pli aŭ malpli longa, la elemento, ilin konsistiganta, disdividiĝas kaj revenas en la tuton, kiel okazas kun la materiaj korpoj. Estas malfacile kompreni, ke io, iam komenciĝinta, iam ne finiĝos.

“Estas multaj aferoj, kiujn vi ne komprenas, ĉar via intelekto estas limita; sed tio ne estas motivo, por ke vi ilin ne akceptu. Infano ne havas tian saman komprenpovon kiel lia patro, kaj neklerulo ne tian saman kiel klerulo. Ni diras, ke la ekzistado de la Spiritoj ne finiĝas, kaj nunmomente nenion pli ni povas sciigi.”

Primitiva normala mondo

84. Ĉu la Spiritoj konsistigas mondon apartan, ekster tiu, kiun ni vidas?

“Jes, la mondon de la Spiritoj aŭ de la senkorpaj intelektuloj.”

85. Kiu nome el tiuj du mondoj: la spirita kaj la korpaj, estas la ĉefa inter la ekzista^{loj}?

“La spirita mondo, kiu antaŭekzistas kaj transvivas ĉion.”

86. *Æu la korpa mondo povus æsi ekzisti, aý esti neniam ekzistinta, sen konsekvenca aliiðo de la esenco de la spirita mondo?*

“Jes, ili havas inter si nenian dependecon, tamen ilia kunrilateco estas konstanta, æar ili senæese agas unu sur la duan.”

87. *Æu la Spiritoj okupas ian difinitan kaj limigitan regionon en la spaco?*

“La Spiritoj estas æie; ili okupas la senfinan spacon. Æiumomente vi havas æ vi kelkajn, kiuj vin observas kaj influas sur vin, sen via konscio. La Spiritoj estas unu el la potencoj de la Naturo; ili estas la iloj, kiujn Dio uzas por plenumi Siajn providencajn projektojn; sed ne æiuj Spiritoj iras æien, æar ekzistas regionoj nealireblaj por tiuj malpli progresintaj.”

Formo kaj æieestado de la Spiritoj

88. *Æu la Spiritoj havas difinitan, limigitan kaj konstantan formon?*

“En viaj okuloj, ne; en la niaj, jes; ili estas, se vi volas tiel diri, ia flamo, ia luma¹⁰ aý ia etereca fajrero.”

— *Æu tia flamo aý fajrero havas koloron?*

“Por vi øi varias ekde la malhela koloro øis la rubena brilo, laý tio, æu la Spirito estas pli aý malpli pura.”

Ni ordinare reprezentas la geniojn kun flamo aý stelo sur la frunto; øi estas alegorio, proksimume reprezentanta la eterecan naturon de la Spiritoj. Tiun emblemon oni lokas sur la supran parton de la kapo, æar tie sidas la intelekto.

89. *Æu la Spiritoj bezonas iom da tempo por traflugi la spacon?*

“Jes; sed tiu tempo estas rapida kiel la penso.”

— *Æu la penso ne estas la translokiðanta animo mem?*

“Kiam la penso estas ie, la animo estas ankaŭ tie, ĉar pensanto estas la animo. La penso estas unu el ĉiaj atributoj.”

90. *Ĉu la Spirito, iranta de loko al loko, konscias pri la distanco traŭrata, pri la spaco traflugata; aŭ ĉu li sin subite transportas al la loko, kien li volas iri?*

“Okazas ambaŭ aferoj; la Spirito povas ja, se li volas, koni la distancon, kiun li trairas, sed tiu distanco povas ankaŭ tute forviŝi; tio dependas de lia volo kaj ankaŭ de lia pli aŭ malpli rafinita naturo.”

91. *Ĉu la materio ne estas baro kontraŭ la trapaso de la Spiritoj?*

“Ne; ili penetras ĉion; aero, tero, akvo kaj eĉ fajro povas esti, tute egale, trapasataj de Spiritoj.”

92. *Ĉu la Spiritoj estas nature dotitaj per la kapablo de ĉeestado; alivorte, ĉu iu sama Spirito povas sin disdividi aŭ troviĝi en pluraj lokoj samtempe?*

“La Spirito sin ne disdividas; sed ĉiu estas centro disradianta en pluraj direktoj, kaj tial ĉiujn, ke li estas samtempe en pluraj lokoj. Vi vidas la sunon, kiu estas unu sola, disradii ĉirkaŭ sin kaj disĉeti lumon tre malproksimen; malgraŭ tio, ĝi ne diserĉas.”

– *Ĉu ĉiuj Spiritoj disradias sampotence?*

“Ili tre diferencas inter si; tio dependas de la grado da pureco de ĉiu Spirito.”

Ĉiu Spirito estas unuo nedividebla, tamen kapablanta disetendi la penson en diversajn lokojn, sen ia disrompo. Nur laŭ tiu ĉi senco oni komprenu la kapablon de ĉeestado, atribuitan al la Spiritoj. Tiel same, fajrero estas malproksimen sian lumon kaj estas videbla el ĉiuj punktoj sur la horizonto. Tiel, ankaŭ, iu persono, sin ne delokante nek sin disdividante, povas transsendi ordonojn, signojn kaj movojn al pluraj lokoj.

Perispirito

93. *Ĉu la Spirito mem estas nekovrita aŭ, kiel opinias iuj homoj, ĉu li estas envolvita en ia substanco?*

“Envolvas la Spiriton substanco, etereca por via rigardo, sed ankoraŭ tre maldelikata por la nia; sufiĉe etereca tamen, por ke la Spirito povu altiĝi en la atmosfero kaj transiri de loko al loko.”

Kiel ĉermo de frukto estas ĉirkaŭita de la perispermo, tiel ankaŭ la Spirito, ĉustadirite, estas kovrita de envolaĵo, kiun, por komparo, oni povas nomi *perispirito*.

94. El kie la Spirito ĉerpas tiun duonmaterian envolaĵon?

“El la universa fluidaĵo, ĉirkaŭanta ĉiun globon. Pro tio la perispirita envolaĵo ne estas la sama en ĉiuj mondoj ; pasante de unu al alia mondo, la Spirito ĉanĝas sian envolaĵon, same kiel vi ĉanĝas vian veston.”

— *Tial, kiam Spiritoj, loĝantaj superajn mond-ojn, venas sur la Teron, ili surmetas pli maldelikatan perispiriton?*

“Ili bezonas vesti sin per via materio; tion ni jam diris.”

95. Ĉu la duonmaterio envolaĵo de la Spirito prenas difinitajn formojn kaj estas perceptebla?

“Jes; formon, laŭ la plaĉo de la Spirito; li prenas formon videblan kaj ĉe palpeblan, kaj tiel li kelkafoje aperas al vi, ĉu en sonĝoj, ĉu en maldormeco.”

Diversaj ordoj da Spiritoj

96. Ĉu la Spiritoj estas ĉiuj egalaj, aŭ ĉu ekzistas en ilia rondo ia hierarkio?

“Ili apartenas al diversaj ordoj, laŭ la respektive atingitaj gradoj da perfekteco.”

97. Ĉu ekzistas difinita nombro da ordoj aŭ gradoj da perfekteco inter la Spiritoj?

“Tiu nombro estas senlima, ĉar inter tiuj ordoj estas nenio limlinio, kvazaŭ ia baro; kaj tial oni povas laŭvole pli aŭ malpli multigi tiujn ordojn; tamen, se oni

konsideras iliajn ĝeneralajn karakterojn, oni povas ilin redukti al tri ĉefaj ordoj.

“Oni povas loki en la unuan ordon tiujn, alvenintajn al la perfekteco: la Spiritojn purajn; en la duan tiujn, troviĝantajn en la mezo de la ĵtuparo : la deziro al bono estas ilia absorba zorgo. Tiuj lastgradaj ankoraŭ troviĝas ĉe la komenco de sia suprenirado : la neperfektaj Spiritoj ; ĉi tiujn karakterizas neklereco, inklino al malbono kaj ĉiaj malnoblaj pasioj, kiuj malrapidigas ilian progreson.”

98. La duaordaj Spiritoj nutras nur la deziron al bono; ĉu ili havas ankaŭ la kapablon ĉin praktiki?

“Ili havas tiun kapablon laŭ la grado de sia perfekteco: unuj scipovas la sciencojn, aliaj havas saĝon kaj bonecon; sed ĉiuj devas ankoraŭ elporti provojn.”

99. Ĉu ĉiuj triaordaj Spiritoj estas esence malbonaj?

“Ne, kelkaj faras nek malbonon nek bonon; aliaj, kontraŭe, plezuras per la malbono kaj ŝojas tiam, kiam ili havas okazon ĉin fari. Krom tiuj, estas ankaŭ la frivolaj aŭ gajpetolemaj Spiritoj, pli malpacigemaj ol malbonaj, pli inklinaĵ al ĵerco ol ĉustadire al malico, plezurantaj trompi kaj kaŭzi negativajn ĉagrenojn, pro kiuj ili ridas.”

Spirita hierarkio

100. *Antaŭkomencaj rimarkoj.* - La klasigo de la Spiritoj sin bazas sur la grado da progreso, ĉe kiu ili respektive troviĝas, sur la akiritaj kapabloj kaj sur la neperfektaĵoj, de kiuj ili devas sin liberigi. Ĉi tiu klasigo estas tamen neniel absoluta; ĉiu kategorio prezentas difinitan karakteron nur tiam, kiam konsiderata rilate al la tuto; de unu al alia grado la transiro estas apenaŭ sentebla, kaj sur la limoj la nuanco elviĝas, same kiel okazas al la naturaj regnoj, al la ĉielarkaj koloroj, aŭ, ankoraŭ, al la fazoj de la homa vivo. Oni povas do starigi pli aŭ malpli grandan nombron da klasoj, laŭ la prismo, tra kiu oni rigardas la demandon.

Okazas æi tie tio sama, kio al æiuj sistemoj de sciencaj klasigoj : tiuj sistemoj povas esti pli aý malpli kompletaj, pli aý malpli raciaj aý oportunaj por la kompreno; tamen, kiaj ajn ili estas, ili ne modifas la fundon mem de la scienco. Demandite pri æi tiu afero, la Spiritoj povis do neakordi pri la nombro de la kategorioj ; sed tio estas bagatelo. Kelkaj homoj faris el tiu þajna neakordecio armilon, ne pensante pri tio, ke la Spiritoj alligas nenian gravecon al pure konvenciaj aferoj. Por la Spiritoj penso estas æio: ili lasas al ni formon, elekton de vortoj, klasigojn, unuvorte, sistemojn.

Ni ankoraý faru jenan konsideron, kiun oni neniam malatentu: inter la Spiritoj, kiel inter la homoj, estas multe da nekleraj, kaj tial oni neniam estus tro singarda kontraý la inklino kredi, ke ili æiuj devas nepre scii æion, nur pro tio, ke ili estas Spiritoj. Æia klasigo postulas metodon, analizon kaj profundan konadon de la demando. Nu, en la mondo de la Spiritoj, tiuj posedantaj nevastajn konojn estas, kiel la nekleruloj de nia mondo, nekapablaj kompreni ian sintezon, formuli ian sistemon; ili ne konas, aý nur neperfekte komprenas, ian ajn klasigon; laý ilia opinio, æiuj Spiritoj al ili superaj apartenas al la unua ordo, æar ili ne kapablas taksi la nuancojn de scio, kompetenteco kaj moralo, kiuj distingigas tiujn superajn estulojn, same kiel faras neinstruita homo rilate la civilizitajn personojn. Eæ la Spiritoj, kapablaj tion fari, povas neakordi pri detaloj, precipe tiam, kiam disdividado estas neniel absoluta. Linneu, Jussieu, Tournefort, æiu havis sian apartan metodon, sed la botaniko pro tio ne sanøois, æar ja ili ne elpensis la vegetaøojn, nek ties karakterojn, sed nur observadis analogiojn kaj laý æi tiuj ili formis grupojn aý klasojn. Ne alimaniere ni agis; ni elpensis nek la Spiritojn, nek ties karakterojn; ni vidis kaj observis; ni juøis ilin laý iliaj vortoj kaj agoj, kaj poste ni klasigis ilin laý iliaj similecoj, nin bazante sur la informoj donitaj de ili mem.

La Spiritoj ordinare konsentas tri æfajn kategoriojn aý tri grandajn grupojn. En la lasta kategorio, tiu plej malalta en la hierarkio, troviðas la neperfektaj Spiritoj, karakterizitaj per la superrego de la materio kaj per ilia inklino al malbono. Tiuj duakategoriaj karakterizas sin per la regado de la Spirito super la materio kaj per la deziro al bono: ili estas la bonaj Spiritoj. La unua kategorio, fine, enkalkulas la purajn Spiritojn, tiujn, kiuj jam atingis la superegan gradon da perfekteco.

Æi tiu klasigo þajnas al ni perfekte racia kaj prezentas tre difinitajn karakterojn; restis al ni nur reliefigi, per sufiæa nombro da subkategorioj, la æfajn nuancojn de la tuto. Tion ni faris kun la helpo de la Spiritoj, kies bonvolaj instruoj neniam mankis al ni.

Laý æi tiu klasigo estas facile difini la ordon kaj la gradon da supereco aý malsupereco de la Spiritoj, kun kiuj ni povas rilati, kaj, sekve, taksu la gradon da fido kaj estimo, kiujn ili indas de ni; øi estas kvazaý la þlosilo de la spiritisma scienco, æar, konigante al ni la intelektajn kaj moralajn malegalaĵojn de la Spiritoj, nur øi klarigas la anomaliojn æ la komunikaĵoj. Ni devas tamen rimarkigi, ke la Spiritoj ne æiam apartenas al tiu aý tiu alia klaso; æar iliaj progresoj fariðas nur iom post iom - kaj ofte en unu direkto pli ol en alia -, tial ili povas kunigi en si la karakterojn de pluraj kategorioj, kion estas facile konstati per iliaj agoj kaj parolo.

Tria ordo – Neperfektaj Spiritoj

101. ØENERALAJ KARAKTEROJ. — Regado de la materio super la spirito; inklino al malbono; neklereco, fiero, egoismo kaj æiaj malnoblaj pasioj devenantaj de tiuj.

Ili havas intuicion pri Dio, sed Lin ne komprenas.

Ne æiuj estas esence malbonaj; æ kelkaj ekzistas prefere frivoleco, senlogikeco kaj ruzeco, ol vera malico. Kelkaj faras nek bonon, nek malbonon, sed øuste pro tio, ke ili ne praktikas bonon, ili ja elmontras malsuperecon.

Aliaj, kontraŭe, plezuras æ malbono kaj øojas, kiam ili havas okazon øin fari.

Ili povas aligi la intelekton al malico aý al ruzeco; sed, kia ajn estas ilia intelekta disvolviøø, ili havas ne altajn ideojn kaj pli aý malpli abomenindajn sentojn.

Iliaj konoj pri la aferoj de la spirita mondo estas tre malvastaj, kaj la malmulto, kiun ili scias, miksiøas kun la ideoj kaj antaýjuøoj de la enkorpora vivo. Ili kapablas doni al ni nur falsajn kaj nekompletajn ideojn; sed atenta observanto ofte trovas en iliaj komunikaøoj, kvankam neperfektaj, konfirmon pri la grandaj veraøoj, instruataj de la Superaj Spiritoj.

Ilia karaktero elmontriøas per ilia parolo. Æiu Spirito, ellasanta en siaj komunikaøoj malbonan penson, povas esti klasigita en la trian ordon; sekve, æia malbona penso, inspirata al ni, venas de iu Spirito de tiu ordo.

Ili vidas la feliøon de la bonuloj, kaj tio estas por ili senæsa turmento, æar ili suferas æiajn æagrenojn, kiujn envio kaj ½aluzo povas naski.

Ili konservas la memoron kaj percepton de la suferoj de sia enkorpora vivo, kaj tiu impresio estas ofte pli peniga ol la reala. Ili vere suferas, ne nur pro la malbonoj, kiujn ili spertis, sed ankaý pro tiuj, kiujn ili kaýzis al aliaj personoj; kaj, æar tiu suferado estas longedaýra, ili tial kredas øin senfina; Dio, por puni ilin, volas, ke ili tiel supozu.

Oni povas disdividi ilin en kvin æefajn klasojn.

102. *Deka klaso.* — NEPURAJ SPIRITOJ — Tiuj estas inklinaj al malbono kaj el tio faras la objekton de siaj okupoj. Kiel Spiritoj, ili donas perfidajn konsilojn, blovas malpacon kaj malfidon, kaj surmetas æiajn maskojn por trompi. Ili alkroæiøas al æiuj karakteroj sufiæ malfortaj por cedi al iliaj sugestoj, celante ties ruiniøon; ili øojas malrapidigante la progreson de tiuj malfortuloj, tio estas, igante tiujn æi fali sub la travivataj provoj.

Estas simple ekkoni la nepurajn Spiritojn per la parolo de iliaj komunikaøoj; la trivialeco kaj la maldelikateco de

la esprimoj, æ la Spiritoj kiel æ la homoj, estas æiam signo de morala, krom ankaŭ intelekta malsupereco. Iliaj komunikaĵoj elmontras la malnoblecon de iliaj inklinoj, kaj, se ili intencas nin trompi, uzante saŝan parolon, ili fine elperfidas ties originon, æar ili ne povas tenadi la farson longatempe.

Iuj popoloj faris el ili malicajn diojn; aliaj ilin nomas demonoj, malbonaj genioj kaj Spiritoj de malbono.

La vivantaj estuloj, kiujn ili, kiam enkarniøintaj, animas, estas inklinaj al æiaj malvirtoj, kiuj naskas la malbatindajn kaj malnobligajn pasiojn: voluptamon, kruelecon, friponecon, hipokritecon, avidecon, hontindan avarecon. Tiuj homoj praktikas malbonon por simpla plezuro, plej ofte sen ia motivo, kaj, pro malamo al bono, ili preskaŭ æiam elektas siajn viktimojn en la rondo de honestuloj. Ili estas malfeliæegoj por la homaro, kia ajn ilia socia pozicio, kaj ilia supraĵo el civiliziteco ne ĵirmas ilin kontraŭ honto kaj malhonoro.

103. *Naŝa klaso.* — FRIVOLAJ SPIRITOJ — Tiuj estas nekleraj, ĉertrompemaj, nekonsekvencaj kaj mokemaj. Ili enmiksiøas en æion, æion respondas, tute ne atentante la veron. Ili prezuras kaŝzante negravajn æagrenojn kaj negrandajn øojn, naskante æikanojn, ĉerce kondukante en eraron per trompoj kaj petolaĵoj. Al æi tiu klaso apartenas la Spiritoj vulgare konataj kiel *gajpetoluloj*, *gnomoj* kaj *koboldoj*. Ili staras sub la dependo de la Superaĵ Spiritoj, kiuj ilin uzas, kiel ni niajn servistojn.

En la komunikiøoj kun la homoj, ilia parolo estas, iafoje, sprita kaj ĉerca, sed preskaŭ æiam supraĵo; ili profitas la maniojn kaj la ridindan flankon de la personoj, por tiujn reliefigi morde kaj sarkasme. Se ili alprenas supozajn nomojn, tion ili plej ofte faras pli por amuzo ol pro malico.

104. *Oka klaso* — PSEŬDO-KLERAJ SPIRITOJ — Tiuj havas vastan scion, sed ili vante kredas, ke ili scias pli, ol kiom reale. Farinte kelkajn progresojn, el

diversaj vidpunktoj, ili ĵajngas, en sia parolo, ian seriozecon, kiu povas trompi nin pri iliaj kapabloj kaj konoj; sed tio plej ofte estas nenio krom rebildo de la antaŭjuĝoj kaj sistemaj ideoj de ilia surtera vivado; ŝi estas ia miksaĵo el kelkaj veraĵoj kun plej absurdaj eraroj, kie travidiĝas tromemfido, fiero, ĉaluzo kaj obstineco, de kiuj ili ankoraŭ ne povis sin liberigi.

105. *Sepa klaso* — NEŬTRALAJ SPIRITOJ — Tiuj ne estas sufiĉe bonaj por fari bonon, nek sufiĉe malbonaj por fari malbonon; ili kliniĝas tiel al unu kiel al la dua flanko, kaj ne altiĝas super la vulgaran kondiĉon de la homaro, ĉu morale, ĉu intelekte. Ili sentas sin alligitaj al la aferoj de la mondo, kies banalajn ŝojojn ili resopiras.

106. *Sesa klaso* — FRAPANTAJ KAJ MALORDIG-EMAJ SPIRITOJ — Ĉi tiuj Spiritoj, ŝustadire, ne formas klason distingŝantan per personaj kvalitoj; ili povas aparteni al iu ajn el la klasoj de la tria ordo. Ili manifestas sian aĉeston ofte per sentebaj kaj fizikaj efikoj, kiaj, ekzemple, frapoj, movado kaj nenormala delokiĝo de solidaj korpoj, agitado de la aero ktp. Pli ol la ceteraj, ili montras alligon al la materio, kaj ĵajnas esti la agantoj de la aĉfaj ĵanŝoj de la elementoj de l' terglobo, per sia efiko sur la aero, la akvo, la fajro, la malmolaj korpoj kaj la profundaĵoj de la Tero. Oni konstatas, ke tiuj fenomenoj ne devenas de ia hazarda kaj fizika kaŭzo tiam, kiam tiuj faktoj havas intencan kaj inteligentan karakteron. Ĉiuj Spiritoj kapablas okazigi tiajn fenomenojn, sed la Superaj Spiritoj ilin ordinare komisiis al la malsuperaj, pli taŭgaj por materialaj ol por intelektaj aferoj. Kiam la Superaj Spiritoj opinias, ke tiaspecaj manifestiĝoj estas utilaj, ili uzas tiujn Spiritojn kiel siajn helpantojn.

Dua ordo — Bonaj Spiritoj

107. ØENERALAJ KARAKTEROJ. — Regado de la spirito super la materio, deziro al bono. Iliaj kvalitoj kaj

ilia kapableco praktiki bonon rilatas kun la ĵtupo, kiun ili atingis: unuj posedas scion, aliaj saøon kaj bonecon, kaj la plej progresintaj havas kune la scion kaj la moralajn kvalitojn. Ĥat ili ankoraý ne tute senmateriiois, tial ili konservas pli aý malpli nete, laý sia rango, postsignojn de la enkorpa vivo, elmontratajn æu per la parolo, æu per la kutimoj, en kiuj sin trovas eæ kelkaj el iliaj manioj; alie, ili estus Spiritoj perfektaj.

Ili komprenas Dion kaj la senfinon, kaj jam øuas la feliaøon de la bonuloj. Ili estas feliaaj pro la bono, kiun ili faras, kaj pro la malbono, kiun ili antaýhaltigas. La amo, ilin kuniganta, estas por ili fonto de dolæga feliaø, kiun ne ombras envio, konsciencoriproaøoj aý iu el la malnoblaj pasioj, turmentantaj la neperfektajn Spiritojn; tamen ili æiuj ankoraý devas elporti provojn, por atingi la absolutan perfektecon.

Kiel Spiritoj, ili inspiras bonajn pensojn, deturnas la homojn for de la malbono-vojo, protektas, kiam sur la Tero, la homojn, kiuj indas ilian protekton, kaj nuligas la influon de la neperfektaj Spiritoj sur la personojn, al kiuj tia influo ne plaæas.

La homoj, en kiujn ili estas enkarniointaj, estas bonaj kaj korfavoraj kontraý siaj similuloj; ili neniam enlasas en sian koron malamon, resenton, envion aý æaluzon, kaj faras bonon pro amo al bono.

Al æi tiu ordo apartenas la Spiritoj, nomataj de la vulgaraj kredoj *bonaj genioj*, *protektantaj genioj* kaj *Spiritoj de bono*. Dum la tempoj de superstiaøoj kaj neklereco, oni rigardadis ilin kiel bonfarantajn diojn.

Ni povas disdividi ilin laý kvar æefaj grupoj:

108. *Kvina klaso*. — BONFAREMAJ SPIRITOJ — Ilia superstara kvalito estas boneco; ili volonte kompleksas kaj protektas la homojn, sed ilia scio estas nevasta: ilia progreso fariøis pli en la morala ol en la intelekta direkto.

109. *Kvara klaso*. — ERUDICIAJ SPIRITOJ — Kio distingas ilin, tio estas speciale la amplekso de iliaj konoj.

Ili okupiøas malpli pri la moralaj ol pri la sciencaj demandoj, por kiuj ili havas pli grandan kapablecon; sed ili rigardas la sciencon nur el la vidpunkto de øia utileco, ne enþovante en øin la pasiojn, proprajn al la neperfektaj Spiritoj.

110. *Tria klaso* — KLERAJ SPIRITOJ — Plej altaj moralaj kvalitoj formas ilian distingan karakteron. Ili ne posedas senlimajn konojn, sed intelektan kapablecon tian, ke ili faras øustan juøon pri homoj kaj aferoj.

111. *Dua klaso* — SUPERAJ SPIRITOJ — Tiuj kunigas kun scio saøon kaj bonecon. Ilia parolo elspiras nur korfavoron; øi estas æiam digna, alta kaj, ofte, superbela; øia supereco faras ilin, pli ol la ceterajn, kapablaj doni al ni tre øustajn konojn pri la aferoj de l' senkorpa mondo, en la limoj de tio, kion al la homo estas donite scii. Ili volonte komunikiøas kun la homoj, kiuj sincere seræas la veron kaj kies animo estas sufiæe liberigita el la teraj ligiloj por kompreni la veron; sed ili foriøas de tiuj, instigataj nur de scivolemo, ay kiuj, sub la influo de la materio, sin deturnas de la praktikado de bono. Kiam, escepte, ili enkarniøas sur la Tero, tiam ili venas plenumi ian progresomision, kaj prezentas al ni la tipon de perfekteco, kian la homaro povas aspiri sur æi tiu planedo.

Unua ordo — Puraj Spiritoj

112. ØENERALAJ KARAKTEROJ. — Nenia influo de la materio sur la spiriton. Intelektla supereco, kun absoluta moraleco, kompare kun la Spiritoj de la ceteraj ordoj.

113. *Unua klaso* — KLASO UNIKA — Ili iris æiujn þtupojn de la hierarkio kaj seniøis je æiuj nepura'oj de la materio. Atinginte la perfektecon eblan al iu kreito, ili jam ne devas sperti provojn kaj suferojn. Ne devante reenkarnei en pereemajn korpojn, ili vivas la eternan vivon en la sino de Dio.

Ili ŝuas nedifekteblan feliĝon, ĉar ilin jam ne turmentas bezonoj kaj alternadoj de la materiala vivo; sed tiu feliĝo ne estas la ŝuado de ia *monotona senfareco, travivata ĉe eterna rigardado*. Ili estas la komisiitoj kaj adjutantoj de Dio, kies ordonojn ili plenumas, por la tenado de la universa harmonio. Ili reŝas super ĉiuj Spiritoj malsuperaj ol ili, helpas ties perfektigon kaj difinas iliajn komisionojn. Subteni la homojn ĉe ties doloroj, admoni ilin al bono aŭ al pago de la eraroj, kiuj malproksimigas la homojn for de la superega feliĝo — estas por la puraj Spiritoj dolĝega okupo. Ili estas konataj, iaforte, kiel *anĝeloj, ĉefanĝeloj aŭ serafoj*.

La homoj povas komuniki kun ili, sed tromemfida estus tiu, kiu volus ilin ĉiam havi al sia dispono.

Progresado de la Spiritoj

114. *Ĉu la Spiritoj estas bonaj aŭ malbonaj per sia naturo mem, aŭ ĉu ili mem pliboniĝas?*

“La Spiritoj per si mem pliboniĝas, kaj tiel ili pasas de malsupera ordo al la sekvanta supera ordo.”

115. *Ĉu el la Spiritoj kelkaj estas kreitaj bonaj kaj aliaj, malbonaj?*

“Dio kreis ĉiujn Spiritojn simplaj kaj senciaj. Al ĉiu el ili Dio donis mision, por ke ĉiu Spirito sin instruu kaj iom post iom atingu la perfektecon per konado de vero, kaj por proksimigi ĉiujn al Li. La eterna kaj senŝanĝa feliĝo konsistas en tiu perfekteco. La Spiritoj akiras tiujn konojn trapasante la provojn, kiujn Dio trudas al ili; unuj akceptas tiujn provojn obeeme, kaj tiel ili pli rapide venas al la ekstremo de sia destino; sed aliaj travivas siajn provojn nur murmurante, kaj tial, pro sia kulpo mem, ili restas malproksimaj de la perfekteco kaj de la promesita feliĝo.”

— *Lay tio, ĉar, ke, ĉe sia origino, la Spiritoj estas kiel la infanoj, senciaj kaj nespertaj, sed kiuj, iom post*

iom, ekhavas la al ili mankantajn konojn, tra la sinsekvaj fazoj de la vivo; æu ne?

“Jes, la komparo estas øusta; ribelema infano restas neklera kaj neperfekta; øi havigas al si pli aý malpli da profito laý sia obeemo; sed la vivo de la homo havas finon, kaj tiu de la Spiritoj daýras plu øis la senfino.”

116. Æu estas Spiritoj, kiuj eterne restos en la malsuperaj ordoj?

“Ne; æiuj estos fine perfektaj; ili þanøiøas, sed tiu þanøiøo postulas tempon, æar, kiel ni jam diris, justa kaj kompatema patro ne povas eterne tenadi siajn filojn en ekzilejo. Æu vi volus do, ke Dio, tiel granda, tiel bona, tiel justa, estu pli malbona ol la homoj?”

117. Æu dependas de la Spiritoj akceli siajn progresojn al la perfekteco?

“Certe; ili atingas la perfektecon en pli aý malpli da tempo, laý sia deziro kaj submetiøo al la volo de Dio. Æu obeema infano ne instruiøas pli rapide ol ribelema?”

118. Æu la Spiritoj povas degeneri?

“Ne; laýmezure kiel ili antaýeniras, ili komprenas tion, kio tenadis ilin malproksimaj de la perfekteco. Kiam iu Spirito finas unu provon, li posedas la scion, kiun li æerpis el øi, kaj li tiun neniam forgesas. Eble li restas sur la sama loko, sed li neniam retropaþas.”

119. Æu Dio ne povus evitigi al la Spiritoj la provojn, kiujn ili devas sperti, por atingi la unuan ordon?

“Se la Spiritoj estus kreitaj perfektaj, ili do ne havus meriton, por øui la bonaøojn de tiu perfekteco. Kie estus la merito sen klopodo? Cetere, la malegaleco, ekzistanta inter ili, estas necesa al iliaj personecoj; kaj la misio, kiun ili plenumas æ tiuj malsamaj gradoj, troviøas en la projektoj de la Providenco por la universa harmonio.”

Æar, en la socia vivo, æiuj homoj povas atingi la unuajn poziciojn, tial oni devus ankaý demandi, kial la reganto de iu lando ne faras generalojn el æiuj siaj soldatoj; kial la subordaj oficistoj ne estas mastroj; kial ne estas majstroj æiuj lernantoj. Nu, estas jena diferenco inter la socia kaj

la spirita vivo: la unua estas limigita kaj ne ĉiam havigas tempon, por ke iu trairu ĉiujn rangojn; la dua estas senlima kaj donas al ĉiu la eblon supreniri ĉis la superega rango.

120. *Ĉu ĉiuj Spiritoj trapasas la elprovon de malbono por atingi bonon?*

“Ne la elprovon de malbono, sed tiun de nescio.”

121. *Kial iuj Spiritoj sekvis la vojon de bono kaj aliaj tiun de malbono?*

“Ĉu ili ne havas liberan volon? Dio ne kreis malbonajn Spiritojn; Li formis ilin simplaj kaj senciaj, tio estas, kapablaj tiel por bono, kiel por malbono; tiuj, kiuj estas malbonaj, fariĝas tiaj laŭ sia volo mem.”

122. *Kiel la Spiritoj, ĉe sia komenco, tiam, kiam ili ne havas konscion pri si mem, povas libere elekti inter bono kaj malbono? Ĉu ekzistas ĉe ili ia principo, ia inklinio, ilin pelanta sur la unuan aŭ sur la duan el tiuj vojoj?*

“La libera volo elvolviĝas proporcie kiel la Spirito ekhavas konscion pri si mem. Lia libereco malaperus, se por tia elekto lin instigus iu kaŭzo nedependa de lia volo. La kaŭzo ne troviĝas en la Spirito mem, sed ekster li, tio estas, en la influoj, al kiuj li cedas per sia libera volo. Jen la granda figuro pri la falo de la homo kaj pri la origina peko; unuj cedis al la tento, aliaj ĉin kontraŭstaris.”

— *El kie venas tiuj influoj sur la Spirito?*

“El la neperfektaj Spiritoj, kiuj provas ekposedi lin kaj lin subigi, kaj kiuj sentas plezuron lin faligante. Tiujn oni ekspensis reprezenti per la figuro de Satano.”

— *Ĉu tian influon ricevas la Spirito nur ĉe sia komenco?*

“Tia influo akompanas lin dum lia vivo de Spirito, ĉis li atingos tian potencon super si mem, ke la malbonaj rezignas lin persekuti.”

123. *Kial Dio permesis, ke la Spiritoj povu sekvi la vojon de malbono?*

“Kiel tro kuraøaj vi estas, ke vi petas de Dio kontentigon pri Liaj agoj! Ĉu vi kapablas penetri Liajn intencojn? Tamen al vi mem vi povas diri: la saøeco de Dio kuŝas en la elektolibereco, kiun Li lasas al ĉiu Spirito, ĉar ĉiu havas la meriton el siaj faroj.”

124. Ĉar ekzistas Spiritoj, de la komenco paŝantaj sur la vojo de absoluta bono, kaj aliaj sur tiu de absoluta malbono, ĉu tial sendube ekzistas mezaj gradoj inter tiuj du ekstremoj?

“Jes, certe, kaj tiuj estas la granda plimulto.”

125. Ĉu la Spiritoj, sekvintaj la vojon de malbono, povos atingi la saman gradon da supereco, kiel la ceteraj?

“Jes, sed la eternaj tempoj estos pli longaj.”

Kiel *eternajn tempojn* ni komprenu la ideon, kiun la mal-superaĵ Spiritoj faras pri la ĉiamdaŭreco de siaj suferoj, ĉar ties finon ne estas al ili donite antaŭvidi kaj tiu ideo renov-iøas ĉe ĉiuj provoj, ĉe kiuj ili falas.

126. Ĉu la Spiritoj, venintaj al la superega grado, post kiam ili trapasis la malbonon, havas, en la okuloj de Dio, malpli da merito ol la ceteraj?

“Dio rigardas la deviintojn per samaj okuloj kaj amas ĉiujn per sama koro. Tiuj estis nomataj malbonaj, ĉar ili falis: antaŭ ol fali, ili estis nur simplaj.”

127. Ĉu la Spiritoj estas kreataj kun egalaj intelektaj kapabloj?

“Ili estas kreataj egalaj, sed, ĉar ili ne scias, el kie ili venas, estas necese, ke la libera volo agu. Ili progresas pli aŭ malpli rapide, tiel pri intelekto, kiel pri moraleco.”

La Spiritoj, de la komenco sekvantaj la vojon de bono, ne estas, pro tio, nepre perfektaj; se ili ne havas malbonajn inklinojn, tio ne sekvigas, ke ili ne bezonas ricevi sperton kaj konojn necesajn al la perfekteco. Ni povas kompari ilin al infanoj, kiuj, kia ajn estas la boneco de iliaj naturaj instinktoj, devas elvolviøi, instruiøi, kaj ne iras abrupte de infaneco al matureco; sed, same kiel ekzistas iuj bonaj kaj

aliaj malbonaj homoj ekde sia infaneco, tiel ankaŭ ekzistas bonaj kaj malbonaj Spiritoj ekde sia komenco; sed estas esenca diferenco, nome, ke infano havas tute formitajn instinktojn, kaj la Spirito, dum sia formado, estas nek bona, nek malbona; li havas ĉiajn inklinojn kaj elektas unu aŭ alian direkton, laŭ sia libera volo.

Anĝeloj kaj demonoj

128. Ĉu la estuloj, kiujn ni nomas anĝeloj, ĉefanĝeloj kaj seraĥoj, formas apartan kategorion, kun naturo malsama ol tiu de la ceteraj Spiritoj?

“Ne; ili estas puraj Spiritoj: tiuj plej alte starantaj en la hierarkio, havantaj ĉiajn perfektajn.”

La vorto *anĝelo* naskas en ni ordinare la ideon pri morala perfekteco; tamen ĉi ofte estas uzata ankaŭ por difini ĉiujn bonajn kaj malbonajn estulojn, vivantajn ekster la homaro. Oni diras ekzemple: la bona kaj la malbona anĝelo, la anĝelo de lumo kaj la anĝelo de mallumo; en ĉi tiu okazo ĉi estas sinonimo de *Spirito* aŭ *genio*. Ĉi tie ni uzas tiun vorton laŭ ties bona senco.

129. Ĉu la anĝeloj trairis ĉiujn gradojn de la hierarkio?

“Jes; sed, kiel ni jam diris, iuj akceptis sian mision ne murmurante kaj venis pli rapide al la perfekteco; aliaj uzadis pli aŭ malpli longan tempon por ĉin atingi.”

130. Se estas erara la opinio, akceptanta, ke iuj estuloj estas kreataj perfektaj kaj superaj ol ĉiuj ceteraj, kiel ni klarigu, ke ĉi troviĝas en la tradicio de preskaŭ ĉiuj popoloj?

“Sciu, ke via mondo ne ekzistas ekde la tuta etero, kaj ke, longan tempon antaŭ ol ĉi ekzistis, multe da Spiritoj estis jam atingintaj la perfektecon; tial, la homoj kredis, ke tiu Spiritoj estis ĉiam tiaj.”

131. Ĉu ekzistas demonoj, laŭ la vulgara senco de tiu vorto?

“Se ili ekzistus, ili estus kreitoj de Dio; nu, ĉu Dio estus bona kaj justa, se Li kreus estulojn, kiuj estu malfeliĉaj, eterne inklinaj al malbono? Se ekzistas demonoj, ili loĝas vian malsuperan planedon kaj aliajn similajn; neniuj aliaj ol la hipokrituloj faras el Dio justa malbonan kaj venĉeman Dion, kaj pensas, ke ili plaĉas al Li per la abomenaĵoj, kiujn ili faras en Lia nomo.”

Nur laŭ sia hodiaŭa senco la vorto *demonoj* kuntrenas la ideon de malbonaj Spiritoj, ĉar la greka vorto *daimon*, de kiu tiu venis signifas *genio*, *intelekt*o, kaj estis uzata por senkorpaj estuloj, indiferece ĉu bonaj aŭ malbonaj.

La vorto “demonoj”, laŭ sia vulgara senco, pensigas pri esence malicaj estuloj, kiuj estus, kiel ĉiuj, kreitoj de Dio; nu, Dio, superege justa kaj bona, ne povus krei estulojn nature emajn al malbono kaj kondamnitajn por eterne. Se ili ne estus kreitoj de Dio, aŭ ili do ekzistus, kiel Li, ekde la tuta eterna tempo, aŭ ekzistus pluraj regantaj potencoj.

La unua kondiĉo de iu ajn doktrino estas ĉia logikeco; nu, la doktrino pri la demonoj, en sia absoluta senco, estas falsa pro tiu esenca bazo. Ke, laŭ sia kredo, la neprogresintaj popoloj, ne konante la atributojn de Dio, konsentas la ekziston de malicaj dioj kaj ankaŭ tiun de la demonoj, oni komprenas; sed la homo, kiu konsideras bonecon la plej alta atributo de Dio, estas nepre nelogika kaj sinkontraŭa, akceptante, ke Dio kreis estulojn, sin dediĉantajn al malbono kaj destinitajn ĉin ĉiam faradi, ĉar tio estas nei la bonecon de l' Plejsupra. La adeptoj de la kredo je demonoj sin apogas sur la vortoj de la Kristo; ne mi malakceptus la aŭtoritatecon de lia instruado, kiun mi dezirus vidi pli en la koro, ol sur la lipoj de la homoj; sed, ĉu ili estas certaj pri la senco, laŭ kiu Jesuo uzadis la vorton demono? Ĉu oni scias, ke la alegoria formo estis unu el la distingigaj ecoj de lia parolo? Ĉu ĉion, kion entenas la Evangelio, oni prenu laŭlitere? Sufiaĉas al ni, kiel pruvo, jena peco:

“Tuj post la aflikto de tiuj tagoj la suno mallumiĝos, kaj la luno ne donos sian lumon, kaj la steloj falos el la

aielo, kaj la potencoj de la aielo ĵanceliĝos. Vere mi diras al vi: ĉi tiu generacio ne forpasos, ĉis ĉio tio plenumiĝos.” ⁽⁹⁾

Ĉu ni ne vidis la *formon* de la biblia teksto kontraŭdirita de la scienco, koncerne la mondkreadon kaj la movon de la Tero? Ĉu ne okazus io sama al certaj metaforoj, uzataj de la Kristo, kiu devis paroli laŭ la tempo kaj lokoj? La Kristo ne povus konscie diri neveraĵon; sekve, se en lia parolo estas esprimoj ĵajne neakordaj kun la racio, ni do ilin aŭ ne komprenas aŭ neŝuste interpretas.

La homoj agis rilate al la demonoj same, kiel rilate al la anĝeloj; kiel la homoj kredis, ekde la tuta eterne, je perfektaj estuloj, tiel ankaŭ ili prenis la malsuperajn Spiritojn por estuloj eterne malbonaj. Kiel domonojn oni devas do kompreni la nepurajn Spiritojn, el kiuj multaj valoras ne pli ol tiuj ŝtadire tiel nomataj, tamen kun la diferenco, ke tia stato estas por la nepuraj Spiritoj nur pasema. Tiuj ĉi estas neperfektaj Spiritoj, murmurantaj kontraŭ siaj provoj kaj, pro tio, al ili submetitaj por pli da tempo; sed, siavice, ili atingos la celon, kiam ili tion deziras. Oni povus do akcepti la vorton *demono* laŭ ĉi tiu limigita senco; sed, kiel hodiaŭ komprenata, ĉi povus konduki en eraron, ĉar tiel oni kredus la ekziston de estuloj kreitaj speciale por malbono.

Satano estas evidente la personigo de malbono sub alegoria formo, ĉar oni ne povas konsenti malbonan estulon, kiu batalus, potenco kontraŭ potenco, kontraŭ Dio, kaj kies sola okupo estus spite malhelpi al la Diaj decidoj. Ĉar li bezonas figurojn kaj imagojn, kiuj lin impresu, tial la homo imagis al si senkorpajn estulojn kun materia formo kaj atributoj, kiuj prezentus ties bonajn kaj malbonajn kvalitojn. Tial, la antikvuloj, dezirante personigi la tempon, pentris ĉin kiel maljunulon kun falĝilo kaj sablohorloĝo; ĉin reprezenti kiel junulon, estus sensencaĵo; same okazas kun la alegorioj de Riĉeco, Vero k.a. La modernuloj reprezentis la anĝelojn, aŭ purajn Spiritojn, kiel disradiantajn figurojn, kun blankaj flugiloj, emblemo de pureco; Satanon kun kornoj, ungegoj kaj la atributoj de la besta naturo, emblemoj de la mal-

---

⁽⁹⁾ Mateo, ĉap. 24, par. 29 kaj 34. — La Trad.

noblaj pasioj. La vulgarularo, kiu prenas la aferojn laŭlitere, vidis en tiuj emblemoj realan individuon, tiel same, kiel oni iam vidis Saturnon en la alegorio de la Tempo.

ÆAPITRO II

ENKARNIØO DE LA SPIRITOJ

1. Celo de la enkarniøo. - 2. Pri la animo - 3. Materialismo

Celo de la enkarniøo

132. Kiu estas la celo de enkarniøo de la Spiritoj?

“Dio ordonas enkarniøon al la Spiritoj, por la celo igi ilin atingi la perfektecon; por unuj øi estas puno, por aliaj misio. Sed, por tiu perfekteco, la Spiritoj *devas elporti æiajn sortovicojn de enkorpa ekzistado*: jen, kie estas la kulpelpago. Enkarniøo havas ankaý duan celon: igi la Spiriton esti en tiaj kondiaøj, ke li plenumu sian parton en la Dia verko; por tiu plenumado li ekprenas, sur æiu planedo, veston korforman al la esenca materio de tiu planedo; kaj tiel, samtempe kiam li kunhelpas por la øenerala verko, li mem perfektøas.”

La agado de la korphavaj estuloj estas necesa al la irado de l'universo; sed Dio, per Sia saøeco, volis, ke en tiu agado mem ili trovu rimedon por progresi kaj alproksimiøi al Li. Tiel, laý mireginda leøo de Lia Providenco, æiuj aferoj formas tutan seninterrompan æenon kaj estas inter si solid-araj en la Naturo.

133. Æu la Spiritoj, ekde sia komenco irantaj la vojon de bono, bezonas enkarniøon?

“Æiuj estas kreataj simplaj kaj sensciaj; ili instruiĝas dum la bataloj kaj æagrenoj de la enkorpa vivo. Dio, kiu estas justa, ne povus fari kelkajn feliæaj, sen suferoj kaj laborado, kaj, sekve, sen meritoj.”

— *Kian profiton do tiras la Spirito el tio, ke li sekvis la vojon de bono, se tia konduto ne ĥparas al li la suferojn de la enkorpa vivo?*

“Li alvenos pli rapide al la supro; cetere, la suferoj dum la vivo estas ofte rezultoj de la neperfektaĵoj de la Spirito; ju malpli da neperfektaĵoj li havas, des malpli grandaj estas liaj turmentoj; tiu, kiu ne estas enviema, ĥaluza, avara aŭ ambicia, ne elportas la sekvojn de tiuj malvirtoj.”

Pri la animo

134. *Kio estas animo?*

“Enkarniĝinta Spirito.”

— *Kio estis la animo antaŭ ol kuniĝi kun la korpo?*

“Spirito.”

— *Æu animoj kaj Spiritoj estas do la sama unu?*

“Jes, animoj kaj Spiritoj estas unu kaj sama afero. Antaŭ ol ligiĝi al korpo, la animo estas unu el la intelektaj estuloj, kiuj loĝas la nevideblan mondon kaj kiuj surmetas momentan karnan envolvadon por sin purigi kaj sin instrui.”

135. *Æu ekzistas en la homo io alia, ol animo kaj korpo?*

“Ekzistas la ligilo, kuniganta animon kun korpo.”

— *Kia estas tiu ligilo?*

“Duonmateria, tio estas, meznatura inter Spirito kaj korpo. Tio estas nepre necesa, por ke ili povu sin reciproke komuniki. Øuste per tiu ligilo la Spirito influas sur la materion, kaj kontraŭe.”

La homo konsistas do el tri esencaj partoj:

1-a: La korpo, aŭ materia estaĵo, simila al tiu de la bestoj kaj animita de la sama vivoprincipo.

2-a: La animo, enkarniŭinta Spirito, kies loŭejo estas la korpo.

3-a: La meza principo, aŭ *perispirito*, duonmateria substanco, servanta al la Spirito kiel unua envolvulo kaj liganta animon al korpo. Tiaj estas, en frukto, la ŝermo, la perispermio kaj la ĉelo.

136. *Ĉu la animo estas sendependa de la vivo-principo?*

“Korpo estas nura envolvulo; ni ne aŝos tion rediradi.”

— *Ĉu la korpo povas ekzisti sen la animo?*

“Jes; tamen, tuj kiam la korpo aŝas vivi, la animo forlasas ĝin. Antaŭ la naskiŝo ankoraŭ ne estas definitiva kuniŝo de la animo kun la korpo; sed, post kiam tiu kuniŝo estas farita, la morto de la korpo dispiras la ligojn, kiuj ĝin tenas aŭ la animo, kaj aŭ tiu ĝin forlasas. La organa vivo povas viviĝi senaniman korpon, sed la animo ne povas loŝi korpon sen organa vivo.”

— *Kio estus nia korpo, se animo ne estus ligita al ĝi?*

“Senintelektata amaso da karno, aŭio, kion vi volas, ke ĝi estu, sed neniel homo.”

137. *Ĉu unu sola Spirito povas samtempe enkarniŝi en du homojn?*

“Ne; la Spirito estas nedividebla, kaj tial li ne povas animi samtempe du homojn”. (Vidu, en la “Libro de la Mediumoj”, la aŭpitron: *Dukorpeco kaj transfiguriŝo*.)

138. *Kia ni juŝu la opinion de homoj, kiuj konsideras la animon kiel la principon de la materia vivo?*

“Tio estas demando pri vortoj; ni ne okupiŝas pri tio: komencu komprenante vin reciproke.”

139. *Iuj Spiritoj, kaj, antaŭ ili, iuj filozofoj, difinis la animon: fajrero, eliŝinta el la granda Tuto; kial tia neakordo?*

“Estas tie nenio neakordo; tio dependas de la senco de vortoj. Kial vi ne havas unu vorton por aŭio ideo?”

La vorto *animo* estas uzata por tre malsimilaj aferoj. Kelkaj tiel nomas la vivoprincipon, kaj, laŭ ĝi tiu signifo, estas ĝuste diri, *metafore*, ke animo estas ia fajrero, elio-inta el la granda Tuto. Ĝi tiuj lastaj vortoj vidigas la universan fonton de la vivoprincipo, el kiu ĝi estulo prenas iun parton kaj kiu revenas al la fluidmaso post la morto. Tia ideo neniel forpuŝas tiun pri iu morala estaĵo aparta, nedependa de la materio, konservanta sian individuecon. Ĝuste tiu estaĵo estas ankaŭ nomata *animo*, kaj, laŭ ĝi tiu signifo, oni povas diri, ke animo estas enkarniointa Spirito. Donante pri la animo malsamajn difinojn, la Spiritoj parolis laŭ la senco, kiun ili atribuas al tiu vorto, kaj laŭ la teraj ideoj, de kiuj ili estis ankoraŭ influataj. Tio estas rezultato de la nesufiaeco de la homa lingvo, kiu ne posedas unu vorton por ĝi ideo; de tio venis granda nombro da eraroj kaj diskutoj: jen kial la Superaj Spiritoj diras, ke ni penu unue precizigi la signifon de niaj vortoj. ⁽¹⁾

140. Kion ni pensu pri la teorio, asertanta, ke la animo estas disdividita en tiom da partoj, kiom da muskoloj, kaj ke tiel ĝi direktas ĝiun el la funkcioj de la korpo?

“Tio ankoraŭ dependas de la signifo, laŭ kiu oni prenas la vorton *animo* ; se oni ĝin konsideras kiel la vivofluidon, tiu teorio estas ĝusta; se kiel la enkarniointan Spiriton, oni eraras. Ni diris, ke la Spirito estas nedividebla; ĝi komunikas movon al la organoj pere de la intera fluidaĵo, tamen sen diseriio.”

— *Malgraŭ tio, kelkaj Spiritoj donis tiun difinon...*

“La seninstruaj Spiritoj povas preni la efikon por la kaŭzo.”

La animo agas pere de la organoj, kaj ĝi tiuj funkcias per la vivofluidaĵo, kiu sin dividas inter ili, pli abunde ĝe tiuj, kiuj estas la centroj de movoj. Sed tiu ĝi klarigo ne povas konveni al animo konsiderata kiel Spirito, kiu lozas la korpon dum la vivo kaj kiu forlasas la korpon ĝe la morto.

⁽¹⁾ Vidu, en la Enkonduko, § 11, la klarigon pri la vorto *animo*.

141. *Ĉu estas io vera en la opinio, ke la animo estas ekstera kaj ĉirkaŭas la korpon?*

“La animo ne estas entenata en la korpo, kiel birdo en kaŝo; ĉi disradias kaj sin manifestas ekstere, kiel lumo tra vitra globo, aŭ kiel sono ĉirkaŭ sona centro; nur laŭ ĉi tiu senco oni povas diri, ke la animo estas ekstera, sed, neniel, ĝi envolvaĵoj de la korpo. La animo posedas du envolvaĵojn, el kiuj unu, subtila, malpeza, kiun vi nomas *perispirito*; la dua, maldelikata, materia, peza – la korpo. La animo estas la centro de tiuj ĉi envolvaĵoj, kiel ĉermo en la kerno; tion ni jam diris.”

142. *Kion pensi pri tiu alia teorio, laŭ kiu la animo ĉe la infano, iom post ion kompletigas en ĉiu fazo de la vivo?*

“La Spirito estas unu sola; ĉi estas elfarita tiel en la infano, kiel en la matura homo; kio elvolvigas kaj fariĝas kompleta, tio estas la organoj aŭ iloj de la manifestiĝoj de la animo. Tio estas ankaŭ preni la efikon por la kaŭzo.”

143. *Kial ĉiuj Spiritoj ne same difinas la animon?*

“Ne ĉiuj estas sufiĉe instruitaj pri ĉi tiu temo; kelkaj ankoraŭ tro malmulte progresis, ke ili komprenus abstraktajn aferojn; ili estas, kiel viaj infanoj; aliaj estas pseŭdo-kleruloj, pedante parolantaj por imponi al la simpluloj: io simila okazas inter la homoj. Krom tio, la kleraj Spiritoj mem povas esprimi sian penson per vortoj, kiuj, kvankam malsamaj, havas esence egalan valoron, precipe tiam, kiam temas pri aferoj, kiujn via lingvo ne povas klare reprezenti; tiam, ili bezonas uzi figurojn kaj komparojn, kiujn vi eble prenas erare por la realo.”

144. *Kion ni komprenu kiel animon de la mondo?*

“La universan principon de la vivo kaj de la intelekto, kie naskiĝas la individuecoj. Sed la homoj, kiuj uzas tiujn vortojn, ofte ne sin mem komprenas. La vorto *animo*

estas tiel elasta, ke æiu povas øin interpreti laŭ sia bontrovo. Oni jam iafoje kredis la Teron animhava; ni devas per tio kompreni la aron de la sindonaj Spiritoj, kiuj gvidas viajn agojn sur la bona vojo, kiam vi ilin obeas, kaj kiuj estas kvazaŭ vicestroj de Dio æ via planedo.”

145. Multaj antikvaj kaj modernaj filozofoj longan tempon diskutadis pri la psikologia scienco: kial ili ne atingis la veron?

“Tiuj homoj estis la pioniroj de la eterna spiritisma doktrino; ili preparadis la vojojn. Ili estis homoj, kaj povis erari, æar ili prenis siajn proprajn ideojn por la lumo; sed iliaj eraroj mem utilas por elstarigi la veron, æar tiuj eraroj elmontras la por kaj la kontraŭ; cetere, inter tiuj eraroj troviøas grandaj veraĵoj, kiujn vi komprenos per kompara studado.”

146. Æu la animo okupas ian difinitan, limigitan lokon en la korpo?

“Ne, tamen øi estas precipe en la kapo de l’grandaj genioj, en tiu de æiuj, kiuj intense pensadas; kaj en la koro de tiuj, kiuj forte sentas kaj kies agoj celas al la homaro.”

— *Kion ni pensu pri la opinio de personoj, kiuj lokas la animon en ian vivocentron?*

“Tio signifas, ke la Spirito loøas precipe en tiu parto de via organismo, æar al tiu parto venas æiaj sentoj. La personoj, kiuj lokas øin en la punkton, de ili rigardatan kiel centron de la vivoforto, konfuzas øin kun la vivofluidaĵo aŭ vivoprincipo. Oni tamen povas diri, ke la sidejo de la animo troviøas precipe en la organoj, servantaj por la intelektaj kaj moralaj manifestiøoj.”

Materialismo

147. Kial la anatomiistoj, la fiziologiistoj kaj øenerale, la homoj, kiuj enprofundiøas en la naturajn sciencojn, sin preskaŭ æiam lasas treni en materialismon?

“Fiziologiisto pri æio konkludas el tio, kion li vidas. Fiereco de la homoj, kiuj vante kredas, ke ili æion scias, kaj kiuj ne konsentas, ke io kuþas for de ilia komprenpovo! Ilia scio faras ilin tromemfidaj; ili pensas, ke la Naturo havas neniajn sekretojn por ili.”

148. Æu ne estas ja bedaýrinde, ke materialismo estas sekvo de studoj, kiuj, kontraýe, devus montri al la homo la superecon de la Intelkto reganta la mondon? Æu oni de tio konkludu, ke tiuj studoj estas danøeraj?

“Ne estas vero, ke materialismo estas sekvo de tiuj studoj: tia falsa konkludo estas tirata de la homo, æar tiu æi povas misuzi æion, eæ la plej bonajn aferojn. Krom tio, la nenio teruras ilin pli, ol kiel ili deziras kredigi; tiaj fortaj spiritoj estas pli fanfaronaj ol kuraøaj. Multaj estas materialistoj, æar ili trovas nenion, kio povus plenigi la abismon, malfermitan antaý iliaj okuloj; proponu al ili ankron por sinsavo, kaj vi vidos ilin al øi plej avide alkroæiøi.”

Pro stranga eraro de la intelekto, kelkaj personoj vidas en la organaj estuloj nur la agadon de la materio kaj al æi tiu atribuas æiajn niajn agojn. Ili vidas en la homa korpo nenion alian ol ian elektran maþinon; ili studis la mekanismon de la vivo nur tra la funkciado de la organoj; ili vidis, ke øi ofte estingiøas pro la nura rompiøo de iu fadeno, kaj nenion vidis krom tiu fadeno; ili ekzamenis, æu io ankoraý restas, kaj trovante nur materion – nun inertan –, ne vidante ian animon forflugi kaj ne povante øin palpi, ili do konkludis, ke æio kuþis en la proprecoj de l’materio kaj, sekve, ke post la morto restas nur penso nula. Bedaýrinda konsekvenco, se tiel estus; la homo havus fundamenton por pensi ekskluzive pri si mem kaj por meti super æion la kontentigon de la materiaj øuoj; æiuj sociaj ligiloj disrompiøus, kaj pereus fatale la plej sanktaj amoj. Feliæe, tiaj ideoj tute ne estas øeneralaj; oni povas eæ diri, ke ili ampleksas tre malgrandan rondon kaj estas nur individuaj opinioj, æar ili nenie formis ian doktrinon. Socio fondita sur tiaj bazoj enhavus en si mem la øermon de dissolviøo, kaj øiaj anoj baldaý sin disbuæus reciproke, kiel sovaøaj bestoj.

La homo havas instinkte la penson, ke por li ĉio ne finiĝas kun la vivo; li sentas timegon antaŭ la nenio; vane li penas stari kontraŭ la penso pri sia estonteco: kiam alvenas la ekstrema momento, malmultaj estas tiuj, kiuj ne demandas sin mem, kio ili fariĝos, ĉar la ideo lasi la vivon senrene estas iel frakasa. Kiu, efektive, povus rigardi indiferece absolutan, eternan disiĝon je ĉio, kion li amis? Kiu, sen ia terursento, povus vidi malfermiĝi, antaŭ liaj okuloj, la senmezuran abismon de la nenio, kien estus entombigitaj por eterne ĉiaj liaj kapabloj, ĉiaj liaj esperoj, kaj diri al si mem: Nu! Post mi, nenio, nenio krom la malplena!; ĉio senhelpe elfiniĝas; post kelkaj tagoj mia persono forviiĝos de la memoro de miaj postvivantoj; tre rapide malaperos ĉia paŝosigno de mia irado sur la Tero; eĉ la bono, kiun mi disdonis, estos forgesita de la sendankuloj, kiujn mi helpis; kaj ekzistos nenio, por kompensi miajn penojn, ekzistas nenia alia perspektivo ol jena: mia korpo dentskrapata de vermoj!

Ĉu tiu ĉi bildo ne estas iel terura kaj glacia? La religio instruas, ke tiel ne povas okazi kaj la prudento tion konfirmas; sed tiu estonta ekzistado – nebuleca kaj nepreciza – havas nenion, kio kontentigus nian amon al la certeco; jen, kio ĉe multaj naskas dubon. Ni havas animon, sed kio estas tiu animo? Ĉu ĝi havas ian formon, ian ajn aspekton? Ĉu ĝi estas difinita aŭ nedifinita esta? Iuj diras, ke ĝi estas blovo de Dio, aliaj fajrero, aliaj parto de la granda Tuto, la principo de la vivo kaj de la intelekto; sed, kian profiton havigas al ni ĉio ĉi? Kio helpas nin, ke ni havas animon, se, post ĉi tiu vivo, ĝi disfandiĝas en la senlima spaco, kiel la akvogutoj de oceano? Ĉu la perdo de l' individueco ne egalvaloras al la nenio? Oni diras ankaŭ, ke ĝi estas nemateria; sed io nemateria ne povas havi difinitajn ampleksojn: por ni ĝi estas nenio. La religio instruas, ke ni estos feliĉaj aŭ malfeliĉaj, laŭ la bono aŭ la malbono, kiun ni faris; sed kia estas tiu feliĉo, nin atendanta en la sino de Dio? Ĉu ĝi estas la beateco, la eterna adorado, dum kiu ni havas nenian alian okupon, ol eldiri laŭdojn al la Kreinto? Ĉu la flamoj de l'infero estas reala aŭ figuro? La eklezio mem donas al ĝi ĉi tiun lastan sencon; en kio do konsistas la suferoj en la infero? Kie situacias tiu turmentejo? Unuvorte: kion oni faras kaj vidas en tiu mondo, nin ĉiujn atendanta? Oni diras, ke neniu el tie iam revenis,

por ion sciigi. Tio estas eraro; la misio de Spiritismo estas øuste, klarigi al ni tiun estontecon, ebligi al ni, øis certa grado, øin tuþi per la fingro kaj vidi per la okuloj, jam ne per rezonado, sed per faktoj.

Dank'al la komunika'oj de la Spiritoj, tiu estonteco jam ne estas ia supozo, ia probabla'ø, kiun æiu povas mem fantazii, kiun la poetoj beligas per siaj fikcioj aý ornamas per trompaj alegoriaj imagoj; tiu estonteco estas evidenta reala'ø, æar la transtombaj estuloj mem venas al ni priskribi sian situacion kaj diri, kion ili faras; kaj tiel, ili ebligas al ni, se oni povas tiel diri, æesti æiujn okazetojn de ilia nova vivo kaj antaýscii nian neeviteblan sorton, laý niaj meritoj. Æu estas en tio io kontraýreligia? Male, æar la nekredemuloj tie trovas kredon, kaj la timemuloj refreþigilon por sia fervoro kaj fido. Spiritismo estas do la plej pova helpanto de la religio; kaj, se øi ekzistas, tion permesas Dio, por ke øi revigligu niajn esperojn þanceliøantajn kaj rekonduku nin sur la vojon de bono per la perspektivo de la estonteco.

ÆAPITRO III

REVENO EL LA ENKORPA VIVO AL LA SPIRITA VIVO

1. La animo post la morto; øia individueco. La eterna vivo. – 2. Disiøo de la animo je la korpo. – 3. Spirita konsterniteco.

La animo post la morto; øia individueco. La eterna vivo.

149. Kio fariøas la animo æ la momento de la morto?

“Øi fariøas denove Spirito, tio estas, øi revenas al la mondo de la Spiritoj, kiun øi iam provizore forlasis.”

150. Æu la animo konservas sian individuecon post la morto?

“Jes, øi neniam perdas sian individuecon. Kio do øi estus, se øi ne konservus tiun proprecon?”

— *Kiel la animo pruvas sian individuecon, se øi jam ne havas sian materian korpon?*

“La animo konservas ankoraý fluida^{on}, øian propria^{on}, kiun øi prenas el la atmosfero de sia planedo kaj kiu donas al øi la aspekton de øia lasta enkarniøo, nome la perispiriton.”

— *Æu la animo kunportas nenion el æi tiu mondo?*

“Nenion pli ol la memoron kaj la deziron transiri en pli bonan mondon. Tiu memoro estas plena de dolæco

aý de amareco, laý tio, kiel la animo uzis sian vivon; ju pli pura øi estas, des pli bone øi komprenas la vantecon de tio, kion øi lasis sur la Tero.”

151. Kion ni pensu pri la opinio, laý kiu la animo, post la morto, revenas al la universa tuto?

“Æu la aro de la Spiritoj ne formas unu tuton? Æu tio ne estas tuta mondo? Kiam vi troviøas en kunsidantaro, vi estas parto de tiu kolekto kaj tamen vi æiam konservas vian individuecon.”

152. Kian pruvon ni povas ricevi pri la individueco de la animo post la morto?

“Æu vi ne havas tiun pruvon per la komunika^ooj, kiujn vi ricevas? Se vi ne estas blindaj, vi vidos; se vi ne estas surdaj, vi aýdos, æar tre ofte parolas al vi iu voøo, kiu malkaøas la æeston de iu estulo æ vi.”

La homoj, kiuj pensas, ke æ la morto la animo revenas al la universa tuto, eraras, se, tiel dirante, ili opinias, ke, simila al akvoguto falanta en oceanon, la animo perdas sian individuecon; tamen ilia opinio estas øusta, se ili konsideras la *universan tuton* kiel la aron de la senkorpaj estuloj, æar unu el la elementoj de tiu aro estas æiu animo aý Spirito.

Se la animoj estus kunmiksitaĵoj en la maso, ili havus do la kvalitojn de la tuto, kaj nenio ilin distingus unujn de la aliaj; ili ne havus intelekton nek kvalitojn proprajn; tamen ni vidas, kontraýe, ke en æiuj siaj komunika^ooj ili elmontras konscion pri sia memo kaj apartan volon. La nekalkulebla diverseco, kiun ili prezentas el æiuj vidpunktoj, estas ja la logika sekvo de iliaj individuecoj. Se post la morto ekzistus la tiel nomata granda Tuto, kiu ensorbus en si la individuojn, tiu Tuto estus do unuforma, kaj la komunika^ooj, kiujn ni ricevus el la nevidebla mondo, estus sekve identaj. Sed, æar sin manifestas al ni estuloj bonaj kaj malbonaj, kleraj kaj neinstruitaj, feliøaj kaj malfeliøaj; kun æiaj karakteroj, tio estas, gajaj kaj malgajaj, frivolaĵoj kaj seriozaĵoj, k.a.; tial, estas evidente, ke ili estas malsamaj estuloj.

La individueco ankoraý plievidentiøas tiam, kiam tiuj estuloj pravas sian identecon per nepridiskuteblaj signoj, per konfirmeblaj personaj detaloj rilataj al ilia surtera vivo;

tiu identeco ne povas esti pridubata, kiam ili aperas al ni videble. La individueco de la animo estis al ni instruata teorie, kiel sankta dogmo; Spiritismo ĉin faras memevidenta kaj, se tiel diri, materia.

153. Laŭ kiu senco devas esti komprenata la eterna vivo?

“La eterna vivo estas tiu de la Spirito; tiu de la korpo estas nedaŭra kaj pasema. Kiam la korpo mortas, la animo revenas en la eternan vivon.”

— *Ĉu ne estus pli ĉuste nomi eterna vivo la vivon de la puraj Spiritoj, de tiuj, kiuj, atinginte la perfektecon, jam ne devas elporti provojn?*

“Tiu estas, prefere, la eterna feliĉo; sed tio estas nura demando pri vortoj; nomu la aferojn tiel, kiel vi volos, kondiĉe, ke vi interkompreniĉu.”

Disiĉo de la animo je la korpo

154. Ĉu la disiĉo de la animo je la korpo estas dolora?

“Ne; ofte la korpo suferas pli multe dum la vivo ol ĉe la momento de la morto; la animo neniel partoprenas en tio. La suferoj, kiujn oni iafoje elportas ĉe la momento de la morto, estas *ĉuado por la Spirito*, kiu vidas tiel veni la finon de sia ekzilo.”

Ĉe la natura morto, kiu okazas sekve de elĉerpiĉo de la organoj, kaŭzata de maljuneco, la homo preterkonscie forlasas la vivon; li estas kvazaŭ lampo estingiĉanta pro manko de oleo.

155. Kiel fariĉas la disiĉo de la animo je la korpo?

“Kiam rompiĉis la ligiloj, ĉin tenantaj ĉe la korpo, la animo forliberiĉas.”

— *Ĉu la disiĉo okazas subite? Ĉu estas ia klare difinita limo inter vivo kaj morto?*

“Ne; la animo malligiĝas iom post iom kaj ne liber-
iĝas kvazaŭ enkaŝigita birdo, subite redonita al libereco.
Tiuĵ du statoj tuŝas unu alian kaj konfuziĝas; tiel, la
Spirito iom post iom malimplikiĝas el siaj ligiloj; *ĉi tiuĵ*
malstreĝiĝas, ne, ĉustadire, ĉiriĝas.”

Dum la vivo la Spirito estas ligita al la korpo per sia
duonmateria envolaĵo – la perispirito; la morto estas detruo
nur de la korpo, kaj ne de tiu dua envolaĵo, kiu disiĝas
de la korpo, kiam tie aŝas la organa vivo. La observado
pruvas, ke, ĉ la momento de morto, la liberiĝo de la perispi-
rito ne estas tuj komplete; ĉi okazas laŭgrade kaj pli aŭ
malpli rapide, laŭ la individuo; ĉ kelkaj tiu liberiĝo estas
tre rapida, kaj oni povas diri, ke la momento de la morto
estas ankaŭ tiu de la liberiĝo, kun intertempo de kelkaj
horoj; ĉ aliaj, precipe ĉ tiuĵ, kies vivo estis *tre materieca*
kaj voluptama, tiu ellaso estas tre malrapida kaj daŭras
iafoje tagojn, semajnojn kaj eĉ monatojn; tio tamen ne signi-
fas, ke en la korpo ankoraŭ restas ia vivoforto, aŭ ke reveno
al la vivo estas ebla, sed nuran inklinon reciprokan inter la
korpo kaj la Spirito; tiu inklinio estas ĉiam proporcia al
la graveco, kiun, dum la vivo, la Spirito alligis al la materio.
Estas, en efektiveco, logike kompreni, ke, ĵu pli la Spirito
identiĝas kun la materio, des pli malfacile li ĉin forlasas; kaj
ke la intelekta kaj morala aktiveco, la nobleco de la pensoj,
estigas ian komencon de liberiĝo eĉ dum la vivo de l'korpo:
kiam la morto alvenas, tiam la liberiĝo okazas preskaŭ tuj.
Jen la rezultato de studoj, faritaj ĉ ĉiuj individuoj, observitaj
en la momento de ilia morto.

Tiuĵ observoj ankoraŭ pruvas, ke la ligiteco, en iuj indi-
viduoj, inter animo kaj korpo, estas iafoje tre peniga, ĉar
la Spiritoj povas eksenti timegon de malkomponiĝo. Ĉi tiu
okazo estas escepta kaj propra al iuj manieroj vivi kaj al iuj
manieroj morti; ĉi sin prezentas ĉ kelkaj memmortigintoj.

156. *Ĉu la definitiva disiĝo de la animo je la korpo*
povas efektiviĝi antaŭ la absoluta aĝso de la organa vivo?

“Ĉe la agonio, la animo kelkafoje jam forlasis la
korpon; al ĉi tiu restas nur la organa vivo. La homo jam ne
konscias pri si kaj tamen ankoraŭ restas al li vivbloveto.

La korpo estas maŝino, kiun la koro funkciigas; ĉi ekzistas dum la koro ĉirĉligas la sangon en la vejnoj, kaj por tio ĉi ne bezonas animon.”

157. *Ĉu, en la momento de la morto, la animo havas ian aspiron aŭ ekstazon, kiu igas ĉin duonvidi la mondon, kien ĉi estas transironta?*

“Ofte la animo sentas, ke kvazaŭ ĉirkaŭ la ligiloj, ĉin tenantaj ĉe la korpo; ĉi tiam kiel eble klopodas por ilin tute ĉiri. Jam parte liberigite el la materio, ĉi vidas la estontecon, etendiĝantan antaŭ ĉi, kaj anticipas la staton de Spirito.”

158. *Ĉu la ekzemplo pri la raŭpo, kiu unue treniĝas sur la tero, poste sin enfermas en la krizalidon en stato de ĉajna morto, post kiu ĉi renaskiĝas por brila ekzistado, povas havigi al ni ian ideon pri la surtera vivo, la tombo kaj, fine, nia nova ekzistado?*

“En malgrandaj mezuroj. La figuro estas bona; tamen ne prenu ĉin laŭlitere, kiel vi tiel ofte faras.”

159. *Kian impreson ricevas la animo ĉe la momento, kiam ĉi konstatas, ke ĉi estas jam en la mondo de la Spiritoj?*

“Tio dependas; se vi faris malbonon kun la deziro ĉin fari, vi tuj, ĉe la unua momento, forte hontas pro tio. Por justulo, estas malsame: lia animo sentas sin kvazaŭ senigita de granda pezo, ĉar ĉi timas neniun rigardon, kiu ĉin ekzamenus.”

160. *Ĉu la Spirito tuj renkontas la personojn, kiujn li konadis sur la Tero kaj kiuj mortis pli frue?*

“Jes, laŭ la estimo reciproka; ofte ili venas lin akcepti ĉe lia eniro en la mondon de la Spiritoj kaj lin helpas demeti la materiajn vidojn; li ankaŭ renkontas denove multajn konatojn, kiujn li jam de longe ne vidis dum sia restado sur la Tero; li vidas tiujn, kiujn erarvagadas, kaj iras vizite al la fratoj ankoraŭ enkarniĝintaj.”

161. *Ĉe la perforta kaj akcidenta morto, tiam, kiam la organoj ankoraŭ ne estas malfortiĝintaj pro la aĝo aŭ*

pro malsanoj, æu la disiøo de la animo kaj la æeso de la vivo estas samtempaj?

“Ordinare tiel estas; sed, æ æiuj okazoj, la tempo inter la du okazoj estas tre mallonga.”

162. Æu post senkapigo, ekzemple, la homo konservas, dum kelkaj momentoj, la konscion pri si?

“Ofte li øin konservas kelkajn minutojn, øis la organa vivo tute estingiøos. Sed ankaý, aliajn fojojn, lia maltrankvileco pri la morto igas lin perdi sian konscion antaý la momento de la ekzekuto.”

Temas æi tie pri la konscio , kiun la kondamnito povas havi pri si mem kiel homo kaj pere de siaj organoj, ne kiel Spirito. Se li ne perdis la konscion antaý la ekzekuto, li tamen povas øin konservi dum malmultaj momentoj, kiuj nepre forpasas, kiam æsas la organa vivo de la cerbo; sed tio ne signifas, ke la perispirito estas tute liberigita el la korpo; kontraýe, æ æiuj okazoj de perforta morto, tio estas, kiam la morto ne estas sekvo de la iompostioma estingiøo de la vivofortoj, la ligiloj, kunigantaj la korpon kun la perispirito, estas pli persistaj, kaj malpli rapida la kompleta liberiøo.

Spirita konsterniteco

163. Æu la animo, forlasinte la korpon, havas tujan konscion pri si mem?

“Tujan konscion ne øuste; øi kelkan tempon restas en konsterniteco.”

164. Æu æiuj Spiritoj sentas, samgrade kaj dum la sama tempo, la konsternitecon, kiu sekvas la disiøon de la animo je la korpo?

“Ne; tio dependas de ilia ordo en la hierarkio. La Spirito, kiu estas jam purigita, preskaý tuj konstatas sian staton, æar li jam liberiøis el la jugo de l’ materio dum sia vivo; kontraste kun tio, voluptama homo, kies konscienco ne estas pura, konservas dum multe pli da tempo la impreson pri la materio.”

165. Ĉu la konado de Spiritismo iel influas la pli aŭ malpli longan daŭradon de la konsterniteco?

“Spiritismo ĉin forte influas, ĉar la Spirito jam antaŭe komprenis sian situacion; sed la farado de bono kaj la bona konscienco tion multe pli forte influas.”

Ĉe la momento de la morto, ĉio estas komence konfuzo: la animo bezonas iom da tempo por sin orienti; ĉi estas kvazaŭ perpleksa, en la stato de iu homo, kiu vekus de profunda dormado kaj penus al si klarigi sian situacion. La klareco de la ideoj kaj la memoro pri la pasinteco revenas al ĉi laŭ tio, kiel malpliigas la influo de la materio, kiun ĉi ĉas forlasis, kaj kiel disbloviĝas la kvazaŭa nebulo, malklariganta ĉiajn pensojn.

La tempo de konsterniteco, sekvanta la morton, estas tre diversa: ĉi povas daŭri kelkajn horojn, monatojn, eĉ multajn jarojn. La Spiritoj, por kiuj ĉi estas malplej longa, estas tiuj, jam en vivo sin identigintaj kun sia estonta stato, ĉar ili tuj komprenas sian situacion.

Tiu konsterniteco prezentas apartajn cirkonstancojn, laŭ la karaktero de la individuoj kaj, precipe, laŭ la speco de morto.

Ĉe la perfortaj mortoj, per memmortigo, ekzekuto, akcidento, apopleksio, vundoj k.a., la Spirito estas surprizita, forte ekmiras, kaj ne kredas la morton; tiun iluzion li tenas persiste; kvankam li vidas la korpon kaj scias, ke ĉi estas lia, li ne komprenas, kial li estas for de ĉi; li serĉas siajn karulojn, parolas al ili kaj ne komprenas, kial ili ne atentis lin. Tiu iluzio daŭras ĉis la plena disiĝo de la perispirito. Nur tiam, la Spirito rekonas sin mem kaj ekscias, ke li jam ne apartenas al la rondo de l' surteraj vivantoj. Tiu fenomeno estas facile klarigebla. Surprize trafite de la morto, la Spirito estas konfuzita pro la abrupta ĉanĝo, okazinta en li; por li, morto estas ankoraŭ sinonimo de eldetruo, de nuligo, kaj, ĉar li pensas, vidas kaj aŭdas, tial li kredas, ke li ne estas mortinta. Pligrandigas lian iluzion tio, ke li vidas sin kun ia korpo, kiu, laŭ la formo, estas simila al la antaŭa, sed kies eterecan strukturon li ankoraŭ ne havis tempon por studi; li opinias tiun korpon solida kaj kompakta, kiel la unua; kaj, kiam oni atentigas lin al tio, li miras, ke li ne

povas sin palpi. Tiu fenomeno estas analoga al tiu, kiu okazas kun la nespertaj somnambuloj, kiuj ne kredas, ke ili estas dormantaj. Por tiuj, la dormado estas sinonimo de æso de funkciado de la kapabloj; nu, æar ili vidas kaj pensas libere, tial ili kredas, ke ili ne dormas. Iuj spiritoj prezentas æi tiun aspekton, eæ tiam, kiam la morto ne venis abrupte; sed tiu aparta okazo estas pli ofta æ tiuj, kiuj, kvankam malsanaj, ankoraý ne pensis pri morto. Oni tiam vidas la kuriozan spektaklon, ke iu Spirito æestas siajn proprajn funebrajn ceremoniojn, kiel se tiuj æi koncernus alian personon, kaj pri tio li parolas kvazaý pri afero, kiu lin ne tuþas, øis la momento, kiam li komprenas la veron.

La konsterniteco, sekvanta la morton, estas neniel peniga por virta homo: por æi tiu øi estas trankvila kaj tute simila al la impresoj post normala vekio. Sed por tiu, kies konscienco ne estas pura, la konsterniteco estas plena de angoro kaj maltrankvileco, kiuj pliiøas laýmezure, kiel li sin rekonas.

Æe la okazoj de kolektiva morto, estas observate, ke ne æiuj, samtempe mortintaj, æiam tuj vidas unuj la aliajn. En sia konsterniteco, æiu iras iun direkton kaj atentis nur tiujn, kiuj lin aparte interesas.

ÆAPITRO IV

PLURECO DE LA EKZISTADOJ

1. *Pri la reenkarrioo.* – 2. *Justeco de la reenkarrioo.*
– 3. *Enkarrioo en diversaj mondoj.* – 4. *Iompost-
ioma transmigrado.* – 5. *Sorto de la infanoj post la
morto.* – 6. *Seksoj de la Spiritoj.* – 7. *Parenceco,
genealogia deveno.* – 8. *Fizikaj kaj moralaj similaĵoj.*
– 9. *Denaskaj ideoj.*

Pri la reenkarrioo

166. *Kiel la animo, ankoraŭ ne atinginta la per-
fektecon dum la enkorpa vivo, povas kompletigi sian
elpuriĝon?*

“Per tio, ke ŝi sin submetas al la provo de nova
ekzistado.”

— *Kaj, kiel ŝi plenumas tiun novan ekzistadon? Ĉu
per sia aliigo, kiel Spirito?*

“Per plipuriĝo, la animo sendube trapasas ian aliigon,
sed por tio ŝi bezonas la provon de enkorpa vivo.”

— *Ĉu la animo havas do plurajn enkorpajn ekzistad-
ojn?*

“Jes, ni ĉiuj havas multe da ekzistadoj. La homoj,
asertantaj al vi ion kontraŭan, volas tenadi vin en nescieco,
en kiu ili mem troviĝas: jen ilia deziro.”

— *Pajnas, ke de tio rezultas, ke la animo, forlasinte
la korpon, ekprenas alian; alivorte, ke ŝi eniĝas en novan
korpon; ĉu ni tiel komprenu tiun principon?*

“Evidente.”

167. *Kiu estas la celo de la enkarniøo?*

“La kulpelaæeto, la grada pliboniøo de la homaro; sen tio, kie estus justeco?”

168. *Æu la nombro de la enkorpaĵ ekzistadoj estas limigita, aŭ æu la Spirito eterne reenkarniøas?*

“Kun æiu nova ekzistado la Spirito faras unu paŝon antaŭen sur la vojo de l’ progresado; sed, seniøinte je æiaj malpuraĵoj, li ne plu bezonas la provojn de enkorpa vivo.”

169. *Æu la nombro de la enkarniøoj estas la sama por æiuj Spiritoj?*

“Ne; Spirito, kiu rapide iras, ĥparas al si multe da provoj. Tamen tiuj sinsekvaj enkarniøoj estas æiam tre multenombraj, æar la progresado havas nenian limon.”

170. *Kio fariøas la Spirito post sia lasta enkarniøo?*

“Feliæga Spirito; li estas Spirito pura.”

Justeco de la enkarniøo

171. *Sur kio sin bazas la dogmo de reenkarniøo?*

“Sur la justeco de Dio kaj sur la revelacio, æar, kiel ni diris, bona patro æiam lasas al siaj idoj pordon malfermitan al la pento. Æu la prudento ne diras al vi, ke estus nejuste rifuzi por æiam la eternan feliæon al tiuj, de kiuj ne dependis ilia pliboniøo mem? Æu æiuj homoj ne estas idoj de Dio? Nur æ la egoistoj sin trovas la maljusteco, la necedema malamo kaj la nepardoneblaj krimoj.”

Æiuj spiritoj inklinas al perfekteco, kaj Dio liveras al ili la rimedojn øin atingi per la provoj de la enkorpa vivo; per Sia justeco, Li donas al ili la eblon fari, en novaj ekzistadoj, tion, kion ili ne povis fari aŭ elplenumi æe unua provo.

Ne harmonius kun la justeco, nek kun la boneco de Dio, forpuŝi por æiam tiujn, kies pliboniøo eble renkontis barojn, nedependajn de ilia volo kaj devenantajn de la medio mem, en kiu ili troviøas. Se la sorto de la homo estus nepanøeble fiksita post la morto, Dio do ne taksus æies agojn per sama pesilo kaj ne traktus æiujn senpartie.

La doktrino pri la reenkarnejo, tio estas, tiu, laŭ kiu estas konsentataj pluraj sinsekvaj ekzistadoj al la homo, estas la sola konforma al la ideo, kiun ni faras pri la justeco de Dio rilate al la homoj starantaj sur malsupera morala nivelo; la sola, kiu povas klarigi al ni la estontecon kaj firmigi niajn esperojn, ĉar ĉi havigas al ni la rimedon por elpago de niaj eraroj per novaj provoj. Tion la prudento montras kaj la Spiritoj instruas al ni.

La homo, konscia pri sia nesupereco, trovas en la doktrino pri reenkarnejo konsolantan esperon. Se li kredas la justecon de Dio, li do ne devas esperi, ke Dio donos al li pozicion egalan al tiu de la homoj, kiuj faris pli ol li; sed la ideo, ke tiu nesupereco ne por ĉiam malebligas al li ricevi la superegan bonon, kiun li povos ricevi per novaj klopodoj, subtenas lin kaj revigligas lian kuraĵon. Kiu, ĉe la fino de sia vojo, ne bedaŭras, ke li tro malfrue akiris sperton, el kiu li jam ne povas profiti? Tiu tro malfrua sperto ne estas perdita: li ĉin profitos en nova vivo.

Enkarnejo en la diversaj mondoj

172. Ĉu ĉiuj niaj enkorpa ekzistadoj okazas sur la Tero?

“Ne ĉiuj; ili okazas en diversaj mondoj; tiu sur la Tero ne estas la unua nek la lasta; ĉi estas unu el la plej materiecaj kaj malproksimaj de la perfekteco.”

173. Ĉu la animo, en ĉiu nova enkorpa ekzistado, pasas de unu al alia mondo, aŭ ĉi povas havi plurajn ekzistadojn sur la sama globo?

“Ĉi povas revivi plurajn fojojn sur la sama globo, se ĉi ne estos sufiĉe antaŭenirinta por transpasi al iu supera globo.”

— Ĉu ni do povas reaperadi plurajn fojojn sur la Tero?

“Certe.”

— Ĉu ni povas reveni al la Tero post vivoj en aliaj mondoj?

“Sendube; vi eble jam vivis en aliaj mondoj, kiel ankaŭ sur la Tero.”

174. — *Ĉu revivi sur la Tero estas io necesa?*

“Ne; sed, se vi ne progresos, vi povos iri en alian mondon ne pli bonan aŭ eble pli malbonan.”

175. *Ĉu oni iel profitas el sia reveno sur la Teron?*

“Oni ricevas nenian apartan profiton, escepte se oni venas por iu misio, per kiu oni progresas tie, kiel en alia ajn mondo.”

— *Ĉu oni ne estus pli feliĉa, restante kiel Spirito?*

“Ne, tute ne; oni restus sur la sama ĉtupo, kaj ĉiuj deziras paŝi al Dio.”

176. *Ĉu, post sia enkarniĝo en aliaj mondoj, la Spiritoj povas enkarniĝi sur la Tero, kvankam ili ĉi tie neniam vivis antaŭe?*

“Jes, tiel sur la Tero, kiel en aliaj mondoj. Ĉiuj mondoj estas solidaraj: kio ne fariĝas en unu, tio fariĝas en alia.”

— *Ĉu do estas homoj, la unuan fojon vivantaj sur la Tero?*

“Estas multaj kaj diversgradaj.”

— *Ĉu ni povus, per ia signo, scii, kiam iu spirito aperas sian unuan fojon sur la Tero?*

“Tio estus neniel utila.”

177. *Ĉu, por atingi la perfektecon kaj la superegan feliĉecon, kiu estas la celo de ĉiuj homoj, la Spirito devas trapasi la vicon de ĉiuj mondoj de la universo?*

“Ne, ĉar multaj mondoj troviĝas sur la sama progresonivelo, kaj do la Spirito tie nenion lernas.”

— *Kiel do oni klarigu la plurecon de ekzistadoj sur la sama globo?*

“Ĉiufoje, kiam li estas tie, la Spirito povas troviĝi en tre malsamaj situacioj, kiuj estos por li aliaj okazoj por lia plua spertiĝo.”

178. *Ĉu la Spiritoj povas vivi korpe en mondoj malsuperaj ol tiuj, kie ili jam vivis?*

“Jes, tiam, kiam ili tien iras por iu progresomisio; en ĉi tiu okazo, ili plezure ricevas la suferojn de tiu ekzistado, ĉar tiuj suferoj havigas al ili rimedon por ilia evoluado.”

— *Ĉu tio ne povas okazi kiel puno? Ĉu ne okazas, ke ribelemaj Spiritoj estas sendataj de Dio en malsuperajn mondojn?*

“La Spiritoj povas resti sur la sama nivelo, sed ili neniam returne paŝas; ilia puno estas, ke ili ne antaŭeniras kaj devas rekomenci la misuzitajn ekzistadojn en medio konvena al ilia naturo.”

— *Kiuj estas tiuj, devantaj rekomenci saman ekzistadon?*

“Tiuj, kiuj ne plenumis sian mision aŭ ne venkis siajn provojn.”

179. *Ĉu ĉiuj estuloj, loĝantaj ĉiun el la mondoj, havas saman gradon da perfekteco?*

“Ne; okazas tiel, kiel sur la Tero; unuj estas pli, aliaj malpli progresintaj.”

180. *Ĉu, pasante de unu al alia mondo, la Spirito konservas la intelekton, kiun li posedis?*

“Sendube; intelekto ne pereas, sed la Spirito ne ĉiam disponas je samaj rimedoj por ĉiun manifesti: tio dependas de lia supereco kaj de la korpo, kiun li ekprenas.” (Vidu *Influo de la organismo*.)

181. *Ĉu la estuloj, loĝantaj la plurajn mondojn, havas korpojn similajn al la niaj?*

“Sendube ili havas korpojn, ĉar estas nepre necese, ke la Spirito estu vestita per ia materio por agi sur la materion, sed tia envolvaĵo estas pli aŭ malpli kruda, laŭ la purecogrado atingita; tie estas la diferenco inter la mondoj, kiujn ni devas sinsekve loĝi: estas multe da loĝejoj en la domo de nia Patro, kaj, sekve, multe da ĉtupoj en la hierarkio de l' perfekteco. Kelkaj scias tion, kaj pri tio konscias sur la Tero; same al aliaj tute ne okazas.”

182. *Ĉu ni povas ekzakte koni la fizikan kaj moralan staton de aliaj mondoj?*

“Ni, Spiritoj, povas respondi nur laŭ la ĉtupo, kie vi troviĝas; tio estas, ne bone estas, ke tiajn aferojn ni malkaŝu al ĉiuj, ĉar ne ĉiuj estas kapablaj ilin kompreni kaj tiu malkaŝo multajn konfuzus.”

Proporcie kiel la Spirito plipuriĝas, ankaŭ la korpo, kiu lin vestas, alproksimiĝas al la spirita naturo. La materio estas malpli densa kaj jam ne pene treniĝas sur la tersupraĵo; la fizikaj bezonoj estas malpli krudaj, kaj la vivaj estuloj ne bezonas sin reciproke buaĉi por sia nutrado. La Spirito estas pli libera kaj havas, pri malproksimaj aferoj, perceptojn de ni nekonatajn; li vidas per la korpaj okuloj tion, kion ni povas vidi nur per la penso.

La plipuriĝo de la Spiritoj portas moralan perfektigon al la homoj, en kiujn ili enkarniĝas. La bestaj pasioj malplifortiĝas kaj egoismo cedas lokon al frateca sento. Tial, en la mondoj superaj ol la Tero, militoj ne okazas; malamoj kaj malkonsentoj ne havas pravon de ekzisto, ĉar neniuj pensas malutili sian similulon. Dank' al intuicio pri la estonteco, al la trankvileco, kiun al ili ŝuigas konscienco sen iaj riproĉoj, morto kaŭzas al ili neniom da zorgo: ili vidas ĉin veni sen ia timo kaj ĉin rigardas kiel simplan aliĝon.

Pajnas, ke la daŭro de la vivo, en la mondoj, estas konforma al la fizika kaj morala supereco, kaj tio estas ja laŭracia. Ju malpli materieca estas la korpo, des malpli facile ĝi ricevas sortoĉanĝojn, kiuj ĉin malordigas; ju pli pura estas la Spirito, des malpli da pasioj lin konsumas. Tio estas ankoraŭ unu favoro de la Providenco, kiu en tiu maniero deziras malpliigi la suferojn de la Spirito.

183. Ĉu, transirinte de unu al alia mondo, la Spirito ekvivas novan infanaĝon?

“La infanaĝo estas ĉie nepre necesa transiĝo, sed nenie ĝi estas tiel stulta, kiel ĉe vi.”

184. Ĉu la Spirito rajtas elekti la mondon, kiun li devas loĝi?

“Ne ĉiam; sed li povas tion peti kaj sukcesi, se li ĉin meritas, ĉar la Spiritoj povas veni en mondojn nur konformajn al la grado de ties progreso.”

— *Se la Spirito petas nenion, kio difinas la mondon, kie li enkarniĝos?*

“La grado de lia progreso.”

185. Ĉu la fizika kaj la morala statoj de la vivaj estuloj estas ĉiam la sama sur ĉiu globo?

“Ne, ankaŭ la mondoj estas submetitaj al la leŭo de progreso. Ĉiuj komenciĝis kiel la via, en malsupera stato, kaj la Tero trapasos similan aliĝon; ĉi estos paradizo, kiam ĉiuj homoj estos bonaj.”

Tiel, la hodiaŭaj rasoj de la Tero iam malaperos kaj estos anstataŭataj de ĉiam pli perfektaj estuloj; tiuj progresintaj rasoj sekvos la nunan, same kiel ĉi tiu venis post aliaj malpli alte starantaj.

186. Ĉu estas mondoj, kie la Spirito, ĉesante loĝi materian korpon, havas kiel envolvadon nur la perispiriton?

“Jes; tiu envolvado mem fariĝas tiel etereca, ke, por vi, ĉi kvazaŭ ne ekzistus; tiu estas la stato de la puraj Spiritoj.”

— *De tio, laŭpajne, rezultas, ke ekzistas nenio difinita limo inter la stato ĉe la lastaj enkarniĝoj kaj tiu de pura Spirito. . .*

“Jes, tia limo ne ekzistas; la diferenco iom post iom forviiĝas kaj fariĝas nesentebla, kia estas la transiĝo de nokto en lumtagon.”

187. Ĉu la substanco de la perispirito estas la sama sur ĉiuj globoj?

“Ne; ĉi estas pli aŭ malpli etereca. Pasante de unu al alia mondo, la Spirito sin tegas per la materio propra al ĉiu el tiuj mondoj, tiel rapide kiel fulmo.”

188. Ĉu la puraj Spiritoj loĝas specialajn mondojn, aŭ ĉu ili troviĝas en la universa spaco, ne devante restadi sur difinitaj globoj?

“La puraj Spiritoj loĝas certajn mondojn, sed ili tie ne devas restadi, kiel la homoj sur la Tero; ili povas, pli bone ol la ceteraj, esti tie, kie ili volas.”⁽¹⁾

⁽¹⁾ Laŭ la Spiritoj, el ĉiuj globoj, konsistigantaj nian planedan sistemon, la Tero estas unu el tiuj, kiuj havas fizike kaj morale malpli progresintajn loĝantojn; Marso estas malsupera ol ĉi kaj Jupitero tre supera, el ĉiuj vidpunktoj. La

Suno ne estas mondo loŭata de korpaj estaĵoj, sed kunvenejo de Superaj Spiritoj, kiuj el tie disradias, per la penso, al la aliaj mondoj, kiujn ili regas pere de malpli alte starantaj Spiritoj; kun tiuj ĉi ili komunikioas per la universa fluidaĵo. Laŭ sia fizika strukturo, la suno estus fonto de elektro; ĥajnas, ke ĉiuj aliaj sunoj troviĝas en identaj kondiĉoj.

La volumenoj kaj la distancoj, en kiuj tiuj mondoj troviĝas for de la suno, havas nenian nepran rilaton kun ilia rango, ĉar, se estus tiel, Venuso estus pli progresinta ol la Tero, aj Saturno malpli ol Jupitero.

Multaj Spiritoj, animintaj personojn konatajn sur la Tero, diris, ke ili reenkarniĝis en Jupitero, unu el la mondoj plej proksimaj al la perfekteco, kaj miris, ke ili vidis, sur tiu tiel altnivela planedo, homojn, kiujn la ĝenerala opinio, sur la Tero, ne lokis sur la saman ĉtupon. Tio havas nenion surprizan, se oni pripensas, ke kelkaj Spiritoj, loĝantaj Jupiteron, eble estis senditaj al la Tero por misio, kiu, el la socia vidpunkto, ne havigus al ili la unuan rangon; due, ke, inter sia ekzistado sur la Tero kaj sia nuna en Jupitero, eble ili havis aliajn, per kiuj ili progresis; trie, fine, ke en tiu mondo, kiel en la nia, ekzistas pluraj gradoj da disvolviĝo, kaj ke inter tiuj gradoj povas esti tia distanco, kia, ĉe ni, inter sovaĝulo kaj civilizita homo. Ĉar iu Spirito loĝas Jupiteron, de tio do ne sekvas, ke li estas sur la nivelo de la plej altaj estuloj de tiu mondo, same kiel oni ne staras nepre sur la nivelo de akademiano nur pro tio, ke oni vivas en Parizo.

La kondiĉoj pri grandaĝeco ankaŭ ne estas ĉie la samaj, kiaj sur la Tero, kaj la aĝoj ankaŭ ne estas kompareblaj. La Spirito de iu persono mortinta jam de multaj jaroj diris, ke li estas enkarniĝinta, de ses monatoj, en mondo, kies nomon ni ne konas. Demandite, kian aĝon li havas en tiu mondo, li respondis: "Mi ne povas kalkuli ĉin, ĉar ni ne kalkulas kiel vi; cetero, la vivmaniero ne estas la sama; oni ĉi tie elvolviĝas multe pli rapide; tamen, kvankam mi estas tie jam de ses el viaj monatoj, mi povas diri, ke, rilate la intelekton, mi havas tridek jarojn laŭ la kalkulmaniero sur la Tero."

Multaj analogaj respondoj estas donitaj de aliaj Spiritoj, kaj tio estas neniel neverĥajna. Ĉu ni ne vidas sur la Tero, ke tiom da bestoj ricevas en kelkaj monatoj sian normalan disvolviĝon? Kial ne okazus same al la homo en aliaj sferoj? Ni rimarkigu, plie, ke la elvolviĝo, kiun la surteraj homoj havas aĝante tridek jarojn, eble estas nur ia infanaĝo, kompare kun la kresko, kiun li devas atingi. Estas signo de forta

Iompostioma transmigrado

189. *Æu la Spirito øuas plene siajn kapablojn ekde de la komenco de sia formado?*

“Ne, æar la Spirito, kiel la homo, havas sian infanaøon. Æe la komenco, la Spiritoj havas nur instinktan ekzistadon, malfortan konscion pri si kaj pri siaj agoj; nur iom post iom la intelekto elvolviøas.”

190. *Kia estas la stato de la animo æe sia unua enkarniøo?*

“La stato de infanaøo dum la enkorpa vivo; la intelekto apenaý ekburøonas: *øi provas sin en la vivo.*”

191. *Æu la animoj de niaj sovaøuloj estas animoj ankoraý en infaneco?*

“Relativa infaneco, sed ili estas jam elvolviøintaj animoj; ili portas pasiojn.”

— *Æu do pasioj estas signo de evoluo?*

“De evoluo, jes, sed ne de perfekteco; ili estas signo de la aktiveco kaj konscio pri la memo; en la primitiva animo, intelekto kaj konscio estas en øermostato.”

La vivo de la Spirito, en sia tuta daýro, trapasas tiajn samajn fazojn, kiajn ni vidas en la enkorpa vivo; li iom post iom transiras de la embriostato al la infaneco, kaj de æi tiu li venas, per sinsekvaj fazoj, al la plenaøeco, kiu estas la perfekteco; estas tamen jenaj diferencoj, nome, ke li ne konas malfortiøon nek kadukecon, kiel en la enkorpa vivo; ke lia vivo, kiu havis komencon, neniam finiøas; ke li bezonas grandegan tempon, laý nia kalkulmaniero, por pasi de la spirita infanaøo al plena elkresko; kaj ke lia progreso ne fariøas en unu sola sfero, sed en pluraj mondoj. La vivo de la Spirito konsistas do el vico da enkorpaj ekzistadoj, el kiuj æiu estas por li okazo por unu paþo antaýen, same kiel æiu enkorpa ekzistado konsistas el vico da tagoj, en æiu el kiuj la homo pliigas sian sperton kaj instruitecon.

miopeco, pri æio preni nin por tipoj de la kreita¼aro, kaj estas sur tre malaltan nivelon loki Dion, kredi, ke, krom ni, nenio ekzistas, kio estus ebla al Li.

Sed, same kiel en la vivo de la homo kelkaj tagoj estas senfruktaj, en tiu de la Spirito kelkaj enkorpaĵ ekzistadoj estas senrezultaj, kiam li ne scias tiri el ili profiton.

192. *Ĉu, ekde ĉi tiu vivo, per perfekta konduto, oni povas tuj transsalti ĉiujn ĉtupojn kaj fariĉi pura Spirito, ne paŝante sur la interaj niveloj?*

“Ne, ĉar tio, kion la homo opinias perfekta, estas ankoraŭ malproksima de la perfekteco; ekzistas kvalitoj, kiujn li tute ne konas kaj kiujn li neniel komprenas. Li povas esti tiel perfekta, kiel tion ebligas lia tera naturo, sed tio ne estas la absoluta perfekteco. Infano, kiel ajn frumatura ĉi estas, devas travivi junaĉon, antaŭ ol veni al matureco; tiel same, malsanulo trapasas la fazon de resaniĉado, antaŭ ol tute ricevi la sanon. Krom tio, la Spirito devas antaŭenpaŝi pri scio kaj moraleco; se li progresis en unu sola direkto, li devas progresi en la dua, por atingi la supron de la ĉtuparo; sed, ju pli antaŭen la homo iras dum sia nuna vivo, des malpli daŭraj kaj penigaj estos liaj sekvantaj provoj.”

— *Ĉu la homo povas almenaŭ certigi al si, ekde ĉi tiu vivo, malpli amaran estontan ekzistadon?*

“Jes, sendube; li povas malpliigi la longecon kaj la malfacilaĉojn de sia vojo. Nur la maldiligenta restadas ĉiam sur la sama loko.”

193. *Ĉu iu homo povas, en siaj novaj ekzistadoj, defali de sia nuna nivelo?*

“De sia socia pozicio, jes; de sia spirita rango, ne.”

194. *Ĉu la animo de virta homo povas, en nova enkarniĉo, doni vivon al la korpo de malvirtulo?*

“Ne, ĉar ĉi ne povas degeneri.”

— *Ĉu la animo de maliculo povos iam esti tiu de nobla homo?*

“Jes, se ĉi pentis: en ĉi tiu okazo, tio estas rekompenco.”

La irado de la Spiritoj estas ĉiam progressa, neniam regresa; ili iom post iom altiĉas en la hierarkio kaj neniam defalas de la ĉtupo, kiun ili jam atingis. En siaj pluraj

enkorpaĵoj ekzistadoj, ili povas malsupreniri kiel homoj, sed ne kiel Spiritoj. Kaj tiel, la animo de iu altpotenculo de la Tero povas poste enkorpioi en plej malaltrangan metiiston, kaj kontraŭe, ĉar la pozicioj en la homa socio estas ofte kontraŭproportciaj al la grado de la moralaj sentoj. Herodo estis reĝo kaj Jesuo estis ĉarpentisto.

195. Ĉu la eblo, kiun oni havas, plibonigi en alia ekzistado, ne povas igi iujn personojn obstini sur la malbona vojo, pro la konvinko, ke ili povos ja sin korekti estonte?

“Kiu tiel pensas, tiu kredas nenion; la ekpenso mem pri ia eterna puno lin ankaŭ ne bridas, ĉar lia prudento repuŝas tian punon, kaj tiu ekpenso kondukas al absoluta nekredemo. Se estus pasintatempe uzataj nur raciaj rimedoj, por direkti la homojn, ne ekzistus tiom da skeptikuloj. Neperfekta Spirito povas, efektive, tiel pensi, kiel vi diras, dum sia enkorpita vivo; sed, liberigite el la materio, li ekpensos alie, ĉar li baldaŭ konstatos sian eraran kalkulon: *li do venos kun kontraŭaj sentoj en novan ekzistadon*. Tiel plenumiĝas lia progreso, kaj jen kial estas sur la Tero iuj homoj, pli progresintaj ol aliaj; unuj jam posedas sperton, kiun aliaj ne havas, sed ankaŭ ĉi tiuj ĉin akiros iom post iom. De ili dependas plirapidigi sian progreson aŭ ĉin senfine malfruigi.”

La homo, troviĝanta en malbona pozicio, deziras ĉin ĉani kiel eble plej rapide. Tiu, kiu estas konvinkita, ke la suferoj en ĉi tiu vivo rezultas de liaj neperfektaĵoj, penas certigi al si novan malpli ĝgrenan vivon; kaj ĉi tiu penso lin deklinos de la vojo de malbono pli rapide, ol la penso pri la eterna fajro, kiun li ne kredas.

196. Ĉar la Spiritoj ne povas perfektigi krom per la afliktoj de la enkorpita ekzistado, ĉu do sekvas, ke la materia vivo estas ia elpurigejo aŭ fandilo, kiun la estuloj de la spirita mondo devas trapasi por veni al la perfekteco?

“Jes, ĉuste tio. Ili pliboniĝas en tiuj provoj, evitante malbonon kaj farante bonon. Sed nur post multo da

sinsekvaj enkarneoj aŭ puriteoj ili trafas, en pli aŭ malpli longa tempo, *laŭ siaj klopodoj*, la celatan punkton.”

– *Kiu influas sur la alia: ĉu la korpo sur la Spirito, por ĉi tiun plibonigi, aŭ ĉu la Spirito sur la korpo?*

“La Spirito estas ĉio; la korpo estas vesto, kiu putras: jen la tuta demando.”

En la suko de l’ vinbero ni trovas materian komparon inter la sinsekvaj gradoj de la purigado de la animo. Tiu suko enhavas fluidaĵon, nome alkoholon; sed ĉi tiu estas malfortigita de granda nombro da fremdaj substancoj, modifantaj ties esencon; la alkoholo atingas sian absolutan purecon nur post ripetataj distiladoj, ĉe ĉiu el kiuj ĉi senias je iu malpuraĵo. La distililo estas la korpo, kien la animo devas eniri por sin purigi; la fremdaj substancoj estas kvazaŭ la perispirito, kiu ankaŭ sin purigas, proporcie kiel la Spirito alproksimiĝas al la perfekteco.

Sorto de la infanoj post la morto

197. *Ĉu la Spirito de infano, mortinta en tre malalta aĝo, povas esti tiel progresinta, kiel tiu de matura homo?*

“Iafoje li estas eĉ multe pli progresinta, ĉar li eble vivis multe pli kaj posedas pli da sperto, precipe se li progresis.”

— *Ĉu do la Spirito de iu infano povas stari sur ĉtupo pli alta, ol tiu de ĉia patro mem?*

“Tio estas tre ofta; ĉu vi tion ne vidas tiom da fojoj sur la Tero?”

198. *Ĉu la Spirito de infano, kiu mortis tre malgranda kaj kiu ne povis fari malbonon, apartenas al la superaj gradoj?*

“Se la infano ne faris malbonon, ankaŭ bonon ĉi ne faris, kaj Dio ne evitigas al tiu Spirito la provojn, kiujn li devas elporti. Se li estas pura, li tia estas ne pro tio, ke li liberigis el infana korpo, sed pro tio, ke li estis progresinta kiel Spirito mem.”

199. Kial la vivo estas tiel ofte tranæata dum infanao?

“La daýro de la vivo de infano povas esti, por la Spirito enkarniøinta en øin, la kompletigo de iu antaýa ekzistado, interrompita antaý sia natura fino, kaj la morto de l’infano estas, preskaý æiam, *provo aý puno por ties gepatroj.*”

— *Kio fariøas al la Spirito de tro frue mortinta infano?*

“Li rekomencas nova ekzistadon.”

Se la homo havus unu solan ekzistadon, kaj se, post æ tiu, lia estonta sorto estus por æiam fiksita, kian strangan meriton havus la duono de l’ homa gento, mortanta æ infanao, por, sen ia peno, øui la eternan feliaon? Kun kia rajto tiu duono estus sendevigita elporti la ofte tiel akrajn kondiaojn, trudatajn al la alia duono? Tia aranøo de la aferoj ne povus konformiøi al la justeco de Dio. Per la reenkarniøado estas egaleco por æiuj; la estonteco apartenas al æiuj, sen ia escepto aý favoro al iu ajn; la trenpaþaj povas plendi nur kontraý si mem. La homo devas ricevi la meriton de siaj agoj, æar li por tiuj respondas.

Cetere, ne estas racie konsideri la infanaøon normala stato de senkulpeco. Æu ni ne vidas infanojn kun la plej fiaj instinktoj, en aøo, kiun la edukado ankoraý ne povis influí? Æu ni ne vidas kelkajn, kiuj æ sia naskiøo, kvazaý kunportas hipokritecon, perfidemon, eæ la instinkton de þtelo kaj murdo, spite al la bonaj ekzemploj ilin æirkaýantaj? La civila leøo deklaras ilin senkulpaj pro siaj krimoj, æar øi rekonas, ke ili kondutas sensaøe; kaj øi ja pravas, æar, efektive, infanoj kondutas prefere laý sia instinkto, ol laý antaý-decidita intenco; sed, de kie povas deveni tiuj instinktoj tiel malsamaj æ infanoj samaøaj, egale edukataj kaj elmetataj al samaj influoj? De kie venas tia tro frua malico, se ne de la malsupereco de la Spirito, æar la edukado ja neniel influis? Malvirtaj infanoj estas tiaj, æar iliaj Spiritoj estas malmulte progresintaj; kaj tial, ili suferas la sekvojn, ne de siaj infanaj agoj, sed de tiuj faritaj dum antaýaj ekzistadoj; tial, la leøo estas la sama por æiuj kaj la justeco de Dio æiujn ampleksas.

Sekso de la Spiritoj

200. *Ĉu la Spiritoj havas sekson?*

“Ne tian, kiel vi komprenas, ĉar sekso dependas de fiziologia konstruo. Ekzistas inter ili amo kaj simpatio, sed fonditaj sur simileco de sentoj.”

201. *Ĉu la Spirito, animinta la korpon de viro, povas, en nova ekzistado, animi tiun de virino, kaj kontraŭe?*

“Jes; samaj Spiritoj animas virojn kaj virinojn.”

202. *Ĉu, kiam la Spirito estas nur Spirito, li preferas eniĝi en korpon de viro aŭ en tiun de virino?*

“Tio malmulte tuŝas la Spiriton: ĉi dependas de la provoj, kiujn li devas elporti.”

La Spiritoj enkarniĝas en virojn aŭ virinojn pro tio, ke ili ne havas sekson; ĉar ili devas progresi en ĉiuj direktoj, tial ĉiu sekso, ĉiu socia pozicio havigas al ili provojn kaj devojn apartajn, kaj okazojn akiri sperton. Tiu, kiu estus ĉiam viro, scius nur tion, kio koncernas viron.

Parenceco, genealogia deveno

203. *Ĉu la gepatroj transigas al siaj idoj iom de sia animo aŭ ĉu ili donas al tiuj nur la materian vivon, al kiu alia animo poste almetos la moralan vivon?*

“La gepatroj donas al siaj idoj nur la materian vivon, ĉar la animo estas nedividebla. Stulta patro povas naskigi talentajn filojn, kaj kontraŭe.”

204. *Ĉar ni havas plurajn ekzistadojn, ĉu tial nia parenco havas sian originon trans la limoj de nia hodiaŭa ekzistado?*

“Ne povas esti alie. La sinsekvado de la enkorpa ekzistadoj estigas, inter la Spiritoj, ligilojn, kiuj havas sian originon en iliaj antaŭaj ekzistadoj; de tio ekestas ofte simpatioj inter vi kaj iuj Spiritoj ĉajne fremdaj al vi.”

205. *En la okuloj de kelkaj personoj, la doktrino pri la reenkarneco ĉajnas detrui la familioligilojn, ĉar tiu*

doktrino asertas, ke tiuj ligiloj originas de tempo antaŭ la nuna ekzistado. . .

“Tiu doktrino plilongigas, ne rompas, tiujn ligilojn. Se la parenceco estas ja fondita sur antaŭaj estimoj, la ligiloj inter la anoj de unu sama familio estas do nepre pli firmaj. Tiu doktrino pliigas la devojn pri frateco, ĉar en via najbaro aŭ en via servisto eble estas Spirito, iam ligita al vi per sama sango.”

— *Tamen malgrandiĝas la graveco, kiun kelkaj homoj atribuas al sia deveno, ĉar ni povas havi, kiel patron, viron, kies Spirito iam apartenis al tre malsama raso aŭ vivis en tute malsamaj kondiĉoj.*

“Estas vere, sed tia graveco havas kiel fundamenton la malhumilecon: kion la plimulto opinias honorinda ĉe siaj prauloj, tio estas la titoloj, la pozicio kaj la riĉeco. Iu hontus, ke lia avo estis honesta ĵuisto; sed li fierus, se li devenus de diboĉa nobelo. Tamen, kion ajn oni diras aŭ faras, neniu malhelpos, ke la aferoj estu tiaj, kiaj ili estas, ĉar Dio ne konformigis la leĝojn de la Naturo al la vantamo de la homoj.”

206. Ĉar ekzistas nenia devenrilato inter la Spiritoj de la anoj de unu sama familio, ĉu la kulto por la prapatroj estas do ridinda afero?

“Certe ne, ĉar estas ĉiam agrable aparteni al familio, en kiun enkarniĝis altaj Spiritoj. Kvankam la Spiritoj ne devenas unuj de aliaj, tamen ili nepre estimas tiujn, al ili altenatajn per familioligiloj; ilin ofte altiras al iu familio simpatio aŭ antaŭaj ligiloj; sed, estu certaj, la Spiritojn de viaj prapatroj neniom honoras la kulto, kiun vi al ili faras pro fiero; iliaj meritoj falas sur vin nur tiam, kiam vi klopodas por sekvi la bonajn ekzemplojn, kiujn ili donis al vi; nur tiam via memoro povas esti al ili ne nur plaĉa, sed ankaŭ utila.”

Fizikaj kaj moralaj similaĵoj

207. La gepatroj heredigas al siaj idoj ian fizikan similaĵon; ĉu ili heredigas ankaŭ ian moralan similaĵon?

“Ne, ĉar gepatroj kaj idoj havas malsamajn animojn aŭ Spiritojn. Korpo devenas de korpo, sed Spirito ne devenas de Spirito. Ĉe la samrasanoj estas sole sang-sameco.”

— *El kio originas la moralaj similaĵoj, kelkafoje ekzistantaj inter gepatroj kaj ties idoj?*

“Tiu estas reciproke simpatiantaj Spiritoj, altirataj, unuj al la aliaj, de la simileco de siaj inklinoj mem.”

208. *Ĉu la Spiritoj de la gepatroj havas nenian influon sur tiuj de iliaj idoj post ties naskiĝo?*

“Kontraŭe, tre grandan. Kiel ni jam diris, la Spiritoj devas kunhelpi por la reciproka progresado. Nu! La Spiritoj de la gepatroj havas kiel mision disvolvi per edukado la Spiritojn de iliaj idoj; tio estas tasko por la gepatroj, kaj ĉi tiuj estos kulpaj, se ili ĉin ne plenumos.”

209. *Kial de bonaj, virtaj gepatroj naskiĝas malicaj idoj? Aŭ, alivorte, kial la bonaj kvalitoj de la gepatroj ne ĉiam altiras, pro simpatio, bonajn Spiritojn, por ke ĉi tiuj animu iliajn idojn?*

“Malbona Spirito povas peti bonajn gepatrojn, esperante, ke iliaj konsiloj lin gvidos sur pli bona vojo, kaj Dio lin ofte konfidas al tiaj gepatroj.”

210. *Ĉu la gepatroj povas, per siaj pensoj kaj preĝoj, altiri al korpo de iu venonta ido bonan Spiriton, anstataŭ malbona?*

“Ne; sed ili povas plibonigi la Spiriton de sia ido, al ili konfiditan: tio estas ilia devo; malbonaj idoj estas provo por siaj gepatroj.”

211. *De kio venas la karaktersimileco, iaforte ekzistanta inter du fratoj, precipe inter dunaskitoj?*

“Ili estas reciproke simpatiantaj Spiritoj, alproksimiĝintaj pro la simileco de sentoj kaj oĝantaj, ke ili estas kune.”

212. *Ĉu en la individuoj, kies korpoj estas kunligitaj kaj havas kelkajn komunajn organojn, estas du Spiritoj, aŭ alivorte, du animoj?*

“Jes, sed tiel similaj, ke ili preskaŭ ĉiam ĵajnas al vi unu sola.”

213. Ĉar la Spiritoj enkarniĝas en dunaskitojn pro simpatio, de kio venas la malamo kelkafoje konstatata inter ili?

“Ne estas regulo, ke dunaskitoj estas ĉiam reciproke simpatiantaj Spiritoj; malbonaj Spiritoj povas ankaŭ deziri kune batali sur la areno de la vivo.”

214. Kion ni pensu pri la onidiro, ke infanoj sin reciproke batas en la patrina ventro?

“Figuro! Por vive pentri, ke ilia reciproka malamo estas enradikita en iliaj koroj, oni atribuis al tiu malamo originon antaŭan je ilia naskiĝo. Vi ordinare ne sufiĉe atentis al poeziaj metaforoj.”

215. Kiu estas la kaŭzo de la aparta karaktero, per kiu ĉiu popolo distingiĝas?

“La Spiritoj formas ankaŭ familiojn pro la simileco de inklinoj, pli aŭ malpli noblaj, laŭ ilia progreso. Popolo estas grande familio, en kiu kolektiĝas reciproke simpatiantaj Spiritoj. La emo, kiun havas la anoj de tiuj familioj, kuniĝi, naskas la similecon, trovatan ĉe la distinga karaktero de ĉiu popolo. Ĉu vi pensas, ke bonaj, noblaj Spiritoj elektas por enkarniĝo kruelan, fian popolon? Ne; la Spiritoj simpatias la kolektivojn, kiel la individuojn; ili serĉas sian konvenan medion.”

216. Ĉu la homo konservas, en siaj novaj ekzistadoj, postesignojn de la morala karaktero de siaj antaŭaj ekzistadoj?

“Jes, tio povas okazi; sed, progresinte, li aliĝas. Ankaŭ lia socia pozicio povas jam ne esti la sama; se el mastro li fariĝas sklavo, liaj gustoj estas tute malsamaj, kaj vi lin apenaŭ rekonas. Ĉar la Spirito estas la sama en siaj pluraj enkarniĝoj, liaj manifestiĝoj povas tial prezenti inter si analogajn, tamen modifitajn de la kutimoj de lia nova pozicio, ĉi rimarkinda perfektiĝo

tute aliigos lian karakteron; ær, anstataŭ fieraj kaj malbonaj, li povas esti humilaj kaj bonkoraj, se li pentis.”

217. Ĉu la homo, en siaj pluraj enkarniĝoj, konservas fizikajn postsignojn de siaj antaŭaj ekzistadoj?

“La korpo eldetruigas, kaj la nova havas nenion komunan kun la antaŭa. Tamen la Spirito rebildiĝas en la korpo; estas vere, ke ĉi tiu estas nur materio, sed, malgraŭ tio, ĉi estas modelita laŭ la kapabloj de la Spirito, kiu stampas sur la korpo ian karakteron, precipe ĉe la fizionomio; oni tial ĝuste konsideras la okulojn la spegulo de l’animo, tio estas, ĉefe la vizaĝo spegulas la animon. Treege malbela homo havas ĉiam ion, kio faras lin plaĉemena, se li entenas bonan, saĝan, mildan Spiriton; aliflanke, ekzistas tre belaj vizaĝoj, pri kiuj vi ekhavas nenian senton, aŭ kontraŭ kiuj vi eksentas eĉ abomenon. Vi eble kredas, ke nur belstrukturaj korpoj estas envolvaj de perfektaj Spiritoj; sed rimarku, ke vi ĉiutage renkontas noblajn homojn sub monstraj eksteraĵoj. Eĉ tiam, kiam ne ekzistas forta simileco inter vizaĝaj trajtoj, la egaleco de gustoj kaj inklinoj povas do naski la tiel nomatan familiomienon.”

La korpo, kiu vestas la animon en nova enkarniĝo, nenian *nepran* analogion havas kun tiu, kiun la animo iam forlasis, ĉar la animo ĝin prenis eble el alia trunko; estus tial absurdo konkludi, ke en la sinsekvado de la ekzistadoj, estus ia korpa simileco, kiu estus nur hazarda. Tamen la kvalitoj de la Spirito ofte modifas la organojn, al li servantajn por liaj manifestoj, kaj stampas sur la vizaĝo, eĉ sur la gestoj, ian distingilon. Efektive, sub la plej modesta vesto oni povas malkovri esprimon de grandeco kaj digno, dum, sub la mantelo de potenca suvereno, oni ĉifoje vidas esprimon de malnoblec kaj malvirto. Kelkaj personoj, devenintaj de malaltega pozicio, akiras senpene la kutimojn kaj manierojn de la socio, kaj tial ĝajnas, ke ili tie denove *renkontas* sian elementon; aliaj, malgraŭ sia deveno kaj edukado, kvazaŭ sentas sin fremdaj kaj konfuzitaj en tiu rondo. Kiel klarigi ĉi tiun fakton, alie ol tiel, ke ĉi estas kopio de la antaŭa pozicio de la Spirito?

Denaskaj ideoj

218. *Æu la enkarniøinta Spirito ne konservas ian memoron de siaj perceptoj kaj konoj el antaýaj ekzistadoj?*

“Restas æ li nebuleca memoro, kiu havigas al li tion, kion oni nomas denaskaj ideoj.”

— *Æu do la teorio pri la denaskaj ideoj ne estas ia himero?*

“Ne; la konoj, akiritaj en æiu ekzistado, ne perdiøas; la Spirito, liberigite el la materio, ilin æiam memoras. En la karno li povas, provizore, ilin parte forgesi, sed lia intuicio pri ili helpas lian progresadon; se ne estus tiel, li devus æiam denove rekomenci. En æiu nova ekzistado, la Spirito prenas kiel deirpunkton tiun, kie li haltis en sia antaýa ekzistado.”

— *Devas do esti granda interrilato inter du sinsekvaj ekzistadoj, æu ne?*

“Ne æiam tiel granda, kiel vi povus kredi, æar la pozicioj estas iafoje tre malsamaj, kaj la Spirito eble progresis dum la tempo inter la du ekzistadoj.” (216)

219. *Kiu estas la origino de la eksterordinaraj kapabloj de individuoj, kiuj, sen antaýa studado, kvazaý havas ian intuicion pri certaj konoj, kiaj la lingvoj, la kalkulado k. s.?*

“Memoro de la pasinteco; antaýa progreso de la animo, sed pri kiu la individuo ne konscias. El kio, laý via opinio, venus tiaj kapabloj? La korpo þanøiøas, sed la Spirito estas la sama, kvankam li þanøas sian veston.”

220. *Kiam iu Spirito translokiøas en alian korpon, æu li povas perdi iujn intelektajn kapablojn, ekzemple: jam ne senti guston por la artoj?*

“Jes, tiam, kiam li malnobligis aý misuzis tiujn kapablojn. Krom tio, iu kapablo povas dormeti dum unu ekzistado, pro tio ke la Spirito deziras disvolvi alian, sen ia rilato kun la unua; æi tiu restas do en latentata stato, kaj estonte reaperos.”

221. *Æu, pro ia memoro, la homo havas, eæ kiel sovaøulo, instinktan senton pri la ekzisto de Dio kaj la antaýsenton pri la estonta vivo?*

“Jes, memoro, kiun li konservis pri tio, kion li sciis kiel Spirito, antaý ol enkarniøi; sed fiero ofte sufokas tian senton.”

— *Æu ne devenas de tiu sama memoro certaj kredoj rilataj al la spiritisma doktrino, kiujn oni trovas en æiuj popoloj?*

“Tiu doktrino estas tiel malnova kiel la mondo, kaj pro tio øi estas æie trovata; tio estas pruvo pri øia vereco. Konservante la intuicion pri sia spirita stato, la Spirito havas instinktan konscion pri la ekzisto de la nevidebla mondo; sed tiu konscio estas ofte difektita de antaýjuøoj, kaj malklereco tien enmiksas superstiæon.”

ÆAPITRO V

KONSIDEROJ PRI LA PLURECO DE LA EKZISTADOJ

222. La dogmo de la reenkarniøado, diras kelkaj personoj, ne estas nova; jam Pitagoro øin akceptis. Ni neniam diris, ke la spiritisma doktrino estas moderna elpensalø; kiel leøo de la Naturo, Spiritismo certe ekzistas ekde la origino de la tempo, kaj æiam, en æi tiu libro, ni penadis elmontri, ke oni trovas postesignojn de tiu doktrino en la plej malproksima antikveco. Pitagoro, kiel sciate, ne estis la aýtoro de la sistemo pri la metempsikozo; li æi tiun ektrovis æ la hindaj filozofoj kaj en Egiptujo, kie øi ekzistadis jam de nememorebla dato. La ideo pri la transmigrado de la animoj estis do vulgara kredo, akceptata de la plej eminentaj homoj. Kiel øi venis al ili? Æu per revelacio aý per intuicio? Ni tion ne scias; sed, ne grave kiel, iu ideo ne trapasas la aøojn kaj ne sukcesas esti adoptata de eminentaj intelektuloj, se øi ne havas seriozan fundamenton. La malnoveco de tiu doktrino estas prefere pruvo, ol motivo por kontraýdiro. Tamen, kiel ankaý sciate, ekzistas inter la metempsikozo, akceptata de la antikvuloj, kaj la hodiaýa doktrino pri la reenkarniøado granda diferenco, nome, ke la Spiritoj absolute malkonsentas la transmigradon de homo al bestoj, kaj reciproke.

Instruante la dogmon de la plureco de l'enkorpoj ekzistadoj, la Spiritoj do refrepigas doktrinion jam ekzis-

tantan dum la unua aŭo de la mondo kaj konservatan ŝis niaj tagoj en la intima penso de multaj homoj; sed la Spiritoj ŝin prezentas al ni de vidpunkto plu racia, pli konforma al la gradaj leŭoj de la Naturo kaj pli akorda kun la saŭeco de l' Kreinto, sen la akcesoraĵoj de la superstiaŭo. Notinda cirkonstanco estas tio, ke ne estas legata nur en ĉi tiu libro tio, kion ili instruadis en la laste pasintaj jaroj: antaŭ la publikigo de ĉi tiu verko, nombraj samspecaj komunikaĵoj estis ricevitaĵ en pluraj landoj, kaj ili poste refariĝadis en rimarkinda maniero. Estus nun eble la oportuna okazo por ĉi tie ekzameni, kial ne ĉiuj Spiritoj ĵajnas interakordi pri tiu ĉi punkto; ni poste revenos al ŝi.

Ni ekzameni la aferon tra alia prismo, apartigante ĉian enmiksiĝon de Spiritoj. Ni flanken metu ĉi tiujn por unu momento: ni supozu ke ĉi tiu teorio ne venis al ni de ili, kaj ke pri Spiritoj neniam estis ia ajn parolo. Ni loku nin provizore sur neŭtrala kampo, tio estas, ni konsentu egalan probablecon al la hipotezo pri la plureco kaj al tiu pri la unueco de la enkorpaj ekzistadoj; kaj ni vidu, al kiu flanko nin klinos la racio kaj nia intereso mem.

Kelkaj personoj forpuŝas la ideon pri la reenkar-niĝado pro la sola motivo, ke ŝi ne konvenas al ili: ili diras, ke jam al ili sufiĉas unu ekzistado kaj ke ili ne dezirus komenci alian similan; estas eĉ homoj, kiujn la sola ekpenso, reaperi sur la Tero, rabiigas de indignego. Nur pri unu afero ni ilin demandas, nome: ĉu ili pensas, ke Dio aŭdis ilian opinion kaj konsultis iliajn gustojn, por starigi la leŭojn de la universo. Nu, unu estas vera el la du jenaj hipotezoj: la reenkar-niĝado aŭ ekzistas, aŭ ne ekzistas. Se ŝi ekzistas, oni do ŝin vane kontraŭbatalos; oni ja devas sin submeti al ŝi, kaj Dio petos nenies permeson por tiel agi. Ĵajnas al ni, ke ni aŭdas malsanulon diri: "hodiaŭ mi multe suferis, kaj mi ne volas morgaŭ suferi plu". Kiom ajn granda estas lia malbona humoro, li devas ne malpli suferi la morgaŭon kaj la sekvantajn

tagojn, ois li tute resaniøos. Se tiuj personoj devas korpe revivi, ili nepre revivos kaj reenkarniøos; ili vane ribelus, same kiel knabo, ne volanta iri al lernejo, aý kondamnito, en malliberejon, devas senrimede obei. Tiaj kontraýdiroj estas tro naivaj por indi seriozan ekzamenon. Ni tamen diros al tiuj personoj, por ilin trankviligi, ke la spiritisma doktrino pri la reenkarniøado ne estas tiel terura kiel þajnas, kaj ke, se ili øin profunde studus, ili øin ne tiel timus; ili scius, ke la kondiæoj de tiu nova ekzistado dependas nur de ili mem: tiu ekzistado estos feliæa aý malfeliæa, laý iliaj faroj en tiu æi mondo; Kaj ke *ili povas, en æi tiu vivo, levioi tiel alten, ke ili ne bezonas timi refali en la þlimon.*

Ni supozas, ke ni parolas al personoj, kredantaj ian ajn estontecon post la morto, kaj ne al tiuj, preferantaj la nenion kiel perspektivon, nek al tiuj, asertantaj, ke la animo dissolviøos en la universa tutaĵo, kiel la pluvogutoj en oceano, kio estas entute pli aý malpli la sama unu. Se do vi kredas ian ajn estontecon, vi certe ne akceptas, ke øi estas la sama por æiuj; alie, kia estus la utileco de la bono? Kial bridi sin mem? Kial ne kontentigi æiajn pasiojn, æiajn dezirojn, eæ kun malutilo por alia homo, se la fina rezultato estus sama? Vi kredas, ke tiu estonteco estos ja pli aý malpli feliæa, laý tio, kion vi estos farinta dum la vivo; se tiel estas, æu vi havas la deziron esti en tiu estonteco kiel eble plej feliæa, æar tiu feliæo daýros la eternan tempon? Æu vi flatus al vi esti unu el la plej perfektaj homoj, jam ekzistintaj sur la Tero, kaj, pro tio, vi pretendus tuj la eternan feliæon de la elektitoj? Ne. Vi konsentas, ke estas homoj pli bonaj ol vi, kun rajto je pli bona loko; kaj tiel pensante, vi ne rigardas vin en la rondo de la sendignuloj. Nu! loku vin per la penso, por unu momento, en tiu meza pozicio, kiun vi rajtas, æar vi tion ja konsentas; kaj prezentu al vi, ke iu diras al vi: Vi suferas, vi ne estas tiel feliæa, kiel vi povus esti, dum æe vi aliaj homoj øuas perfektan, kompletan feliæon; æu vi volas interþanøi vian pozicion kontraý la ilia? —

Sendube, vi respondos; kion mi faru por tio? — Tre malmulte: rekomencu tion, kion vi fuĝis, kaj klopodu por ĉin pli bone fari. — Ĉu vi hezitus ĉin akcepti, eĉ je la kosto de multe da ekzistadoj plenaj de suferoj? Ni faru pli prozan komparon. Se al homo, kiu, ne troviĝante en ekstrema mizero, suferus tamen pro la troa nesufiĉeco de siaj vivrimedoj, oni dirus: Jen grandega riĉaĵo; vi povas ĉin profiti, sed por tio vi devas peneghe labori dum unu minuto. Eĉ se li estus la plej maldiligenta homo sur la Tero, li ne hezitus diri: Mi laboru unu minuton, du minutojn, unu horon, tutan tagon, se tio estas necesa; kiom tio valoras kompare kun la abundeco de la fino de mia vivo? Nu, kio estas la daŭro de enkorpa vivo rilate al la eterna tempo? Malpli ol unu minuto, malpli ol unu sekundo.

Ni jam aŭdis jenan rezonadon: Dio, kiu estas superege bona, ne devas trudi al la homo la rekomencon de vico da mizeroj kaj suferoj. Ĉu oni opinias, ke Li estus pli bona kondamnante la homon al eterna suferado pro kelke da momentoj da eraro, ol donante al la kreito la rimedojn por kompenso de eraroj? “Du fabrikistoj havis po unu laboristo, kiu povis aspiri al la pozicio de asociinto de sia mastro; sed okazis, ke foje tiuj du laboristoj tre malbone uzis sian tagon kaj meritis maldungon. Unu el la fabrikistoj ja maldungis sian laboriston, malgraŭ ĉiuj ties petegoj, kaj, ne ektrovinte plu laboron, la kompatinda mortis de mizero. La dua fabrikisto diris al la sia: Vi perdis unu tagon kaj, kiel kompencon, vi ĵaldas al mi alian; vi fuĝis vian laboron kaj vi ĵaldas al mi la kompencon de tiu malprofito; mi permesas al vi ĉin rekomenci; klopodu por ĉin bone plenumi, kaj vi ĉiam povos aspiri al la supera pozicio, kiun mi promesis al vi.” Ĉu estas necese demandi, kiu el la du fabrikistoj estis pli humana? Ĉu Dio, kiu estas la kompatemo mem, estus malpli elpetebla ol iu homo?

La penso, ke nia sorto estas por ĉiam fiksita laŭ la rezultato de kelke da provjaroj, eĉ tiam, kiam ne

dependas de ni mem, atingi la perfektecon sur la Tero, estas ja frakasa, dum la kontraŭa ideo estas treege konsola: æi tiu lasas al ni la esperon. Ne deklaramente nin por aŭ kontraŭ la plureco de la ekzistadoj, ne akceptante unu hipotezon plivole ol la duan, ni diras, ke, se oni devus elekti, neniun preferus senapelacian juŝon. Unu filozofo asertis, ke, se Dio ne ekzistus, estus necese elpensi Lin, por la feliĉo de la homa gento; ion saman oni povas diri pri la plureco de l' ekzistadoj. Sed, kiel ni jam diris, Dio ne petas nian permeson, nek konsultas niajn gustojn; kaj la reenkarneado estas fakto aŭ ne. Ni vidu, æ kiu flanko troviĝas la probablecoj, kaj ni observu la demandon el alia vidpunkto, ankoraŭ sen ia konsidero pri la instruado de la Spiritoj, kaj rigardante ĉin nur kiel filozofian studon.

Se la reenkarneado ne ekzistas, estas evidente, ke la enkorpa ekzistado estas unu sola. Se nia nuna enkorpa ekzistado estas la sola, la animo de æiu individuo estas do kreita æ la momento mem de lia naskiĝo, escepte se oni konsentus, ke la animo antaŭekzistis; se tiel estas ni povus demandi, kio ĉi estis antaŭ la naskiĝo, kaj æ tiu stato ne estis mem ia ekzisto, kia ajn tiu æi estis. Krom la du jenaj ekzistas neniun hipotezo: la animo aŭ ekzistis antaŭ la korpo, aŭ ne; se ĉi jam antaŭe ekzistis, kiu nome estis ĉia situacio? Æu ĉi konsciis, aŭ ne, pri si? Se ĉi ne konsciis pri si, tio estus tio sama, kiel se ĉi ne ekzistus; se ĉi havis sian individuecon, æi tiu kreskis aŭ ne progresis; æiokaze, en kia grado la animo venis kuniĝi kun la korpo? Akceptante, laŭ la vulgara kredo, ke la animo naskiĝas kun la korpo, aŭ — kio estas sama — ke antaŭ sia enkarniĝo ĉi posedas nur negativajn kapablojn, ni proponas jenajn demandojn:

1-a. Kial la animo elmontras kapablojn tiel diferencajn kaj nedependajn de la ideoj ricevataj per edukado?

2-a. De kio devenas la eksternormala kapablo de iuj infanoj por tiu aŭ tiu alia scienco, dum aliaj infanoj restas malsuperaj aŭ mezbonaj sian tutan vivon?

3-a. Kial iuj havas denaskajn aŭ intuiciajn ideojn, ne ekzistantajn æ aliaj?

4-a. De kio venas, æ iuj infanoj, tiuj tro fruaj instinktoj de virtoj aŭ malvirtoj, tiuj denaskaj sentoj de digno aŭ malnobleco, kontrastantaj kun la medio, kie naskiøis tiuj infanoj?

5-a. Kiel iuj homoj, sen ia rigardo je ilia edukiteco, estas pli progresintaj ol aliaj?

6-a. Kial ekzistas sovaøaj kaj civilizitaj homoj? Se vi adoptas hotentotan suæinfanon, kaj se vi øin edukas en viaj plej famaj liceoj, æu vi iam faros øin ia Laplace aŭ ia Newton?

Ni demandas: kiu la filozofio, kiu la teozofio, kapabla solvi tiujn problemojn? La animoj, æ sia naskiøo, estas aŭ egalaj, aŭ neegalaj: se ili estas egalaj, kial ili prezentas tiel malsamajn kapablojn? Æu oni dirus, ke tio dependas de la organismo? æi-okaze, tiu estas la plej monstra kaj la plej malmorala doktrino. La homo estas nenio alia ol maøino, ol marioneto de la materio; li jam ne respondas pri sia faroj; æion li povas atribui al siaj fizikaj neperfektaøoj. Se la animoj estas neegalaj, tio okazas, æar Dio ilin tiaj kreis; sed, kial do tiu denaska supereco favoronita al kelkaj? Æu tia parteco konformiøas al la justeco kaj amo, kiun Li dediæas egale al æiuj Siaj kreitoj?

Ni akceptu, kontraøe, sinsekvadon de progresaj antaý-aj ekzistadoj, kaj æio estos klarigita. La homoj kunportas, æ sia naskiøo, la intuicion pri tio, kion ili akiris; ili estas plu aŭ malpli progresintaj, laý la nombro de siaj ekzistadoj, laý tio, kiel ili troviøas pli aŭ malpli proksimaj al sia deirpunkto, same kiel, en rondo el diversaøaj individuoj, æiu havas disvolvitecon proporcian al la nombro da vivitaj jaroj; la sinsekvaj ekzistadoj estas, rilate al la vivo de la animo, tio, kio la jaroj estas rilate al la korpo. Kolektu iutage mil individuojn, aøantajn ekde unu øis okdek jaroj; imagu, ke vualo estas øetita sur æiujn antaý-ajn jarojn kaj ke vi opinias, ke ili æiuj naskiøis en unu sama tago; vi kompreneble demandas, kial iuj estas altaj

kaj aliaj malaltaj, iuj junaj kaj aliaj maljunaj, iuj instruitaj kaj aliaj malkleraj; sed, se la nubo, kaŭpanta al vi la pasintecon, aerdisiøos; se vi ekscios, ke iliaj vivoj estis øis tiam pli aý malpli longaj, — æio estos tuj klarigita. Dio, per Sia justeco, ne povus krei iujn animojn pli, kaj aliajn malpli perfektaj; sed, laý la doktrino pri la plureco de l' ekzistadoj, la malegaleco, kiun ni konstatas inter la animoj, neniel kontraýas la plej rigoran justecon: ni vidas nur la nunecon, sed ne la pasintecon. Æu tiu æi rezonado kuþas sur ia sistemo, sur ia senbaza supozo? Ne; ni ekiras de nepridiskutebla, evidenta fakto, nome, de la malegaleco de la kapabloj kaj de la intelekta kaj morala nivelo; kaj ni konstatas, ke tiu fakto estas klarigebla per neniuj ajn en la vulgaraj teorioj; kontraste kun æi tiuj, ilia klarigo estas simpla, natura kaj logika per la alia teorio. Æu estas racie preferi la teoriojn, kiuj ne klarigas la faktojn, ol tiun, kiu donas al ni pri tiuj faktoj logikan klarigon?

Koncerne la sesan demandon, oni sendube dirus, ke la hotentoto estas malsuperrasa; sed, ni demandus, æu la hotentoto estas homo aý ne? Se li estas homo, kial do Dio rifuzis al li kaj al liaj samrasuloj la privilegiojn, per kiuj Li favoris la blankan rason? Se li ne estas homo, kial oni do klopodas, por lin kristanigi? La spiritisma doktrino ampleksas pli vastajn horizontojn; por øi ne ekzistas pluraj specoj de homoj: ekzistas nur homoj, kies spiritoj estas pli aý malpli progresintaj, sed povantaj antaýenpafi. Æu tio ne estas pli konforma al la justeco de Dio?

Ni ¼s ekzamenis la animon en øia pasinteco kaj nuneco; se ni øin konsideros en øia estonteco, ni troviøos antaý samaj malfacila½oj.

1-e. Se nia nuna ekzistado, konsiderata kiel la sola, devas decidi pri nia sorto, kiuj estos do, en la venonta vivo, la respektivaj pozicioj de sovaøulo kaj de civilizita homo? Æu ili staros sur la sama nivelo, aý æu ili havos malsaman kvanton da eterna feliæo?

2-e. Æu la homo, klopodanta sian tutan vivon por sin plibonigi, ekhavas la saman pozicion, kian tiu, kiu restis post la unua, ne pro sia kulpo mem, sed pro tio, ke mankis al li tempo kaj eblo sin ankaŭ plibonigi?

3-e. Æu la homo, faranta malbonon, æar li ne povis esti konvene instruita, devos respondi por iu situacio, kiu ne dependis de li mem?

4-e. Oni klopodas por instrui, moraligi, civilizi la homojn; sed, se unu estas instruita, aliflanke milionoj mortas æutage, antaŭ ol la lumo atingis ilin; kia estos ilia sorto? Æu ili estos traktataj kiel sendignuloj? Se ne, kion do ili faris por indi troviøi æ la sama rango kun la ceteraj?

5-e. Kia estas la sorto de l'infanoj mortantaj antaŭ ol ili povis fari bonon aŭ malbonon? Se ili estos lokitaj æ la elektitoj, kial do tia favoro donita al iu, nenion farinta por øin meriti? Per kia privilegio estos al ili þparataj la ægrenoj de la vivo?

Æu ekzistas iu doktrino, kapabla solvi æi tiujn problem-ojn? Konsentu pri la sinsekvaj ekzistadoj, kaj æio estos klarigita konforme al la justeco de Dio. Kion oni ne povis fari dum unu ekzistado, tion oni faros dum alia; tiel, neniu evitas la leøon de progresado, æiu estas rekom-pencata laŭ sia *real*a merito, kaj neniu restas ekstere de la superega feliaø, al kiu li povas aspiri, kiaj ajn la baroj, kiujn li renkontis sur sia vojo.

Æi tiuj demandoj povus esti senfine multigitaj, tiel multenombraj estas la psikologiaj kaj moralaj problemoj, kiuj trovas solvon nur en la doktrino pri la plureco de l' ekzistadoj; ni limigas nin al la plej øeneralaj demandoj.

Kvankam tio estas vera, eble oni dirus, tamen la doktrino pri la reenkarneøado ne estas akceptita de la roma eklezio; tio estus la renverso de la religio. Ne estas nia celo pritrakti nun æi tiun demandon; sufiæas al ni, ke ni ja pruvis, ke la teorio pri la reenkarneøado estas eminente morala kaj racia, kaj tio, kio estas morala kaj racia, ne povas kontraŭi religion, kiu proklamas Dion

kiel la plej altgradan bonecon kaj prudenton. Kio fariĝus la religio, se, kontraŭ la universala opinio kaj la atesto de la scienco, ĉi obstinus kontraŭ la evidenteco kaj forpuŝus de sia sino iun, kiu ne kredus la movadon de la suno kaj la ses tagojn de l'mondkreado? Kian krediton ĉi meritis, kian aŭtoritaton havus ĉe la kulturitaj popoloj iu religio fondita sur evidentaj eraroj, prezentataj kiel sanktaj dogmoj? Kiam la vero elmontriĝis, la eklezio saĝe akceptis la evidentecon. Se estas pruvite, ke tiom da ekzistantaj aferoj estus neeblaj sen la reenkarneado; se kelkaj dogmaj demandoj ne povas esti klarigitaj alie ol per ĉi tiu rimedo, urĝas do ĉi tiun akcepti, kaj rekoni, ke estas nur ĉajna la kontraŭeco inter ĉi tiu doktrino kaj tiuj dogmoj. Poste ni montros, ke la religio estas eble malpli malproksima de tiu doktrino, ol kiel oni pensas; kaj ke pro tio la religio ne perdus pli, ol kiom ĉi perdis pro la konstato de l' turniĝo de la Tero kaj de l' geologiaj periodoj, kiuj, laŭ la unua ekrigardo, ĉajnis kontraŭi la sanktajn tekstojn. Krom tio, la principo de la reenkarneado elstaras el pluraj pecoj de la Sanktaj Skriboj, kaj troviĝas tute klare en la Evangelio:

“Kaj dum ili malsupreniris de la monto (post la transfiguriĝo), Jesuo ordonis al ili, dirante: Rakontu al neniuj la vizion, ĉis la Filo de la homo releviĝos el la mortintoj. Kaj liaj disĉiploj demandis lin, dirante: Kial do diras la skribistoj, ke Elija devas veni antaŭe? Kaj li responde diris: Vere Elija venas antaŭe, kaj restarigos ĉion; sed mi diras al vi, ke Elija jam venis, kaj oni ne konis lin, sed faris al li ĉion, kion ili volis. Tiel ankaŭ la Filo de la homo estas suferonta sub ili. Tiam la disĉiploj komprenis, ke li parolis al ili pri Johano, la Baptisto.” (Mateo, ĉap. XVII, par 9 ĉis 13.)⁽¹⁰⁾

Ĉar Johano, la Baptisto, estis Elija, tial la Spirito de Elija reenkarneis en la korpon de Johano, la Baptisto.

⁽¹⁰⁾ El la sama Esperanto-trad. De "Nova Testamento". - *La Trad.*

Cetere, kia ajn estas la opinio, kiun ĉiu havas pri la reenkarниĝado, ĉu oni ĉin akceptas aŭ ne, oni ĉin devas nepre elporti en la okazo, se ĉi ekzistas, spite al ĉia kontraŭa kredo. La esenca punkto estas, ke la instruado de la Spiritoj estas eminente kristana, ĉar ĉi apogas sin sur la senmorteco de la animo, sur la estontaj suferoj aŭ rekompencoj, sur la justeco de Dio, sur la libera volo de la homo kaj sur la moralo de la Kristo; tiu instruado ne estas do kontraŭreligia.

Ni rezonis, kiel ni diris, flanken metante la instruadon de la Spiritoj, instruadon, kiu, por iuj personoj, havas nenian aŭtoritaton. Ni, kaj multaj aliaj, adoptis la opinion pri la plureco de la ekzistadoj, ne sole pro tio, ke ĉi venis de la Spiritoj, sed ankaŭ pro tio, ke ĉi ĉajnis al ni la plej logika kaj ke ĉi estas la sola, kiu solvas demandojn, ĉis nun nesolvitajn.

Eĉ se ĉi estus veninta de simpla mortulo, mi ĉin estus tute same adoptinta, kaj por ĉi mi ne hezitus rezigni miajn ideojn mem; de tiam, kiam estas pruvite, ke iu ideo estas falsa, la digno pli perdos ol profitos, obstinante en la falsa ideo. Mi estus ĉin forpuŝinta, kvankam ĉi venus de la Spiritoj, se ĉi ĉajnus al mi kontraŭa al la racio, same kiel mi tiom da aliaj forpuŝis; ĉar mi scias, laŭ propra sperto, ke ne devas esti blinde akceptata ĉio, kio venas de la Spiritoj, kiel ankaŭ ne ĉio estas akceptata, kio venas de la homoj. La unua merito de tiu opinio, laŭ mia juĝo, estas ĉia logikeco; alia merito estas, ke ĉi estas konfirmata de la faktoj, cetere faktoj pozitivaj kaj, se oni povas tiel diri, materiaj, kiujn atenta kaj metoda studado povas montri al iu ajn, kiu prenas sur sin la taskon ilin pacience kaj persiste observadi, kaj ĉe kiuj nenio dubo estas allasebla. Kiam tiuj faktoj estos tiel vulgarigitaj kiel la formado kaj la movado de la Tero, ĉiuj nepre devos kapitulaci antaŭ la evidenteco; kaj ties kontraŭantoj tiam vidos, ke estis nulaj ĉiuj iliaj argumentoj.

Resume, ni do konfesu, ke la doktrino pri la plureco de l' ekzistadoj estas la sola, kiu klarigas tion, kio, sen øi, estas neklarigebla; ke øi estas treege konsola kaj konforma al la plej rigora justeco, tabulo de savo, kiun Dio, per Sia kompatemo, donis al la homo.

La vortoj mem de Jesuo allasas neniajn dubojn pri tio.

Jen, kio estas legata en la Evangelio laŭ Skta Johano, æap. 3, par. 3 øis 7:

“3. Jesuo respondis kaj diris al li (Nikodemo): Vere, vere mi diras al vi: Se homo *ne estas denove naskita*, li ne povas vidi la regnon de Dio.”⁽¹¹⁾

4. Nikodemo diris al li: Kiel povas homo naskiøi, kiam li estas maljuna? æu li povas eniri denove en la ventron de sia patrino kaj naskiøi?

5. Jesuo respondis: Vere, vere mi diras al vi: Se homo ne estas naskita el akvo kaj la Spirito, li ne povas eniri en la regnon de Dio.

6. Tio, kio naskiøas el la karno, estas karno; kaj tio, kio naskiøas de la Spirito, estas spirito.

7. Ne miru, ke mi diras al vi: *Vi devas esti denove naskitaj.*” (Vidu § 1010: *Reviviøo de la karno.*)

⁽¹¹⁾ Por la kursivo en æi tiu biblia teksto respondas la aŭtoro, tio estas, A. Kardec. – *La Trad.*

ÆAPITRO VI

LA SPIRITA VIVO

1. *Vagantaj Spiritoj.* – 2. *Provizoraj mondoj.* – 3. *Perceptoj, sensacoj kaj suferoj de la Spiritoj.* – 4. *Teoria studo pri la sensacoj de la Spiritoj.* – 5. *Elektio de la provoj.* – 6. *Transtombaj interrilatoj.* – 7. *Simpatiaj kaj antipatiaj rilatoj inter la Spiritoj. “Eternaj duonoj”.* – 8. *Memoro pri la enkorpa ekzistado.* – 9. *Solenoj memore de la mortintoj. Funebraj cerimonioj.*

Vagantaj Spiritoj

223. *Æu la animo reenkarniøas tuj post sia disiøo je la korpo?*

“Kelkafoje tuj, sed preskaŭ æiam post pli aŭ malpli longaj intertempoj. En la superaj mondoj la reenkarniøo estas preskaŭ æiam senprokrasta; æar en tiuj mondoj la korpa materio estas malpli kruda, tial la enkarniøinta Spirito øuas preskaŭ æiujn spiritajn kapablojn, ilia normala stato estas kvazaŭ tiu de la klarmensaj somnambuloj.”

224. *Kio fariøas la animo dum la intertempo de la enkarniøoj?*

“La animo estas tiam vaganta Spirito, aspiranta novan destinon; øi atendas.”

— *Kiel longa estas la daŭro de tiuj intertempoj?*

“De kelkaj horoj ĝis miloj da jarcentoj. Cetere, ĉustadire, estas neniam difinita limo por la tempo de vagado; tiu tempo povas longe daŭradi, sed ĝi estas neniam eterna; pli aŭ malpli frue, la Spirito nepre trovos necese rekomenci ekzistadon, kiu utilis al la purigo de liaj antaŭaj ekzistadoj.”

— *Ĉu tiu daŭro dependas nur de la volo de la Spirito, aŭ ĝi povas esti al li ordonata por pekelpago?*

“Ĝi estas decido de la libera volo; la Spiritoj tute klare scias, kion ili faras; sed ekzistas ankau tiaj, por kiuj la vagado estas puno ordonita de Dio; aliaj petas, ke tiu intertempo estu plilongigita, por ke ili daŭrigu studojn, kiuj nur en la spiritostato povas esti farataj kun profito.”

225. *Ĉu la vagado estas, per si mem, signo de malsupereco de la Spiritoj?*

“Ne, ĉar ekzistas ĉiugradaj vagantaj Spiritoj. La enkarniĝo estas pasema stato, kiel ni jam diris; en sia normala stato, la Spirito havas nenian ligitecon kun la materio.”

226. *Ĉu oni povas diri, ke ĉiuj ne enkarniĝintaj Spiritoj troviĝas en vagado?*

“Tiu devantaj reenkarne, jes; sed la puraj Spiritoj, atingintaj la perfektecon, ne vagadas: ilia stato estas definitiva.”

El la vidpunkto de la intimaj kvalitoj, la Spiritoj apartenas al pluraj ordoj aŭ gradoj, kiujn ili sinsekve trapasas, laŭ tio, kiel ili puriĝas. Laŭ sia stato, ili povas esti: *enkarniĝintaj*, tio estas, ligitaj al iu korpo; *vagantaj* aŭ *neligitaj* al materia korpo kaj atendantaj novan enkarniĝon por sin plibonigi; *puraj Spiritoj*, tio estas, perfektaj, jam ne bezonantaj enkarniĝon.

227. *Kiel sin instruas la vagantaj Spiritoj? Certe ne same, kiel ni, ĉu ne?*

“Ili studas sian pasintecon kaj seræas rimedojn por altiøi. Ili vidas, observas tion, kio okazas en la trakurataj lokoj; ili aýdas la paroladojn de la kleruloj kaj la konsilojn de la Spiritoj superaj ol ili; kaj el tio ili rikoltas ideojn, kiujn ili øis tiam ne posedis.”

228. Æu la Spiritoj konservas kelkajn el la homaj pasioj?

“La Superaj Spiritoj forlasas kun sia envolva la malnoblajn pasiojn kaj konservas nur bonecon; sed la malsuperaj konservas tiujn pasiojn; alie, ili estus ankaý unuaordaj.”

229. Kial la Spiritoj, forirante de la Tero, tie ne forlasas tiujn fipasiojn, kvankam ili vidas ties malutilojn?

“Sur æi tiu mondo ekzistas treege enviemaj homoj; æu vi pensas, ke, tuj kiam ili øin lasas, ili perdas tian malvirton? Post ilia foriro de æi tie, precipe tiujn, kiuj havis fortajn pasiojn, ankoraý æirkaýas ia atmosfero, kiu pluigas tiujn pasiojn, æar la Spirito ne estas tute liberigita el la influoj de la surtera vivo; nur dum momentoj li duonvidas la veron, kiu kvazaý indikas al li la bonan vojon.”

230. Æu la Spirito progresas en sia vagstato?

“Li povas multe pliboniøi, æiam laý sia volo kaj deziro; sed nur en la enkorpa ekzistado li praktikas la novajn akiritajn ideojn.”

231. Æu la vagantaj Spiritoj estas feliaaj aý mal-feliaaj?

“Pli aý malpli, laý æies meritoj. Ili suferas pro la pasioj, kies guston ili konservas, aý estas feliaaj laý tio, æi ili estas pli aý malpli liberigitaj el la materio. En sia vagstato, la Spirito duonvidas, kio mankas al li por la feliaø; tiam, li seræas la rimedojn por øin atingi; sed ne æiam estas al li permesite reenkariniøi laý sia deziro, kaj tio estas do puno.”

232. Æu, en sia vagado, la Spiritoj povas iri al æiuj mondoj?

“Tio dependas; kiam la Spirito forlasas la korpon, li, pro tio, ne tute malligiĝas de la materio; li ankoraŭ apartenas al la mondo, kie li vivis, aŭ al samgrada mondo, escepte se li progresis dum sia vivo; tiu estas la celo, al kiu li devas direktiĝi, alie li neniam perfektigĝos. Tamen li povas iri al iuj superaj mondoj, sed tie li estas kvazaŭa fremdulo; oni povas diri, ke li ilin apenaŭ duonvidas, kaj ĝuste tio naskas ĉe li la deziron pliboniĝi, por indi la feliĝon ĝuatan en tiuj mondoj kaj la rajton ilin estonte loĝi.”

233. Ĉu la jam purigitaj Spiritoj iras al la malsuperaj mondoj?

“Ili tien iras ofte, por kunhelpi ilian progresadon; alie, la mondoj estus forlasitaj al si mem, sen gvidantoj, kiuj ilin kondukus.”

Provizoraj mondoj

234. Ĉu ekzistas, kiel oni diris al ni, mondoj, servantaj kiel stacioj kaj ripozejoj al la vagantaj Spiritoj?

“Jes; ekzistas mondoj speciale difinitaj por la vagantaj estuloj kaj kiujn ili povas nedaŭre loĝi; iaj bivakoj por ripozo dum tre longa vagado, kiu estas stato ĉiam iom peniga. Tiuj estas, inter la mondoj, mezaj pozicioj konformaj al la naturo de la Spiritoj, kiuj povas tien iri, kaj kiuj tie ĝuas pli aŭ malpli grandan komforton.”

— *Ĉu la Spiritoj, loĝantaj tiujn mondojn, povas ilin forlasi laŭ sia bontrovo?*

“Jes; la Spiritoj, troviĝantaj en tiuj mondoj, povas de tie foriri al la loko, kien ili devas direktiĝi. Prezentu al vi migrantajn birdojn, kiuj eksidas sur insulon kaj kiuj tie restadas, ĉis ili ricevos fortojn por flugi plu al sia destino.”

235. Ĉu la Spiritoj progresas dum sia haltado en tiuj provizoraj mondoj?

“Certe; tiuj, kiuj tial kolektiĝas, celas instrui sin kaj pli facile ricevi permeson por eniri en pli bonajn lokojn, kaj, ankaŭ, atingi la saman pozicion kiel la elektitoj.”

236. Ĉu la provizoraj mondoj estas eterne, kaj pro sia tute aparta naturo, destinitaj por la vagantaj Spirito?

“Ne; ilia stato estas nur nedaŭra.”

— *Kaj, ĉu ili estas samtempe loĝataj de korpaj estuloj?*

“Ne; ilia supra¹⁰ estas sennaska; iliaj loĝantoj bezonas nenion.”

— *Ĉu tia sennaskeco estas konstanta kaj propra al ilia aparta naturo?*

“Ne; ŝi estas nur transiĝa stato.”

— *Tiuj mondoj devas do havi neniajn naturajn belaj¹⁰jn, ĉu ne?*

“La Naturo estas esprimata per la belaj¹⁰j de l' senlima spaco, ne malpli mirindaj ol tiuj, kiujn vi nomas naturaj belaj¹⁰j.”

— *Ĉar la stato de tiuj mondoj estas provizora, ĉu tial nia Tero estos iam unu el ili?*

“Ŝi jam estis tia.”

— *En kiu epoko?*

“Dum sia formado.”

Nenio estas senutila en la Naturo; ĉiu a¹⁰ havas sian celon, sian destinon; la malplena¹⁰ ne ekzistas, ĉio estas okupita, la vivo estas aĉe. Dum la longega vico da jarcentoj, antaŭintaj la aperon de la homo sur la Tero; dum tiuj treniĝantaj periodoj de transiĝo, atestataj de la geologiaj tavoloj; eĉ antaŭ la ekesto de la unuaj organaj esta¹⁰j, — sur ĉi tiu maso senforma, en ĉi tiu ĵaoso, kie la elementoj konfuziĝis, estis tamen vivo; estuloj, ne havantaj niajn bezonojn kaj fizikajn sensacojn, tie trovis rifuĝon. Dio volis, ke, eĉ en tia neperfekta stato, la Tero utilu por io. Kiu do kuraĝus diri, ke, el tiom da miloj da mondoj cirkulantaj en la senlima spaco, unu sola, unu el plej malgrandaj, perdita en tia tumultego, havas la ekskluzivan privilegion esti loĝata? Kia estus do la utileco de la ceteraj? Ĉu Dio ilin eble faris por

la sola celo plezurigi la rigardon de la homoj? Absurda supozo, ne konforma al la saĝo, kiu sin manifestas ĉe ĉiuj Liaj verkoj, kaj neakceptebla konjekto, se oni ekspensas pri tiom da aliaj mondoj, ekzistantaj ekster la vidpovo de niaj okuloj. Neniu kontraŭdiros, ke, en tiu ideo pri mondoj ankoraŭ ne taŭgaj por la materia vivo kaj, tamen, loataj de vivaj estaĵoj konvenaj al tia medio, estas io granda kaj superbela, en kio oni eble trovos la solvon de pli ol unu problemo.

Perceptoj, sensacoj kaj suferoj de la Spiritoj

237. Ĉu la animo, en la mondo de la Spiritoj, havas ankoraŭ la perceptojn, kiujn ŝi havis en ĉi tiu vivo?

“Jes, kaj ankoraŭ aliajn, kiujn ŝi ne havis, ĉar la korpo estis kvazaŭa vualo, ilin ombranta. La intelekto estas atributo de la Spirito, sed tiu atributo pli libere manifestiĝas tiam, kiam nenio ŝin malhelpas.”

238. Ĉu la Spiritoj havas senlimajn perceptojn kaj konojn, tio estas, ĉu ili scias ĉion?

“Ju pli ili alproksimiĝas al la perfekteco, des pli ili scias; se ili estas superaj, ili multe scias; la malsuperaj pli aŭ malpli bone scias ion pri ĉiuj aferoj.”

239. Ĉu la Spiritoj konas la principon de la ekzistaĵoj?

“Laŭ sia rango kaj pureco; la malsuperaj Spiritoj ne scias pli ol la homoj.”

240. Ĉu la Spiritoj komprenas la daŭron de la tempo, kiel ni?

“Ne, kaj ŝuste tio faras, ke vi ne ĉiam komprenas nin, kiam temas pri difino de datoj aŭ epokoj.”

La Spiritoj vivas ekster la tempo, kia ni ĉion komprenas; por ili, daŭro kvazaŭ nuliĝas; kaj la jarcentoj, tiel longaj por ni, estas por ili nur kvazaŭ momentoj perdiĝantaj en la eterno, same kiel la malegalaĵoj de grundo kvazaŭ ebenaĵas kaj malaperas antaŭ la okuloj de homo, kiu leviĝas en la spaco.

241. *Æu la Spiritoj faras pri la nuneco ideon pli precizan kaj øustan ol ni?*

“Proksimume tiel, kiel iu, kiu vidas klare, faras pri la aĵoj ideon pli precizan ol blindulo. La Spiritoj vidas tion, kion vi ne vidas; ili juøas en malsama maniero ol vi; sed, mi ankoraŭfoje diras, tio dependas de ilia ordo.”

242. *Kiel la Spiritoj ekkonas sian pasitencon? Æu tiu kono havas nenian limon por ili?*

“La pasinteco, kiam ni nin okupas pri øi, estas nuneco, øuste tiel, kiel vi memoras ion, kio vin ægrenis dum via ekzilo. Estas nur tiu diferenco, ke ni, jam ne havante la materian vualon, kiu nebuligis nian intelekton, memoras aferojn, kiujn vi ne kapablas memori; sed ne æion la Spiritoj scias: en la unua vico estas ilia kreado.”

243. *Æu la Spiritoj konas la estontecon?*

“Tio ankaŭ dependas de ilia perfekteco; ili ofte øin apenaŭ duonvidas, sed estas ne æiam permesite al ili øin malkaŝi ; kiam ili øin vidas, øi þajnas al ili kvazaŭ nuna. La Spirito vidas la estontecon æiam pli klare, proporcie kiel li altiøas al Dio. Post la morto, la animo vidas kaj kaptas, per sola rigardo, siajn pasintajn migradojn, sed øi ne povas vidi, kion Dio al øi destinas; por tio, øi devas sin tute doni al Li post multe da ekzistadoj.”

— *Æu la Spiritoj, atingintaj la perfektecon, havas plenan konon pri la estonteco?*

“Plenan ne estas la øusta vorto, æar Dio sola estas la Superega Majstro, kaj neniu ajn povas Lin egali.”

244. *Æu la Spiritoj vidas Dion?*

“Nur la Superaĵ Spiritoj Lin vidas kaj komprenas; la malsuperaĵ Lin nur sentas kaj konjektas.”

— *Kiam malsupera Spirito diras, ke Dio permesas aŭ malpermesas al li ion, kiel do li scias, ke tiu ordono venos de Dio?*

“Tiu Spirito ne vidas Dion, sed li sentas la Dian superpotencon; kiam io ne devas esti farita aŭ iu vorto ne devas esti dirita, tiu Spirito eksentas, kiel intuicion, nevideblan averton, malpermesantan al li tion fari. Æu vi

mem ne havas antaŭsentojn, kiuj estas ja sekretaj avertoj, konsilantaj al vi fari aŭ ne fari tion aŭ tion alian? Io sama okazas al ni, kun tiu diferenco, ke ŝi estas pli sentebla; vi ja komprenas, ke, ĉar la esenco de la Spiritoj estas pli subtila ol via, tial ni pli bone povas ricevi la Diajn avertojn.”

— *Ĉu al la malsuperaj Spiritoj la ordono estas donata rekte de Dio aŭ pere de aliaj Spiritoj?*

“Ŝi ne venas al ili rekte de Dio mem; por komunikiĝi kun Li, oni bezonas specialan indon. Dio transsendas al ili Siajn ordonojn pere de Spiritoj, pli alte starantaj per instruiteco kaj perfekteco.”

245. *Ĉu la vidpovo de la Spiritoj estas limigita, kia tiu de la korpaj estuloj?*

“Ne; la vidpovo kuŝas en ili mem.”

246. *Ĉu la Spiritoj bezonas lumon por vidi?*

“Ili vidas per si mem, ne bezonante ian eksteran lumon; por ili ne ekzistas mallumo, escepte de tiu, en kiu ili eble troviĝas por kulpelpago.”

247. *Ĉu la Spiritoj devas translokiĝi por vidi du malsamajn punktojn? Ĉu, ekzemple, ili povas vidi samtempe lokojn en ambaŭ hemisferoj de la terglobo?*

“Ĉar la Spirito translokiĝas kun la rapideco de la penso, tial oni povas diri, ke li vidas ĉie samtempe; lia penso povas disradii kaj sin direkti samtempe al multaj lokoj; sed tiu kapablo dependas de lia rango; ju malpli pura li estas, des pli malgranda estas la trafpovo de lia rigardo; nur la Superaj Spiritoj kapablas unu tuton ampleksi.”

La vidkapablo de la Spiritoj estas propreco esenca de ilia naturo kaj ekzistanta en ilia memo, same kiel lumo enteniĝas en ĉiuj partoj de luma korpo; ŝi estas ia universa lumeco, etendiĝanta al ĉio, ampleksanta samtempe spacon, tempon kaj aĵojn, kaj por kiu ne ekzistas mallumo nek materiaj baroj. Oni ja komprenas, ke tiel devas okazi; ĉar, ĉe la homo, vidado fariĝas per funkciado de organo impresita de lumo, tial, kiam ĉi tiu mankas, la homo troviĝas en mal-

lumo; æ la Spirito, æar la vidkapablo estas atributo propra al li, sen ia bezono de iu ekstera faktoro, tial vidado ne dependas de lumo. (Vidu *Æieestado*, § 92.)

248. Æu la Spirito vidas la aĵojn tiel distinge kiel ni?

“Pli distinge, æar lia rigardo penetras tion, kion la via ne kapablas penetri; nenio ĉin baras.”

249. Æu la Spirito perceptas la sonojn?

“Jes, kaj eĉ sonojn, nepercepteblajn por viaj obtuzaj oreloj.”

— *Æu la aŭdkapablo troviĝas, kiel la vidkapablo, en li tuta?*

“Æiuj perceptoj estas atributoj de la Spirito kaj estas nedisigeblaj partoj de lia memo; kiam lin tegas materia korpo, tiuj perceptoj venas al li nur pere de la organoj; sed, kiam li estas libera, ili jam ne estas lokitaj en difinita organo.”

250. Ĉar la perceptoj estas atributoj de la Spirito, ĉu tiu ĉi povas evitigi ilin al si?

“La Spirito vidas kaj aŭdas, kion li volas. Tio estas ĝenerala aserto, kaj precipe rilata al la Superaj Spiritoj, æar la neperfektaj aŭdas kaj vidas, ofte spite al sia volo, tion, kio povas esti utila al ilia pliboniĝo.”

251. Æu la Spiritoj kapablas senti muzikon?

“Æu vi parolas pri la tera muziko? Kiom ĉi valoras kompare kun la ĉiela muziko, kun tiu harmonio, pri kiu nenio sur la Tero povas havigi al vi ian ideon? Unu estas rilate al la dua, same kiel kanto de sovaĝulo rilate dolĉan melodion. Tamen la vulgaraj Spiritoj povas iom plezuri aŭdante vian muzikon, æar ili ankoraŭ ne estas kapablaj kompreni alian pli belan. La muziko prezentas al la Spiritoj supermezuran æarmon, æar ilia sentemo estas tre alta; ni povas aŭdi la ĉielan muzikon, kiu estas ĉio, kion la spirita imagemo povas koncepti pri io plej bela kaj milda.”

252. Ĉu la Spiritojn tuŝas la belaĵoj de la Naturo?

“La naturaj belaĵoj de la mondoj estas tiel diversaj ke ni tute ne kapablas ilin koni. Jes, tiuj belaĵoj tuŝas la Spiritojn, laŭ ties kapablo ilin taksi kaj kompreni; por la Superaj Spiritoj ekzistas tutobelaĵoj, ĉe kiuj, por tiel diri, malaperas la detalobelaĵoj.”

253. Ĉu la Spiritoj spertas niajn fizikajn bezonojn kaj suferojn?

“La Spiritoj *konas ilin*, ĉar ili jam travivis tiujn bezonojn kaj suferojn; sed ĉi tiujn ili ne elportas materie kiel vi: ili estas Spiritoj.”

254. Ĉu la Spiritoj spertas lacecon kaj bezonon de ripozo?

“Ili ne povas sperti lacecon tian, kia vi ĉin komprenas, kaj sekve ili ne bezonas korpan ripozon, ĉar ili ne havas organojn, kies forto devus esti restarigita; sed la Spirito ripozas laŭ tiu senco, ke li ne troviĝas en konstanta aktiveco. La Spirito ne agas en materiala maniero; lia ago estas tute intelekta kaj lia ripozo nur morala: tio signifas, ke ĉe kelkaj momentoj lia penso ne estas tiel aktiva nek sin fiksas sur ia difinita objekto; tio estas vera ripozo, kiun cetere oni ne povas kompari kun la korpa. La kvazaŭa laceco, kiun la Spiritoj povas senti, rilatas al ilia malsupereco, ĉar ju pli altrangaj ili estas, des malpli necesa al ili estas ripozo.”

255. Kiam iu Spirito diras, ke li suferas, kia estas tiu sufero?

“Moralaj angoroj, kiuj lin turmentas pli akre, ol la fizikaj suferoj.”

256. Kiel do oni klarigu, ke iuj Spiritoj plendas pro varmo aŭ malvarmo?

“Tio estas memoro pri tio, kion ili suferis dum sia vivo, memoro iafoje tiel peniga kiel la realo; ofte, ankaŭ, tio estas ia komparo, per kiu, manke de pli bonaj vortoj, ili esprimas sian situacion. Kiam ili memoras sian korpon, ili sentas ian impreson, same kiel homo, demetinte

mantelon, kredas, kelkan tempon, ke li ĉin ankoraŭ surhavas.”

Teoria studo pri la sensacoj de la Spiritoj

257. La korpo estas la sidejo de l'doloro; de ĉiu tiu ĉi estas, se ne la primara, almenaŭ la senpera kaŭzo. La animo havas percepton pri tiu doloro: tiu percepto estas la efiko. La memoro, kiun la animo konservas pri ĉi, povas esti tre peniga, sed ne povas agi fizike. Efektive, varmo kaj malvarmo ne povas difekti la historiojn de la animo; la animo povas nek frostiĉi, nek brulkonsumiĉi. Ĉu ni ne vidas ĉiutage, ke la memoro aŭ la timo pri ia malsano faras tian efikon, kian la realo, kaj ĉ okazigas morton? Ĉiu scias, ke la personoj, el kiuj estas amputita iu membro, sentas dolorojn en tiu jam neekzistanta parto de la korpo. Certe, ne tiu membro estas la sidejo, ĉ ne la deirpunkto de la doloro: okazas nura impresio, konservata de la cerbo – nenio pli. Oni povas do dredi, ke io simila fariĉas pri la suferoj de la Spirito post la morto de l' korpo. Pli profunda studado pri la perispirito, kiu ludas tiel gravan rolon en ĉiuj spiritismaj fenomenoj, kiaj la vaporecaj aŭ la palpeblaj aĉoj; la stato de la spirito ĉ la momento de la morto; lia tiel ofta sento, ke li ankoraŭ vivas; la tiel impresa bildo pri la memmortigintoj, pri la ekzekutitoj, pri tiuj vivintaj en la ĉimo de l'materiaj ĉuoj, kaj multaj aliaj faktoj – ĉtis lumon sur ĉi tiun demandon kaj donis okazon por klarigoj, kies resumo estas jena:

La perispirito estas ligilo, kuniganta la Spiriton kun la materio de l' korpo; ĉi estas ĉerpata el la ĉirkaŭa medio, el la universa fluidaĉo, kaj havas komunajn proprecojn kun la elektro, kun la magneta fluidaĉo kaj, ĉis ioma grado, kun la inerta materio. Oni povus diri, ke ĉi estas la kvintesenco de la materio. Ĉi estas la principo de la organa vivo, sed ne de la intelekta vivo: la intelekta vivo kuŝas en la Spirito. Krom tio, ĉi estas la sidejo de

la eksteraj sensacoj. En la korpo, tiuj sensacoj estas lokitaj en la organoj, kiuj servas al ili kiel kanaloj. Tuj kiam la korpo estas eldetruita, la sensacoj sin manifestas æie. Jen, kial la Spirito ne diras, ke li suferas æ la kapo aý æ la piedoj. Estas grave ne konfuzi la sensacojn de la perispirito, kiam æ tiu estas libera, kun tiuj de la korpo: æ tiujn lastajn ni povas preni nur por komparo, neniam pro analogio. Liberigite el la korpo, la Spirito povas suferi, sed tia sufero ne estas korpa, nek, ankaý, ekskluzive morala, kia la konsciencoriproæo, æar li ja plendas pro varmo aý malvarmo; la Spirito ne suferas pli dum vintro ol dum somero: ni jam vidis ilin trapasi flamojn, sentante nenion penigan; ni do konkludas, ke temperaturo kaýzas al ili nenian impreson. La doloro, kiun ili spertas, ne estas doloro øustadire fizika, sed ia nedifinita intima sento, kiun la Spirito mem ne æiam povas kompreni, øuste pro tio, ke tia doloro havas neniun difinitan lokon kaj ne estas kaýzata de eksteraj faktoroj: øi estas pli imaga ol reala; sed, eæ tia, øi ja turmentas. Tamen øi kelkafoje estas pli ol memoro, kiel ni baldaý vidos.

La sperto diras al ni, ke æ la momento de la morto, la perispirito pli aý malpli rapide liberiøas de la korpo; dum la unuaj momentoj, la Spirito ne povas klarigi al si sian situacion; li ne kredas, ke li mortis; li sentas, ke li vivas; li vidas sian korpon, li scias, ke øi apartenas al li, sed li ne komprenas, kial li estas for de øi; tia stato daýras dum ekzistas ligiteco inter la korpo kaj la perispirito. Unu memmortiginto iam diris al ni: Ne, mi ne estas mortinga; kaj li diris plu: *tamen mi sentas, ke la vermoj dismordas min*. Nu, certe la vermoj ne estis dismordantaj lian perispiriton, kaj des malpli la Spiriton: ili mordadis nur lian korpon. Sed, æar la disiø de la korpo je la perispirito ne estis kompleta, tial ekzistis ia morala refrapo, transiganta al la Spirito tion, kio okazadis en la korpo. Refrapo ankoraý ne estas la øusta vorto, æar øi povas kredigi tro materialan efikon: la Spirito havis antaý si, prefere, la vizion pri tio, kio okazadis en la

korpo, al kiu li estis ankoraŭ ligita per la perispirito; kaj tiun iluzion li prenis kiel realaĵon. Lia sento ne estis ankaŭ memoro, ĉar, dum sia vivo, li estis neniam dismordata de vermoj: ĉi estis tiu momenta sensaco.

Oni do vidas la konkludojn, kiujn oni povas tiri el la faktoj, kiam ĉi tiuj estas atente observataj. Dum sia vivo, la korpo ricevas la eksterajn impresojn kaj ilin transigas al la Spirito pere de la perispirito, kiu estas probable, tio, kion oni nomas nerva fluidaĵo. La mortinta korpo nenion sentas, ĉar en ĉi jam ne estas Spirito nek perispirito. La perispirito, liberigite el la korpo, ricevas la sensacon; sed, ĉar ĉi tiu ne venas per iu difinita organo, tial ĉi disetendiĝas en la tutan perispiriton. Nu, la perispirito estas ja nenio alia ol transigilo, ĉar ja nur la Spirito konscias pri sensacoj; se povus do ekzisti perispirito sen Spirito, ĉi ne sentus pli ol la mortinta korpo; tiel same, se la Spirito ne havus perispiriton, lin tuŝus nenio ajn peniga sensaco: ĉuste tio okazas al la tute elpurigitaj Spiritoj. Ni scias, ke, ju pli puraj la Spirito fariĝas, des pli etereca la esenco de la perispirito; el tio sekvas, ke la influo de la materio malpliĝas, laŭmezure kiel la Spirito progresas; alivorte, laŭ tio, kiel lia perispirito fariĝas malpli kruda.

Sed, oni diros, tiel la agrablaj, kiel la malagrablaj sensacoj, estas transigataj de la perispirito al la Spirito; nu, se la pura Spirito estas neatingebla por unuj, li devas esti ankaŭ netuŝebla por aliaj. Jes, certe, rilate al sensacoj, venantaj nur de la influo de la materio, kiun ni konas; la sono de niaj muzikinstrumentoj, la parfumo de niaj floroj faras ĉe la Spirito nenian impreson, kaj tamen estas en li intimaj, nedireble ĉarmaj sensacoj, pri kiuj ni povas fari nenian ideon, ĉar tiujn sensacojn ni difinus tiel bone, kiel denaskaj blinduloj la lumon; ni scias, ke tio fariĝas, sed kiel? Ni scio tion ne trafas. Ni scias, ke en la Spirito ekzistas percepto, sensaco, aŭdado kaj vidado; ke tiuj kapabloj estas atributoj de lia tuta memo, kaj ne, kiel en la homo, de parto de la

individuo; sed, ni ree demandas, per kia perilo? Ni tion ne scias. La Spiritoj mem tion ne povus klarigi al ni, æar nia lingvo ne taýgas por esprimi ideojn, kiajn ni ne havas; tiel same, la lingvo de sovaøuloj ne havas vortojn por reprezenti niajn artojn, niajn sciencojn kaj niajn filozofiajn doktrinojn.

Kiam ni diras, ke la Spiritojn ne tuþas la impresoj de nia materio, ni parolas pri la tre superaj Spiritoj, kies etereca envolvva%o havas nenion analogan sur la Tero. Tio ne okazas kun tiuj, kies perispirito estas pli densa; æi tiuj perceptas niajn sonojn kaj odorojn, sed ne per parto de sia memo, kiel tiam, kiam ili estis enkarniøintaj. Oni povus diri, ke la molekulaj vibroj estas sentataj de ilia tuta memo; tial, la vibroj atingas la *sensorium commune*, kiu estas la Spirito mem, kvankam ili tie alprenas novan formon, kaj eble ankaý faras malsaman impreson; tio do modifas ilian percepton. Ili aýdas la sonon de nia voæo, kaj tamen ili nin komprenas sen helpo de parolo, per nura pensotransiøø; kaj apogas nian aserton la fakto, ke tiu penetro estas des pli facila, ju pli liberigita el la materio troviøas la Spirito.

Koncerne la vidpovon de la Spiritoj, øi ne dependas de nia lumo. La vidkapablo estas esenca atributo de la animo: por æi tiu ne ekzistas mallumo; tamen tiu kapablo estas pli ampleksa kaj akra æe la plipurigataj animoj. La animo, aý Spirito, enhavas do en si mem æiujn perceptokapablojn; dum la korpa vivo la perceptoj estas malhelpataj de la maldelikata materio de niaj organoj; dum la eksterkorpa vivo tiu malhelpo iom post iom neniøas, proporcie kiel la duonmateria envolvva%o malplidensiøas.

Tio envolvva%o, eligita el la medio, diversas laý la naturo de la mondoj. Transpasante de unu al alia mondo, la Spiritoj þanøas sia envolvva%on, same kiel ni þanøas nian veston pasante de vintro al somero, aý de l' poluso al la ekvatoro. Kiam ili venas vizite al ni, la pli altrangaj Spiritoj prenas la teran perispiriton, kaj tiam iliaj perceptoj fariøas tiel, kiel æe niaj vulgaraj Spiritoj; sed

ili æiuj, superaj aý malsuperaj, aýdas kaj sentas nur tion, kion ili volas aýdi kaj senti. Kvankam la Spiritoj ne havas sensorganojn, tamen ili povas laývole fari siajn perceptojn aktivaj aý nulaj; la sola, kion ili estas devigataj aýdi, estas la konsiloj de la bonaj Spiritoj. La vidpovo estas æiam akra, sed ili povas reciproke fariøi nevideblaj por aliaj. Laý sia rango, ili povas sin kaþi de tiuj, kiuj estas malsuperaj ol ili, sed neniam de siaj superuloj. Æe la unuaj momentoj, sekvantaj la morton, la vidado de la Spirito estas æiam malklara kaj konfuza; øi klariøas, laýmezure kiel la Spirito sin liberigas, kaj povas ekhavi tian saman klarecon, kian øi havis dum la vivo, krom ankaý la penetrado en korpojn maldiafanajn por ni. Koncerne la trafponon de la vidado tra la senlima spaco, en la estontecon kaj la pasintecon, tio dependas de la pureco kaj rango de la Spirito.

Tiu teorio, oni diros, estas nemulte trankviliga. Ni pensis, ke, liberigite el nia maldelikata envolvado – sidejo de niaj doloroj –, niaj suferoj tuĵ forfiniøus; sed, jen vi diras al ni, ke ni suferados plu; æu en tiu aý en tiu alia maniero, ni entute suferos. Ve! Jes, ni eble ankoraý suferados multe kaj longan tempon; sed ni povas ankaý ne plu suferi, eæ de post la momento, kiam ni lasas la enkorpan vivon.

La suferoj en æi tiu mondo estas kelkafoje nedependaj de ni, sed multaj estas rezultatoj de nia volo mem. Oni reen paþu al ilia origino, kaj oni konstatos, ke la plimulto el ili devenas de kaýzoj, kiujn oni povus eviti. Kiom da suferoj, kiom da malsanoj la homo ricevas el siaj ekscesoj, el sia ambicio, unuvorte, el siaj malnoblaj pasioj! La homo, kiu æiam sobre vivus, kiu nenion trouzus, kaj kiu estus æiam simpla pri siaj gustoj kaj modesta pri siaj deziroj, evitigus al si multajn æagrenojn. Tio sama okazas al la Spirito: liaj suferoj estas æiam rezultato de la maniero, kiel li vivis sur la Tero; certe, li jam ne suferos de podagro aý de reýmatismo, sed li spertos aliajn suferojn, ne pli mildajn ol tiuj. Ni jam vidis, ke liaj suferoj

estas rezultato de la ligiteco, ankoraŭ ekzistanta inter li kaj la materio; ke, ju pli liberigita li estas el la influo de la materio, aŭ alivorte, ju pli malbrutigita, des malpli da penigaj sensacoj li havas; nu, dependas de li mem liberigi sin de tiu influo, tuj ekde ĉi tiu vivo; li havas liberan volon, kaj do la povon fari aŭ ne fari; li bridu siajn bestajn pasiojn, li forpuŝu de si malamon, ĉaluzon kaj fieron; lin ne sklavigu egoismo; li purigo sian animon per bonaj sentoj; li praktiku bonon; li ne atribuu al la ĉimondaj aferoj gravecon pli grandan, ol kian ili indas; kaj, tiel farante, eĉ ankoraŭ en la korpa tegaĵo, li estos jam purigita kaj liberigita el la materio, kaj lasante tiun tegaĵon, li jam ne ricevos ties influon. Se li tiel kondutos, la suferoj, kiujn li iam travivis, postlasos ĉe li nenian penigan memoron; pri tiuj restos ĉe li nenia malagrabla impresio, ĉar ili tuŝis nur la korpon, ne la Spiriton: li ŝojas, ke li vidas sin libera de ili, kaj la trankvileco de lia konscienco lin antaŭgardos kontraŭ ĉia morala sufero. Ni demandis milojn da Spiritojn, el ĉiuj klasoj de la socio, el ĉiuj sociaj pozicioj; ni studadis ilin dum ĉiuj fazoj de ilia spirita vivo, ekde la momento, kiam ili forlasis la korpon; ni sekvis ilin, paŝo post paŝo, en tiu transtomba vivo, por observi la ĉanĝojn, okazantajn ĉe ili, ĉe iliaj ideoj, ĉe iliaj sensacoj; kaj, en ĉi tiu rilato, ne la plej vulgaraj homoj liveris al ni malplej valorajn studotemojn. Nu, ni ĉiam vidis, ke la suferoj estas kunrilataj kun la konduto, kies sekvojn la Spiritoj elportas, kaj ke tiu nova ekzistado estas fonto de nedirebla feliĉo por tiuj, laŭirintaj la bonan vojon; de tio sekvas, ke tiuj, kiuj suferas, tion mem volis, kaj ke, tiel en la alia mondo, kiel en ĉi tiu, ili devas plendi nur kaj sole kontraŭ si mem.

Elektio de la provo

258. *Ĉu, en sia vagado, antaŭ ol komenci novan enkorpan ekzistadon, la Spirito konscias kaj antaŭvidas, kio al li okazos dum tiu ekzistado?*

“Li mem elektas la specon de provoj, kiujn li deziras sperti, kaj ĵuste en tio konsistas la libera volo.”

— *Ĉu ne Dio trudas do la ĝagrenojn de la vivo, kiel punon?*

“Nenio okazas sen la permeso de Dio, ĉar neniu krom Li starigis ĉiujn leĝojn, al kiuj la universo obeas. Vi nun demandas, kial Li starigis unu leĝon prefere ol alian? Donante al la Spirito liberecon pri elekto, Dio ĉarĉas la Spiriton per la tuta respondeco pri agoj kaj sekvoj. Nenio embarasas ties estontecon; al la Spirito estas permesate sekvi la vojon tiel de bono, kiel de malbono. Se li falas, restas tamen al li la konsolo, ke ne ĉio estas forfinita por li, ĉar Dio, per Sia boneco, lasas al li la liberecon rekomenci tion, kio ne estis laŭdeve plenumita. Cetere, estas necese distingi tion, kio venas el la volo de Dio, de tio, kion faras la volo de la homo. Se iu danĝero minacas vin, ne vi, sed Dio, ĉin kreis; sed, vi povas eksenti deziron elmeti vin al tiu danĝero, ĉar vi tie vidis rimedon por progreso, kaj Dio tion permesas.”

259. Se la Spirito rajtas elekti la provojn, kiujn li devas trapasi, ĉu do sekvas, ke ĉiaj ĝagrenoj, kiujn ni travivas, estas antaŭviditaj kaj elektitaj de ni mem?

“Ĉiaj ne estas la ĉustasenca vorto, ĉar oni ne povas diri, ke vi elektis aŭ antaŭvidis eĉ la plej bagatelajn aferojn, ĉion, kio al vi okazas en la mondo; vi elektis la specon de provoj: la cirkonstancaj okazetoj rezultas de la pozicio, kiun vi okupas, kaj, ofte, de viaj agoj mem. Se la Spirito volis naskiĝi, ekzemple, ĉe maliculoj, li ja sciis la danĝerojn, en kiujn li estos trenata, sed li ne antaŭvidis ĉiun el la agoj, kiujn li faros; tiuj agoj estas efiko de lia volo kaj de lia libera decido. La Spirito scias, ke, elektante tiun aŭ tiun alian vojon, li havos antaŭ si tiun aŭ tiun alian specon de luktado; li scias do la specon de sortovicoj, en kiuj li troviĝos, sed li nescias, ĉu okazos tio aŭ tio alia. La detaloj ekestas el la cirkonstancoj kaj el la potenco de la aferoj. Estas antaŭvidataj nur la gravaj okazoj, influantaj la destinon. Se vi iras kavoplenan vojon, vi

scias, ke vi devas tre zorgi, æar vi riskas fali; sed vi ne scias, kien vi falos, nek, eæ irante tre singarde, æu vi ne falos. Se, laýirante iun straton, tegolo falos al vi sur la kapon, ne kredu, ke estis “skribite”, kiel oni vulgare diras.”

260. Kiel iu Spirito povas deziri naskiøi æe fihomoj?

“Estas necese, ke li estu sendita al iu rondo, kie li povos trapasi la provon de li petitan. Nu, devas do ekzisti analogeco inter tiu provo kaj tiu rondo. Por kontraybatali la instinkton de banditismo, oni devas troviøi en kontakto kun rabistoj.”

— *Se do ne ekzistus sur la Tero homoj de malica temperamento, æu la Spirito ne trovus tie la rimedon necesan por certaj provoj?*

“Æu tio estus motivo por plendo? Tio okazas en la superaj mondoj, kien malbono ne estas allasata kaj kie, tial, vivas nur bonaj Spiritoj. Klopodu, por ke la Tero troviøu plej baldaý en tiuj kondiaøoj.”

261. Æu la Spirito, dum la provoj, al kiuj li devas sin submeti, por atingi la perfektecon, devos sperti æiajn tentojn? Æu li devas travivi æiajn cirkonstancojn, kiuj povos vekti en li fieron, ðaluzon, avarecon, voluptamon k.a.?

“Certe ne; æar vi scias, ke iuj laýiras, ekde sia komenco, vojon, kiu evitigas al ili multajn provojn; sed tiu, lasanta sin konduki sur malbona vojo, riskas æiajn danøerojn proprajn al tiu vojo. Iu Spirito povas, ekzemple, peti riæecon, kaj tiu æi provo povas esti donita al li; tiam, laý sia karaktero, li povas fariøi avara aý malavara, egoista aý komplezema, aý fordoniøi al æiaj voluptaøoj; sed tio ne signifas, ke li devas nepre trapasi æiujn tiujn inklinojn.”

262. Kiel povas la Spirito, æe sia komenco, simpla, senscia, sensperta, elekti plenkonscie ian ekzistadon, kaj kial li devas respondi por tiu elekto?

“Manke de lia sperto, Dio montras al la Spirito lian vojon, same kiel vi faras al infano, ekde ties lulilo; sed Dio iom post iom igas la Spiriton fari mem sia elekton,

laŭmezure kiel ties libera volo disvolviĝas; kaj tiam, tiu Spirito ofte dekliniĝas kaj ekpaŝas malbonan vojon, se li ne aŭdas la konsilojn de la bonaj Spiritoj; jen, kion oni povus nomi la falo de la homo.”

— *Kiam la Spirito posedas sian liberan volon, ĉu la elekto de la enkorpa ekzistado dependas ĉiam ekskluzive de lia volo, aŭ ĉu tiu ekzistado povas esti al li ordonata de Dio, por kulpelpago?*

“Dio scias atendi; Li ne akcelas kulpelpagon; tamen Li povas ordoni iun ekzistadon al iu Spirito en la okazo, se ĉi tiu, pro sia malsupereco aŭ malvolonto, ne estas kapabla kompreni, kio estus al li plej utila; Dio agas ankaŭ tiel, kiam Li vidas, ke tiu ekzistado povas utili al la purigo kaj progreso de la Spirito, kaj krome por puno.”

263. *Ĉu la Spirito faras sian elekton tuj post la morto?*

“Ne; multaj, kiel ni jam diris, pensas, ke iliaj suferoj estos eternaj: tio estas puno.”

264. *Kio gvidas la Spiriton pri la elekto de la provoj, kiujn li devas travivi?*

“La Spirito elektas, laŭ la speco de siaj kulpoj, tiujn provojn, kiuj povos esti por li kulpelaĉeto kaj per kiuj li povos pli rapide antaŭeniri. Iuj povas do trudi al si vivon plenan de mizero kaj necesbezonoj, por provi elporti ilin kuraĉe; aliaj provi sin per la tentoj, kiujn vekas riĉeco kaj estreco, multe pli danĝeraj pro iliaj eventualaj trouzo kaj misuzo, kiel ankaŭ pro la fiaj pasioj, kiujn ili naskas; aliaj, fine, volas sin provi per la bataloj, kiujn ili devos elteni ĉe la kontakto kun la malvirto.”

265. *Se iuj Spiritoj elektas, kiel provon, kontakton kun la malvirto, ĉu aliaj ne faras tiun elekton pro simpatio kaj deziro vivi en rondo konforma al iliaj gustoj, aŭ por povi sin materiale fordoni al materiaj inklinoj?*

“Certe kelkaj tiaj ekzistas, sed nur inter tiuj, kies moralo ankoraŭ malmulte disvolviĝis; la sufero venos propramove, kaj ili ĉin pli longe elportos. Pli aŭ malpli

frue, ili komprenos, ke la plena satigo de la brutaj pasioj havas por ili bedaurindajn rezultatojn, kiujn ili suferados dum tempo, kiu ĵajnos al ili eterna; kaj Dio povas lasi ilin en tiu stato, ĉis ili komprenos siajn erarojn kaj petos ĉi tiujn elaĉeti per profitaj suferoj.”

266. Ĉu ne ĵajnas nature, ke estu elektataj la malplej penigaj provoj?

“Laŭ via opinio, jes; laŭ tiu de la Spirito, ne; kiam li estas libera de la materio, la iluzio aĉsas, kaj tiam li pensas alie.”

La homo, sur la Tero, sub la influo de la korpaj ideoj, vidas nur la penigan flankon de la provoj; tial, ĵajnus al li tute natura la elekto de tiuj, kiuj, laŭ lia vidpunkto, povas kunioi kun la materiaj 0uoj; sed, en la spirita vivo, li komparas tiujn pasemajn kaj bestajn 0uojn kun la senĵan0a felia0, kiun li duonvidas; kaj, 0e tio, kiom valoras por li kelkaj nedaŭraj suferoj? La Spirito povas do elekti la plej severan provon kaj, sekve, la plej malfacilan ekzistadon, esperante pli rapide veni al pli bona stato, same kiel mal-sanulo elektas ofte la plej malagrablan medikamenton, por pli rapide resani0i. Tiu, kiu volas alligi sian nomon al la eltrovo de nekonata lando, ne elektas vojon tapi0itan per floroj; tiu scias la dan0erojn, kiujn li riskos, sed ankaŭ la gloron, kiu lin atendas, se li sukcesos.

La doktrino pri la libereco je elekto de niaj ekzistadoj kaj provoj jam ne ĵajnas eksterordinara, se ni konsideras, ke la Spiritoj, kiel senmateriaj, rigardas la aferojn en maniero malsama ol ni. Ili vidas la celon, aferon por ili multe pli seriozan, ol la nedaŭraj 0uoj en 0i tiu mondo; post 0iu ekzistado, ili vidas la faritan pa0on kaj komprenas, kiom ankoraŭ restas al ili mar0i, por atingi tiun celon; jen, kial ili sin volonte submetas al 0iaj sortovicoj de la enkorpita vivo kaj petas mem tiujn, kiuj povas ilin pli rapide irigi. Ne estas do mirige, ke la Spirito ne 0iam preferas la plej glatan ekzistadon. En sia neperfekta stato, li ne povas 0ui tiun senaĝgrenan vivon; li 0in duonvidas, kaj, por 0in rajti, li penas perfektioi.

Ĉu ni cetere ne vidas 0iutage ekzemplojn de similaj elektoj? Kion faras la homo, kiu dum unu parto de sia vivo

seninterrompe, senaese laboradas, por kolekti tion necesan al sia bonstato, krom trudi al si mem taskon, por pli bona estonteco? Kion faras militisto, plenumanta danøeran entreprenon, vojaøanto spitanta gravajn danøerojn por la intereso de la scienco aý de sia riæco, krom elporti volontajn provojn, el kiuj, se ili sukcesos, venos al ili honoro kaj profito? Al kio la homo sin ne submetas kaj kion li ne riskas pro sia intereso aý gloro? Æu æiaj konkursoj ne estas ankaý provoj, al kiuj la homo sin volonte submetas, celante altiøi en la elektita kariero? Neniu havigas al si altan socian pozicion en la sciencoj, en la artoj aý en la industrio alie, ol trapasante la vicon de la malsuperaj pozicioj, kiuj estas ja provoj. La homa vivo estas do kopia¹⁰ de la spirita vivo; tie ni retrovas, en malgrandaj mezuroj, æiujn samajn okazetojn. Se do en la homa vivo ni ofte elektas la plej krudajn provojn, kun la deziro atingi pli altan celon, kial la Spirito, kiu pli malproksime vidas kaj por kiu la enkorpa vivo nenio alia estas ol rapidfluga interokaza¹⁰, ne elektu laborplenan, lacigan ekzistadon, se øi lin nepre kondukos al la eterna feliaø?

Tiuj, asertantaj, ke, se al la homo estus donite elekti sian ekzistadon, æiuj estus do princoj aý milionuloj, estas kiel miopuloj, vidantaj nur tion, kion ili tuþas, aý kiel frandemaj knaboj, kiuj, demandite pri la profesio, kiun ili preferas, respondas: pasteaisto aý konfitisto.

Tiel same, vojaøanto, sur la fundo de valo malklarigita de densa nebulego, ne vidas la longecon nek la ekstrema¹⁰jn de sia vojo; alveninte al la supro de l' monto, li mezuras per rigardo la laýiritan vojon kaj tiun, kiun li ankoraý paþos; li vidas sian celon, la malfacila¹⁰jn, kiujn li devas ankoraý venki, kaj povas pli certe plani la rimedojn por tien alveni. La enkarniøinta Spirito estas komparebla kun la vojaøanto æ la malsupro de l' monto; sen la øenaj teraj ligiloj, li superrigardas la æirkaýa¹⁰on, kiel la vojaøanto sur la supro de la monto. Por la vojaøanto, la celo estas ripozo post laceco; por la Spirito, øi estas la superega feliaø post provoj kaj afliktoj.

Æiuj Spiritoj diras, ke, en sia vagado, ili esploras, studas, observas, por poste fari sian elekton. Æu ni ne havas ankaý ekzemplon pri æi tiu fakto dum la enkorpa vivo? Æu ni ne seraas, ofte dum jaroj, la karieron, kiun ni poste libere

alprenas, ĉar ni ĉin konsideris la plej taŭga por nia irado? Se unu ne prosperas al ni, ni provas alian. Ĉiu kariero, kiun ni alprenas, estas fazo, periodo de la vivo. Ĉu ni ne uzas ĉiun tagon por projekti, kion ni faros la tagon sekvantan? Nu, kio estas por la Spirito la enkorpaĵaj ekzistadoj, krom fazoj, periodoj, tagoj de lia spirita vivo, kiu estas, kiel ni scias, lia normala vivo, ĉar la enkorpa vivo estas nur provizora kaj pasema?

267. Ĉu la Spirito povas fari sian elekton dum sia enkorpa vivo?

“Lia deziro povas influi lian elekton; tio dependas de lia intenco; sed, kiel libera Spirito, li iafoje vidas la aferojn en tre malsama maniero. Nur la Spirito faras tiun elekton; sed, mi ripetas, li povas fari ĉin dum sia materia vivo, ĉar la Spirito ĉiam havas momentojn, kiam li estas for de la influo de l’ materio, kie li loĝas.”

— *Multaj homoj deziras altajn poziciojn kaj riĉecon, sed certe ne kiel punon nek kiel provon, ĉu ne?*

“Sendube; la materio tion deziras por sia ŝuado, kaj la Spirito tion volas, por sperti ties alternadojn.”

268. Ĉu la Spirito devas konstante trapasi plurajn provojn, ĉu la perfekta pureco?

“Jes; sed tiuj provoj ne estas tiaj, kiaj vi ilin komprenas; vi nomas provoj la materiajn suferojn; nu, atinginte certan stadion, kvankam li ankoraŭ ne estas perfekta, la Spirito jam ne estas devigita sperti tiajn provojn, sed li devas ankoraŭ plenumi deojn, kiuj helpas lin perfektigi kaj kiuj estas por li neniel penigaj; almenaŭ kunhelpi por la perfektigo de aliaj.”

269. Ĉu la Spirito povas erari pri la efikeco de la provo, kiun li elektis?

“Li povas elekti provon superan ol liaj fortoj, kaj li do falas; li povas ankaŭ elekti iun neniom fruktodonan al li, ekzemple, se li elektas neniofaran, senutilan vivon; sed, tiam, tuj kiam li revenas al la spirita mondo, li konstatas, ke li nenion gajnis, kaj petas, ke estu al li permesite kompensi la forperditan tempon.”

270. De kio dependas la naturaj inklinoj de kelkaj personoj al iu kariero kaj ilia volo praktiki iun profesion prefere ol alian?

“Pajnas al mi, ke vi mem kapablas respondi tiun demandon. Ĉu tio ne estas sekvo de ĉio, kion ni jam diris rilate la elekton de la provoj kaj la progreson efektivigitan en antaŭa ekzistado?”

271. Se la Spirito studas dum sia vagado la diversajn kondiĉojn, en kiuj li povos progresi, kiel li pensas, ke li povas tion fari, naskiĝante ekzemple ĉe iu kanibala popolo?

“Ne la Superaj Spiritoj naskiĝas ĉe kanibaloj, sed Spiritoj samkategoriaj kiel kanibaloj aŭ malsuperaj ol ĉi tiuj.”

Ne scias, ke niaj kanibaloj ne troviĝas sur la plej malalta ŝtupo de la hierarkio, kaj ke ekzistas mondoj, kie bruteco kaj krueleco estas ankoraŭ pli grandaj. La Spiritoj de tiuj mondoj estas do ankoraŭ malsuperaj ol tiuj plej malalte starantaj en nia mondo; tial, veni vivi ĉe niaj sovaĝuloj estas por tiuj jam progreso, same kiel progreso estus por niaj kanibaloj praktiki ĉe ni profesion, kiu ilin devigus fluigi sangon. Ke la Spiritoj de tiuj mondoj ne celas pli alten, estas klarigeble per tio, ke ilia malsupereco ne ebligas al ili kompreni pli grandan progreson. La Spirito povas nur iom post iom papi; li ne povas transiri per unu eksalto la distancon inter barbareco kaj civilizacio; kaj per tio evidentiĝas la neceso de reenkariniĝado, ja konforma al la justeco de Dio. Alie, kia estus la sorto de tiuj milionoj da homoj, aĵutage mortantaj sur la lasta vico de malalteco, se ne estus al ili donataj la rimedoj, por ke ili atingu pli altan nivelon? Kial Dio rifuzus al ili la favorojn, konsentatajn al la ceteraj homoj?

272. Ĉu Spiritoj, venintaj el iu mondo malsupera ol la Tero aŭ el tre malmulte evoluinta popolo, kiaj la kanibaloj, povus naskiĝi ĉe niaj civilizitaj popoloj?

“Jes, kelkaj devojiøas, æar ili volas sin levi tro alten; sed, tiam, ili sentas sin fremdaj æ vi, æar ili havas morojn kaj instinktojn, neakordantajn kun la viaj.”

Tiaj individuoj prezentas al ni la bedaýrindan spektaklon de sovaøeco æ la civilizacio; reveni en la rondon de l' kanibaloj ne estus por ili defalo: ili farus nenion alian, ol repreni sian lokon, kaj eble ili profitus el tiu reveno.

273. Æu la Spirito de iu homo, apartenanta al civilizita raso, povus, por kulpelpago, reenkarnei inter sovaøuloj?

“Jes, sed tio dependas de la speco de puno; mastro, kiu estis nehumana kontraý siaj sklavoj, povos, siavice, fariøi sklavoj kaj suferi brutajojn tiajn, kiajn li iam suferigis. Tiu, kiu estris dum iu epoko, povos, dum nova ekzistado, obei tiujn samajn homojn, kiuj humile kliniøis al lia volo. Tio estas puno, kiun Dio povas dikti, se la homo misuzis sian potencon. Iu bona Spirito povas ankaý elekti ekzistadon multinfluan æ tiaj popoloj, por instigi ilian progreson; en æi tiu okazo, tio estas misio.”

Transtombaj interrilatoj

274. Æu la ordoj de la Spiritoj starigas inter æi tiuj ian hierarkion, tio estas, subecon kaj aýtoritaton?

“Jes, tre grandan; la Spiritoj havas, unuj super la aliaj, aýtoritaton konforman al ilia supereco kaj kiun ili ekzercas per nekontraýstarebla morala potenco.”

— *Æu la malsuperaj Spiritoj povas sin malsubmeti al la aýtoritato de siaj superuloj?*

“Mi diris: nekontraýstarebla.”

275. Æu la povo kaj la estimo, kiujn iu homo øuis sur la Tero, havigas al li ian superecon en la spirita mondo?

“Ne; æar en la spirita mondo la malgrandaj estos plialtigataj kaj la grandaj estos humiligitaj. Legu la Psalmaron.”

— *Kiel ni komprenu tiun plialtigon kaj tiun humiligon?*

“Ĉu vi ne scias, ke la Spiritoj apartenas al diversaj ordoj, laŭ siaj meritoj? Nu! La plej granda sur la Tero povas esti unu el tiuj, apartenantaj al la lasta klaso en la spirita mondo, dum lia servisto mem povas esti unuaklasa. Ĉu vi komprenas? Ĉu Jesuo ne diris: “Kiu sin plialtigos, tiu estos humiligita; kaj kiu sin humiligos, tiu estos plialtigita?”⁽¹²⁾

276. *Ĉu tiu, kiu estis potenca sur la Tero kaj kiu troviĝas en malalta pozicio ĉe la Spiritoj, sentas sin pro tio humiligita?*

“Kelkafoje tre humiligita, precipe tiam, kiam li estis fieraj kaj enviema.”

277. *Ĉu soldato, kiu, post batalo, renkontas sian generalon en la spirita mondo, ankoraŭ rekonas lin kiel sian superulon?*

“La titolo neniom valoras: la reala supereco estas la sola grava.”

278. *Ĉu la Spiritoj de la diversaj ordoj konfuziĝas unuj kun la aliaj?*

“Jes kaj ne: tio estas, ili vidas sin reciproke, sed ili distingas unujn de aliaj. Ili alproksimiĝas aŭ malproksimiĝas, laŭ la analogeco aŭ antipatio de la reciprokaj sentoj, same kiel okazas ĉe vi. Tio estas tuta mondo, kaj de ĉi la via estas nur pala bildo. La samordaj Spiritoj kolektiĝas pro ia altirforto, kaj formas grupojn aŭ familiojn el Spiritoj, kunetenataj de simpatio kaj komunaj celoj: la bonaj, de la deziro fari bonon; la malbonaj, de la deziro fari malbonon, de la honto pro siaj kulpoj aŭ de la bezono troviĉi ĉe estuloj similaj al ili.”

Tia estas granda urbo, kie la homoj de ĉiuj klasoj kaj pozicioj sin reciproke vidas kaj renkontas, sin ne inter-

---

⁽¹²⁾ Mateo, ĉap. 23, par. 12 – *La Trad.*

miksante; kie la sociaj rondoj ekestas el la analogeco de gustoj; kie virto kaj malvirto sin intertuŝas, sed sen ia parolo.

279. Ĉu ĉiuj Spiritoj povas veni unuj al aliaj?

“La bonaj iras ĉien, kaj tio estas necesa, por ke ili povu havi influon super la malbonaj; sed la regionoj, loĝataj de la bonaj Spiritoj, estas fermitaj por la neperfektaj, por ke ĉi tiuj ne alportu tien la konfuzon, kiun kaŭzus la malnoblaj pasioj.”

280. Kiaj estas la rilatoj inter la bonaj kaj la malbonaj Spiritoj?

“La bonaj klopodas por kontraŭbatali la fiajn inklinojn de la malbonaj, celante kunhelpi por ties plialtigo; tio estas misio.”

281. Kial la malsuperaj Spiritoj plezuras tirante nin en malbonon?

“Pro envio, ke ili ne indus lokon ĉe la bonaj. Estas ilia deziro kiel eble malhelpi la ankoraŭ nespertajn Spiritojn, atingi la plej altan bonon; ili volas, ke aliaj suferu tion, kion ili suferas. Ĉu io same ne okazas ĉe vi?”

282. Kiel la Spiritoj sin reciproke komunikas?

“Ili vidas kaj komprenas sin reciproke; parolo estas materiala: ĉi estas bildo de la Spirito. La universa fluidaĵo estigas inter ili konstantan komunikon; ĉi estas la transigilo de la penso, tia, kia la aero rilate la sonon; ia speco de universa telegrafo, interliganta ĉiujn mondojn kaj ebliganta al la Spiritoj sin reciproke korespondi el unu al alia mondo.”

283. Ĉu la Spiritoj povas reciproke kaŝi siajn pensojn? Ĉu ili povas eviti unuj la aliajn?

“Ne; por ili ĉio estas nuda, precipe tiam, kiam ili estas perfektaj. Ili povas sin reciproke malproksimigi, sed ili ĉiam vidas unuj la aliajn. Tamen tio ne estas absoluta regulo, ĉar iuj Spiritoj povas ja fari ĉi nevideblaj por aliaj, se ili opinias tion utila.”

284. *Kiel la Spiritoj, jam ne havante korpon, povas certigi sian identecon kaj distingiøi de la ceteraj spiritaĵoj estuloj, ilin æirkaŭantaj?*

“Ili certigas sian identecon per la perispirito, kiu faras ilin estuloj diferencaj unuj de aliaj, kiel la korpoj distingigas la homojn.”

285. *Æu la Spirito sin reciproke rekonas pro tio, ke ili kunvivis sur la Tero? Æu filo rekonas sian patron, æu amiko sian amikon?*

“Jes, kaj tiel en sinsekvaj generacioj.”

— *Kiel la homoj, sin reciproke konintaj sur la Tero, rekonas unuj la aliajn en la spirita mondo?*

“Ni vidas nian pasintan vivon, kaj en øi ni legas kvazaŭ en libro; vidante la pasintcon de niaj amikoj kaj malamikoj, ni vidas ilian transiron de vivo al morto.”

286. *Kiam la animo forlasas sian morteman restaøon, æu øi vidas tuj siajn parencojn kaj amikojn, kiuj iris pli frue ol øi en la spiritan mondon?*

“Ne æiam tuj; æar, kiel ni jam diris, øi bezonas iom da tempo por certøi pri sia stato kaj por forskui la materian vualon.”

287. *Kiel la animo estas akceptata æe sia reveno al la mondo de la Spiritoj?*

“La animo de justulo, kiel amata frato, de longe atendata; tiu de malbonulo, kiel malŝatata individuo.”

288. *Kian senton ekhavas la malpuraj Spiritoj, vidante alveni alian malbonan Spiriton?*

“Ili øojas, ke ili vidas similulon, kiu, kiel ili, ne øuas la senfinan feliøon, tiel same, kiel æe vi fripono estas akceptata de siaj egaluloj.”

289. *Æu niaj parencoj kaj amikoj venas kelkafoje renkonte al ni, kiam ni lasas la Teron?*

“Jes, ili iras renkonte al la animo, de ili amata; ili øin salutas, kvazaŭ øi revenus el vojaøo, se øi sin savis de la danøeroj de sia vojo, kaj helpas øin malimplikiøi de la korpaj ligiloj. Estas komplezo al la bonaj Spiritoj, tio, ke Spiritoj, kiuj ilin estimis, venas ilin akcepti; la nepura,

kontraŭe, restas en soleco aŭ estas ĉirkaŭita nur de aliaj samgradaj: tio estas puno.”

290 *Ĉu parencoj kaj amikoj restas ĉiam kune post sia morto?*

“Tio dependas de ilia rango kaj de la vojo, kiun ili sekvas por sia progreso. Se unu el ili troviĝas pli antaŭe kaj iras pli rapide ol la alia, ili ne povos do restadi kune; ili povos kelkafoje sin reciproke vidi, sed ili estos por ĉiam kune nur tiam, kiam ili povos iri flanko ĉe flanko, aŭ kiam ili estos atingintaj egalan stadion. Cetere, la neeblo vidi parencojn kaj amikojn estas iafoje puno.”

Simpatiaj kaj antipatiaj rilatoj inter la Spiritoj. “Eternaj duonoj”

291. *Ĉu, krom la ĝenerala simpatio pro simileco, la Spiritoj portas reciproke aliajn apartajn inklinojn?*

“Jes, kiel ĉe la homoj; sed la inklinoj, interliganta la Spiritojn, estas pli forta, kiam la korpo forestas, ĉar tiam la Spiritoj jam ne troviĝas sub la potenco de la pasioj.”

292. *Ĉu la Spiritoj portas reciproke malamon?*

“Malamo estas nur inter nepuraj Spiritoj, kaj ĝuste tiuj blovas inter la homojn malamikecon kaj disiĝojn.”

293. *Ĉu du homoj, iamaj malamikoj sur la Tero, konservas resentojn en la spirita mondo?*

“Ne; ili komprenas, ke ilia reciproka malamo estis stulta, kaj infaneca ties motivo. Nur la neperfektaj Spiritoj konservas ian resenton, dum ili sin ne purigas. Se ilin disigis nur materiala intereso, eĉ se ili estas malmulte liberigitaj el la materio, ili ne ekpensos plu pri tio. Se ne ekzistas la antipatio inter ili kaj se estos malaperinta la motivo de l’ malpaco, ili povas plezure restarigi siajn interrilatojn.”

Tiel same du lernantoj, atinginte la aŭton de prudento, rekonas la bagatelecon de la demandoj, pro kiuj ili malpaci-

dum sia infaneco, kaj ne plu nutras reciprokan malbonan senton.

294. *Ĉu la memoro pri la malbonaj agoj, kiujn du homoj faris unu kontraŭ la dua, estas malhelpo al ilia reciproka simpatio?*

“Jes; ĉi igas ilin sin deturni unu de la dua.”

295. *Kiam senton havas, post la morto, tiuj, al kiuj ni malutilis sur la Tero?*

“Kiam bonaj, ili pardonas, laŭ via pento. Kiam malbonaj, ili povas konservi resenton kaj, iafoje, persekuti vin eĉ dum alia ekzistado. Dio povas permesi tion, kiel punon.”

296. *Ĉu la individua korinklino de la Spiritoj estas aliĝema?*

“Ne, ĉar pri tio ili ne povas erari; ili jam ne havas la maskon, post kiu hipokriteco sin kaŝas, kaj tial la korinklino de la puraj Spiritoj estas nevariema. La amo, ilin kuniganta, estas por ili fonto de superega feliĉo.”

297. *Ĉu la korinklino, kiun du homoj dediĉis unu al la alia sur la Tero, ĉiam daŭras plu en la mondo de la Spiritoj?*

“Sendube, kiam fondita sur vera simpatio; sed, se la fizikaj kaŭzoj havas en tiu inklino pli grandan parton ol la simpatio, tiam tiu inklino malaperas kun sia kaŭzo. La alligiteco inter Spiritoj estas pli solida kaj daŭra ol sur la Tero, ĉar ĉi ne troviĝas sub la kaprico de materiaj interesoj kaj de memamo.”

298. *Ĉu la animoj, devantaj kuniĝi unu kun la dua, estas, ekde sia origino, antaŭdestinitaj por kuniĝo? Ĉu ĉiu el ni havas, ie en la universo, sian duonon, kun kiu ĉiu estas iam fatale kuniĝonta?*

“Ne; nenio aparta kaj fatala kuniĝo estas inter du animoj. Kuniĝo ekzistas inter ĉiuj Spiritoj, sed malsamgrada, laŭ la respektivaj rangoj, tio estas, laŭ iliaj gradoj da perfektio; ju pli perfektaj, des pli forte kunigitaj.

El malkonkordo naskiĝas ĉiaj doloroj de la homaro, kaj el konkordo rezultas plena feliĉo.”

299. *Ĉu kiu senco devas esti konsiderata la vorto duono, kiun iuj Spiritoj uzas, por nomi la sin reciproke simpatiantajn Spiritojn?*

“Tiu esprimo estas neŭsta; se unu Spirito estus la duono de alia, tiam, kiam ili ne estus kune, ĉiu el ili estus nekompleta.”

300. *Ĉu du Spiritoj perfekte simpatiantaj unu la duan, kiam kuniĝintaj, restos tiel por eterne, aŭ ĉu ili povos disiĝi, por kuniĝi kun aliaj Spiritoj?*

“Ĉiuj Spiritoj estas kunigitaj unuj kun la aliaj; mi parolas pri tiuj, kiuj jam atingis la perfektecon. En la malsuperaj sferoj, kiam iu Spirito plialtiĝas, li ne plu sentas simpatian por tiuj, kiujn li forlasis.”

301. *Ĉu du, sin reciproke simpatiantaj Spiritoj estas la alplenigaĵo unu de la dua, aŭ ĉu tiu simpatio estas nura rezultato de perfekta identeco?*

“La simpatio, altiranta iun Spiriton al alia, rezultas de perfekta akordeco de inklinoj kaj instinktoj; se unu devus kompletigi la duan, li do perdus sian individuecon.”

302. *Ĉu la identeco, necesa al perfekta simpatio, konsistas nur en simileco de pensoj kaj sentoj, aŭ ankaŭ en egaleco de la akiritaj konoj?*

“En egaleco de niveloj en la hierarkio.”

303. *Ĉu la Spiritoj, hodiaŭ sin ne reciproke simpatiantaj, povas iam simpatii unu la duan?*

“Jes; ĉiuj sin reciproke simpatias. Spirito, hodiaŭ troviĝanta en malsupera sfero, venos, per sia perfektigo, en la sferon, kie loĝas alian. Ilia renkontiĝo okazos pli frue, se la pli evoluinta Spirito, nevolonte elportante siajn provojn, restos en la sama stato.”

— *Ĉu du sin reciproke simpatiantaj Spiritoj povas ne plu simpatii unu la duan?*

“Certe, se unu el ili estas maldiligenta.”

La teorio pri la “eternaj duonoj” estas figuro pri la kunio de du sin reciproke simpatiantaj Spiritoj; tio estas es-
 primo, uzata eĉ en la vulgara parolo, kaj tial ni ĉin ne prenu
 laŭlitere; certe, la Spiritoj, ĉin uzantaj, ne apartenas al alta
 ordo; la sfero de ties ideoj estas, tute certe, malvasta, kaj
 ili esprimas sian penson per vortoj, kiujn ili uzadis dum sia
 enkorpa vivo. Devas do esti flanken metita la ideo, ke du
 Spiritoj estas kreitaj unu por la dua kaj ke ili iam nepre
 kunioos por la tuta eterna tempo, post pli aŭ malpli daŭra
 diseco.

Memoro pri la enkorpa ekzistado

304. *Ĉu la Spirito memoras sian enkorpan ekzistadon?*

“Jes, tio estas, vivinte plurajn fojojn kiel homo, li memoras, kio li estis, kaj mi asertas al vi, ke li iafoje ridas kaj bedaŭras sin mem.”

Tute same, kiel matura homo ridas siajn junulajn frenezaĵojn aŭ siajn infanjarajn senvaloraĵojn.

305. *Ĉu la memoro pri la enkorpa ekzistado sin prezentas al la Spirito komplete kaj subite post la morto?*

“Ne; ĉi venas iom post iom, kiel io sin elpovanta el nebulego, kaj proporcie kiel li streĉas sian atenton al ĝi.”

306. *Ĉu la Spirito memoras detale ĉiujn okazojn de sia vivo; ĉu li ĉin tutan ĉirkaŭprenas per retrospektiva rigardo?*

“Li memoras la aferojn laŭ la sekvoj, kiujn ili alportis al lia spiritostato; sed vi komprenas, ke al keliaj faktoj li donas neniom da valoro, kaj tiujn memori li tute ne ekpensas.”

— *Sed, ĉu li povus ilin memori, se li volus?*

“Li povas, sen ia manko, memori ĉiujn detalojn kaj malgravaĵojn, tiel de la okazoj kiel de la pensoj; sed, kiam tio estas neniel utila, li tion ne faras.”

— *Æu li vidas la celon de la surtera vivado rilate la estontan vivon?*

“Certe li tiun celon vidas kaj komprenas pli bone, ol tiam, kiam li troviøis en karno; li komprenas la neceson de l’puriøo por la atingo de la supro; kaj li scias, ke en æiu ekzistado li seniøas je kelkaj malpuraøoj.”

307. Kiel la pasinta vivo de iu Spirito estas stampita sur lia memoro? Æu tio fariøas per penado de lia imagpovo ný kiel bildo antaý liaj okuloj?

“Ambaý aferoj okazas; æiuj faktoj, kies memoro interesas lin, kvazaý æeestas; la ceteraj troviøas en pli aý malpli densa nebulo æe lia penso, aý estas tute forgesitaj. Ju pli liberigita el la materio, des malpli gravaj la Spirito konsideras la materialajn aferojn. Vi ofte elvokas vagantan Spiriton, kiu ðis forlasis la Teron kaj kiu tamen ne memoras la nomojn de la homoj, kiujn li amis, nek multajn aliajn apartajn aferojn, kiuj þajnas al vi gravaj: tiel okazas pro tio, ke ili havas por li malmultan valoron kaj, tial, ili falas en forgeson. Tio, kion li bone memoras, estas la æefaj faktoj, kontribuintaj por lia plialtiøo.”

308. Æu la Spirito memoras æiujn ekzistadojn, kiuj antaýiris tiun ðis finitan?

“Lia tuta pasinteco sterniøas antaý li, kiel antaý vojaøanto liaj marþaj distancoj; sed, kiel ni diris, la Spirito ne tute memoras æiujn siajn agojn; li ilin memoras laý ties influo sur lia nuna stato. Koncerne liajn unuajn ekzistadojn, – kiuj povas esti konsiderataj la infanaøo de la Spirito – tiuj perdiøas en la spaco, malaperas en la forgesonokto.”

309. Kia la Spirito opinias la korpon, kiun li ðis forlasis?

“Senvalora vesto, kiu lin øenis, kaj li øojas vidante sin sen tia þarøo.”

— *Kian senton li havas, vidante sian korpon putranta?*

“Tio preskaý æiam estas al li indiferenta: øi estas io, tute negrava al li.”

310. *Æu, post kelka tempo, la Spirito rekonas la ostojn aŭ iun alian objekton, iam apartenintan al li?*

“Kelkafoje; tio dependas de la pli aŭ malpli alta vidpunkto, el kiu li observas la surterajn aferojn.”

311. *Æu la respekto, kiun ni havas por la materiaj aĵoj apartenintaj al la Spirito, altiras lian atenton al tiuj objektoj kaj lin plezurigas?*

“Ĝiam plaĉas al la Spirito, ke oni memoras lin; liaj iamaj objektoj, kiujn vi konservas, revenigas lin al via memoro; tamen ne tiuj objektoj, sed la penso, altiras lin al vi.”

312. *Æu la Spiritoj konservas memoron pri siaj suferoj en sia lasta ekzistado?*

“Ofte, kaj tiu memoro igas ilin pli bone taksi la valoron de l'feliĉo, kiun ili povas ŝui kiel Spiritoj.”

313. *Æu homo, kiu estis feliĉa sur la Tero, bedaŭras, forirante de tie, ke li perdis la plezurojn, kiujn li ŝuadis?*

“Nur la malsuperaĵ Spiritoj bedaŭras la perdon de plezuroj, kiuj respondas al la nepureco de ilia naturo kaj kiujn ili nun pagas per suferoj. Por la Superaĵ Spiritoj, la eterna feliĉo estas miloble preferinda, ol la momentaj plezuroj sur la Tero.”

Tiel ankaŭ, matura homo malpatas tion, kio ĉarmis liajn infanajn jarojn.

314. *Æu homo, kiu komencis grandajn laborojn por utila celo kaj ilin vidas interrompitaj de la morto, bedaŭras, en la transtomba mondo, ke li lasis ilin nekompletaj?*

“Ne, ĉar li vidas, ke aliaj estas destinitaj por fini tiujn laborojn. Anstataŭ bedaŭri, li klopodas por admoni aliajn noblasentajn Spiritojn ilin pluigi. Lia celo, sur la Tero, estis la bono de la homaro: nu, tiu celo pluas en la spirita mondo.”

315. *Æu tiu, kiu postlasis artajn aŭ literaturajn verkojn, konservas al tiuj la saman amon, kian li havas al ili dum sia vivo?*

“Li rigardas tiun el alia vidpunkto kaj laŭ sia rango; iafoje li malaprobas tion, kion li plej admiris.”

316. Ĉu la Spirito ankoraŭ interesiĝas pri la laboroj, farataj sur la Tero por la progresado de la artoj kaj de la sciencoj?

“Tio dependas de lia rango aŭ de la misio, kiun li estas plenumanta. Tio, kio ĉajnas al vi mirinda, iafoje tre malmulte valoras por iuj Siritoj; ĉi tiuj ĉin rigardas tiel, kiel klerulo taksas verkon de senspertulo. Li ekzamenas tion, kio elmontras noblecon kaj progresojn de la enkarniĝintaj Spiritoj.”

317. Ĉu la Spiritoj konservas, post la morto amon al sia patrolando?

“La sama principo ĉi tie valoras: por la Superaj Spiritoj, patrolando estas la universo; sur la Tero, ilia patrolando estas tie, kie ili trovas pli da simpatiaj personoj.”

La situacio de la Spiritoj kaj ilia maniero taksii la aferojn diversas senfine, laŭ la grado da morala kaj intelekta elvolviĝo. Ordinare, la superklasaj Spiritoj nedaŭre haltas sur la Tero; ĉio, kio tie okazas, estas tiel bagatela, kompare kun la grandiozaj aferoj en la senlima spaco; ĉio, kion la homoj juĝas plej grava, estas por tiuj Spiritoj tiel infanca, ke ili trovas en nia mondo malmultajn allogaĵojn, escepte, se ili estas ĉi tien vokitaj por helpi la progresadon de la homaro. La mezklasaj Spiritoj ofte restadas ĉe ni pli da tempo, kvankam ili konsideras la aferojn el vidpunkto pli alta ol tiam, kiam ili estis enkarniĝintaj. La vulgaraj Spiritoj, se tiel diri, trovas ĉi tie sian hejmon, kaj estas la plimulto de l' loĝantaro de la nevidebla mondo; ili havas proksimume, la samajn ideojn, la samajn gustojn, la samajn inklinojn, kiujn ili havis en la korpa envolvilo; ili enmiksiĝas en niajn kunvenojn, en niajn negocojn kaj amuzojn, kaj en tiuj ili pli aŭ malpli aktive partoprenas, laŭ sia karaktero. Ne povante kontentigi siajn pasiojn, ili ŝuigas kaj instigas la homojn, sin donantajn al tiuj pasioj. El tiaj Spiritoj estas kelkaj pli seriozaj, kiuj vidas kaj observas la aferojn de nia mondo, por instrui sin kaj perfektigi.

318. *Æu la ideoj de la Spiritoj sin modifas en la spirita mondo?*

“Jes, la ideoj sin forte modifas, proporcie kiel la Spirito estas malpli ligita al la materio. Li povas, æ kelkaj okazoj, longe konservadi siajn ideojn, sed la influo de la materio iom post iom malpliioas por sin plibonigi.”

319. *Se la Spirito jam vivis la spiritan vivon, antaŭ ol enkarniøi, kial do lia miro de lia reveno en la spiritan mondon?*

“Tio estas unuamomenta efiko kaj malklareco, sekvanta la vekioøn; poste li plene rekonsciiøas, laŭgrade, kiel revenas al li la memoro pri la pasinteco kaj kiel estingiøas la impresoj pri la surtera vivo.” (163 kaj sekvantaj.)

Solenoj memore de la mortintoj. Funebraj ceremonioj.

320. *Æu la Spiritojn tuŝas la memoro de tiuj, kiujn ili amis sur la Tero?*

“Multe pli, ol kiel vi pensas; tiu memoro pligrandigas ilian feliøon, se ili estas jam feliøaj; se ili estas malfeliøaj, gi estas senpezigilo.”

321. *Æu la tago de la Mortintoj havas por la Spiritoj ian pli solenan karakteron? Æu la Spiritoj sin pretigas por viziti la personojn, venantajn preøi æ iliaj mortrestaøoj?*

“La spiritoj respondas la alvokon de via penso, en tiu tago, kiel en la ceteraj tagoj.”

— *Æu en tiu tago ili venas renkonte al ni æ siaj tomboj?*

“Ili alkuras tien pli multnombre en tiu tago, ær pli da personoj ilin vokas; sed æiu venas pro siaj amikoj, ne pro la amaso de la indiferentuloj.”

— *Sub kiu formo ili sin prezentas en tiu loko, kaj kiel ni ilin vidus, en la okazo, se ili povus fariøi videblaj?*

“Sub la formo, en kiu ili estis konataj en sia vivo.”

322. *Æu la forgesitaj Spiritoj, tiuj, kies tombojn neniu vizitas, ankaŭ æestas malgraŭ tio, kaj sentas bedaŭron vidante, ke neniu amiko ilin memoras?*

“Kian valoron la Tero havas por ili? Nur per la koro ili povas esti altirataj. Se amo ilin ne alvokas al la Tero, ili jam havas nenion, kio ligus ilin al øi; ili havas æ si la tutan universon.”

323. *Æu vizito al lia tombo plezurigas la Spiriton pli ol hejma preø?*

“Vizito al tombo estas maniero montri, ke oni pensas pri la forestanta Spirito: øi estas bildo. Mi jam diris al vi: nur preø sanktigas la agon memori; ne gravas loko, se preøas koro.”

324. *Æu la Spiritoj de la homoj, al kiuj estas starigitaj statuoj aŭ monumentoj, æestas tiujn solenojn kaj æi tiujn plezure vidas?*

“Multaj æestas, kiam ili povas; sed ilin tuŝas malpli tiuj honoroj ol la memoro.”

325. *Kiel klarigi la deziron de kelkaj personoj, ke ili estu entombigitaj en difinitan lokon, prefere ol en alian? Æu ili pli volonte venus al tiu loko post sia morto? Kaj, æu tiu graveco, ligita al materiala aŭ estus signo de malsupereco de la Spirito?*

“Alligiteco de la Spirito al iuj lokoj: morala malsupereco. Al supera homo ne gravas unu loko sur la Tero pli ol alia. Æu li ne scias, ke lia animo iam kuniøos kun siaj amatoj, eæ se liaj ostoj kuŝas malproksime de ties ostoj?”

— *Æu la kolekto, en unu sama loko, de la mortrestaøoj de æiuj anoj de unu familio devas esti konsiderata io vanta?*

“Ne; øi estas pia kutimo kaj atesto pri simpatio al la personoj, kiujn oni amis; kvankam tiu kunigo malmulte gravas al la Spiritoj, øi estas tamen utila al la homoj: la memoroj estas pli intime kolektitaj.”

326. *Æu la animo, reveninta al la spirita vivo, estas tuŝata de la honoroj al øiaj mortrestaøoj?*

“Atinginte certan stadion, la Spirito jam ne portas la surterajn vantaĵojn kaj komprenas la bagatelecon de ĉiuj tiuj aferoj; sed, sciu, multaj Spiritoj, en la momentoj sekvantaj la materian morton, ekhavas grandan plezuron el la honoroj al ili farataj, aŭ tre ĝagreniĝas pro la forlaso de iliaj envolvaĵoj, ĉar ili ankoraŭ tenas kelkajn el la ĉimondaj konvencioj.”

327. Ĉu la Spirito alestas al siaj funebraj ceremonioj?

“Tio ofte okazas, sed kelkafoje li ne komprenas, kio fariĝas, se li ankoraŭ troviĝas konfuzita.”

— *Ĉu lin flatas la kolektiĝo de ĉeestantoj ĉe liaj funebraj ceremonioj?*

“Pli aŭ malpli, laŭ la sento, kiu alvenigas tiujn personojn.”

328. Ĉu la Spirito de homo ĵus mortinta ĉeestas la kunvenojn de siaj heredantoj?

“Preskaŭ ĉiam; Dio tiel volas, por lia instruo kaj por la puno de la kulpuloj. Tiam li taksas la valoron de iliaj certigoj pri estimo; ĉiuj sentoj estas malkaŝitaj antaŭ li, kaj lia elreviĝo, ĉe la senhonta avidegemo de tiuj, kiuj inter si distranĝas liajn havaĵojn, klarigas al li la sentojn de liaj heredantoj; sed, ties vico ankaŭ venos.”

329. Ĉu la instinkta respekto, kiun la homo, en ĉiuj tempoj kaj ĉe ĉiuj popoloj, havas por la mortintoj, rezultas de lia intuicio pri la estonta vivo?

“Ĉi estas natura sekvo de tiu intuicio; sen ĉi tiu, la respekto por la mortintoj estus neniel pravigebla.”

ÆAPITRO VII

REVENO AL LA ENKORPA VIVO

1. Unuaj fazoj de la reveno. – 2. Kuniøo de animo kun korpo. – Aborto. – 3. Moralaj kaj intelektaj kapabloj de la homo. – 4. Influo de la organismo. – Idioteco, frenezeco. – 6. Pri la infanaøo. – 7. Surteraj simpatioj kaj antipatioj. – 8. Forgeso pri la pasinteco.

Unuaj fazoj de la reveno

330. *Æu la Spiritoj konas la epokon, kiam ili denove enkarniøos?*

“Ili øin antaýsentas, same kiel blindulo sentas la fajron, al kiu li alproksimiøas. Ili scias, ke ili devas repreni iun korpon, same kiel vi scias, ke vi iun tagon mortos, sed ili ne scias, kiam tio okazos.” (166)

— *Æu do reenkarniøo estas io necesa al la spirita vivo, kiel morto al la korpa?*

“Certe, tiel estas.”

331. *Æu æiuj Spiritoj pensas pri sia reenkarniøo?*

“Kelkaj pri tio tute ne pensas, eæ øin ne komprenas; tio dependas de ilia grado da progreso. Por kelkaj, la necerteco pri sia estonteco estas puno.”

332. *Æu la Spirito povas pli- aý malplifruigi la momenton de sia reenkarniøo?*

“Li povas øin plifruigi, vokante øin per sia deziro; li povas anay øin malplifruigi, se li malkuraøas æ la

provo, ær ankaý en la rondo de la Spiritoj estas kelkaj timemaj kaj indiferentaj; sed tion li ne faras senpune: li suferos, kiel iu, kiu malkuraøas antaý medikamento, kiu povos lin resanigi.”

333. *Se iu Spirito opinius sin sufiaæ feliaa en meza pozicio æ la vagantaj Spiritoj kaj ne ambicius supreniri, æu li tiam povus senfine daýrigi tiun staton?*

“Ne senfine: progreso estas bezono, kiun la Spirito pli aý malpli frue sentos; æiuj devas evolui: jen æies destino.”

334. *Æu la kuniøo de animo kun iu korpo estas antaýdifinita, aý æu nur en la lasta momento tiu elekto estas farata?*

“La Spirito estas æiam antaýe asignita. Elektinte la provon, kiun li volas sperti, li petas enkarneon; nu, Dio, æion scianta kaj vidanta, jam antaýe sciis kaj vidis, ke tiu aý tiu alia animo kuniøos kun tiu aý tiu alia korpo.”

335. *Æu la Spirito rajtas elekti la korpon, al kiu li alligiøos, aý nur la specon de l' vivo, kiu utilos al li kiel provo?*

“Li povas ankaý elekti la korpon, ær la kondiaøj de tiu korpo povas esti provoj, kunhelpantaj por lia progreso, se li venkos la renkontotajn barojn; sed tiu elekto ne æiam dependas de li mem; tamen li povas peti.”

— *Æu la Spirito povus, æ la lasta momento, rifuzi ligiøi al la korpo, kiun li elektis?*

“Se li tion decidus, li suferus multe pli ol tiu, kiu estus peninta fari nenian provon.”

336. *Æu povus okazi, ke neniu Spirito volas enkarneøi en naskiøontan infanon?*

“Dio prizorgus tion. Devante naskiøi vivipova, la infano nepre ricevos animon; neniu estas kreita sen ia intenco.”

337. *Æu la ligiøo de Spirito al difinita korpo povas esti diktita de Dio?*

“Jes, same kiel la provoj precipe tiam, kiam la Spirito ankoraý ne kapablas al plenkonscia elekto. La

Spirito povas, por pekelpago, esti trudpelita ligiøi al la korpo de infano kiu, pro sia deveno kaj estonta pozicio en la mondo, eventuale estos por li punilo.”

338. *Se okaze pluraj Spiritoj sin prezentus por ekpreni saman korpon, kio decidus, kiu el ili la preferinda?*

“La sama korpo povas esti petata de pluraj Spiritoj; tiam, nur Dio decidas, kiu el ili estas la plej kapabla plenumi la mision, por kiu la infano estas destinita; sed, kiel mi jam diris, la Spirito estas elektita antaŭ la momento, kiam li devas ligiøi al la korpo.”

339. *Æu, æ la momento de sia enkarniøo, la Spirito estas konsternita, kiel æ sia elkarniøo?*

“Lia konsterno, æ la enkarniøo, estas multe pli granda kaj, precipe, pli daŭra. Per morto, la Spirito sin tiras de sklaveco; per naskiøo, li revenas en øin.”

340. *Æu la Spirito rigardas kiel solenan la momenton de sia enkarniøo? Æu li plenumas æi tiun agon, kiel aferon seriozan kaj gravan por li?*

“Li tiam troviøas kiel homo, eniranta en ðipon por danøera vojaøo kaj ne scianta, æ li renkontos la morton en la ondoj, kiujn li alfrontos.”

Vojaøanto, enþipiøante, scias la danøerojn, kiujn li riskas, sed li ne scias, æu la ðipo dronos; io sama okazas kun la Spirito: li konas la specon de suferoj, al kiuj li sin submetas, sed li ne scias æu li falos.

Kiel la morto de la korpo estas ia renaskiøo por la Spirito, tiel ankaŭ la reenkarniøo estas por li kvazaŭa morto aŭ, pli bone, ekzilo kaj malliberigo. Li lasas la spiritan mondon por la korpa mondo, kiel la homo lasas la korpan mondon por la spirita. La Spirito scias, ke li ja enkarniøos, kiel la homo scias, ke li nepre mortos; sed ambaŭ ekkonas tiujn faktojn nur æ la lasta momento, kiam sonas la difinita horo. Tiam, æ tiu kriza momento, konsterno ekposedas la Spiriton, kiel okazas al agonianta homo, kaj tiu konsterno daŭras øis la ilo de lia nova ekzistado estos tute elformita. La alproksimiøo de reenkarniøo estas ia speco de agonio por la Spirito.

341. *Æu la necerteco, en kiu la Spirito troviĝas pri la eventuala rezultato de la provoj, kiujn li faros en sia nova ekzistado, kaŭzas al li maltrankvilon antaŭ la enkarniĝo?*

“Tre grandan maltrankvilon, ĉar tiuj provoj igos lin malfrui aŭ progresi, laŭ la maniero, kiel li ilin plenumos.”

342. *Æu, en la momento de enkarniĝo, la Spirito estas akompanata de aliaj amikaj Spiritoj, kiuj aĉestas lian foriron el la Spiritita mondo, same kiel ili venas lin akcepti, kiam li tien revenas?*

“Tio dependas de la sfero, kie la Spirito loĝas. Se li estas en sfero, kie regas amo, la Spiritoj lin amantaj akompanas lin ĝis la lasta momento, kuraĝigas kaj eĉ ofte sekvas lin dum lia enkorpa vivo.”

343. *Æu la amikaj Spiritoj, nin sekvantaj en ĉi tiu vivo, estas tiuj, kiujn ni ofte en sonĝo vidas, kiuj manifestas al ni estimon kaj kiuj sin prezentas kun nekonataj mienoj?*

“Jes, ofte; ili vizitas vin, kiel vi vizitas la enkarcerigitajn.”

Kuniĝo de animo kun korpo. Aborto

344. *Æe kiu momento la animo kuniĝas kun la korpo?*

“Tiu kuniĝo ekestas en la sama momento de la embriigo, sed ĝi estas kompleta nur ĉe naskiĝo. Tuj de post la embriigo, la Spirito elektita por loĝi iun korpon, sin tenas ĉe tiu ĉi per fluideca ligilo, kiu ĉiam pli streĝiĝas ĝis la momento, kiam la infano venas en lumon; la krio, kiun tiam la ĵusnaskito ellasas, anoncas, ke tiu apartenas al la rondo de l’ vivantoj kaj de l’ servantoj de Dio.”

345. *Æu la ligiteco de Spirito al korpo estas definitiva, de post la momento de la embriigo? Æu dum tiu unua fazo la Spirito povus rezigni la korpon al li asignitan?*

“La ligiteco estas definitiva laŭ tio, ke alia Spirito ne povas anstataŭi tiun asignitan al tiu korpo; sed, ĉar

la ligiloj de tiu kuneco estas ankoraŭ tre malfortaj, tial ili facile ĵiriĝas kaj eĉ povas ĵiriĝi pro la volo de la Spirito, se ĉi tiu ĵaniĝas sian decidon fronte al la elektitaj provoj; sed, tiam, la infano ne vivos.”

346. Kion faras la Spirito, se la elektita korpo mortas antaŭ ol veni en lumon?

“Li elektas alian korpon.”

— *Kiu estas la utileco de tiuj tro fruaj mortoj?*

“Ili preskaŭ ĉiam havas kiel kaŭzon la neperfektaĵojn de la materio.”

347. Kiel utila povas esti al la Spirito enkarniĝo en korpon, kiu mortas malmultajn tagojn post sia naskiĝo?

“La estulo ne konscias pri la daŭro de sia ekzistado, kaj tial la morto apenaŭ valoras; preskaŭ ĉiam, kiel ni diris, tio estas provo por la gepatroj.”

348. Ĉu la Spirito antaŭscias, ke la elektita korpo ne havas probablecon vivi?

“Kelkafoje li scias; sed, se li ĉin elektis pro tiu sola motivo, tio signifas, ke li malkuraĝas antaŭ la provo.”

349. Kiam al la Spirito pro ia motivo malprosperas iu enkarniĝo, ĉu tiu ĉi estas tuj anstataŭita de alia ekzistado?

“Ne ĉiam tuj; la Spirito devas havi la tempon necesan al nova elekto, escepte se estis antaŭe decidite, ke li devos tuj reenkariniĝi.”

350. Ĉu povas okazi, ke, sin definitive liginte al iu infankorpo, kaj jam ne povante rompi sian promeson, la Spirito pentas sian elekton?

“Ĉu vi volas demandi, ĉu, kiel homo, li plendas pro sia vivo? Ĉu li dezirus, ke ĉi estu alia? jes; ĉu li bedaŭras sian elekton? ne; li ne scias, ke li faris tian elekton. La Spirito, en iu korpo, ne povas penti elekton, kiun li ne konscias; sed li povas trovi la ĵarĉon tro peza; kaj, se li ĉin kredas super liaj fortoj, jen li sin mortigas.”

351. Ĉu, dum la tempo de post embriĝo ĉi naskiĝo, la Spirito plene posedas ĉiujn siajn kapablojn?

“Pli aý malpli, laý la tempo da gravedeco, æar tiam li ankoraý ne estas enkarniøinta, sed nur alligita. Konfuzo komencas posedi la Spiriton jam de post la momento de la embriigo; tio avertas al li, ke alvenis la horo komenci novan ekzistadon. Tiu konfuzo æiam pliiøas øis la naskiøo: dum tiu intertempo, lia stato estas simila al tiu de enkarniøinta Spirito dum la dormado de l’ korpo. Proporcie kiel la horo de naskiøo alproksimiøas, liaj ideoj kaj lia memoro pri la pasinteco iom post iom forviþiøas; kiel homo, li jam tute ne konscias pri sia pasinteco, sed tiu memoro iom post iom revenas, kiam li estas denove en la spirita mondo.”

352. *Æu, en la momento de l’ naskiøo, la Spirito tuj reekhavas plene siajn kapablojn?*

“Ne; la kapabloj disvolviøas laýgrade, kun la organoj. Øi estas por li nova ekzistado, kaj li bezonas lerni uzi siajn ilojn: liaj ideoj revenas al li iom post iom, kiel okazas al homo, kiu, eliøinte el dormado, troviøas en pozicio malsama ol tiu, en kiu li kuþiøis la antaýan nokton.”

353. *Pro tio, ke la ligiteco de Spirito al korpo estas kompleta kaj definitiva nur post naskiøo, æu do ni konsideru feton animhava estaø?*

“La Spirito, øin devanta animi, troviøas ekster øi; sekve, øustadire, feto ne havas animon, æar enkarniøo estas ankoraý farota; tamen la Spirito jam estas ligita al la estaø, kiun li devas okupi.”

354. *Kiel klarigi la vivon en utero?*

“Øi estas, kia la vivo de vegetaø. La ido vivas tiam bestan vivon. La homo havas en si la bestan kaj la vegetan vivon, kiujn li kompletigas per la spirita.”

355. *Æu, kiel asertas la scienco, estas infanoj, kiuj jam en la patrina ventro, ne estas vivipovaj? Se estas tiel, por kiu celo tio okazas?*

“Tio ofte fariøas; Dio øin permesas, kiel provon, ne nur por la gepatroj, sed ankaý por la Spirito, difinita por tiu enkarniøo.”

356. *Æu el mortnaskitaj infanoj, kelkaj eble ne estis difinitaj por enkarniĝo de Spiritoj?*

“Jes, estas kelkaj, por kiuj neniu Spirito estis difinita: por tiuj, nenio devus elrealiĝi. Nur pro la gepatroj do tiu infano venis al la mondo.”

— *Æu tia estaĵo povas naskiĝi post laŭregula tempo?*

“Jes, kelkafoje, sed ĉi ne povas vivi.”

— *Æu ĉiu infano, postvivanta sian naskiĝon, havas nepre en si enkarniĝintan Spiriton?*

“Kio ĉi estus sen Spirito? Ĉi ne estus homo.”

357. *Kiaj estas por la Spirito la sekvoj de aborto?*

“Ĉi estas nula ekzistado, kiun li devas rekomenci.”

358. *Æu memvola aborto estas krimo, kiel ajn longa la tempo, pasinta de post la embriigo?*

“Malobeo je la leĝo de Dio estas ĉiam krimo. La patrino, aŭ iu alia persono, faros ĉiam krimon senigante je vivo idon antaŭ ties naskiĝo, ĉar tio malebligas al iu animo sperti la provojn, kies ilo estus la korpo de la naskiĝonto.”

359. *Æu, en la okazo, se la vivo de patrino estus en danĝero pro la naskiĝo de sia ido, estas krimo pereigi ĉi tiun por savi ĝin?*

“Estas preferinde pereigi la ankoraŭ ne ekzistantan estaĵon, ol tiun jam vivantan.”

360. *Æu estas pravigebla, ke oni konsideras feton tiel atentinda kiel la korpon de infano, postvivinta sian naskiĝon?*

“Vidu en ĉio ĉi la volon kaj faron de Dio; ne traktu malserioze aferojn, kiujn vi devas respekti. Kial ne respekti la kreaĵojn, kelkafoje nekompletajn laŭ la volo mem de Dio? Tio estas parto de Liaj projektoj, kiujn neniu rajtas prijuĝi.”

Moralaj kaj intelektaj kapabloj de la homo

361. *De kio venas la moralaj kapabloj de la homo, noblaj aŭ malnoblaj?*

“Tiuĵ estas la kapabloj de la Spirito, en lin enkarniøinta; ĵu pli pura estas la Spirito, des pli inklina al bono estas la homo.”

— *Æu, laýĵajne, el tio rezultas, ke en virta homo estas bona Spirito, kaj en malvirta homo estas malbona Spirito?*

“Jes; sed diru, prefere, neperfekta Spirito, por ke oni ne pensu, ke ekzistas eterne malbonaj Spiritoj, kiujn vi nomas demonoj.”

362. Kiu estas la karaktero de la individuoj, en kiujn enkarniøas ĝajpetolemaj kaj frivolaj Spiritoj?

“Tiuĵ homoj estas senpripensaj, ruzaj kaj, iafoje, malicaj.”

363. Æu la Spiritoj havas pasiojn aliajn ol la homajn?

“Ne, alie ili tion komunikus al vi.”

364. Æu la homo ricevas de sama Spirito siajn moralajn kaj intelektajn kapablojn?

“Certe, tiu estas la sama Spirito, kiu havigas al la homo tiujn kapablojn, laý sia rango. La homo ne enhavas du Spiritojn.”

365. Kial tre inteligentaj homoj – kio atestas, ke en ili estas Superaj Spiritoj – estas iafoje, samtempe, treege malvirtaj?

“Tio vidigas, ke la enkarniøinta Spirito ne estas sufiæe pura, kaj ke la homo cedas al la influo de aliaj pli neperfektaĵ Spiritoj. La Spirito suprenmarĵas per ĝradetaĵ paĵoj, sed lia progreso ne efektiviøas samtempe en æiuj direktoĵ; dum iu fazo li povas antaýeniri pri scio; dum alia, pri moralo.”

366. Kion ni pensu pri la opinio, laý kiu la intelektaj kaj moralaj kvalitoĵ de la homo estas rezultato de pluraj Spiritoj en lin enkarniøintaĵ, el kiuj æiuj havas iun specialan kapablon?

“Pripensante, oni ĵa rekonas, ke tio estas absurdo. La Spirito iam havos æiajn kapablojn; por povi progresi, li devas havi unu solan volon; se la homo estus kunmiks-

al^o el Spiritoj, unu sola volo ja ne ekzistus; ne estus en li individueco, æar, en la momento de l' morto, æiuj tiuj Spiritoj dispeliøus, kvazau bando da birdoj, forflugantaj el kaøo. La homo ofte plendas pro tio, ke li ne komprenas iujn aferojn, kaj tamen estas kurioze vidi, kiel li multigas la malfacila^ojn, kvankam li havas sub la mano klarigon tiel simplan, kiel naturan. Akcepti tiun opinionon estus preni efikon por kaýzo kaj pensi rilate al homo tion, kion la idolanoj pensadis rilate al Dio. La idolanoj kredis je tiom da dioj, kiom da fenomenoj ili observadis en la universo; sed, eæ en ilia medio, la saøaj vidis en tiuj fenomenoj nur efikojn kaýzatajn de unu sola Dio.”

La fizika kaj la morala mondoj prezentas al ni, en æi tiu rilato, multenombrajn punktojn por komparo. Oni kredis la plurecon de la materio, dum oni observadis nur supra^o la fenomenojn; hodiaý oni komprenas, ke tiuj tiel diversaspecaj fenomenoj povas ja esti nuraj modifoj de unu sola elementa materio. La pluraj kapabloj estas manifestøoj de unu sama kaýzo, nome la animo aý la enkarniøinta Spirito, kaj ne de pluraj animoj; tiel same, la sonoj de orgeno estas rezultato de l' sama aero, kaj ne de tiom da specoj de aero, kiom da eligitaj sonoj. El tia sistemo rezultus, ke, kiam iu homo perdas aý akiras iujn kapablojn, iujn inklinojn, æi tiu fakto estus kaýzita de la veno aý foriro de la Spiritoj, havantaj tiujn kvalitojn; tio farus el homo esta^oon kompleksan, sen individueco kaj do sen prirespondeco... Cetere, kontraýas tiun teorion la multenombraj manifestøoj, per kiuj la Spiritoj pruvas al ni sian personecon kaj identecon.

Influo de la organismo

367. Æu la Spirito, ligiøinte al korpo, identiøas kun la materio?

“La materio estas nura envola^o de la Spirito, kiel vesto rilate la korpon. La Spirito, ligiøinte al korpo, konservas la atributojn de sia spirita naturo.”

368. Æu la kapabloj de la Spirito sin manifestas tute libere de post lia ligiøo al korpo?

“La manifestiøo de liaj kapabloj dependas de la al li servantaj organoj; ili estas æiam malfortigitaj de la krudeco de l’ materio.”

— *Æu la materia envolvulo estas do malhelpo je la libera manifestiøo de la kapabloj de la Spirito, same kiel maldiafana vitro malhelpas la liberan disradiadon de lumo?*

“Jes; kiel tre maldiafana vitro.”

Ni povas ankoraý kompari la influon de la kruda materio de la korpo sur la Spiriton kun tiu de þlima akvo, kiu embarasas la movojn de korpo, naøanta en øi.

369. Æu la libera manifestiøo de la animkapabloj dependas de la amplekso de la organoj?

“La organoj estas iloj, per kiuj la animo praktikas siajn kapablojn; tiu praktikado dependas de la amplekso kaj de la perfekteco de tiuj organoj, same kiel la plenumo de iu laboro dependas de la taýgeco de la koncerna ilo.”

370. Æu oni povas dedukti de la influo de l’ organoj, ke ekzistas ia rilato inter la amplekso de la cerbaj organoj kaj tiu de la intelektaj kaj moralaj kapabloj?

“Ne konfuzu efikon kun ties kaýzo. La Spirito havas æiam la kapablojn, kiuj estas propraj al li; nu, ne la organoj estigas tiujn kapablojn, sed, kontraýe, la kapabloj neprigas la elvolviøon de la organoj.”

— *Æu la malsameco de kapabloj de la homoj dependas do nur de la nivelo de la Spirito?*

“Nur – ne estas la øusta vorto; la kapabloj de la Spirito, kiu povas esti pli aý malpli altranga, estas la principo de tiu malsameco; sed oni devas ankaý alkalkuli la influon de la materio, kiu pli aý malpli malfaciligas al la Spirito la praktikadon de siaj kapabloj.”

La Spirito, æ sia enkarniøo, kunportas iujn naturajn inklinojn; sed, se ni akceptas por æiu el ili respondan organon en la cerbo, la amplekso de tiuj organoj estus efiko, ne kaýzo. Se la kapabloj havus originon æ la organoj, la homo

estus do ia maĥino, sen libera volo kaj respondeco pri siaj agoj. Estus necese konsenti, ke la plej grandaj genioj, kleruloj, poetoj, artistoj, estas genioj nur pro tio, ke la hazardo havigis al ili specialajn organojn; el tio sekvas, ke, sen tiuj organoj, ili ne estus genioj kaj ke, kontraŭe, la lasta stultulo povus esti ia Newton, ia Vergilio aŭ ia Rafaelo, en la okazo, se li havus tiajn organojn. Tiaj supozoj estas ankoraŭ pli absurdaj, kiam aplikitaj al la moralaj kvalitoj.

Tiel, laŭ tia sistemo, se Vincento de Paŭlo estus dotita de la Naturo per tiu aŭ tiu alia organo, li estus krimulo; kaj al la plej granda krimulo mankus nur tiu organo, por ke li estu ia Vincento de Paŭlo. Se oni, kontraŭe, konsentas, ke la specialaj organoj – se tiuj okaze ekzistas – rezultas kaj elvolviĝas per la praktikado de la kapablo, kiel la muskoloj per ekzercado, ĉio do estas racie klara. Ni prenu ekzemplon, tiel veran, ke ĉi estas jam banala. Per iuj fizikaj signoj oni ekkonas drinkeman homon; aŭ li estas drinkema pro tiuj signoj, aŭ aŭ tiuj signoj elmontriĝas pro la drinkemo? Oni povas sekve aserti, ke la organoj ricevas la stampilon de la kapabloj.

Idioteco, frenezeco

371. Ĉu la opinio de homoj, kiuj pensas, ke la animoj de frenezuloj kaj idiotoj estas malsuperaj, havas ian bazon?

“Ne; frenezuloj kaj idiotoj havas homan animon, kiu estas ofte pli inteligenta, ol kiel vi supozas, kaj kiu suferas pro la netaŭgeco de la rimedoj, je kiuj ĉi disponas por sia komunikado, same kiel mutulo suferas pro tio, ke li ne kapablas paroli.”

372. Kiu estas la celo de la Providenco, kreante kompatindajn estulojn, kiaj la frenezuloj kaj idiotoj?

“La Spiritoj, loĝantaj korpojn de idiotoj estas Spiritoj pagantaj pro siaj kulpoj. Tiuj Spiritoj suferas pro la ŝenateco, en kiu ili estas tenataj, kaj pro la neebleco esprimi siajn sentojn per netaŭgaj aŭ difektitaj organoj.”

— *Æu do ne estas vere, ke la organoj ne influas sur la kapablojn?*

“Ni neniam diris, ke tia influo ne ekzistas; kontraŭe, la organoj havas tre grandan influon sur la manifestadon de l’ kapabloj; sed ili ne havigas la kapablojn: jen la diferenco. Lerta muzikisto per netaŭga instrumento ne povas bone ludi, sed el tio ne sekvas, ke li ne estas bona muzikisto.”

Estas necese distingi la normalan staton je la patologia stato. En la normala stato, la moralaj kvalitoj venkas la baron, kontraŭstaratan de la materio; sed, æ kelkaj okazoj la materio prezentas tian kontraŭstaron, ke la manifestiøoj de la animo estas øenataj aŭ kripligitaj, kiel æ idioteco kaj frenezeco; tiuj estas patologiaj aferoj, kaj en æ tiu okazo, æar la animo ne øuas sian plenan agliberecon, tial la homa leøo mem ne konsideras la individuon responda por sial agoj.

373. Kiu povas esti la merito de ekzistado, por estuloj, kiuj, kiel la idiotoj kaj frenezuloj, ne povas progresi pro tio, ke ili estas nekapablaj fari bonon aŭ malbonon?

“Tia stato estas pekelpago, altrudita al ili pro la misuzo, kiun ili faris el iuj kapabloj; øi estas haltotempo.”

— *Æu la korpo de idioto povas do enhavi Spiriton, kiu eble animis, en antaŭa ekzistado, geniulon?*

“Jes; genio estas iafoje malfeliæego, kiam misuzata.”

La morala supereco ne æiam estas proporcia al la intelektita, kaj plej eminentaj geniuloj eble devas pagi multajn kulpojn; el tio ofte venas ekzistado malsupera ol tiu, kiun ili jam vivis, kaj tia ekzistado estas por ili fonto de suferoj. La malhelpoj, kiujn la Spirito renkontas, kontraŭ liaj manifestiøoj, estas kiel katenoj, paralizantaj la movojn de fortika viro. Oni povas diri, ke frenezulo kaj idioto estas kriplaj je la cerbo, kiel lamulo je la kruroj kaj blindulo je la okuloj.

374. Æu idioto, en sia stato kiel Spirito, konscias sian mensan staton?

“Jes, ofte; li komprenas, ke la malhelpoj, rigidigantaj lian menson, estas provo kaj puno.”

375. Kiu estas la situacio de la Spirito dum frenezeco?

“En sia libera stato, la Spirito ricevas rekte ĉiajn impresojn kaj ankaŭ rekte agas sur la materion; sed, kiam enkarniĝinta, li troviĝas en tute malsamaj kondiĉoj kaj estas devigita tion fari per specialaj organoj. Se ĉiuj aŭ kelkaj el la tiacelaj organoj estas difektitaj, lia agado kaj lia sentemo, kiom tiuj dependas de la organoj, estas do interrompitaj. Se li perdas siajn okulojn, li blindiĝas; se li perdas la aŭdorganon, li surdiĝas, ktp. Prezentu al vi nun, ke la organo, direktanta la efikojn de intelekto kaj de volo, estas parte aŭ tute difektita aŭ modifita: vi facile komprenos, ke la Spirito, ne havante sub sia dispono aliajn ilojn, ol nekompletajn aŭ kriplajn organojn, vivas en konfuzo, kiun li intime sentas kaj plene konscias, sed kiun li ne kapablas forigi.”

— *Ĉu do ne la Spirito, sed la korpo, estas difektita?*

“Jes; sed oni ne malatentu la fakton, ke, se la Spirito agas sur la materion, ĉi tiu, ĉis certa grado, reagas sur lin, kaj ke la Spirito povas momente esti impresita de la difekto de la organoj, kiujn li uzas por sia manifestiĝo kaj ricevo de impresoj. Povas okazi, ke, kun la kresko de la tempo, kiam frenezeco longe daŭras, la ripetado de l' samaj agoj fine havas sur la Spiriton influon, el kiu li liberiĝos nur post plena forigo de ĉia materia impresio.”

376. Kiel klarigi, ke frenezeco iafaje altrenas homon al memmortigo?

“La Spirito suferas pro sia ĝenateco kaj pro la nekapablo sin libere manifesti, kaj tial li serĉas en la morto la rimedon rompi siajn katenojn.”

377. Ĉu la Spirito de frenezulo sentas, post la morto, la efikon de l' difekto de siaj kapabloj?

“Li povas tion senti dum iom da tempo, ĉis li estos tute for de la materio, same kiel iu, ĉe sia vekigo, sentas,

ankoraŭ kelkan tempon, la konfuzon, en kiun la dormado lin dronigis.”

378. Kiel la difekto de la cerbo povas reefiki sur la Spiriton post la morto?

“Tio estas memoro; ia premsonøo subigas la Spiriton, kaj, æar tiu æi ne komprenis æion, kio fariøis dum lia frenezeco, tial la restarigo de liaj ideoj æiam postulas iom da tempo; pro tio, ju pli daŭra estis frenezeco dum la vivo, des pli longa estas ankaŭ tiu konsterno, tiu ønateco post la morto. Kvankam jam for de la korpo, la Spirito tamen ankoraŭ sentas kelkatempe la impreson de siaj ligiloj.”

Pri la infanaøo

379. Æu la Spirito, animanta korpon de infano, estas tiel elvolviøinta, kiel tiu de matura homo?

“Li povas esti ankoraŭ pli, se li staras sur pli alta nivelo; nur la neperfekteco de la organoj malhelpas lian manifestiøon. Li agas laŭ la ilo, per kiu li povas ion fari.”

380. Sen konsidero pri la malhelpoj, kiujn la neperfekteco de la organoj starigas kontraŭ lia libera manifestiøo, æu la Spirito de infaneto pensas kiel infano aŭ kiel matura homo?

“Dum infanaøo, estas nature, ke la organoj de la intelekto, æar ne disvolviøintaj, ne povas havigi al la Spirito la tutan intuicion de plenaøulo; efektive, la intelekto de infano estas tre malgranda, øis la jaroj maturigas øian prudenton. La konsterno, sekvanta enkarniøon, ne æesas subite æe naskiøo: øi malaperas nur iom post iom kon la elvolviøo de la organoj.”

Subtenas æi tiun respondon jena observata fakto: la sonøoj de infano ne havas la karakteron de tiuj de plenaøulo; la objekto de øiaj sonøoj estas preskaŭ æiam infaneca, kio estas signo de la speco de zorgoj de øia Spirito.

381. *Kiam infano mortas, æu ties Spirito rericevas tuj sian antaŭan viklecon?*

“Tiel devas esti, æar li estas tiam liberigita el la karna envolvado; tamen li reekhavas sian antaŭan mensklarecon nur tiam, kiam tiu disiĝo estas elfarita, tio estas, tiam, kiam jam ekzistas nenia ligiteco inter Spirito kaj korpo.”

382. *Æu la enkarniĝinta Spirito suferas, dum infanaĝo, pro la embaraso al li kaŭzata de l' neperfekteco de la organoj?*

“Ne; tiu stato estas necesa; ĉi estas natura kaj konforma al la projektoj de la Providenco; ĉi estas ripozperiodo por la Spirito.”

383. *Por kio servas al la Spirito trapasi infanaĝon?*

“Æar la Spirito enkarniĝas celante perfektigi, en tiu periodo li estas plej influebla de la impresoj, kiujn li ricevas kaj kiuj povas helpi lian progreson kune kun la personoj, al kiuj estas komisiita la edukado de la infano.”

384. *Kial la unuaj krioj de ĉiunaskito esprimas doloron?*

“Por veki la intereson de ĉia patrino kaj la zorgojn, kiujn ĉi bezonas. Æu vi ne opinias, ke, se ĉiaj krioj esprimus nur ĉojon, tiam, kiam ĉi ankoraŭ ne kapablas paroli, oni do ne tre atentus ĉiajn bezonojn? Admiru, en ĉio la saĝecon de l' Providenco.”

385. *De kio venas la ĉanĝo de karaktero en iuj aĝoj, precipe æ la fino de maturiĝo? Æu tio estas ia aliĝo de la Spirito?*

“Okazas, ke la Spirito reprenas sian naturon kaj sin montras tia, kia li estis.

“Vi ne konas la sekreton, kiun la infanoj kaŝas en sia senmaliceco; vi ne scias, kio ili estas, kio ili estis, kio ili estos; kaj tamen vi sentas por ili amon kaj korinklinon, kiel se ili estus parto de vi mem, en tia grado, ke amo de patrino al siaj idoj estas konsiderata la plej granda amo, kiun iu estulo povas porti por alia

estulo. De kio venas tiu dolæa sindonemo, tiu milda korinklino, kiujn eæ fremdaj personoj sentas por infanoj? Æu vi scias? Ne; mi do tion klarigos al vi.

“Infanoj estas kreitoj, kiujn Dio irigas al novaj ekzistadoj; kaj, por ke ili ne akuzu Lin pro troa severece, Li tial havigas al ili æiujn aspektojn de senkulpeco. La malbonfaroj de eæ malica infano trovas senkulpigon en la nekonscio de øiaj agoj. Tiu simplanimeco ne estas reala supereco rilate la antaŭan staton de la infano; ne: øi estas la bildo de tio, kio ili devus esti, kaj, se ili tiaj ne estas, sur ilin solajn falos la koncerna puno.

“Sed, ne nur pro ili Dio havigis al infanoj tian mienon; ankaŭ, kaj precipe, pro la gepatroj, kies amo estas necesa al la malforteco de la idoj; tiu amo treege malpliøus æe neobeema kaj malafabla karaktero; sed, opiniante, ke ili estas bonaj kaj mildaj, la gepatroj dediæas al ili sian tutan koron kaj ilin superþutas per plej delikataj zorgoj. Sed, kiam la idoj jam ne bezonas tiajn protekton kaj helpon, al ili malavare donatajn dum dek-kvin aŭ dudek jaroj, tiam ilia reala, individua karaktero plene kaj nude reaperas: øi restas ankoraŭ bona, se øi estis esence bona, sed øi æiam elmontras nuancojn, kaþitajn dum la frua infanaøo.

“Kiel vi vidas, Dio kondukas æion sur la plej bona vojo; kaj, kiam oni havas puran koron, la klarigo de æi tiuj aferoj estas facile konceptebla.

“Efektive, pripensu, ke la Spirito de infano, naskiøinta sur la Tero, eble venis de mondo, kie li ekhavis kutimojn tute malsamajn ol la viaj; kiel vi volus, ke troviøu en via rondo tiu nova estulo, kunportanta pasiojn tiel malsamajn ol la viaj, havanta inklinojn kaj gustojn tute kontraŭajn al la viaj? Kiel vi volus, ke li eniøu en viajn vicojn, krom per la rimedoj disponigitaj de Dio, tio estas, tra la kribrilo de la infaneco? En æi tiu fazo kunmiksiøas æiuj pensoj, karakteroj kaj varioj de estuloj naskitaj en tiu multego da mondoj, en kiuj la kreitoj evoluas. Vi mem, mortinte, troviøas en kvazaŭa infanaøo, meze de

novaj fratoj; kaj en via nova ekstertera ekzistado, vi nescias la morojn, kutimojn kaj rilatojn en tiu por vi nova mondo; malfacile vi parolos lingvon, al kiu vi ne estas al kutimiĝintaj, lingvon, kiu estas pli viva, ol kia estas hodiaŭ via penso. (319)

“Infanaĵo havas ankoraŭ alian utilecon: la Spiritoj eniras la enkorpan vivon nur por sin perfektigi, por sin plibonigi; la malforteco de la plej frua infanaĵo faras ilin flekseblaj, inklinaj akcepti la konsilojn de la spertuloj kaj de tiuj, kiuj devas ilin progresigi; tiam, oni povas reformi iliajn karakterojn kaj bridi iliajn malbonajn inklinojn: jen la devo, kiun Dio konfidis al la gepatroj, plej sankta misio, por kiu ĉi tiuj devos iam respondi.

“Sekve, infanaĵo estas ne nur utila, necesa, neforigebla, sed ankaŭ natura sekvo de la leĝoj, kiujn Dio kreis kaj laŭ kiuj iras la universo.”

Surteraj simpatioj kaj antipatioj

386. *Ĉu du homoj, kiuj sin reciproke konis kaj amis, povas denove renkontiĝi en alia enkorpa ekzistado kaj rekonu unu la duan?*

“Rekoni unu la duan, ne; sed sin reciproke altiri, jes; multaj intimaj amikrilatoj, fonditaj sur sincera korinklino, havas ne alian kaŭzon. Du homoj reciproke alproksimiĝas pro ĉajne hazardaj cirkonstancoj, sed, vere, pro la altiro de du Spiritoj, *serĉantaj unu la duan en la homamaso.*”

— *Ĉu estus por ili pli agrable, se ili sin reciproke rekonus?*

“Ne ĉiam; la memoro pri la pasintaj ekzistadoj kunportus malutilon multe pli gravan, ol kiel vi supozas. Post la morto ili sen reciproke rekonos kaj scios la tempon, kiun ili pasigis kune.” (392)

387. *Ĉu simpatio havas ĉiam kiel komencon ian antaŭan konatecon?*

“Ne; du Spiritoj, konvenantaj unu al la dua, sin reciproke seræas kvazaý instinkte, eæ se ili ne interkonat-aøis kiel homoj.”

388. *Æu niaj þajne hazardaj renkontoj kun iuj personoj ne estas ankaý efiko de ia speco de simpatriatoj?*

“Estas inter la pensohavaj estuloj ligiloj, kiujn vi ankoraý nekonas. Magnetismo estas la piloto de tiu scienco, kiun poste vi pli bone komprenos.”

389. *El kio naskiøas la instinkta abomeno, kiun oni eksentas, æ la unua rigardo, kontraý iuj homoj?*

“Antipatioj inter Spiritoj, kiuj sin reciproke divenas kaj rekonas, ne parolante unu al la dua.”

390. *Æu la instinkta antipatio estas æiam signo de malbona naturo?*

“Du Spiritoj ne estas nepre malbonaj nur pro tio, ke ili ne simpatias unu la duan; antipatio povas deveni de nesimileco de pensoj; sed laýgrade, kiel la Spiritoj altiøas, tiuj diferencoj estingiøas kaj antipatio malaperas.”

391. *Æu antipatio inter du personoj burøonas unue en tiu, kies Spirito estas la pli malbona, aý la pli bona?*

“Æe ambaý, sed kaýzoj kaj efikoj estas malsamaj. Malbona Spirito antipatias æiun, kiu povas lin juøi kaj senmaskigi; vidante iun, je la unua fojo, li tuj eksentas, ke tiu persono lin malþatos; lia forpuþo fariøas malamo, ½aluzo, kaj sufloras al li la deziron fari al tiu persono malbonon. La bona Spirito sentas naýzon kontraý la malbona, æar li scias, ke æi tiu lin ne komprenos kaj ke ili ne havas komunajn sentojn; sed, forta pro sia supereco, li ne portas malamon nek ½aluzon kontrau la malbona: æi tiun li nur evitas kaj bedaýras.”

Forgeso pri la pasinteco

392. *Kial la enkarniøinta Spirito perdas memoron pri sia pasinteco?*

“La homo ne povas nek devas æion scii; Dio, per Sia saøeco, tiel volas. Sen la vualo, kaþanta al li iujn

aferojn, la homo estus kvazaŭ blindigita, kiel iu, kiu subite transpasus de mallumo en lumon. *Per la forgeso de sia pasinteco, li pli bone konservas sian memon.*"

393. *Kial la homo, devas respondi por faroj, kaj kiel li povas elaĉeti kulpojn, kiujn li ne memoras? Kiel profiti sian sperton, akiritan dum ekzistadoj falintaj en forgeson? Estus kompreneble, ke la suferoj estus por li leciono, se li memorus ties kaŭzojn; sed, ĉar tia memoro ne ekzistas, tial ĉiu ekzistado estas kvazaŭ la unua kaj, ankaŭ, tial, li ĉiam denove komencas vivi. Kiel konformigi tion al la justeco de Dio?*

"En ĉiu nova ekzistado la homo posedas pli da inteligenteco kaj pli klare povas distingi bonon de malbono. Kiu estus lia merito en la okazo, se li memorus sian tutan pasintecon? Kiam la Spirito revenas al sia primitiva vivo (la spirita vivo), lia tuta pasinta vivo disvolviĝas antaŭ li: li vidas la erarojn, kiujn li faradis kaj kiuj estas la kaŭzo de lia suferado, kaj tion, kion li povus esti farinta por ilin eviti: li komprenas la justecon de sia pozicio kaj serĉas, tiam, ekzistadon, en kiu li povos plibonigi tiun finitan. Li penas ricevi suferojn similajn al tiuj, kiujn li jam spertis, aŭ la luktojn, kiujn li opinias plej taŭgaj por lia progresado, kaj petas la Superajn Spiritojn, ke ili helpu lin ĉe lia nova tasko; ĉar li scias, ke la Spirito, elektita kiel lia gvidanto dum tiu nova ekzistado, penas igi lin kompensi siajn erarojn, inspirante al li ian *intuicion* pri tiuj eraroj. Pro tiu intuicio mem vi instinkte rezistas kontraŭ krima penso aŭ deziro, vin ofte subite atakanta; plej ofte vi atribuas tiun reziston al la principoj, kiujn vi ricevis de viaj gepatroj; tamen vere ĉi estas voĉo de via konscienco, voĉo, kiu estas memoro pri via pasinteco, voĉo avertanta vin, ke vi ne falu denove, ke vi ne refaru samajn erarojn. Se la Spirito, paŝanta en tiu nova ekzistado, kuraĝe elportas kaj superas siajn provojn, li plinobliĝas kaj estas promociita en la hierarkio de la Spiritoj, kiam li revenas en ilian rondon."

Se, dum la enkorpa vivo, ni ja ne tute klare memoras, kio ni estis, kaj la bonon aŭ malbonon, kiujn ni faris dum antaŭaj ekzistadoj, pri ĉio ni havas almenaŭ ian intuicion. Niaj instinktaj inklinoj estas memoro pri la pasinteco; kontraŭ tiuj inklinoj nia konscienco, kiu estas nia deziro ne plu fari samajn erarojn, admonas nin rezisti.

394. *Ĉu, en la mondoj progresintaj pli ol la nia, en tiuj, kie la Spiritojn ne turmentas fizikaj bezonoj aŭ malsanoj, kiaj la niaj, la homoj komprenas, ke ili estas pri feliĉaj ol ni? Feliĉo, ĝenerale dirate, estas relativa; ni ĝin sentas, komparante ĝin kun malpli feliĉa stato. Ĉar kelkaj el tiuj mondoj, kvankam pli bonaj ol nia, ne estas ja perfektaj, tial iliaj loĝantoj nepre havas motivojn por aĝgrendoj propraj al tiu medio. Ĉe ni, riĉulon ne maltrankviligas materialaj bezonoj, kiel malriĉulon; tamen li estas ja turmentata de zorgoj, kiuj maldolĉigas al li la vivon. Nu, mi demandas, ĉu, en sia pozicio, la loĝantoj en tiuj mondoj ne opinias sin tiel malfeliĉaj kiel ni, kaj ĉu ili ne lamentas pro sia sorto, ĉar, efektive, ili ne memoras ian pli malaltan ekzistadon por fari komparon?*

“Al tio estas necese doni du malsamajn respondojn. El tiuj mondoj, pri kiuj vi parolas, estas kelkaj, kies loĝantoj tre klare kaj precize memoras siajn pasintajn ekzistadojn; vi komprenas, ke tiuj estuloj povas kaj scias taksati la feliĉon, kiun Dio permesas al ili ĝui; sed estas aliaj mondoj, kies loĝantoj, starantaj, kiel vi diras, en kondiĉoj pli bonaj ol viaj, ne havas malpli da aĝgrendoj, eĉ ne malpli da malfeliĉaĵoj; tiuj ne taksas sian feliĉon, ĉar ili ne memoras ankoraŭ pli malfeliĉan staton. Tamen, se ili ĝin ne taksas kiel homoj, ili ĝin taksas kiel Spiritojn.”

Ĉu tiu forgeso pri la pasintaj ekzistadoj, precipe tiam, kiam ili estis penigaj, ne estas io providenca, en kio elmontriĝas la Dia saĝeco? Nur en la superaj mondoj, kie la memoro pri la malfeliĉaj ekzistadoj estas nur malbela sonĝo, ili estas revokataj. Ĉu, en la malsuperaj mondoj, la unuaj malfeliĉaĵoj ne estus pli akrigitaj per la memoro pri ĉiuj, kiujn ni jam elportis? Ni do konkludu, ke ĉio, kion Dio faris,

estas bone farita, kaj ke ne koncernas nin kritiki Liajn faritaĵojn nek diri la manieron, en kiu Li devus direkti la universon.

La memoro pri niaj antaŭaj individuecoj kunportus tre gravajn malutilojn; ĉi povus, ĉe iuj okazoj, nin treege humiligi; ĉe aliaj, flamigi nian fieron kaj, tial, bridi nian liberan volon. Dio donis al ni, por nia perfektio, tion ĉuste necesan kaj sufiĉan, nome la voĉon de l' konscienco kaj niajn instinktajn inklinojn; Li forprenis de ni nur tion, kio povus nin malutili. Ni ankoraŭ aldiru, ke, se ni memorus niajn antaŭajn farojn, ni do ankaŭ memorus tiujn de aliulo, kaj ke tiu ekono povus plej malagrabla efiki sur la sociaj interrilatoj; ĉar nia pasinteco ne ĉiam havigas al ni motivojn por gloro, tial ni ofte devas ĉoĵi, ke vualo estas sternita sur ĉi. Tio akordas perfekte kun la doktrino de la Spiritoj pri la mondoj superaj ol nia. En tiuj mondoj, kie regas nur bono, la memoro pri la pasinteco estas neniom dolora, kaj tial iliaj loĝantoj memoras siajn antaŭajn ekzistadojn, kiel ni memoras tion, kion ni faris hieraŭ. Ilia vivo en la malsuperaj mondoj, kiel ni diris, estas por ili nenio pli ol malbela sonĉo.

395. *Ĉu ni povas ekhavi iujn informojn pri niaj antaŭaj ekzistadoj?*

“Ne ĉiam. Tamen kelkaj homoj scias, kio ili estis kaj kion ili faris; se estus al ili permesite tion diri, ili konigus kuriozajn aferojn pri sia pasinteco.”

396. *Kelkaj personoj kredas, ke ili neprecize memoras ian nekonatan pasintan tempon, kiu sin prezentas al ili kiel forpasanta sonĉobildo, kiun oni vane penas kapti. Ĉu tiu ideo ne estas nura iluzio?*

“Iafoje ĉi estas reala, sed preskaŭ ĉiam iluzio, kontraŭ kiu oni devas sin gardi, ĉar ĉi povas esti efiko de superekscitita imagpovo.”

397. *Ĉu, en la enkorpaj ekzistadoj pli altaj ol la nia, la memoro pri antaŭaj ekzistadoj estas pli ĉusta?*

“Jes; ju malpli materieca estas la korpo, des pli bone oni memoras. La memoro pri la pasinteco estas pli klara ĉe la loĝantoj de superordaj mondoj.”

398. *Ĉar la instinktaj inklinoj de la homo estas memoro pri lia pasinta tempo, ĉu tial sekvas, ke, studante tiujn inklinojn, li povas ekkoni la erarojn, kiujn li faris?*

“Sendube, ĉis certa grado; sed estas necese alkalkuli la eventualan pliboniĝon de la Spirito kaj la decidojn, kiujn li prenis dum sia vagado en la spaco; la nuna ekzistado povas esti multe pli bona ol la antaŭa.”

— *Kaj, ĉu ĉi povas esti pli malbona? Tio estas, ĉu la homo povas, en iu ekzistado, fari erarojn, kiujn li ne faris dum sia antaŭa ekzistado?*

“Tio dependas de la nivelo de lia Spirito; se ĉi tiu ne kapablas venki la provon, li do povas esti kondukata al novaj eraroj, kiuj rezultas el la elektita pozicio; sed, entute, tiuj eraroj elmontras prefere haltostaton ol postenpaŝon, ĉar la Spirito povas antaŭenmarŝi aŭ halti, neniam inversiri.”

399. *Ĉar la sortovicoj de la enkorpa vivo estas samtempe elaĉeto de la pasintaj eraroj kaj provoj por la estonteco, ĉu tial sekvas, ke, el la speco de tiuj sortovicoj, oni povas dedukti la specon de la antaŭa ekzistado?*

“Tre ofte, ĉar ĉiu estas punata laŭ sia peko; tamen ne prenu tion kiel absolutan regulon; la instinktaj inklinoj estas pli certa signo, ĉar la provoj, kiujn la Spirito spertas, rilatas tiel kun la estonteco, kiel kun la pasinteco.”

Atinginte la limtempon difinitan de la Providenco por lia vaga vivo, la Spirito elektas mem la provojn, al kiuj li volas sin submeti, por plirapidigi sian progreson; tio estas, li elektas la specon de ekzistado, kiun li opinias plej taŭga por tiu celo; tiuj provoj ĉiam rilatas kun la eraroj, kiujn li devas kompensi. Se li venkas, li altiĝas; se li falas, li devas rekomenci.

La Spirito ĉiam mastras sian liberan volon; dank'al tiu libereco, li, en sia spirita stato, elektas la provojn de sia enkorpa vivo, kaj, en homa korpo, li prenas siajn decidojn, por bono aŭ por malbono. Rifuzi al la homo la liberan volon estus redukti lin al maŝino.

De kiam li reeniras la enkorpan vivon, la Spirito perdas provizore memoron pri siaj antaŭaj ekzistadoj, kiel se ia vualo ilin kaŭsus; tamen li iafoje ilin neprecize konscias, kaj, æ iuj cirkonstancoj, ili povas ja esti malkaŭsitaj al li; sed tio okazas nur laŭ la volo de Superaj Spiritoj, kiuj tion faras propramove, por utila celo, kaj neniam por kontentigo de vanta scivolemo.

La estontaj ekzistadoj povas en nenia ajn okazo esti konigitaj pro tio, ke ili dependas de la maniero, kiel estas plenumata la nuna ekzistado, kaj de la posta elekto de la Spirito.

La forgeso pri la faritaj eraroj ne estas malhelpo al la plibonigo de la Spirito, æar, kvankam æi tiu ilin ne øuste memoras, tamen la fakto, ke li, en sia tempo de vagado, konis tiujn erarojn, kaj lia decidita deziro ilin elpagi, lin intuicie gvidas kaj inspiras al li la penson, kontraŭstari la malbonon; tiu penso estas la voøo de lia konscienco, kaj por tio li estas helpata de sindonaj Spirito, se li obeas ties bonajn inspirojn.

Kvankam la homo ne detale konas siajn agojn dum siaj antaŭaj ekzistadoj, li tamen æiam povas scii, pri kia speco de eraroj li kulpas kaj kiu estis ties æefa karaktero. Li nur studu sin mem, kaj li povas ekscii, kio li estis, ne laŭ tio, kio li estas, sed laŭ siaj inklinoj.

La sortovicoj de la enkorpa vivo estas samtempe puno pro la pasintaj eraroj kaj provoj por la estonteco. Ili nin plipurigas kaj altigas, se ni ilin nur elportas kun rezignacio kaj sen murmuro.

La speco de la sortoøanøoj kaj provoj, kiujn ni spertas, povas ankaŭ klarigi al ni, kio ni estis kaj kion ni faris, same kiel, sur la Tero, ni taksas la kulpecon de krimulo laŭ la puno, kiun la leøo diktas al li. Tiel, fierulo ricevos, kiel humiligan punon, subalternan ekzistadon; avarulo kaj riaulo, misuzinta siajn havaøojn, estos punitaj per mizero; tiu, kiu estis nehumana kontraŭ siaj similuloj, per kruelaøoj; tirano, per sklaveco; malbona filo, per sendankeco de siaj idoj; maldiligentulo, per peza laborado, ktp.

ÆAPITRO VIII

LIBERIØ DE LA ANIMO

1. La dormo kaj la sonøoj. – 2. Spiritaj vizitoj inter vivantaj personoj. – 3. Kaþita transiøo de la penso. – 4. Letargio, katalepsio; þajnaj mortoj – 5. Somnambulismo – 6. Ekstazo. – 7. Duobla vidado. – 8. Teoria resumo pri somnambulismo, ekstazo kaj duobla vidado.

La dormo kaj la sonøoj

400. *Æu enkarneinta Spirito restadas volonte en sia korpa envolvø?*

“Tio estas kiel demandi, æu malliberulo volonte restadas en karcero. Enkarneinta Spirito senæese sopiras je libereco, kaj, ju pli maldelikata estas lia envolvø, des pli forte li deziras øin forlasi.”

401. *Æu la animo ripozas dum dormo, kiel la korpo?*

“Ne; la Spirito neniam estas neaktiva. Dum dormo malstrexiøas la ligiloj, lin tenantaj æ la korpo, kaj, ær tiu æ, en tiuj momentoj, ne bezonas la animon, tial la Spirito traflugas la spacon kaj pli rekte kontaktas kun aliaj Spiritoj.”

402. *Kiel ni povas konstati la liberecon de la Spirito dum dormo?*

“Per la sonøoj. Kредu, ke, kiam la korpo ripozas, la Spirito havas pli da kapabloj, ol dum maldormo; li

memoras sian pasintecon kaj, iafoje, antaŭvidas sian estontecon; li ekhavas pli grandan povon kaj kapablas komuniki kun aliaj Spiritoj, *tiel en ĉi tiu, kiel en alia mondo*. Vi diras kelkafoje: mi havis strangan sonon, teruran sonon, sed sen ia verŝajno; vi eraras: tia sono estas ofte memoro pri lokoj kaj aĵoj, kiujn vi jam vidis aŭ iam vidis. Ĉar la korpo estas malvigligita, tial la Spirito penas ĉiri la ligilojn kaj komencas esploradon de la pasinta kaj de la estonta tempo.

“Kompatindaj homoj, vi, kiuj tiom malmulte konas la plej ordinariajn fenomenojn de la vivo! Vi opinias vin instruitaj, dum la plej vulgaraj aferoj vin embarasas! Vi ankoraŭ ne scias respondi jenajn tiel simplajn demandojn, kiujn al vi prezentas infanoj: kion ni faras, dormante? Kio estas sonoj?”

“La dormo parte liberigas la animon el la korpo: kiam oni dormas, oni troviĝas, dum kelkaj momentoj, en stato, en kiu oni daŭre restadas post morto. La Spiritoj, kiuj, ĉe la morto, tuj liberiĝas de la materio, havis, dum la vivo, saĝajn sonojn; dum dormado, ili iras renkonte al estuloj superaj ol ili, kaj kun tiuj ili vojaĝas, interparolas kaj sin instruas; ili eĉ kunhelpas por verkoj, kiujn, post morto, ili trovas jam finitaj. Ankaŭ tio devas instrui vin ne timi la morton, ĉar vi mortas aŭtage, kiel asertis sankta viro.

“Tio validas rilate la altrangajn Spiritojn; la granda plimulto de la Spiritoj enkarniĝintaj sur la Tero, tiuj, kiuj, ĉe la momento de l' morto, restas longajn horojn konsternitaj kaj senkonsilaj – pri kio ili mem ofte parolas al vi –, tiuj, dum dormo, iras al mondoj pli malaltaj ol la Tero, al kiuj malnovaj amikoj ilin vokas, aŭ al plezuroj pli malnoblaj ol tiuj, kiujn ili ĉi tie trovas; ili iras sorbi doktrinojn pli trivialajn, pli abomenajn, pli malutilajn, ol tiuj praktikataj de ili ĉe vi. La origino de simpatio inter la terloĝantoj kuŝas ĝuste sur tiu fakto, ke, vekigante, oni sin sentas alligita per la koro al tiuj,

kun kiuj oni ^{ĉu} pasigis ok aŭ naŭ horojn da feliĉo aŭ plezuro. Kio ankaŭ klarigas neforigeblajn antipatiojn inter la homoj estas tio, ke ni intime scias, ke la antipatiataj personoj havas konsciencon alian ol la nia, ĉar ni konas tiujn personojn, eĉ se neniam antaŭe ni ilin vidis per niaj okuloj mem. Tio ankoraŭ klarigas nian indiferecon, ĉar al iu ne interesas novaj amikoj, kiam li scias, ke aliaj homoj lin amas kaj al li sin donas. Resume, dormo havas sur la vivon influon pli grandan, ol vi supozas.

“Per dormo la enkarniĝintaj Spiritoj ĉiam kontaktas kun la spirita mondo; ĉuste pro tio la Superaj Spiritoj konsentas, sen tro granda malvolonto, enkarniĝi sur la Tero. Dio volis, ke, dum sia kontakto kun la malvirto, ili povu iri refreŝiĝi ĉe la fonto de bono, por ke ili, kiuj ĉi tien venas por instrui siajn fratojn, ankaŭ ne forfalu. Dormo estas la pordo, kiun Dio malfermis al iliaj ĉielaj amikoj; ĉi estas la senlaciga amuzo post laboro, dum ili atendas la grandan finan elliberiĝon, kiu ilin rekondukos al ĉies vera patrujo.

“Sonĉo estas la memoro pri tio, kion via Spirito vidis dum dormo; sed, rimarku, ke vi ne ĉiam sonĉas, ĉar vi ne ĉiam memoras, kion vi vidis, aŭ ĉion, kion vi vidis. Tiu memoro ne troviĝas en via animo tute plene; ĉi estas ofte nur memoro pri la konfuziĉo de la animo ĉe sia forflugo aŭ reveno, transiĉo, al kiu aliĉas la memoro pri tio, kion vi faris aŭ kio vian Spiriton okupas en maldormeco; se ne estus tiel, kiel vi klarigus la absurdajn sonĉon, kiujn ĉiuj havas, tiel la plej kleraj, kiel la plej simplaj homoj? La malbonaj Spiritoj profitas ankaŭ la sonĉojn, por turmenti la malfortajn kaj malkuraĉajn animojn.

“Cetere, vi baldaŭ vidos elvolviĝi alian ankoraŭ nekonatan specon de sonĉoj; ĉi estas tiel malnova kiel tiu de vi jam konata. La sonĉo de Johanino, tiu de Jakobo, tiuj de la judaj profetoj kaj de kelkaj hindaj divenistoj estas memoro de la animo tute libera de la

korpo, memoro pri tiu dua vivo, pri kiu mi antaŭ nelonge parolis al vi.

“Penu zorge distingi tiujn du specojn de sonøoj inter tiuj, kiujn vi memoras; sen tio, vi falus en nekonsekvencojn kaj erarojn, kiuj pereigus vian fidon.”

La sonøoj estas rezultato de l' liberio de la animo, kiu fariøas malpli dependa pro la interrompo de la aktiva kaj socia vivo. De tio ekestas ia malpreciza klarvideco, kiu ampleksas la lokojn plej malproksimajn aŭ neniam antaŭe viditajn, kaj iafoje aliajn mondojn. De tio, ankaŭ, la memoro, kiu pentras en la cerbo la faktojn, okazintajn dum la nuna aŭ la antaŭaj ekzistadoj; la strangaj bildoj de tio, kio fariøas aŭ fariøis en nekonataj mondoj, kunmiksita kun aferoj de la nuna mondo, konsistigas tiajn strangajn, konfuzajn tutaĵojn, kiuj, laŭbajne, havas nenian sencon kaj interligitecon.

La mallogikeco de la sonøoj estas klarigata ankaŭ per la mankantaj punktoj, estigitaj de nekompleta memorado pri tio, kion ni vidis dum dormo. Io sama okazus al rakonto, el kiu oni senelekte fortranøus frazojn aŭ partojn de frazoj; se kunigitaj, la restintaj fragmentoj havus nenian logikan signifon.

403. Kial oni ne ĉiam memoras siajn sonøojn?

“En tio, kion vi nomas sonøo, estas ripozo nur por la korpo, ĉar la Spirito sin senaese movas. Dum dormo de la korpo, la Spirito ricevas iom de sia libereco kaj komuniøas kun siaj karuloj, tiel en ĉi tiu, kiel en aliaj mondoj; sed la korpo estas peza, kruda materio, kaj tial ĉi malfacile konservas la ricevitajn impresojn, ĉar la Spirito ne perceptis ĉi tiujn per organoj de la korpo.”

404. Kion ni pensu pri la signifo atribuita al sonøoj?

“La sonøoj ne estas tiel veraj, kiel pretendas la “antaŭdiristoj de la sorto”, ĉar estas absurdo kredi, ke sonøo pri iu afero antaŭsciigas tiun aŭ tiun alian okazon; ili estas veraj koncerne tion, ke ili prezentas al la Spirito realajn bildojn, kiuj tamen ofte ne rilatas kun la okazoj

de la enkorpora vivo. Ifoje, kiel ni diris, sonoo estas memoro, kaj povas ankaŭ esti ia antaŭsento de la estonteco, kiam Dio tion permesas, aŭ, ankoraŭ, vido de tio, kio farigas, æ tiu momento, en alia loko, kien la animo transflugis. Æu vi ne havas multenombrajn ekzempl-ojn pri la aperado, en sonoo, de personoj, kiuj venas sciigi al parencoj aŭ amikoj, kio okazas al ili, aperantoj? Kio alia estas tiuj aperaĵoj, ol la animoj aŭ Spiritoj de tiuj personoj, komunikiantaj kun la via? Kiam vi estas certaj, ke ja efektiviĝis tio, kion vi vidis en sonoo, æu tio ne pravas, ke via imagemo neniom influis sur tiun fakton, precipe en la okazo, se æi tiu ne okupis vian penson en maldormo?"

405. Ni vidas en sonoo multajn aferojn, kiuj ĉajnas antaŭsentoj kaj kiuj tamen ne plenumiĝas; kial tio?

"Ili povas efektiviĝi por la Spirito, kvankam ne por la korpo; tio estas, la Spirito vidas tion, kion li deziras, æar li iras al ði. Oni ne forgesu, ke dum dormo la animo troviĝas pli aŭ malpli sub influo de la materio, kaj ke, sekve, ði neniam tute liberiĝas de la teraj ideoj; el tio rezultas, ke la absorbaj zorgoj de la homo en maldormo povas havigi al la vidaĵo la ĉajnon de tio, kion oni deziras aŭ timas; jen tio, kion oni vere povas nomi efiko de la imagemo. Kiam oni estas tre okupita de iu ideo, oni rilatigas al ði æion, kion oni vidas."

406. Kiam ni vidas, en sonoo, vivantajn homojn, ja de ni konatajn, fari agojn, pri kiuj ili eæ ne pensas, æu tio ne estas efiko de pura imagemo?

"Pri kiuj ili eæ ne pensas – kion vi scias pri tio? Iliaj Spiritoj povas viziti la vian, kiel vi la iliajn kaj vi ne æiam scias, pri kio ili pensas. Cetere, vi ofte atribuas al personoj, kiujn vi konas, kaj laŭ viaj deziroj, tion, kio fariĝis aŭ fariĝas dum aliaj ekzistadoj."

407. Æu estas necesa plena dormo, por ke la Spirito liberiĝu?

"Ne; la Spirito ricevas sian liberecon tuj, kiam la sentumoj malvigliĝas; li profitas, por liberiĝi, æiujn

ripozajn momentojn, kiujn la korpo lasas al li. Tuj, kiam la vivofortoj malvigliĝas, la Spirito elkateniĝas, kaj estas des pli libera, ju pli malvigla la korpo.

Ankaŭ duondormo, aŭ nura malvigleco de la sentumoj, ofte prezentas al la Spirito tiajn bildojn, kiajn la sonĉo.

408. Iafoje ĵajnas, ke ni aŭdas, en ni mem, distinge prononcatajn vortojn, sen ia ajn ia ajn rilato kun tio, kio nin okupas; kiu estas ties kaŭzo?

“Jes, kaj vi aŭdas eĉ tutajn frazojn, precipe tiam, kiam la sentumoj ekmalvigliĝas. Tio estas kelkafoje malforta eĉlo de iu Spirito, deziranta komuniki kun vi.”

409. En stato, kiu ankoraŭ ne estas duondormo, kun fermitaj okuloj, ni ofte vidas klare bildojn, figurojn, kies plej malgrandajn detalojn ni povas rimarki; ĉu tio estas vizio aŭ imagaĵo?

“Ĉar tiam la korpo estas iom malvigla, tial la Spirito penas rompi siajn katenojn: li transflugas kaj vidas; se la dormo estus kompleta, tio estus sonĉo.”

410. Dum dormo, aŭ duondormo, naskiĝas ĉe ni ideoj, kiuj ĵajnas al ni tre bonaj, sed kiuj, malgraŭ la penoj, kiujn ni faras, por ilin rememori, tute forviŝiĝas: el kio venas tiuj ideoj?

“Ili rezultas el la libereco de la Spirito, kiu, ĉe tiu momento, pli perfekte ŝuas siajn kapablojn. Ofte, ankaŭ, ili estas konsiloj, kiujn aliaj Spiritoj donas al vi.”

— *Por kio do utilas tiuj ideoj kaj konsiloj, se nia memoro ilin perdas kaj se ni ne povas profiti el ili?*

“Ili iafoje apartenas pli al la spirita mondo, ol al la korpa; sed preskaŭ ĉiam, se la korpo ilin forgesas, la Spirito ilin memoras, kaj la ideo revenas en la oportuna momento, kiel subita inspiro.”

411. Ĉu enkarniĝinta Spirito, dum la momentoj, kiam li estas for de la materio kaj agas kiel Spirito, scias la horon de sia morto?

“Li ofte øin antaýsentas; alifoje li gin klare konscias, kaj tiu konscio havigas al li, dum maldormo, la intuicion pri tiu horo; tiel estas klarigita la fakto, ke iuj personoj kelkafoje antaývidas tre precize sian morton.”

412. *Æu la aktiveco de la Spirito, dum ripozo aý dormo, povas lacigi la korpon?*

“Jes, æar la Spirito estas ligita al la korpo, same kiel nelibera balono al sia fosto; nu, same kiel la skuoj de la balono malfirmigas la foston, tiel la aktiveco de la Spirito reagis sur la korpon kaj povas æi tiun lacigi.”

Spiritaj vizitoj inter vivantaj personoj

413. *El la principo pri la liberiøo de la animo dum dormo, þajnas rezulti, ke ni havas duoblan samtempan ekzistadon, nome: la korpan, kiun ni vivas por eksteraj interrilatoj, kaj la animan, por internaj interrilatoj; æu tio estas øusta?*

“Kiam la animo estas libera, la vivo de la korpo cedas al la vivo de la animo; sed ili ne estas, øustadire, du ekzistadoj: ili estas, prefere, du fazoj de sama ekzistado, æar la homo ne vivas duoble.”

414. *Æu du personoj, sin reciproke konantaj, povas viziti unu la duan dum dormo?*

“Jes; kaj multaj aliaj, kiuj kredas, ke ili sin reciproke ne konas, ankaý kunvenas kaj interparolas. Vi povas, senkonscie, havi amikojn en alia lando. La fakto, ke vi iras, dum dormo, al amikoj, parencoj, konatoj, personoj, kiuj povas utili al vi, estas tiel ofta, ke vi mem tion faras æiunokte.”

415. *Kiu povas esti la utileco de tiuj noktaj vizitoj, se oni ilin ne memoras?*

“Ordinare, kiam vi vekiaas, restas en vi ia intuicio, kaj tiu estas ofte la origino de iuj ideoj venantaj per si mem, sen ia þajna kaýzo, sed, fakte, ne aliaj ol tiuj, kiujn vi æerpas æe tiuj kunvenoj.”

416. *Ĉu la homo povas, per sia volo, nepre okazigi spiritajn vizitojn? Ĉu li povas, ekzemple, diri, æ enlitiĝo: æ tiun nokton mi volas spirite renkontiĝi kun tiaulo, lin alparoli kaj diri al li tion aŭ tion alian?*

“Jen, kio okazas. Kiam homo ekdormas, lia Spirito vekiaĝas; sed, kion la homo decidis, tion la Spirito estas ofte tre malinklina fari, æar la vivo de la homo malmulte interesas la Spiriton liberigitan el la materio. Tio koncernas la tre altkarakterajn homojn, æar la ceteraj pasigas tre malsame sian spiritan ekzistadon: æi tiuj sin fordonas al siaj pasioj aŭ daŭre vivas en neaktiveco. Povas do okazi, ke, laŭ la celo, kiun æiu proponas al si, la Spirito iros al la personoj, kiujn li deziras alparoli; sed el la fakto, ke li, dum maldormo, tion deziras, ne sekvas, ke li tion faros.”

417. *Ĉu kelka nombro da enkarniĝintaj Spiritoj povas tiel kolektiĝi kaj estiĝi rondojn?*

“Sen ia dubo; la ligiloj de amikeco, æu novaj aŭ malnovaj, ofte tiel kolektas plurajn Spiritojn, kiuj oĝas, ke ili estas kune.”

Kiel *malnovaj* estu rigardataj la ligiloj de amikeco faritaj dum antaŭaj ekzistadoj. Ni kunportas, æ vekiaĝo, ian intuicion pri la ideoj, elprenitaj el tiuj kaŝitaj interparoladoj, sed ni ne scias ties fonton.

418. *Ĉu iu persono, kiu kredus, ke unu el liaj amikoj mortis, en la okazo, se tiu ankoraŭ vivas, povus lin spirite renkonti kaj, tiel, ekscii, ke li ja vivas? Ĉu, tiam, tiu persono povus, vekiaĝante, havi intuicion pri tio?*

“Kiel Spirito, tiu persono povas certe vidi sian amikon kaj ekkoni ties staton; se al tiu persono ne estas altrudite, kiel provon, kredi la morton de sia amiko, li eksentos ties ekzistadon, same kiel li povos antaŭsenti ties morton.”

Kapita transiøo de la penso

419. *Kiel klarigi, ke unu sama ideo – iu elpenso, ekzemple – ekestas samtempe en pluraj lokoj?*

“Ni jam diris, ke dum dormo la Spiritoj interkomunikias; nu, kiam la homo vekias, la Spirito memoras, kion li lernis, kaj tial la homo kredas, ke li tion elpensis. Tial, pluraj personoj povas ion samtempe elpensi. Kiam vi diras, ke iu ideo ĵvebas en la aero, vi uzas figuron pli øustan, ol kiel vi kredas; æiu senkonscie kunhelpas por disvastigi tiun ideon.”

En æi tiu maniero, nia Spirito ofte malkaþas al aliaj Spiritoj, sen nia konscio mem, tion, kio nin absorbe okupis dum maldormo.

420. *Æu la Spiritoj povas interkomunikii, kiam la korpo tute maldormas?*

“La Spirito ne estas entenata en la korpo, kvazaŭ en fermita ujo; li disradias tute æirkaŭ sin; tial, li povas komunikii kun aliaj Spiritoj, eæ, kvankam pli malfacile, en maldormo.”

421. *Kiel du homoj, tute maldormantaj, iafoje ekhavas subite saman penson?*

“Ili estas sin reciproke simpatiantaj Spiritoj, kiuj sin interkomunikas kaj vidas la penson unu de la dua, eæ tiam, kiam la korpoj ne dormas.”

Inter Spiritoj, renkontantaj unu alian, ekestas komunikado de pensoj, kiu faras, ke du homoj sin reciproke vidu kaj komprenu, sen ia bezono de eksteraj lingvosignoj. Oni povus diri, ke ili alparolas unu alian per la lingvo de la Spiritoj.

Letargio, katalepsio, þajnaj mortoj

422. *La letargiuloj kaj katalepsiuloj ordinare vidas kaj aŭdas tion, kio okazas æirkaŭ ili, sed ili ne kapablas*

manifesti tiujn perceptojn; æu ili vidas kaj aýdas per la okuloj kaj oreloj de la korpo?

“Ne, tion ili perceptas per sia Spirito. La Spirito konscias sin mem, sed li ne povas komunikiøi.”

— *Kial li ne povas komunikiøi?*

“Tial, ke la stato de la korpo tion malebligas. Tiu nenormala stato de la organoj havigas al vi la pruvon, ke ekzistas en la homo io krom korpo, æar tiu æi æesas funkcii, kaj la Spirito agas.”

423. Æu, dum letargio, la Spirito povas tiel foriøi de la korpo, ke æi tiu þajnas mortinta, kaj poste reveni en la korpon?

“Dum letargio la korpo ne estas mortinta, æar daýras plu kelkaj el øiaj funkcioj; la vivoforto troviøas en latentata stato, kiel en krizalido, sed øi ne estas neniigita; nu, la Spirito estas alligita al la korpo dum æi tiu vivas; kiam la ligiloj estas rompitaĵoj pro la *reala* morto kaj pro la diseriøo de la organoj, disiøo estas kompleta kaj la Spirito ne plu revenas al la korpo. Kiam iu persono, kun eksteraj signoj de morto, revenas al vivo, tio signifas, ke la morto ne estis kompleta.”

424. Æu oni povas, per øustatempa zorgo, refortikigi baldaý rompiøontajn ligilojn kaj redoni al la vivo iun personon, kiu, manke de helpo, efektive mortus?

“Jes, sendube, kaj vi æiutage havas pruvon pri tio. La magnetismo estas ofte, æe tiuj okazoj, potenca rimedo, æar øi havigas al la korpo la vivofluidon, mankantan al æi tiu kaj tiam nesufiøan, por pluigi la funkciadon de la organoj.”

Letargio kaj katelepsio havas komunan principon, kiu estas la momenta perdo de la sento- kaj movo-kapabloj pro ia fiziologia, ankoraý ne klarigita kaýzo; sed ili diferencas unu de la dua per tio, ke, æe letargio, la interrompo de la vivofortoj estas øenerala kaj havigas al la korpo æiujn eksterajn signojn de morto; æe katelepsio, tiu interrompo estas loka: øi povas atingi pli aý malpli grandan parton de la korpo, sed la intelekto daýre kapablas sin libere ma-

nifesti: tial, ne eble estas konfuzi katalepsion kun morto. Legargio estas ĉiam natura; katalepsio estas iafoje spontanea, sed ĉi povas esti artefarita kaj forigita per magnetisma influo.

Somnambulismo

425. *Ĉu somnambulismo havas ian rilaton kun la sonĉoj? Kiel oni povas ĉin klarigi?*

“Ĝi estas stato, en kiu la animo estas pli sendependa ol dum sonĉo; la animkapabloj estas tiam pli akraj; la animo havas perceptojn, kiajn ĉi ne havas dum sonĉo, kiu estas stato de neperfekta somnambulismo.

“Dum somnambulismo la Spirito sin tutan posedas; troviĉante en ia speco de katalepsio, la materiaj organoj ne plu ricevas la *eksterajn* impresojn. Tiu stato sin manifestas precipe dum dormo, kiam la Spirito povas provizore forlasi la korpon, kiu estas tute allasita al ripozo nepre necesa al la materio. Somnambulismo okazas tiam, kiam la Spirito, absorbe okupita de iu afero, komencas ian ajn agon, kiu postulas helpon de la korpo; tiam li uzas la korpon, same kiel li uzas tablon aŭ ian alian materian objekton por siaj fizikaj manifestiĉoj, aŭ vian manon por siaj skribaj komunikaĉoj. En la sonĉoj, pri kiuj oni konscias, la organoj, inkluzive de tiuj de la memoro, vekiĉante, ricevas neperfekte la impresojn, alportatajn de la eksteraj objektoj aŭ kaŭzoj; tiujn impresojn ili komunikas al la Spirito, kiu, tiam en ripozo, ekhavas sensaciojn nur konfuzajn, nekonsekvencajn, sen ia laŭhajna kaŭzo, ĉar tiuj sensacoj estas miksitaj kun neprecizaj memoroj ne nur el ĉi tiu, sed ankaŭ el antaŭaj ekzistadoj. Estas tial facile kompreni, kial la somnambuloj nenion memoras el tiu stato, kaj ankaŭ la sonĉoj, kies memoron oni konservas, estas plej ofte sensencaj. Mi diras plej ofte, ĉar la sonĉoj estas eble sekvo de preciza memoro pri faktoj, okazintaj dum iu antaŭa ekzistado, kaj ĉa, kelkafoje, ia intuicio pri la estonteco.”

426. *Æu la tiel nomata magneta somnambulismo havas ian rilaton kun la natura somnambulismo?*

“Øi estas tio sama, kiel la dua, kun tiu diferenco, ke øi estas nenatura.”

427. *Kia estas la faktoro, nomata magneta fluida%?*

“Vivofluida%, vivigita elektro, kiuj estas modifitaj formoj de l' universa fluida%.”

428. *Kiu estas la kaýzo de la somnambulisma klarvideco?*

“Tion ni jam diris: *la animo vidas.*”

429. *Kiel somnambulo povas vidi tra maldiafanaj korpoj?*

“Ekzistas maldiafanaj korpoj nur por viaj mal-delikataj organoj; æu ni jam ne diris, ke la materio ne estas baro por la Spirito, æar li øin senembarase trapasas? Somnambulo ofte diras al vi, ke li vidas per la frunto, per genuo ktp., æar vi, tute enmetitaj en la materion, vi ne komprenas, kiel li povas vidi sen la helpo de organoj; li mem, pro via deziro, kredas, ke li bezonas tiujn organojn, sed, se vi lasus lin libera, li konstatus, ke li vidas per æiuj partoj de sia korpo; ay, pli bone dirite, li vidas sendepende de la korpo.”

430. *Æar la klarvideco de somnambulo estas tiu de lia animo ay Spirito, kial do li ne vidas æion kaj kial li tiel ofte eraras?*

“Unue, al la neperfektaj Spiritoj ne estas eble æion vidi kaj æion scii; vi ja scias, ke ili ankoraý portas viajn erarojn kaj antaýjuøojn; krom tio, kiam ligitaj al la materio, ili ne øuas æiujn siajn spiritokapablojn. Dio donis al la homo la klarvidecon por utila kaj serioza celo, kaj ne, por ke øi malkaþu al li tion, kion li ne devas scii; jen, kial la somnambuloj ne povas æion diri.”

431. *Kiu estas la fonto de la denaskaj ideoj de somnambulo, kaj kiel li povas precize paroli pri aferoj, kiujn li ne scias en maldormo, kaj eæ pri aferoj, starantaj super lia intelekta kapablo?*

“Povas okazi, ke somnambulo posedas pli da konoj, ol kiel vi kredas; kio fariĝas estas tio, ke tiuj konoj ne sin manifestas, ĉar lia envolvaĵo estas tro dika, ke li povu ilin memori. Sed, entute, kio estas somnambulo? Kiel ni, Spirito, kiu enkarniĝis en la materion, por plenumi sian mision, kaj kiun tiu stato vekas el la letargio, en kiu li vivas. Ni jam ofte diris al vi, ke ni revivadas plurajn fojojn: la reenkarneco igas lin materiale perdi tion, kion li lernis dum antaŭa ekzistado; troviĝante en stato, kiun vi nomas *krizo*, li memoras tion, kion li scias, sed ne ĉiam tute; li scias, sed li ne povus diri, de kie li scias, nek kiel li posedas tiujn konojn. Kiam la krizo forpasis, tiuj memoroj tute elviziĝas, kaj li revenas en mallumon.”

La sperto montras, ke la somnambuloj ricevas ankaŭ komunikaĵojn el aliaj Spiritoj, kiuj inspiras al ili tion, kion tiuj homoj devas diri; tial la Spiritoj helpas iliajn nesufiajn kapablojn; tio estas vidata precipe ĉe la medicinaj receptoj: la Spirito de la somnambulo vidas la malsanon kaj alia indikas al li la kuracilon. Tiu duobla ago estas iafoje evidenta kaj elmontriĝas, krom tio, per jenaj tre oftaj esprimoj: *oni* ordonas al mi, ke mi diru, aŭ *oni* malpermesas al mi tion diri, k.a. Ĉe tiu ĉi lasta okazo, estas ĉiam danore insisti ĉe li, ke li faru nepermesitan malkaĵon, ĉar tiam oni malfermas pordon al frivolaĵ Spiritoj, kiuj pri ĉio parolas sen ia skrupulo kaj sen ia atento al vero.

432. *Kiel oni klarigu la transvidadon ĉe iuj somnambuloj?*

“Ĉu la animo ne translokiĝas dum dormo? Tio sama okazas dum somnambulismo.”

433. *Ĉu la amplekso, pli aŭ malpli granda, de la somnambulisma klarvideco dependas de la fiziologia strukturo de la korpo aŭ de la naturo de la enkarniĝinta Spirito?*

“De ambaŭ; laŭ la fiziologia organizaĵo, la Spirito pli aŭ malpli facile liberiĝas de la materio.”

434. *Æu la kapabloj, kiujn somnambulo havas, estas tiaj, kiaj la kapabloj de la Spirito post morto?*

“Øis certa grado, æar oni devas alkalkuli la influon de la materio, al kiu la Spirito estas ligita.”

435. *Æu somnambulo povas vidi la ceterajn Spiritojn?*

“La plimulto de la somnambuloj tre bone vidas la Spiritojn; tio dependas de la grado kaj de la speco de ilia klarvideco; sed ili kelkafoje ne tuj rekonas la Spiritojn kaj prenas æi tiujn por korpaj estuloj; tio okazas precipe al tiuj, neniom konantaj Spiritismon: æar ili ankoraŭ ne komprenas la esencon de la Spiritoj, tial ili forte miras pro tiu fakto kaj kredas, ke ili vidas vivantajn homojn.”

La saman iluzion spertas, æ la momento de morto, tiuj, kiuj kredas, ke ili ankoraŭ vivas. Nenio ærkaŭ ili þajnas, en iliaj okuloj, þanøita; la Spiritoj kvazaŭ havas korpojn egalajn al la niaj; kaj sian propran korpon ili prenas por efektiva korpo.

436. *Æu somnambulo, vidanta malproksimen, vidas el la loko, kie staras lia korpo, aŭ el tiu, kie troviøas lia animo?*

“Kial tiu demando, se tiu, kiu vidas, estas ja la animo, kaj ne la korpo?”

437. *Æar ne la korpo, sed la animo, translokiøas, kiel do povas somnambulo sperti, en sia korpo, sensacojn pri varmo aŭ malvarmo, reganta en la loko, kie troviøas la animo kaj kiu estas iafoje tre malproksima de la korpo?*

“La animo ne tute forlasis la korpon; øi restas æiam altenata al la korpo per sia ligilo; øuste æi tiu estas la transigilo de øiaj sensacoj. Kiam du personoj sin reciproke korespondas el unu urbo al alia pere de la elektra energio, la ligilo inter ties pensoj estas la elektro; per æi tiu ili sin reciproke komunikas same bone, kiel se ili estus unu æ la dua.”

438. *Ĉu la uzado, kiun somnambulo faras el sia kapablo, influas la staton de lia Spirito post morto?*

“Ĉi forte influas, same kiel la uzado, bona aŭ malbona, de ĉiuj kapabloj, per kiuj Dio dotis la homon.”

Ekstazo

439. *Kia diferenco estas inter ekstazo kaj somnambulismo?*

“Ekstazo estas pli perfekta somnambulismo; la animo de ekstazulo estas ankoraŭ pli sendependa, ol tiu de somnambulo.”

440. *Ĉu la Spirito de ekstazulo eniras reale en superaĵn mondojn?*

“Jes; li vidas tiujn mondojn kaj komprenas la feliĉon de iliaj loĝantoj; jen, kial li dezirus tie resti, sed estas mondoj nealireblaj por la nesufiĉe purigitaj Spiritoj.”

441. *Kiam ekstazulo esprimas la deziron forlasi la Teron, ĉu li parolas sincere? Ĉu lin ne retenas la instinkto de memkonservado?*

“Tio dependas de la grado da perfektio de la Spirito; se li vidas, ke lia estonta pozicio estos pli bona ol la nuna, li do penas rompi la katenojn, kiuj lin alkroĉas al la Tero.”

442. *Se ekstazulo estus lasita al si mem, ĉu lia animo povus definitive malligiĝi de la korpo?*

“Jes, li povus morti; kaj tial oni devas lin revoki per ĉiaj rimedoj, kapablaj lin reteni sur la Tero, precipe igante lin kompreni, ke, se li rompus siajn katenojn, li farus sian plej bonan paŝon, por ne resti tie, kie li kredas, ke li estus feliĉa.”

443. *Estas aferoj, kiujn ekstazulo kredas, ke li vidas, kaj kiuj estas evidente kreaĵoj de imagemo, impresita de la teraj kredoj kaj antaŭjuĝoj. Ĉu do ne ĉio, kion li vidas, estas reala?*

“Por li, ĉio, kion li vidas, estas reala; sed, ĉar lia Spirito estas ĉiam sub influo de la teraj ideoj, li tion

eble vidas en sia propra maniero, aý, plibone dirite, li esprimas sin per lingvo konforma al liaj antaýjuøoj kaj al ideoj, en kiuj li estas edukita, aý, ankaý, al viaj ideoj, por ke li estu bone komprenata. Precipe el æi tiu vidpunkto li povas erari.”

444. Kiom da fido indas la malkaþoj de ekstazulo?

“Ekstazulo povas tre ofte erari, precipe tiam, kiam li volas penetri tion, kio devas esti tenata kiel mistero en la okuloj de la homo; æar tiam li sin tute fordonas al siaj propraj ideoj, aý li estas sub la kaprico de mistifikantaj Spiritoj, kiuj *profitas el lia entuziasmo*, por lin soræi.”

445. Kiajn konsekvencojn oni povas tiri el la fenomenoj de somnambulismo kaj de ekstazo? Æu ili ne estus ia ensekretigo en la estontan vivon?

“Aý, pli bone dirite, la pasinta kaj la estonta vivo, kiujn la homo duonvidas. Li studu tiujn fenomenojn, kaj tie li trovos la solvon de pli ol unu mistero, kiun lia prudento vane provas penetri.”

446. Æu la fenomenoj de somnambulismo kaj de ekstazo povas alkonformiøi al materialismo?

“Tiu, kiu ilin studas bonafide kaj sen antaýe preta decido, ne povas esti materialisto, nek ateisto.”

Duobla vidado

447. Æu la fenomeno nomata duobla vidado, aý dua vidado, iel rilatas kun sonøo kaj somnambulismo?

“Æio æi estas ne pli ol unu sola afero; æe tio, kion vi nomas *duobla vidado*, la Spirito troviøas ankoraý pli libera, kvankam la korpo ne dormas. La dua vidado estas la vidado de la animo.”

448. Æu duobla vidado estas konstanta?

“La kapablo, jes; la praktikado, ne. En la mondoj malpli materiaj ol la via, la Spiritoj pli facile malligiøas de la materio kaj interkomunikiøas nur per la penso, tamen ne flanken metante la parolon; tial, duobla vidado

estas, æ la plimulto el ili, seninterrompa kapablo. Ilia normala stato povas esti komparata kun tiu de viaj klarmensaj somnambuloj, kaj tial ili sin manifestas pli facile ol tiuj, okupantaj pli maldelikatajn korpojn.”

449. *Æu duobla vidado elvolviøas per si mem aý per la volo de tiu, kiu øin posedas?*

“Plej ofte øi estas spontanea, sed ofte ankaý la volo multe helpas. Prenu, kiel ekzemplon, tiujn, kiujn vi nomas “antaýdiristoj de la sorto”, el kiuj kelkaj posedas tiun kapablon; vi konstatos, ke nenio alia ol la volo helpas ilin øui tiun duan vidadon kaj tion, kion vi nomas vizio.”

450. *Æu duobla vidado povas kreski per ekzercado?*

“Jes; laboro alportas æiam progreson; kaj la vualo, kaþanta la misterojn, aerdisiøas.”

— *Æu tiu kapablo dependas de la fiziologia strukturo?*

“Certe, la individua strukturo ludas sian rolon æ duobla vidado; estas organismoj tute ne taýgaj por øi.”

451. *El kio venas la fakto, ke duobla vidado þajnas ia hereda% en iuj familioj?*

“Simileco de fiziologia konstruo, kiu transiøas tiel same, kiel aliaj fizikaj kvalitoj; poste, kresko de la kapablo per ia speco de edukado, kiu ankaý transiøas de unu al alia familiano.

452. *Æu estas vere, ke iuj cirkonstancoj kaýzas la duoblan vidadon?*

“Malsaneco, alproksimiøo de iu danøero, granda afekcio, povas øin kaýzi. La korpo troviøas iafoje en aparta stato, kiu ebligas al la Spirito vidi, kion vi ne povas vidi per la korpaj okuloj.”

La tempoj de krizo kaj de malfeliaøegoj, la grandaj afekcioj, resume æaj kaýzoj de morala superekscitado, iafoje naskas duoblan vidadon. Þajnas, ke, æ la danøero, la Providenco havigas al ni la rimedon por øin deturni. Æiuj sektoj kaj æiuj persekutataj partioj prezentas al ni pri tio grandnombrajn ekzemplojn.

453. *Æu la personoj dotitaj per duobla vidado æiam konscias pri ði?*

“Ne æiam; ili ðin opinias tute natura afero, kaj multaj kredas, ke, se æiuj homoj sin bone observus, al æiu same okazus.”

454. *Æu oni povus atribui al ia speco de duobla vidado la sagacecon de iuj personoj, kiuj, havante nenion eksterordinaran, juðas la aferojn pli precize ol aliaj?*

“Tio faras la animo, kiu disradias pli libere kaj pli bone juðas tiam, ol sub la vualo de la materio.”

— *Æu tiu kapablo povas, æ iuj okazoj, havigi antaýscion de faktoj?*

“Jes; ði havigas ankaý antaýsentojn, æar tiu kapablo havas multajn gradojn: iu individuo povas havi æiujn gradojn, aý nur kelkajn.”

Teoria resumo pri somnambulismo, ekstazo kaj duobla vidado

455. La fenomenoj de la natura somnambulismo ekestas propramove kaj dependas de nenia konata ekstera kaýzo; sed, æ iuj personoj, dotitaj per tute aparta fiziologia strukturo, tiuj fenomenoj povas nenature okazi per la ago de la magnetisma faktoro.

La stato, konata kiel *magnetisma somnambulismo*, diferencas de la natura somnambulismo nur per tio, ke unu estas nenatura kaj la dua estas spontanea.

Natura somnambulismo estas tre konata fakto, kiun neniu jam povas pridubi, malgraý la miregiga flanko de ðiaj fenomenoj. Kion do pli eksterordinaran aý pli neracian havas la magnetisma somnambulismo, pro tio, ke, kiel tiom da aliaj aferoj, ði estas artefarita? La ærlatanoj, oni diras, ðin ekspluatas; tiu estas ankoraý unu motivo, por ke oni ðin ne lasu en iliaj manoj. Kiam la scienco ðin alproprigos al si, la ærlatanoj havos multe malpli da fidindeco æ la vulgarularo. Dume, æar la somnambulismo, æu natura aý nenatura, estas fakto, kaj, æar kontraý

faktoj valoras neniaj ajn argumentoj, tial ŝi antaŭenpaŝas, spite al la malvolonto de iuj, eĉ en la scienco mem, kien ŝi penetras tra multego da pordetoj, anstataŭ tien eniri tra la ĉefa pordo; kiam ŝi tie agos per sia tuta povo, oni nepre devos rekonigi ŝian civitan rajton.

Por Spiritismo, somnambulismo estas pli ol fiziologia fenomeno: ŝi estas lumo, ĉirkaŭita sur la psikologion. Ĝuste per somnambulismo oni povas studi la animon, ĉar en tiu fenomeno la animo montriĝas sen ia vualo; nu unu el la fenomenoj, karakterizantaj la animon, estas klarvideco, nedependa de la vidorganoj. Tiuj, kiuj kontraŭdiras tiun fakton, sin bazas sur tio, ke somnambulo ne ĉiam vidas tiel, kaj laŭ la volo de la eksperimentanto, kiel per la okuloj. Ĉu estas ja mirige, ke, se la rimedoj estas malsamaj, la efikoj ne estas samaj? Ĉu estus racie postuli identajn efikojn tiam, kiam la ilo jam ne ekzistas? La animo havas siajn proprecojn, kiel la okuloj havas la siajn; oni devas do taksi tiujn proprecojn laŭ ili mem, kaj ne laŭ ia analogio.

La kaŭzo de la klarvideco de magnetisma somnambulo kaj de natura somnambulo estas idente la sama: *ŝi estas atributo de la animo*, kapablo, kiu estas esence propra al ĉiuj partoj de tiu senkorpa estaĵo vivanta en ni, kaj kiu ne havas aliajn limojn, ol tiujn asignitajn al la animo mem. Somnambulo vidas ĉie, kien lia animo povas translokiĝi, kiel ajn granda la distanco.

Ĉe la transvidado, la somnambulo ne vidas la estaĵojn el la punkto, kie troviĝas lia korpo, kvazaŭ per ia teleskopo. Li ilin vidas tute apude, tiel, kiel se li starus sur la loko, kie ili troviĝas, ĉar, en efektiveco, lia animo tie estas; tial, lia korpo estas kvazaŭ nuligita kaj ĉajnas sensenta, ĉis la momento, kiam la animo ĝin repozedas. Tiu parta malligiteco de la animo je la korpo estas nenormala stato, kiu povas pli aŭ malpli, sed ne senfine, daŭri; ŝi estas la kaŭzo, kial la korpo sentas sin laca post kelka tempo, precipe, se la animo sin donas al intensa laboro.

Ĉar la vidpovo de la animo aŭ Spirito ne estas limigita kaj havas nenian difinitan sidejon, tial oni klarigas, kial la somnambuloj ne povas asigni al tiu kapablo iun specialan organon; ili vidas pro tio, ke ili vidas, ne sciante kial, nek kiel, ĉar, kiel Spiritoj, ilia vidado havas neniun difinitan fokuson. *Se ili parolas pri siaj korpoj* ĝajnas al ili, ke tiu fokuso troviĝas en la centroj, kie la vivaktiveco estas plej granda, precipe en la cerbo, en la epigastra regiono aŭ en la organo, kiu, laŭ ilia opinio, estas la punkto, kie la Spirito *plej persiste* alteniĝas al la korpo.

La potenco de la somnambulisma klarvideco ne estas senlima. La Spirito, eĉ tiam, kiam tute libera, havas limigitajn kapablojn kaj konojn, laŭ sia grado da perfekt-iĝo; kaj malpli vastaj tiuj estas, kiam li estas ligita al la materio, kies influon li spertas. Jen, kial la somnambulisma klarvideco ne estas universala nek neerarema. Des malpli oni povas kalkuli je ĉia neeraremo, ju pli deturnita ĉi estas de la celo, kiun la naturo proponis al si, kaj ju pli oni faras el ĉi objekton de scivolemo kaj *de eksperimentoj*.

En la libera stato, kiun li ŝuas, la Spirito de somnambulo pli facile komuniĝas kun aliaj *enkarniĝintaj* aŭ *ne-enkarniĝintaj* Spiritoj; tiu interkomunikado fariĝas per kontakto de la fluidaĵoj, konsistigantaj la perispirit-ojn kaj servantaj por la transsendado de la penso, kiel la elektra drato. Somnambulo ne bezonas do, ke la penso sin manifestu per parolo: li ĉin sentas kaj divenas; tio faras somnambulon treege impresema kaj inklini al la influoj de la lin ĉirkaŭanta morala atmosfero. Ankaŭ pro tio, granda amaso da aĉestantoj kaj, precipe, da pli aŭ malpli malvolontaj videmuloj, esence malutilas la disvolviĝon de la kapabloj de somnambulo; en tia medio, efektive, tiuj kapabloj kvazaŭ sin refaldas sur sin mem; ili sin plene disfaldas nur en intima kaj simpatia rondo. *La aĉesto de malvolontaj aŭ antipatiaj personoj faras sur la*

somnambulon saman efikon, kian la kontakto de mano kun sensitivo.

Somnambulo vidas samtempe sian propran Spiriton kaj sian korpon: ili estas, se tiel diri, du estuloj, reprezentantaj lian duoblan ekzistadon – la spiritan kaj la korpan; sed tiuj du estuloj konfuziøas per la ligiloj, ilin kunigantaj. Ne æiam la somnambulo komprenas tian situacion, kaj tiu *dueco* ofte igas lin paroli pri si mem, kiel se li parolus pri iu fremda persono; tio okazas, æar jen la korpa estulo parolas al la spirita, jen æi tiu al la unua.

La Spirito ricevas novan provizon da konoj kaj da sperto dum æiu el siaj enkorparaj ekzistadoj. Li ilin parte forgesas dum li estas en tre maldelikata materio; *sed, kiel Spirito, li ilin memoras.* Tial, iuj somnambuloj elmontras konojn superajn al ilia instruiteco kaj eæ al iliaj ðajnaj intelektaj kapabloj. La intelekta kaj scienca malsupereco de somnambulo, dum maldormo, neniel do igas supozi la konojn, kiujn li povas montri dum mensklareco. Laý la cirkonstancoj kaj la celo atingota, li povas ærpi tiujn konojn el sia ekzistado mem, el sia klarvideco de la æestantaj a'oj aý el la konsiloj, kiujn li ricevas de aliaj Spiritoj; sed, æar lia Spirito mem povas esti pli aý malpli evoluinta, tial li povas fari pli aý malpli øustajn asertojn.

Per la fenomenoj de somnambulismo, tiel de la natura, kiel de la magnetisma, la Providenco donas al ni la nerefuteblan pruvon pri la ekzistado kaj sendependeco de la animo, kaj igas nin æesti la superbela spektaklon de ties liberiøø; Li tiel malfermas antaý ni la libron de nia destino. Kiam somnambulo priskribas tion, kio okazas malproksime de li, estas evidente, ke li ja vidas, sed tute ne per la okuloj de la korpo; li vidas sin mem en tiu loko kaj sentas sin tien translokita; tie estas do io lia, kaj, æar tio ne povas esti lia korpo, øi devas esti lia animo aý Spirito. Dum la homo implikiøas en la subtila'oj de abstrakta kaj nekomprenebla metafiziko, avide seræante

la kaýzon de nia morala ekzistado, Dio æiutage proponas al ni, antaý niaj okuloj kaj sub niaj manoj, la plej simplajn kaj evidentajn rimedojn por studado de la eksperimenta psikologio.

Ekstazo estas la stato, en kiu la nedependeco de la korpo kaj de la animo sin plej klare manifestas, kaj kiu fariøas kvazaý palpebla.

Dum sonøo kaj dum somnambulismo, la animo travagas la terajn mondojn; dum ekstazo, øi penetras nekonatan mondon, tiun de la eterecaj Spiritoj, kun kiuj øi komunikøas, tamen ne transpasante difinitajn limojn æar, alie, øi rompus la ligilojn, kiuj øin tenas æe la korpo. Ia blindiga, stranga brilego øin æirkaýas; harmonioj, ne konataj sur la Tero, øin ravas; nedireble agrabla stato øin penetras; øi anticipe øuas la æielan feliæon, *kaj oni povas diri, ke øi metas piedon sur la sojlon de la eterneco.*

En la ekstazostato la neniio de la korpo estas preskaý kompleta; restas al øi, por tiel diri, nur la organa vivo, kaj oni sentas, ke la animo estas al øi alligita per nenio krom simpla fadeno, kiun la plej malgranda peno rompus senrevene.

En tiu stato, æiuj teraj pensoj malaperas, por cedi lokon al tiu elpurigita sento, kiu estas la esenco mem de nia nemateria estaø. Tute fordonite al tiu ravega rigardado, ekstazulo konsideras la vivon nur kiel momentan halton; por li, bonaøoj kaj malbonaøoj, la surteraj maldelikataj øoj kaj vantaøoj estas nur bagatelaj okazetoj de vojaøo, kies finon li plezure vidas.

Fariøas al ekstazuloj tute same, kiel al somnambuloj: ilia mensklareco povas esti pli aý malpli perfekta, kaj iliaj Spiritoj mem, laý siaj niveloj, estas ankaý pli aý malpli kapablaj koni kaj kompreni la aferojn. Iaføe estas en ili prefere ekzaltiteco ol vera mensklareco, aý, plu øuste dirite, la ekzaltiteco malutilas la mensklarecon; tial iliaj konigoj estas ofte miksaøoj el veraøoj kaj eraroj, el superbelaøoj kaj absurdaøoj, eæ ridindaøoj, aferoj. Malsuperaøoj Spiritoj ofte profitas el tiu ekzaltiteco – kiu estas æiam

kaýzo de malfortiøø, kiam oni ne scias øin subigi –, por superforti ekstazulon; kaj por tio ili sin vestas per *þajnoj*, kiuj lin daýre tenados kun ideoj kaj antaýjuøoj, kiujn li nutras en sia maldormostato. Tio estas rifo, sed øi ne æiam staras; koncernas nin juøi la demandon malvarme kaj taksi la malkaþojn de ekstazuloj per la pesilo de l' prudento.

La liberiøo de la animo iafoje okazas dum maldormo kaj naskas la tiel nomatan *duoblan vidadon*, kiu havigas al homoj per øi dotitaj la kapablon vidi, aýdi kaj senti *trans la limoj de niaj sentumoj*. Tiuj homoj perceptas forestantajn aþojn ie ajn, kien la animo etendas sian agopovon; ili vidas, se oni povas tiel diri, per sia ordinara sentumo kaj kvazaý per okuliluzio.

Æe la momento, kiam okazas la fenomeno de duobla vidado, la fiziologia stato estas aliigita; la okuloj havas ian neprecizan rigardon: la ekstazulo rigardas, tamen ne vidante; lia tuta mieno reflektas ian ekzaltitecon. Oni konstatas, ke la vidorganoj ne partoprenas en la fakto, pro tio, ke li ne æesas vidi, kvankam liaj okuloj estas daýre fermitaj.

Tiu kapablo þajnas al øiaj posedantoj tiel natura kiel la ordinara vidpovo; øi estas, laý ilia opinio, atributo de la propra memo kaj þajnas al ili neniel eksterordinara afero. Forgeso plej ofte sekvas tiun paseman klarvidecon, kies memoro, æiam pli nepreciza, fine malaperas, kiel tiu pri sonøo.

La potenco de la duobla vidado varias ekde konfuza sensacio øis klara, preciza percepto de æestantaj kaj forestantaj aferoj. En sia malplej elvolviøinta stato, tiu kapablo havigas al iuj individuoj takton, sagacecon, ian certecon pri siaj agoj, kiun oni povus nomi *la øusteco de la morala ekrigardo*; pli elvolviøinta, øi vigligas la antaýsentojn; kaj ankoraý pli elvolviøinta, øi montras la pasintajn aý la baldaýajn okazojn.

Natura kaj nenatura somnambulismo, ekstazo kaj duobla vidado estas nenio alia, ol varioj aý modifitaj

formoj de unu sola kaŭzo; tiuj fenomenoj, same kiel la sonøoj, troviøas en la Naturo, kaj tial ili ekzistis de post la origino de la tempo; la historio sciigas al ni, ke ili estis konataj kaj eæ ekspluatataj ekde la plej antikvaj tempoj; kaj en tiuj fenomenoj estas trovata la klarigo de granda nombro de faktoj, kiujn la antaŭjuøoj igis konsideri supernaturaj.

ÆAPITRO IX

AGADO DE LA SPIRITOJ EN LA KORPA MONDO

1. *Penetrado de la Spiritoj en nian penson.* – 2. *Kaĥita influo de la Spiritoj sur niajn pensojn kaj farojn.* – 3. *Demonposeditoj.* – 4. *Konvulsiuloj* – 5. *Sindonemo de la Spiritoj al iuj homoj.* – 6. *Gardantaj anøeloj. Protektantaj, familiaraj aý simpatiantaj Spiritoj.* – 7. *Antaýsentoj.* – 8. *Influo de la Spiritoj sur la okazojn de la vivo.* – 9. *Agado de la Spiritoj æ la naturaj fenomenoj.* – 10. *La Spiritoj dum la bataloj.* – 11. *Kontraktoj* – 12. *Kaĥita potenco. Talismanoj. Soræistoj.* – 13. *Beno kaj malbeno.*

Penetrado de la Spiritoj en nian penson.

456. *Æu la Spiritoj vidas æion, kion ni faras?*

“Jes, ili povas, æar vi estas konstante æirkaýitaj de ili; sed æiu vidas nur la aferojn, kiujn li aparte atentis; pri la aferoj al ili indiferentaj ili sin tute ne okupas.”

457. *Æu la Spiritoj povas koni niajn plej sekretajn pensojn?*

“Ofte ill konas æa tion, kion vi dezirus kaĥi de vi mem; nek faroj, nek pensoj povas esti kaĥitaj antaý ili.”

— *Se estas tiel, ĥajnas pli facile kaĥi ion al vivanta persono, ol al tiu sama persono post ties morto, æu ne?*

“Certe; kaj kiam vi kredas, ke vi estas kaŭpitaj, vi tiam havas ofte æ vi amason da Spiritoj, vin observantaj.”

458. Kion pensas pri ni la Spiritoj, nin ærkaŭantaj kaj observantaj?

“Tio dependas. La petolemaj Spiritoj ridas je la ægrenetoj, kiujn ili suferigas al vi, kaj mokas viajn momentojn da senpacienco; la seriozaj Spiritoj bedaŭras viajn malsukcesojn kaj klopodas por helpi vin.”

Kapita influo de la Spiritoj sur niajn pensojn kaj farojn

459. Æu la Spiritoj influas sur niajn pensojn kaj farojn?

“En æ tiu rilato ilia influo estas pli granda, ol kiel vi supozas, ær vi estas direktataj ðuste de la Spiritoj.”

460. Æu ni havas do pensojn proprajn kaj pensojn inspiratajn?

“Via animo estas estas pensanta Spirito; vi ja scias, ke multaj pensoj, ofte tre kontraŭantaj unuj aliajn, venas al vi samtempe pri la sama afero; nu, unuj naskiðas en vi mem, aliaj estas enblovataj de ni; tio estigas æ vi necertecon, ær vi troviðas antaŭ du sin reciproke kontraŭantaj ideoj.”

461. Kiel distingi la pensojn proprajn je tiuj inspirataj?

“Kiam iu penso estas inspirata, ði estas kvazaŭ voø vin alparolanta. La pensoj propraj estas, ordinare, tiuj venantaj æ la unua momento. Cetere, por vi tiu distingo ne estas tre interesa, kaj ofte estas eæ utle ne povi ðin fari: tiel, la homo agas pli libere; se li prenas la bonan vojon, li tion faras pli volonte; se la malbonan vojon, pli granda estos do lia respondeco.”

462. Æu la intelektuloj kaj geniuloj ærpas siajn ideojn æiam el sia propra memo?

“Iafoje la ideoj venas de la propra Spirito; sed ofte ili estas inspirataj de aliaj Spiritoj, kiuj opinias tiujn

homojn kapablaj kompreni kaj indaj diskonigi tiujn ideojn. Kiam tiuj personoj ne trovas ideojn æ si mem, ili petas pri inspiro; tio estas nekonscia elvoko.”

Se estus iel utila al ni la kapablo klare distingi niajn pensojn proprajn je tiuj inspirataj, Dio estus doninta al ni rimedojn por tiu distingo, same kiel Li tiujn donis, por ke ni distingu lumtagon je nokto. Se io estas malpreciza, tia øi estas por nia profito.

463. Oni iafoje diras, ke la unua ekmovo estas æiam bona; æu tio estas øusta?

“Øi povas esti bona aý malbona, laý la naturo de la enkarniøinta Spirito. Øi estas æiam bona tiam, kiam la koncernata persono aýdas la bonajn inspirojn.”

464. Kiel distingi, æu iun person inspiras al ni bona aý malbona Spirito?

“Studu la aferon; la bonaj Spiritoj konsilas nur la bonon; koncernas vin la distingo.”

465. Por kia celo la neperfektaj Spiritoj enpuþas nin en malbonon?

“Por igi vin suferi, kiel ili.”

— *Æu tio malpliigas ilian suferojn?*

“Ne; sed ili tiel agas pro envio, ke ili vidas pli feliæajn estulojn.”

— *Kiajn suferojn ili volas, ke ni travivu?*

“Tiajn, konformajn al situacio malsupera kaj malproksima de Dio.”

466. Kial Dio permesas, ke Spiritoj venas instigi nin al malbono?

“La neperfektaj Spiritoj estas iloj, destinitaj elprovi fidon kaj konstantecon de la homoj en la farado de bono. Kiel Spirito, vi devas progresi pri la senlimoscienco, kaj øuste tial vi trapasas la provojn de malbono, por atingi bonon. Nia misio estas meti vin sur la bonan vojon; kaj malbonaj influoj agas sur vin nur tiam, kiam vi ilin altiras per la deziro al malbono, æar la malsuperaj Spiritoj venas kunhelpi vin por malbono, kiam vi volas æi

tiun fari; ili povas kunagi kun vi por tiu celo nur tiam, kiam vi deziras malbonon. Se vi estas inklina al murdo, nu! vi havas tutan nubon da Spiritoj, nutrantaj tiun penson æ vi; sed vi havas æ vi ankaŭ aliajn, kiuj plej penas enblovi bonajn inspirojn; tio reestigas la egalpezon kaj lasas vin solan decidi.”

Tiel Dio lasas al nia konscienco la elekton de la vojo, kiun konvenas al ni sekvi, kaj la liberecon cedi al tiu aŭ tiu alia el la sin interkontraŭaj influoj, agantaj sur nin.

467. Ĉu ni povas eviti la influon de la Spiritoj, instigantaj nin al malbono?

“Jes, ær tiuj sin alligas nur al homoj, ilin alvokantaj per siaj deziroj aŭ altirantaj per siaj pensoj.”

468. Ĉu la Spiritoj, kies influo estas forpuŝata de mia volo, rezignas siajn provojn?

“Kion vi volas, ke ili faru? Se nenio estas farebla, ili do cedas sian lokon; sed ili spionas la oportunan momenton, kiel kato pacience spionas muson.”

469. Per kia rimedo ni povas nuligi la influon de la malbonaj Spiritoj?

“Farante bonon kaj metante vian tutan fidon sur Dion, vi forpelas la influon de la malsuperaj Spiritoj kaj eldetruas la potencon, kiun ili intencas super vi. Gardu vin, ke vi ne atentu la sugestojn de la Spiritoj, inspirantaj al vi malbonajn pensojn, enblovantaj malpacon en vian rondon kaj flamigantaj en vi æiajn malnoblajn pasiojn. Malfidu precipe tiujn, kiuj ekscitas vian fieron, ær tiuj ekprenas vin je via malforta flanko. Jen, kial Jesuo instruis al vi: Sinjoro! ne konduku nin en tenton, sed liberigu nin de la malbono.”

470. Ĉu la Spiritoj, kiuj penas igi nin peki kaj kiuj, tiel, provas nian firmecon pri la farado de bono, ricevis ja mision tion fari? Kaj, se tio estas misio, kiun ili plenumas, æu ili respondas por tia ago?

“Neniu Spirito ricevas la mision fari malbonon; kiam li øin faras, tiel li agas propravole, kaj, sekve, li suferas la sekvojn el sia ago. Dio povas permesi al iu Spirito

tian konduton, por vin elprovi, sed Li tion ne ordonas al tiu Spirito; vian liberan volon koncernas forpuŝi lin.”

471. *Kiam ni spertas senton de korpremateco, de nedifinebla maltrankvilego aŭ de intima oĝo sen ia konata kaŭzo, ĉu ĉi venas nur de iu okaza humoro?*

“Ĉi estas, efektive, ĉiam efiko de la komunikaĵoj, kiujn vi senkonscie ricevas de la Spiritoj, aŭ kiujn vi interŝanĝas kun ili dum via dormo.”

472. *Ĉu la Spiritoj, dezirantaj igi nin peki, nur profitas la cirkonstancojn, en kiuj ni troviĝas, aŭ ĉu ili povas naski tiujn cirkonstancojn?*

“Ili profitas la cirkonstancojn, sed ili, ofte, ankaŭ estigas la okazojn, enpelante vin, sen via konscio, en la objekton de via deziro. Ekzemple: iu homo trovas sur sia vojo kelkan monsumon; ne kredu, ke ĉi tiun alportis la Spiritoj al tiu loko; sed ili povas venigi al la homo la penson iri en tiu direkto kaj, tiam, ili enblovas la deziron ekposedi la trovitaĵon, dum aliaj Spiritoj inspiras al li la penson redoni tiun sumon al ties laŭrajta posedanto. Same okazas al ĉiuj ceteraj tentoj.”

Demonposeditoj

473. *Ĉu iu Spirito povas momente vesti sin per la envolaĵo de vivanta homo, tio estas, enĉetliĝi en animitan korpon kaj aĝi anstataŭ kaj en la loko de la Spirito enkarniĝinta en tiun korpon?*

“Spirito ne eniras en korpon, kiel oni eniras en domon; li sin identigas kun enkarniĝinta Spirito, havanta samajn bonajn kaj malbonajn kvalitojn, kiel li, por ke ili agadu kune; sed ne alia, ol la enkarniĝinta Spirito mem, agas sur la materion, kiu lin vestas. Spirito ne povas anstataŭi iun enkarniĝintan, ĉar Spirito kaj korpo estas kunligitaj ĉis la tempo difinita por finiĝo de la materia ekzistado.”

474. *Se ne estas, ĉustadire, posedo, tio estas, kunloĝado de du Spiritoj en sama korpo, ĉu la animo povas troviĝi sub la dependeco de alia Spirito, tiel, ke ĉi estas subigita aŭ obsedita ĉis tia grado, ke ĉia volo estas iom paralizita?*

“Jes, kaj tiuj estas la veraj poseditoj – aý “demonposeditoj”, kiel oni vulgare ilin nomas: sed sciu, ke tiu superpotenco neniam okazas sen konsento de tiu, kiu òin ricevas, æu *pro malforteco*, æu *pro deziro*. Estas ofte prenataj por poseditoj epilepsiuloj aý frenezuloj, bezonantaj prefere kuracilojn ol ekzorcizojn.”

La vorto *posedito*, laý sia vulgara senco, kondiãas la ekziston de la demono, tio estas, de kategorio de fiaj estuloj, kaj la kunloãadon de unu el tiuj estuloj kun la animo en ies korpo. Sed, æar, laý æi tiu senco, ne ekzistas demonoj, kaj æar du Spiritoj ne povas samtempe okupi saman korpon, tial ne ekzistas la tiel nomataj “demonposeditoj”. Kiel poseditojn oni do komprenu sole individuojn, kies animoj troviãas sub la absoluta superpotenco de neperfektaj Spiritoj.

475. *Æu oni povas mem forpeli la malbonajn Spiritojn kaj sin liberigi de ties superregado?*

“Oni povas æiam forskui jugon, kiam oni volas tion nepre fari.”

476. *Æu ne povas okazi, ke la ensorãiteco, kaýzita de malbona Spirito, estas tia, ke la subigita persono òin tute ne ekrimarkas? Æu tiam iu tria persono povus æesigi tiun subecon, kaj, en æi tiu okazo, kiajn kondiãojn tiu interhelpanto devus plenumi?*

“Se tiu tria persono estas virta homo, lia volo povas esti helpo, æar òi vokas la bonajn Spiritojn por kunlaboro; ju pli virta iu estas, des pli grandan povon tiu havas super la neperfektaj Spiritoj por ilin forpeli, kaj super la bonaj por ilin altiri. Tamen tiu persono estus senpotenca, se la *subigito* ne volonte akceptus tiun helpon; kelkaj homoj plezuras en dependeco, kiu flatas iliajn gustojn kaj dezirojn. Æiuokaze, kiu ne havas senmakulan koron, tiu neniom influas sur tiu situacio; la bonaj Spiritoj lin malþatas, kaj la malbonaj lin ne timas.”

477. *Æu la formuloj de ekzorcizo iel efikas sur la malbonajn Spiritojn?*

“Ne; kiam tiuj Spiritoj vidas iun personon preni serioze la aferon, ili ridas lin kaj obstinas.”

478. Ekzistas homoj animataj de bonaj intencoj, tamen, malgraŭ tio, subigitaj de malsuperaj Spiritoj; kion plej bonan tiuj homoj devus fari, por forpeli la obsedantajn Spiritojn?

“Lacigi ilian paciencon, tute ne atenti iliajn inspir-ojn, igi ilin kompreni, ke ili perdas sian tempon; kiam ili vidos, ke estas neeble ion fari, ili foriros.”

479. Ĉu la preĝo estas efika rimedo, por savi iun de obsedado de malbonaj Spiritoj?

“La preĝo estas potenca helpo por ĉio; sed kredu, ke ne sufiĉas murmurado de kelkaj vortoj por la kontentigo de deziro. Dio helpas tiujn, kiuj agadas, ne tiujn, kiuj limigas sin peti. Nepra kondiĉo estas do, ke la obsedito faru mem ĉion necesan, por sarki el si la kaŭzon, kiu altiras la malbonajn Spiritojn.”

480. Kion ni pensu pri la elpelo de la demonoj, pri kiu parolas la Evangelio?

“Tio dependas de la interpreto. Se vi nomas *demono* malbonan Spiriton, kiu subjugigas iun individuon, kiam la influo de tiu spirito estos nuligita, tiam demono estos do vere elpelita. Se vi atribuas malsanon al demono, kiam vi restarigos la sanon, tiam vi diros, ke vi elpelis demonon. Iu afero povas esti vera aŭ falsa, laŭ la signifo, kiun vi atribuas al la vortoj. La plej grandaj veraĵoj povas ĉajni absurdaj, kiam oni rigardas nur la formon kaj kiam oni prenas alegorion por la realo. Ĉi tion komprenu bone kaj konservu en via memoro: ĉi havas ĝeneralan aplikadon.”

Konvulsiuloj

481. Ĉu la Spiritoj ludas ian rolon en la fenomenoj, fariĝantaj al la tiel nomataj konvulsiulo?

“Jes, tre gravan rolon, kiel ankaŭ magnetismo, kiu estas la ĉefa fonto de tiuj fenomenoj; sed la ĉarlatanoj

ofte ekspluatita kaj trograndigis tiujn efikojn, kaj tial ĉi tiuj fariĝis mokataj.”

— *Kiaj, ordinare, estas la Spiritoj, kunagantaj ĉe tiuj fenomenoj?*

“Malaltklasaj; ĉu vi kredas, ke Superaj Spiritoj faras al si amuzon per tiaj aferoj?”

482. Kiel la nenormala stato de konvulsiuloj kaj de neŝrozuloj povas subite disetendiĝi ĉe tuta loĝantaro?

“Efiko de reciproka simpatio; ĉe iuj okazoj, la moralaj inklinoj sin tre facile komunikas reciproke; al vi ne estas fremdaj la magnetismaj efikoj, ke vi tion ne komprenus, kaj la parto, kiun iuj Spiritoj devas preni en tiuj fenomenoj, pro la simpatio al la personoj, okazigantaj tiujn faktojn.”

El la strangaj kapabloj, kiujn oni rimarkas ĉe konvulsiuloj, oni facile rekonas kelkajn, pri kiuj somnambulismo kaj magnetismo prezentas al ni multenombrajn ekzemplojn: inter aliaj troviĝas la fizika nesentemo, la kono de aliulaj pensoj, la transsendo de doloroj pro simpatio k.a. Oni do ne povas pridubi, ke tiuj neŝrozuloj troviĝas en ia maldorma somnambulismo, naskita de reciproka influado. Tiuj personoj estas samtempe, kaj nekonscie, magnetizitoj kaj magnetizantoj.

483. Kiu estas la kaŭzo de la fiziologia nesentemo, kiun oni konstatas ĉe iuj konvulsiuloj, aŭ ĉe aliaj individuoj submetataj al la plej kruelaj turmentegoj?

“Ĉe kelkaj ĉi estas ekskluzive magnetisma efiko, aganta, same kiel iuj substancoj, sur la nervan sistemon. Ĉe aliaj, la ekzaltiteco de la penso malakrigas la sentemon, ĉar ĉajnas, ke la vivo forlasis la korpon kaj koncentriĝas en la Spirito. Ĉu vi ne scias, ke, kiam la Spirito estas profunde okupita de iu afero, la korpo nenion sentas, nenion vidas, nenion aŭdas?”

La fanatika ekzaltiteco kaj la entuziasmo ofte prezentas, dum torturoj, ekzemplon pri la trankvileco kaj sangmal-

varmeco, kiuj ne povus triumfi super akra doloro, se oni ne konsentus, ke la sentemo estas nuligita de ia anesteza efiko. Estas sciate, ke, en la ardo de batalo, oni ofte ne rimarkas gravan vundon, dum, en ordinaraĵoj, simpla grat-vundeto ekstremitus.

Sed, ĉar tiuj fenomenoj dependas de fizika kaŭzo kaj de la ago de iuj Spiritoj, tial oni povus demandi, kiel, ĉe iuj okazoj, tiuj fenomenoj ĉesis pro la enmiksiĝo de aŭtoritatuloj. Ties klarigo estas simpla. La agado de la Spiritoj estas ĉi tie akcesora; ili faras nenion alian, ol profiti de natura humoro. La aŭtoritatuloj nuligis ne tiun humoron, sed la kaŭzon, kiu ĉin tenadis kaj ekzaltadis; ili ĉin transigis de aktiva en latentan staton, kaj ili ĉuste decidis, ĉar de tio rezultadis ekscitoj kaj skandaloj. Cetere, oni scias, ke tiu enmiksiĝo estas senpotenca tiam, kiam la agado de la Spiritoj estas rekta kaj propramova.

Sindonemo de la Spiritoj al iuj homoj

484. *Ĉu la Spiritoj alligiĝas prefere al iuj personoj?*

“La bonaj Spiritoj simpatias kun la homoj virtaj, aŭ plibonigeblaj; la malsuperaj inkliniĝas al la malvirtaj aŭ tiuj, kiuj povos fariĝi tiaj; de tiu simpatio naskiĝas ilia alligiteco, sekvo de simileco inter sentoj.”

485. *Ĉu la alligiteco de la Spiritoj al iuj personoj estas nur kaj sole morala?*

“La vera alligiteco havas nenian karnan karakteron; sed, kiam iu Spirito aliroziĝas al iu persono, tion li faras ne ĉiam pro amo, ĉar kun tiu alligiteco povas miksiĝi memoro pri la homaj pasioj.”

486. *Ĉu la Spiritoj interesiĝas pri niaj malfeliĉoj kaj prospero? Ĉu tiuj, kiuj nin amas, sentas ĝagrenon pro la malbonaĵoj, nin vundantaj dum nia vivo?*

“La bonaj Spiritoj faras ĉian bonon, kiu estas ebla al ili, kaj ĉojas pri viaj ĉojoj. Ili ĝagreniĝas pro viaj suferoj, kiam vi tiujn ne rezignacie eltenas, ĉar, tiam, la suferoj estas por vi senrezultaj; en ĉi tiu okazo, vi estas kiel malsanulo, forĉanta la maldolĉan medikamenton, kiu povus lin resanigi.”

487. *Kiaj estas niaj suferoj, plej afliktantaj la Spiritojn: æu la fizikaj aý la moralaj?*

“Via egoismo kaj la malmoleco de via koro: de tio devenas æio. La Spiritoj ridas la suferojn pro imago, naskiøantajn el fiero kaj ambicio, kaj øojas pro tiuj, kiuj havas kiel efikon la mallongigon de via provotempo.”

Æar ili scias, ke la enkorpa vivo estas pasema kaj ke la ægrenoj, øin akompanantaj, estas rimedoj, kiujn havas la homo por atingi pli bonan staton, tial la Spiritoj pli afliktiøas pro la moralaj kaýzoj, nin tenantaj malproksime de tiu stato, ol pro niaj fizikaj suferoj, kiuj estas nur momentaj. La Spiritoj konsideras ne tre gravaj la suferojn, kiuj tuþas nur niajn mondajn ideojn, same kiel ni koncerne la bagatelajn ægrenojn de nia infanaøø.

La Spirito, kiu vidas en la ægrenoj de la vivo rimedon por nia progreso, konsideras tiujn la momenta krizo, kiu savos la malsanulon. Li partoprenas en niaj suferoj, kiel ni en tiuj de niaj amikoj; sed, æar li vidas la aferojn el pli alta vidpunkto, li ilin taksas en maniero malsama ol ni; la bonaj Spiritoj relevas nian kuraøon pro intereso pri nia estonteco, sed la malbonaj nin ekscitas øis malespero, celante kompromiti nian venontan situacion.

488. *Æu niaj parencoj kaj amikoj , nin antaýintaj en la transtomba vivo, simpatias kun ni pli, ol la Spiritoj fremdaj al ni?*

“Sendube, kaj ili ofte protektas vin kiel Spiritoj, laý sia povo.”

—Kaj, æu ilin tuþas la amo, kiun ni portas plu por li?

“Øi ilin profunde tuþas, sed, aliflanke, ili forgesas tiujn, kiuj ilin forgesas.”

Gardantaj anøeloj. Protektantaj, familiaraj aý simpatiantaj Spiritoj

489. *Æu estas Spiritoj, sin dediæantaj aparte al æiu individuo por lin protekti?*

“Jes, la *spirita frato* ; li estas tiu, kiun vi nomas la *bona Spirito* aŭ la *bona genio*.”

490. *Kion oni devas kompreni kiel gardantan anĝelon?*

“Altrangan protektantan Spiriton.”

491. *Kiu estas la misio de la protektanta Spirito?*

“Tiu sama, kia tiu de patro por siaj filoj: konduki sian protektaton sur la bona vojo, helpi lin per siaj konsiloj, lin konsoli aŭ liaj aĝgreno, subteni lian kuraĝon aŭ la suferoj de la vivo.”

492. *Ĉu la protektanta Spirito sin donas al la persono de post ties naskiĝo?*

“De post ties naskiĝo ĉiuj ties morto, kaj, ofte, post ties morto, la protektanto lin sekvas dum la spirita vivo kaj eĉ dum pluraj enkorpaj ekzistadoj, ĉar tiuj ĉi estas nur tre maldaŭraj fazoj kompare kun la vivo de la Spirito.”

493. *Ĉu la misio de la protektanta Spirito estas memvola aŭ deviga?*

“Tia Spirito estas devigita prizorgi vin, ĉar li ja akceptis tiun taskon, sed li elektas laŭvole la estulojn, kun kiuj li simpatias. Por unuj, ĉi estas plezuro; por aliaj, misio aŭ devo.”

— *Ĉar li sin ligas al iu persono, ĉu tiu Spirito rezignas tial protekti aliajn individuojn?*

“Ne, sed tiujn li protektas en malpli sindona maniero.”

494. *Ĉu la protektanta Spirito estas fatale ligita al la estulo, konfidita al lia gardo?*

“Okazas ofte, ke iuj Spiritoj lasas tiun pozicion, por plenumi plurajn misiojn, sed tiam aliaj ilin anstataŭas.”

495. *Ĉu la protektanta Spirito iafoje ne forlasas sian zorgaton, kiam ĉi tiu ribelas kontraŭ liaj konsiloj?*

“Li foriĝas, kiam li vidas, ke liaj konsiloj estas vanaj, kaj kiam li konstatas, ke lia zorgato pli volonte ricevas la influon de malsuperaj Spiritoj; sian zorgaton li neniam forlasas, kaj ĉiam al li parolas, sed la homo ĉuopas al si la orelojn. La protektanto revenas tuj, kiam alvokita.

“Jen doktrino, kiu, pro siaj æarmo kaj dolæeco, devus konverti la plej nekredemajn homojn: la doktrino pri la gardantaj anøeloj. Pensi, ke vi havas æiam æ vi estulojn superajn ol vi, æiam pretajn vin konsili, vin kuraøigi helpi vin surgrimpi la krutan monton de bono; scii, ke ili estas amikoj pli certaj kaj sindonaj, ol la plej intimaj amikoj, kiujn vi povus ekhavi sur la Tero; æu øi ne estas tre konsolanta ideo? Tiuj estuloj troviøas tie laŭ ordono de Dio, kiu ilin starigis æ vi; pro amo al Li ili tie restadas kaj plenumas sian belan, kvankam penigan, mision. Kie ajn vi estas, tie estas ja via gardanta anøelo æ vi: en karceroj, en hospitaloj, en diboæejoj, en via soleco, nenio disigas vin je tiu amiko, kiun vi ne povas vidi, sed el kiu via animo ricevas la plej dolæan admonojn kaj aýdas saøajn konsilojn.

“Ha, se vi pli bone konus tiun vera¹on! Kiel ofte øi vin helpus æ viaj krizaj momentoj; kiom da fojoj øi vin forsavus de malbonaj Spiritoj! Sed, en la granda tago, tiu bonanøelo al multaj el vi diros: “Æu mi ne diris al vi tion? Sed vi øin ne faris; æu mi ne montris al vi la abismon? Sed vi vin ¹etis en øin; æu mi ne igis vian konskiencon aýdi la voæon de vero? kaj, æu vi ne obeis la konsilojn de mansogo?” Ha! Demandu viajn gardanøelojn; starigu inter vi kaj ili tiun dolæan intimecon, regantan inter bonaj amikoj. Ne ekpensu kaþi de ili ion ajn, æar ili vidas per la okuloj de Dio, kaj vi ne povas ilin trompi. Pensu pri la estonteco; penu antaýeniri dum æi tiu vivo, kaj viaj suferoj estos malpli daýraj, viaj ekzistadoj estos pli feliaj. Nu, fratoj, kuraøon! For¹etu, unu fojon por æiam, la antaýjuøojn kaj la kaþitajn pensojn; ekpaþu sur la nova vojo, etendiøanta antaý vi; iradu, iradu! vi havas gvidantojn, sekvu ilin; la celon vi ne povos maltrafi, æar tiu celo estas Dio mem.

“Al tiuj, kiuj kredus neeble, ke vere altrangaj Spiritoj altrudus al si tiel penigan kaj æiumomentan taskon, ni diros, ke ni influas viajn animojn, eæ se multajn milionojn da mejloj ni staras for de vi; por ni, la spaco estas

kiel nenio, kaj, kvankam ni loøas alian mondon, tamen niaj Spiritoj konservas ligitecon kun la via. Ni øuas kvalitojn, kiajn vi ne povas kompreni; sed estu certaj, ke Dio ne trudis al ni taskon superan al niaj fortoj, kaj ne forlasis vin, sur la Tero, solaj, sen amikoj kaj protekto. Æiu gardanøelo havas sian protektaton, kiun li prizorgas, kiel patro sian infanon: li estas feliæa, vidante sian idon sur la bona vojo, kaj maløojas, kiam liaj konsiloj ne estas øuste komprenataj.

“Ne timu lacigi nin per viaj demandoj: kontraøe, penu esti æiam en rilato kun ni; tiel vi estos pli fortaj kaj pli feliæaj. Øuste tiuj komunikaøoj de æiu homo kun sia familiara Spirito faras æiujn homojn mediumoj, mediumoj hodiaý nekonataj, sed kiuj iam sin evidente montros kaj disiros, kiel senlima oceano, por subpremi nekredemon kaj neklerecon. Homoj, vi kiuj estas instruitaj, instru; vi, talentuloj, eduku viajn fratojn. Æu vi scias, kiun verkon vi tiel faras? tiun de la Kristo, tiun, kiun Dio ordonas al vi. Por kio alia Li dotis vin per intelekto kaj scio, krom por tio, ke vi ilin disdonu al viaj fratoj, por ke æi tiuj antaýenpaðu sur la vojo al la eterna feliæego?

Skta Ludoviko, Skta Aýgusteno.”

La doktrino pri la gardantaj anøeloj, prizorgantaj siajn protektatojn malgraý la distanco inter la mondoj, estas neniel neverþajna; kontraøe, øi estas granda kaj superbela. Æu vi ne vidas, sur la Tero, patron gvidi sian filon, kvankam for de li, kaj lin helpi per siaj konsiloj, pere de korespondado? Kio do stranga estus, ke Spiritoj povas gvidi la homojn, kiujn ili ekprenis sub sian protekton, de unu al alia mondo, se, por ili, la intermondaj distancoj estas malpli grandaj ol, sur la Tero, tiuj interkontinentaj? Æu ili, cetere, ne disponas je la universa fluidaøo, interliganta la mondojn kaj faranta æi tiujn solidaraj, granda transportilo de la pensoj, kiel, æ ni, la aero transportas la sonon?

496. Æu la Spirito, kiu forlasas sian zorgaton kaj kiu do ne plu faras al li bonon, povas lin malutili?

“La bonaj Spiritoj neniam malutilas; tion fari ili lasas al siaj anstataŭantoj; tiam vi kulpigas la sorton pro la malfeliakoj, vin frakasantaj, kaj tamen vi mem estas la sola kulpa.”

497. *Ĉu la protektanta Spirito povas lasi sian zorgaton sub la arbitro de Spirito, kiu povus tiun malutili?*

“La malbonaj Spiritoj kunligiĝas, por nuligi la agadon de la bonaj; sed, se la zorgato volas, li ĉiel kunhelpas sian bonan Spiriton. La bona Spirito eble trovas aliloke iun bonvolulon, kiu bezonas helpon, kaj tiam li profitas tiun bonvolon, dum li atendas la momenton reveni al sia protektato.”

498. *Ĉu la fakto, ke protektanta Spirito lasas sian zorgaton erari en la vivo, signifas, ke li ne povas kontraŭstari la malicajn Spiritojn?*

“Ne tion, ke li ne povas, sed ke li ne volas; li scias, ke lia zorgato elvenos el tiuj provoj pli perfekta kaj pli instruita; li ne ĉesigas siajn konsilojn per bonaj pensoj, kiujn li inspiras, sed kiuj, bedaŭrinde, ne ĉiam estas aŭdataj. Nur la malforteco, la senzorgeco kaj la fiero de la homo havigas forton al la malbonaj Spiritoj; la potenco de ĉi tiuj super vi originas nur de via nerezisto.”

499. *Ĉu la protektanta Spirito staras ĉiam ĉe sia zorgato? Ĉu en neniu momento la zorgato, kvankam ne forlasita de sia protektanto, estas for de ties rigardo?*

“Estas momentoj, kiam la protektanta Spirito ne bezonas stari ĉe sia zorgato.”

500. *Ĉu estos iu momento, kiam la Spirito jam ne bezonas sian gardanĉelon?*

“Jes: kiam li atingos tian gradon, ke li povas konduki sin mem, same kiel al lernanto ankaŭ venas tempo, kiam li jam ne bezonas instruiston; sed tio ne okazas sur via Tero.”

501. *Kial la influo de la Spiritoj sur nian ekzistadon estas kaŝita, kaj kial, protektante nin, ili tion ne faras en klare perceptebla maniero?*

“Se vi kalkulus je ilia apogo, vi ne agus per propra ekmoŭo, kaj via Spirito ne progresus. La Spirito bezonas sperton por antaŭeniri, kaj, ofte, estas necese, ke li ekhavu tiun sperton per sia propra penado; estas necese, ke li ekzercu siajn fortojn, ĉar, alie, li estus kiel infano, kiun oni neniam lasus iri sola. La agado de la Spiritoj, dezirantaj al vi bonon, estas ĉiam tia, ke ĉi lasas al vi liberan volon; ĉar, se vi ne respondus por via konduto, vi do ne antaŭenpaŝus sur la vojo, kiu devas konduki vin al Dio. Ne vidante iun, kiu lin subtenus, la homo konfidas sian iradon al siaj fortoj mem; tamen lia gvidanto prizorgas lin kaj de tempo al tempo atentigas lin al danĝero.”

502. Ĉu la protektanta Spirito, sukcesinta konduki sian zorgaton sur la bona vojo, ricevas el tio ian profiton?

“Tio estas merito, kiu estas al li kreditita, ne nur por lia progreso mem, sed ankaŭ por lia feliĉo. Li estas feliĉa vidante, ke sukceso kronas liajn prizorgojn; li triumfas, kiel gubernisto triumfas pro la progresoj de sia edukato.”

— *Kaj, ĉu li estas priresponda, kiam tio ne prosperas al li?*

“Ne, ĉar li faris tion, kio de li dependis.”

503. Ĉu la protektanta Spirito, vidante sian zorgaton sur la malbona vojo, spite al siaj admonoj, ĝagreniĝas pro tio; kaj ĉu tio ne nubigas lian feliĉon?

“Li ĝagreniĝas pro la eraroj de sia zorgato kaj lin bedaŭras; sed lia ĝagreno ne similas la korprematecon de iu patro sur la Tero, ĉar li scias, ke tiuj faletoj estas ripareblaj kaj ke tio, kio ne estas farita hodiaŭ, estos farita morgaŭ.”

504. Ĉu ni povas ĉiam scii la nomon de nia protektanta Spirito aŭ gardanĝelo?

“Kiel vi volas scii nomojn, ne ekzistantajn por vi? Ĉu vi do pensas, ke ekzistas nur Spiritoj konataj de vi?”

— *Kiel do lin alvoki, se oni lin ne konas?*

“Nomu lin, kiel ajn vi volas: elektu nomon de Supera Spirito, por kiu vi portas simpation aŭ plej altan respekton; via protektanta Spirito alkuros al vi, æar æiuj bonaj Spiritoj estas fratoj kaj sin reciproke helpas.”

505. Æu la protektantaj Spiritoj, kiuj sin prezentas kun konataj nomoj, estas ja æiam la Spiritoj, kiuj estis tiel nomataj?

“Ne, sed Spiritoj, øuantaj iliajn simpatiojn kaj, ofte, venantaj laŭ ilia ordono. Æar vi bezonas iun nomon, tial ili alprenas iun, kiu indas vian fidon. Kiam vi ne povas mem plenumi iun mision, vi kutime irigas personon, kiu agas en via nomo.”

506. Kiam ni estos en la spirita vivo, æu ni rekonos nian protektantan Spiriton?

“Jes, æar ofte vi lin konis, antaŭ ol enkarniøi.”

507. Æu æiuj protektantaj Spiritoj apartenas al la klaso de la Superaj Spiritoj? Æu kelkaj el ili povas esti mezklasaj? Æu, ekzemple, patro povas fariøi la protektanta Spirito de sia filo?

“Jes, sed protekto kondiæas certan gradon da supereco, kaj plian povon aŭ virton donacitan de Dio. Patro, kiu protektas sian filon, povas esti mem helpata de pli altranga Spirito.”

508. Æu la Spiritoj, foririntaj de æi tiu mondo en favoraj kondiæoj, povas æiam protekti tiujn, kiujn ili amas kaj kiuj ilin postvivas?

“La povo de tiuj Spiritoj estas ne tre alta; ilia pozicio ne æiam havigas al ili tutan liberecon de agado.”

509. Æu la homoj, ankoraŭ en stato sovaøa aŭ de morala malsupereco, havas ankaŭ siajn protektantajn Spiritojn? Kaj en æi tiu okazo, æu tiuj protektantoj estas tiel altrangaj, kiel tiuj de la tre progresintaj homoj?

“Æiu homo havas æe si Spiriton, kiu lin prizorgas; sed la misioj rilatas kun sia celo. Al infano, komencanta lerni legadon, vi ne donas profesoron pri filozofio. La grado da progreso de la familiara Spirito estas konforma al tiu de la protektata Spirito. Same kiel vin prizorgas

iu Supera Spirito, tiel vi povas, viavice, esti la protektanto de alia malsupera al vi; kaj la progresoj, kiujn vi lin helpos fari, utilos por via plialtiĝo. Dio postulas de Spirito nenion pli, ol tion rilatan al ties naturo kaj nivelo.”

510. Kiam patro, Spirito prizorganta sian idon, enkarniĝas, ĉu li ĉi tiun prizorgos plu?

“Tio estas pli malfacila; sed, ĉe momento de libereco, li petas Spiriton, kun kiu li simpatias, ke tiu lin helpu ĉe tiu misio. Cetere, la Spiritoj akceptas nur misiojn, kiujn ili povas tute elplenumi.”

“La enkarniĝinta Spirito, precipe en la mondoj, kie la ekzistado estas materieca, estas tro katenita al la korpo, por povi sin tute dediĉi, tio estas, persone prizorgi alian; tial, tiuj ne sufiĉe altrangaj estas, siavice, helpataj de Spiritoj al ili superaj, tiel ke, se unu, pro ia motivo, tion ne faras, li estas anstataŭata de alia.”

511. Ĉu, krom la protektanto, ne estas ankaŭ iu malbona Spirito ligita al ĉiu homo, por lin enpuŝi en malbonon kaj havigi al li okazon heziti inter la farado de bono kaj tiu de malbono?

“Ligita ne estas la ĉusta vorto. Estas ja vere, ke la malbonaj Spiritoj penas deturni nin de la bona vojo, ĉiam, kiam ili trovas oportunan okazon; sed, kiam unu el tiuj sin alligas al iu homo, li tion faras propramove, ĉar li esperas esti aŭdata; ekflagras, tiam, inter bono kaj malbono, batalo, en kiu venkas tiu, al kiu la homo cedas.”

512. Ĉu ni povas havi plurajn protektantajn Spiritojn?

“Ĉiu homo havas ĉe si pli aŭ malpli altrangajn Spiritojn, kiuj kun li simpatias, lin amas kaj por li interesiĝas, kiel ankaŭ aliajn, kiuj lin kunhelpas en la farado de malbono.”

513. Ĉu la simpatiantaj Spiritoj agas por misio?

“Iafoje ili plenumas provizoran mision, sed plej ofte ili estas altirataj de simileco de pensoj kaj sentoj, tiel por bono, kiel por malbono.”

— *Æu de tio, laŭĥajne, rezultas, ke la simpatiantaj Spiritoj povas esti bonaj aŭ malbonaj?*

“Jes; la homo, kia aĵn estas lia karaktero, æiam trovas Spiritojn, kiuj kun li simpatias.”

514. Æu la familiaraj Spiritoj estas tiuj samaj, kiujn ni nomas simpatiantaj kaj protektantaj Spiritoj?

“Estas multe da nuancoj en la protekto kaj en la simpatio; nomu ilin kiel vi volas. La familiara Spirito estas, pli øustadire, la hejma amiko.”

El la supra faritaj klarigoj kaj el la observoj pri la naturo de la Spiritoj, sin alligantaj al la homo, oni povas tiri jenajn konkludojn:

La protektanta Spirito, gardanta anøelo aŭ bona genio estas Spirito, havanta kiel mision akompanadi la homon dum ties vivo kaj helpi ties progresadon; li apartenas al rango æiam supera al tiu de la protektato.

La familiaraj Spiritoj aliøas al iuj personoj per pli aŭ malpli daŭraj ligiloj, celante esti utilaj al ili, en la limoj de sia povo, cetere ofte negranda; ili estas bonaj, sed iafoje nemulte progresintaj kaj eæ iom frivolaj; ili volonte okupiøas pri la detaloj de la intima vivo kaj agas nur laŭ ordono aŭ permeso de la protektantaj Spiritoj.

La simpatiantaj Spiritoj estas tiuj, kiujn ni altiras per niaj apartaj inklinoj kaj per ia simileco de gustoj kaj sentoj, tiel por bono, kiel por malbono. La daŭro de iliaj rilatoj kun ni preskaŭ æiam dependas de la cirkonstancoj.

La malbona genio estas neperfekta aŭ malica Spirito, kiu sin alkroæas al la homo por deturni æi tiun de la bono, sed kiu agas propravole, kaj ne por misio. Lia alligiteco estas kunrilata kun la pli aŭ malpli granda facileco, kiun li trovas æ la individuo. Æi tiu æiam libere decidas mem lin aŭdi aŭ forpuŝi.

515. Kion ni pensu pri personoj, kiuj laŭĥajne alligiøas al iuj homoj, por ilin fatale enpuŝi en perdon, aŭ por ilin gvidi sur la vojo de bono?

“Iuj personoj ja influas aliajn per kvazaŭa soræo, kiu ĥajnas kontraŭebla. Kiam tio okazas en la direkto de

malbono, ĉi estas faro da malbonaj Spiritoj, kiuj uzas la servon de enkarniĝintaj, ankaŭ malbonaj, Spiritoj, por pli bona subjugigo. Dio permesas tion por via elprovo.”

516. Ĉu nia bona kaj nia malbona genioj povus enkarniĝi, por nin akompani dum la vivo, en pli rekta maniero?

“Tio okazas kelkafoje; sed pli ofte ili komisiis por tiu tasko aliajn enkarniĝintajn Spiritojn, kun kiuj ili simpatias.”

517. Ĉu estas Spiritoj, sin alligantaj al tuta familio por ĉin protekti?

“Iuj Spiritoj alligiĝas al la anoj de sama familio, komune vivantaj kaj kunigitaj per amo; sed ne kredu, ke Spiritoj protektus la fierecon de la rasoj.”

518. Ĉar al la individuoj la Spiritoj estas altirataj pro sia simpatio, ĉu al kolektoj da individuoj ili estas ankaŭ altirataj pro apartaj kaŭzoj?

“La Spiritoj iras prefere tien, kie estas aliaj al ili similaj; tie ili troviĝas pli komforte kaj estas pli certaj, ke ili estas aŭdataj. La homo altiras al si la Spiritojn laŭ siaj inklinoj, ĉu li estas sola aŭ li formas kolektivon, kiel socio, urbo aŭ popolo. Estas do socioj, urboj kaj popoloj, prizorgataj de pli aŭ malpli altrangaj Spiritoj, laŭ la karaktero kaj la pasioj, tie superregantaj. La neperfektaj Spiritoj foriras de tiuj, kiuj ilin kontraŭstaras; el tio rezultas, ke la morala pliperfektigo de la kolektivoj, kiel tiu de la individuoj, emas forpeli la malbonajn kaj altiri la bonajn Spiritojn; ĉi tiuj inspiras kaj nutras ĉe la amasoj la senton de bono, same kiel aliaj povas tien enblovi trivialajn pasiojn.”

519. Ĉu la amasoj da individuoj, kiaj socioj, urboj kaj nacioj, havas siajn apartajn protektantajn Spiritojn?

“Jes, ĉar tiuj amasoj estas kolektivoj, irantaj al komuna celo kaj do bezonantaj superan direktadon.”

520. Ĉu la protektantaj Spiritoj de la kolektivoj estas pli altrangaj ol tiuj, kiuj ligiĝas al la individuoj?

“Æio estas konforma al la progresostadio, tiel de la kolektivoj kiel de la individuoj.”

521. *Æu kelkaj Spiritoj povas kunhelpi por la progresado de la artoj, protektante la homojn, kiuj okupiðas pri æi tiuj?*

“Ekzistas apartaj protektantaj Spiritoj, kiuj helpas tiujn, kiuj ilin elvokas, se ili opinias tiujn personojn indaj je ilia favoro; sed, kion vi volas, ke ili faru al homoj, havantaj pri si falsan opinion? Ili ne igas la blindulojn vidi, nek la surdulojn aýdi.”

La antikvuloj faris el tiuj Spiritoj apartajn diojn; la Muzoj estis nenio alia ol alegoria personigo de la protektantaj Spiritoj de sciencoj kaj artoj, kaj la protektantajn Spiritojn de la familio ili nomis “lares” ⁽¹³⁾ aý hejmaj dioj. En la modernaj socioj, la artoj, industrioj, urboj kaj landoj havas siajn patronojn, kiuj estas ja Superaj Spiritoj, sed kun aliaj nomoj.

Æar æiu homo havas siajn simpatiantajn Spiritojn, tial rezultas, ke, en la kolektivoj, la plimulto de tiaj Spiritoj rilatas kun la plimulto de la individuoj; ke la fremdaj Spiritoj estas tien altirataj de la identeco de gustoj kaj de pensoj; unuvorte, ke tiuj kolektoj kiel ankaý la individuoj, estas pli aý malpli bone æirkaýitaj, helpataj kaj influataj, laý la pensoj de la amaso.

Æe la popoloj, la faktoroj, altirantaj la Spiritojn, estas la moroj, la kutimoj, la superreganta karaktero, precipe la leøoj, æar la karaktero de iu nacio troviðas en ties leøoj. La homoj, kiuj surtronigas justecon en sia medio, kontraýbatalas la influon de la malbonaj Spiritoj. Æie, kie la leøoj ordonas maljustaýojn, kontraýajn al humaneco, la bonaj Spiritoj estas malpli multaj; kaj la malbonaj, tien alkurantaj, nutras æ la popolo ties proprajn ideojn kaj paralizas la bonajn influojn, perditajn en la amaso, kiel spiko izolita meze de rubusujoj. Per studado de la moroj de la popoloj aý de iu ajn kolekto da homoj, estas do facile fari al si ideon pri la kaþita loøantaro, enmiksiðanta en ties pensojn kaj agojn.

⁽¹³⁾ En la latina kaj portugala lingvoj, “hejmo” estas *lar*, pl. *lares* – *La Trad.*

Antaýsentoj

522. *Ĉu antaýsento estas ĉiam averto de la protekta Spirito?*

“Antaýsento estas intima kaj kaŝita konsilo de iu Spirito, vin estimanta. Ĉi troviĝas ankaŭ en la intuicio de la elekto, kiun ĉiu faris; ĉi estas voĉo de instinkto. Antaŭ ol enkarniĝi, la Spirito ekkonas la ĉefajn fazojn de sia ekzistado, tio estas, la specon de provoj, kiujn li prenas sur sin; kiam ĉi tiuj havas elstaran karakteron, la Spirito konservas pri ili ian kvazaŭan impreson en sia konscienco; kaj tiu impresio, kiu estas la voĉo de instinkto, vekigante ĉe la alproksimiĝo de l' momento, fariĝas antaýsento.”

523. *La antaýsento kaj la voĉo de instinkto havas en si ĉiam ion neprecizan: kion ni faru ĉe la necerteco?*

“Kiam vi troviĝas ĉe sendecideco, alvoku vian bonan Spiriton, aŭ petu Dion, Sinjoron de ni ĉiuj, ke Li sendu al vi unu el Sijaj kurieroj, unu el ni.”

524. *Ĉu la avertoj de la protektantaj Spiritoj celas nur nian moralan konduton aŭ ankaŭ tiun, kiun ni devas havi en nia privata vivo?*

“Ĉion; ili penas igi vin vivi kiel eble plej bone; sed ofte vi ĉtopas al vi la orelojn kontraŭ la bonaj konsiloj, kaj vi estas malfeliĉaj pro via kulpo mem.”

La protektantaj Spiritoj helpas nin per siaj konsiloj, per la voĉo de la konscienco, kiun ili instigas paroli en ni; sed, ĉar ni ne ĉiam alligas al tiu voĉo la necesan gravecon, tial ili donas al ni pli rektajn konsilojn, pere de niaj samrondanoj. Ĉiu persono ekzameni la multajn feliajn aŭ malfeliĉajn cirkonstancojn de sia vivo: li vidos, ke, ĉe multaj okazoj, li ricevis konsilojn, el kiuj li ne ĉiam profitis, kaj ke li estus evitinta multe da aĝgrenetoj, se li sekvus tiujn konsilojn.

Influo de la Spiritoj sur la okazoj de la vivo

525. *Ĉu la Spiritoj havas ian influon sur la okazoj de la vivo?*

“Certe, æar ili vin konsilas.”

— *Æu tiu influo estas plenumata en alia maniero ol per la pensoj, kiujn ili inspiras al ni, tio estas, æu ili havas ian rektan agadon æ la efektivigo de la aferoj?*

“Jes, sed ili neniam agas ekster la naturaj leøoj.”

Ni erare prezentas al ni, ke la agado de la Spiritoj sin manifestas nur per eksterordinaraj fenomenoj; ni volus, ke ili venu al ni kun mirakloj, kaj ni ilin reprezentas æiam, kvazaý ili havus magian vergeton en la mano. Sed tiel ne okazas; jen kial ilia agado þajnas al ni kaþita kaj kial tio, kio fariøas per ilia helpo, þajnas al ni tute natura. Ekzemple, ili povas okazigi renkontiøon de du homoj, kiuj þajne renkontis unu la alian pro nura hazardo; inspiri al iu persono la ideon pasi tra difinita loko; atentigi lin al iu punkto, se tiu rigardo havigos tion, kion ili deziras, ktp.; resume, ilia interhelpo fariøas en tia maniero, ke la homo, kredante obei nur sian ekmovon mem, æiam tenadas sian liberan volon.

526. *Æar la Spiritoj kapablas agi sur la materion, æu ili povas naski difinitajn efikojn por la realigo de iu okazaþo? Ekzemple: iu homo devas morti; li supreniras þtupetaron, æi tiu rompiøas kaj la homo mortas; æu la þtupetaro rompiøis per influo de la Spiritoj, por ke estu plenumita la destino de tiu homo?*

“Estas ja vere, ke la Spiritoj agas sur la materion, sed nur por plenumi la naturajn leøojn, ne por æi tiujn nuligi per la okazigo, en difinita momento, de fakto neatendita kaj kontraýa al tiuj leøoj. Rilate vian ekzemplon, la þtupetaro rompiøis, æar øi estis vermozkonsumita aý ne estis sufiæe fortika, por elporti la pezon de la homo; se tiu homo estis destinita morti pro tiu kaýzo, la Spiritoj povus inspiri al li la penson supreniri la þtupetaron, kiu, sub lia pezo, rompiøos; tiam, la morto estos tute natura efiko, kaj nenia miraklo estas necesa por tiu celo.”

527. *Ni ekprenu alian ekzemplon, kie la natura stato de la materio neniel partoprenas. Iu homo devas morti*

de fulmobato; li rifuøas sub arbon, fulmo krakas kaj lin mortigas. Ĉu la Spiritoj eble elvokis la fulmon kaj æi tiun direktis sur la homon?

“Tio estas la sama afero. La fulmo falis sur tiun arbon kaj æ tiu momento, æar tiel devus okazi laŭ la naturaj leøoj, ne pro tio, ke la homo staris sub la arbo; sed al la homo estis inspirata la ideo rifuøi sub la arbon, kiun la fulmo frapos; la arbo estus nepre frapita de la fulmo, sendepende de tio, æu la homo estus, aŭ ne, sub øi.”

528. Malbone intencanta homo direktas laŭtaŭton kontraŭ iun personon, sed la laŭtaŭto æi tiun ne trafas. Ĉu bonfarema Spirito povus esti deturninta la objekton?

“Se la persono ne devas esti vundita, bonfarema Spirito inspiros al li la penson sin deturni, aŭ povos ankaŭ konfuzi lian malamikon, tiel, ke æi tiu ne øuste celu; æar, de post la momento, kiam øi ekmoviøis, la laŭtaŭto nepre sekvos sian direkton.”

529. Kion ni pensu pri la soræitaj kugloj, pri kiuj iuj legendoj parolas kaj kiuj fatale trafas sian celon?

“Tio estas nura imagaŭto; la homo amas la miregindaŭton kaj sin ne kontentigas kun tiuj de la Naturo.”

— *Ĉu la Spiritoj, direktantaj la okazojn de la vivo, povas esti malhelpataj de aliaj, dezirantaj la kontraŭon?*

“Kion Dio volas, tio nepre okazas; se estas iu malfruo aŭ malhelpo, tiu fariøas laŭ Lia volo.”

530. Ĉu la frivolaj aŭ mokemaj Spiritoj ne povas starigi tiujn negravajn malhelpojn, kiuj kontraŭas niajn intencojn kaj embarasas niajn antaŭvidojn; unuvorte, æu estas ili la aŭtoroj de la vulgare tiel nomataj æikanetoj de la homa vivo?

“Ili plezuras pro tiaj turmentetoj, kiuj estas por vi elprovoj, per kiuj via pacienco ekzerciøas; sed ili rezignas, konstatante sian malsukceson. Tamen ne estus juste nek øuste fari ilin respondaj por æiaj baroj, kiujn vi renkontas; tiujn ofte starigas precipe via nesingardemo; se via

teleraro rompiøas, tio estas prefere rezultato de via mallerteco, ol de ia influo de Spiritoj.”

— *Æu la Spiritoj, elvokantaj æikanojn, agas instigite de persona malfavoremo, aý æu ili atakas la unuan homon antaý ili, sen ia difinita motivo, nur pro malicemo?*

“Okazas ambaý faktoj; iafoje ili estas malamikoj, kiujn vi faris dum æi tiu aý alia vivo kaj kiuj vin persekutas; aliajn fojojn, ne estas motivo por tia konduto.”

531. Æu la malfavoremo de la homoj, kiuj faris al ni malbonon en æi tiu mondo, estingiøas kun ties enkorpa vivo?

“Ili ofte rekonas sian maljustecon kaj la malbonon, kiun ili faras; sed, ankaý ofte, ili vin persekutas per sia malamikeco, se Dio tion permesas, por vin plu elprovadi.”

— *Æu oni povas meti finon al tiu stato, kaj per kia rimedo?*

“Jes, oni povas preøi por ili; fari al ili bonon repage de malbono; ili fine komprenos siajn erarojn. Cetere, se oni scias stari super iliaj intrigoj, ili rezignas, vidante, ke ili neniom sukcesas.”

La sperto pravas, ke iuj Spiritoj daýrigas plu sian venøon en sekvanta ekzistado, kaj ke oni tiel elpagas, pli aý malpli frue, la malutilojn, kiujn oni faris kontraý iu.

532. Æu la Spiritoj havas la povon deturni la malbonaøojn for de iuj personoj kaj altiri al æi tiuj prosperon?

“Ne tute, æar kelkaj malbonaøoj troviøas en la dekretoj de l’ Providenco; sed ili povas mildigi viajn dolorojn, donante al vi paciencon kaj rezignacion.

“Sciu ankaý, ke ofte dependas de vi tiujn malbonaøojn forklini aý, almenaý, malpliakrigi; Dio dotis vin per intelekto, por ke vi øin uzu, kaj precipe pro tio la Spiritoj venas helpo al vi, kun inspirado de favoraj pensoj; sed ili helpas nur tiujn, kiuj scias helpi sin mem;

æi tiu estas la senco de jenaj vortoj: Seræu, kaj vi trovos; frapu, kaj estos malfermite al vi. ⁽¹⁴⁾

“Sciu, plie, ke tio, kio ĵajnas al vi malbono, ne æiam estas malbono; ofte devas veni de øi bono, kiu estos pli granda ol la malbono; kaj tion vi ne komprenas, æar vi pensas nur pri la nuna momento aý pri via persono mem.”

533. *Æu la Spiritoj povas doni la favorojn de la riæeco al iu, kiu tiujn petas de ili?*

“Kelkafoje, kiel provon; sed ili ofte rifuzas tiujn favorojn, same kiel oni ne kontentigas infanon pri senpripensa peto.”

— *Æu tiuj favoroj estas donataj de la bonaj aý de la malbonaj Spiritoj?*

“De unuj kaj de aliaj; tio dependas de la intenco; sed plej ofte tiujn favorojn havigas la Spiritoj, dezirantaj treni vin en malbonon kaj trovantaj, por tiu celo, facilan rimedon en la plezuroj, kiujn la riæeco øuigas.”

534. *Kiam la malhelpoj ĵajnas fatale kontraýi niajn projektojn, æu ilin kaýzas la influo de iu Spirito?*

“Kelkafoje Spiritoj, sed aliajn fojojn, ja pli ofte, via nekapablo. La pozicio kaj la karaktero tre influas. Se vi obstinas sur vojo, kiu ne estas la via, la Spiritoj havas kun tio nenion komunan: via malbona genio estas vi mem.”

535. *Kiam io feliæa okazas al ni, æu ni danku nian protektantan Spiriton?*

“Danku, super æiuj, Dion, sen kies permeso nenio fariøas, kaj poste la bonajn Spiritojn, Liajn adjutantojn.”

— *Kio okazus, se ni ilin ne dankus?*

“Tio, kio okazas al la sendankuloj.”

— *Tamen estas homoj, kiuj ne petas nek dankas, kaj al kiuj æio prosperas...*

⁽¹⁴⁾ Mateo, æap. 7, par. 7. — *La Trad.*

“Jes, sed atendu la finon; ili pagos tre kare tiun nedaŭran feliĉon, kiun ili ne indas; ĉar, ju pli multe ili ricevis, des pli multe ili devos iam redoni.”

Agado de la Spiritoj ĉe la naturaj fenomenoj

536. *Ĉu la grandaj naturaj fenomenoj, tiuj, kiujn vi konsideras malordo de la elementoj, devenas de hazardaj kaŭzoj aŭ havas, senescepte, providencan celon?*

“Ĉio havas pravon de ekzisto, ĉar nenio okazas sen permeso de Dio.”

— *Ĉu tiuj fenomenoj celas ĉiam la homon?*

“Iafoje ili ekestas, celante rekte la homon; sed, plej ofte, ili celas nur la restarigon de la ekvilibro kaj de la harmonio inter la fizikaj fortoj de l' Naturo.”

— *Ni perfekte konceptas, ke la volo de Dio estas la primara kaŭzo, ĉe tiu ĉi kiel ĉe ĉiuj aferoj; sed, ĉar ni scias, ke la Spiritoj agas sur la materion kaj estas la perantoj de la volo de Dio, tial ni demandas, ĉu kelkaj el ili ne influas sur la elementojn por ĉi tiujn eksciti, kvietigi aŭ direkti?*

“Evidente; ne povus esti alie; Dio ne agas mem sur la materion; Li havas sindonajn perantojn sur ĉiuj ĉiuj tipoj de la monda hierarkio.”

537. *La mitologio de la antikvuloj estis tute fondita sur la spiritismaj ideoj, kun la diferenco, ke la antikvuloj rigardis la Spiritojn kiel diojn; nu, ili prezentas al ni tiujn diojn aŭ Spiritojn kun specialaj atributoj: iuj prenis sur sin la regadon de la ventoj, aliaj, de la fulmo, ankoraŭ aliaj la direktadon de la vegetaĵaro, ktp. Ĉu tiu kredo estis senfundamenta?*

“Ne; ĉi havas fundamenton, tamen ĉi neniel atingas la tutan veron.”

— *Ĉu, pro sama motivo, povus do ekzisti Spiritoj, kiuj loĝas la internon de la Tero kaj direktus la geologiajn fenomenojn?*

“Tiuj Spiritoj ne loĝas ĉustadire la Teron, sed direktas tiujn fenomenojn, laŭ siaj fakoj. Iam vi ekhavas

la klarigon pri ĵiuj tiuj fenomenoj, kaj tiam vi ilin pli bone komprenos.”

538. *Ēu la Spiritoj, direktantaj la naturajn fenomenojn, konsistigas apartan kategorion en la spirita mondo? Ēu ili estas apartaj estuloj aŭ Spiritoj, kiuj iam enkarniøis, kiel ni?*

“Kiuj iam enkarniøis aŭ enkarniøos.”

— *Ēu tiuj Spiritoj apartenas al la superaj aŭ la malsuperaj ordoj de la spirita hierarkio.*

“Tio dependas de ilia pli aŭ malpli materiala aŭ intelekta rolo: unuj ordonas, aliaj obeas; tiuj, kiuj plenumas materialajn aferojn, estas ĵiam malaltrangaj, tiel ĵ la Spiritoj, kiel ĵ la homoj.”

539. *Ēu dum la fariø de fenomenoj, ekzemple, dum ptormoj, agas unu sola Spirito aŭ kolekto da Spiritoj?*

“Multnombra kolekto da ili.”

540. *Ēu la Spiritoj, agantaj sur la naturajn fenomenojn, tion faras konscie, laŭ sia libera volo, aŭ laŭ instinkta aŭ senpripensa ekmovo?*

“En malsamaj manieroj. Ni faru komparon: prezentu al vi tiujn miradojn da bestetoj, kiuj iom post iom elkreskigas el la maro insulojn kaj arkipelagojn; ĵ vi kredas, ke en tio ne estas ia providenca celo kaj ke tiu aliiø de la globosupraø ne estas necesa al la øenerala harmonio? Tamen tiun laboregon faras mikroskopaj bestetoj, kiuj, samtempe kiam ili kontentigas siajn vivbezonojn, estas, senkonscie, iloj de Dio. Nu, en sama maniero la Spiritoj, ĵ la malplej progresintaj, estas utilaj al la tuto; dum ili *faras sian provon* sur la vivoscenejo, kaj antaŭ ol plene konscii siajn farojn kaj havi liberan volon, ili kunhelpas por iuj fenomenoj, kies senkonsciaj faktoroj ili estas; ili komence plenumas; poste kiam ilia intelekto estos pli elvolviøinta, ili ordonos kaj direktos la aferojn de la materia mondo. Tiel, ĵio estas utila, ekde la primitiva atomo øis la æfanøelo, kiu ankaŭ komenciøis de la atomo; mirinda leø de harmonio, kies tutaøn via malvasta spirito ne povas ærkaŭpreni.”

La Spiritoj dum la bataloj

541. *Æu dum batalo estas Spiritoj, helpantaj kaj subtenantaj æiun el la partioj?*

“Jes, kaj stimulantaj ties kuraøon.”

Pro tio la antikvuloj prezentis la diojn kiel partianojn de tiu aý de tiu alia popolo. Tiuj dioj nenio estis krom Spiritoj, reprezentataj sub alegoriaj figuroj.

542. *En milito, la justeco troviøas æiam æ unu flanko; kiel ni klarigu, ke Spiritoj povas esti partianoj de tiu, kiu malpravas?*

“Vi ja scias, ke kelkaj Spiritoj penas nur instigi malpacon kaj detruadon; por ili, milito estas milito; ilin apenaý tuþas la justeco de la afero.”

543. *Æu iuj Spiritoj povas influi generalon æ la konceptado de siaj militplanoj?*

“Sendube Spiritoj povas influi sur tiujn planojn, kiel sur iun ajn alian konceptadon.”

544. *Æu malbonaj Spiritoj povus inspiri al generalo ruinigajn manovrojn, celante lian malvenkon?*

“Jes; sed, æu li ne havas sian liberan volon? Se lia saøo ne ebligas al li distingi ideon øustan de ideo falsa, li do suferas la sekvojn de sia nekapableco, kaj li farus pli bone obeante, ol ordonante.”

545. *Æu generalo povas, iafoje, esti gvidata de ia dua vidpovo, ia intuicia vidado, anticipe montranta al li la rezulton de liaj kombinoj?*

“Tiel ofte okazas al geniulo; tion li nomas inspiro, kiu igas lin kondukti kun kvazaýa certeco; tiu inspiro venas al li de la Spiritoj lin gvidantaj, kaj por tio ili profitas liajn kapablojn.”

546. *En la tumulto de batalo, kio fariøas kun la Spiritoj de la mortintoj? æu ili ankoraý interesioas pri la lukto post sia morto?*

“Kelkaj interesioas, aliaj iras for.”

Dum bataloj okazas same, kiel æ æiuj okazoj de perforta morto: æ la unua momento, la Spirito estas surprizita, kvazaŭ senkonscia; li ne kredas sian morton; þajnas al li, ke li ankoraŭ partoprenas en la konflikto; nur iom post iom la realeco de lia situacio komencas formiøi antaŭ li.

547. Æu la Spiritoj, sin interbatalintaj dum la vivo, post la morto sin reciproke rekonas kiel malamikojn kaj ankoraŭ obstine furiozas unuj kontraŭ aliaj?

“Æe tiuj momentoj la Spirito neniam estas serena; komence, li eble ankoraŭ malamas sian malamikon kaj eæ lin persekutas; sed, kiam li rekonsciiøas, li vidas, ke lia malamo jam havas nenian pravon de ekzisto; tamen laŭ sia karaktero, li povas ankoraŭ konservi pli aŭ malpli fortajn postesignojn de tiu malamo.”

— *Æu li ankoraŭ aŭdas la bruon de la armiloj?*

“Jes, tre klare.”

548. Æu la Spirito, kviete æestanta batalon, kiel rigardanto, vidas la disiøon de la animo je la korpo? Kiel tiu fenomeno sin prezentas al li?

“Malmutaj mortoj estas efektive subitaj. Plej ofte la Spirito, kies korpo estas ~~la~~ mortvundita, ne tuj konscias pri la okazinta~~o~~; kiam li komencas koni sian staton, tiam oni povas vidi la Spiriton, sin movantan æ la kadavro. Tio þajnas tiel natura, ke la vidado de la mortinta korpo kaŭzas al li nenian malagrablan efikon; æar la vivo estas tute transiøinta en la Spiriton, tial nur æi tiu altiras la atenton; nur al li oni parolas, aŭ al li oni ordonas.”

Kontraktoj

549. Æu estas io vera pri la tiel nomataj kontraktoj kun la malbonaj Spiritoj?

“Ne, ne ekzistas tiaj kontraktoj, sed simpatio de malica temperamento por malbonaj Spiritoj. Ekzemple: vi volas turmenti vian najbaron, sed ne scias, kiel tion fari; vi do alvokas malsuperajn spiritojn, kiuj, kiel vi,

volas nur malbonon, kaj kiuj, por vin helpi, volas, ke ankaŭ vi kunhelpu ilin por iliaj pereigaj intencoj; sed el tio ne sekvas, ke via najbaro ne povas sin liberigi de ili per kontraŭa sorĉa elpelo kaj per sia volo. Tiu, kiu volas plenumi malbonan faron, petas, pro tio mem, malbonajn Spiritojn pri helpo; li estas de tiam devigita ilin servi, kiel ili servas tiun personon, ĉar ili ankaŭ bezonas ties helpon, kiel ilon de la malbono, kiun ili intencas fari. Nur en tio konsistas la kontrakto.”

La dependeco, en kiu la homo iafoje troviĝas, de la mal-superaĵ Spiritoj, venas de lia sindoneco al la malbonaj pensoj inspirataj de ili, kaj ne de ia ajn interkonsento inter li kaj tiuj Spiritoj. Tia interkonsento estas alegorio, reprezentanta la simpatian de malbona temperamento por malicaj Spiritoj.

550. Kiu estas la senco de la fantaziaj legendoj, laŭ kiuj individuoj vendas sian animon al Satano, por de ĝi tiu ekhavi certajn favorojn?

“Ĝiaj fabeloj entenas instruon kaj moralan signifon; via eraro kuŝas sur tio, ke vi ilin interpretas laŭlitere. Tio estas ankaŭ alegorio, kiu povas esti klarigita jene: homo, kiu elvokas Spiritojn por kunhelpo, por de ili ricevi riĉecon aŭ iun alian favoron, murmuris kontraŭ la Providenco; li rezignas la mision, kiun li ricevis, kaj la suferojn, kiujn li devas travivi sur la Tero, kaj li do nepre elportos, en estonta vivo, la sekvojn de tiu rezigno. Tio ne rezultigas, ke lia animo estas destinita por ĉiam al pereco; sed, ĉar, anstataŭ liberiĝi de la materio, li pli kaj pli al ĝi alproksimiĝas, tial, la plezurojn, kiujn li ĝuas sur la Tero, li ne ĝuas en la mondo de la Spiritoj; tio daŭras, ĉis li elaĉetos siajn erarojn per novaj suferoj, eble pli grandaj kaj pli penigaj. Pro sai amo al la materiaj plezuroj, li sin metas sub la arbitron de malpuraj Spiritoj; tio estas ja senparola kontrakto, kiu trenas lin en perdon, sed kiun li facile rompos per kunhelpo de bonaj Spiritoj, se li tion firme volas.”

Kapita potenco. Talismanoj. Soræistoj.

551. *Æu malica homo, helpate de malbona Spirito al li alligita, povas malutili al sia proksimulo?*

“Ne; Dio tion ne permesus.”

552. *Kion ni pensu pri la kredo je la povo, kiun iuj personoj havus, antaýdiri sortojn?*

“Iuj personoj havas tre grandan magnetan potencon, kiun ili misuzas, se ilia Spirito estas malbona, kaj tiam ili povas esti helpataj de aliaj malicaj Spiritoj; sed ne kedu tiun supozan magian potencon, kiu ekzistas nur en la imagemo de homoj superstiæaj kaj nekonantaj la verajn leøojn de la Naturo. La okazoj rakontataj estas faktoj naturaj, neøuste observataj kaj, precipe, miskomprenataj.”

553. *Kiu povas esti la efiko de formuloj kaj rimedoj, per kiuj iuj personoj flatas al si disponi je la volo de la Spiritoj?*

“Ties efiko estas ridindigi tiujn personojn, se ili agas sincere; en la kontraýa okazo, ili estas friponoj indaj je puno. Æiaj formuloj estas ½ongla½oj; neniam rita parolo, neniam kabala signo aý talismano havas ian influon sur la Spiritojn, æar æi tiuj estas altirataj nur de la penso, kaj ne de materiaj a½oj.”

— *Æu iuj Spiritoj ne diktis mem kabalajn formulojn?*

“Jes, kelkaj Spiritoj indikas al vi signojn, strangajn vortojn, aý ordonas iujn agojn, per kiuj vi faras la tiel nomatajn soræelpelojn; sed konvinkioù, ke tiuj Spiritoj mokas vin kaj ekspluatas vian kredemon.”

554. *Æu iu persono, kiu, prave aý malprave, fidas la tiel nomatan potencon de talismano, ne povas, pro tiu fido mem, altiri iun Spiriton; æar, tiam, agas la penso; la talismano estas nura simbolo, helpanta direkti la penson?*

“Estas vere; sed la naturo de la altirata Spirito dependas de la pureco de la intenco kaj de la alteco de sentoj; nu, malofte homo, tiel naiva, ke li kredas la

efikon de talismano, ne havas pli materialan, ol moralan celon; æiuokaze, tio elmontras bagatelecon kaj malfortecon de ideoj, kiuj enlasas neperfektajn kaj mokemajn Spiritojn.”

555. Kiun sencon ni atribuu al la kvalifiko soræisto?

“La homoj, kiujn vi tiaj nomas, estas, se sinceraj, dotitaj per iuj kapabloj, kiaj la magnetisma povo aý la duobla vidado; kaj, æar ili faras aferojn, kiujn vi ne komprenas, tial vi kredas, ke ili estas dotitaj per supernatura potenco. Æu viaj eminentaj scienculoj ne estas tiel ofte prenataj por soræistoj, en la okuloj de nekleraj homoj?”

Spiritismo kaj magnetismo havigas al ni la þlosilon de granda nombro da fenomenoj, pri kiuj la nekleruloj teksis nekalkuleblajn fabelojn, kie la faktoj estis troigataj de la imagemo. Perfekta konado de tiuj du sciencoj, kiuj, se tiel diri, estas unu sola, montras la realecon de la aferoj kaj ties veran kaýzon; øi estas do la plej bona antaýgardilo kontraý la superstiaaj ideoj, æar øi vidigas tion eblan kaj tion neeblan, tion, troviøantan en la leøoj de l’ Naturo, kaj tion, kio estas nura ridinda kredo.

556. Æu iuj personoj posedas ja la naturdoton resanigi per nura tuþado?

“La magnetisma potenco povas atingi tiun gradon, kiam helpata de la pureco de sentoj kaj de la arda deziro fari bonon, æar tiam la bonaj Spiritoj kunhelpas; sed oni malfidu la manieron, kiel la aferoj estas rakontataj de tro kredemaj aý entuziasmaj personoj, æiam inklinaj vidi miregindecon æ plej simplaj kaj naturaj faktoj. Gardu vin ankaý kontraý tendencaj rakontoj, farataj de homoj, ekspluatantaj la kredemulojn por sia profito propra.”

Beno kaj malbeno

557. Æu beno kaj malbeno povas altiri bonon aý malbonon al la personoj, al kiuj ili estas direktataj?

“Dio ne aýdas nejustan malbenon, kaj ties eldiranto fariøas kulpa en Liaj okuloj. Æar ni havas du sin reciproke kontraýantajn naturojn, nome bonon kaj malbonon, tial malbeno povas momente influi eæ sur la materion; sed tiu influo povas fariøi nur laý la volo de Dio kaj kiel ankoraý unu provo por tiu, kiun øi celas. Cetere, oni enkomune malbenas la malbonajn kaj benas la bonajn. Beno kaj malbeno neniam deturnas la Providencon for de la vojo de justeco; malbeno falas sur iun, se li estas ja malica, kaj beno kovros per sia mantelo nur tiun, kiu øin indas.”

ÆAPITRO X

OKUPOJ KAJ MISIOJ DE LA SPIRITOJ

558. *Æu la Spiritoj devas okupi sin pri io alia, ol pri sia propra pliboniŝo?*

“Jes; ili kunhelpas por la harmonio de l’ universo, plenumante la volojn de Dio, kies adjutantoj ili estas. La spirita vivo en la spaco estas konstanta okupiteco, sed neniel peniga, kiel sur la Tero, ĉar ĉi konas nek la korpan lacecon, nek afliktojn de necesbezono.”

559. *Æu la malsuperaj kaj neperfektaj Spiritoj ankaŭ ludas ian utilan rolon en la universo?*

“Æiu havas sian apartan taskon. Æu la plej malaltranga masonhelpisto ne kunlaboras por konstrui tiam, kiom la arkitekto mem?” (540)

560. *Æu ĉiu el la Spiritoj havas siajn apartajn taskojn?*

“Æiu el ni devas okupi ĉiun loĝejon kaj ekkoni ĉiujn aferojn, sinseve direktante ĉiujn partojn de la universo. Sed , kiel diras La Predikanto, por ĉio estas tempo ⁽¹⁵⁾; unu plenumas hodiaŭ sian destinton en ĉi tiu mondo, tiu alia ĉin plenumos aŭ jam plenumis iam, sur la Tero, en la akvo, en la aero ktp.”

⁽¹⁵⁾ Pli bone: “Por ĉio estas sezono, kaj tempo difinita estas por ĉiu afero sub la suno.” (La Predikanto, ĉap. 3, par. 1, el la “Malnova Testamento”, trad. de Zamenhof.)
– *La Trad.*

561. *Ĉu la funkcioj, kiujn la Spiritoj plenumas en la strukturo de la universo, estas senĉanĝaj por ĉiu el ili, kaj estas ekskluzivaj taskoj de iuj klasoj?*

“Ĉiuj Spiritoj devas paŝi la plurajn gradojn de la hierarkio, por perfektio. Dio, kiu estas justa, ne volis doni al iuj la scion sen ia peno, kontraste kun aliaj, ĉin ekhavantaj nur per ĉvitado.”

Tio sama okazas al la homoj: neniu atingas la plej altan gradon da lerteco pri iu arto, ne ekhavante la necesajn kondiĉojn, ĉerpitajn el la praktikado de la plej elementaj partoj de tiu arto.

562. *Ĉu la Spiritoj, apartenantaj al la plej alta ordo, pro tio, ke ili nenion pli bezonas lerni, restas en absoluta ripozo aŭ estas ankaŭ okupitaj de ia tasko?*

“Kion vi volus, ke ili faru dum la tuta eterna tempo? La eterna senfareco estus senfina turmentego.”

— *Kiaj estas iliaj okupoj?*

“Ricevi rekte la ordonojn de Dio, ilin transdoni al la tuta universo kaj zorgi pri ties plenumado.”

563. *Ĉu la okupoj de la Spiritoj estas senaĉesaj?*

“Jes, senaĉesaj, se, tiel dirante, oni komprenas, ke ilia penso estas ĉiam aktiva, ĉar ili vivas per la penso; sed oni ne komparu la okupojn de la Spiritoj kun tiuj materialaj de la homoj; tiu aktiveco mem estas por ili plezuro, ĉar ili konscias, ke ili estas utilaj.”

— *Oni komprenas tion rilate la bonajn Spiritojn; sed, ĉu estas same rilate la malsuperajn?*

“La malsuperaj havas okupojn konvenajn al ilia naturo. Ĉu vi konfidas al manlaboristo, aŭ al malklerulo, la laborojn de intelekta homo?”

564. *Ĉu el la Spiritoj kelkaj estas senokupaj aŭ faras nenion utilan?*

“Jes; sed tiu stato estas nedaŭra kaj dependas de la kresko de ilia intelekto. Certe, kelkaj el ili, kiel iuj homoj, vivas nur por si, sed tiu senfareco ilin peze ĉarŝas,

kaj, pli aý malpli frue, la deziro progresi igas ilin senti la bezonon agi kaj la plezuron esti utilaj. Ni parolas pri la Spiritoj, jam konsciantaj sin mem kaj øuantaj sian liberan volon; æar, en sia komenca fazo, ili estas kiel ½as naskitaj infanoj, agantaj pli laý instinkto, ol laý difinita volo.”

565. *Æu la Spiritoj ekzamenas la belartajn verkojn kaj interesioas pri æi tiuj?*

“Ili ekzamenas tion, kio povas elmontri la alt-rangecon de la Spiritoj kaj ilian progreson.”

566. *Æu iu Spirito, kiu estis specialisto sur la Tero, ekzemple, pentristo, arkitekturisto, interesioas prefere pri la verkoj, kiuj estis lia pliamata afero en la vivo?*

“Æiuj aferoj intermiksioas por øenerala celo. Se li estas bona, li interesioas pri tiuj verkoj des pli, æar lia intereso helpas la animojn supreniri al Dio. Cetere, vi forgesas, ke Spirito, praktikinta iun arton dum ekzistado, en kiu vi lin konis, eble praktikis alian en antaýa ekzistado, æar estas necese, ke li sciu æion, por esti perfekta; tial, laý lia progresonivelo, eble li havas nenian difinitan fakon; øuste tiu estis mia intenco, dirante, ke æiuj aferoj intermiksioas por øenerala celo. Notu ankaý, ke, tio, kion en via malmulte progresinta mondo vi opinias superbela, nenio estas krom infana% en pli progresintaj mondoj. Kial vi volas, ke Spiritoj, loøantaj tiujn mondojn, kie ekzistas artoj de vi nekonataj, admiru ion, kio estas nura verko de lernanto? Mi jam diris: ili ekzamenas tion, kio pravas progreson.”

— *Ni komprenas, ke tiel kondutas la tre progresintaj Spiritoj; sed ni parolas pri pli ordinaraj Spiritoj, pri tiuj, kiuj ankoraý ne sin levis super la surterajn ideojn...*

“Koncerne tiujn, okazas malsame; ties vidpunkto estas limigita, kaj tial ili ankaý povas admiri, kion vi ankaý admiras.”

567. *Æu la Spiritoj enmiksioas en niajn okupojn kaj plezurojn?*

“La ordinaraj, kiel vi ilin nomas, jes; tiuj estas ĉiam ĉe vi, kaj, laŭ sia karaktero, ili partoprenas, iaforte tre aktive, en tio, kion vi faras; tiu enmiksiĝo estas ja necesa, ĉar ĉi celas peli la homon sur la pluraj vojoj de la vivo, kaj inciti aŭ moderigi liajn pasiojn.”

La Spiritoj zorgas pri la ĉimondaj aferoj laŭ sia pli aŭ malpli alta grado da progreso. La Superaj Spiritoj kapablas, sendube, konsideri tiujn aferojn plej detale, sed nur laŭ tio, kiel utilaj ĉi tiuj estas por la progresado; nur la malsuperaj Spiritoj alligas al tiuj aferoj gravecon rilatan al la memoroj, kiujn ili konservas, kaj al la materialaj ideoj, ankoraŭ ne estingiĝintaj.

568. Ĉu la Spiritoj, devantaj plenumi misiojn, tion faras dum sia libereco aŭ dum ili estas enkarneitaj?

“Ili povas plenumi siajn misiojn en iu ajn el tiuj fazoj; por iuj vagantaj Spiritoj, tio estas grava okupo.”

569. En kio konsistas la misioj, per kiuj povas esti ĵargataj la vagantaj Spiritoj?

“Ili estas tiel multaj, ke estus neeble ilin priskribi; cetere, kelkajn el tiuj misioj vi ne povas kompreni. La Spiritoj plenumas la volon de Dio, kaj vi ne povas penetri ĉiujn Liajn projektojn.”

La misio de la Spiritoj havas kiel celon ĉiam la bonon. Ĉu kiel Spiritoj, ĉu kiel homoj, ili estas komisiataj por helpi la progresadon de la homaro, de popoloj aŭ de individuoj, sur kampo pli aŭ malpli ampleksa, pli aŭ malpli aparta, por prepari la vojojn por iuj okazoj, por prizorgi la plenumon de iuj aferoj. Kelkaj havas misiojn malpli vastajn, tio estas, personajn aŭ tute lokajn, kiel flegi la malsanulojn, la agniantojn, la afliktitojn; zorgi tiujn, kies gvidantoj kaj protektantoj ili fariĝas, direktante tiujn personojn per siaj konsiloj aŭ bonaj pensoj. Oni povas diri, ke estas tiom da specoj de misioj, kiom da interesoj bezonantaj zorgon, tiel en la fizika kiel en la morala mondo. La Spirito progresas laŭ la maniero, kiel li plenumas sian taskon.

570. *Ĉu la Spiritoj ĉiam komprenas la planojn, por kiuj ili estas komisiitaj?*

“Ne; kelkaj estas nur blindaj iloj, sed aliaj bone scias, por kiu celo ili laboras.”

571. *Ĉu nur la Superaĵ Spiritoj plenumas misiojn?*

“La graveco de la misioj estas rilata kun la kapabloj kaj la rango de la Spirito. Portisto de depeĵoj ankaŭ plenumas mision, kvankam malsame, ol generalo.”

572. *Ĉu misio estas ordonata al la Spirito aŭ dependas de lia volo?*

“La Spirito ĉin petas, kaj ekĉojas ĉin ricevante.”

— *Ĉu unu saman mision povas peti pluraj Spiritoj?*

“Jes, ofte konkuras pluraj kandidatoj, sed ne ĉiuj estas akceptataj.”

573. *En kio konsistas la misio de la enkarniĝintaj Spiritoj?*

“En tio, ke ili instruu, helpu la progresadon, plibonigu la homajn instituciojn, per rektaj kaj materialaj rimedoj; sed tiuj misioj estas pli aŭ malpli ĝeneralaj kaj gravaj: tiu, kiu kultivas la teron, plenumas mision, kiel tiu, kiu regas, aŭ tiu, kiu instruas. Ĉiuj aferoj interrilatas en la Naturo; samtempe, kiam li plipuriĝas per enkarniĝado, la Spirito kunlaboras por la realigo de la planoj de l' Providenco. Ĉiu havas sian mision sur la Tero, ĉar ĉiu devas esti utila por io.”

574. *Kiu povas esti la misio de personoj volonte senutilaj sur la Tero?*

“Kelkaj personoj, efektive, vivas nur por si kaj ne penas esti utilaj por io ajn. Ili estas bedaŭrindaj homoj, ĉar ili kruele elpagos sian volontan senutilecon; ilia puno ofte komenciĝas en ĉi tiu mondo, el la sento de laceco kaj tedo je la vivo.”

— *Ĉar ili elektis libere, kial do ili preferis vivon, kiu donos al li nenion da profito?*

“Inter la Spiritoj ekzistas ankaŭ mallaboremuloj, kiuj senkuraĝiĝas antaŭ peniga vivo. Dio tion permesas; poste kaj per sia propra kostopago, ili komprenos la

malbonaĵojn de sia senutileco kaj petos mem kompensi la perditan tempon. Eble, ankaŭ, ili elektis pli utilan vivon, sed, komencinte sian laboradon, ili malfervoriĝas kaj lasas sin treni de la sugestioj de Spiritoj, instigantaj ilin al senfareco.”

575. *La ordinaraĵoj okupoj ĉajnas al ni pli bone devoj, ol ŝustadire misioj. La misioj, laŭ la ideo ligita al ĉi tiu vorto, havas malpli ekskluzivan kaj, precipe, malpli personan karakteron. El ĉi tiu vidpunkto, kiel oni povas konstati, ke iu homo havas ja realan mision sur la Tero?*

“Per liaj grandaj faritaĵoj, per la progresoj, kiujn li havigas al siaj similuloj.”

576. *Ĉu la homoj, havantaj gravan mision, estis al ĉi destinitaj antaŭ sia naskiĝo, kaj ĉu ili tion konscias?*

“Iafoje, jes; sed plej ofte ili tion nescias. Venante sur la Teron, ili havas nur nedifinitan celon; ilia misio sin malprecize prezentas al ili post la naskiĝo kaj laŭ la cirkonstancoj. Dio ilin kondukas sur la vojon, kie ili devas plenumi Lian planojn.”

577. *Kiam iu faras ion utilan, ĉu li agas laŭ asignita misio, aŭ ĉu li povas ricevi ĉian neantaŭviditan mision?*

“Ne ĉio, kion homo faras, estas rezultato de antaŭdecidita misio; li ofte estas ilo, kiun iu Spirito uzas por iu afero konsiderata utila. Ekzemple: iu Spirito opinias, ke estus utile skribi libron, kiun li mem skribus, se li estus enkarniĝinta; li do serĉas homon plej kapablan kompreni kaj plenumi lian penson; li inspiras la ideon kaj direktas la verkadon. Tiel, tiu homo ne venis al la Tero kun la misio fari tiun verkon. Tio sama fariĝas kun iuj belartaj verkoj kaj eltrovoj. Estu plie dirite, ke dum dormo la enkarniĝinta Spirito sin rekte komunikas kun la vaganta Spirito, kaj ili interkonsentas la plenumon de tiu laboro.”

578. *Ĉu la Spirito povas malplenumi sian mision pro sia propra kulpo?*

“Jes, se li ne estas Supera Spirito.”

— *Kiajn sekvojn li povas ricevi el tio?*

“Li devas nepre rekomenci sian taskon; tio estas puno; kaj poste li ricevos la sekvojn de l’ malbono, kiun li kaŭzis.”

579. Sed, se la Spirito ricevas de Dio sian mision, kiel ni klarigu, ke Dio konfidas mision gravan kaj de ĝenerala intereso al Spirito, kiu povus fiaski?

“Ĉu Dio ne scias, ĉu Lia ĝeneralo venkos aŭ estos venkita? Li scias, estu certaj pri tio, kaj Liaj planoj, kiam ili estas gravaj, ne kuŝas sur tiuj, kiuj eble lasos sian laboron nefinita. La tuta demando estas, por vi, koni la estontecon; tiun konon Dio sola posedas; al vi ĝi ne estas permesita.”

580. Ĉu Spirito, enkarniĝinta por misio, sentas tiajn samajn timojn, kiajn Spirito, kiu ĝin plenumas kiel provon?

“Ne; li havas sperton.”

581. La homoj, kiuj estas la lumigiloj de la homaro, kiuj ĝin spirite klarvidigas per sia genio, certe plenumas mision; sed, en tiu nombro kelkaj eraras kaj, flanke de grandaj veraĵoj, disvastigas grandajn falsaĵojn. Kiel ni konsideru ilian mision?

“Kiel mision fuĝitan de ili mem. Ili staras tro malalte rilate al la tasko, kiun ili entreprenis. Oni tamen konsideru la cirkonstancojn; la geniuloj devas paroli konforme al sia epoko, kaj iu instruo, kiu ĵajnas erara aŭ infaneca en multe progresinta epoko, povus esti sufiĉa tiam, kiam ĝi estis diskonigata.”

582. Ĉu oni povas konsideri patrecon kiel mision?

“Sen ia dubo ĝi estas misio; ĝi estas samtempe tre grava devo, kiu, pli ol kiel pensas la homo, implikas lian respondecon por la estonteco. Dio metas la idojn sub protekton de ties gepatroj, por ke ĉi tiuj ilin gvidu sur la vojo de bono; kaj Li plifaciligas la taskon de la gepatroj, havigante al la idoj malfortikan, delikatan organismon, taŭgan por ricevi ĉiajn impresojn; sed iuj

gepatroj preferas, kiel pli gravan okupon, flegi la arbojn de sia ĝardeno, por ke ĉi tiuj produktu multe da bonaj fruktoj, ol flegi la karakteron de siaj idoj. Se la idoj falas pro kulpo de siaj gepatroj, ĉi tiuj ricevos do la merititan punon; kaj la suferoj de la idoj, en estonta vivo, refalos sur la gepatrojn, pro tio, ke ĉi tiuj ne faris sian tutan eblon, por ke iliaj filoj iru sur la vojo de bono.”

583. Se iu filo kondutas malbone, spite al la gepatraj konsiloj, ĉu la gepatroj respondas por tio?

“Ne; sed, ju pli malbonaj estas la inklinoj de filo, des pli granda la devo de la gepatroj, kaj des pli alta ties merito, se ili sukcesas lin deturni de la malbona vojo.”

— *Se filo estas bona, malgraŭ la senzorgeco kaj malbonaj ekzemploj de siaj gepatroj, ĉu tiuj ĉi ion profitos el tio?*

“Dio estas justa.”

584. Kia povas esti la misio de konkeranto, kiu celas nur la kontentigon de sia ambicio, kaj kiu, por trafi sian celon, ne haltas antaŭ iu ajn el la malfeliĝoj, kiujn li kuntrenas?

“La konkeranto estas plej ofte ilo, kiun Dio uzas por la plenumo de Siaj projektoj, kaj tiuj malfeliĝoj estas iafoje rimedo por ke iu popolo pli rapide progresu.”

— *Tiu, kiu estas ilo por tiuj pasemaj malfeliĝoj, havas nenion komunan kun la bono, kiu povas de ili rezulti, ĉar li intencis atingi nur tute personan celon; malgraŭ tio, ĉu li profitos el tiu bono?*

“Ĉiu estas rekompencata laŭ siaj faroj, laŭ la bono, kiun li volis praktiki, kaj laŭ la honesteco de siaj intencoj.”

La enkarniitaj Spiritoj havas okupojn esence proprajn al ilia enkorpa ekzistado. Dum vagado, ekster la materio, tiuj okupoj estas rilataj kun la evoluogrado de la Spiritoj.

Iuj trafugas la mondojn, sin instruas kaj sin preparas por nova enkarniĝo. Aliaj, pli evoluintaj, okupiĝas pri la progreso, direktante la okazojn kaj inspirante favorajn pensojn; ili helpas la geniulojn, kiuj laboras por perfektigo de la homaro.

Aliaj enkarniøas por progresomisio.

Aliaj prenas sub sian protekton individuojn, familiojn, kolektojn, urbojn kaj popolojn, kies gardanøeloj, protektantaj genioj kaj hejmaj Spiritoj ili estas.

Aliaj, fine, direktas la naturajn fenomenojn, sur kiujn ili rekte influas.

La ordinaraj Spiritoj enmiksiøas en niajn okupojn kaj amuzojn.

La malpuraj aý neperfektaĵ Spiritoj atendas, en suferoj kaj turmentoj, la momenton, kiam Dio bonvolos havigi al ili la rimedojn por progresi. Se ili faras malbonon, tiel ili kondutas pro kolero kontraý bono, kiun ili ankoraý ne povas øui.

ĈAPITRO XI

LA TRI NATURAJ REGNOJ

1. La mineraloj kaj la vegetaĵoj. - 2 La bestoj kaj la homo. - 3. Metempsikozo.

La mineraloj kaj la vegetaĵoj

585. Kion vi pensas pri la divido de la Naturo en tri regnojn aŭ pli bone, en du klasojn, nome, la organajn kaj la neorganajn estaĵojn? Kelkaj faras el la homa genro kvaran klason. Kiu nome el tiuj klasifikoj estas preferinda?

“Ĉiaj klasifikoj estas bonaj; tio dependas de la vidpunkto. El la materia vidpunkto, ekzistas nur organaj kaj neorganaj estaĵoj; el la morala, estas evidente kvar gradoj.”

Tiuj kvar gradoj havas ja distingajn karakterojn, kvankam iliaj limoj ĉajne konfuziĝas. La inerta materio, kiu konsistigas la mineralan regnon, enhavas nur mekanikan forton; la vegetaĵoj, konsistantaj el inerta materio, estas dotitaj per vivipovo; la bestoj, konsistantaj el inerta materio, dotitaj per vivipovo, havas plie ian instinktan, limigitan intelekton, kaj konscias sian ekzistadon kaj individuecon; la homo, kun ĉio, kio estas trovata en la vegetaĵoj kaj bestoj, surperregas ĉiujn ceterajn klasojn per speciala, nedifinita intelekto, kiu havigas al li konscion pri sia estonteco, la percepton de la ekstermaterialaj aferoj kaj la konon de Dio.

586. Ĉu la vegetaĵoj konscias sian ekzistadon?

“Ne, la vegeta¹⁰j ne pensas; ili havas nur la organan vivon.”

587. *Æu la vegeta¹⁰j spertas sensacojn? æu ili suferas tiam, kiam ili estas stumpigataj?*

“Ili ricevas fizikajn impresojn, kiuj efikas sur la materio, sed ili havas neniajn perceptojn; ili do ne spertas dolorsenton.”

588. *Æu la forto, altiranta la vegeta¹⁰jn unuj al aliaj, estas sendependa de ilia volo?*

“Jes, æar ili ne pensas. Øi estas mekanika forto de la materio, aganta sur la materion kaj al kiu la vegeta¹⁰j ne povus kontraýi.”

589. *Iuj vegeta¹⁰j, kiaj, ekzemple, sensitivo kaj dioneo⁽¹⁶⁾ havas movojn, kiuj elmontras grandan sentemecon kaj, en kelkaj okazoj, kvazaýan volon; la dioneo havas lobojn, kiuj kaptas muþon, eksidantan sur øi por æerpi ties sukon; øi þajne insidas kontraý la insekto, kiun øi poste mortigas. Æu tiuj vegeta¹⁰j estas dotitaj per pensokapablo? æu ili havas ian volon kaj formas apartan klason inter la vegeta¹⁰a kaj la besta regno? æu ili estas transiøa fazo de unu al la dua klaso?*

“Æio estas transiøo en la Naturo, øuste pro tio, ke ne ekzistas du egalaj aferoj, kvankam æiuj kune teniøas. La vegeta¹⁰j ne pensas kaj do ne posedas volon. Nek la ostro, kiu malfermiøas, nek iu ajn el la zoofitoj estas dotitaj per pensokapablo; en ili estas nur blinda, natura instinkto.”

La homa organismo liveras al ni ekzemplojn pri analogaj movoj sen partopreno de la volo, kiaj estas trovataj æ la digestaj kaj cirkuladaj funkcioj; la piloro kuntiriøas æ kontakto de iuj korpoj, kiuj tial ne povas øin trapasi. Okazas probable io sama al la sensitivo, kies movoj neniel kon-diøas percepton kaj des malpli volon.

⁽¹⁶⁾ “Dionøea muscipula”, dikotila vegeta¹⁰, ordo de la violaloj, genro drozera, familio de la drozeracoj. - La Trad.

590. *Ĉu la vegetaĵoj, kiel la bestoj, ne havas ian instinkton de memkonservado, kiu instigas ilin serĉi tion, kio povas esti al ili utilaj, kaj eviti tion, kio ilin povas malutili?*

“La vegetaĵoj havas, se oni tiel povas diri, kvazaŭan instinkton; tio dependas de la amplekso, kiun oni asignas al tiu vorto; sed ĉi estas pure mekanika. Kiam, ĉe la kemiaj laboroj, vi vidas du korpojn kuniĉi, tio fariĉas pro tio, ke ili konvenas unu al la dua, tio estas, ĉar estas inter ili la tiel nomata kombiniĉemo; tion vi ne nomas instinkto.”

591. *Ĉu, en la superaj mondoj, la vegetaĵoj estas, kiel la ceteraj individuoj, pli perfektaj?*

“Ĉio estas pli perfekta; sed la vegetaĵoj estas ĉiam ankoraŭ vegetaĵoj, kiel la bestoj kaj la homoj ĉiam ankoraŭ bestoj kaj homoj.”

La bestoj kaj la homo

592. *Se ni faras komparon inter la homo kaj la bestoj rilate la inteligentecon, ĉajnas malfacile streki iun limon, ĉar iuj bestoj estas, en ĉi tiu rilato, evidente superaj al iuj homoj. Ĉu tiu limlinio povas esti precize desegnita?*

“Pri tiu punkto viaj filozofoj ankoraŭ ne akordas; unuj asertas, ke homo estas besto; aliaj, ke besto estas homo; ili ĉiuj malpravas; la homo estas aparta estulo; kiu iafoje tre malaltiĉas aŭ tre altiĉas. Koncerne la fiziologian organizaĉon, la homo estas tia, kiaj la bestoj, kaj malpli bone provizita, ol multaj el ĉi tiuj; la Naturo donis al la bestoj ĉion, kion la homo devas *elpensi per sia intelekto*, por kontentigi siajn vivbezonojn kaj sian konservadon; lia korpo eldetruĉas, kiel tiu de la bestoj, estas vere, sed lia Spirito havas destinon, kiun nur li povas kompreni, ĉar nur la homo estas tute libera. Bedaŭrindaj homoj, vi, kiuj malaltiĉas ĉis sub la bruto!

æu vi ne scias distingi vin mem de la bestoj? Distingu la homon per lia kapablo pensi pri Dio.”

593. *Æu oni povas diri, ke la bestoj agas nur laŭ instinkto?*

“Tio estas alia vidpunkto. Estas ja vere, ke instinkto superstaras æ la plimulto de la bestoj ; sed, æu vi ne vidas kelkajn, agantajn laŭ difinita volo? Tio estas intelekto, kvankam malgranda.”

Krom laŭ instinkto, oni ne povus ne akcepti, ke la bestoj kondutas ankaŭ laŭ kunordigitaj agoj, elmontrantaj volon en difinita direkto kaj laŭ la cirkonstancoj. Estas do æ ili ia intelekto, kies agado estas pli koncentrita sur la rimedojn kontentigi la fiziologiajn bezonojn kaj prizorgi la memkonservadon. Inter ili, estas rimarkata nenia eltrovaĵo, nenia plibonigo: kia ajn estas la arto, kiun ni admiras æ iliaj faritaĵoj, tion, kion ili iam faradis, ili ankoraŭ hodiaŭ faras, nek pli bone, nek pli malbone, kaj laŭ konstantaj, senŝanĝaj formoj kaj proporcioj. Birdido, izolita de siaj samspeculoj, konstruas sian neston laŭ la sama modelo de æi tiuj, ne ricevinte por tio ian ajn instruon. Se kelkaj bestoj estas iamaniere dresablaj, tamen ilia intelekta elvolviĝo, æiam tenata en malvastaj limoj, naskiĝas el la agado de la homo sur flekseblan naturon, æar ili prezentas nenian propramovan progreson; sed tiu elvolviĝo estas ja efemera kaj ekskluzive individua, æar, redonite al si mem, besto baldaŭ revenas en la limojn difinitajn de la Naturo.

594. *Æu la bestoj havas ian lingvon?*

“Se vi intencas diri lingvon, konsistantan el silaboj kaj vortoj, ne; sed, rimedon por interkomunikiĝo, jes; ili diras unu al aliaj multe pli da aferoj, ol kiel al vi ĉajnas; tamen ilia lingvo, kiel iliaj ideoj, estas limigita al propraj bezonoj.”

- *Kelkaj bestoj estas senvoĉaj: æu tiuj, laŭĉajne, ne havas ian lingvon?*

“Ili interkompreniĝas per aliaj rimedoj. Æu vi, homoj, vin reciproke komunikas nur per la parolo? Kaj kion vi diras pri mutuloj? La bestoj havas interrilitan vivon

kaj posedas rimedojn por averti unuj la aliajn kaj por esprimi siajn sensacojn. Ĉu vi kredas, ke fiĝoj ne interkompreniĝas? La homo ne posedas ekskluzivan privilegion de lingvo; tiu de la bestoj estas instinkta kaj limigita en la rondo de iliaj bezonoj kaj ideoj, dum tiu de la homo estas pliperfektigebla kaj taŭga por ĉiuj konceptoj de lia intelekto.”

Efektive, la fiĝoj amase migrantaj, la hirundoj, obeantaj al sia gvidanto, nepre havas iajn rimedojn por sin reciproke averti, kompreni, akordi. Verŝajne tio fariĝas per pli akra vidpovo, kiu ebligas al ili distingi signojn, kiujn unuj faras al la aliaj; eble, ankaŭ, la akvo estas medio, transsendanta inter ili iujn vibrojn. Ĉiaokaze, estas nekontesteble, ke ili havas rimedojn por interkompreniĝo, same kiel ĉiuj senvoĉaj bestoj, komune laborantaj. Ĉu, laŭ tio, estas mirige, ke la Spiritoj povas komunikiĝi inter si sen helpo de parolo? (282)

595. Ĉu la bestoj havas la liberan volon de siaj agoj?

“La bestoj ne estas nuraj maŝinoj, kiel vi kredas; sed ilia libereco de agado estas limigita al iliaj bezonoj, kaj ne komparebla al tiu de la homo. Ĉar ili multe malsuperas la homon, tial ili ne havas samajn devojn. Ilia libereco estas limigita al la agoj de l' materiala vivo.”

596. De kio venas la kapablo de iuj bestoj imiti la homan lingvon, kaj kial tiu kapablo estas trovata prefere ĉe la birdoj ol, ekzemple, ĉe la simioj, kies strukturo havas pli da analogeco kun la homa?

“Speciala strukturo de la voĉorganoj, helpata de la instinkto de imitado; la simioj imitas la gestojn, iuj birdoj imitas la voĉon.”

597. Ĉar la bestoj havas intelekton, kiu ŝuigas al ili kelkan liberecon de agado, ĉu estas en ili ia principo sendependa de la materio?

“Jes, kaj postvivanta la korpon.”

- Ĉu tia principo estas animo simila al la homa?

“Øi estas ankaŭ animo, se vi tiel volas øin nomi; tio dependas de la signifo, kiun vi atribuas al tiu vorto; sed øi estas malsupera al tiu de la homo. Inter la animo de la bestoj kaj tiu de la homo estas distanco tiel granda, kiel inter la homa animo kaj Dio.”

598. *Æu la animo de la bestoj konservas, post morto, sian individuecon kaj la konscion pri sia memo?*

“La individuecon, jes, sed ne la konscion pri sia memo. La intelekta vivo restas en latentata stato.”

599. *Æu la animo de la bestoj libere elektas la specon, en kiun øi prefere enkarniøu?*

“Ne; øi ne havas liberan volon.”

600. *Æar la animo de besto postvivas la korpon, æu tial, post la morto, øi troviøas en vagado, kiel la homa?*

“Øi estas en iaspeca vagado, æar øi ne troviøas alligita al iu korpo, sed øi ne estas *vaganta Spirito*. Vaganta Spirito estas estulo, pensanta kaj aganta laŭ sia propra volo; tiu de la bestoj ne havas saman kapablon; la æfa atributo de la Spirito estas la konscio pri si mem. La Spirito de besto estas, post ties morto, klasigata de la Spiritoj, komisiitaj por tiu afero, kaj estas preskaŭ tuj utiligata; øi ne havas libertempon, por interrilati kun aliaj kreitaøoj.”

601. *Æu la bestoj sekvas ian evoluoleøon, kiel la homoj?*

“Jes, kaj tial, en la superaj mondoj, kie la homoj estas pli evoluintaj, la bestoj ankaŭ estas tiaj kaj havas pli efikajn rimedojn por interkomunikado; tamen ili estas æiam malsuperaj kaj submetataj al la homo; ili estas por æi tiu inteligentaj servantoj.”

Tio havas nenion eksterordinaran; ni supozu niajn plej inteligentajn bestojn, kiaj estas hundo, elefanto, ævalo, kun strukturo taŭga por manlaboroj; kiom multe ili do povus fari sub la direkto de la homo!

602. *Æu la bestoj progresas, kiel la homo, per la forto de sia volo aŭ de la cirkonstancoj?*

“Per la forto de la cirkonstancoj; tial ne ekzistas por ili kulpelpago.”

603. *Ĉu en la superaj mondoj la bestoj konas Dion?*

“Ne; la homo estas por ili ia dio, same kiel pasintatempe la Spiritoj estis dioj por la homoj.”

604. *Ĉar la bestoj, eĉ la plej progresintaj en la superaj mondoj, estas ĉiam malsuperaj al la homo, el tio rezultas, ke Dio kreis intelektajn estaĵojn, por eterne destinitajn al malsupereco; ĉu tio ne ĉajnas nekonforma al la unueco de Liaj planoj kaj al la progresado de la kreaĵoj, rimarkata en ĉiuj Liaj verkoj?*

“Ĉiuj aferoj sin interĉenas en la Naturo per ligiloj, kiujn vi ankoraŭ ne povas percepti; la aferoj ĉajne plej akre kontrastaj havas kontaktpunktojn, kiujn la homo, en sia nuna stato, neniom komprenas. Li povas ilin duonvidi per peno de sia intelekto; sed nur tiam, kiam lia intelekto havos sian tutan kreskon kaj estos liberigita el ĉiuj antaŭjuĝoj de fiero kaj malklereco, li povos klare vidi la verkon de Dio; dume, liaj malvastaj ideoj ebligas al li vidi la aferojn nur tra mizera, mallarĝa prismo. Sciu, ke Dio ne povas kontraŭi Sin mem, kaj ke en la Naturo ĉiuj aferoj harmonias per ĝeneralaj leĝoj, kiuj neniam sin deturnas de la superega saĝeco de l' Kreinto.”

- *Ĉu do la intelekto estas komuna propreco, punkto de kontakto de la animo de la bestoj kun la homo?*

“Jes, sed la bestoj havas intelekton rilate la materialan vivon; ĉe la homo, la intelekto havigas la moralan vivon.”

605. *Se oni konsideras ĉiujn punktojn de kontakto de la homo kun la bestoj, ĉu oni do ne povus pensi, ke la homo posedas du animojn: la bestan kaj la spiritan, kaj ke, se li ne havus la spiritan animon, li povus ja vivi, sed kiel besto; alivorte, ke la besto estas kreito simila al la homo, sed ne havanta la spiritan animon? El tio sekvas, ke la noblaj kaj la fiaj instinktoj de la homo estus rezultato de la supereco de unu el tiuj animoj antaŭ la dua, ĉu ne?*

“Ne, la homo ne havas du animojn; sed la korpo havas siajn instinktojn, kiuj estas rezultato de la sensaco de l' organoj. Estas ja en li duobla naturo, nome la besta kaj la spirita; koncerne la korpon, li estas samnatura kiel la bestoj kaj havas ties instinktojn; koncerne la animon, li estas samnatura kiel la Spiritoj.”

- *Se estas tiel, ĉu la Spirito devas ne nur seniŝi je siaj propraj neperfektoj, sed ankaŭ kontraŭbatali la influon de l' materio?*

“Jes, ju malpli evoluinta li estas, des pli streĉitaj la ligiloj inter Spirito kaj materio; ĉu vi ne vidas tion? Ne, la homo ne havas du animojn; la animo estas ĉiam unu sola en ĉiu estulo. La animo de besto kaj tiu de homo estas malsamaj, kaj tial la animo de unu ne povas alligiĝi al korpo kreita por la dua. Sed, kvankam la homo ne havas bestan animon, kiu, pro siaj pasioj, lin defaligas ĉis la nivelo de la bestoj, tamen li havas korpon, kiu lin ofte malaltigas ĉis tiu nivelo, ĉar lia korpo estas dotita per vivoforto, kiu havas instinktojn; sed tiuj instinktoj estas neintelektaj kaj limigas sin al la konservado de la korpo.”

La Spirito, enkarniĝante en homon, alportas al ĉi tiu la intelektan kaj moralan principon, kiu faras lin supera al la bestoj. La du naturoj, ekzistantaj en la homo, havigas al liaj pasioj du malsamajn fontojn: unuj devenas de la instinktoj de la besta naturo; aliaj, de la nepuraj de la Spirito en lin enkarniĝinta kaj pli aŭ malpli simpatianta la krudecon de la bestaj apetitoj. Sin purigante, la Spirito iom post iom forpovas de si la influon de l' materio; sub tiu influo, li alpaŝas al bruto; liberigite de ĉi, li altiĝas al sia vera destino.

606. El kio la bestoj ĉerpas la intelektan principon, kiu konsistigas la apartan specon de ilia animo?

“El la universa intelektoelemento.”

- *Ĉu la intelekto de la homo kaj tiu de la bestoj fontas de el unu sola principo?*

“Sen ia dubo, sed æ la homo tiu principo ricevis ellaboradon, kiu øin altigas super tiu, kiu animas la bruton.”

607. Estas jam dirite, ke, en sia komenco, la animo de homo estas kiel la infano en sia enkorpa vivo, ke øia intelekto apenay burøonas, kaj ke øi provas siajn, fortojn por la vivo (190); kie la Spirito pasigas tiun unuan fazon?

“En sinsekvo da ekzistadoj, antayantaj la periodon, kiun vi nomas homa periodo.”

- Pajnus do, ke la animo estis la intelektoprincipo de la malsuperaj individuoj de la kreitaaro.

“Æu ni ne diris, ke en la Naturo æiuj aferoj sin interligas kaj celas unuecon? Øuste en tiuj estaøoj, el kiuj vi ankoraý konas tre malmultajn, la intelektoprincipo estas formata, iom post iom individuiøas kaj provas siajn fortojn por la vivo, kiel ni diris. Tio estas iamaniere prepara laboro, kiel tiu de øermado, laboro, post kiu la intelekto-principo transformiøas kaj fariøas *spirito*. Tiam komenciøas por li la homa periodo kaj, kun æi tiu, la konscio pri la estonteco, la distingo de bono je malbono, la respondeco por la faroj, same kiel la infanstadion sekvas knabeco, juneco kaj, fine, matureco. Cetere, en tia origino, estas nenio, kio humiligus la homon. Æu la grandaj genioj sentos sin humiligitaj pro tio, ke ili iam estis senformaj fetoj en la patrinaj ventroj? Se io devas humiligi la homon, tio estas lia malsupereco æ Dio, lia nekapableco sondi la profundon de Liaj projektoj kaj la saøecon de la leøoj, al kiuj obeas la harmonio de la universo. Rekonu la grandecon de Dio en tiu mireginda harmonio, kiu faras solidaraj æiujn aferojn en la Naturo. Kredi, ke Dio faris ion sen ia celo kaj kreis intelektajn estaøojn sen ia estonteco, estus blasfemi Lian bonecon, per kiu Li suverpas æiujn Siajn kreaøojn.”

- Æu tiu homa periodo komenciøas sur nia Tero?

“La Tero ne estas la deirpunkto de la unua homa enkarniøo; la homa periodo komenciøas, ordinare, en

ankoraŭ malpli altaj mondoj; tamen tio ne estas absoluta regulo, ĉar povas okazi, ke iu Spirito, tuj de post sia veno en la homan periodon, estas preta vivi sur la Tero. Ĉi tiu okazo ne estas ofta., kaj estus, pli bone, escepto.”

608. *Ĉu, post morto, la Spirito de homo konscias siajn ekzistadojn, kiuj antaŭiris tiujn de la homa periodo?*

“Ne, ĉar nur kun tiu periodo komenciĝas por li la vivo de Spirito; ja malfacile li memoras siajn unuajn ekzistadojn kiel homo, tute same, kiel homo jam ne memoras siajn fruajn infanarojn kaj des malpli la tempon, kiun li pasigis en la patrino ventro. Jen, kial la Spiritoj diras, ke ili ne scias, kiel ili komenciĝis.” (78)

609. *Ĉu la Spirito, veninte en la homan periodon, ankoraŭ konservas postesignojn de tio, kio li iam estis, tio estas, de la stato, en kiu li troviĝis dum la periodo, kiu povus esti nomata antaŭhoma?*

“Tio dependas de la distanco inter la du periodoj kaj de la progreso, kiun li faris. Dum kelkaj generacioj povas troviĝi en li ia pli aŭ malpli profunda postesigno de la primitiva stato, ĉar en la Naturo nenio fariĝas per abrupta transiigo; ekzistas ĉiam eroj, interligantaj la ekstremulojn de la ĉeno de l' estaĵoj kaj de la okazoj; sed tiuj postesignoj elviziĝas kun la evoluado de la libera volo. La unuaj progresoj efektiviĝas malrapide, ĉar volo ilin ankoraŭ ne helpas; ili ĉiam pli rapide kreskas, laŭ-proporcie, kiel la Spirito pli perfekte konscias pri si mem.”

610. *Ĉu do eraris la Spiritoj, asertintaj, ke la homo estas aparta estaĵo en la kreitaĵaro?*

“Ne; sed la demando ne estis ankoraŭ profunde studita kaj, krome, estas aferoj, kiuj devas atendi sian oportunan tempon. La homo estas, efektive, aparta estaĵo, ĉar, krom kapabloj, distingantaj de ĉiuj ceteraj estaĵoj, li havas ankaŭ malsaman destinton. La homaro estas la speco de estaĵoj, kiun Dio elektis por enkarniĝo de tiuj, kiuj Lin povas koni.”

Metempsikozo

611. *Ĉu la fakto, ke la vivantaj estaĵoj komune originas el la intelektoprincipo, ne estas konfirmo de la doktrino pri metempsikozo?*

“Du aĵoj povas havi saman originon kaj poste tute ne simili unu al la dua. Kiu rekonus arbon, kun oĵaj folioj, floroj kaj fruktoj, en la senforma ĉermo enhavata en la semo, el kiu ĉi elkreskis? De la momento, kiam la intelektoprincipo atingas la gradon necesan al sia aliĉo je Spirito kaj al sia enveno en la homan periodon, ĉi jam havas nenion komunan kun sia primitiva stato, kaj ĉi estus animo de bestoj tiel same, kiel arbo estus semo. En homo estas nenio komuna kun besto krom la korpo kaj la pasioj, naskitaj el la influo de l' korpo kaj el la instinktoj de memkonservado esence propra al la materio. Oni do ne povas diri, ke tiu homo estas la enkarniĉinta figuro de tiu alia besto, kaj, sekve, la metempsikozo, kiel oni ĉin ordinare konsideras, ne estas vera.”

612. *Ĉu la Spirito, iam animinta la korpon de homo, povus enkarniĉi en besto.?*

“Li do malprogresus, kaj la Spirito ne malantaŭen paŝas. Rivero ne refluas supren al sia fonto.” (118)

613. *Kiel ajn malĉusta estas la ideo ligita al la metempsikozo, ĉu ĉi ne estus rezultato de la intuicia sento pri la pluraj ekzistadoj de la homo?*

“Tiu intuicia sento estas trovata en tiu kredo, kiel en multaj aliaj ; sed la homo estas falsis ĉin, kiel ankaŭ la plimulton de siaj intuiciaj ideoj.”

La metempsikozo estus vera, se oni ĉin rigardus kiel transiĉon de la animo ekde malsupera ĉis supera stato, kie la animo ricevas progresojn, kiuj aliigus ties naturon; sed tiu doktrino estas falsa, koncerne la rektan transmigradon de besto en homon kaj inverse, ĉar tiu kontrenus la ideon pri malantaŭenirado aŭ kunmiksiĉo; nu, ĉar tia kunmiksiĉo ne povas okazi inter malsamspecaj korpaj estaĵoj, tial sekvas, ke tiuj specoj troviĉas en neidentigeblaj gradoj kaj ke tio

sama devas fariøi pri la Spiritoj ilin animantaj. Se sama Spirito povus ilin alterne animi, el tio do sekvus naturidenteco, kiu ebligus materian reproduktadon. La reenkarneado, instruata de la Spiritoj, sin bazas, kontraøe, sur la supreniranta marøo de la Naturo kaj sur la progresado de la homo interne de sia speco mem, kio neniom malpliigas lian dignon. Kio lin malaltigas, tio estas la misuzado, kiun li faras, de la kapabloj, al li donitaj de Dio por lia altiøo. Kiel ajn la afero estas, la malnoveco kaj la universaleco de la doktrino pri metempsikozo, kiel ankaý la eminentaj homoj, kiuj øin akceptis, pravas, ke la principo pri reenkarneado havas siajn radikojn en la Naturo mem; tiuj argumentoj øin prefere apogas ol kontraýas.

La deirpunkto de la Spirito estas unu el tiuj demandoj, ligitaj al la origino de la ekzistaøoj kaj troviøantaj en la sekreto de Dio. Ne estas donite al la homo koni tiujn demandojn en absoluta maniero; pri tio li povas nur fari supozojn, formuli pli-malpli probablajn sistemojn. Al la Spiritoj mem multege mankas, ke ili konu æion; pri tio, kion ili nescias, ili povas ankaý eldiri pli aý malpli saøajn opiniojn.

Ne æiuj pensas en sama maniero, ekzemple pri la rilatoj inter homo kaj bestoj. Laý la opinio de kelkaj, la Spirito atingas la homan periodon nur, post kiam li sin elpreparis kaj ricevis individuecon æ la pluraj gradoj de la malsuperaĵ estaøoj. Aliaj opinias, ke la Spirito de la homo æiam apartenis al la homa raso, ne trapasinte la bestan vicon.

La unua el æi tiuj sistemoj havas la meriton, ke øi solvas la demandon pri la estonteco de la bestoj, kiuj, tiel, estus la unuaj eroj de la æeno el pensokapablaj estaøoj; la dua estas pli konforma al la homa digno, kaj ni povas øin resumi jene.

La pluraj specoj de bestoj ne devenas *intelekte* unuj de la aliaj pere de progresado; ekzemple, la spirito de ostro ne aliformiøas sinsekve en tiun de fiøo, de birdo, de kvarpiedulo kaj de kvarmanulo; æiu speco estas, fizike kaj morale, *absoluta* tipo, kaj æiu el øiaj individuoj æerpas el la universa fonto la kvanton da intelektoprincipo, kiun li bezonas, laý la perfekteco de siaj organoj kaj la laboro, kiun li devas plenumi æ la naturaj fenomenoj; tiun elæerpitan kvanton li, æ sia morto, redonas al la origina maso. La bestoj de mondoj pli progresintaj ol la nia (vidu § 188) konsistigas ankaý malsamajn rasojn, konformajn al la bezonoj de tiuj

mondoj kaj al la progresostadio de la homoj, al kiuj ili helpas; sed ili tute ne devenas de la teraj bestoj, el spirita vidpunkto. Same ne estas pri la homo. El fiziologia vidpunkto, li estas evidente ero de la æno de l' vivantaj estaĵoj; sed el la morala, okazas rompo de kontinueco inter homo kaj besto; la homo posedas propran animon aŭ Spiriton, dian fajreron, kiu havigas al li moralan kaj intelektan kapablojn, mankantajn al la bestoj; troviĝas en li la precipa estaĵo, antaŭekzistanta kaj postvivanta la korpon, kaj ĉiam konservanta sian individuecon. Kiu estas la origino de la Spirito? kie estas lia deirpunkto? aŭ li ekestas el la intelektoprincipo individuiĝinta? Tio estas mistero, kiun oni vane penus penetri kaj pri kiu, kiel ni jam diris, oni povas nur imagi sistemojn. Kio estas konstanta, kaj kio rezultas samtempe el la rezonado kaj el la eksperimenta praktiko, tio estas la postvivo de la Spirito, la konservo de lia individueco post morto, lia progresokapablo, lia feliĉa aŭ malfeliĉa stato rilata al lia pozicio sur la vojo de bono, kaj ĉiuj moralaj verdaĵoj, kiuj estas la konsekvenco de tiu principo. Koncerne la misterajn rilatojn inter homo kaj bestoj, tio, ni ripetas, estas sekreto de Dio, kiel multaj aliaj aferoj, kies *nuna* kono neniel influus nian progreson kaj pri kiuj estus senutile insisti.

TRIA PARTO

Moralaj Leøoj

ÆAPITRO I

DIA AÝ NATURA LEØO

1. *Karakteroj de la natura leøø.* – 2. *Origino kaj konado de la natura leøø.* – 3. *Bono kaj malbono.* – 4. *Divido de la natura leøø.*

Karakteroj de la natura leøø

614. *Kion ni komprenu kiel naturan leøon?*

“La natura leøon estas la leøø de Dio; øi estas la sola vera por la feliæo de la homo; øi indikas al la homo, kion li devas fari aý ne fari, kaj li estas malfeliæa nur tial, ke li sin deturnas de øi.”

615. *Æu la leøø de Dio estas eterna?*

“Øi estas eterna kaj senþanøa, kiel Dio mem.”

616. *Æu Dio estus iam ordoninta al la homoj ion, kion Li estus malpermesinta al ili en alia tempo?*

“Dio neniam eraras; nur la homoj estas devigataj þanøi siajn leøojn, æar tiuj æi estas neperfekta; sed la leøoj de Dio estas perfekta. La harmonio, reganta la materian kaj la moralan mondojn, estas fondita sur la leøoj, kiujn Dio starigis ekde la komencio de la tempo.”

617. *Kiajn aferojn entenas la diaj leŭoj? Ĉu ili koncernas ion, krom la morala konduto?*

“Ĉiuj leŭoj de la naturo estas diaj leŭoj, ĉar Dio estas la aŭtoro de ĉiuj aferoj. Klerulo studas la leŭojn pri la materio, virtulo tiujn pri la animo kaj ilin praktikas.”

— *Ĉu estas permesite al la homo funde esplori unujn kaj aliajn?*

“Jes, sed ne sufiĉas al li unu sola ekzistado.”

Efektive, kiom valoras kelkaj jaroj, por ke la romo ricevu aĵon, kio konsistigas perfektan estulon, eĉ en la okazo, se oni konsideras nur la distancon inter sovaĝulo kaj civilizita homo? La kiel eble plej daŭra ekzistado estas por tio nesufiĉa, kaj des pli nesufiĉa tiam, kiam ŝi estas mallongigita, kiel fariĝas en granda nombro da okazoj.

El la diaj leŭoj iuj reguligas la movadon kaj la interrilatojn de la materio: ili estas la fizikaj leŭoj, kies studado estas aparta afero de l' scienco. La aliaj koncernas speciale la homon mem, el la vidpunkto de la individuo kaj el tiu de liaj rilatoj kun Dio kaj kun siaj similuloj. Ili enhavas la regulojn pri la enkorpa vivo kaj pri la vivo de l' animo: ili estas la moralaj leŭoj.

618. *Ĉu la diaj leŭoj estas la samaj por ĉiuj mondoj?*

“La prudento diras, ke ili devas konformiĝi al la naturo de ĉiu mondo kaj esti proporciaj alla progreso-stato de la loĝantoj de tiu mondo.”

Origino kaj konado de la natura leŭo

619. *Ĉu Dio havigis al ĉiuj homoj rimedojn por koni Lian leŭon?*

“Ĉiuj povas koni ŝin, sed ne ĉiuj ŝin komprenas; tiuj, kiuj ŝin plej bone komprenas, estas la virtuloj kaj la homoj, dezirantaj ŝin serĉi; tamen ĉiuj iam ŝin komprenos, ĉar estas necese, ke fariĝu la progreso.”

La justeco de la pluraj enkarniøoj de la Spirito estas konsekvenco de æi tiu principo, æar en æiu nova ekzistado la intelekto de la homo kreskas kaj pli klare komprenas bonon kaj malbonon. Se la homo devus æion sperti en unu sola ekzistado, kia estus la sorto de miloj da estuloj, æiutage mortantaj en la bruteco de sovaøuloj aý en la mallumo de neklereco, kondiaøoj tute ne dependantaj de li mem? (171-222)

620. *Æu la animo, antaý ol kuniøi kun la korpo, komprenas la leøon de Dio pli bone ol post sia enkarniøo?*

“Øi komprenas tiun leøon laý nivelo, kiun øi atingis, kaj pri tiu leøo øi konservas intuician memoron post sia kuniøo kun la korpo; sed la malnoblaj instinktoj de la homo igas øin ofte forgesi tiun leøon.”

621. *Kie estas skribita la leøo de Dio?*

“En la konscienco.”

— *Æar la homo havas en sia konscienco la leøon de Dio, kial estus do necese øin konigi al li?*

“Li øin forgesis kaj miskomprenis; Dio volis, ke øi estu rememorigita al la homo.”

622. *Æu Dio komisiis iujn homojn por la diskonigado de Lia leøo?*

“Jes, certe; en æiuj tempoj homoj ricevis tiun mision. Ilin estas Superaj Spiritoj, enkarniøintaj speciale por progresigi la homaron.”

623. *Æu tiuj, kiuj intencis instrui al la homoj la leøon de Dio, iafoje ne eraris kaj ilin ofte ne devojigis per falsaj principoj?*

“Tiuj, ne inspirataj de Dio kaj, pro ambicio, prenintaj sur sin mision, kiun ili mem ne ricevis, certe deklinis la homojn de la øusta vojo; tamen, æar ili estis geniuloj, tial inter la eraroj mem, kiujn ili diskonigis, estas iafoje trovataj grandaj veraøoj.”

624. *Kia estas la vera profeto?*

“La vera profeto estas virtulo inspirata de Dio. Oni povas ekkoni lin per liaj paroloj kaj agoj. Dio ne uzas buøn de mensogulo por instrui veron.”

625. Kiu estas la plej perfekta tipo, kiun Dio donis al la homo, kiel ties gvidanton kaj modelon?

“Vidu tiun tipon en Jesuo.”

Jesuo estas por la homo la tipo de l’ morala perfekteco, kiun la surtera homaro povas aspiri. Dio lin prezentas al ni kiel la plej perfektan modelon, kaj la doktrino instruita de la Kristo estas la plej pura esprimo de la dia leŭo, ær Jesuo estis animita de la dia spirito kaj estis la plej pura estulo iam ajn aperinta sur la Tero.

Se kelkaj personoj, kiuj arogis al si instrui al la homo la leŭon de Dio, iafoje deturnis sian fraton de l’ bona vojo per falsaj principoj, tio estas signo, ke ili mem sin lasis superpotenci de tro teraj sentoj kaj konfuzis la leŭojn, kiuj regas la kondiæojn de la vivo de animo, kun tiuj, kiuj regas la vivon de korpo. Pluraj prezentis kiel diajn leŭojn tion, kio estis nur leŭoj homaj, starigitaj por servi al pasioj kaj por estri la homojn.

626. Æu la diaj kaj naturaj leŭoj estis konigitaj al la homoj nur de Jesuo? Æu, antaý ol lia veno, la homoj konis tiujn leŭojn nur per intuicio?

“Æu ni jam ne diris, ke tiuj leŭoj estas skribitaj æie? Æiuj homoj, kiuj meditadis pri saŭo, povis do ilin kompreni kaj instruadi, ekde la plej malproksimaj jarcentoj. Per siaj, kvankam nekompletaj, instruoj, ili preparis la grundon por semado. Æar la diaj leŭoj estas skribitaj en la libro de l’ Naturo, tial la homo æiam povis ilin koni, kiam li volis ilin seræi; tial la instruoj, en ili entenataj, estis, en æiuj tempoj, proklamataj de virtaj homoj; tial, ankaý, oni trovas elementojn de tiuj leŭoj en la morala doktrino de æiuj popoloj elirintaj el barbareco, kvankam tiu elementoj estas nekompletaj aý falsitaj de neklereco kaj superstiaemo.

627. Æar Jesuo instruis la verajn leŭojn de Dio, por kio do servas la instruado farata de la Spiritoj? Æu ili havas ion pli por instrui al ni?

“La parolo de Jesuo estis ofte alegoria kaj parabola, ær li parolis laý sia tempo kaj loko. Estas necese hodiaý,

ke la vero estu komprenebla por æiuj. Estas nepre necese klarigi kaj disvolvi tiujn leøojn, æar tre malmulte da homoj ilin komprenas kaj malpli multaj ilin praktikas. Nia misio estas malfermi la okulojn de la homaro, por konfuzi fierulojn kaj senmaskigi hipokritulojn: tiujn, kiuj afektas virton kaj religiemon, por subkaŝi hontegindaĵojn. La instruado de la Spiritoj devas esti klara kaj nedubasenca, por ke neniu povu preteksti nescion kaj æiu povu øin konsideri kaj juøi per sia propra prudento. Ni estas komisiitaj, por prepari la regnon de bono, anoncitan de Jesuo; jen, kial estas necese, ke neniu povu interpreti la leøon de Dio laŭ la kaprico de siaj pasioj, aŭ falsi la sencon de leøo, tute farita el amo kaj kompato.”

628. Kial la vero ne æiam estis komprenebla por æiuj?

“Estas necese, ke æiu afero venu siatempe. Vero estas kiel lumo: oni devas al øi al kutimiøi iom post iom, alie øi blindigas.

“Neniam, kiel hodiaŭ, Dio permesis alla homo ricevi tiel kompletajn komunikaĵojn. En antikva tempo, kiel vi scias, iuj individuoj posedis tion, kion ili konsideris sanktega scio, el kiu ili faris misterion kontraŭ la tiel rigardataj profanuloj. Vi devas kompreni, laŭ via scio pri la leøoj rilataj al tiuj fenomenoj, ke tiuj individuoj ricevis nenion pli, ol disajn veraĵojn meze en dubasenca, plej ofte emblema, tuto. Tamen, por studemulo, nenia antikva filozofia sistemo, nenia tradicio aŭ religio estas flanken metinda, æar æiuj entenas øermojn de grandaj veraĵoj; kvankam æi tiuj þajnas interkontraŭaj, kvankam efektive disputitaj inter senbazaj akcesoraĵoj, tamen ili estas facile kunordigeblaj, dank'al la þlosilo, kiun Spiritismo donas al ni, por klarigo de sennombraj aferoj; se tiuj aferoj þajnas øis nun senmotivaj, hodiaŭ ilia realeco estas elpruvita en nerefutebla maniero. Ne flanke lasu do tiajn materialojn, el kiuj vi povas ærpi studindajn aferojn kaj kiuj povas forte kunhelpi por via instruado.”

Bono kaj malbono

629. *Kiun difinon oni povas doni pri moralo?*

“Moralo esta la regulo por bona konduto, tio estas la distingo inter bono kaj malbono. Øi sin bazas sur observado de la leøo de Dio. La homo bone kondutas, kiam li æion faras kun rigardo al æiuj kaj por bono de æiuj, æar tiam li observas la leøon de Dio.”

630. *Kiel oni povas distingi bonon de malbono?*

“Bono estas æio konforma al la leøo de Dio, kaj malbono estas æio dekliniøanta de tiu leøo. Sekve, fari bonon estas konformiøi al la leøo de Dio; fari malbonon estas øin malobei.”

631. *Æu la homo havas rimedojn por distingi mem bonon de malbono?*

“Jes, kiam likredas je Dio kaj deziras scii fari tiun distingon. Dio donis al la homo intelekton por tio.”

632. *Æu la homo, kiu estas erarema, ne povas erari æ la taksado de bono kaj malbono, kaj kredi, ke li faras bonon tiam, kiam li praktikas malbonon?*

“Jesuo diris: vidu, kion vi volus, ke oni faru, aý ne faru, al vi: æio estas entenata en æi tiu principo. Laý æi tiu vera¹⁰, vi ne eraras.”

633. *La regulo pri bono kaj malbono, kiu povus esti nomata regulo pri reciproko aý solidareco, ne povas esti aplikata alla persona konduto de la homo rilate sin mem. Æu la homo trovas en la natura leøo regulon pri tiu konduto kaj fidindan gvidilon?*

“Kiam vi manøas tromulte, tiam vi ekfartas malbone. Nu: Dio havigas al vi rimedon, por mezuri viajn bezonojn. Kiam vi superpaþas tiun mezuron, vi estos punita. Same okazas rilate æion ceteran. La natura leøo fiksas la limon de la homaj bezonoj; æiam, kiam homo transpaþas tiun limon, li estas punata per sufero. Se la homo aýdus, pri æiuj aferoj, tiuj voæon dirantan al li sufiaæ!, li evitus la plimulton de siaj suferoj, pro kiuj li kulpigas la Naturon.”

634. *Kial malbono troviĝas en la naturo de la aferoj? Mi parolas pri la morala malbono. Ĉu Dio ne povus esti kreinta la homaron en pli bonaj kondiĉoj?*

“Ni jam tion diris al vi: la Spiritoj estas kreitaj simplaj kaj senciaj (115). Dio lasas al la homo elektsian vojon; des pli malbone por la homo, se ĉiu tiu ekpaŝas la malbonan: lia migrado estos pli longa. Se ne ekzistus montoj, la homo ne komprenus, ke oni povas supreniri kaj malsupreniri; kaj, se ne estus rokoj, li ne komprenus la ekziston de mamolaj korpoj. Estas nepre necese, ke la Spirito ekhavu sperton, kaj por tio li devas koni bonon kaj malbonon: jen la celo de l’ kunio de Spirito kun korpo.” (119)

635. *La diversaj sociaj pozicioj kreas novajn bezonojn, kiuj ne estas samaj por ĉiuj homoj. Ĉu do la natura leĝo ĉajnus ne esti unuforma regulo?*

“Tiu diversaj pozicioj troviĝas en la Naturo kaj harmonie konformiĝas al la leĝo de progreso. Tio ne nuligas la unuecon de l’ natura leĝo, kiu estas aplikebla al ĉio.”

La kondiĉoj de ekzistado de la homo diversas laŭ tempo kaj loko; el tio rezultas diversaj bezonoj kaj sociaj pozicioj, konformaj al tiuj bezonoj. Ĉar tiu malsameco troviĝas sur la kampo de ĉiuj aferoj, ĉi tial obeas la leĝon de Dio, kaj tiu leĝo estas ĉiam ankoraŭ unu sola, laŭ sia principo. Koncernas la prudenton distingi la realajn je la fiktivaj aŭ konvenciaj bezonoj.

636. *Ĉu bono kaj malbono estas absolutaj por ĉiuj homoj?*

“La leĝo de Dio estas unusama por ĉiuj; sed malbono dependas precipe de la volo, kiun oni sentas ĉin fari. Bono estas ĉiam bono, kaj malbono estas ĉiam malbono, kia ajn estas la pozicio de la homo; la diferenco kuŝas sur la grado da respondeco.”

637. *Ĉu sovaĝulo, cedanta al sia instinkto manĉi homan karnon, estas kulpa?*

“Mi diris, ke malbono dependas de volo; nu, la homo estas des pli kulpa, ju pli li scias, kion li faras.”

La cirkonstancoj aljuŝas al bono kaj malbono relativan gravecon. La homo faras erarojn, kiuj, pro tio, ke ili rezultas de la pozicio, kien la socio lin lokis, ne estas malpli riproĉindaj; sed lia respondeco estas proporcia al la rimedoj, je kiuj li disponas, por kompreni bonon kaj malbonon. Tial, instruita homo, kiu faras simplan maljustaĵon, estas pli kulpa, en la okuloj de Dio, ol neklera sovaĝulo, sin donanta al siaj instinktoj.

638. Malbono ĵajnas kelkafoje rezultado de la forto de la cirkonstancoj. Tia estas, ekzemple, æ iuj okazoj, la bezono detrui, æ niajn similulojn. Æu oni povas diri, æ tiam, ke oni dekliniŝis de la leŭo de Dio?

“Kvankam bezona, tio tamen estas æiam ankoraŭ malbono; sed tiu bezono malaperas laŭ tio, kiel la animo puriŝas, pasante de unu ekzistado en alian; kaj tiam la homo estas pli kulpa, kiam li ŝin faras, æar li ŝin pli bone komprenas.”

639. Æu malbono, kiun ni faras, ne rezultas ofte de la pozicio, en kiun metis nin aliaj homoj? En æi tiu okazo, kiuj estas plej kulpaj?

“Malbono falas sur tiun, kiu ŝin kaŭzis. Tiel, la homo, kondukita en malbonon pro la pozicio, al kiu lin trenis liaj similuloj, estas malpli kulpa, ol la kaŭzintoj de tiu pozicio; æar æiu ricevos punon ne nur pro la malbono, kiun li faris mem, sed anjaŭ pro la malbono, kiun li instigis aliajn fari.”

640. Æu tiu, kiu ne faras malbonon, sed kiu profitas el la malbono praktikita de alia, estas egale kulpa?

“Li estas tiel kulpa, kiel se li ŝin farus; profiti el malbono estas kiel partopreni en ŝi. Eble li ĵanŝis sian decidon æ la faro; sed, se li, ŝin trovinte plenumita, ŝin uzas, li do ŝin aprobas; kaj li ŝin estus praktikinta, se li povus aŭ se li kuraŝus.”

641. *Ĉu la deziro je malbono estas tiel riproĉinda kiel la malbono mem?*

“Tio dependas; estas virto volonte rezisti kontraŭ malbono, kiun oni deziras fari, precipe tiam, kiam oni havis eblon kontentigi tiun deziron; se nur okazis mankas, oni estas tute same kulpa.”

642. *Ĉu estas sufiĉe, ke ni ne faras malbonon, por ke ni plaaŭ al Dio kaj antaŭcertigu nian estontan pozicion?*

“Ne; gravas fari bonon en la limoj de siaj fortoj; ĉar la homo respondos por ĉiu malbono elveninta el la bono, kiun li ne faris.”

643. *Ĉu estas personoj, kiuj, pro sia pozicio, ne havas eblon fari bonon?*

“Estas neniu, kiu ne povas fari bonon; nur egoisto neniam trovas okazon por tio. Sufiĉas, ke oni rilatas kun aliaj homoj por trovi momentojn faribonon, kaj ĉiu tago de la vivo donas eblon por tia gesto al iu ajn, ne blindigita de egoismo; ĉar fari bonon ne estas nur esti kompatema, sed ankaŭ esti utila, laŭ la mezuro de siaj fortoj, ĉiujfoje, kiam helpo povas esti necesa.”

644. *Ĉu la medio, kie iuj homoj troviĝas, ne estas por ili ĉefa kaŭzo de multaj malvirtoj kaj krimoj?*

“Jes, sed tio estas ankoraŭ provo, kiun la Spirito mem elektis dum sia libera stato; li volis elmeti sin al la tento, por ekhavi la meriton el la kontraŭstaro.”

645. *Kiam la homo iamaniere troviĝas en atmosfero de malvirto, ĉu la malbono ne estas ia preskaŭ nekontraŭebla forlogiĝo?*

“Forlogiĝo, jes; nekontraŭebla, ne; ĉar, meze en tia malvirta atmosfero, vi iafoje trovas grandajn virtulojn. Tiuj estas Spiritoj, kiuj havis forton kontraŭstari kaj kiuj, samtempe, ricevis la mision fari bonan influon sur siajn similulojn.”

646. *Ĉu la merito de bono farita dependas de iaj kondiĉoj; aŭ alivorte, ĉu la merito, rezultanta el la farado de bono, havas plurajn gradojn?*

“La merito de bono kuĉas sur la malfacileco de ties farado; neniom da merito estas en tio, ke oni ĉin faras sen ia peno, tiam, kiam ĉi neniom kostas. Dio pli estimas malriĉulon, kiu dividas kun alia sian solan pecon da pano, ol riĉulon, kiu donas nur el sia abundo. Tiel parolis Jesuo pri la kodranto de l’ vidvino.” ⁽¹⁷⁾

Divido de la natura leŭo

647. Ĉu la tuta leŭo de Dio estas entenata en la maksimumo pri amo al la proksimumo, instruita de Jesuo?

“Certe, tiu maksimumo enhavas ĉiajn reciprokajn devojn de la homoj; sed estas neces montri al ĉi tiuj ĉian aplikadon, alie ili ĉin flanke lasos, kiel ili faras hodiaŭ; cetere, la natura leŭo ampleksas ĉiajn cirkonstancojn de la vivo, kaj tiu maksimumo estas nur parto de tiu leŭo. La homoj bezonas klare difinitajn regulojn; la ĝeneralaj kaj tre malprecizaj instruoj malfermas tro da pordoj al interpretado.”

648. Kion vi pensas pri la divido de la natura leŭo en dek partojn, kiuj entenus la leŭojn de adorado, laborado, reproduktado, memkonservado, detruado, socio, progreso, egaleco, libereco, fine tiun de justeco, amo kaj karitato?

“Tiu divido de la leŭo de Dio en dek partojn estas tiu de Moseo, kaj povas enteni ĉiajn cirkonstancojn de la vivo, kio estas esenca; vi povas do ĉin alpreni, kvankam ĉi pro tio estas neniel absoluta, kiaj ankaŭ ne estas iaj ajn klasifikoj; klasifikoj dependas de vidpunkto, el kiu la aferoj estas konsiderataj. La lasta leŭo estas la plej grava; laŭ neniu alia la homo povas pli rapide antaŭeniri en sia spirita vivo, ĉar ĉi resumas ĉiujn ceterajn.”

⁽¹⁷⁾ Marko, ĉap. 12, par. 42-44. – *La Trad.*

ÆAPITRO II

I – LEØO DE ADORADO

1. *Celo de la adorado.* – 2. *Ekstera adorado.* – 3. *Kontempla vivo.* – 4. *La preø.* – 5. *Politeismo* – 6. *Oferoj.*

Celo de la adorado

649. *En kio konsistas adorado?*

“En altigo de la penso al Dio. Per øi ni proksimigas al Li nian animon.”

650. *Æu adorado rezultas de kunnaskita sento aý de instruado?*

“Øi estas kunnaskita sento, kia la sento je Dio. La konscio pri sia propra malforteco devigas la homon kliniøi antaý Tiu, kiu lin povas protekti.”

651. *Æu ekzistis iam popoloj sen ia sento je adorado?*

“Ne, æar neniam ekzistis popoloj el ateistoj. Æiuj komprenas, ke ilin superstaras Plejalta Estulo.”

652. *Æu oni povas konsideri adoradon kiel venintan el la natura leøø?*

“Øi troviøas en la natura leøø, æar øi rezultas el sento kunnaskita kun la homo; tial, øi estas trovata æ æiuj popoloj, kvankam sub diversaj formoj.”

Ekstera adorado

653. *Æu adorado postulas eksterajn manifestiojn?*

“Vera adorado estas en la koro. Æe æiuj viaj faroj, neniam forgesu, ke Majstro vin rigardas.”

— *Æu la ekstera adorado estas utila?*

“Jes, se ōi ne estas nura þajniga^{lo}. Estas æiam utile doni bonan ekzemplon; sed tiuj, kiuj tion faras nur pro afekto kaj memamo, kaj kies konduto estas tute kontraŭa al ties þajna pieco, donas pli malbonan ol bonan ekzemplon, kaj faras pli da malbono, ol kiel ili pensas.”

654. *Æu Dio konsentas ian preferon al tiuj, kiuj Lin adoras en iu difinita maniero?*

“Dio preferas tiujn, kiuj Lin adoras el la fundo de sia koro, sincere, farante bonon kaj evitante malbonon, ol tiujn, kiuj kredas, ke ili Lin honoras per ceremonioj, cetere ne farantaj ilin pli bonaj por siaj similuloj.

“Æiuj homoj estas fratoj kaj filoj de Dio; Li vokas al Si æiujn, kiuj sekvas Liajn leŭojn, kia ajn estas la maniero, en kiu ili esprimas tiujn leŭojn.

“Kiu nur parade elmontras piecon, tiu estas hipokritulo; tiu, kies adorado estas nur afekta^{lo} kaj kontraŭas ties konduton, donas malbonan ekzemplon.

“Kiu sin malkaŝe deklaras kristano, sed kiu estas fiero, enviema kaj ^{la}aluzema, kruda kaj malpardonema kontraŭ aliulo, aŭ ambicia je æimondaj hava^{loj}, mi diras al vi, tiu havas religion sur siaj lipoj, ne en la koro; Dio, æion vidanta, diras: tiu, kiu konas la veron, estas centoble pli kulpa pro la malbono, kiun li faras, ol malklera sovaŭlo de dezerto, kaj laŭ tio li estos traktita en la tago de juŭado. Se preterpasanta blindulo vin renversas, vi lin senkulpigas; sed, se tion faras homo perfekte vidanta, vi plendas, kaj vi pravas.

“Ne demandu do, æu iu maniero de adorado konvenas pli ol alia, æar tio estus kiel demandi, æu plaŭas al Dio, ke li estas adorata en iu lingvo, prefere ol en alia. Mi

ankoraŭfoje diras al vi: kantoj venas al Dio, se nur ili traspasas la pordon de koro.”

655. *Ĉu estas riproĉinde praktiki religion, kiun oni ne kredas el la fundo de sia animo, kiam oni tion faras pro homa respekto kaj por ne skandali tiujn, kiuj pensas en alia maniero?*

“La intenco, rilate al ĉi tiu, kiel al aliaj aferoj, estas regulo. Kiu celas nur respekti la aliulajn kredojn, tiu ne agas malbone; li kondukas pli bone, ol tiu, kiu ilin ridindigas, ĉar al ĉi tiu mankus karitato; sed, kiu praktikas religion pro intereso aŭ ambicio, tiu estas malĝatinda en la okuloj de Dio kaj de la homoj. Ne povas plaĉi al Dio homoj, kiuj ĵajngas humiligon antaŭ Li, nur por voki al si la aprobon de la socio.”

— *Ĉu la kune farata preĝo estas preferinda ol la individua?*

“La homoj, kunvenintaj per samaj pensoj kaj sentoj, havas pli da forto, por voki al si la bonajn Spiritojn. Same okazas tiam, kiam ili kolektiĝas, por adori Dion. Sed pro tio ne kredu, ke la individua adorado estas malpli valora, ĉar ĉiu povas adori Dion pensante pri Li.”

Kontempla vivo

657. *Ĉu la homoj, sin donantaj al kontempla vivo, farante nenian malbonon kaj pensante nur pri Dio, havas ian meriton en Liaj okuloj?*

“Ne; ĉar se ili ne faras malbonon, ili bonon ankaŭ ne faras, kaj do ili estas senutilaj; krom tio, ne fari bonon estas ja malbono. Dio volas, ke oni pensu pri Li, sed ne volas, ke oni pensu nur pri Li, ĉar Li ordonis al la homo taskojn, kiujn ĉi tiu devas nepre plenumi. Kiu konsumiĝas en meditado kaj kontemplado, tiu nenion faras meritan en la okuloj de Dio, ĉar ties vivo estas tute persona kaj senutila al la homaro; Dio postulos de li respondecan kalkulon pri la bonon, kiun la sentaĝgulo ne faris.” (640).

La preŭo

658. *Ĉu la preŭo plaŭas al Dio?*

“Preŭo ĉiam plaŭas al Dio, kiam diktata de la koro, ĉar, por Li, intenco estas ĉio, kaj la preŭo elhora estas preferinda al la preŭo legata, kiel ajn bela ĉi tiu estas, kiam ĉi tiun oni legas pli per la lipoj ol per la penso. Preŭo plaŭas al Dio, kiam farata kun fido, fervoro kaj sincereco; sed ne kredu, ke Dio estas tuŝata de homo vanta, fiera kaj egoista, escepte se ties preŭo esprimas sinceran penton kaj veran humiliŭon.”

659. *Kio estas la ĝenerala karaktero de la preŭo?*

“Preŭo estas ago de adorado. Preŭi al Dio estas pensi pri Li, estas alproksimiŭi al Li, estas komunikiŭi kun Li. Per la preŭo la homo povas proponi al si tri aferojn: laŭdi, peti, danki.”

660. *Ĉu la preŭo plibonigas la homon?*

“Jes, ĉar tiu, kiu preŭas kun fervoro kaj fido, estas pli forta kontraŭ la tentoj de la malbono, kaj Dio sendas al li bonajn Spiritojn, kiuj lin helpu. Tiu estas helpo neniam rifuzita, kiam petata sincere.”

— *Kiel klarigi, ke iuj personoj, multe preŭantaj, estas, malgraŭ tio, malicaj, envidemaj, koleremaj, malbon-volemaj, malindulgemaj kaj eĉ, iafaĵe, malvirtaj?*

“Plej grave ne estas multe preŭadi, sed bone preŭi. Tiuj personoj kredas, ke la tuta merito kuŝas sur la multeco de la preŭoj, kaj tamen ili ignoras siajn proprajn riproĉindaĵojn. Por tiuj, la preŭo esta ia okupo, ia tempopasigilo, sed ne *memstudado*. Ne la rimedo estas senefika, sed la maniero, kiel ĉi estas aplikata.”

661. *Ĉu ni povas profite peti de Dio pardonon pri niaj eraroj?*

“Dio scias distingi bonon de malbono: preŭo ne kaŝas erarojn. Kiu petas Dion pardoni liajn erarojn, tiu estos pardonita, se nur li ĉanĝas sian konduton. La bonaj faroj estas la plej bona el la preŭoj, ĉar faroj valoras pli ol vortoj.”

662. Ĉu oni povas utile preĉi por alia persono?

“La Spirito de preĉanto estas instigita de la volo fari bonon. Per la preĉo li altiras al si bonajn Spiritojn, kiuj kunhelpas por la bono, kiun li volas fari.”

Ni havas en ni mem, per la penso kaj volo, agopovon, kiu etendiĝas multe trans la limojn de nia korpa sfero. Preĉo por alia persono estas ago de tiu volo. Se ĉi estas varma kaj sincera, ĉi povas alvoki bonajn Spiritojn por kunhelpo, por ke ĉi tiuj inspiru bonajn pensojn al tiu, por kiu oni preĉas, kaj donu al tiu la korpan kaj animan forton, kiun li bezonas. Sed, ankoraŭ en ĉi tiu okazo, la preĉo elkora estas ĉio; tiu, kiun eldiras nur lipoj, estas parolo en dezerto.

663. Ĉu la preĉoj, kiujn ni faras por ni mem, povas ĉanĝi la naturon de niaj provoj kaj deklari ties iradon?

“Viaj provoj kuŝas sur la manoj de Dio, kaj kelkaj devas esti elplenigitaj ĉie la fino; sed Dio ĉiam konsideras vian rezignacion. La preĉo altiras al vi bonajn Spiritojn, kiuj havigas al vi forton, por kuraĝe elteni viajn provojn, kaj tial la provoj ĉajnas al vi pli mildaj. Kiel ni diris, preĉo neniam estas senutila, kiam bone farata, ĉar ĉi havigas forton, kaj tio estas jam granda rezultato. “Dion fidu, sed senfare ne sidu”: vi ja tion scias. Cetere, Dio ne povas ĉanĝi la ordon de la universo laŭ ĉies bontrovo, ĉar tio, kio estas granda malbono, el via mallarĝa vidpunkto kaj el tiu de via efemera vivo, estas ofte granda bono en tiu ĝenerala ordo; kaj, plie, kiom da malbonoj la homo mem kaŝzas al si, pro sia neantaŭzorgemo aŭ siaj eraroj! Li estas punata pro sia propra peko. Tamen la justaj petoj estas elakdataj pli ofte, ol kiel vi pensas; vi kredas, ke Dio ne aŭdis vin, ĉar Li ne konsentis al vi miraklon, kaj tamen Li vin helpas per rimedoj tiel naturaj, ke tiuj ĉajnas al vi hazardaĵo aŭ efiko de la forto de l' cirkonstancoj; ofte, ankaŭ, Li inspiras al vi la personon necesan, por ke vi eltiru mem de via embaraso.”

664. *Æu estas utile preøi por la mortintoj kaj por la suferantaj Spiritoj? En æi tiu okazo, kiel niaj preøoj povas mildigi al ili la dolorojn kaj malplidaýrigi ilian suferon? Æu niaj preøoj kapablas fleksi la justecon de Dio?*

“Preøo ne povas havi kiel efikon þanøi la planojn de Dio; sed la animo, por kiu oni preøas, sentas sin, pro tio, malpli þarøita, æar nia preøo estas atesto de intereso kaj æar la malfeliaŭlo sin æiam sentas senpezigita, kiam li trovas helpemajn animojn, kiuj kompatas liajn dolorojn. Krom tio, oni per la preøo admonas tiun animon al pento kaj al la deziro fari la necesajn paþojn por esti feliaæ; jen, kiel oni povas malplidaýrigi øiajn suferojn, se øi, siavice, kunhelpas per sia volonteco. Tiu deziro je pliboniøo, stimulita de la preøo, altiras al la suferanta animo pli bonajn Spiritojn, kiuj venas øin lumigi, øin konsoli kaj en øi burøonigi esperon. Jesuo preøadis por la devojiøintaj þafoj; per tio li montris, ke vi estus kulpaj, se vi ne same farus por tiuj, kiuj plej bezonas preøon.”

665. *Kion pensi pri la opinio, malakceptanta preøon por mortintoj, pro tio, ke øi ne estas ordonita de la Evangelio?*

“La Kristo diris al la homoj: Amu vin unuj la aliajn. Æi tiu rekomendo neprigas la uzon de æiaj eblaj rimedoj por atesto de korinklino, kvankam øi ne detale diras, kiel tiu celo estos atingita. Se estas vero, ke nenio povas malebligi la Kreinton juøi laý justeco, kies modelo Li estas, æiujn agojn de la Spirito, ne estas ankaý malpli vere, ke la preøo, kiun vi direktas al Li, por la Spirito, al kiu via koro inklinas, estas, por tiu Spirito, pruvo de via memoro; kaj tiu memoro certe kunhelpas, por mildigi al li la suferojn kaj por lin konsoli. De la momento, kiam la Spirito elvidigas æa la plej malgrandan penton, sed *nur tiam*, li estos helpata; sed oni neniam lasas lin nescii, ke simpatia animo okupiøis pri li, kaj oni restigas æ li la dolæan personon, ke tiu interhelpo estis al li utila.

Tio nepre naskas en li senton de danko kaj amo por la

persono, kiu donis al li tiun ateston de koralligiteco aŭ de kompato; sekve, ekkreskas inter ili la amo, kiun la Kristo rekomendis al la homoj; ambaŭ do obeis la leŝon de amo kaj interligiĝo de aĵoj estuloj, dian leŝon, kiu nepre alportos unuecon, leŝon, kiu estas celo kaj gvidilo de la Spirito." (*)

666. *Ĉu oni povas preĝi al la Spiritoj?*

"Oni povas preĝi al la bonaj Spiritoj, kiel al perantoj de Dio kaj plenumantoj de Lia volo; sed la povo de la Spiritoj rilatas kun ilia rango kaj aĵam dependas de l' Sinjoro de aĵoj ekzistaj; sen Lia permeso nenio fariĝas; tial, la preĝoj, direktataj al tiuj Spiritoj, efikas nur tiam, kiam bonvole akceptitaj de Dio."

Politeismo

667. *Kial politeismo, kvankam falsa, estas unu el la plej malnovaj kaj disvastigitaj kredoj?*

"La penso pri unu sola Dio, aŭ la homo, povus rezulti nur el la elvolviĝo de ties ideoj. Nekapabla, en sia neklereco, koncepti nematerian estulon, sen ia difinita formo, agantan sur la materion, la homo aljuĝis al tiu estulo atributojn de la korpa naturo, tio estas, formon kaj figuron; kaj de tiam, el aĵo, kio, en liaj okuloj, superis la amplekson de la ordinara intelekto, li faris dion. Aĵo, kion li ne komprenis, ne povus ne esti farita de ia supernatura potenco; kaj de tiu supozo aĵis la kredo je tiom da potencoj, kiom da efikoj observataj, estis distanco de unu paŝo. Sed, en aĵaj tempoj, klarvidaj homoj komprenis le neeblecon de tia multego da potencoj en la regado de l' mondo, sen ia supera direktanto, kaj tial ili leviĝis super la vulgarularon aĵis la penso pri unu sola Dio."

(*) Respondo donita de la Spirito de M. Monot, protestanta pastro en Parizo, mortinta en Aprilo 1856. La antaŭan respondon, n. 664, donis la Spirito de Skta Ludoviko.

668. *Æar spiritismaj fenomenoj æiam okazadis, ekde la plej malproksima antikveco, kaj estis konataj ekde la unuaj aŝoj de la mondo, æu ili tial ne povus doni lokon al la kredo je plureco de dioj?*

“Sendube, æar, se la homo nomadis *dio* æion superhoman, la Spiritoj estis do, en iliaj okuloj, dioj, kaj tial, kiam iu homo distingiøis inter æiuj ceteraj pro siaj faroj, pro sia genio aý por ia kaþita povo, nekomprenebla por la vulgarularo, oni faradis lin dio kaj lin kultadis post lia morto.” (603)

La vorto *dio* havis, inter la antikvuloj, tre ampleksan signifon; øi ne estis, kiel nun, personigo de l’ Sinjoro de la Naturo, sed øenerala kvalifiko, donata al æiu estulo, staranta ekster la kondiaøoj de la homaro; nu, æar la spiritismaj manifestiøoj konigis al la antikvaj homoj la ekzistadon de senkorpaj estuloj, agantaj kiel potenco de l’ Naturo, tial la homoj nomis tiujn estulojn *dioj*, kiel ni tiujn nomas *Spiritoj*; tio estas nura demando pri vortoj, kun tiu diferenco, ke, en sia neklereco, intence tenata de la interesatoj en øi, ili starigis al la “dioj” multprofitajn templojn kaj altarojn; el nia vidpunkto, tiuj estuloj estas nuraj kreitoj kiel ni, pli aý malpli perfektaj, jam seniøintaj je sia tera envola%ø. Se ni zorge studos la plurajn atributojn de la paganaj dioj, ni facile rekonos en ili æiujn atributojn de niaj Spiritoj sur æiuj þtupoj de la spirita hierarkio, ilian fizikan staton en la superaj mondoj, æiujn proprecojn de la perispirito kaj la rolon, kiun ili ludas en la surteraj aferoj.

Veninte, por lumigi la mondon per sia dia lumo, la Kristanismo ne povis tamen detrui ion, kio troviøas en la Naturo, sed igis ree tributi adoradon al la Estulo, al kiu adorado estas ja þuldata. Rilate la Spiritojn, la memoro pri ili daýradis sub diversaj nomoj, laý la popoloj; iliaj manifestiøoj, kiuj neniam æesis, estis interpretataj en diversaj manieroj kaj ofte ekspluatataj sub mistero; dum la religio vidis en iliaj manifestiøoj miraklajn fenomenojn, la nekredemuloj vidis nur %ongla%øjn. Hodiaý, dank’ al pli serioza, klare farata studado, Spiritismo, seniøinte je superstiæaj ideoj, øin nebuligintaj dum jarcentoj, malkaþas al ni unu el la plej grandaj kaj plej majestaj principoj de la naturo.

Oferoj

669. *La praktikado de la homaj oferoj havis sian originon en la plej antikvaj tempoj. Kiel la homo povis esti kondukita al la kredo, ke tiaj faroj plaŭsus al Dio?*

“Unue, pro tio, ke li ne komprenis Dion kiel fonton de boneco; æ la primitivaj popoloj la materio superregadis la Spiriton; ili sin tute fordonadis al la instinktoj de la bruto kaj estis ordinaraj kruelaj, æar en ili la morala sento ankoraŭ ne elvolviĝis. Due, pro tio, ke la primitiva homo devis nature kredi, ke animita kreita¹⁰ multe pli valoras, en la okuloj de Dio, ol materia korpo. Jen tio, kio igis lin oferbu^æi unue bestojn kaj poste homojn, æar, laŭ lia falsa kredo, la premio el la ofero estus proporcia al la graveco de l’ ofera¹⁰. En la materiala vivo, tia, kiel vi plejparte ĝin praktikas, se vi faras donacon al iu persono, vi ĉiam elektas ion des pli valoran, ju pli altaj la amikeco kaj la estimo, kiujn vi volas atesti. Ion saman eble sentis tiuj nekleraj homoj rilate al Dio.”

— *Æu la oferoj de bestoj okazis do pli frue ol la homaj?*

“Sen ia dubo.”

— *Laŭ ĉi tiu klarigo, æu la homaj oferoj ne originis el sento de krueleco?*

“Ne, sed el falsa ideo, ke ili plaŭsus al Dio. Vidu la historion pri Abraham ⁽¹⁸⁾. Kun la kreskado de l’ tempo, la homoj trouzadis tian konduton, mortigante siajn militkaptitojn kaj e^æ apartajn malamikojn. Cetere, Dio neniam postulis oferojn, æu de bestoj au de homoj; Li ne povas ricevi honoron el la senutila detruo de Lia propra krea¹⁰.”

670. *Æu la homaj oferoj, farataj kun pia intenco, povas iamaniere plaŭsi al Dio?*

“Ne, neniam; sed Dio ju^æas la intencon. La homoj, pro sia nescieco, eble kredis, ke ili agas laŭdinde,

---

⁽¹⁸⁾ Genezo, æap. 22 – *La Trad.*

ofermortigante unu el siaj similuloj; tiam Dio konsideris nur la penson, ne la fakton. Pliboniante, la homoj devis fine kompreni sian eraron kaj malaprobi tiajn oferojn, kiujn klarvidaj Spiritoj ne povis konsenti; mi diras "klarvidaj", ĉar la Spiritoj estis ĉis tiam envolvitaj en la materia vualo; sed, per sia libera juĉo, ili povis duonvidi sian originon kaj sian celon, kaj multaj jam komprenis, per intuicio, la malbonon, kiun ili faradis; tamen ili ne ĉesis ĉin fari, por kontentigi siajn pasiojn."

671. Kion ni pensu pri la militoj nomataj sanktaj? Ĉu la sento, kiu igas la fanatikajn popolojn, kun la intenco plaĉi al Dio, kiel eble eksterni alikredanojn, laŭhaje havis tian saman originon, kian la sento, ilin iam instiginta oferi siajn similulojn?

"Ili estas instigataj de malbonaj Spiritoj, kaj, farante militon kontraŭ siaj fratoj, ili kontraŭas la volon de Dio, kiu ordonis, ke oni amu sian similulon kiel sin mem. Se ĉiuj religioj, aŭ plibone, se ĉiuj popoloj adoras la saman Dion, kiel ajn ĉi tiu estas nomata, kial oni faru eksterman militon kontraŭ alireligianoj aŭ kontraŭ tiuj, kiuj ankoraŭ ne atingis la evoluostadion de la kleraj popoloj? Estas pardonindaj la popoloj, ne kredantaj la parolon de tiu, kiun la Spirito de Dio animis, de tiu sendita de Dio mem, precipe pro tio, ke ili ne vidis nek ĉestis lian farojn; kiel do vi volas, ke ili kredu ian parolon de paco, se vi iras ĉin prediki al ili kun armilo en la mano? Estas devo klarvidigi tiujn popolojn kaj klopodi, por ke ili konu la doktrinon de la Disendito per persvado kaj mildeco, ne perforte kaj verpante ies sangon. Vi plejparte ne kredas niajn komunikojn kun iuj mortemuloj; kial vi volas, ke fremduloj kredu vin, fidante vian parolon, kiam viaj agoj malkonfirmas la doktrinon, kiun vi predikas?"

672. Ĉu la oferdono de terproduktaĵoj al Dio havis, en Liaj okuloj, pli da merito ol la ofero de bestoj?

"Mi jam respondis al vi dirante, ke Dio juĉis la intencon, kaj ke la fakto ne multe gravis al Li. Evidente,

plaæis al Li la oferdono de terproduktaĵoj pli, ol la ofero de sango de viktimoj. Kiel ni jam diris al vi kaj æiam ripetas, preøo dirata el la fundo de l' koro centoble pli plaæas al Dio, ol æiaj ajn oferdonoj. Mi ripetas ankoraý ke intenco estas æio, fakto nenio estas."

673. *Æu oni ne povus fari tiujn oferdonojn pli agrablaj al Dio, se ili estus destinataj al la malplisuferigo de personoj, al kiuj mankas la porvivaĵoj? Æu, tiam, la ofero de bestoj, farata por utila celo, ne estus merita ago, kontraste kun tio, ke øi estis superrajta kutimo, kiam øi taýgis por nenio aý utilis nur al personoj, al kiuj nenio mankis? Æu ne estus ja pie, se ni donus al malriæuloj la unuajn el la havaĵoj, kiujn Dio konsentas al ni sur la Tero?*

"Dio æiam benas tiujn, kiuj faras bonon; mildigi la suferojn de la malriæuloj kaj afliktitoj estas la plej bona rimedo Lin honori. Miaj vortoj ne signifis, ke Dio malaprobis la ceremoniojn, kiuj vi faras por preøi al Li, sed multe da mono povus esti aplikata pli utile, ol kiel øi estas. Dio amas simplecon æ æiuj aferoj. Homo, þatanta eksteraĵon pli ol esencon, estas malproksimevida Spirito; juøu mem, æu Dio devas konsideri pli grava la formon, ol la fundon."

ÆAPITRO III

II – LEØO DE LABORO

1. Neceso de laboro. – 2. Limo de laboro. Ripozo.

Neceso de laboro

674. Æu la neceso de laboro estas leøø de la Naturo?

“Laboro estas leøø de la Naturo pro tio, ke øi estas neceso, kaj la civilizacio devigas la homon pli laboradi, æar øi pliigas liajn bezonojn kaj øuojn.”

675. Æu ni komprenu kiel laboron nur la materialajn okupojn?

“Ne; Spirito ankaý laboras, kiel la korpo. Æia utila okupo estas laboro.”

676. Kial laboro estas altrudata al la homo?

“Øi estas sekvo de lia korpa naturo. Øi estas puno kaj samtempe rimedo por la pliperfektigo de la intelekto. Sen laboro la homo restus en la infaneco de la intelekto; tial, li þuldas sian nutradon, sekurecon kaj bonfarton nur al sia laboro kaj aktiveco. Al tiu, kies korpo estas malfortika, Dio donis, kiel kompenson, intelekton, kies uzado estas ankaý laboro.”

677. Kial la Naturo prizorgas mem æiujn necesajøjn de la bestoj?

“En la Naturo æio laboras; la bestoj laboras kiel vi, sed ilia laboro, kiel ilia intelekto, estas limigita al la prizorgo de memkonservado; jen, kial laboro alportas

al ili progreson, dum por la homo laboro havas duoblan celon: konservadon de la korpo kaj elvolviĝon de la pensado, ankaŭ neceson, kiu ilin altigas super sin mem. Dirante, ke la laboro de la bestoj limigas sin al la prizorgo de ilia memkonservado, mi parolas pri la celo, kian ili proponas al si per laborado; sed ili estas, ja nekonscie kaj klopodante por siaj materialaj bezonoj, helpantoj de la planoj de l' Kreinto, kaj ilia laboro ne malpli valore kunhelpas por la fina celo de la Naturo, kvankam vi tre ofte ne vidas la tujan rezultaton de tiu laboro."

678. *Ĉu, en pli perfektigitaj mondoj, la homo estas submetita al la sama neceso de laboro?*

"La speco de laboro rilatas kun la bezonoj; ju malpli materialaj tiuj ĉi estas, des malpli materiala estas la laboro; sed ne kredu, ke en tiuj mondoj la homo restas neaktiva kaj senutila: la senokupeco estus turmentego anstataŭ bonfaro."

679. *Ĉu homo, posedanta sufiĉajn porvivajn havaĵojn, estas sendevigita observi la leĝon de laboro?*

"Eble sendevigita fari materialan laboron; sed ne liberigita de la devo esti utila en la limoj de siaj rimedoj kaj pliperfektigi sian aŭ aliulan intelekton: ankaŭ tio estas laboro. Se homo, al kiu Dio donis havaĵojn sufiĉajn por ties ekzistado, ne estas devigita sin nutri en la ĵvito de sia vizaĝo, lia devo esti utila al siaj similuloj estas des pli granda, ĉar la parto, kiun li anticipe ricevis, havigas al li pli da libertempo por fari bonon."

680. *Ĉu ne ekzistas homoj tute nekapablaj labori, kaj kies ekzistado estas neutila?*

"Dio estas justa: Li kondamnas nur tiun, kies ekzistado estas memvole neutila, ĉar tiu vivas el la laborado de aliaj. Dio volas, ke ĉiu estu utila laŭ siaj kapabloj." (643)

681. *Ĉu la leĝo de la Naturo trudas al filoj la devon labori por siaj gepatroj?*

"Certe, kiel gepatroj devas labori por siaj filoj; tial Dio faris la filan amon kaj la patran amon natura sento,

por ke, per tiu reciproka korinklino, la anoj de sama familio estu instigitaj al reciproka helpo; tio estas tre malofte konstata en via nuna socio." (205)

Limo de laboro. Ripozo

682. *Ĉar ripozo post laboro estas necesa, ĉu ĉi ne estas ankaŭ leŭo de la Naturo?*

"Sendube; ripozo utilas al la refreŝigo de la fortoj de l' korpo, kaj estas ankaŭ necesa, por lasi iom pli da libereco al la intelekto, kiu, tiel, altiĝas super la materion."

683. *Kiu estas la limo de laboro?*

"La limo de la fortoj; cetere, Dio lasas la homon libera."

684. *Kion pensi pri homoj, kiuj trouzas sian aŭtoritaton, trudante al siaj subuloj ekscesan laboradon?*

"Tiu estas unu el plej malnoblaj agoj. Ĉiu homo, kun estreco en la manoj, respondas por la eksceso de laboro, kun li trudas al siaj subuloj, ĉar li sin deturnas de la leŭo de Dio." (273)

685. *Ĉu la homo rajtas ripozon en sia maljuneco?*

"Jes; li estas devigita labori nur laŭ siaj fortoj."

— *Sed, kiun rimedon havas maljunulo, kiu bezonas labori, sed kiu ne povas tion fari?*

"La forta devas labori por la malforta; se mankas familio, la socio devas subteni la maljunulon; tion ordonas la leŭo de karitato."

Ne sufiĉas diri al la homo, ke li devas labori; estas ankaŭ necese, ke tiu, kiu esperas sian vivtenadon el laboro, trovu ian okupon, kaj tio ne ĉiam okazas. Kiam la interrompo de laboro ĝeneraliziĝas, tiu fakto ricevas amplekson de malfeliĉego, kia estas malsato. La ekonomio serĉas por tio rebonigan rimedon, klopodante por la ekvilibro inter produktado kaj konsumado; sed tiu ekvilibro, eĉ se oni supozas, ke ĉi estas ebla, estas nepre intermita, kaj ankaŭ dum tiuj intertempoj la laboristo bezonas vivi. Estas faktoro, kiu ankoraŭ ne estas metita sur la teleron de l' pesilo kaj sen kiu la

ekonomia scienco nenio estas krom teorio: ĉi estas edukado, ne la intelekta, sed la morala edukado; ne, ankaŭ, la morala edukado per libroj, sed tiu, konsistanta en la *arto formi karakterojn*, tiu, *haviganta kutimojn*: ĉar *edukiteco estas la tutaĵo de akiritaj kutimoj*. Se ni pensas pri la multego da individuoj, aŭtage puĝataj en la torenton de loĝantaro, sen iaj principoj, sen ia brido, donitaj al siaj propraj instinktoj, ĉu ni miru la ruinigajn sekvojn de tiaj cirkonstancoj? Kiam tiu arto estos konata, komprenata kaj praktikata, tiam la homo enkondukos en la socion kutimojn je *ordo* kaj *antaŭzorgo* por si mem kaj por siaj samrondanoj, je *respekto por la ĉatindaj aferoj* kutimojn, kiuj ebligas al li travivi malpli pene la sufertagojn, kiujn li ne povos eviti. Senordeco kaj neantaŭzorgo estas du kanceroj, kiujn nur *bone komprenata* edukado povas elsarki; en *tia* edukado troviĝas la deirpunkto, la reala faktoro de bonfarto, la garantio de *ĉies* sekureco.

ÆAPITRO IV

III – LEØO DE REPRODUKTADO

1. Loøantaro de la terglobo. – 2. Sinsekvado kaj perfektio de la rasoj. – 3. Malhelpoj al la reproduktado. – 4. Edzeco kaj fraýleco. – 5. Poligamio.

Loøantaro de la terglobo

686. Æu la reproduktado de la vivantaj estaøj estas leøo de la Naturo?

“Tio estas evidenta; sen reproduktado la korpa mondo pereus.”

687. Se la loøantaro de la terglobo æiam kaj æiam pligrandiøas, kiel ni vidas, æu venos momento, kiam øi superabundos sur la Tero?

“Ne; Dio tion antaývidas kaj æiam tenadas la ekvilibron; Li nenion faras senutilan; la homo, vidante nur unu angulon de la bildo de l’ Naturo, ne povas juøi pri la harmonio de l’ tuto.”

Sinsekvado kaj perfektio de la rasoj

688. Estas nunmomente homaj rasoj, kiuj evidente malplinombriøas: æu venos tempo, kiam ili malaperos de sur la Tero?

“Estas vere; sed pro tio, æar aliaj ilin anstataýis, kiel aliaj iam prenos vian lokon.”

689. *Æu la nunaj homoj estas novaj kreitaĵoj aŭ perfektigintaj idoj de la primitivaj estuloj?*

“Ili estas la samaj Spiritoj, revenintaj por perfektigi sin en novaj korpoj, sed ankoraŭ tre malproksimaj de la perfekteco. La nuna homa raso, kiu, pro sia kreskado, pli kaj pli invadas la tutan Teron kaj anstataŭas la estingiĝantajn rasojn, havos, siavice, sian periodon de malpliigo kaj malapero. Aliaj pliperfektigintaj rasoj ĉin anstataŭos, devenintaj de la nunaj, same kiel la hodiaŭaj civilizitaj homoj venis de la brutaj, sovaĝaj estuloj de la primitivaj tempoj.”

690. *Æu, el la pure fiziologia vidpunkto, la korpoj de la nuna raso estas ia speciala kreaĵo aŭ originas el la primitivaj korpoj pere de reproduktado?*

“La origino de la rasoj perdiĝas en la nokto de l' tempoj; sed, ĉar ili ĉiuj apartenas al la granda homa familio, kia ajn estas ĝies primitiva fonto, tial ili povis kunfandiĝi kaj produkti novajn tipojn.”

691. *Kiu estas, el la fiziologia vidpunkto, la distinga kaj plej ĉefa karaktero de la primitivaj rasoj?*

“Supereco de la bruta forto malprofite por la intelekta forto; hodiaŭ okazas kontraŭe: la homo agas pli per intelekto ol per la korpa forto, kaj tamen li sukcesas fari centoble, ĉar li eksciis profiti el la potencoj de l' Naturo: tion ne faras la bestoj.”

692. *Æu la perfekteco de la bestaj kaj vegetaĵaj rasoj per sciencaj rimedoj kontraŭas la leĝon de la Naturo? Æu estas pli konforme al ĝi tiu leĝo lasi la aferojn iradi sian normalajn vojon?*

“Oni devas uzi ĉiajn rimedojn por atingi la perfektecon, kaj la homo mem estas ilo, kiun Dio uzas por Sia celo. Ĉar perfekteco estas la celo, al kiu la Naturo iras, kunhelpi por tiu perfekteco estas respondi al la planoj de la Naturo.”

— *Sed ordinare la homo klopodas por plibonigo de rasoj, nur instigate de persona sento, kaj sole por plimultiĝi siajn ĉuojn; ĉu tio ne malpliigas lian meriton?*

“Ne gravas, ke lia merito estas nula, se nur fariĝas progreso. Dependas de li fari sian laboron merita per la intenco. Cetere, per tiu laboro li ekzercas kaj elvolvas sian intelekton, kaj en ĉi tiu rilato li pli profitas el sia aktiveco.”

Malhelpoj al la reproduktado

693. *Ĉu la homaj leĝoj kaj moroj, havantaj kiel celon aŭ efikon malhelpi reproduktadon, kontraŭas la leĝon de la Naturo?*

“Ĉio, kio malhelpas la iradon de la Naturo, kontraŭas la ĝeneralan leĝon.”

— Tamen estas kelkaj specoj de vivantaj estaĵoj, bestoj kaj vegetaĵoj, kies senlima reproduktado estus malutila al aliaj specoj, kaj la homo mem estus baldaŭ ties viktimo; ĉu la homo, haltigante tian reproduktadon, agas riproĉinde?

“Dio konsentis al la homo potencon super ĉiuj vivantaj estaĵoj; tiun potencon la homo devas uzi por bono, sed li ĝin neniam misuzu. Li povas reguligi la reproduktadon laŭ siaj bezonoj, sed li ĝin ne malhelpu senbezone. La intelekta agado de la homo estas kontraŭpezilo starigita de Dio, por ke estu tenata la ekvilibro inter la fortoj de l' Naturo; tio ankoraŭ distingigas la homon je la bestoj, ĉar li agas konscie; sed ankaŭ la bestoj kunhelpas por tiu ekvilibro, ĉar la instinkto de detruado, al ili donita, igas ilin, por sia memkonservado, bridi la ekscesan, eble danĝeran, kreskadon de la bestaj kaj vegetaĵaj specoj, per kiuj ili sin nutras.”

694. *Kion ni pensu pri la moroj, havantaj kiel efikon haltigi la reproduktadon, por kontentigo de voluptamo?*

“Tio estas atesto pri regado de korpo super spirito kaj montras, kiel alkrampa la homo estas al la materio.”

Edzeco kaj fraýleco

695. *Æu la edzeco, tio estas, la daýra kunesteco de du estuloj, kontraýas la leøon de la Naturo?*

“Øi estas progreso en la irado de la homaro.”

686. *Kiu estus la efiko de la forigo de edzeco el la homa socio?*

“La reveno al la vivo de bestoj.”

La libera kaj okaza kuniøo de la seksoj estas la natura stato. Edzeco estas unu el la unuaj agoj de progreso en la homaj socioj, æar øi starigas la fratan solidarecon; øi estas trovata en æiuj popoloj, kvankam en diversaj kondiaøj. La abolicio de edzeco estus do reveno al la infanjaroj de la homaro, kaj lokus la homon eæ malsuper iujn bestojn, kiuj donas al li ekzemplon de konstanta kunviveco.

697. *Æu la absoluta nerompebleco de edzeco troviøas en la leøo de la Naturo aý nur en la homa leøo?*

“Øi estas homa leøo, tre kontraýanta la naturan. Sed la homoj povas modifi siajn leøojn; nur la naturaj estas neþanøeblaj.”

698. *Æu la memvola fraýleco estas perfektecostato merita en la okuloj de Dio?*

“Ne; tiuj, kiuj tiel vivas pro egoismo, malplaæas al Dio kaj trompas la mondon.”

699. *Æu fraýleco ne estas ofero de iuj personoj, kiuj per øi celas sin pli intense dediæi al la servado al la homaro?*

“Tio estas io tute alia; mi diris: pro egoismo. Æia persona memofero estas merita, kiam farata por bono; ju pli granda la ofero, des pli granda la merito.”

Dio ne povas kontraýi Sin mem, nek juøi malbona iun ajn el Siaj faroj; Li do ne povas vidi indon en la malobeo al Lia leøo; sed, se fraýleco ne estas mem merita stato, øi ja estas merita tiam, kiam øi estas, sekve de rezigno de la

familiaj plezuroj, ofero profita al la homaro. Ĉia persona ofero, celanta bonon, kaj *sen kaŭta penso pri egoismo*, altigas la homon super sia materia kondiĉo.

Poligamio

700. Ĉu la nombra egaleco, ekzistanta, kun malgranda diferenco, inter la seksoj, estas signo de la proporcio, laŭ kiu ili devas kuniĝi?

“Jes, ĉar ĉio havas difinitan celon en la Naturo.”

701. Kiu estas la pli konforma al la leŭo de la naturo: ĉu poligamio aŭ monogamio?

“Poligamio estas homa leŭo, kies nuligo signas socian progreson. Edziĝo, laŭ la planoj de Dio, devas sin bazi sur la korinklino de la kuniĝantaj estuloj. Ĉe poligamio, ne povas esti vera amo: estas nur voluptamo.”

Se poligamio akordus kun la leŭo de l' Naturo, ĉi devus do esti universala, kio estus materiale neebla, pro la nombra egaleco de la seksoj.

Poligamio devas esti konsiderata kiel aparta kutimo aŭ leŭaro konvena al iuj moroj kaj kiun la socia perfektigo iom post iom forstrekas.

ÆAPITRO V

IV – LEØO DE MEMKONSERVADO

1. *Instinkto de memkonservado.* – 2. *Rimedoĵ por memkonservado.* – 3. *Øuado de surteraj riæaĵoj.* – 4. *Necesaĵoj kaj superfluaĵoj.* – 5. *Memvolaj sindetenoj. Pentabstinoj.*

Instinkto de memkonservado

702. *Æu la instinkto de memkonservado estas leøo de la Naturo?*

“Sendube; øi estas donata al æiuj vivaj estaĵoj, kia ajn la grado de ties intelekto; æ unuj, tiu instinkto estas nur maĵineca; æ aliaj, øi estas pripensata.”

703. *Por kiu celo Dio dotis æiujn vivajn estaĵojn per instinkto de memkonservado?*

“Æar æiuj devas kunhelpi por la plenumado de la planoj de l’ Providenco; jen, kial Dio donis al ili la neceson vivi. Krome, la vivo estas necesa al la perfektio de la estuloj; tion ili instinkte, senkonscie, sentas.”

Rimedoĵ por memkonservado

704. *Æu, diktante al la homo la neceson vivi, Dio æiam donis al li la koncernajn rimedoĵn?*

“Jes, se la homo ne trovas tiajn rimedoĵn, li do ilin ne komprenas. Dio ne povus dikti al la homo la neceson

vivi, ne doninte al li la rimedojn por tio; jen, kial Li igas la Teron produkti ĉion necesan al ĉiuj ĉiaj loĝantoj, ĉar nur la necesa estas utila: la superflua neniam estas tia.”

705. Kial la Tero ne ĉiam produktas sufiĉe por la vivbezonoj de la homo?

“Pro tio, ĉar la sendanka homo ĉin malatentas, kaj tamen ĉi estas bonega patrino. Ofte, ankaŭ, li akuzas la Naturon pro tio, kio estas rezultato nur de lia propra nesperteco aŭ neantaŭvido. La Tero ĉiam produktas tion necesan, se la homo kontentus per ĉiaj produktoj. Se ĉi ne kontentigas ĉiujn liajn bezonojn, tio okazas, ĉar la homo uzas por aferoj superflujaj tion, kion li devus uzi por siaj necesaj. Vidu arabon en dezerto; li ĉiam trovas ian porvivaĵon, ĉar li ne kreas al si fiktivajn bezonojn; sed, kiam iu homo vante disperdas duonon de la produktoj por kontentigo de fantazioj, ĉu, tiam, li miru, ke ki nenion havas por la morgaŭa tago, kaj ĉu li prave lamentu, kiam li troviĝas sen io ajn ĉe momento de ĝenerala malsato? Vere, mi diras al vi, ne la Naturo estas neantaŭzorgema, sed la homo, kiu ne scias reguligi sian vivon.”

706. Ĉu ni komprenu kiel surterajn riĉaĵojn nur la grundproduktojn?

“La grundo estas la primara fonto, el kiu elfluas ĉiuj ceteraj rimedoj, ĉar, fine, tiuj rimedoj nenio estas krom transformaĵoj de la grundproduktoj; komprenu do kiel terriĉaĵojn ĉion, kion la homo povas ĉui en ĉi tiu mondo.”

707. Ofte mankas vivrimedoj al iuj individuoj, ĉar meze en la lin ĉirkaŭanta abundeco; kion ni respondigu por ĉi tiu fakto?

“La egoismon de la homoj, kiuj ne ĉiam faras, kion ili devas; due, pli ofte, ilin mem. “Serĉu, kaj vi trovos”: ĉi tiuj vortoj ne signifas, ke estas sufiĉe rigardi la teron por trovi la dezirataĵon, sed ke estas necese ĉi tiun varme, senhalte, ne mole, serĉadi, ne malkuraĝigante pro la

baroj, kiuj ofte estas nur rimedoj por elprovi viajn konstantecon, paciencon kaj firmecon.” (534)

La civilizacio plimultigas la bezonojn, sed, aliflanke, ĉi plinombrigas la fontojn el laboro kaj la vivrimedojn; tamen, ni devas konfesi, ke, en ĉi tiu rilato, multo devas ankoraŭ esti farata; kiam la homo estos plenuminta sian verkon, neniu povos diri, ke mankas al li la bezonata rimedo, krom pro sia propra kulpo. La malfeliĉo, trafanta multajn homojn, venas de tio, ke ili ne iras la vojon difinitan por ili de la Naturo; tiam mankas al ili inteligenteco por la bonsukceso. En ĉi tiu mondo estas loko por ĉiu, sed kondiĉe, ke ĉiu okupu la sian, ne la aliulan lokon. La Naturo ne povas respondi por la malbonaĵoj de la socia organizo, nek por la sekvoj de la ambicio kaj de la memamo de la homoj.

Tamen oni devus esti blinda, por ne konfesi la progreson, kiu, el ĉi tiu vidpunkto, estas jam farita ĉe pli evoluintaj popoloj. Dank’ al la laŭdindaj klopodoj, kiujn la filantropio kaj la scienco ne ĉesas kune faradi por plibonigo de la materiala stato de la homoj, kaj malgraŭ la senĉesa kreskado de la loĝantaroj, la nesufiĉeco de la produktado estas nun, almenaŭ grandparte, malpli akra, kaj la nunaj plej malfeliĉegaj jaroj ne estas kompareblaj kun la pasintatempaj; la publika higieno, tiu tiel esenca faktoro de forto kaj sano, nekonata de niaj prapatroj, estas objekto de bone orientata prizorgado; malfeliĉo kaj suferado trovas mildigon, kaj la scienco kunhelpas en ĉiaj manieroj por la plibonigo de nia farto. Ĉu tio signifas, ke la perfekteco estas jam atingita? Certe ne; sed tio, kio estas ĉis nun farita, jam montras, kion la homo, kun persisteco, povas fari, se nur li estos sufiĉe saĝa, por havigi al si la feliĉon el pozitivaj, seriozaj aferoj; ne el utopioj, kiuj igas lin malantaŭeniri, anstataŭ progresi.

708. Ĉu ne estas pozicioj, kie la vivrimedoj tute ne dependas de la volo mem de la homo, kaj kie la manko de la absolute necesaj vivrimedoj rezultas el la forto de l’ cirkonstancoj?

“Tio estas ofte kruela provo, kiun la homo devas sperti, kaj pri kiu li ja sciis, ke li ĉin travivos; lia merito

venos de lia submetiŭo al la volo de Dio, se lia intelekto havigos al li nenian rimedon elturniŭi el tia malfacila situacio. Se estas decidite, ke morto lin trafos, li devas sen murmuro rezignacii pri sia sorto, pensante, ke sonis la horo de l' vera liberiŭo, kaj ke la *lastmomenta malespero povas igi lin perdi la frukton de sia rezignacio.*"

709. *Æu tiuj, kiuj, æ iuj krizaj situacioj, vidis sin devigitaj mortigi siajn similulojn, por sin nutri, ne faris krimon? Se tio estas krimo, æ ŭi ne estas malpligravigita de la neceso vivi, kiun la instinkto de memkonservado ordonas?*

"Tion mi jam respondis, kiam mi diris, ke estas pli merite elporti æiajn provojn de la vivo kun kuraŭo kaj memforgeso. Tia ago estas hommortigo kaj atenco kontraŭ la Naturo; ŭi estas kulpo, kiu estos duoble punita."

710. *Æu en la mondoj, kies organizo estas pli perfekta, la vivantaj estuloj bezonas nutraĵojn?*

"Jes, sed iliaj nutraĵoj rilatas kun ilia naturo. Tiuj nutraĵoj ne estus sufiĉe kernecaj por viaj maldelikataj stomakoj; tiel same, iliaj stomakoj ne povus digesti viajn nutraĵojn."

Ŭuado de surteraj riĉaĵoj

711. *Æu la uzado de la surteraj riĉaĵoj estas rajto de æiuj homoj?*

"Tiu rajto estas rezulto de la neceso vivi. Dio ne altrudus devon, ne havigante la rimedojn por ties plenumado."

712. *Por kio Dio faris alloga la ŭuadon de la materiaj havaĵoj?*

"Por admoni la homon al la plenumado de sia misio, kaj ankaŭ por lin elprovi per la tento."

— *Kiu estas la celo de tiu tento?*

"Elvolvi la prudenton, kiu devas antaŭgardi al homon kontraŭ ekscesoj."

Se la homo estus stimulata uzi la surterajn rilaĵojn nur de ties utileco, lia indiferenteco por ili povus kompromiti la harmonion de la universo; Dio ligis al tiuj rilaĵoj la logecon de l' plezuro, kiu instigas la homon plenumi la planojn de la Providenco. Per tiu logeco Dio volis ankaŭ lin elprovi per la tento, kiu kondukas la homon al eksceso, kontraŭ kiuj lia prudento devas lin antaŭgardi.

713. Ĉu la ideoj havas limojn, difinitajn de la naturo?

“Jes, por indiki al vi la limon de viaj bezonoj; sed, per viaj eksceso, vi atingas trosatecon kaj vi estas punataj de vi mem.”

714. Kion pensi pri homo, kiu, per ĉiaspekaj eksceso, celas rafini siajn plezurojn?

“Malfeliĉa estulo, kiun vi ne envidu, sed kompatu, ĉar li estas proksima de morto.”

— *Ĉu li proksimiĝas al la fizika aŭ al la morala morto?*

“Al ambaŭ.”

Homo, kiu serĉas la rafinecon de siaj ideoj en ĉiaspekaj eksceso, havigas al si mem lokon sub la bestoj, ĉar tiuj ĉi scias sin bridi ĉe la kontentigo de siaj bezonoj. Li flanke lasas la prudenton, kiun Dio donis al li kiel gvidanton; ju pli grandaj estas liaj eksceso, des pli da supereco li konsentas al sia besta naturo super la spirita. Malsanoj, invalideco, eĉ morto, rezultatoj de liaj eksceso, estas samtempe la puno pro la malobeo je la leĝo de Dio.

Necesaĵoj kaj superfluaĵoj

715. Kiel la homo povas koni la limon de siaj bezonoj?

“Saŭlo ĉin konas intuicie; multaj ĉin konas per sia propraj sperto kaj kostopago.”

716. Ĉu la Naturo ne difinis la limojn de niaj bezonoj per nia fiziologia organizaĵo?

“Jes, sed la homo estas nesatigebla. La Naturo difinis la limon de liaj bezonoj per lia organismo, sed

malvirto modifis lian strukturon kaj igis lin krei bezonojn, ja ne realajn.”

717. *Kion ni pensu pri homoj, kiuj akaparas la terriakojn por havi superflue, malprofite por tiuj, al kiuj mankas tio necesa?*

“Tiu aviduloj ne konas la leŭon de Dio, kaj nepre respondos por la senhaveco, kiun ili igis aliajn suferi.”

La limo inter necesakoj kaj superfluaĵoj estas neniel absoluta. La civilizacio kreis bezonojn, kiujn sovaŭlo ne havas, kaj la Spiritoj, kiuj inspiris tiujn regulojn, ne volas, ke civilizita homo vivu kiel sovaŭlo. Ĝio estas relativa, kaj koncernas la prudenton doni al ĉiu afero ĝian propran parton. La civilizacio disvolvas la moralan senton kaj samtempe la filantropiemon, kiu instigas la homojn al reciproka helpo. Tiuj, vivantaj el aliula manko de vivnecesakoj, ekspluatas, por sia profito propra, la bonakojn de la civilizacio; de civilizitaj homoj ili havas nur la eksteran formon, same kiel ekzistas personoj, kiuj de religiaj havas nur maskon.

Memvolaj sindetenoj. Pentabstinoj

718. *Ĝu la leŭo de memkonservado devigas prizorgi la bezonojn de la korpo?*

“Jes; sen forto kaj sano, laboro estas neebla.”

719. *Ĝu la homo estas riproakinda, ke li klopodas por sia bonfarto?*

“Bonfarto estas natura deziro; Dio malpermesas nur eksceson, ĉar tiu ĉi kontraŭas la memkonservadon; la homo ne faras krimon, klopodante por sia bonfarto, se nur tiu bonfarto malutilas nek alian homon, nek liajn fortojn, ĉu fizikajn aŭ moralajn.”

720. *Ĝu la memvolaj sindetenoj, farataj kun la intenco de ankaŭ memvola kulpelaĝeto, iom meritas en la okuloj de Dio?*

“Faru bonon al aliaj homoj, kaj vi havos pli da merito.”

— *Ĝu estas memvolaj sindetenoj, havantaj ian meriton?*

“Jes, la sindeteno de neutilaj plezuroj, æar tiu liberigas la homon el la materio kaj altigas la animon. Merite estas rezisti al tento, kiu instigas al ekscesoj kaj al øuado de senutila%oj; estas depreni de tio necesa, por doni al tiuj, havantaj nesufiaæ. Se sindeteno estas nur vanta þajnigo, øi estas mokata%o.”

721 *La vivo el asketaj abstinoj estas praktikata ekde plej malproksima antikveco kaj æ pluraj popoloj: æu tia vivo havas ian indon el iu vidpunkto?*

“Demandu, al kiu øi utilas, kaj vi ricevos respondon. Se øi utilas nur al tiu, kiu øin kondukas kaj lin neebligas fari bonon, øi estas do egoismo, kia ajn estas la preteksto, per kiu oni øin belaspektigas. Elporti mankon de porviva%oj kaj laboradi por aliaj, jen la vera pentabstinado laý la kristana karitato.”

722. *Æu abstinado de iuj nutra%oj, ordonata æ pluraj popoloj, sin bazas sur la prudento?*

“Æio, kio povas nutri la homon, sen malutilo por lia sano, estas permesita; sed kelkaj leødonantoj eble malpermesis la uzadon de iuj nutra%oj, celante ion utilan; kaj, por plikredindigi siajn leøojn, ili æi tiujn prezentis kiel ordonojn de Dio.”

723. *Æu nutrado per besta karno kontraýas la leøon de la Naturo?*

“Pro via fiziologia strukturo, karno nutras karnon, alie la homo pereas. La leøo de memkonservado diktas al la homo la devon tenadi siajn fortojn kaj sanon, por plenumi la leøon de laboro. Li devas do sin nutri per rimedo, kiun lia strukturo postulas.”

724. *Æu abstinado de besta aý alia nutra%o, kiel pekelpago, estas merita?*

“Jes, se la persono sin detenas de tiu nutra%o por helpi alian; sed Dio ne vidas pentabstinadon tie, kie ne estas serioza kaj utila seniøø; kaj tial ni diras, ke tiuj, kiuj nur þajne abstinis, estas hipokrituloj.” (720)

725. *Kion pensi pri stumpigoj, kiujn la homo faras æ sia propra korpo aý æ tiu de bestoj?*

“Kial ĉi tiu demando? Demandu vin mem, ĉu io estas utila. Kio estas senutila, tio ne povas plaĉi al Dio, kaj kio estas malutila, tio Lin ĉiam malplaĉas. Estu certaj, ke tuŝas Dion nur tiaj sentoj, kiuj altigas la animon ois Li; nur praktikante la dian leŭon, sed ne malobeante ĝin, vi povas forskui la teran materion.”

726. Ĉar la suferoj en ĉi tiu mondo altigas nin laŭ tio, kiel ni ilin elportas, ĉu ni tial nin altigas ankaŭ per tiuj, kiujn ni memvole trudas al ni mem?

“La solaj suferoj, altigantaj la Spiriton, estas la naturaj, ĉar tiuj venas de Dio; la memvolaj suferoj neniom helpas, kiam el ili rezultas nenia profito por alia persono. Ĉu vi kredas, ke tiuj, kiuj mallongigas sian vivon per superhomaj rigoroj, kiel faras la budhanaj pastroj, la fakiroj kaj iuj fanatikuloj de pluraj sektoj, antaŭ-enpaŝas sur sia vojo? Kial ili prefere ne laboras por siaj similuloj? Ili vestu mizerulon, konsolu plorantojn, laboru por malsanuloj, elportu necesmankojn por plimildigi la suferadon de malfeliĉuloj; tiel, ilia vivo estas utila kaj plaĉas al Dio. Kiu trudas al si memvolajn suferojn, pensante nur pri si mem, tiu estas egoisto; kiu suferas por aliula bono, tiu praktikas karitaton: jen la ordonoj de la Kristo.”

727. Ĉar neniu devas trudi al si memvolajn suferojn sen ia utilo por sia proksimulo, ĉu tial ni evitu suferojn, kiujn ni antaŭvidas aŭ kiuj nin minacas?

“La instinkto de memkonservado estas donita al ĉiuj estuloj kontraŭ danĝeroj kaj suferoj. Skurŭ vian Spiriton, ne vian korpon, humiligu vian fieron, sufoku vian egoismon, kiu estas kiel serpento, mordanta vian koron; tiel vi faros por via progresado pli multe, ol kiel vi farus per rigoroj jam ne konformaj al ĉi tiu jarcento.”

ÆAPITRO VI

V – LEØO DE DETRUADO

1. *Necesa detruado kaj ekscesa detruado.* – 2. *Detruantaj malfeliægoj.* – 3. *Militoj.* – 4. *Hommortigo.* – 5. *Krueleco.* – 6. *Duelo.* – 7. *Puno de morto.*

Necesa detruado kaj ekscesa detruado

728. *Æu detruado estas leøo de la Naturo?*

“Estas necese, ke æio estu detruita, por renaskiøi kaj rekreiøi, æar tio, kion vi nomas detruado, estas nenio alia ol transformado, celanta renovigon kaj plibonigon de la vivantaj estuloj.”

— *Æu do la instinkto de detruado estas donita al la vivantaj estuloj laŭ providencaj planoj?*

“La kreitoj de Dio estas iloj, kiujn Li uzas por plenumo de Liaj planoj. Por sin nutri, la vivantaj estuloj sin reciproke detruas, por la duobla celo, daŭrigi la ekvilibron de reproduktado, kiu povus fariøi tro granda, kaj utiligi la restaĵojn de la ekstera envolvado. Sed æiam detruata estas nenio krom tiu envolvado, kiu estas nur akcesora, ne la esenca parto de la pensokapbla estulo; la esenca parto estas la intelekta, nedetruenda principo, kiu sin iom post iom preparas per la sinsekvaj metamorfozoj, kiujn øi travivas.”

729. *Æar detruado estas necesa al la reorganizado de la estuloj, por kio do la Naturo ilin ĵirmas per rimedoj de antaŭgardo kaj memkonservado?*

“Por eviti, ke detruo okazu antaŭ la ŝusta momento. Ĝia antaŭtempa detruo malhelpas la elvolviĝon de la intelekta principo; tial Dio konsentis al ĝiaj estuloj la neceson vivi kaj sin reprodukti.”

730. Ĝar la morto devas konduki nin al pli bona vivo; ĉar ĝi nin liberigas de l' ĝitiej suferoj kaj estus prefere dezirinda ol timinda, kial do la homo sentas instinktan teruron antaŭ ĝi, tian, ke li ĝin timegas?

“Tion ni jam diris: la homo devas strebi al la plidaŭrigo de sia vivo, por elplenumi sian taskon; tial Dio donis al li instinkton de memkonservado, kaj tiu instinkto lin subtenas ĉe liaj provoj; sen tio li ofte senkuraĝigus. La sekreta voĉo, iganta lin forpuŝi la morton, diras al li, ke li povas ankoraŭ fari ion por sia progresado. Danĝero, lin minacanta, estas averto, por ke li profitu la prokraston, kiun Dio konsentas al li, sed li, kormalmola, pli ofte esprimas sian dankon al sia sorto, ol al sia Kreinto.”

731. Kial, flanke de la rimedoj por memkonservado, la Naturo samtempe lokis la detruantajn faktorojn?

“Kuracilo ĉe malsano; kiel ni diris, tiel agas la Naturo, por ke estu tenata la ekvilibro kaj unuj servu kiel kompensmaso al aliaj.”

732. Ĝu la neceso detrui estas la sama en ĝiaj mondoj?

“Ĝi estas konforma al la pli aŭ malpli materieca stato de la mondoj; ĝi ĉesas tie, kie la fizika kaj morala statoj estas plipurigataj. En la mondoj pli progresintaj ol la via, la vivkondiaĵoj estas tute aliaj.”

733. Ĝu la neceso detrui ĝiam ekzistos inter la homoj sur la Tero?

“La neceso detrui malpliigas ĉe la homo laŭmezure, kiel la Spirito superregas la materion; jen, kial la abomeno al detruado kreskas samgrade kiel la intelekta kaj la morala elvolviĝo.”

734. Ĝu la homo, en sia nuna stato, havas senliman rajton detrui la bestojn?

“Tiu rajto estas difinita de la neceso prizorgi nutradon kaj sekurecon; eksceso neniam estis rajto.”

735. Kion ni pensu pri detruado, superpasanta la limojn de bezonoj kaj de sekureco; pri æasado, ekzemple, tiam, kiam øi celas nur la plezuron senprofite detrui?

“Øi estas atesto pri la potenco de la besta super la spirita naturo. Æia detruo, transpasanta la limojn de bezonoj, estas malobeo je la leø de Dio. La bestoj detruas nur por siaj bezonoj, sed la homo, kiu havas liberan volon, detruas senbezone; iam li devos redoni kalkulojn pri la misuzo de la libereco, kiu estas al li konsentita, æar, tiel agante, li cedas al siaj malnoblaj instinktoj.”

736. Æu la popoloj, kiuj pelas øis eksceso la skrupulon rilatan al la detruado de bestoj, havas pro tio ian apartan meriton?

“Tio estas eksceso pri sento, kiu estas mem laýdinda, sed kiu estas misuzata; krome, ties merito estas nuligita de eksceso de multaj aliaj specoj. Estas, æ tiuj popoloj, prefere superstiæa timo, ol vera bonkoreco.”

Detruantaj malfeliæegoj

737. Por kiu celo Dio skurøas la homaron per detruantaj malfeliæegoj?

“Por øin admoni al pli rapida irado. Æu ni ne diris al vi, ke detruado estas necesa por la morala rebonigo de la Spiritoj, en æiu nova ekzistado ricevantaj novan perfektionon? Estas necese vidi la celon, por taksi ties rezultatojn. Vi ilin rigardas nur tra via persona prismo, kaj vi ilin nomas malfeliæegoj pro la malprofito, kiun ili portas al vi; sed tiuj skuegoj estas ofte necesaj, por ke pli rapide ekstaru pli bona kunaranøo de aferoj kaj fariøu en kelkaj jaroj tio, kio postulus jarcentojn.” (774)

738. Æu Dio ne povus uzi, por plibonigi la homaron, aliajn rimedojn, ol tiujn detruantajn malfeliæegojn?

“Jes; Li ilin uzas æiutage, æar Li donis al æiu homo la rimedojn, por progresi per la kono de bono kaj

malbono. Sed la homo ne profitas el ili; estas do necese puni lin pro la fiero kaj igi lin senti sian malfortecon.”

— *Sed, æ tiuj malfeliægoj mortas tiel la virtaj, kiel la malicaj homoj; æu tio estas justa?*

“Dum sia vivo la homo rigardas æion rilate sian korpon, sed post sia morto li pensas alie, æar, kiel ni jam diris, la vivo de l’ korpo malmulte valoras; unu jarcento de via mondo estas *fulmodaýro en la eterna tempo*; la suferoj dum kelkaj monatoj aý kelkaj tagoj, laý via kalkulmaniero, neniom gravas; ili estas instruoj, kiuj iam utilos al vi. La Spiritoj: jen la reala mondo, antaýekzistanta kaj postvivanta æion (85); tiuj estas la idoj de Dio kaj la objekto de Lia prizorgo; korpoj estas nur vestaĵoj, kun kiuj ili aperas en æi tiu mondo. Æe grandaj malfeliægoj, disfalæantaj la homojn, okazas same kiel en milito, dum kiu sin difektas, disþiras aý perdas la uniformoj de la armeo. La øeneralo pli zorge atentis siajn soldatojn, ol liajn vestojn.”

— *Sed, æu la viktimoj de tiuj malfeliægoj ne estas ja viktimoj?*

“Se oni konsiderus la vivon, kia øi ja estas, kiel malmulte øi valoras kompare kun la senfino, oni do ne alligus al øi tiom da graveco. Tiuj viktimoj trovos en alia ekzistado altan kompenson por siaj suferoj, se ili scios æi tiujn elporti rezignacie.”

Æu morto venas el malfeliægo aý el iu ordinara kaýzo, neniu, pro tio, ne mortos, kiam sonas la horo de foriro; la nura diferenco estas, ke foriras samtempe pli granda nombro.

Se ni povus nin levi per la penso tiel alten, ke ni ekstarus super la homaro kaj, de tie, se ni øin tutan æirkaýrigardus, tiuj tiel teruraj malfeliægoj aspektus al ni kiel nuraj pas-emaj ventegoj en la destino de la mondo.

739. *Æu la detruantaj malfeliægoj havas ian utilecon el fizika vidpunkto, malgraý la malbonaĵoj, kiujn ili kaýzas?*

“Jes, ili iafoje ĵanøas la staton de iu lando; sed la bonon, rezultantan el ili, ofte sentas nur estontaj generacioj.”

740. Ĉu la malfeliægoj ne estus por la homo ankaŭ moralaj provoĵ, kiuj lin implikas en plej premajn bezonojn?

“La malfeliægoj estas suferoj, kiuj havigas al la homo okazon, ne nur ekzerci sian intelekton kaj elmontri paciencon kaj submetiøon al la volo de Dio, sed ankaŭ praktiki siajn sentojn de sindonemo, sinforĝesemo kaj amo al sia proksimulo, se lin ne regas egoismo.”

741. Ĉu estas donite al la homo deturni la malfeliægojn, kiuj lin turmentas?

“Jes, parte, sed ne tiel, kiel oni ordinare pensas. Multaj malfeliægoj estas rezultatoj de la neantaŭvido de la homo; proporcie kiel li akiras konojn kaj sperton, li povas ilin deturni, tio estas, ilin antaŭhaltigi, se li scias seræsplori ties kaŭzojn. Sed inter la malbonaĵoj, turmentantaj la homaron, kelkaj øeneralaj malbonaĵoj troviøas en la dekretoj de l’ Providenco, kaj ties efikon æiu individuo ricevas pli aŭ malpli intense; kontraŭ tiuj la homo povas prezenti nur sian submetiøon al la volo de Dio; kaj iafoje tiuj malbonaĵoj pligraviøas pro la homa nezorgemo.”

Inter la ruinigaj malfeliægoj, naturaj kaj ne dependantaj de la homo, estu menciitaj, en la unua vico, pesto, malsato, inundoj kaj veteraj ĵanøioj, fatalaj por la terproduktaĵoj. Sed, æu jam la homo ne trovis en la scienco, en la artverkoj, en la perfektio de l’ terkulturado, en la kulturalternado kaj irigacio, en la studado de la higienaj kondiæoj, la rimedojn por nuligi aŭ, almenaŭ, malpligravigi multe da detruoj? Ĉu iuj regionoj, iam dezertigitaj de teruraj malfeliægoj, ne estas hodiaŭ ĵirmataj kontraŭ æi tiuj? Kiom multe do faros la homo por sia materia bonfarto tiam, kiam li scios uzi æujn rimedojn de sia intelekto kaj kunigi kun la prizorgo de sia persona konservado la senton de vera bonkoreco kontraŭ siaj similuloj! (707)

Militoj

742. *Kiu estas la kaýzo, kiu kondukas la homon al milito?*

“La regado de la besta naturo super la spirita kaj la plena satigo de la pasioj. En barbareco, la popoloj rekonas nur la rajton de l’ plej forta; tial, milito estas por ili normala stato. Sed, proporcie kiel la homo progresas, milito malplioftiðas, æar li evitas ties kaýzojn; kaj, kiam øi estas necesa, li scias kunigi kun øi humanecon.”

743. *Æu milito iam malaperos de sur la Tero?*

“Jes, tiam, kiam la homoj komprenos justecon kaj praktikos la leøon de Dio; tiam, æiuj popoloj estos fratoj.”

744. *Kiu estis la celo de la Providenco, farante necesa la militon?*

“Libereco kaj progreso.”

— *Se milito devas havi kiel efikon la atingon al libereco, kiel do øi ofte celas kaj rezultigas servutigon?*

“Tio estas nedaýra servutigo, por *treti* la popolojn kaj igi ilin pli rapide paði.”

735. *Kia ni konsideru homon, kiu krakigas militon por sia profito propra?*

“Tiu estas vera krimulo, al kiu estos necesaj multe da ekzistadoj, por elpagi æiujn mortigojn, kiujn li kaýzis, æar li devas respondi por æiu homo, kies morton li okazigis, por kontentigi sian ambicion.”

Hommortigo

746. *Æu hommortigo estas krimo en la okuloj de Dio?*

“Jes, granda krimo; æar homo, kiu forprenas la vivon de sia similulo, tranæas ekzistadon je kulpelpago aý je misio; jen la malbona faro.”

747. *Æu hommortigo estas æiaokaze same puninda?*

“Ni jam diris: Dio estas justa; Li juŝas prefere la intencon, ol la fakton.”

748. *Æu Dio pardonas hommortigon pro mem-defendo?*

“Nur bezono povas ŝin pravigi; sed, se oni povas gardi sian propran vivon, ne pereigante tiun de sia atakanto, oni devas tion fari.”

749. *Æu homo respondas por la mortigoj, kiujn li faras dum milito?*

“Ne, kiam li estas perforte devigita tion fari; sed li respondos por la kruelaĵoj, kiujn li faras, same kiel estos al li kredititaj liaj humanaj sentoj.”

750. *Kiu estas pli kulpa antaŭ Dio: æu la patromurdinto aŭ la infanmurdinto?*

“Ambaŭ estas same kulpaj, æar æia krimo estas ja krimo.”

751. *Kiel ni klarigu, ke, æe iuj jam intelektu progresintaj popoloj, infanmurdo estas unu el ties moroj kaj estas konfirmata de ties leŝaro?*

“Intelektu progreso ne kuntrenas inklinon al bono; Spirito, supera laŭ intelekto, povas esti malbona; li estas Spirito, jam multe vivinta, sed ne pliboniŝinta; li progresis nur laŭ scio.”

Krueleco

752. *Æu oni povas rilatigi la senton de krueleco al la instinkto de detruado?*

“Krueleco estas la plej malbona flanko de la instinkto de detruado, æar, se detruo estas kelkafoje necesa, krueleco neniam estas tia; krueleco estas æiam esprimo de malnobla temperamento.”

753. *Kial krueleco estas la æefa karaktero æe la primitivaj popoloj?*

“Æe la primitivaj popoloj, kiaj vi ilin nomas, materio superregas Spiriton; ili sin fordonas al la bestaj instinktoj; kaj, æar ili havas neniam bezonojn krom tiuj de la

korpa vivo, ili tial zorgas nur pri sia persona konservado: tio faras ilin kruelaj. Cetere, la popoloj, kies progreso estas neperfekta, troviĝas sub la potenco de ankaŭ neperfektaj Spiritoj, ilin simpatiantaj,   is aliaj pli progresintaj popoloj venos forfini a  malpliigi tiun influon.”

754.   u krueleco ne estas ka zata de manko de morala sento?

“Diru, prefere, ke morala sento ankora  ne elvolvi  is; sed ne diru, ke   i mankas,   ar ties principo ekzistas      iuj homoj kaj estas tio, kio ilin poste faras bonaj kaj humanaj estuloj. Morala sento ekzistas do    sova ulo, sed   i troviĝas en li, kiel la parfumoprincipo en flor ermo, anta  ol floro disvolvi  os.”

  iuj kapabloj ekzistas à la homo en elementa a  latentata stato; ili elvolvi  as la  tio, kiel la cirkonstancoj estas pli a  malpli favoraj. La troa elvolvi  o de unuj paralizas au nuligas tiun de aliaj. La superekscitado de la materiaj instinktoj sufokas, se oni tiel povas diri, la moralan senton, same kiel la kresko de la morala sento iom post iom malfortigas la pure bestajn kapablojn.

755. Kial, meze en plej evoluinta civilizacio, trovi  as estuloj iafoje tiel kruelaj kiel la sova uloj?

“Tute same, kiel    arbo   ar ita de bonaj fruktoj, estas trovataj anka  abortuloj. Ili estas kvaza  sova uloj, havantaj de civilizitoj nur vestojn, lupoj, devoji intaj inter  afojn. Malaltklasaj kaj tre malmulte progresintaj Spiritoj povas enkarni i inter multe progresintaj homoj, kun la espero anka  anta enpa i; sed se la provo estas tro malfacila, la primitiva naturo superfortas lin.”

756.   u la socio el virtuloj estos iam liberigita el la malicaj estuloj?

“Homaro progresas; tiuj homoj, regataj de instinkto de malbono kaj nekonvene vivantaj    virtuloj, iom post iom malaperos, same kiel malbona grajno estas apartigata el la bona en ventolkorbo, kaj renaski  os kun alia envolv-

a¹⁰; sed, æar ili akiris sperton, ili tial pli øuste komprenos bonon kaj malbonon. Ekzemplon pri tio prezentas al vi vegeta¹⁰j kaj bestoj: la arton ilin perfektigi la homo jam elpensis, kaj æe ili novajn kvalitojn li aperigas. Nu: la perfektio estas elfinita nur post multe da generacioj. Jen la bildo de l' pluraj ekzistadoj de la homo."

Duelo

757. *Æu duelo povas esti konsiderata memdefenda ago?*

"Ne; øi estas murdo kaj absurda kutimo, inda de barbaroj. Atinginte pli altan kaj *pli moralan* civilizitecon, la homo komprenos, ke duelo estas tiel ridinda kiel la bataloj, kiujn oni iam opiniis la juo de Dio."

758. *Æu duelo povas esti konsiderata murdo de tiu, kiu, konante sian propran malfortecon, estas pli aý malpli certa, ke li mortos?*

"Øi estas memmortigo."

— *Kaj, kiam la þancoj estas egalaj, æu øi estas murdo aý memmortigo?*

"Tiel unu, kiel la dua."

En æiuj okazoj, eæ en tiu, en kiu la þancoj estas egalaj, duelanto estas kulpa: unue, æar li, malvarme kaj tute intence, atencas la vivon de sia similulo; due, æar li riskas sian propran vivon senutile kaj sen ies profito.

759. *Kian valoron havas, pri duelo, la tiel nomata honorsento?*

"Fiero kaj vantamo: du kanceroj de la homaro."

— *Sed, æu en kelkaj okazoj, en kiuj la honoro estas implikita, ne estus malkuraøo rifuzi la provokon?*

"Tio dependas de la moroj kaj kutimoj; æiu lando kaj æiu jarcento havas, pri tio, sian apartan vidpunkton; kiam la homoj estos pli bonaj kaj morale pli progresintaj, tiam ili komprenos, ke la vera honorsento troviøas super la surteraj pasioj, kaj ke, ne per mortigo aý per konsento, ke oni ilin mortigu, ili kompensos ofendojn."

Estas pli da nobleco kaj vera honoro en tio, ke ni konfesas nian kulpon, se ni malpravas, aý ke ni pardonas, se ni pravas, kaj, en æiuj okazoj, en tio, ke ni ignoras la insultojn, kiuj ne povas nin tuþi.

Puno de morto

760. Æu puno de morto estos iam forstrekitaj el la homa leŭaro?

“Puno de morto sen ia dubo malaperos, kaj øia forigo signos progreson de la homaro. Kiam la homoj estos pli instruitaj, puno de morto estos tute forstrekitaj de sur la Tero; tiam, jam ne estos necese, ke homoj estu juøataj de homoj. Mi parolas pri tempo, kiu ankoraý estas tre malproksime de vi.”

La socia progresado sendube ne estas tute kontentiga; sed oni estus maljusta kontraý la hodiaýa socio, se oni ne vidus progreson en tio, ke, æ la plej kleraj popoloj, puno de morto estas malpli ofte aplikata, kaj en la naturo de la krimoj, al kiuj tiu puno estas diktata. Se oni komparas la garantiojn, per kiuj, æ tiuj popoloj, la Justico penas þirmi la akuzaton, kaj la humanecon de øia konduto kontraý li, eæ post elpruvo de lia kulpeco, kun tio, kio, antaý nelonge, estis kutimo, oni ne povas ne rekonu la progresojn, kiun laýiras la homaro.

761. La leŭo de memkonservado havigas al la homo la rajton antaýgardi sian propran vivon; æu li ne praktikas tiun rajton, kiam li forpelas de la socio danøeran membron?

“Estas aliaj rimedoj eviti tian danøeron, ol mortigo. Cetere, al krimulo oni devas malfermi, kaj ne fermi, la pordon de pento.”

762. Æu la puno de morto, kiu povas esti forigita de civilizataj socioj, ne estis neceso dum pli fruaj tempoj?

“Necese ne estas la øusta vorto; la homo opinias ion necesa, æiam, kiam li ne trovas ion alian pli bonan;

laýgrade, kiel li sin instruas, li pli bone komprenas, kio estas justa aý maljusta, kaj forpuþas de si la ekscesojn faratajn, en la nomo de justeco, dum lia tempo de neklereco.”

763. *Æu la limigo de la okazoj, æ kiuj estas aplikata puno de morto, estas signo de progresado de l' civilizacio?*

“Æu vi povas dubi pri tio? Æu via Spirito ne indignas, legante la rakonton pri la homaj disbuædoj, iam farataj en la nomo de justeco kaj eæ, ofte, honore al Dio; pri la turmentegoj, kiujn oni igis sperti kondamniton, eæ akuzaton, por eltiri el li, per troaj suferoj, la konfeson de krimo, kiuj li, ofte, ne faris? Nu! Se vi estus tiam vivinta, æio æi þajnus al vi tute natura, kaj eble, se vi estus juøanto, vu estus farinta tion saman. Tiel, kio þajnis justa en iu tempo, tio þajnas barbara en alia. Nur la diaj leøoj estas eternaj; la homaj þanøioas kun la progresado; ili ankoraý þanøioos plu, øis ili harmonios kun la diaj leøoj.”

764. *Jesuo diris: Æiuj, kiuj glavon prenas, per glavo pereos* ⁽¹⁹⁾. *Æu tiuj vortoj ne konfirmas la egalan repunon, kaj æu la morto, diktita al murdinto, ne estas la apliko de tiu puno?*

“Gardu vin! Vi tute eraras pri la senco de tiuj vortoj, kiel pri tiu de multaj aliaj. Egala repuno estas juøo de Dio; neniu alia, ol Li mem, øin aplikas. Vi æiuj konstante ricevas tiun punon, æar vi estas punataj pro viaj eraroj, dum æi tiu aý *dum alia vivo*; kiu igis siajn similulojn suferi, tiu iam troviøos en situacio, kie li ankaý suferos tion saman, kion li igis aliajn elporti: jen la senco de l' vortoj de Jesuo. Æu li ne diris al vi ankaý: Pardonu viajn malamikojn? Kaj, æu li ne instruis vin peti Dion pardoni viajn ofendojn tiel, kiel vi pardonas viajn ofendantojn, tio estas, *samgrade*, kiel vi konsentas pardonon? Komprenu bone tion.”

⁽¹⁹⁾ Mateo, æap. 26, par. 52. – *La Trad.*

765. *Kion ni pensu pri puno de morto, diktita en la nomo de Dio?*

“Tio estas eksidi sur la seŝon de Dio por mem juŝi. Kiuj tiel kondutas, tiuj montras, kiel nekapablaj ili estas kompreni Dion, kaj ke ili devas ankoraŭ elpigi multe da kulpoj. Puno de morto estas krimo, kiam aplikata en la nomo de Dio; kaj kiuj ŝin diktas, tiuj respondas por ŝi, kiel ankaŭ por aliaj mortigoj.”

ÆAPITRO VII

VI – LEØO DE SOCIO

1. Neceso de la societa vivo. - 2. Izolvivado. Silent-promeso. – 3. Familioligiloj.

Neceso de la societa vivo

766. Æu la societa vivo troviøas en la Naturo?

“Certe; Dio kreis la homon, por ke æi tiu vivu en societo. Li ne senutile dotis la homon per parolo kaj per æiuj aliaj kapabloj necesaj al la vivo de interrilato.”

767. Æu la absoluta izoleco kontraýas la leøon de la Naturo?

“Jes, æar la homoj instinkte deziras societon, kaj æiuj devas kunlabori por la progresado, per reciproka helpo.”

768. Æu la homo, dezirante societon, nur obeas personan senton, aý æu en tiu sento estas pli øenerala providenca celo?

“La homo devas progresi, kaj tion li sola ne povas fari, æar li ne posedas æiajn kapablojn; li bezonas la kontakton de aliaj homoj. En izoleco, li brutiøas kaj velkas.”

Neniu homo havas kompletajn kapablojn; per la societa kolektiøo la homoj sin reciproke kompletigas, por certigi al si bonfarton kaj por progresadi. Ili havas reciprokajn bezonojn, kaj tial ili estas destinitaj vivi ne izole, sed societe.

Izolvivado. Silentpromeso

769. *Oni konceptas, ke, kiel ĝenerala principo, la societa vivo estas natura; sed, ĉar ĉiuj gustoj estas ankaŭ naturaj, kial la absoluta izoleco estas riproĉinda gusto, se la homo povas en tiu stato trovi plezuron?*

“Ĉi estas plezuro de egoisto. Estas ankaŭ homoj, trovantaj plezuron en ebrieco; ĉu ili indas vian aprobon? Dio ne povas plaĉe rigardi vivon, per kiu iu kondamnu sin mem esti utila al neniu.”

770. *Kion ni pensu pri homoj, vivantaj en absoluta ermiteco, por eviti la pereigan kontakton de la mondo?*

“Duobla egoismo.”

— *Sed, se tiu sensocieteco celas pekelaĉeton, kiu trudas al la homo ian penigan rezignon, ĉu ĉi ne estas merita ago?*

“Fari pli da bono ol da malbono, jen la plej bona pekelaĉeto. Evitante malbonon, tiuj personoj faras alian, ĉar ili forgesas la leĝon de amo kaj karitato.”

771. *Kion ni pensu pri homoj, kiuj foriĝas de la mondo, por sin oferi al la malplisuferigo de malfeliĉuloj?*

“Tiuj altiĝas, en sama grado kiel ili humiliĝas. Ili havas la duoblan meriton, ekstari super la materiaj ŝuoj kaj fari bonon per la plenumo de la leĝo de laboro.”

— *Kaj pri tiuj, serĉantaj en solerestado la kvietecon, kiun iuj laboroj postulas?*

“Tiu ne estas la absoluta solerestado de egoisto; tiaj personoj ne izoliĝas for de l’ socio, ĉar ĝuste por ĉi ili laboras.”

772. *Kion pensi pri la silentpromeso ordonata de iuj sektoj ekde plej malproksima antikveco?*

“Demandu vin prefere, ĉu la parolo estas naturdoto, kaj kial Dio ĝin konsentis al la homo. Dio kondamnas la misuzon, ne la uzadon de la kapabloj, per kiuj Li dotis la homon. Silento estas utila, ĉar per silento vi retiriĝas en vin mem; via Spirito fariĝas pli libera kaj tiel povas ekkomunikiĝi kun ni; sed fari silentpromeson estas

freneza^{lo}. Sendube, la homoj, kiuj rigardas tiujn propravolajn rezignojn kiel virta^{loj}n, havas ja bonan intencon; sed ili eraras, ĉar ili ne sufiĉe komprenas la verajn leĝojn de Dio.”

La promeso je absoluta silentado, kiel ankaŭ tiu je so-lerestado, forigas la homon de la societaj interrilatoj, kiuj povas havigi al li okazon fari bonon kaj plenumi la leĝon de progreso.

Familioligiloj

773. Kial, inter la bestoj, la gepatroj kaj ties idoj ne sin reciproke rekonas plu, de post la momento, kiam la idoj jam ne bezonas la zorgojn de siaj gepatroj?

“La bestoj vivas la materialan, ne la moralan vivon. La karesemo de patrino por siaj idoj havas kiel principon la instinkton de konservado de la estuloj, kiujn ŝi naskis; kiam tiuj estuloj povas jam prizorgi sian propran vivon, tiam ŝia tasko estas elfinita, la Naturo nenion plu postulas de ŝi; tial ŝi ilin forlasas, por zorgi pri novaj naskitoj.”

774. Iuj personoj, el la fakto, ke la bestoj estas forlasataj de siaj gepatroj, konkludas, ke la familioligiloj inter la homoj simple rezultas el societaj moroj kaj ne el natura leĝo; kion ni pensu pri tio?

“La homo havas destinton alian ol la bestoj; kial do voli similigi lin al ĉi tiuj? La homo havas ion alian krom fiziologiaj bezonoj, nome la neceson progresi, kaj la familioligiloj pli streĉas la societajn rilatojn; jen, kial la familioligiloj estas leĝo de la naturo. Dio volis, ke la homoj tiel lernu sin reciproke ami kiel fratoj.”

775. Kian sekvon alportus al la socio la malstreĉiĝo de la familioligiloj?

“Pliintensio de egoismo.”

ÆAPITRO VIII

VII – LEØO DE PROGRESO

*1. Natura stato. - 2. Irado de la progreso. - 3. Dege-
nerintaj popoloj. - 4. Civilizacio. - 5. Progreso de
la homa leøaro. - 6. Influo de Spiritismo sur la
progreson.*

Natura stato

*776. Æu la natura stato kaj la natura leøo estas
unu sama afero?*

“Ne; la natura stato estas la stato primitiva. La
civilizacio estas neakordigebla kun la natura stato, kaj,
kontraýe, la natura leøo kunhelpas por la progreso de la
homaro.”

La natura stato estas la infaneco de la homaro kaj la
deirpunkto de ties intelekta kaj morala elvolviøo. Æar li estas
perfektigebla kaj kunportas la ørmon de perfektio, la homo
ne povas esti destinita eterne vivadi en natura stato, same
kiel ne en æiama infaneco; natura stato estas pasema, kaj
el øi la homo eliøas per progreso kaj civilizacio. La natura
leøo, kontraýe, regas la tutan homaron, kaj la homo plibon-
iøas, proporcie kiel li pli øuste komprenas kaj praktikas
tiun leøon.

*777. En natura stato, la homo, havante malpli da
bezonoj, ne suferas æiajn ægrenojn, kiujn portas al li*

pli progresinta stato; kion do pensi pli la opinio, ke en la natura stato estas la plej perfekta feliaŭ sur la Tero?

“Kion fari? tiu estas feliaŭ de bruto; iuj personoj ne komprenas alian. Ŝi estas feliaŭ, kia tiu de bestoj. Infanoj ankaŭ estas pli feliaŭ ol plenaŭuloj.”

778. Ĉu la homo povas retropaŝi en la naturan staton?

“Ne; la homo devas senaŭse progresadi kaj ne povas reveni al sia infaneco. Li progresas, ĉar Dio tion volas; pensi, ke la homo povas retropaŝi al sia primitiva kondiaŭ, estus nei la leŭon de progreso.”

Irado de la progreso

779. Ĉu la homo aŭspas el si la progresoforton, aŭ la progreso estas nura rezultato de instruado?

“La homo elvolviŭas mem tute nature, sed ne aŭiuj progresas samtempe kaj en sama maniero; tiam, la plej evoluintaj helpas la progreson de la ceteraj pere de la societa kontakto.”

780. Ĉu la morala progreso aŭiam sekvas la intelektan?

“La unua estas sekvo de la dua, sed la morala ne aŭiam venas tuj post la intelekta.” (192-365)

— *Kiel la intelekta progreso povas konduki al la morala progreso?*

“Ebligante al la homo kompreni bonon kaj malbonon: li do povas elekti. La elvolviŭo de la libera volo sekvas tiun de intelekto kaj pliigas la respondecon por la faroj.”

— *Kiel do la plej instruitaj popoloj estas ofte la plej malvirtaj?*

“La kompleta progreso estas la celo; sed la popoloj, kiel la individuoj, ŝin trafas nur paŝo post paŝo. Ŝis la morala sento elvolviŭos aŭ ili, ili povas uzi sian intelekton, eĉ por fari malbonon. Moraleco kaj intelekto estas du fortoj, kiuj nur post multe da tempo sin ekvilibras.” (365-751)

781. *Æu estas eble al la homo haltigi la iradon de la progreso?*

“Ne, sed li povas øin iafoje malhelpi.”

— *Kion pensi pri la homoj, penantaj haltigi la iradon de l' progreso kaj igi la homaron retropari?*

“Kompatindaj estuloj, kiujn Dio punos; ili estos renversitaj de la torento, kiun ili vane volas bari.”

Æar progreso estas kondiaø de la homa naturo, neniu do kapablas øin kontraýstari. Øi estas viva forto, kiun la malbonaj leøoj povas øeni, sed ne bridi. Kiam tiuj leøoj fariøas neakordigeblaj kun tiu forto, æi tiu disbatas ilin kaj æiujn homojn, kiuj penas ilin konservi; kaj tiel estos plu, øis la homo konformigos siajn leøojn al la dia justeco, kiu volas bonon por æiuj, ne leøojn faritajn de fortulo malprofite por malfortulo.

782. *Æu iuj homoj bonafide ne embarasas la progreson, pri kiu ili pensas, ke ili øin favoras, æar ili øin rigardas el sia vidpunkto, kaj ofte tie, kie øi ne estas?*

“Bagatela þtoneto sub rado de l' veturilo, sed kiu ne malhelpas ties antaýeniron.”

783. *Æu la perfektio de la homaro iras æiam progrese kaj malrapide?*

“Ekzistas la regula, grada progreso, rezultanta el la forto de la cirkonstancoj; sed, kiam iu popolo ne sufiæ rapide iras, Dio igas øin sperti, de tempo al tempo, fizikan aý moralan skuon, kiu øin aliigas.”

La homo ne povas eterne restadi en neklereco, æar li devas trafi la celon, difinitan de la Providenco; li sin instruas per la forto de la okazoj. La moralaj, kiel la sociaj, revolucioj iom post iom enfiltriøas en liajn ideojn; ili øermas dum jarcentoj, poste ili subite ekkrevas kaj frakasas la el-konsumitan konstruaøon de l' pasinteco, jam ne harmoniantan kun la novaj bezonoj kaj aspiroj.

La homo ofte vidas en tiuj skuegoj nur la momentajn malordon kaj konfuzon, kiuj vundas liajn materiajn interesojn; sed tiu, kiu altigas sian penson super sian personon,

admiras la planojn de la Providenco, kiu el malbono naskas bonon. Tiel same ventego aŭ uragano purigas la atmosferon, kiun ĝi skuegis.

784. La malico de la homo estas granda; ĉu ne ĉajnas, ke li kankre iradas anstataŭ antaŭenpaŝi, almenaŭ el la morala vidpunkto?

“Vi eraras; atente observu la tuton, kaj vi vidos, ke la homo antaŭeniras: li pli ĝuste komprenas, kio estas nekonvena, kaj ĉiutage reformas maljustaĵojn. Malbono devas esti ekscesa, por ke la homo sentu la neceson de bono kaj de reformoj.”

785. Kiu estas la plej granda baro al la progreso?

“Fiero kaj egoismo; mi parolas pri la morala progreso, ĉar la intelekta ĉiam antaŭeniras; ĉajnas ja, unuavide, ke ĝi pliintensigas la aktivecon de tiuj malvirt-oj; efektive, ĝi kreskigas avidemon kaj amon je riĉaĵoj, kaj ĉi tiuj, siavice, instigas la homon al la esploroj, kiuj faras lian Spiriton pli klarvida. Tiel ĉiuj aferoj interligiĝas, en la morala, kiel en la fizika mondo, kaj el malbono povas naskiĝi bono; sed tiu stato de la aferoj daŭras nur sian propran tempon; ĝi ĉaniĝas laŭ tio, kiel la homo pli bone komprenas, ke, krom ĉuado de la surteraj havaĵoj, ankaŭ ekzistas treege pli granda kaj pli daŭra feliĉo.” (Vidu *Egoismo*, ap. XII.)

Estas du specoj de progreso, sin reciproke subtenantaj kaj tamen ne irantaj flanko al flanko: la intelekta kaj la morala progreso. Ĉe la civilizitaj popoloj, la unua ricevas, dum ĉi tiu jarcento ⁽²⁰⁾, ĉiajn dezirindajn favorhelpojn, kiuj ĝin levis ĝis neniam antaŭe konata ĵtupo. Multo mankas al la dua, por ke ĝi atingu saman nivelon; sed, malgraŭ tio,

---

(20) Kompreneble, la XIX-a, kiam vivis A. Kardec. Tiun ĉi libron Kardec skribis antaŭ pli ol cent jaroj. Dum ĉi tiu tempo, scienco kaj tekniko progresis multe pli ol en la antaŭa jarmilo kaj donis al la homaro milojn da bonaĵoj: fonografo, radiofonio, aviado, utiligo de l' atomenergio k.a.
- *La Trad.*

se oni komparas la hodiaŭajn sociajn morojn kun tiuj en la pasintaj jarcentoj, oni devus ja esti blinda, por ne konfesi ties progreson. Kaj, kial la supreniranta marĉado haltus prefere rilate al moraleco, ol al intelekto? Kial ne estos inter la dek-naŭa kaj la dudek-kvara jarcento tiom da diferenco, kiom inter la dek-kvara kaj la dek-naŭa? Tion pridubi estus kiel aserti, ke la homaro troviĝas en la apogeo de perfekteco - kio estus absurdo -, aŭ ke ĉi estas morale neperfektegebla - kion la sperto malkonfirmas.

Degenerintaj popoloj

786. La historio prezentas al ni multajn popolojn, kiuj, post la skuegoj ilin renversintaj, refalis en barbarecon; kie estas do, en ĉi tiu okazo, la progreso?

“Kiam iu domo estas baldaŭ ruiniĝonta, vi ĉin eldetruas por konstrui alian pli solidan kaj komfortan; sed, ĉis ĉi estos rekonstruita, estas malordo kaj konfuzo en via loĝejo.

“Komprenu ankaŭ la jenon: vi estis malriĉa kaj loĝis dometaĉon; vi riĉiĝas kaj ĉin forlasas por loĝi palacon. Poste venas mizerulo, kia vi estis, okupi vian lokon en la domaĉo, kaj li forte ekŝojas, ĉar li iam havis nenian ĵirmejon. Nu! eksciu, ke la Spiritoj, enkarniĝintaj en tiun degenerintan popolon, ne estas tiuj mem, kiuj ĉin formis dum ĉia glortempo; tiuj, jam progresintaj, foriris en pli perfektajn loĝejojn kaj progresis plu, dum aliaj, malpli progresintaj, venis al tiu loko, kiun ili, siavice, iam forlasos.”

787. Ĉu ne ekzistas nature neprogresemaĵoj rasoj?

“Jes, sed tiuj sin korpe ekstermas ĉiutage.”

— *Kia estos la estonta sorto de la Spiritoj, animantaj tiujn rasojn?*

“Ili atingos, kiel la ceteraj, la perfektecon, tra aliaj ekzistadoj; Dio senheredigas neniun.”

— *Se estas tiel, ĉu la plej civilizitaj homoj iam estis ja sovaĝuloj kaj hommanĝantoj?*

“Vi mem estis pli ol unu fojon, antaŭ ol esti tia homo, kia vi nun estas.”

788. La popoloj estas kolektivaj individuoj, kiuj, kiel la individuoj mem, travivas infanecon, plenaŭecon kaj kadukecon; ĉu tiu vera, konfirmita de la historio, ne povas igi pensi, ke la plej progresintaj ŝjarcentaj popoloj ankaŭ kadukiĝos kaj estingiĝos, kiel la antikvaj?

“La popoloj, vivantaj nur la korpan vivon, tiuj, kies grandeco sin bazas sur forto kaj sur la vasteco de la teritorio, kiujn ili okupas, naskiĝas, kreskas kaj mortas, ĉar la forto de iu popolo elĉerpiĝas kiel la homa; tiuj, kies egoismaj leĝoj kontraŭas la progreson de la lumoj kaj de la karitato, mortas, ĉar lumo forbalaas mallumon, karitato neniigas egoismon; sed la popoloj, kiel la individuoj, havas la vivon de la animo; tiuj, kies leĝoj harmonias kun la eternaj leĝoj de la Kreinto, tiuj vivos kaj estos la gvidanta lumfasko de la ceteraj popoloj.”

789. Ĉu la progreso iam kolektos ĉiujn terpopolojn en unu solan nacion?

“Ne; tio estas neebla, ĉar el la diverseco de klimatoj naskiĝas inter si malsamaj moroj kaj bezonoj, kiuj konsistigas la naciecojn; tial estos ĉiam necesaj leĝoj konvenaj al tiuj moroj kaj bezonoj; sed la karitato ne rigardas latitudojn nek haŭtkolorojn de homoj. Kiam la leĝo de Dio estos ĉie la bazo de l' homa leĝo, tiam la popoloj praktikos reciprokan karitaton, kiel la individuoj, de homo al homo; tiel ili vivos feliĉaj kaj en paco, ĉar neniuj eksencos fari malbonon al sia najbaro, nek vivi je ties kostopago.”

La homaro progresas per la individuoj, kiuj iom post iom pliboniĝas kaj instruiĝas; kiam ĉi tiuj estas plinombraj, ili superregas kaj kuntrenas la ceterajn. Iam kaj iam aperas inter ili jen geniuloj, antaŭenpuŝantaj la homaron, jen estroj, iloj de Dio, kiuj en kelkaj jaroj igas ĉiun antaŭenpaŝi plurajn jarcentojn.

La progreso de la popoloj ankoraŭ plievidentigas la justecon de la reenkariniĝado. La virtuloj faras laŭdindajn klo-

podojn, por morale kaj intelekte peli iun nacion; tiel aliŝinte, tiu nacio estos certe pli feliĉa en ĉi tiu mondo kaj en la alia; sed, dum sia malrapida irado tra la jarcentoj, miloj da individuoj aŭtage mortas; kiu estos la sorto de tiuj, falantaj sur la vojon? Ĉu ilia relativa malsupereco tenos ilin for de la feliĉo, destinita al la laste venintaj? Aĉ, ĉu ilia feliĉo estas relativa? Tiam maljusta ĉon la dia juĝo ne povus dikti. Per la plureco de ekzistadoj, la rajto je feliĉo estas sama por ĉiuj; progreso estas rifuzita al neniu; ĉar tiuj, kiuj vivis en tempo de barbareco, eble revenos en tempo de civilizacio, por vivi ĉe la sama aĉ ĉe alia popolo, tial ĉiuj profitas el la supreniranta marŝado.

Sed la doktrino de la unusoleco de ekzistadoj prezentus ĉi tie ankoraŭ unu malfacilaĉon. Laĉ tiu doktrino, la animo estas kreita ĉe la naskiĝo de la homo; sekve, se iu homo progresis pli ol alia, tio signifas, ke Dio kreis por la unua pli perfektan animon. Kial tia favoro? Kian meriton tiu homo havas, li, kiu ne vivis pli ol alia, ofte ja malpli, por esti dotita per supera animo? Sed ankoraŭ ne tie kuŝas la aĉfa malfacilaĉo. Iu nacio evoluas, en mil jaroj, de barbara al civilizita stato. Se la homoj vivus mil jarojn, oni komprenus, ke, dum tiu periodo, ili havus tempon por progresi; sed ili mortas aŭtage, en plej diversaj aĉoj; ili senaĉse anstataŭas unuj aliajn, tiel, ke ĉiu tago vidas aperon kaj malaperon de homoj. En la fino de mil jaroj, jam ne estas trovataj postesignoj de la unuaj loĝantoj; la nacio, pasintatempe barbara, estas nun civilizita: kio progresis? ĉu la antaŭe barbaraj individuoj? sed tiuj jam de longe ne ekzistas; ĉu tiuj poste venintaj? sed, se ties animoj estas kreitaj ĉe la momento de ties naskiĝo, tiuj animoj ne ekzistis dum la iama barbareco; oni devas do akcepti, ke *la klopodoj, farataj por la civilizo de iu popolo, havas la povon, ne, ŝustadire, plibonigi neperfektajn animojn, sed ja devigi Dion krei pli perfektajn animojn.*

Ni komparu ĉi tiun teorion pri la progreso kun tiu donita de la Spiritoj.

La animoj, venantaj en la tempo de civilizacio, havis sian infanecon kiel ĉiuj ceteraj, sed *ili jam vivis* kaj antaŭe staras pro jam farita progreso; ili venas, altirate de medio, kiun ili simpatias kaj konforma al ilia nuna stato; tiel, la zorgoj por la civilizo de iu popolo ne rezultigas estontan kreadon de pli perfektaj animoj, sed altiras animojn jam progres-

intajn, æu tiuj jam vivis æ tiu popolo dum ties barbareco, aý venas de alia loko. Jen la þlosilo de l' progreso de la tuta homaro; kiam æiuj popoloj staros sur la sama nivelo por la sento de bono, tiam la Tero estos kunvenejo nur de bonaj Spiritoj, kiuj vivos frate kunigitaj; kaj la malbonaj, tie sentante ønon kaj forpuþadon, iros seræi en malsuperaj mondoj sian konvenan rondon, øis ili indos reveni al la aliformigita mondo, el kiu ili eliris. La vulgara teorio havas ankaý kiel konsekvencan, ke la laboroj por socia plibonigo profitigas nur la nunajn kaj la estontajn generaciojn; la rezultato de tiuj laboroj estas nula por la pasintaj generacioj, kiuj faris la eraron veni tro frue kaj kiuj æiam ankoraý estos tiaj, kiaj iliaj barbaraŭoj ebligis al ili esti. Laý la doktrino de la Spiritoj, la antaýaj progresoj estas utilaj ankaý al tiuj generacioj, kiuj revenas, por vivi en pli bonaj kondiaøj kaj kiuj tial povas pliperfektioi en la naskejo de la civilizacio. (222)

Civilizacio

790. *Æu civilizacio estas progreso aý, laý iuj filozofoj, dekadenco de la homaro?*

“Nekompleta progreso; la homo ne transiras subite de infaneco al matureco.”

— *Æu estas laýracie kondamni la civilizacion?*

“Kondamnu prefere, tiujn, kiuj øin misuzas, kaj ne la verkon de Dio.”

791. *Æu la civilizacio iam elpurioos øis tia grado, ke øi ekstermos la malbonaŭojn de øi kaýzitajn?*

“Jes, tiam, kiam moraleco estos tiel evoluinta kiel intelekto. Frukto ne povas naskioi pli frue ol floro.”

792. *Kial la civilizacio ne efektivigas la tutan bonon, kiun øi kapblas fari?*

“Æar la homoj ankoraý ne estas pretaj nek inklinaj ricevi tiun bonon.”

— *Æu tio ne okazus ankaý tial, æar, estigante novajn bezonojn, la civilizacio ekscias novajn pasiojn?*

“Jes, kaj tial, æar æiuj kapabloj de la Spirito ne samtempe progresas; tempo estas bezona por æio. Vi ne

povas atendi perfektajn fruktojn el nekompleta civilizacio.”
(751-780)

793. Laŭ kiaj signoj povas esti ekkonata kompleta civilizacio?

“Vi ĉin ekkonas per ĉia morala evoluostadio. Vi opinias vin multe progresintaj, ĉar vi jam faris grandajn eltrovojn kaj mirindajn elpensojn; ĉar vi loĝas pli bonajn domojn kaj portas pli bonajn vestojn, ol la sovaĝuloj; sed vi rajtos diri, ke vi estas vere civilizitaj nur tiam, kiam vi forpuŝos de via socio la malvirtojn, kiuj ĉin malhonoras, kaj kiam vi vivos kiel fratoj, reciproke praktikantaj la kristanan karitaton; ĉis tiam vi estos nur kleraj popoloj, laŭirantaj la unuan fazon de civilizacio.”

La civilizacio havas siajn ĉtupojn, kiel ĉiaj aferoj. Ne-kompleta civilizacio estas transiostato, naskanta malbonajn proprajn, nekonantajn en la primitiva stato; malgraŭ tio, ĉi ja estas natura, necesa progreso, kunportanta la kuracilon kontraŭ la malbono, kiun ĉi kaŭzas. Laŭ tio, kiel ĉi pli-perfektigas, la civilizacio detruas kelkajn el la malbonoj, kiujn ĉi naskis; tiuj malbonoj tute malaperos ĉe la ekstaro de la morala progreso.

El du popoloj, atingintaj la supron de la socia ĉtuparo, oni povas diri, ke estas la pli civilizita, laŭ la vera senco de l' vorto, tiu, ĉe kiu troviĝas malpli da egoismo, voluptamo kaj fiero; kies anoj estas pli intelektaj kaj moralaj ol materiecaj; kie la intelekto povas pli libere disvolviĝi; ĉe kiu oni trovas pli da reciprokaj boneco, sincereco, bonfaremo kaj grandanimeco; kie la antaŭjuĝoj pri kasto kaj naskiĝo estas malpli enradikiĝintaj, ĉar tiaj antaŭjuĝoj estas nekonformaj al la vera amo al la proksimumo; kies leĝoj kreas nenian privilegion kaj estas la samaj tiel por la lasta, kiel por la unua el la homoj; ĉe kiu juĝo estas farata kun malpli da partio; ĉe kiu la vivo, la kredoj kaj la opinioj de la homo estas pli respektataj; ĉe kiu la nombro da malfeliĉuloj estas malpli granda; kaj, fine, ĉe kiu la bonvolema homo estas ĉiam certa, ke porvivaĵoj neniam mankos al li.

Progreso de la homa leŭaro

794. *Ĉu la socio povus esti regata nur de la naturaj leŭoj, sen helpo de leŭoj homaj?*

“Jes; se oni bone komprenus kaj volontus praktiki la naturajn leŭojn, ĉi tiuj estus sufiĉaj; sed la socio havas siajn postulojn, kaj tial ĉi bezonas apartajn leŭojn.”

795. *Kiu estas la kaŭzo de la nekonstanteco de la homaj leŭoj?*

“En la tempo de barbareco, la leŭoj estis donataj de la plej fortaj, kiuj ilin faris por sia profito propra. Estis ja necese modifi tiujn leŭojn, laŭmezure kiel la homoj pli bone komprenis justecon. La homaj leŭoj estas ĉiam pli staremaj laŭ tio, kiel ili pli proksimiĝas al la vera justeco, tio estas, kiel ili ampleksas ĉiujn homojn kaj identiĝas kun la natura leŭo.”

La civilizacio havigis al la homo novajn bezonojn, rilatajn al lia socia pozicio. Ĉi devis do reguligi per homaj leŭoj la rajtojn kaj devojn de tiu pozicio; sed, sub la influo de la pasioj, la homo ofte kreadis imagajn rajtojn kaj devojn, kiujn la natura leŭo kondamnas kaj kiujn la popoloj forstrekas de siaj kodoj, proporcie kiel ili progresas. La natura leŭo estas neŝanĝebla kaj la sama por ĉiuj; la homa leŭo estas variema kaj progresema; nur ĉi tiu povis, en la frua tempo de la socioj, sankcii la rajton de l' plej forta.

796. *Ĉu la severeco de la punleŭoj ne estas ja nepre necesa ĉe la nuna stato de la socio?*

“Malbonmora socio certe postulas pli severajn leŭojn; bedaŭrinde, tiuj leŭoj celas prefere puni la jam faritan malbonon, ol elsekigi ties fonton. Nenio alia ol edukado povas reformi la homojn; tiam, ili ne plu bezonos tiel rigorajn leŭojn.”

797. *Kiel la homo povos esti instigita reformi siajn leŭojn?*

“Tio venas tute nature pro la cirkonstancoj kaj sub la influo de virtaj homoj, kondukantaj la popolojn sur la

vojo de progreso. La homo jam multajn leŭojn reformis kaj ankoraŭ multajn aliajn reformos. Atendu!”

Influo de Spiritismo sur la progreson

798. *Ĉu Spiritismo iam fariĝos vulgara kredo aŭ ĉu ĉi daŭros plu kiel aparta doktrino de kelkaj personoj?*

“Certe ĉi fariĝos vulgara kredo kaj signos novan epokon en la historio de la homaro, ĉar ĉi troviĝas en la Naturo kaj tempo venis, kiam ĉi devas okupi lokon inter la homaj okazoj; tamen ĉi devas elporti grandajn batalojn, prefere kontraŭ intereso ol kontraŭ konvinkiteco, ĉar estus senutile ignori, ke al iuj personoj interesas kontraŭbatali ĉin, iuj pro memamo, aliaj pro tute materiaj kaŭzoj; sed tiuj kontraŭuloj, troviĝante pli kaj pli izolitaj, estos fine devigitaj pensi kiel ĉiuj, alie ili vokos al si mokridon.”

La ideoj transformiĝas nur kun la kreskado de la tempo, neniam subite; ili malvigliĝas de generacio al generacio kaj fine, iom post iom, malaperas kun tiuj, kiuj ilin subtenadis kaj kiujn anstataŭas aliaj individuoj, konvinkitaj, pri novaj principoj, kiel okazas al politikaj ideoj. Vidu paganismon; hodiaŭ neniu persono certe praktikas la religiajn ideojn de tiuj tempoj; tamen plurajn jarcentojn post la apero de Kristanismo, ili lasis postesignojn, kiujn nur la kompleta renovigo de la rasoj povis forviŝi. Tio sama okazos al Spiritismo; ĉi faras multe da progresoj, sed ekzistos ankoraŭ, dum du aŭ tri generacioj, ia fermentanta nekredemo, kiun nur la tempo forpelos. Tamen ĉia dissemado estos pli rapida ol tiu de Kristanismo, ĉar ĉi tiu mem, sur kiu ĉi sin apogas, trabatas al ĉi vojon. Kristanismo devis detrui; Spiritismo devas nur konstrui.

799. *En kia maniero Spiritismo povas kunhelpi por la progreso?*

“Per detrudo de materialismo, unu el la kancerroj de la socio, ĉi igas la homojn kompreni, kie troviĝas ilia

vera intereso. Ĉar la estonta vivo jam ne estas vualita de la dubo, la homo tial pli bone komprenos, ke li povas certigi al si la estontecon per la nuneco. Detruante la antaŭjuĝojn pri sektoj, kastoĵ kaj haŭtkoloroj, Spiritismo konigas al la homoj la grandan solidarecon, kiu devas tenadi ilin kune kiel fratojn.”

800. Ĉu ne estas timinde, ke Spiritismo ne sukcesos triumfi super la indiferenteco de la homoj kaj super ties alligiteco al la materialaj aferoj?

“Tiu apenaŭ konus la homojn, kiu kredus, ke ia ajn kaŭzo povus ilin aliigi kvazaŭ per magio. La ideoj sin iom post iom modifas laŭ la individuoj, kaj estas bezonaj kelkaj generacioj, por ke estu tute forviŝitaj la postesignoj de malnovaj kutimoj. La transformado povas fariĝi nur kun la kreskado de la tempo, grade, paŝo post paŝo; ĉe ĉiu generacio leviĝas parto de la vualo; Spiritismo venas ĉin tutan dispiri; sed, intertempe, se ĉia efiko estus nur, ke iu korektus almenaŭ unu solan el siaj malvirtetoj, ĉi jam igus tiun homon fari grandan paŝon antaŭen kaj alportus al li grandan utilon, ĉar tiu unua paŝo plifaciligus aliajn.”

801. Kial la Spiritoj ne instruadis ĉiam kiel hodiaŭ?

“Vi ne instruas al infanoj tion saman, kion al plenaŭloj, kaj vi ne donas al ĉiunaskito nutraĵon, kiun ĉi ne povas digesti; por ĉiu afero estas tempo difinita. Ili instruis multe da aferoj, kiujn la homoj ne komprenis aŭ falsis, sed kiujn hodiaŭ la homoj povas kompreni. Per sia instruado, kvankam nekompleta, ili preparis la grundon por semo, kiu estas nun fruktonta.”

802. Ĉar Spiritismo devas signi progreson de la homaro, kial do la Spiritoj ne plirapidigas tiun progreson pere de manifestiĝoj tiel ĝeneralaj kaj evidentaj, ke la plej nekredemaj homoj konvinkiĝu pri ties vereco?

“Vi volus miraklojn; Dio ilin abunde dissemas sub viaj paŝoj, kaj inter vi estas homoj, kiuj Lin malkonfesas. Ĉu la Kristo mem konvinkis siajn samtempulojn per siaj miregindaĵoj? Ĉu vi ne vidas hodiaŭ homojn, kiuj neas

la plej evidentajn faktojn, okazantajn antaŭ iliaj okuloj? Ĉu iuj ne diras, ke ili ne kredus, eĉ se ili vidus tiujn faktojn? Ne; ne per miregindaĵoj Dio volas konverti la homojn; per Sia bonkoreco, Li volas lasi al ili la meriton konvinkiĝi mem per sia prudento.”

ÆAPITRO IX

VIII - LEØO DE EGALECO

1. *Natura egaleco.* – 2. *Malegaleco de kapabloj.* – 3. *Sociaj malegalecoj.* – 4. *Malegaleco de riæcoj.* – 5. *Provoj de riæco kaj de mizero.* – 6. *Egaleco de rajtoj de viro kaj de virino.* – 7. *Egaleco antaý la tombo.*

Natura egaleco

803. *Æu æiaj homoj estas egalaj antaý Dio?*

“Jes, æiuj iras al sama celo, kaj Dio faris Siajn leøojn por æiuj. Vi ofte diras: la suno lumas por æiuj; vi per tio esprimas vera^{on} pli grandan kaj pli øeneralan, ol kiel vi pensas.”

Æiuj homoj estas submetitaj al la samaj naturaj leøoj; æiuj naskiøas same malfortaj, estas elmetataj al samaj doloroj, kaj la korpo de riæulo neniøas tiel, kiel tiu de malriæulo. Neniun homon Dio dotis per natura supereco, æu pri naskiøo, æu pri morto: æiuj estas egalaj sub Liaj okuloj.

Malegaleco de kapabloj

804. *Kial Dio ne donis egalajn kapablojn al æiuj homoj?*

“Dio kreis æiujn Spiritojn egalaj, sed æiu el ili jam vivis pli aý malpli da tempo, kaj, sekve, æiu akiris pli

aý malpli da kapabloj; la diferenco venas de la grado de æies sperto kaj dependas ankaý de æies volo, kiu estas ja lia libera volo; de tio rezultas, ke iuj pli rapide perfekt-iøas kaj tial ricevas kapablojn malsamajn, ol aliaj. La diverseco de kapabloj estas necesa, por ke æiu povu kunlabori por la realigo de la Providencaj projektoj, en la limoj de siaj intelektaj kaj fizikaj fortoj; kion iu ne faras, tion povas fari iu alia, kaj tiel æiu havas sian utilan taskon. Krom tio, æar æiuj mondoj estas *inter si solidaraj*, tial estas necese, ke la loøantoj de la superaj mondoj, plej parte kreitaj antaý ol la via, venu loøi la Teron, por doni al vi ekzemplon pri tiu necesa reciproka kunlaborado.” (361)

805. *Æu, transpasante de supera al malsupera mondo, la Spirito plene konservas la akiritajn kapablojn?*

“Jes, ni tion jam diris; progresinta Spirito ne refalas; en sia spirita stato, li povas elekti envolvulojn malpli delikatan aý pozicion malpli altan, ol tiu, kiun li jam havis; sed æio æi estas farata æiam por utili al li kiel instruo kaj por helpi lin progresi.” (180)

La diverseco de kapabloj de la homo ne originas do el intima naturo de lia kreado, sed el la grado da perfektioo, kiun atingis la enkarniointaj Spiritoj. Dio ne kreis la malegalecon de kapabloj, sed permesis, ke la diversaj gradoj da elvolvioo unu kun alia kontaktu, por ke la pli progresintaj povu helpi la malpli rapidantajn, kaj ankaý, por ke la homoj, bezonante reciprokajn helpon, plenumu la leøon de karitato, kiu devas ilin unuigi.

Sociaj malegalecoj

806. *Æu la malegaleco de sociaj kondiøoj estas leøo de la Naturo?*

“Ne; øi estas farita^{lo} de la homo, ne de Dio.”

— *Æu tia malegaleco iam forpasos?*

“Eternaj estas nur la leøoj de Dio. Æu vi ne vidas øin iom post iom, æiun tagon, neniioi? Tia malegaleco

forpasos tiam, kiam estingiøos la superregado de fiero kaj de egoismo; restos sole la malegaleco de merito. Tago venos, kiam la anoj de l' granda familio el la idoj de Dio ne sin konsideros plu havantajn pli aý malpli puran sangon; nur la Spirito estas pli aý malpli pura, kaj tio ne dependas de la socia pozicio."

807. Kion pensi pri homoj, kiuj misuzas la superecon de sia socia pozicio, por subpremi malfortunon por sia profito?

"Tiuĵ indas anatemon; bedaýrindaj! siavice, ili ankaý estos subpremataj; ili *renaskiøos* por ekzistado, dum kiu ili suferos æion, kion ili igis suferi." (684)

Malegaleco de riæcoj

808. Ēu la malegaleco de riæcoj ne originas el la malegaleco de kapabloj, kiu ebligas al iuj pli da akiro-rimedoĵ ol al aliaj?

"Jes kaj ne; kaj ruzeco kaj þtelemon, kion vi diras pri æi tiuĵ?"

— *Tamen la heredita riæco ne estas frukto de malnoblaj pasioj.*

"Kion vi scias pri tio? Iru returne al ties fonto, kaj vidu, æu tiu æi estas æiam pura. Ēu vi scias, æu tiu riæco komenciøis per uzurpado aý per maljusta^o? Ni flanke lasu momente ties originon, kiu eble estis nebona: æu vi kredas, ke la avidemo je hava^oĵ, eæ se tiuĵ estas plej bone akiritaj, la sekretaj deziroj ilin pli frue ekposedi, estas laýdindaj sentoj? Jen, kion Dio juøas, kaj mi certigas al vi, ke Lia juøo estas pli severa ol tiu de la homoj."

809. Se iu riæco havas malbonan originon, æu ties heredintoĵ estas respondaj por tio?

"Sendube ili ne respondas por malbono, farita de aliaj, des malpli, æar ili povas ja ne scii tiun fakton; sed sciu, ke ofte riæco estas donata al iu homo, nur por havigi al li okazon kompensi maljusta^on. Feliæa li estas, se li tion komprenas! Se li tiel agas en la nomo de tiu, kiu

faris la maljusta^{on}, la kompenso estos alkalkulita al amba^y, ^{ar}, ofte, ^{uste} la maljustulo instigas al tiu kompenso.”

810. *Ne deturnante nin de l' leŭeco, ni povas disponi je niaj hava^{oj} en pli a^y malpli justa maniero. Ĉu ni respondas, post nia morto, por la disponoj, kiujn. ni faris?*

“Ĉia ago produktas siajn fruktojn: la fruktoj de la bonaj agoj estas dol^{aj}; tiuj de la aliaj estas ^{iam} amaraj; ^{iam}, komprenu bone tion.”

811. *Ĉu la absoluta egaleco de ri^{ecoj} estas ebla, kaj ^u ⁱ iam ekzistos?*

“Ne, ⁱ ne estas ebla. La diverseco de kapabloj kaj de karakteroj ⁱⁿ malebligas.”

— *Tamen kelkaj homoj kredas, ke en tiu egaleco trovi^{as} la kuracilo por la malbona^{oj} de l' socio; kion vi pensas pri tio?*

“La homoj, tiel pensantaj, estas inklina^j al sistemoj a^y estas ambiciaj ; ili ne komprenas, ke la egaleco, kiun ili revas, estus tre rapide detruita de la fonto de l' cirkonstancoj. Kontra^ybatalu egoismon; tie trovi^{as} la ruiniga kancero de via socio, kaj ne ser^{au} ^{imerojn}.”

812. *Se egaleco de ri^{ecoj} ne estas ebla, ^u same okazas kun kontenteco?*

“Ne; sed kontenteco estas relativa, kaj ^{iu} ⁱⁿ povus ^{ui}, se ^{iu} ⁱⁿ bone komprenus; ^{ar} la vera kontenteco konsistas en uzado de la tempo la^y sia pla^{ao}, kaj ne en pasigado de la tempo en laboroj, al kiuj oni sentas nenian inklinton; kaj, ^{ar} ^{iu} havas siajn proprajn kapablojn, tial nenia laboro restus nefarita. Ekvilibro ekzistas en ^{io}; nur la homo volas ⁱⁿ malfari.”

— *Ĉu estas eble, ke ^{iu} interkompreni^{oos}?*

“Jes, kiam ^{iu} praktikos la leŭon de justeco.”

813. *Kelkaj homoj falas en forlason kaj mizeron pro sia propra kulpo; ^u la socio respondas por tio?*

“Jes ; ni jam diris, ke la socio estas ofte la primara ka^{zo} de tiaj eraroj; krom tio, ^u ⁱ ne devas prizorgi la moralan edukadon? Ofte nenio alia ol malbona

edukiteco falsas la rezonadon de tiuj homoj, anstataŭ sufoki ties pereigajn inklinojn.” (685)

Provoj de riæeco kaj de mizero

814. *Kial Dio donis al iuj riæecon kaj potencon, kaj al aliaj mizeron?*

“Por elprovi æiun en malsama maniero. Cetere, kiel vi scias, tiuj provoj estas elektataj de la Spiritoj mem, kiuj ilin ofte ne venkas.”

815. *Kiu el la du jenaj provoj estas la pli danøera al la homo: æu malriæeco aŭ riæeco?*

“Tiel danøera estas la unua kiel la dua. Mizero naskas *murmuradon* kontraŭ la Providenco; riæeco puŝas al æiaj ekscesoj.”

816. *Riæulo estas elmetata al pli da tentoj; sed, æu li ne havas pli da rimedoj por fari bonon*

“Øuste tiun li ne æiam faras; li fariøas egoisto, fiero, nesatigebla; liaj bezonoj kreskas kun lia riæeco, kaj li pensas, ke al li sola neniam sufiæas tio, kion li havas.”

Alta pozicio en æi tiu mondo kaj aŭtoritato super similuloj estas provoj tiel grandaj kaj glitigaj kiel mizero, æar, ju pli riæ kaj pova estas la homo, *des pli da devoj li havas por plenumi* kaj pli multenombraj estas la rimedoj, je kiuj li disponas, por fari bonon kaj malbonon. Dio elprovas malriaŭlon per rezignacio kaj riæulon per la uzado, kiun æi tiu faras, de siaj havaĵoj kaj potenco.

Riæeco kaj potenco naskas æiajn pasiojn, kiuj alligas nin al la materio kaj malproksimigas nin de la spirita perfekteco; tial Jesuo diris: Estas pli facile por kamelo iri tra trueton de kudrilo, ol por riaŭlo eniri en la regnon de Dio. ⁽²¹⁾ (266)

Egaleco de rajtoj de viro kaj de virino

817. *Æu viro kaj virino estas egalaj antaŭ Dio, kaj æu ili havas samajn rajtojn?*

⁽²¹⁾ Mateo, æap. 19, par. 24 - *La Trad.*

“Æu Dio ne konsentis al ambaŭ povon kompreni bonon kaj malbonon, kaj kapablon progresi?”

818. *El kio originas la morala malsupereco de virino en iuj landoj*

“El la maljusta kaj kruela potenco de viro super ŝi. Ŭi rezultas el la sociaj konvencioj kaj el la misuzo de forto kontraŭ malforto. Inter la homoj malmulte progresintaj el la morala vidpunkto, forto naskas rajton.”

819. *Por kia celo virino estas fizike malpli forta ol viro?*

“Por ke estu al ŝi asignitaj apartaj funkcioj. Viron koncernas krudaj laboroj, æar li estas la pli forta; virinon, mildaj laboroj ; kaj ambaŭ estas kreitaj por sin reciproke helpi æ la provo de vivo plena de amaraĵoj.”

820. *Æu la fizika malforteco de virino ne lokas ŝin nature sub la ordonpotencon de viro?*

“Dio donis al iuj forton, por protekto je la malforta, kaj ne por servutigo.”

Dio konformiis la strukturon de æiu estulo al la funkcioj, kiujn æiu devas plenumi. Se Li dotis virinon per malpli da fizika fonto, Li tamen konsentis al ŝi, samtempe, pli grandan sentemecon, konforman al la delikateco de l' patrinaj funkcioj kaj al la malforteco de la estuletoj, konfidataj al ŝiaj zorgoj.

821. *Æu la funkcioj, al kiuj la virino estas destinita de la Naturo, estas tiel gravaj kiel tiuj koncernantaj la viron?*

“Jes, kaj ja pli gravaj; ðuste ŝi havigas al viro la unuajn ekkonojn pri la vivo.”

822. *Æar la homoj estas egalaj antaŭ la leŬo de Dio, æu ili devas esti ankaŭ egalaj antaŭ la homaj leŬoj?*

“Tio estas la unua principo de justeco: Ne faru al aliaj tion, kion vi ne volus, ke ili faru al vi.”

— *Æu do, por ke ði estu perfekte justa, leŬaro devas konsenti egalecon de rajtoj al viro kaj al virino?*

“De rajtoj, jes; de funkcioj, ne; estas necese, ke æiu havu sian difinitan lokon; viro okupiøu pri la ekstera, virino pri la interna aktiveco: æiu laŭ siaj kapabloj. La homa leøø, se øi volas esti justa, devas starigi egalecon de rajtoj de ambaŭ seksoj ; æia privilegio, konsentita al unu aŭ al la dua, kontraŭas justecon. La *emancipado de virino sekvas la progreson de civilizacio*; þia sklaveco iras duope kun barbareco. Cetere, seksoj ekzistas nur pro la fiziologia strukturo; kaj, æar la Spiritoj povas preni la unuan aŭ la duan, tial, inter seksoj estas en æi tiu rilato nenia diferenco; kaj do ili devas øui samajn rajtojn.”

Egaleco antaŭ la tombo

823. *El kio originas la deziro æiamigi la memoron pri mortintoj per funebraj monumentoj?*

“Lasta ago de fiereco.”

— Sed, æu la luksego de la funebraj monumentoj ne estas pli ofte ago de parencoj, kiuj deziras tiel honori la memoron pri la mortinto, ol de æi tiuj mem?

“Fiereco de liaj parencoj, dezirantaj glori sin mem. Ho, jes, ne æiam nur pro amo al la mortinto estas farataj tiaj elmontraĵoj : sed pro memamo kaj por parade montri sian riæecon. Æu vi kredas, ke la memoro pri kara estulo estas malpli daŭra en koro de malriæulo, æar tiu æi povas ornami lian tombon nur per unu sola floro? Æu vi kredas, ke marmoro evitigas forgeson al tiu, kies vivo estis senutila sur la Tero?”

824. *Æu vi absolute malaprobas la pompon de funebraj ceremonioj?*

“Ne; kiam øi honoras la memoron pri virtulo, tiam øi estas justa kaj bona, ekzemplo.”

Tombo estas la loko, kie æiuj homoj renkontas unu alian; tie neripareble finiøas æiuj homaj diferencoj. Vane riæulo penas eternigi sian memoron per luksegaj monumentoj: la tempo ilin eldetruos, kiel la korpon; tiel volas la Naturo.

La memoro pri liaj bonaj aŭ malbonaj agoj estos malpli pereema ol lia tombo; la parado de funebraj ceremonioj ne lavos lin de liaj hontegindaĵoj, nek lin levos eĉ je unu ŝtupo en la spirita hierarkio. (320 kaj sekv.)

ÆAPITRO X

IX - LEØO DE LIBERECO

1. *Natura libereco.* - 2. *Sklaveco.* - 3. *Libereco de pensado.* - 4. *Libereco de konscienco.* - 5. *Libera volo.* - 6. *Fatalo.* - 7. *Konado de la estonteco.* —
8. *Teoria resumo pri la instigilo de la homaj agoj.*

Natura libereco

825. *Æu estas iuj sociaj pozicioj, kie la homo povas flati al si, ke li øuas absolutan liberecon?*

“Ne, æar vi æiuj, grandaj kaj malgrandaj, bezonas unuj la aliajn.”

826. *En kiu kondiaø la homo povus øui absolutan liberecon?*

“En tiu de ermito en dezerto. Kiam du homoj estas kune, tiam ekzistas rajtoj, kiujn ili devas respekti, kaj do ili jam ne havas absolutan liberecon.”

827. *Æu la devo respekti aliulajn rajtojn forprenas de la homo la rajton mastri sin mem?*

“Tute ne, æar tiu estas lia denaska rajto.”

828. *Kiel akordigi la liberalajn opiniojn de iuj homoj kun la despotismo, kiun ili iafoje praktikas en sia hejmo kaj kontraý siaj subalternuloj?*

“Tiuj homoj ja komprenas la naturan leøon, sed fiero kaj egoismo kontraýas ties plenumon. Ili scias, kio estas øusta, se iliaj principoj ne estas ia komedio laýplane ludata, sed ili tion ne faras.”

— *Æu, en alia vivo, estos konsiderataj favore al ili la principoj, kiujn ili predikis sur la Tero?*

“Ju pli inteligenta estas iu, por kompreni iun principon, des malpli inda je senkulpigo li estas, se li ne aplikas ĉin al si mem. Mi diras al vi, ja vere, ke simplanima, sed sincera homo, staras pli antaŭe sur la vojo al Dio, ol tiu, penanta ĉajni tia, kia li ne estas.”

Sklaveco

829. Æu estas homoj, destinitaj de la Naturo esti propra de aliaj homoj?

“Æia absoluta subeco de homo antaŭ homo kontraŭas la leŭon de Dio. Sklavigo estas perforta¹⁰; sklaveco malaperos laŭ tio, kiel la homaro progresas, same kiel iom post iom malaperos ĉiaj superrajtaj kutimoj.” ⁽²²⁾

Homa leŭo, rekonanta sklavecon, estas kontraŭnatura, ĉar ĉi egaligas homon al besto kaj lin fizike kaj morale degradas.

830. Kiam sklaveco estas unu el la moroj de iu popolo, ĉu tiam estas riproĉindaj la homoj, kiuj profitas el ĉi, ĉar ili faras nenion alian, ol konformiĝi al kutimo, kiu ĉajnas al ili natura?

“Malbono estas ĉiam malbono, kaj neniam sofismoj kapablas fari bona malnoblan agon; sed la respondeco por malbono ĉiam rilatas kun la rimedoj, kiujn ĉiu havas por ĉin kompreni. Tiu, kiu profitas el la leŭo de sklaveco, estas ĉiam kulpas pri malobeo je la leŭo de la Naturo; sed pri tio, kiel pri ĉiaj aferoj, la kulpeco estas relativa. Ĉar sklaveco estis enlasita en la morojn de iuj popoloj,

---

⁽²²⁾ La unua eldono de ĉi tiu libro aperis en 1857. En 1861 la sklaveco estis laŭlege aboliciita en Rusujo; en 1865 en Usono; en 1888 en Brazilo; kaj antaŭ tri jaroj en Etiopio. Nun, en 1945, tiu antaŭdiro de la Spiritoj estas plenumita.
- *La Trad.*

tial la homo eble sincere profitis el ōi, kiel el afero, kiu ĵajnis al li tute natura; sed de tiam, kiam lia prudento, pli elvolviøinta kaj, precipe, klarigita de la lumoj de Kristanismo, montris al li en sklavo estulon egalan al li antaý Dio, li jam ne indas senkulpigon.”

831. *Æu la natura malegaleco de kapabloj ne metas iujn homajn rasojn sub la jugon de pli inteligentaj rasoj?*

“Jes, por ke æi tiuj plialtigu la aliajn, kaj ne por ilin plibrutigi per sklavigo. La homoj tre longe konsideradis iujn homajn rasojn laborbestoj, havantaj brakojn kaj manojn, kaj kredis, ke ili rajtas vendi æi tiujn kiel ĵarøobestojn. Ili arogas al si pli puran sangon; malsaøaj, kiuj vidas nur materion! Ne la sango, sed la Spirito, povas esti pli aý malpli pura.” (361-803)

832. *Estas homoj, kiuj traktas humane siajn sklavojn, kiuj lasas æi tiujn malhavi nenion kaj kiuj pensas, ke libereco elmetus la sklavojn al pli granda mizero; kion vi diras pri tio?*

“Mi diras, ke tiuj homoj pli bone komprenas siajn interesojn; ili traktas zorge ankaý siajn bovojn kaj æevalojn, por pli granda profito æ la merkato. Ili ne estas tiel kulpaj, kiel tiuj malbone traktantaj siajn sklavojn; sed, eæ tiel, ili ne malpli disponas je siaj sklavoj kiel je komercaĵo kaj senigas tiujn bedaýrindajn estulojn je la rajto esti sia propra mastro.”

Libereco de pensado

833. *Æu estas en la homo io, kio sin submetas al nenia perforto kaj pri kio li øuas absolutan liberecon?*

“La homo estas senlime libera pensi, æar penso estas nebarebla. Vi povas bridi ties impetiøon, sed øin neniam nuligi.”

834. *Æu la homo respondas por sia penso?*

“La. homo respondas al Dio; nur Dio povas koni la homan penson, kaj æi tiun Li kondamnas aý senkulpigas laý Sia justeco.”

Libereco de konscienco

835. *Æu la libereco de konscienco sekvas el la libereco de pensado?*

“Konscienco estas intima penso, apartenanta al la homo, kiel æiuj ceteraj pensoj.”

836. *Æu la homo rajtas kontraŭmeti barojn al la libereco de konscienco?*

“Ne, kiel ne al la libereco de pensado; nur Dio rezervis al Si la rajton juŝi konsciencon. La homo reguligas per siaj leŬoj la sociajn interrilatojn; Dio, per la leŬoj de la Naturo, reguligas la rilatojn de homo kun Dio.”

837. *Kio rezultas el la malhelpoj al la libereco de konscienco?*

“Devigi la homojn kondukti alie, ol kiel ili pensas, tio estas, fari ilin hipokritaj. Libereco de konscienco estas unu el la karakterizaĵoj de l' vera civilizacio kaj de l' progreso.”

838. *Æu æia kredo estas respektinda, eĉ en la okazo, se ŝi estas rekonata kiel malvera?*

“Æia kredo estas respektinda, se ŝi estas sincera kaj se ŝi kondukas al farado de bono. Mallaŭdindaj estas kredoj, kondukantaj al malbono.”

839. *Æu estas riproĉinde maledifi pri ties kredo iun, kiu pensas malsame ol ni?*

“Krom manko de karitato, tio estas atenco kontraŭ la libereco de pensado.”

840. *Æu estus atenci la liberecon de konscienco kontraŭbatali kredojn, kiuj portas malordon en la socion?*

“Oni povas bridi agojn, sed intima kredo estas neatingebla.”

Malpermesi la eksterajn agojn de iu kredo tiam, kiam ili iel ajn malutilas aliulon, ne estas atenci liberecon de konscienco, ĉar tiu malpermeso lasas al la kredo ties tutan liberecon.

841. *Ĉu oni devas, pro respekto al la libereco de konscienco, lasi disvastiĝi pereigajn doktrinojn, aŭ ĉu oni povas, ne atencante tiun liberecon, klopodi por rekonduki sur la vojon de vero la homojn, kiuj de ĉi sin deturnis sub influo de malveraj principoj?*

“Certe oni povas, kaj oni eĉ devas; sed instruu, laŭ la ekzemplo de Jesuo, *per mildeco kaj persvado*, ne perforte, ĉar tio estus pli malbona ol la kredo de tiu, kiun oni volas konvinki. Se io estas trudebla, tio estas bono kaj frateco; sed ni ne kredas, ke la rimedo, fari ilin akceptitaj, estas perforto: konvinkiteco ne estas trudebla.”

842. *Ĉar ĉiu doktrino arogas al si esti la sola esprimo de vero, laŭ kiaj signoj oni do povas ekkoni tiun, kiu rajtas prezentiĝi kun tia titolo?*

“Tiu estas la doktrino, pro kiu fariĝas plej multe da virtuloj kaj malplej multe da hipokrituloj, tio estas, tiu kiu admonas pli da homoj praktiki la leĝon de amo kaj karitato laŭ ties plej alta pureco kaj laŭ ties plej vasta aplikado. Laŭ ĉi tiu signo vi konstatos, ke iu doktrino estas bona, ĉar ĝi aĵn doktrino, kiu havus kiel efikon dissemi malkonkordon kaj starigi limojn inter idoj de Dio, ne povas ne esti malvera kaj pereiga.”

Libera volo

843. *Ĉu la homo havas liberan volon de siaj agoj?*

“Ĉar li havas liberecon de pensado, tial li estas libera agi. Sen libera volo, la homo estus ĝa maĝino.”

844. *Ĉu la homo ĉuas liberan volon de post sia naskiĝo?*

“Libereco de agado ekzistas de la momento, kiam estas volo fari. Dum la unuaj tempoj de la vivo, libereco estas preskaŭ nula; ĉi elvolviĝas kaj aliĝas sian celon kun la kapabloj. Infano aplikas sian liberan volon al la aferoj necesaj al ĉi, ĉar ĉi turnas sian penson al la bezonoj de ĉi aĝo.”

845. *Æu la instinktaj antaŭinklinoj de la homo, æties naskiŭo, ne malhelpas la praktikadon de la libera volo?*

“La instinktaj antaŭinklinoj estas tiuj de la Spirito antaŭ enkarniŭo; laŭ tio, æu li pli aŭ malpli progresis, tiuj antaŭinklinoj povas puŝi lin al riproaŭindaj agoj, por kiuj lin kunhelpos Spiritoj simpatiantaj tiujn inklinojn; sed kontraŭstarebla puŝo estas neebbla, kiam oni volas resti. Memoru, ke kion oni volas, tion oni povas.” (361)

846. *Æu la fiziologia strukturo ne havas ian influon sur la agojn dum la vivo, kaj, se ŝi iel influas, æu ŝi ne malutilas la liberan volon?*

“Efektive, la Spirito ricevas influon de la materio, kiu povas ŝeni liajn manifestiŭojn; jen kial, en la mondoj, kie la korpoj estas malpli materiaj ol sur la Tero, la kapabloj pli libere elvolviŭas; sed la ilo ne havigas la kapablon. Cetere, estas necese distingi la moralajn de la intelektaj kapabloj; se iu posedas la instinkton de hommortigo, certe posedas kaj donas al la homo tian instinkton nur lia Spirito, ne la organoj de la homo. Tiu, kiu nuligas sian pensokapablon, por sin okupi nur pri la materio, fariŭas simila al besto, kaj eæ pli malbona ol besto, æar li jam ne pensas sin antaŭgardi kontraŭ malbono; kaj pri tio li estas ja kulpa, æar li agas laŭ propra volo.” (Vidu 367 kaj sekv. *Influo de la organismo.*)

847. *Æu la malnormaleco de la fakultoj senigas la homon je libera volo?*

“Tiu, kies intelekto estas konfuzita de ia kaŭzo, æesas mastri sian pensadon kaj do jam ne estas libera. Tia malnormaleco estas ofte puno por la Spirito, kiu, en alia ekzistado, eble estis vantama kaj fiera, kaj misuzis siajn kapablojn. Li povas renaskiŭi en korpo de idioto, same kiel despoto en tiu de sklavo, kaj malnobla riŭulo en tiu de almozpetanto; sed la Spirito suferas pro tiu premateco, kiun li tute konscias; jen, kiel la materio influas.” (371 kaj sekv.)

848. *Ĉu la malnormaleco de la intelektaj fakuloj pro ebrieco pravigas riproĉindajn agojn?*

“Ne, ĉar ebriulo memvole seniĝis je sia prudento, por kontentigi brutajn pasiojn: anstataŭ unu, li faras du erarojn.”

849. *Kiu estas, ĉe sovaĝulo, la superreganta kapablo: ĉu instinkto aŭ libera volo?*

“Instinkto; tio ne malebligas al li tute libere agi ĉe iuj okazoj; sed, same kiel infano, li aplikas tiun liberecon al siaj bezonoj; libereco kreskas kun intelekto; sekve, vi, kiu estas pli instruita ol sovaĝulo, ankaŭ pli respondas por viaj agoj.”

850. *Ĉu la socia pozicio ne estas iafoje baro kontraŭ la tuta libereco de agado?*

“La mondo havas sendube siajn postulojn; Dio estas justa: Li penas ĉion, sed Li lasas al vi la respondecon pri la malmulto da peno, kiun vi faras, por venki la kontraŭaĵojn.”

Fatalo

851. *Ĉu estas ia fatalo en la okazoj de la vivo, laŭ la senco asignita al tiu vorto; tio estas, ĉu ĉiaj okazoj estas anticipe dekretitaj? se estas tiel, kio fariĝas el la libera volo?*

“Fatalo ekzistas nur pro la elekto, kiun la Spirito faris, ĉe sia enkarniĝo, de tiu aŭ tiu alia provo; ĉion elektinte, li kreas al si ian destinion, kiu estas nepre sekvo de la pozicio, kiun li okupas; mi parolas pri la fizikaj provoj, ĉar, rilate la moralajn provojn kaj la tentojn, la Spirito, tenante sian liberan volon pri bono kaj malbono, ĉiam decidas mem cedi aŭ kontraŭstari. Bona Spirito, vidante lin malfortiĝi, povas kuri helpe al li, sed ne povas influi, por superforti lian volon. Malbona, tio estas, malsupera Spirito, montrante, trograndigante ian fizikan danĝeron ĉe li, povas lin konsterni kaj timigi; sed la

volo de la enkarniøinta Spirito ne æsas esti libera de æia baro.”

852. Estas homoj kiujn ia fatalo kvazaý persekutas, sendepende de ilia konduto; æu malfeliæo ne ombras ilian destinton?

“Eble provoj, kiujn tiuj homoj devas sperti kaj kiujn ili mem elektis ; sed, ankoraýfoje mi diras, vi atribuas al la destino tion, kio plej ofte estas nura rezultato de via kulpo mem. Æe la suferoj, kiuj vin afliktas, penu, ke via konscienco estu pura, kaj vi estos parte konsolitaj.”

La øustaj aý falsaj ideoj, kiujn ni prezentas al ni pri la aferoj, faras, ke ni sukcesu aý fiasku, laý nia karaktero kaj socia pozicio. Ni trovas aferon pli simpla kaj malpli humiliganta nian memamon atribui niajn fiaskojn al la sorto aý destino, ol al nia nezorgemo mem. Se la influo de Spiritoj iafoje kunagas por tio, ni povas æiam eviti tiun influon, forpelante la ideojn, kiujn ili enblovas, kiam tiuj ideoj estas malbonaj.

853. Iuj personoj, laýþajne, sin forsavas de pereiga danøero nur por fali en alian; ili kvazaý ne povus eviti morton. Æu ne estas en tio ia fatalo?

“Nenio estas fatala, laý la øusta senco de l' vorto, krom la momento de morto ; kiam, en ia ajn maniero, venas tiu momento, vi ne povas vin fortiri.”

— *Se do, kia ajn estas la danøero nin minacanta, ne venis nia momento, æu ni ne mortas?*

“Jes, vi ne mortas, kaj pri tio vi havas milojn da ekzemploj; sed, kiam sonis la horo de la forpaso, nenio retenos vin. Dio anticipe scias, pro kia morto vi foriros de æi tie, kaj ofte ankaý via Spirito tion scias, æar tio estas sciigita al li, kiam li elektas tian aý tian alian ekzistadon.”

854. Æu el la fataleco de la horo de la morto sekvas, ke æiaj antaýzorgoj, por øin eviti, estas senutilaj?

“Ne, æar la antaýzorgoj, kiujn vi faras, estas inspirataj al vi, por eviti la morton, kiu vin minacas; ili estas unu el la rimedoj, por ke morto ne okazu.”

855. *Kion la Providenco celas, implikante nin en senkonsekvencajn danøerojn?*

“Danøero, minicanta vivon, estas averto, kiun vi mem deziris, por ke vi vin deturnu de malbono kaj fariøu pli bona. Kiam vi vin forsavas de tiu danøero, ankoraý sub ties influo vi ekpensas pli aý malpli intense, laý la pli aý malpli forta ago de l' bonaj Spiritoj, fariøi pli bona. Æe subita veno de malbona Spirito (mi diras “malbona”, parolante pri la malbono, ankoraý ekzistanta en li), vi pensas, ke vi same vin forsavos de aliaj danøeroj, kaj vi denove lasas al viaj pasioj liberan kuron. Per la danøeroj, kiujn vi riskas, Dio memorigas al vi vian malfortecon kaj la facilrompecon de via ekzistado. Se oni ekzamenas la kaýzon kaj la specon de la danøero, oni vidas, ke ties sekvoj estas plej ofte puno pro iu kulpo aý pro *iu malzorgita devo*. Tiel Dio admonas vin, ke vi enpensioøu kaj korektu vin.” (526-532)

856. *Æu la Spirito anticipe scias la specon de morto, kiu lin batos?*

“Li scias, ke la speco de vivo, kiun li elektis, elmetas lin al tia aý tia alia morto ; sed li scias ankaý la batalojn, kiujn li devas elteni, por eviti øin, kaj ke, se Dio permesos, li ne forfalos.”

857. *Estas homoj, kiuj sentime alfrontas la danøerojn de l' batalo, konvinkite, ke ilia horo ankoraý ne alvenis; æu tiu fido havas ian bazon?*

“La homo ofte antaýsentas sian finon, same kiel li povas antaýsenti, ke li ankoraý ne mortos. Tiu antaýsento venas al li de liaj protektantaj Spiritoj, kiuj lin avertas, ke li sin preparu por foriri, aý kiuj plivigligas lian kuraøon en la momentoj, kiam øi estas plej necesa al li. Tiu antaýsento povas ankaý veni de lia intuicio pri la elektita ekzistado aý de la misio, kiun li akceptis kaj pri kiu li scias, ke li øin devas plenumi.” (411-522)

858. *Kial la personoj, antaŭsentantaj sian morton, ĉin ordinare timas malpli, ol la ceteraj?*

“Ne la Spirito, sed la homo timas la morton; tiu, ĉin antaŭsentanta, pensas prefere kiel Spirito, ol kiel homo; li komprenas sian liberĉon kaj ĉin atendas.”

859. *Se ni ne povas eviti la morton, kiam ĉi tiu nepre okazos, ĉu fariĉas same al ĉiaj akcidentoj, kiuj nin atingas dum nia vivo?*

“Tiu estas ofte tro bagatelaj aferoj, por ke ni povu averti vin kontraŭ ili, kaj, iafoje, por ke ni igu vin eviti ilin, direktante vian penson, ĉar ni ne amas materian suferon; sed tio malmulte gravas por la vivo, kiun vi elektis. Vere fatala estas nur la horo, kiam vi devas aperi kaj malaperi de sur la Tero.”

— *Ĉu estas iuj faktoj, kiuj devas nepre okazi kaj kiujn la volo de la Spirito ne povus deklini?*

“Jes, sed kiujn vi, ankoraŭ kiel Spirito, vidis kaj antaŭsentis, kiam vi elektis vian ekzistadon. Tamen ne kredu, ke ĉio, kio okazas, estas “skribita”, kiel oni ordinare diras; okazo estas ofte sekvo de io, kion vi faris per libera volo, kaj tial, se vi tion ne farus, tiu okazo ankaj ne fariĉus. Se vi brulvundas al vi fingron, tio nemulte valoras: ĉi estas rezultato de via nesingardemo kaj de la propra naturo de l' materio ; antaŭvidataj de Dio estas nur la grandaj doloroj, la gravaj okazoj, povantaj influi la moralecon, ĉar ili estas utilaj al via perfektĉo kaj instruĉo.”

860. *Ĉu la homo, per sia volo kaj agoj, povas antaŭhaltigi okazojn, kiuj nepre fariĉus, kaj inverse?*

“Jes, li povas, se tiu ĉajna deklino estas parto de la vivo, kiun li elektis. Krome, por fari bonon, kiel ĉi devas esti farata, kaj ĉar la bono estas la sola celo de la vivo, li povas antaŭforigi malbonon, precipe tiun, el kiu povus rezulti pli granda malbono.”

861. *Ĉu iu, kiu hommortigas, scias, jam ĉe la elekto de sia ekzistado, ke li fariĉos murdinto?*

“Ne; li scias, ke, elektante luktovivon, li riskas mortigi unu el siaj similuloj, sed li ne scias, æu li tion faros, æar preskaŭ æiam decido antaŭas krimon; nu, tiu, kiu decidas ion, povas æiam libere fari aŭ ne fari øin. Se la Spirito sciis anticipi, ke, kiel homo, li devos ja murdi, el tio sekvus, ke li estis antaŭdestinita por tiu ago. Sciu tamen, ke neniuj estas nepre destinita por krimo, kaj ke æiaj krimoj aŭ iaaj aliaj agoj æiam rezultas el la volo kaj el la libera decidpovo.

“Cetere, vi æiam konfuzas du tre malsamajn aferojn, nome: la materialajn okazojn de la vivo kaj la agojn de la morala vivo. Se fatalo ekzistas kelkafoje, øi troviøas en la materialaj okazoj, nedependantaj de via volo kaj el la homo mem; æi tiu povas do ilin libere plenumi aŭ ne; por tiuj agoj *neniam* ekzistas ia fatalo.”

862. Estas personoj, al kiuj nenio prosperas; þajnas, ke ia koboldo ilin persekutas æ æiuj iliaj entreprenoj; æu oni ne povus nomi tion fatalo?

“Øi estas fatalo, se vi volas uzi tiun nomon, sed tiu fatalo dependas de la speco de la elektita vivo, æar tiuj personoj volis sperti provon de vivo plena de elreviøoj, por ekzerci paciencon kaj rezignacion. Tamen ne kreu, ke tiu fatalo estas absoluta; øi ofte rezultas el la maløusta vojo, kiun tiuj personoj prenis kaj kiu ne estas konforma al ties intelekto kaj kapabloj. Homo, kiu volas tranaøi riveron, ne sciante naøi, tre riskas droni; same okazas æ la plimulto de la okazoj en la vivo. Se la homo provus fari nur tion konforman al liaj kapabloj, li preskaŭ æiam sukcesus; lin pereigas memamo kaj ambicio, kiuj instigas lin eliri el sia vojo kaj rigardi kiel naturan inklinon tion, kio estas nur deziro kontentigi iaajn pasiojn. Sekve de tio, li fiaskas, kaj li sola estas kulpa; sed, anstataŭ plendi kontraŭ si mem, li prefere kulpigas sian sorton. Iu, ekzemple, estus bona laboristo kaj honeste perlaborus siajn vivrimedojn; tamen li estos poetaø kaj tial mortos de malsato. Loko estus por æiuj, se æiu konus sian øustan lokon.”

863. *Æu la sociaj moroj ne devigas ofte la homon iri tiun, prefere ol tiun alian vojon; kaj æu li ne staras sub la kontrolado de la publika opinio, æ la elekto de siaj okupoj? Æu tio, kion oni nomas moktimo, ne estas baro kontraŭ la praktikado de l' libera volo?*

“Ne Dio, sed la homoj, kreas la sociajn morojn; se la homoj sin submetas al tiuj moroj, tio fariøas, æar øi konvenas al ili; tie ankaŭ la libera volo agas, æar, se ili volus, ili povus forskui de si tiujn morojn; kial do ili lamentas? Ne pri la sociaj moroj ili devus plendi, sed ja kontraŭ sia malsaøa memamo, kiu instigas ilin prefere morti de malsato, ol rompi kun tiuj moroj. Neniu kreditas en ilia konto tiun oferon, faratan al la publika opinio, sed Dio konsideros la oferon de ilia vantamo. Tio ne sekvigas, ke oni senbezzone maltimu la publikan opinion, kiel kondutas iuj personoj, pli bone afektantaj originalecon, ol praktikantaj veran filozofion; estas tiom da malsaøo en tio, ke iu lasas la publikon ridi lin aŭ rigardi lin kiel kuriozan beston, kiom da saøo en tio, ke iu memvole kaj ne murmurante malsupreniras, se li ne povas stari plu sur la supro de la ŝtuparo.”

864. *Se estas personoj, al kiuj la sorto kontraŭas, aliaj estas laŭŝajne favorataj de øi, æar æio prosperas al ili; kio estas la kaŭzo de tio?*

“Øi okazas ofte, æar tiuj lastaj scias pli bone profiti la cirkonstancojn; sed, ankaŭ, tio povas esti speco de provo; la sukceso ilin ebriigas; ili fidas sian destinon, kaj ofte ili poste pagas tiujn samajn sukcesojn per kruelaj kontraŭaŭtoj, kiujn ili povus eviti per singardo.”

865. *Kiel klarigi la ŝancon, kiu favoras iujn personojn æ cirkonstancoj, sur kiujn ne influas volo nek intelekto: ekzemple, en ludo?*

“Iuj Spiritoj anticipe elektis iajn specojn de plezuroj; la ilin favoranta ŝanco estas tento. Tiu, kiu gajnas kiel homo, perdas kiel Spirito ; øi estas provo por lia fiero kaj avidemo.”

866. *Ĉu la fatalo, kiu laŭpajne direktas la materialajn destinojn de nia vivo, estus do ankoraŭ unu efiko de nia libera volo?*

“Vi mem elektis vian provon: ju pli akra ŝi estas, ju pli bone vi ŝin elportas, des pli alten vi leviĝas. Tiuj, kiuj trapasas la vivon en abundeco kaj en homa feliĉo, estas mallaboremaj, ne progresantaj Spiritoj. La nombro da malfeliĉuloj, en ĉi tiu mondo, tre superas tiun de l' feliĉuloj, ĉar la Spiritoj, plejparte, serĉas provon plej fruktodonan al ili. Ili klare vidas la vantecon de viaj altaj rangoj kaj ŝuoj. Cetere, la plej feliĉa vivo estas ĉiam malkvieta, ĉiam konfuzita: tia ŝi estus, eĉ se ne ekzistus doloro.” (525 kaj sekv.)

867. *El kio venas jena esprimo: Esti naskita sub feliĉa stelo?*

“Malnova supersticio, kiu kvazaŭ alligis la stelojn al la destino de ĉiu homo; alegorio, kiun iuj personoj faras la malsanaĵon akcepti laŭvorte.”

Konado de la estonteco

868. *Ĉu la estonteco povas esti malkaŝita al la homo?*

“Kiel principo, la estonteco estas kaŝita al la homo, kaj nur en maloftaj, esceptaj okazoj Dio permesas, ke ŝi estu malkaŝita.”

869. *Kial la estonteco estas kaŝita al la homo?*

“Se la homo konus sian estontecon, li ne atentus la nunecon kaj ne kondutis kun sama libereco; ĉar li estus posedita de la ideo, ke, se io devas okazi, li ne bezonas sin okupi pri ŝi, aŭ li penus ŝin deturni. Dio ne volis, ke tiel estu, por ke ĉiu kunlaboru por la plenumo de la aferoj, eĉ de tiuj, kiujn la homo volus kontraŭstari: tial, vi mem, ofte senkonscie, preparas la okazojn, fariĝantajn dum la irado de via vivo.”

870. *Ĉar estas utile, ke la estonteco estas nekonata, kial Dio iafaje permesas ŝian malkaŝon?*

“Tio fariĉas, kiam tiu antaŭa konigo devas plifaciligi, anstataŭ kontraŭi, la plenumon de iu afero, per tio, ke ŝi instigas agi en alia maniero, ol kiel oni agus sen tiu malkaŝo. Krome, ĉi tio ofte estas provo. La perspektivo de iu okazo povas elveki pli aŭ malpli bonajn pensojn; se iu homo scios, ekzemple, ke li estas ricevonta heredaĵon, je kiu li ne kalkulis, eble la sento de ambicio, la ŝojo pliigi siajn surterajn ŝuojn, la sopiro ekposedi pli frue, lin kondukos al la deziro, ke mortu la persono, kiu postlasos al li sian riĉecon; aŭ, ankoraŭ, tiu perspektivo naskos en li bonajn sentojn kaj noblajn pensojn. Se la antaŭdiro ne efektiviĝas, tio estas ankoraŭ provo, tio estas, provo pri la maniero, kiel li eltenos sian elreviĝon; sed, ĉiokaze, li ja ricevos la premion aŭ la punon de la bonaj aŭ malbonaj pensoj, kiujn naskis en li la kredo je tiu fakto.”

871. *Ĝar Dio scias ĉion, tial Li devas scii, ĉu iu homo fiaskos aŭ ne ĉu iu provo; kial do tiu provo estas necesa, se ŝi sciigas al Dio nenion, kion Li ne scias pri tiu homo?*

“Tio estus kiel demandi, kial Dio ne kreis la homon perfekta kaj kompleta (119) ; kial la homo travivas infanecon, antaŭ ol atingi maturecon (379). La provo ne celas sciigi Dion pri la merito de tiu homo, ĉar Dio perfekte scias lian valoron; sed ĉar tiun homon per la tuta respondeco por sia agado, ĉar la homo povas libere agi tiel aŭ tiel alie. Ĝar la homo elektas mem inter bono kaj malbono, tial la provo havas kiel efikon elmeti lin al la tento je malbono kaj doni al li la tutan meriton el sia kontraŭstaro; nu, kvankam Dio anticipe ja scias, ĉu la homo sukcesos aŭ ne, tamen Li ne povas, laŭ Sia justeco, puni aŭ rekompenci pro ne plenumita ago.” (258)

Same okazas ĉe la homoj. Kiel ajn kapabla estas lernanto, kiel ajn granda estas la certeco pri lia sukceso, oni donas al li nenian rangon sen ekzameno, tio estas, ne provante liajn konojn. Juĝisto kondamnas akuzaton nur pro el-

plenumita ago, kaj ne pro la supozo, ke la akuzato povas aŭ devas elplenumi tiun agon.

Ju pli oni pensas pri la sekvoj, kiuj rezultus, por la homo, el la konado de sia estonteco, des pli oni konfesas, kiel saŭa estis la Providenco, kaŭante al li tiun estontecon. La certeco pri feliaa okazo lin sidigus en neaktiveco; tiu pri ia malfeliaaĵo lin malkuraŭigus; aŭ en la unua, aŭ en la dua hipotezo, liaj fortoj paraliziøus. Tial la estonteco estas konigata al la homo nur kiel *celo*, kiun li devas trafi per siaj klopodoj, tamen ne konante la sinsekvajn fazojn, kiujn li devas trapasi øis tie. La konado de aiaj okazetoj de la irado forprenus de li la iniciatemon kaj la uzadon de la libera volo: øi igus lin lasi sin kuntreni kun la fatala torento de l' okazoj, ne uzante siajn kapablojn. Kiam la sukceso de iu entrepreno estas certa, oni jam ne zorgas pri tiu afero.

Teoria resumo pri la instigilo de la homaj agoj

872. La demando pri la libera volo povas esti resumita en la jena maniero. La homo ne estas fatale kondukata en malbonon; la agoj, kiujn li faras, ne estas al li anticipe ordonataj; la krimoj, kiujn li plenumas, ne rezultas el ia dekreto de la destino. Li povas, kiel provon kaj pekelpagon, elekti ekzistadon, en kiu li estas instigita al krimo, aŭ de la medio, kie li troviøas, aŭ de la fariøintaj cirkonstancoj; sed li aiam decidas mem cedi aŭ ne. Libera volo konsistas do, dum la spirita stato, en la elekto de la ekzistado kaj de la provoj; kaj, dum la enkorpa stato, en la kapablo cedi aŭ kontraŭstari al la enpuloj, al kiuj ni memvole nin submetis. Koncernas la edukadon kontraŭbatali tiujn malnoblajn inklinojn; øi tion profite faros tiam, kiam øi sin bazos sur la øisfunda studado de la morala naturo de la homo. Per konado de la leøoj, kiujn tiu morala naturo obeas, oni fine modifos aia tiun naturon, same kiel oni modifas intelekton per instruado kaj temperamenton per higieno.

La Spirito, malligita de la materio kaj vaganta en la spaco, elektas siajn estontajn materiajn ekzistadojn

laý la grado da perfektioo, kiun li atingis, kaj precipe en tio, kiel ni diris, konsistas la libera volo. Tiu libereco ne nuliøas pro enkarniø; se la homo cedas al la influo de la materio, lin sekve frakasas la provoj, kiujn li mem elektis; kaj øuste por tio, ke ili helpu lin venki tiujn provojn, li petas subtenon de Dio kaj de bonaj Spiritoj. (337)

Sen la libera volo, la homo ne estas kulpa pri malbono, nek havas meriton pro bono ; kaj tio estas des pli rekonata, æar, en la socio, oni æiam aljuøas laýdon aý riproæon al la intenco, tio estas, al la volo; nu, volo kuntrenas liberecon. La homo ne povas do seræi senkulpigon por la krimoj en sia fiziologia konstruo, ne rezignante sian rezonpovon kaj sian kondiæon de homa estulo, æar li egaliøus al besto. Se tiel estus pri malbono, same estus do pri bono; sed, kiam homo faras bonon, li plej zorgas, ke øi estu por li merito, kaj per tiu merito li tute ne regalias siajn organojn; tio pruvas, ke li instinkte ne rezignas, malgraý la opinio de kelkaj obstinuloj, la plej belan privilegion de sia speco, nome la liberecon de pensado.

La fatalo, kiel oni øin ordinare komprenas, supozigas la antaýan, neforigeblan decidon pri æiaj okazoj dum la vivo, kia ajn estas la graveco de tiuj okazoj. Se tia estus la strukturo de la aferoj, la homo estus do ia senvola maþino. Por kio utilis al li intelekto, se li estus konstante superregata, æ æiuj siaj agoj, de la potenco de la destino? Tia doktrino, se øi estus vera, havus kiel efikon la tutan detruadon de la morala libereco; la homo havus pri æio nenian respondecon kaj do ne ekzistus bono, malbono, krimoj nek virtoj. Dio, superege justa, ne povus puni siajn idojn pro eraroj, kies plenumo ne dependus de ili, nek ilin rekompenci pro virtoj, kiuj havigus al ili ian meriton. Tia leøo estus, cetere, malkonfirmo de la leøo de progreso, æar la homo, kiu æion atendus de la sorto, nenion provus, por plibonigi sian pozicion, æar la rezultato estus tute sama.

Tamen fatalo ne estas vana vorto ; ĉi ekzistas en la pozicio, kiun la homo okupas sur la Tero, kaj en la funkcioj, kiujn li plenumas, sekve de la speco de ekzistado, kiun lia Spirito elektis kiel *provon, kulpelpagon* aŭ *mision*; li fatale trapasas ĉiajn sortovicojn de tiu ekzistado kaj ĉiajn noblajn kaj malnoblajn *inklinojn*, esence proprajn al tiu ekzistado; sed tie finiĝas la fatalo, ĉar dependas de lia peno cedi aŭ ne al tiuj inklinoj. *La detaloj de la okazoj dependas de la cirkonstancoj, kiujn li mem kreas per siaj agoj* kaj kiujn la Spiritoj povas influi per inspirataj pensoj. (458)

Fatalo troviĝas do en la sin prezentantaj okazoj, ĉar tiuj ĉi estas rezultato de la elekto de ekzistado, farita de la Spirito mem; sed ne povas ekzisti fatalo en la rezultato de tiuj okazoj, ĉar povas dependi de la homo modifi ties iradon per sia prudento; *fatalo neniam estas en la agoj de l' morala vivo*.

Nur pri la morto la homo estas absolute submetita al la nefleksebla leĝo de fatalo, ĉar li ne povas sin forsavi de la dekreto, fiksanta la finon de lia ekzistado, nek de la speco de morto, kiu ĉesigos ties fluadon.

Laŭ la ordinara doktrino, la homo tirus ĉiajn instinktojn el si mem; liaj instinktoj originus aŭ el lia fiziologia strukturo, por kiu li ne povus respondi, aŭ el lia propra naturo, en kiu li povas serĉi ekskuzon antaŭ si mem, dirante, ke li ne estas kulpa pro sia naturo. La Spiritisma doktrino estas evidente pli morala; ĉi akceptas, ke la homo posedas plene liberan volon; kaj, dirante al li, ke, se li faras malbonon, li do cedas al fremda malbona inspiro, ĉi ĉarĝas lin per la tuta respondeco por sia ago, ĉar ĉi rekonas en li kapablon rezisti; tio estas evidente pli facila, ol se li devus batali kontraŭ sia propra naturo. Tial, laŭ la Spiritisma doktrino, estas nenia nekontraŭstarebla forlogo: la homo povas ĉiam ĉtopi al si la orelojn al la kaŝita voĉo, kiu, en lia interno, instigas lin al malbono, same kiel li povas ilin ĉtopi al materia voĉo de lia alparolanto ; ĉi tie li sukcesas per sia volo, petante

de Dio la necesan forton kaj helpon de la bonaj Spiritoj. Tion Jesuo instruas al ni en sia superbela Sinjora Preŝo: "Ne konduku nin en tenton, sed liberigu nin de la malbono."

Tiu æi teorio pri la kaŭzo, instiganta niajn agojn, rezultas evidente el la tuta instruado, farata de la Spiritoj; ne nur ði estas superbele morala, sed ankaŭ ði altigas la homon antaŭ si mem; ði montras, ke li povas forskui obsedantan jugon, same kiel li fermas sian domon al øenuloj ; li ne estas ia maŝino, funkcia per energio sendependa de øia volo, sed li ja estas racia estulo, kiu aŭdas, juŝas kaj elektas libere inter du konsiloj. Eæ plue: malgraŭ tio, la homo ne seniŝas je sia iniciatemo; li ne malpli libere agas laŭ sia bontrovo, æar, entute, li estas nur enkarniŝinta Spirito, konservanta, sub la korpa envolaĵo, la bonajn kaj la malbonajn kvalitojn, kiujn li posedis kiel Spirito. Niaj eraroj primare originas do el la neperfekteco de nia Spirito mem, kiu ankoraŭ ne atingis la moralan superecon, iam atingotan, sed kiu, malgraŭ tio, posedas ja sian liberan volon. La enkorpa vivo estas donata al li, por ke li forpelu de si la neperfektaĵojn per provoj, kiujn li spertas dum tiu vivo; øuste tiuj neperfektaĵoj faras lin pli malforta kaj atingebla por la inspiroj de aliaj neperfektaĵoj Spiritoj, kiuj profitas liajn vundajn lokojn por lin faligi en la batalo. Se el tiu batalo li eliras kiel venkinto, li plialtiŝas; se li malsukcesas, li restas tia, kia li estis, nek pli bona, nek pli malbona : tiu estis provo, kiu devas esti rekomencita, kaj tio povas longe daŭri. Ju pli li puriŝas, des pli malpliŝas liaj malfortaj flankoj kaj des malpli da facileco li konsentas al fremda instigo al malbono; lia morala forto kreskas kun lia altiŝo, kaj la malbonaj Spiritoj foriras de li.

Æiuj Spiritoj, pli aŭ malpli bonaj, kiam enkarniŝintaj, konsistigas la homaron; kaj, æar la Tero estas unu el la malplej progresintaj mondoj, tial la nombro da malbonaj Spiritoj estas æi tie pli granda, ol tiu de la bonaj; jen

kial ni vidas tiom da malico. Ni do faru ĉiajn klopodojn, por ne reveni sur ĉi tiun planedon kaj por indi ripozon en pli bona mondo, en unu el tiuj privilegiitaj sferoj, kie regas ekskluzive bono kaj kie ni memoros nian halton sur la Tero nur kiel tempon de ekzilo.

ÆAPITRO XI

X - LEØO DE JUSTECO, AMO KAJ KARITATO

1. *Justeco kaj naturaj rajtoj.* - 2. *Rajto de propreco. Ptel.* - 3. *Karitato kaj amo al proksimulo.* - 4. *Patrina amo kaj fila amo.*

Justeco kaj naturaj rajtoj

873. *Æu la sento de justeco troviðas en la Naturo, aý æu ði rezultas el akiritaj ideoj?*

“Øi troviðas en la Naturo en tia maniero, ke vi indignas nur pro la penso pri maljusteco. Sendube, la morala progreso pliigas tiun senton, sed øin ne naskas: Dio metis øin en la koron de la homo; jen, kial vi ofte trovas æe simplanimaj, nekleraj homoj pli øustajn ekkonojn de justeco, ol æe tre instruitaj homoj.”

874. *Se justeco estas leøo de la Naturo, kial la maniero kompreni øin diversas inter la homoj tiom, ke iu opinias justa tion, kio þajnas maljusta al alia?*

“Tio okazas, æar enmiksiðas en la aferon pasioj, kiuj modifas tiun senton, same kiel la plimulton de aliaj naturaj sentoj; pasioj igas vidi la faktojn tra falsa prismo.”

875. *Kiel oni povas difini justecon?*

“Justeco konsistas en respekto al æies rajto.”

— *Kio starigas tiujn rajtojn?*

“Du leøoj, nome: la homa kaj la natura leøoj. Ĥar la homoj kreis leøojn konformajn al iliaj moroj kaj karakteroj, tial tiuj leøoj starigis rajtojn, kiuj povis ĵanøi kun la progreso de la civilizacio. Vidu, æu viaj hodiaýaj leøoj, cetere neperfektaj, akceptas tiajn samajn rajtojn, kiajn tiuj mezepokaj; tamen tiuj kadukaj rajtoj, kiuj aspektas hodiaý monstraj, ĵajnis justaj kaj naturaj en tiu epoko. Rajto, starigita de la homo, ne æiam estas do konforma al justeco; krom tio, øi kontrolas nur iujn sociajn interrilatojn, dum, en la privata vivo, ekzistas sennombraj agoj, koncernantaj nur kaj sole al la tribunalo de la konscienco.”

876. Krom la rajto starigita de la homa leøø, kiu estas la bazo de justeco fondita sur la natura leøø?

“La Kristo diris al vi jenon: *Æion ajn, kion vi deziras, ke la homoj faru al vi, vi ankaý faru al ili.*⁽²³⁾ Dio metis en la koron de la homo la regulon pri la vera justeco, pro la deziro, kiun æiu havas, vidi respektataj siajn rajtojn. Æe la necerteco pri tio, kion li devas fari al sia similulo, en iu cirkonstanco, la homo demandu sin mem, kiel li dezirus, ke oni konduitu kontraý li en tia cirkonstanco. Dio ne povus doni al homo gvidanton pli fidindan, ol ties konscienco mem.”

La kriterio de la vera justeco kuþas efektive en tio, ke oni deziru al la aliaj tion, kion oni dezirus al si mem, kaj ne, ke oni deziru al si tion, kion oni dezirus al la aliaj : tiuj du esprimoj tute ne estas egalaj. Ĥar ne estas nature deziri malbonon al si mem - se oni prenas la personan deziron kiel deirpunkton -, tial oni estas certa, ke oni deziras al la proksimulo nur bonon. En æiu tempo kaj en æiaj kredoj, la homo æiam penadis superstarigi sian personan rajton: *la superbelego de la kristana religio troviøas en tio, ke øi faris la personan rajton la bazo de la rajto de l' proksimulo.*

877. Æu la neceso, kiun la homo havas, vivi en socio, ĵarøas lin per apartaj devoj?

⁽²³⁾ Mateo, æap. 7, par. 12. - *La Trad.*

“Jes, kaj la unua el æiuj estas respekti la rajtojn de siaj similuloj ; kiu respektas tiujn rajtojn, tiu estas æiam justa. En via mondo, kie tiom da homoj malþatas la leŭojn de justeco, æiu faras revenŭojn, kaýzon de la malordo kaj konfuziteco de via socio. La socia vivo kreas reciprokajn rajtojn kaj altrudas reciprokajn devojn.”

878. Æar la homo povas iluziiŝi pri la amplekso de sia rajto, kio povas konigi al li ties limon?

“La limo de rajto, kian li rekonas en sia similulo kontraý li, en samaj cirkonstancoj, kaj reciproke.”

— *Sed, se æiu alproprigas al si la rajtojn de siaj similuloj, kio fariŝas la subeco antaý la superuloj? Æu tio ne estas la renverso de æiuj aýtoritatoj?*

“La naturaj rajtoj estas samaj por æiuj homoj, ekde la plej malgranda ŝis la plej granda; Dio ne faris iujn el argilo pli pura, ol aliajn, kaj æiuj estas egalaj antaý Li. Tiuj rajtoj estas eternaj; la rajtoj, starigitaj de la homoj, pereas kun siaj kaýzoj. Cetere, æiu bone konas sian propran forton aý malforton, kaj scias æiam havi respekton al tiu, kiu ŝin meritas pro siaj virto kaj saŭeco. Estas grave atentigi al tio, por ke la homoj, kredantaj sin superaj, konu siajn devojn, por indi respekton. Subeco ne estos kompromitita, kiam aýtoritato estos donita al saŭo.”

879. Kia estas la karaktero de la homo, kiu praktikus justecon laý ties tuta pureco?

“Tiu de vera justulo, laý ekzemplo de Jesuo; æar li praktikus ankaý la amon al la proksimulo kaj la karitaton, sen kiuj ne ekzistas vera justeco.”

Rajto de propreco. Þtelo

880. Kiu estas la unua el æiuj naturaj rajtoj de la homo?

“Vivi; tial neniuj rajtas atenci la vivon de sia similulo, kaj fari ion ajn, kio povus endanŝerigi ties enkorpan ekzistadon.”

881. *Æu la vivorajto havigas al la homo la rajton amasigi la necesajn vivrimedojn, por ke li povu ripozi tiam, kiam li jam ne kapablos labori*

“Jes; sed li devas tion fari en sia familio, kiel abelo, per honesta laborado, kaj ne amasigi kiel egoisto. Iuj bestoj mem donas al li ekzemplon de antaŭzorgemo.”

882. *Æu la homo rajtas defendi tion, kion li amasigas per sia laboro?*

“Dio diris: Ne ĉtelu ⁽²⁴⁾; kaj Jesuo: Redonu al Cezaro la propran de Cezaro.” ⁽²⁵⁾

Tio, kion la homo kolektas per *honest*a laboro, estas laŭrajta propraĵo, kiun li rajtas defendi, ĉar la propraĵo, frukto de laborado, estas natura rajto tiel sankta, kiel la rajto labori kaj vivi.

883. *Æu la deziro posedi troviĝas en la Naturo?*

“Jes; sed, kiam ĉi estas deziro posedi por si sola kaj por persona kontentigo, tiam ĉi estas egoismo”

— *Tamen, æu la deziro posedi ne estas laŭrajta pro tio, ke homo, havanta proprajn vivrimedojn, ricevas vivtenadon de neniu alia?*

“Kelkaj nesatigeblaj homoj amasigas por nenies profito aŭ por nura kontentigo de siaj pasioj. Æu vi kredas, ke tio plaĉas al Dio? Tiu, kontraŭe, amasiganta, per sia laboro por utili al siaj similuloj, praktikas la leĝon de amo kaj karitato, kaj lia laboro estas benata de Dio.”

884. *Kia estas la karaktero de la laŭrajta propraĵo?*

“Estas laŭrajta nur propraĵo, akirita sen ies malprofito.” (808)

Ĉar la leĝo de amo kaj justeco malpermesas, ke ni faru al aliulo tion, kion ni ne dezirus, ke oni faru al ni, tial ĉi malaprobas ĉian ajn akirrimedon kontraŭan al ĉi.

⁽²⁴⁾ Eliro, ĉap. 20, par. 15. - *La Trad.*

⁽²⁵⁾ Mateo, ĉap. 22, par. 21. - *La Trad.*

885. Ĉu la rajto de propreco estas senlima?

“Sendube, ĉio ajn, laŭrajte akirita, estas propra¹⁰; sed, kiel ni diris, ĉar la homa leŭaro estas neperfekta, tial ĉi ofte rekonas konvenciajn rajtojn, kiujn la natura justeco malaprobas. Ĝuste pro tio la homoj reformas siajn leŭojn, proporcie kiel progreso fariĝas kaj kiel ili pli bone komprenas justecon. Kio ĉajnas perfekta dum iu jarcento, tio aspektas barbare dum la jarcento sekvanta.” (795)

Karitato kaj amo al proksimulo

886. Kiu estas la vera senco de la vorto karitato, kiel Jesuo ĉin komprenis?

“Bonvolo por ĉiuj, indulgemo kontraŭ aliulaj neperfekta¹⁰j, pardono de la ofendoj.”

Amo kaj karitato estas la kompletiga¹⁰ de la leŭo de justeco, ĉar ami la proksimulon estas fari al li ĉian bonon, kiu estas al ni ebla kaj kiun ni dezirus, ke oni faru al ni. Tiu estas la senco de la vortoj de Jesuo: *Amu vin reciproke, kiel fratoj*

Karitato, laŭ Jesuo, ne limigas sin al almozo; ĉi ampleksas ĉiajn niajn rilatojn kun niaj similuloj, ĉu malsuperaj, egalaj aŭ superaj al ni. Ĝi ordonas al ni indulgemon, ĉar ankaŭ ni mem ĉi tiun bezonas; ĉi malpermesas al ni humiligi malfeliaulon, kontraŭe de tio, kio estas tre ofte farata. Se sin prezentas riĉa homo, oni donas al li milojn da honoroj, oni regalas lin per miloj da flata¹⁰j; se, kontraŭe, tiu estas malriĉa, ĉajnas kvazaŭ neniu bezonas sin ĉeni pro li. Nu, ĵu pli bedaŭrinda estas lia pozicio, des pli multe oni devas sin deteni pliigi lian malfeliĉon per humiligo. Vere bona homo penas altigi malsuperulon antaŭ ties propraj okuloj, kaj tial li malpligrandigas la distancon inter ambaŭ.

887. Jesuo ankaŭ diris: Amu viajn malamikojn ⁽²⁶⁾ . Nu, ĉu amo al malamikoj ne kontraŭas niajn naturajn

---

⁽²⁶⁾ Mateo, ĉap. 5, par. 44. - *La Trad.*

inklinojn, kaj æu malamikeco ne venas de nesimpatiamo inter la Spiritoj?

“Sendube neniu povas senti por malamikoj karesan, pasian amon; ne tion Jesuo volis diri; ami siajn malamikojn estas ilin pardoni kaj fari al ili bonon page de malbono; tiel agante, oni ekstaras super ilin; per venoo, oni lokas sin sub ilin.”

888. Kion, pensi pri almozo?

“Homo, alkondukita al almozpetado, sin morale kaj fizike degradas: li brutioas. En socio, bazita sur la leoo de Dio kaj sur justeco, oni devas helpi *malfortulon*, tamen ne humiligante lin. La socio devas subteni la ekzistadon de tiuj, kiuj ne povas labori, kaj ne lasi ilian vivon kuri *laŭ la kaprico de la hazardo* kaj de la publika bonvolo.”

—Æu vi malaprobas almozon?

“Ne ; ne almozo estas riproainda, sed la maniero, kiel øi estas ofte donata. Virtulo, komprenanta karitaton tiel, kiel Jesuo ordonis, iras renkonte al malfeliaulo, ne atendente, ke æi tiu aletendu sian manon.

“La vera karitato estas æiam milda kaj bonvola; øi troviøas tiel en la ago, kiel en la maniero agi. Komplezo, delikate farita, havas duoblan valoron; se øi estas farita fiere, la bezono povas devigi øian akcepton, sed la koro øin ne dankas.

“Memoru ankaŭ, ke parada elmontrado nuligas, en la okuloj de Dio, la meriton de la bonfaro. Jesuo diris: Kiam vi donas almozon, ne lasu vian maldekstran manon scii, kion faras via dekstra ⁽²⁷⁾; per tio li admonas al vi, ke vi ne malplivalorigu karitaton per fiero.

“Estas necese distingi la øustasencan almozon je la bonfaro. La plej necesbezona ne æiam estas tiu, kiu petas; la timo de humiliøo detenas de peto la veran malriulon, kiu ofte suferas sen plendo; øuste al tiu la vera filantropo scias iri sen afekta vantomtrado.

⁽²⁷⁾ Mateo, æap. 6, par. 3. - *La Trad.*

“Amu vin reciproke, jen la tuta leŭo: dia leŭo, laŭ kiu Dio regas la mondojn. Amo estas la leŭo de altiro por la vivantaj kaj organaj estaĵoj ; altiro estas la leŭo de amo por la neorgana materio.

“Neniam forgesu, ke la Spirito, kia ajn estas lia grado da progreso kaj lia situacio, æu li estas reenkarntiointa aŭ vaganta, troviĝas *æiam* inter iu supera, kiu lin gvidas kaj perfektigas, kaj iu malsupera, kontraŭ kiu li havas samajn devojn. Estu do bonfaremaj, ne nur prenante el via poŝo monereton, kiun vi malvarme donas al tiu, kiu kuraĝas peti de vi, sed ankaŭ irante renkonte al kapitaj mizeroj. Estu indulgemaj kontraŭ la malbonaĵoj de viaj similuloj ; anstataŭ malĉati neklerecon kaj malvirton, instruu kaj moraligu ilin; estu mildaj kaj grandanimaj kontraŭ æiuj plej malgrandaj estaĵoj de la Naturo, kaj tiel vi obeos la leŭon de Dio.”

Skta Vincento de Paŭlo.

889. Æu ne estas homoj reduktitaj al almozuleco pro sia propra kulpo?

“Sendube ; sed, se bona morala edukado estus al ili instruinta praktiki la leŭon de Dio, ili ne estus do altrenitaj al la ekscesoj, kiuj kaŭzis ilian perdon; øuste de tio dependas la plibonigo de via globo.” (707)

Patrino amo kaj filo amo

890. Æu la patrino amo estas virto, aŭ æu øi estas instinkta sento komuna al la homoj kaj bestoj?

“Samtempe la unua kaj la dua. La Naturo donis al patrino la amon al siaj filoj en la intereso de ilia konservado; sed æ la besto tiu amo limigas sin al la materiaj bezonoj; øi æsas tiam, kiam la prizorgoj jam ne estas necesaj; æ la homo, øi daŭras plu dum la tuta vivo, kaj entenas dediæon kaj sinforĝeson, kiuj estas virtoj; øi postvivas eæ la morton, kaj sekvas la filon

trans la tombon; vi do vidas, ke estas en øi io alia, ol tio trovata æ la besto.” (205-385)

891. *Æar la patrino amo troviøas en la Naturo, kial iuj patrinoj malamas siajn filojn, ofte jam de post ilia naskiøø?*

“Tio estas iafoje provo, elektita de la Spirito de la ido, aý kulpelaæto en la okazo, se la ido, kiel patro, patrino aý filo, estis malbona en alia ekzistado (392). Æiuokaze, malbona patrino estas certe animata, de malbona Spirito, penanta malhelpi tiun de la filo, por ke æi tiu malsukcesu æ la provo, kiun li elektis; sed tiu malobeo je la leøø de l' Naturo estos nepre punita, kaj la Spirito de la filo estos rekompencita pro la baroj, kiujn li venkis.”

892. *Kiam la idoj kaýzas æagrenojn, æu tiam ties gepatroj ne estas pardonindaj, se ili, gepatroj, ne estas tiel karesemaj, kiel en kontraýa okazo?*

“Ne, æar tio estas tasko, kiu estis konfidita al la gepatroj, kaj ties misio estas æiel klopodi, por konduki siajn idojn al bono (582-583). Sed, tiuj æagrenoj preskaý æiam rezultas el tiuj malbonaj kutimoj, pri kiuj ili permesis, ke iliaj idoj prenu detempe de sia lulilo: ili do rikoltas frukton el propra semo.”

ÆAPITRO XII

MORALA PERFEKTECO

1. *Virtoj kaj malvirtoj.* - 2. *Pasioj.* - 3. *Egoismo.*—
4. *Karakterizaĵoj de la virta homo.* - 5. *Konado de si mem.*

Virtoj kaj malvirtoj

893. *Kiu estas la plej merita el ĉiuj virtoj?*

“Ĉiuj virtoj havas sian meriton, ĉar ĉiuj estas signoj de progreso sur la vojo de l' bono. Virto ekzistas ĉiufoje, kiam estas kontraŭstaro al la forlogo de la malnoblaj inklinoj; sed la superbeleceto de virto konsistas en la ofero de l' persona intereso por la bono de la proksimulo, sen ia kapita penso; la plej merita virto estas tiu bazita sur la plej neprofitama karitato.”

894. *Iuj personoj faras bonon pro spontanea ekmovo, ne bezonante superi ian ajn kontraŭan senton; ĉu ili estas tiel meritaj, kiel tiuj, kiuj devas batali kontraŭ sia propra naturo kaj kiuj ĉin venkas?*

“Ĉe tiuj, ne bezonantaj batali, progreso estas jam farita: ili batalis pasintatempe kaj venkis; tial la bonaj sentoj postulas de ili nenian penon, kaj iliaj agoj ĵajnas al ili tute naturaj: bono fariĝis ĉe ili kvazaŭ kutimo. Oni devas do honoru ilin kiel spertajn batalantojn, kiuj per militis siajn rangojn.

“Ĉar vi ankoraŭ staras malproksime de perfekteco, tial tiuj ekzemploj mirigas vin pro la kontrasto, kaj vi

ilin admiras des pli, æar ili estas maloftaj; sed sciu, ke, en la mondoj pli progresintaj ol la via, tio estas regulo, kio æ vi estas escepto. En tiuj mondoj, la sento de bono estas æie propramova, æar ilin loøas nur bonaj Spiritoj, kaj unu sola fia intenco estus tie monstra escepto. Jen, kial en tiuj mondoj la homoj estas feliaj, kaj tio sama okazos sur la Tero, kiam la homaro aliiøos, kaj kiam øi komprenos kaj praktikos karitaton, laŭ ties vera signifo."

895. Krom la malbonaj flankoj kaj malvirtoj, pri kiuj neniu povus erari kiu estas la plej karakteriza signo de neperfekto?

"Øi estas la persona intereso. La moralaj kvalitoj estas ofte kiel oruma^{lo} sur kupra objekto: øi ne rezistas al provilo. Iu homo povas posedi realajn kvalitojn, pro kiuj la mondo lin kredus virtulo; sed tiuj kvalitoj, kvankam ili estas progreso, ne æiam eltenas iajn provojn, kaj sufiæas iafoje tuŝi lian personan intereson, por ke ties fundo estu malkapita. Vera sinfororgesemo estas tiel malofta sur la Tero, ke, kiam øi aperas, øi estas rigardata kiel stranga fenomeno.

"La alligiteco al materiaj aferoj estas senduba signo de malsupereco, æar, ju pli la homo sin krampas al æimondaj hava^{loj}, des malpli li komprenas sian destinton; per sinfororgesemo, kontraŭe, li pravas, ke li vidas la estontecon el pli alta, punkto."

896. Estas personoj abnegaciemaj sen ia distingo, malŝparantaj siajn hava^{lojn} sen ia profito, manke de prudenta uzado; æu tiuj personoj havas ian meriton?

"Ili estas meritaj pro sia abnegaciemo, sed ne pro la bono, kiun ili povus fari. Sinfororgesemo estas virto, sed senpripensa malŝparemo estas æiam almenaŭ neprudento. Riæeco ne estas donata al kelkaj homoj por esti dis^{et}tata en la vento, same kiel al aliaj ne por esti tenata en ŝranko: øi estas deponita^{lo}, pri kiu ili devas prezenti siajn kalkulojn, æar ili iam respondos por la tuta bono, kies farado estis en iliaj manoj, sed kiun ili ne faris, kaj,

ankaŭ, por ĉiuj larmoj, kiujn ili povus sekigi per mono, kiun ili donis al homoj, ĉin ne bezonantaj.”

897. *Ĉu homo, kiu faras bonon, ne celante ian rekompencon sur la Tero, sed esperante, ke tiu bono estos al li kreditita en sekvanta ekzistado, kaj ke, tiam, li havos pli bonan pozicion, estas riproĉinda? Ĉu tiu penso malhelpas lian progreson?*

“Oni devas fari bonon pro karitato, tio estas, abnegacie.”

— *Tamen ĉiu havas la tre naturan deziron progresi, por sin tiri el la peniga stato de ĉi tiu vivo; la Spiritoj mem instruas nin fari bonon por ĉi tiu celo; ĉu estas do ne konsilinde pensi, ke, farante bonon, oni rajtas esperi pli ol sur la Tero?*

“Ne, tute certe; sed tiu, kiu faras bonon sen ia kaŭzo penso kaj pro la sola plezuro plaĉi Dion kaj sian suferantan proksimulon, staras jam sur progresoptupo, kiu ebligas al li atingi feliĉon pli rapide ol lia frato, kiu, pli pozitivema, faras bonon intence, ne instigate de la natura varmo de sia koro.” (894)

— *Ĉu oni ne devas, en ĉi tiu rilato, distingi inter bono, kiun oni povas fari al sia proksimulo, kaj la zorgo, kiun oni havas, korekti siajn proprajn malvirtetojn? Ni konceptas, ke fari bonon, esperante, ke ĉi estos kreditita al ni en alia vivo, estas ago nemulte meritiga; sed, ĉu nin korekti, venki niajn pasiojn, plibonigi nian karakteron, celante alproksimiĝi al la bonaj Spiritoj kaj altiĝi, estas ankaŭ signo de malsupereco?*

“Tute ne; per la vorto bonfaro ni volas esprimi karitaton. Homo, kalkulanta tion, kion ĉiu el liaj bonaj agoj profitigos al li en estonta, aŭ en la surtera vivo, kondutas kiel egoisto; sed ne estas egoismo pliboniĝi, celante alproksimiĝi al Dio, ĉar ĉi tiu estas la celo, kiun ĉiu devas sekvi.”

898. *Ĉar la enkorpa vivo estas nur momenta haltotempo en ĉi tiu mondo, kaj ĉar nia estonteco devas*

esti nia æfa zorgo, æu tial estas utile klopodi, por akiri sciencajn konojn nur pri materiaj aferoj kaj bezonoj?

“Sendube; unue, tio havigas al vi rimedojn por helpi viajn fratojn; due, via Spirito pli rapide leviøos, se li jam intelektu progresis; dum la intertempo de la enkarniøoj, vi lernas en unu horo tion, kio sur la Tero postulus de vi kelkajn jarojn. Nenia kono estas senutila; æiuj pli aý malpli kunhelpas por progreso, æar la perfekta Spirito devas scii æion; kaj, æar progreso devas fariøi laý æiuj direktoj, tial æiuj akiritaj ideoj kunagas por evoluo de la Spirito.”

899. *El du riæaj homoj, unu naskiøis en luksa superabundeco kaj neniam spertis ian bezonon; la dua þuldas sian riæecon al sia laborado; ambaý uzas siajn havaøojn nur kaj sole por sia persona øuado: kiu estas la pli kulpa?*

“Tiu, kiu spertis suferojn, æar li jam scias, kio estas sufero; li konas la doloron, kiun li tamen ne mildigas kaj kiun li ofte tute ne memoras.”

900. *Æu tiu, kiu konstante amasigas monon, farante bonon al neniu, estas praviginda pro sia penso, ke tiel li povos postlasi pli da komforto al siaj heredontoj?*

“Tio estas kompromiso kun malhonestaj konscienco.”

901. *El du avaruloj, la unua rifuzas al si mem la necesajøojn de la vivo kaj mortas de mizero sur sia propra trezoro; la dua kondutas avare nur kontraý aliaj homoj: li malþparas por sia profito; di sin deturnas de æia ajn ofereto, kiun postulus iu servo aý io utila al alia homo, kaj, kontraste kun tio, nenion li opinias malfacila, por kontentigi siajn gustojn kaj pasiojn. Se oni petas de li komplezon, li estas æiam okupita; por ia propra kaprico tamen nenio mankas al li. Kiu estas la pli kulpa, kaj kiu ricevos la pli malbonan lokon en la mondo de la Spiritoj?*

“Tiu, kiu øuas: li estas pli egoista ol avara; la alia jam ricevis parton de sia puno.”

902. *Ĉu iu estas riproĉinda, ke li ambicias riĉecon nur kun la deziro fari bonon?*

“Ĉia sento estas sendube laŭdinda, se nur ĉi estas pura; sed, ĉu tiu deziro estas ĉiam malegoisma kaj ne entenas ian personan kaŭtan penson? Ĉu la unua persono, al kiu iu deziras komplezi, ne estas ofte ĉuste li mem?”

903. *Ĉu oni kondukas nedece, se oni studas la aliulajn malvirtetojn?*

“Se oni tion faras, por ilin kritiki kaj diskonigi, oni estas tre kulpa, ĉar tio estas manko de karitato; se por persona profito kaj por eviti ilin, tio povas, en iuj okazoj, esti utila; sed oni ne forgesu, ke indulgemo por aliulaj vundaj lokoj estas unu el la virtoj entenataj en karitato. Antaŭ ol riproĉi aliulajn neperfektaĵojn, konstati, ĉu oni ne povus diri tion saman pri vi. Klopodu, por ke vi havu la kvalitojn kontraŭajn al la neperfektaĵoj, kiujn vi riproĉas ĉe alia homo : tio estas la rimedo, por ke vi fariĝu supera al li; se vi riproĉas lian avarecon, estu donema; se lian fieron, estu humila kaj modesta; se lian severecon, estu kormilda; se lian malnoblecon, estu noblanima ĉe ĉiuj viaj agoj; unuvorte, konduku tiel, ke ne povu esti dirataj kontraŭ vi la jenaj vortoj de Jesuo: Kial vi rigardas la lignereton, kiu estas en la okulo de via frato, kaj ne pripensas la trabon, kiu estas en via propra okulo?”⁽²⁸⁾

904. *Ĉu tiu estas kulpa, kiu esploras kaj senvualigas la malfortajn flankojn de la socio?*

“Tio dependas de la sento, kiu instigas lin tion fari; se la kritikanto celas nur kaŭzi skandalon, li havigas al si personan ĉuon per la prezentado de bildoj, kiuj ofte estas prefere malbona ol bona ekzemplo. La spirito kritikas, sed li povas esti punita pro tia speco de plezuro, kiun li sentas, el diskonigo de malvirtoj.”

— *Kiel, en ĉi tiu okazo, oni povus taksi la purecon de intencoj kaj la sincerecon de la verkisto?*

⁽²⁸⁾ Luko, ĉap. 6, par. 41. - *La Trad.*

“Tio ne ĉiam estas utila; se li skribas ion ĵatindan, profitu el liaj ideoj ; se li agas malbone, tio estas demando pri konscienco, koncernanta lin mem. Cetere, se li deziras pruvisian sincerecon, li devas do apogi sian instruon per sia propra ekzemplo.”

905. Iuj aŭtoroj publikigis tre belajn kaj tre moralajn verkojn, kiuj helpas la progreson de la homaro, sed el kiuj ili mem neniom profitis; ĉu la bono, kiun kaŭzis tiuj verkoj, estos iel profita al ili, kiel Spiritoj?

“Morale sen faroj estas kiel semo sen laboro. Por kio servas al vi semo, se vi ne igas ĉin frukti por via nutrado? Tiuj homoj estas pli kulpaj, ĉar ili havis intelekton por kompreni; ne praktikante la maksimumojn, kiujn ili lernigis al aliaj, ili rezignis rikolti ties fruktojn.”

906. Ĉu homo, praktikanta bonon, estas riproĉinda pro tio, ke li konscias sian konduton kaj ke li tion konfesas al si mem?

“Ĉar li povas konscii la malbonon, kiun li faras, tial li devas konscii ankaŭ la bonon, por ke li sciu, ĉu li kondutas bone aŭ malbone. Nur pesante ĉiujn siajn agojn per la pesilo de la leŭo de Dio kaj, precipe, per tiu de la leŭo de justeco, amo kaj karitato, li povos diri al si, ĉu liaj agoj estas bonaj aŭ malbonaj, ĉu li ilin aprobas aŭ malaprobas. Li do ne povas indi riproĉon, pro tio, ke li rekonas, ke li triumfis super la malnoblaj inklinoj, nek pro tio, ĉar li ŝojas pro siaj faroj; kondiaĉe, ke li ne fieru pro si mem, ĉar, tiam, li kulpus novan eraron.” (919)

Pasioj

907. Ĉar la principo de pasioj troviĝas en la Naturo, ĉu tial ĉi estas malbona per si mem?

“Ne; pasio kuŝas en eksceso ligita. kun la volo, ĉar tiu principo estas donita. al la homo por la bono, kaj pasioj povas instigi lin al grandaj faroj ; kio kaŭzas malbonon, tio estas la misuzo, kiun la homo faras, de pasioj.”

908. *Kiel difini la limon, æ kiu la pasioj æsas esti bonaj aý malbonaj?*

“Pasioj estas kiel ævalo, kiu estas utila, se øi estas regata, sed danøera, se øi mem regas. Rekonu do, ke iu pasio fariøas pereiga de post la momento, kiam vi jam ne povos øin estri kaj kiam øi rezultigas ion malutilan al vi aý aliulo.”

La pasioj estas leviloj, kiuj dekobligas la fortojn de la homo kaj kiuj helpas lin plenumi la projektojn de la Providenco; sed, se, anstataý ilin direkti, la homo sin lasas direkti de ili, li do falas en ekscesojn, kaj la sama forto, kiu en liaj manoj povus naski bonon, refalas sur lin kaj lin frakasas.

Æiaj pasioj havas sian principon en iu sento aý natura bezono. La principo de pasioj estas do nenia malbono, æar øi kuþas sur unu el la providencaj kondiaøoj de nia ekzistado. La øustasenca pasio estas la trograndigo de iu bezono aý sento; øi kuþas en la eksceso, ne en la kaýzo; kaj tiu eksceso fariøas malbono, kiam øi rezultigas alian malbonon.

Æia pasio, alproksimiganta la homon al la besta naturo, deturnas lin de la spirita naturo.

Æia sento, altiganta la homon super la besta naturo, atestas la superecon de Spirito kontraý materio kaj lin alproksimigas al perfekteco.

909. *Æu la homo æiam povus venki siajn malnoblajn inklinojn per siaj penoj mem?*

“Jes, kaj iafoje per tre malgrandaj penoj; tamen mankas al li volo. Ve! kiom malmultaj el vi faras tiujn penojn!”

910. *Æu la homo povas trovi æ la Spiritoj efikan helpon, por venki siajn pasiojn?*

“Se li sincere petas Dion kaj sian bonan genion, la bonaj Spiritoj certe venas helpi lin, æar tiu estas ilia misio.” (459)

911. *Æu iuj pasioj ne estas tiel vivaj kaj ne-kontraýeblaj, ke volo estas senpotenca por ilin regi?*

“Multaj homoj diras : *Mi volas*, sed volo estas nur sur iliaj lipoj; ili volas, sed ili tre ŝojas, ke tio ne okazas. Se iu pensas, ke li ne povas superforti siajn pasiojn, tio okazas, ĉar la Spirito, pro sia malsupereco, trovas en ili plezuron. Kiu penas ilin bridi, tiu komprenas sian spiritan naturon; venki ilin estas por li venko de Spirito super materio.”

912. *Kiu estas la plej efika rimedo por kontraŭbatali la superregadon de la korpa naturo?*

“Abnegacii sin mem.”

Egoismo

913. *Kiu el la malvirtoj povas esti rigardata kiel radika?*

“Tion ni jam ofte diris, nome, *egoismo*: de ĉi venas ĉia malbono. Studu ĉiajn malvirtojn, kaj vi vidos, ke sur la fundo de ili ĉiuj kuŝas egoismo; vi ilin vane kontraŭbatalos; ne prosperos al vi ilin eltiri, ĉis vi atakos la malbonon ĉe ties radiko, ĉis vi eldetruos ties kaŭzon. Ĉiuj viaj penoj estu direktataj al tiu celo, ĉar en egoismo troviĝas la vera kancero de la socio. Ĉiu homo, deziranta, ekde ĉi tiu vivo, proksimiĝi al la morala perfekteco, devas elsarki el sia koro ĉian senton de egoismo, ĉar egoismo estas neakordigebla kun justeco, amo kaj karitato: ĉi nuligas ĉiujn ceterajn kvalitojn.”

914. *Ĉar egoismo sin bazas sur la persona intereso, tial ĉajnas tre malfacile ĉin tute elradikigi el la homa koro; ĉu oni sukcesos tion fari?*

“Ju pli la homoj sin instruas pri la spiritaj aferoj, des malpli ili ĉatas la materiajn aferojn; estas ankaŭ necese reformi la homajn konvenciojn, kiuj tenadas kaj ekscitas egoismon. Tio dependas de edukado.”

915. *Ĉar egoismo estas esence propra al la homaro, ĉu tial ĉi ne estos ĉiam malhelpo je la regado de la absoluta bono sur la Tero?*

“Certe egoismo estas via plej granda malbono, sed ĉi rezultas el la malsupereco de la Spiritoj enkarniĝintaj sur la Tero, kaj ne el la homaro mem ; nu, pli kaj pli puriĝante per siaj sinsekvaj enkarniĝoj, la Spiritoj iom post iom seniĝas je egoismo, kiel same je aliaj malpuraj. Ĉu ne ekzistas, jam nun sur la Tero, homoj tute neegoistaj kaj praktikantaj karitaton? Estas multe pli da tiaj, ol kiel vi pensas, sed vi konas nur malmultajn, ĉar virto ne serĉas la brilan de l' taglumo; se ekzistas unu, kial ne ekzistus deko da tiaj? se deko, kial ne milo, kaj tiel plu?”

916. *Egoismo, anstataŭ malpliigi, kreskas kun la civilizado, kiu, laŭbajne, ĉin instigas kaj nutras; kiel iu kaŭzo povas detrui sian efikon?*

“Ju pli granda estas malbono, des pli abomeninda ĉi fariĝas; estis necese, ke egoismo faru multon da malbono, por ke oni komprenu la neceson ĉin elpeli. Kiam la homoj estos seniĝintaj je la egoismo ilin reganta, ili tiam vivos kiel fratoj, kiuj ne faras reciproke eĉ la plej malgrandan malutilon kaj kiuj sin interhelpas per la sento de *solidareco*; tiam la forta estos la subtenanto de la malforta, kaj ne ties subpremanto; kaj jam ne estos vidataj homoj sen vivnecesaĵoj, ĉar ĉiuj praktikos la leĝon de justeco. Tiu estos la regno de bono, kiun la Spiritoj estas komisiitaj prepari.” (784)

917. *Kiu estas la rimedo por detrui egoismon?*

“El ĉiuj homaj neperfektaĵoj la plej malfacile elradikigebla estas egoismo, ĉar tiu ĉi naskiĝas el la influo de la materio, de kiu la homo, *ankoraŭ tre proksima de sia origino*, ne povis liberiĝi; por la daŭrado de tiu influo ĉio kunhelpas: leĝoj, socia organismo kaj edukado. Egoismo malfortiĝas eĉ la supereco de la morala vivo antaŭ la materia vivo, kaj precipe eĉ la kompreno, kiun Spiritismo havigas al vi, pri via estonteco, tio estas, pri via estonteco *reala*, ne falsita de alegoriaj fikcioj; kiam Spiritismo, jam bone komprenata, identiĝos kun la moroj kaj kredoj, ĉi aliigos kutimojn, morojn, sociajn interrilat-

ojn. Egoismo estas fondita sur la graveco de l' personeco; nu, Spiritismo, bone komprenata, mi ripetas, igas vidi la aferojn el tiel alta punkto, ke la sento de personeco malaperas antaŭ la senlima spaco. Detruante tiun gravecon aŭ, almenaŭ, montrante ĉian valoron, Spiritismo nepre kontraŭbatalas egoismon.

“Ofte faras la homon ankaŭ egoista ĉuste la pikvundo, kiun li ricevas de la egoismo de aliaj, ĉar li sentas la neceson preni defendan teniĉon. Vidante, ke la aliaj pensas pri si mem kaj ne pri li, la homo estas alkondukata al zorgado pri si, prefere ol pri la aliaj. La principo de karitato kaj de frateco estu la bazo de la sociaj konvencioj, de la *leĉoj* rilatoj inter popoloj kaj inter homoj; tiam, la homo pensos malpli pri sia propra persono, kiam li vidos, ke aliaj ankaŭ pensas pri li; li ricevos la moraligan influon de l' ekzemplo kaj de l' kontakto. Ĉe la hodiaŭa superabundeco de egoismo, oni devas esti vere virta, por abnegacii sian personecon profite de aliaj, kiuj ofte ne dankas tian noblaĉon; precipe al tiuj, posedantaj tian virton, la ĉiela regno estas malfermita; precipe tiujn atendas la feliĉo de la elektitoj, ĉar vere mi diras al vi, en la tago de juĉado, kiu ajn pensis nur pri si mem, tiu estos flanken pelita kaj suferos de sia izoleco.” (785)

Fénelon.

Oni faras sendube laŭdindajn klopodojn, por antaŭenigi la homaron; hodiaŭ oni kuraĉigas, stimulas, honoras la bonajn sentojn pli, ol en neniuj aliaj epokoj; kaj tamen la mordanta vermo nomata egoismo estas ĉiam ankoraŭ la kancero de la socio. Ĉi estas reala malbono, refalanta sur la tutan mondon kaj kies viktimo ĉiu pli aŭ malpli estas; necese estas do ĉin kontraŭbatali, same kiel oni alfrontas epidemian malsanon. Por tio estas necese procedi kiel la kuracistoj: iri returne al la origino. Oni serĉu en ĉiuj partoj de la socia organismo, ekde la familio ĉis la popoloj, ekde kabano ĉis palaco, ĉiajn kaŭzojn, ĉiajn influojn, kapitaĵojn aŭ evidentajn, kiuj ekscitas, nutras kaj elvolvas la senton de

egoismo: kiam la kaŭzoj estos konataj, la kuracilo sin prezentos mem; tiam oni devos nur ilin kontraŭbatali, se ne aŭjn samtempe, almenaŭ parte; kaj, iom post iom, la veneno estos eltirita. La resanigo eble estos longedaŭra, ĉar la kaŭzoj estas multenombraj; sed ĉi ne estas neebla. Tiun celon oni trafos cetere nur atakante la malbonon ĉe ties radiko, tio estas, per edukado; ne per tiu edukado, celanta fari instruitajn homojn, sed per tiu, celanta fari homojn virtajn. Edukado, se bone komprenata, estas la ĵosilo de l' morala progreso; kiam oni konas la arton direkti karakterojn, tiel bone kiel la arton direkti intelektojn, oni povos korekti la karakterojn tute same, kiel oni korektas misformajn arbojn; sed tiu arto postulas grandan takton, multe da sperto kaj profundan observadon; estas grava eraro kredi, ke sufiĉas scio, por ĉia praktikado. Kiu sekvas la kreskadon de infano, ido aŭ de riĉulo, aŭ de malriĉulo, de post ĉia naskiĝo, observante aĵajn malutilajn influojn, kiuj agas sur ĉin pro la malforteco, senzorgeco kaj neklereco de ĉiaj direktantoj, vidante kiel ofte la rimedoj uzataj por ĉia moraligo tute maltrafas, tiu ne povas miri pro tiom da malbonaj flankoj en la socio. Oni faru por moralo tiom, kiom oni faras por intelekto, kaj oni vidos, ke, se ekzistas rezistemaj naturoj, estas ankaŭ aliaj, cetere multe pli, ol kiel oni kredas, kiuj atendas nur bonan kulturadon por produkti belajn fruktojn. (872)

La homo volas esti feliĉa, kaj tiu sento troviĝas en la Naturo; tial li senaŭse klopodas, por plibonigi sian pozicion sur la Tero, kaj serĉas la kaŭzon de siaj suferoj, por ilin aŭsigi. Kiam li bone komprenos, ke egoismo estas unu el tiuj kaŭzoj, tiu faktoro, naskanta fieron, ambicion, avidemon, envion, malamon, ĉaluzon, je kiuj li ĉe aŭ papo puŝiĝas; tiu faktoro, alportanta konfuzon al aŭj sociaj interrilatoj, enblovanta malpacojn, detruanta fidojn, deviganta aŭn aĉam singarde stari kontraŭ sia najbaro; fine, tiu, faranta el amiko malamikon; tiam li ankaŭ komprenos, ke tiu malvirto estas neakordigebla kun lia propra feliĉo kaj eĉ, ni povas aldiri kun lia sekureco; ju pli li suferos pro tiu malvirto, des pli da neceso li sentos ĉin kontraŭbatali, same kiel li luktas kontraŭ pesto, pereigaj bestoj kaj aŭj ceteraj malfeliĉegoj; lin instigos al tio lia propra intereso. (784)

Egoismo estas fonto de ĉiaj malvirtoj, kiel karitato estas fonto de ĉiaj virtoj; eldetruu la unuan kaj plifortigu la duan, jen la celo, kiun devas iri ĉiuj klopodoj de la homo, se ĉi tiu deziras certigi sian feliĉon tiel sur la Tero, kiel en esta-
onta vivo.

Karakterizaĵoj de la virta homo

918. Per kiaj signoj oni povas konstati ĉe la homo la realan progreson, kiu lin altigos en la spirita hierarkio?

“La Spirito atestas sian altan rangon, kiam ĉiuj faroj de lia enkorpa vivo estas la praktikado de la leĝo de Dio kaj kiam li anticipe komprenas la spiritan vivon.”

La vere virta homo estas tiu, kiu praktikas la leĝon de justeco, amo kaj karitato laŭ ties plej alta pureco. Demandante sian konsciencon pri la agoj, kiujn li faris, li devas ankaŭ demandi sin mem, ĉu li ne malobeis tiun leĝon, ĉu li ne faris malbonon, ĉu li faris ĉian bonon, *kiun li povus fari*, ĉu li ne havas ian motivon por plendi kontraŭ li, kaj, fine, ĉu li faris al aliaj tion, kion li dezirus, ke ili faru al li.

La homo, posedita de la sento de karitato kaj de amo al sia proksimulo, faras bonon pro amo al bono, ne esperante repagon, kaj foroferas sian propran intereson al la justeco.

Li estas bona, humana kaj korfavora por ĉiuj, ĉar li rigardas ĉiujn homojn kiel siajn fratojn, sen ia distingo je rasoj aŭ kredoj.

Se Dio donis al li potencon kaj riĉecon, li konsideras ĉi tiujn kiel *deponitaĵon*, kiun li devas uzi por bono; li ne fieras pro tio, ĉar li scias, ke Dio, kiu ilin donis al li, povas ankaŭ ilin de li forpreni.

Se la socia ordo metis aliajn homojn sub lian estrecon, li traktas ilin milde kaj bonvole, ĉar ili estas egalaj al li antaŭ Dio; li uzas sian aŭtoritaton por ilin moraligi kaj ne por ilin subpremi per sia malhumileco.

Li estas indulgema kontraŭ la neperfektaĵoj de sia proksimulo, ĉar li scias, ke li mem ankaŭ bezonas indulgemon, kaj li memoras jenajn vortojn de la Kristo: *Kiu el vi estas senpeka, tiu unua ĵetu sur ĉin ŝtonon.* ⁽²⁹⁾

⁽²⁹⁾ Johano, ĉap. 8, par. 7. - *La Trad.*

Li ne estas venøema: laý la ekzemplo de Jesuo, li pardonas siajn ofendantojn kaj memoras nur bonfarojn; æar li ja scias, ke *estos al li pardonite laý tio, kiel li estos mem pardoninta.*

Fine, li respektas æe siaj similuloj æiajn rajtojn, donatajn de la leøoj de la Naturo, kiel li deziras, ke liaj rajtoj estu respektataj.

Konado de si mem

919. Kiu estas la praktika rimedo plej efika, por ke la homo pliboniøu en æi tiu vivo kaj rezistu kontraý la puøo en malbonon.?

“Antikva saøulo jam diris: *Konu vin mem.*”

— *Ni komprenas la tutan saøecon de tiu maksimumo, sed malfacile estas øuste koni sin mem; kiel ni atingu tiun memkonadon?*

“Faru tiel, kiel mi faradis, kiam mi vivis sur la Tero: æ la fino de æiu tago, mi alparolis mian konsciencan, mi reviziis tion, kion mi faris, kaj mi demandis min mem, æu mi ne malplenumis iun devon, æu iu ne havas motivon por plendo kontraý mi, tiel mi sukcesis koni min kaj vidi, kio devas æe mi esti reformita. Homo, kiu æiunokte rememorus siajn tiutagajn agojn kaj demandus sin, kion bonan aý malbonan li faris, petante al Dio kaj al sia gardanøelo, ke ili lumigu lin, ekhavis grandan forton por sia perfektio; æar, kredu, Dio lin helpus. Demandu do vin mem, kion vi faris kaj por kia celo vi kondukis æe tiu aý æe tiu alia cirkonstanco; æu vi faris ion, kion vi opinias riproæinda æe aliulo aý kion vi ne kuraøus konfesi. Demandu plie: se estus laý la volo de Dio, ke mi estu alvokita nun, æu, enirante en la spiritan mondon, kie nenio estas kapita, mi devus timi ies rigardon? Ekzamenu, kion vi eble faris unue kontraý Dio, due kontraý via proksimulo, fine kontraý vi mem. La respondoj portos trankvilecon al via konscienco aý indikon de iu malbono, kiun vi devas forigi.

“La konado de si mem estas do la ĵlosilo de l' individua pliboniĝo; sed, vi diros, kiel oni juŝu sin mem? Ĉu oni ne havas la iluzion de l' memamo, kiu malpligravigas la erarojn kaj faras ilin pardonindaj? Avarulo opinias sin nur ĥparema kaj antaŭvidema; fierulo pensas, ke estas æ li simpla digno. Tio estas ja vera; sed vi havas provilon, kiu ne povas trompi vin. Kiam vi hezitas taksi la valoron de unu el viaj agoj, demandu vin, kia vi øin opinius, se øin farus alia persono; se vi øin riproaas æ alia persono, øi do ne povus estis pli digna æ vi, æar la juŝo de Dio ne havas du malsamajn mezurilojn. Penu ankaŭ ekscii, kion la aliaj homoj pensas pri viaj agoj, kaj ne malĥatu la opinion de viaj malamikoj, æar æi tiuj havas nenian intereson falsi la veron, kaj ofte Dio metas ilin æ via flanko, kiel spegulon, por ke ili admonu vin pli sincere, ol kiel tion farus amiko. Kiu serioze volas perfektøi, tiu esploru do sian konsciencon, por elpiri el si la malbonajn inklinojn, same kiel li elradikigas la malutilajn herbojn en sia øardeno; li komparu la aktivon kun la pasivo de sia morala tago, same kiel komercisto bilancas siajn gajnojn kaj perdojn; kaj mi asertas al vi, ke la unua komparo estos pli profita ol la dua. Se li povas diri, ke lia tago estis bona, li povas do pace dormi kaj sentime atendi la vekioŝon de alia vivo.

“Faru do al vi mem klarajn, precizajn demandojn, kaj ne timu ilin multobligi; oni povas ja malĥpari kelkajn minutojn por atingi eternan feliaŝon. Ĉu vi ne laboradas æiujn tagojn, por ekhavi rimedojn, kiuj certigus al vi ripozon en maljuneco? Ĉu tiu ripozo ne estas la objekto de æiuj viaj deziroj, la celo, kiu igas vin elporti æiajn laciøojn kaj momentajn rezignojn? Nu! kiom valoras tiu kelktaga ripozo, æiam malkvietigita de l' korpaj malsanoj, kompare kun tiu, kiu atendas virtulon? Ĉu øi ne valoras ja kelkajn penojn? Mi scias, ke multaj diras, ke la nuneco estas pozitiva, kaj necerta la estonteco; nu, jen øuste la penso, kiun ni estas komisiitaj por detruai æ vi, æar ni volas igi vin kompreni tiun estontecon en tia maniero,

ke  i restigu nenian dubon  e via animo; tial, ni vokis vian atenton al fenomenoj tiaj, ke viaj sentumoj estu impresitaj, kaj ankaŭ tial ni nun donas al vi instruojn, kiujn  iu el vi havas la taskon diskonigi. Por nenia alia celo, ol  i tiu, ni diktis La Libron de la Spiritoj.”

Sankta A gusteno.

Multe da eraroj, kiujn ni faras, estas nerimarkataj de ni; se, efektive, laŭ la konsilo de Sankta A gusteno, ni pli ofte demandus nian konsiencon, ni vidus, kiel ofte ni agas malbone sen ia konscio, pro tio,  ar ni ne studas la esencon kaj la instigilon de niaj agoj. La demanda formo estas pli preciza ol ia maksimumo, kiu, ofte, ne estas aplikebla al la okazo,  e kiu ni trovi as. La demando postulas kategoriajn respondojn per jes a  ne, sen allaso de ia ajn alternativo; tiuj respondoj estas ankoraŭ personaj argumentoj, kaj laŭ ties sumo ni povas konjekte kalkuli, kiom da bono kaj da malbono ku as en ni.

KVARA PARTO

Esperoj kaj Konsoloj

ÆAPITRO I

SURTERAJ SUFEROJ KAJ ØUOJ

1. Relativaj feliaxo kaj malfeliaxo. – 2. Perdo de amataj personoj. – 3. Elreviaxo. Nedankemo. Rompitaj korligiaxo. – 4. Antipatiaj kuniaxo. – 5. Timo antaŭ la morto. – 6. Naŭzo pri la vivo. Memmortigo.

Relativaj feliaxo kaj malfeliaxo

920. Æu la homo povas øui kompletan feliaxon sur la Tero?

“Ne, æar la vivo estas donita al li kiel provo aŭ kompensa puno; sed dependas de li malpliakrigi ties malbonojn kaj esti tiel feliaxo kiel eble sur la Tero.”

921. Oni komprenas, ke la homo estos feliaxo sur la Tero, tiam, kiam la homaro estos aliiøinta; sed, øis okazos tiu aliiøo, æu æiu povas certigi al si ian relativan feliaxon?

“La homo estas plej ofte la kaŭzinto de sia propra malfeliaxo. Praktikante la leøon de Dio, li evitigas al si multe da malbonoj kaj øuas feliaxon tiel grandan, kiel ebligas lia maldelikata vivo.”

Homo, profunde konvinkita pri sia estonta destino, vidas en sia enkorpa vivo nur nedaýran haltotempon; øi estas por li momenta halto en hotelaa. Li facile konsoliøas pri kelkaj pasemaj øenoj de vojaøo, kiu lin kondukos al pozicio des pli komforta, ju pli bone li pretiøis por øi.

Ni estas punataj jam ekde æi tiu vivo pro la malobeo je la leøoj de la enkorpa ekzistado, per la malbonoj, kiuj estas rezultato de tiu malobeo kaj de niaj propraj eksceso. Se ni iras returne al la origino de la tiel nomataj surteraj malfeliøaj, ni vidas, ke la plimulto el ili rezultas el unua dekliniøo for de la rekta vojo. Æe æi tiu dekliniøo, ni ekpaøas malbonan vojon kaj, falo post falo, ni enabismiøas en malfeliøon.

922. La surtera feliaø estas rilata al æies pozicio; kio sufiøas por la feliaø de unu, tio estas la malfeliø de alia. Æu tamen estas ia feliaømezurilo, komuna al æiuj homoj?

“Por la materia vivo, tiu estas posedo de porvivaøoj; por la morala vivo, øi estas bona konscienco kaj fido je la estonteco.”

923. Æu tio, kio estas superflua por unu, ne estas necesa al aliaj, kaj inverse, laý la pozicioj?

“Jes, laý viaj materiaj ideoj, viaj antaýjuøoj, via ambicio kaj æiuj viaj ridindaj kapricoj, kiujn la estonteco traktos laýmerite, kiam vi komprenos la veron. Sendube, homo, kiu havis kvindek mil sterlingajn funtojn da rento kaj kiu vidas æi tiun malpliigita nur øis dek, opinias sin tre malfeliøa, æar li jam ne povas paradi kiel iam, tenadition, kion li nomas sia pozicio, havi servistojn kaj æevalojn, kontentigi æiajn pasiojn ktp. Li kredas, ke mankas al li vivnecesaøoj; sed, tute sincere, æu vi opinias tiun homon bedaýrinda, dum æirkaý li tiom da personoj mortas de malsato kaj malvarmo, sen ia rifuøejo, kie ili kuøigus sian kapon? Saøulo, por esti feliaø, rigardas malsupren, neniam supren, krom por altigi sian animon direkte al la senlimo.” (715)

924. *Kelkaj malbonaĵoj ne dependas de persona konduto kaj trafas eĉ la plej justan homon; ĉu oni ne havas ian rimedon por sin gardi kontraŭ ili?*

“En ĉi tiu okazo, la homo devas rezignacii kaj ilin elteni sen murmuro, se li volas progresi; sed li ĉiam ricevas konsolon el sia konscienco, kiu donas al li esperon pri pli bona estonteco, se li faras tion necesa por tiu konsolo.”

925. *Kial Dio favoras per riĉeco iujn homojn, kiuj laŭŝajne ĉin ne meritis?*

“Ĉi estas favoro en la okuloj de personoj, vidantaj nur la nunecon; sed, komprenu bone, riĉeco estas ofte provo pli danĝera ol mizero.” (814 kaj sekv.)

926. *Ĉu la civilizacio, kreante novajn bezonojn, ne kaŭzas novajn afliktojn?*

“La ĉimondaj malbonaĵoj estas rilataj kun la fiktivaj bezonoj, kiujn vi kreas. Kiu scias limigi siajn dezirojn kaj sen envio vidas sian superulon, tiu evitigas al si multe da elreviĝoj en ĉi tiu vivo. La plej riĉa estas tiu, kiu havas malplej da bezonoj.

“Vi envias la ŝuojn de homoj, kiuj ŝajnas al vi la ĉimondaj feliĉuloj; sed, ĉu vi scias, kio estas destinita al ili? Se ili ŝuas nur por si mem, ili estas do egoistoj, kaj ili vidos la duan flankon de l’ medalo. Prefere, bedaŭru ilin. Dio iafoje permesas, ke malbonulo prosperu, sed ties feliĉo ne estas enviinda, ĉar tiu ĉin pagos per amaraj larmoj. Se justulo estas malfeliĉa, tio estas provo, kiu estos al li kreditita, se li ĉin kuraĉe eltenas. Memoru jenajn vortojn de Jesuo: Feliĉaj estas la plorantoj, ĉar ili konsoliĝos.” ⁽³⁰⁾

927. *Certe superfluaĵo ne estas nepre bezona al feliĉo, sed tion saman oni ne povas diri pri la vivnecesaĵoj; nu, ĉu la malfeliĉo de tiuj, al kiuj mankas la necesaj vivrimedoj, ne estas reala?*

⁽³⁰⁾ Mateo, ĉap. 5, par. 4. – *La Trad.*

“Homo estas vere malfeliæa nur tiam, kiam mankas al li la necesaj por vivo kaj sano. Tiu manko estas eble lia kulpo, kaj tiam li devas plendi nur kontraŭ si mem; se ŝi estas aliula kulpo, la respondeco falas do sur ŝian kaŭzinton.”

928. *Laŭ la aparta karaktero de ĉiu el la naturaj kapabloj, Dio evidente indikas ĉies profesion alvokiøon. Ĉu multaj malbonaj ne venas de tio, ke oni ne aŭdas tiun alvokiøon?*

“Estas vere; kaj ofte øuste la gepatroj, pro fiero aŭ avareco, devigas siajn filojn forlasi la vojon difinitan de la Naturo, kaj, per tiu deklino, ili kompromitas la feliæon de la junuloj; ili ja respondos por tio.”

— *Ĉu vi do opinius dece, ke filo de homo, alte staranta en la socio, farus, ekzemple, lignopuojn, se tiu junulo havus kapablon por la dirita metio?*

“Oni ne falu en absurdon, nek ion troigu: la civilizacio havas siajn bezonojn. Kial filo de alte staranta homo, kiel vi diras, farus lignopuojn, se li povas okupi sin pri io alia? Tiu junulo certe taŭgas por io, laŭ siaj kapabloj, se nur ili ne estas misuzataj. Ekzemple, anstataŭ malbona advokato, li povus eble esti bona mekanikisto aŭ alia profesiulo.”

La delokigo de la homoj ekster ilian intelektan sferon estas, certe, unu el plej oftaj kaŭzoj de elreviøoj. La nekapableco por la elektita kariero estas neelærpebla fonto de flaskoj; al tiu nekapableco aliøas la memamo, kiu malhelpas al la falinta homo seræi rimedon en pli humila profesio; kaj jen, ŝi prezentas al li memmortigon kiel ekstremajn vojojn por sinsavo de situacio, kiun li opinias humiliøo. Se morala edukado estus lin levinta super la ridindajn interkonsentojn de fiero, li neniam estus surprizita kun malplenaj manoj.

929. *Estas personoj, kiuj, vidante sin sen iaj rimedoj, eæ tiam, kiam abundeco regas æirkaŭ ili, havas nur morton kiel perspektivon; kian decidon ili prenu? Ĉu ili lasu sin morti de malsato?*

“Oni neniam havu la ideon lasi sin morti de malsato; oni ĉiam trovas rimedon por sin nutri, se fiero ne sin metus mezen inter bezono kaj laboro. Oni ofte diras: Nenia ofico estas nedigna; ne la pozicio malhonoras; sed oni tion diras por aliaj, ne por si mem.”

930. Estas evidente, ke, sen la sociaj interkonsentoj, al kiu oni volonte sin submetas, oni ĉiam trovas ian ajn laboron, kiu helpus vivi, kvankam oni devus malaltiĝi de sia pozicio: sed, inter personoj, ne havantaj aŭ sciantaj flanken meti antaŭjuĝojn, ĉu kelkaj ne estas nekapablaj perlabori mem sian vivon pro malsano aŭ aliaj kaŭzoj, nedependantaj de ilia volo?

“En socio organizita laŭ la leĝo de la Kristo, neniu devas pereji de malsato.”

Ĉe saĝa kaj antaŭvidema socia organizado, ne povas manki porvivaĵoj al la homo, krom pro lia propra kulpo; sed liaj kulpoj rezultas mem de la medio, kie li troviĝas. Kiam li praktikos la leĝon de Dio, la homo havos socian ordon fonditan sur justeco kaj solidareco, kaj ankaŭ li mem estos pli bona. (793)

931. Kial, en la socio, la suferantaj klasoj estas pli multenombraj ol la feliĉaj klasoj?

“Neniu el la sociaj klasoj estas tute feliĉa, kaj tio, kion vi kredas feliĉo, ofte kaŝas korpirajn ĝagrenojn: suferado estas ĉie. Tamen, por respondi vian penson, mi diras, ke la klasoj, kiujn vi nomas suferantaj, estas pli multenombraj pro tio, ĉar la Tero estas loko por kulpelpago. Kiam la homo estos farinta el ĉi la restadejon de bono kaj de la bonaj Spiritoj, li jam ne estos malfeliĉa en tiu loĝejo, kaj ĉi estos por li la surtera paradizo.”

932. Kial, en la mondo, la influo de la malbonaj tiel ofte venkas tiun de la bonaj?

“Pro la malforteco de la bonaj; la malbonaj estas intrigemaj kaj riskemaj, kaj la bonaj estas timemaj; kiam ĉi tiuj volos, ili konsistigos la plej fortan parton.”

933. *Se la homo estas ofte la kaýzinto de siaj materiaj suferoj, æu li kauzas ankaý siajn moralajn dolorojn?*

“Multe pli, æar la materiaj suferoj iafoje ne dependas de la volo; sed la ofendita fiero, la fiaskinta ambicio, la angoro de avareco, envio, ½aluzo, unuvorte æiaj pasioj, estas turmentegoj por la animo.

“Envio kaj ½aluzo! Feliæaj estas la homoj, kiuj ne konas tiujn mordantajn vermojn! Kun envio kaj ½aluzo ne povas ekzisti trankvileco, nenia ripozo estas ebla al la homo: la objektoj de lia avideco, de lia malamo, de lia spitiøo ekstaras antaý li kvazaý fantomoj, kiuj allasas al li neniam ripozon kaj lin persekutas eæ dum lia dormo. Enviulo kaj ½aluzulo troviøas en stato de konstanta febro. Æu tiu estas dezirinda situacio, kaj æu vi ne komprenas, ke la homo, kun siaj pasioj, kreas al si memvolajn turmentojn, kaj ke la Tero fariøas por li vera infero?”

Pluraj esprimoj pentras energie la efikojn de iuj pasioj; oni diras: þvelinta de fiero, morti de envio, forvelki de ½aluzoj aý de spitiøo, perdi pro æi tiuj la apetiton ktp.; æi tiuj figuroj formas tre veran bildon. Iafoje envio havas ja nenian difinitan objekton. Ekzistas personoj nature enviemaj pri æio, kio altiøas, pri æio, kio elstaras el la vulgara vico, kvankam ili havas pri tio nenian rektan intereson, sed nur pro tio, ke ili ne povas øin atingi; æio, kio staras super ilia horizonto, ilin kvazaý blindigas, kaj, se ili estus plimulto en la socio, ili volus æion malaltigi øis ilia nivelo. Øi estas envio ligita kun senvaloreco.

La homo estas ofte malfeliæa nur pro la graveco, kiun li alligas al la æimondaj aferoj; kaýzas lian malfeliæon nenio alia, ol fiaskintaj vantemo, ambicio kaj avideco. Sed, se li lokas sin super la malvastan rondon de la materia vivo, se li direktas siajn pensojn al la senlimo, kiu estas lia destino, la sortovicoj de la homaro þajnas al li tiel bagatelaj kaj infanecaj, kiel la ægrenoj de knabeto, ploranta pro la perdo de ludilo, kiun li faris sia superega feliæo.

Kiu vidas feliæon nur en la kontentigo de sia fiero kaj de siaj bestaj apetitoj, tiu estas malfeliæa, kiam li ne povas

tion fari; kontraŭe, homo, kiu nenion petas superfluan, estas felia kun tio, kion aliaj rigardas kiel malfeliaĝojn.

Ni parolas pri la civilizita homo, ĉar sovaŭlo, havanta malpli da bezonoj, ne havas samajn motivojn por avideco kaj afflikto; ties maniero vidi la aferojn estas tute malsama. En civilizita stato, la homo pripensas kaj ekzamenas sian malfeliaĝon; tial, ĉi lin pli forte impresas; sed li povas ankaŭ rezoni kaj ekzameni la rimedojn por sia konsoliĝo. Tiun konsoliĝon li ĉerpas el la kristana sento, kiu gardas ĉe li esperon de pli bona estonteco, kaj el Spiritismo, kiu alportas al li la certecon pri tiu estonta tempo.

Perdo de amataj personoj

934. *Ĉu la perdo de personoj, kiuj estas karaj al ni, ne estas unu el tiuj, kaŭzantaj al ni ĝagrenon des pli pravigeblan, ĉar ĉi estas nekompensebla kaj nedependanta de nia volo?*

“Tiu kaŭzo de ĝagreno trafas ne nur riĉulon, sed ankaŭ malriĉulon: ĉi estas provo aŭ kulpelaĉeto, kaj komuna leĝo; sed vi trovas konsolon en tio, ke vi povas komunikiĝi kun viaj amikoj per la vojoj de vi konataj, ĉis estos donitaj al vi aliaj pli senperaj kaj pli percepteblaj por viaj sentumoj.”

935. *Kion pensi pri la opinio de homoj, kiuj opinias profanado la transtombajn komunikiĝojn?*

“Nenia profanado povas ekzisti, kiam ekzistas pia seriozeco kaj kiam elvoko estas farata kun respekto kaj por utila celo; tion pravas la fakto, ke la amikaj Spiritoj alvenas plezure; ili ŝojas, ke vi ilin memoras kaj ke ili parolas al vi; profanado ekzistus, se la elvoko estus frivole farata.”

La eblo komunikiĝi kun la Spiritoj estas dolĝega konsolo, ĉar ĉi havigas al ni rimedon, por interparoli kun parencoj kaj amikoj, lasintaj la Teron pli frue ol ni. Per elvoko ni ilin alproksimigas al ni, ili estas ĉe nia flanko, nin aŭdas kaj respondas; jam do ne estas, se tiel diri, muro inter ili kaj ni.

Ili helpas nin per siaj konsiloj, atestas al ni sian amon kaj la øojon, kiun ili sentas pro nia memoro pri ili. Estas por ni plezuro scii, ke ili estas feliaaj, ekkoni *de ili mem* la detalojn de ilia nova ekzistado, kaj ekhavi la certecon, ke ni iutage estos kun ili. ⁽³¹⁾

936. Kiel la senkonsolaj doloroj de l' postvivantoj tuþas la Spiritojn, kiujn oni priploras?

“La Spiriton tuþas la memoro kaj respiro de tiuj, kiujn li amis, sed senæsa, malprudenta doloro lin penige impresas, æar li vidas en tiu troa doloro nefidon je l' estonteco kaj je Dio, kaj do baron kontraý la progreso kaj eble kontraý la kunioø.”

Æar la Spirito estas pli felia en la spaco ol sur la Tero, bedaýri, ke li forlasis æi tiun vivon, estas kiel bedaýri lian feliaon. Du amikoj estas enþlositaj en sama karcero; ambaý estas iam reøuontaj liberecon, sed unu øin ricevas la unua. Æu estus laýkaritate, se tiu, kiu ankoraý restas, æagrenioøus pro tio, ke lia amiko estas liberigita pli frue ol li? Æu en li ne estus pli bone egoismo ol amikeco, ke li volas, ke la amiko dividu plue kun li malliberecon kaj suferojn? Io sama okazas al du homoj, sin reciproke amantaj sur la Tero; kiu la unua foriras, tiu estas jam liberigita; ni devas lin gratuli kaj pacience atendadi, øis ankaý nia horo sonos.

Ni faros pri æi tiu temo alian komparon. Vi havas amikon, kiu, æ via flanko, troviøas en tre peniga situacio; lia sano kaj interesoj postulas, ke li foriru en alian landon, kie estos al li pli bone, laý æiuj vidpunktoj. Li æsos dum kelka tempo esti æ vi, sed li estos en konstanta korespondado kun vi; la disiøo estos nur materia. Æu vi bedaýros lian foriron, se øi celas lian propran utilon?

La Spiritisma doktrino, pro la evidentaj pruvoj, kiujn øi donas pri la estonta vivo, pri la æesto, æ ni, de tiuj,

---

(31) Voki difinitajn Spiritojn ne plu estas uzate, kiel en la tempo de Kardec. Nun oni preferas atendi spontaneajn komunikaøojn de la Spiritoj, kiuj venas æu memvole, æu kondukataj de siaj gvidantoj. – *La Trad.*

kiujn ni amas, pri la daŭrado de ilia amo kaj prizorgado; pro la rilatoj, kiujn per  i ni povas tenadi kun ili, havigas al ni superegan konsolon  e unu el plej pravigeblaj kaŭzoj de doloro. Laŭ Spiritismo,  esas solerestado kaj forlasiteco; la plej izolita homo  iam havas amikojn  irkaŭ si, kun kiuj li povas interparoli.

Ni senpacience eltenas la afliktojn de la vivo; ili  ajnas al ni tiel netolereblaj, ke ni ne komprenas, kiel ni povas ilin elporti; kaj tamen, se ni ilin kura e eltenis, se ni sciis altrudi silenton al niaj plendoj, ni ja nin rigardos felia aj, kiam ni estos liberaj de l' tera karcero, same kiel malsanulo, suferanta, opinios sin felia a, kiam denove sana, pro tio, ke li rezignacie submeti is al dolora kuracado.

Elrevi oj. Nedankemo. Rompitaj korligi oj

937.  eu la elrevi oj, per kiuj nin batas nedankemo kaj la facilrompeco de amikligiloj, ne estas por korsentema homo ankaŭ fonto de  agrenoj?

“Jes; sed ni instruas al vi bedaŭri la sendankajn kaj la malfidelajn amikojn: ili estos pli malfelia aj ol vi. Nedankemo estas ido de egoismo, kaj egoismo poste trovos korojn sensentajn, kia estis la lia. Ekpensu pri tiuj, kiuj faris pli da bono ol vi, kiuj meritis pli ol vi, kaj kiuj tamen ricevis maldankon kiel pagon. Memoru, ke Jesuo mem estis primokata kaj mal atata dum sia vivo, traktata kiel frenezulo kaj trompisto, kaj ne miru, ke tio sama okazos al vi. Estu la bono, kiun vi faras, via rekompenco en  i tiu mondo, kaj ne atentu, kion diras la homoj, kiuj ricevis vian komplezon. Nedankemo estas provo por via persisto en bonfaro; tio estos kreditita al vi, kaj tiuj, kiuj vin ne dankos, estos punitaj des pli severe, ju pli granda estos ilia sendankeco.”

938.  eu la disrevi oj, kaŭzataj de nedankemo, ne estas donataj por hardi la koron kaj  in fermi al sentemo?

“Tio estus eraro;  ar korsentema homo, kiel vi diras, estas  iam felia a pro la bono, kiun li faras. Li scias, ke, se tiuj, al kiuj li komplezis, ne memoros tiun servon en

æi tiu vivo, ili øin nepre memoros en alia ekzistado; kaj ke sendankulo hontos pri sia kulpo kaj pro øi sentos konsciencoriproaøjn.”

— *Tiu penso ne evitigas vundon al la koro de nobla homo; nu, æu tio ne povas naski en li la penson, ke li estus pli feliaa, se li estus malpli sentema?*

“Jes, se li preferas la feliaon de egoisto; kompatinda feliaø! Li do sciu, ke la sendankaj amikoj, lin forlasantaj, ne indas lian amikecon, kaj ke li trompiøis pri ili; de tiam, li ne ægreniøu pri ties perdo. Li poste trovos aliajn, kiuj scios lin pli bone kompreni. Bedaýru la personojn, kondutantajn malnoble kontraý vi, kiel vi ne meritas, æar ili ricevos tre amaran repagon; sed tiuj aferoj ne afliktu vin: tio estas rimedo, por loki vin super ilin.”

La Naturo donis al la homo la neceson ami kaj esti amata. Unu el plej grandaj plezuroj, kiuj povas esti konsentataj al li sur la Tero, estas trovi korojn, kiuj simpatias la lian; øi tiel havigas al li antaýøuon de l' feliaø, destinita al li en la mondo de la perfektaj Spiritoj, kie æio estas amo kaj bondezireco; tiu estas plezuro, rifuzita al egoisto.

Antipatiaj kuniøoj.

939. *Æar la sin reciproke simpatiantaj Spiritoj inklinaas kuniøi, kial, inter tiuj enkarniøintaj, amo ofte ekzistas nur æe unu el la Spiritoj, kaj la plej sincera amo estas ricevata indiferece, eæ naýze? Kial, plie, la plej viva alligiteco inter du homoj povas aliøi en antipation, kaj, iafoje, en malamon?*

“Vi ne komprenas do, ke tio estas puno, sed øi estas pasema. Cetere, kiom da personoj kredas, æar trompita de þajnoj, ke ili freneze amegas! kaj, kiam ili devas vivi kun la amataj homoj, ili baldaý konstatas, ke ilia sento estis nenio alia ol materia, blinda entuziasmo! Ne sufiiaas, ke vi estas enamiøinta en iun personon, kiu plaæas al vi, kaj pri kiu vi kredas, ke en li ekzistas bonaj kvalitoj; nur reale vivante kun li, vi povas lin taksi. Ankaý ekzistas

kiom da tiaj kuniøoj, pri kiuj komence þajnas, ke ili neniam estos simpatiaj; tamen, kiam ili sin reciproke pli bone konas kaj studas, tiuj personoj fine amas unu la duan kun dolæa, daýra amo, æar øi kuþas sur estimo! Oni ne forgesu, ke ne la korpo, sed la Spirito amas, kaj ke, kiam la materia iluzio disbloviøas, tiam la Spirito vidas la realon.

“Estas du specoj de alligiteco: tiu korpa kaj tiu anima, kaj oni ofte prenas unu por la dua. La alligiteco de la animo, kiam pura kaj fondita sur simpatio, estas longedaýra; tiu de la korpo estas pereema; jen, kial personoj, kiuj kredas, ke ili sin reciproke amas kun eterna amo, ofte malamas unu la duan, kiam finiøas la iluzio.”

940. Æu la manko de simpatio inter homoj, destinitaj kune vivi, ne estas ankaý fonto de ægrenoj des pli amaraj, æar ili venenas tutan ekzistadon?

“Ja tre amaraj; sed øi estas unu el tiuj malfeliøoj, kies æfa kaýzo vi mem plej ofte estas; unue, eraras viaj leøoj, æar æu vi kredas, ke Dio altrudas al vi restadi kune kun personoj, kiuj malplaæas al vi? due, vi ofte seræas en tiuj kuniøoj prefere kontentigon de fiero kaj ambicio, ol feliøon el reciproka korinklino; vi do suferas la rezulton de viaj konvencioj.”

— *Sed, æu en æi tiu okazo preskaý æiam ne ekzistas iu senkulpa viktimo?*

“Jes, kaj tio estas por li akra puno; sed la respondeco por lia malfeliø falas sur la personojn, kiuj øinkajzis. Se la lumo de vero penetris lian animon, li trovos konsolon en sia fido je la estonteco; cetere, proporcie kiel la interkonsentoj perdos sian influon, la kaýzoj de tiuj apartaj malfeliøoj ankaý malaperos.”

Timo antaý la morto

941. La timo antaý la morto kaýzas æ multaj homoj konsternon; el kio venas tia timo, se ili havas antaý si la estontecon?

“Senmotive ili nutras tiun timon; sed, kion vi volas? Oni penas konvinki ilin, en ilia infaneco, ke ekzistas ia infero kaj ia paradizo, sed ke pli certe ili iros en la inferon, æar oni diras al ili, ke tio, kio troviøas en la Naturo, estas peko pereiga por la animo; maturiøinte, kaj se ili havas iom da prudento, ili ne povas konsenti pri tiaj instruoj, kaj, sekve, ili fariøas ateistoj aý materialistoj; ili tiel estas kondukataj al la kredo, ke trans la nuna vivo nenio pli ekzistas. Koncerne tiujn, kiuj persiste daýrigas siajn kredojn infanjarajn, ili timegas tiun eternan fajron, kiu ilin bruligos, tamen ilin ne konsumante.

“La morto inspiras al la justulo nenian timon, æar, kun *la fido*, li estas certa pri la estonteco; *la espero* promesas al li pli bonan vivon, kaj *la karitato*, kies leøon li praktikis, havigas al li la certecon, ke, en la mondo, kien li estas enironta, li trovos neniun estulon, kies rigardon li timus.” (730)

La voluptama homo, pli alligita al la korpa vivo ol al la vivo spirita, havas, sur la Tero, materiajn suferojn kaj øuojn; lia feliø konsistas en la forpasema kontentigo de æiuj siaj deziroj. Lia animo, konstante absorbita kaj skuata de la alternaøoj de la vivo, troviøas en æiamaj angoro kaj turmentado. La morto lin teruregas, æar li pridubas sian estontecon kaj postlasas sur la Tero æiujn siajn korinklinojn kaj esperojn.

La morala homo, tiu, kiu altiøis super la fiktivajn bezonojn kreitajn de la pasioj, øuas, jam en æi tiu mondo, plezurojn nekonatajn de la materieca homo. La modereco de liaj deziroj havigas al lia Spirito trankvilecon kaj serenecon. Feliæa pro li bono, kiun li faras, li ne spertas disreviøojn; kaj la ægrenoj apenay tuþas lian animon, en kiu ili postlasas nenian doloran signon.

942. *Æu iuj homoj ne trovas iom vulgaraj la konsilojn por feliø sur la Tero; kaj, æu ili ne vidus en tiuj paroloj tion, kion ili nomas banalaj øeneralaøoj, gurditaj*

veraĵoj? Ĉu ili ne diras, ke la sekreto por feliĉo konsistas resume en tio, ke oni sciu elteni sian malfeliĉon?

“Multaj tion diras; sed okazas al ili tiel same, kiel al iuj malsanuloj, al kiuj kuracisto ordonas dieton: ili volus resaniĝi sen kuraciloj kaj kun pluaj misdistingoj.”

Najzo pri la vivo. Memmortigo

943. El kio venas la najzo pri la vivo, ekposedanta iujn individuojn sen pravigeblaj motivoj?

“Efiko de senfareco, de nekredo kaj, ofte, de trosatiĝo.

“Por homo, aplikanta siajn kapablojn al utila celo kaj laŭ siaj naturaj inklinoj, laboro estas neniel senĉarma, kaj la vivo pli rapide fluadas; li eltenas des pli pacience kaj rezignacie la sortoĉanĝojn, ĉar li agas kun okuloj turnitaj al la pli firma kaj daŭra feliĉo, lin atendanta.”

944. Ĉu la homo rajtas disponi je sia propra vivo?

“Ne. Nur Dio tion rajtas. Propravola memmortigo estas malobeo je ĉi tiu leĝo.”

— *Ĉu memmortigo ne estas ĉiam memvola?*

“Frenezulo, kiu sin mortigas, ne scias, kion li faras.”

945. Kion pensi pri memmortigintoj, kies krimo havas kiel kaŭzon la najzon al la vivo?

“Malsaĝaj! Kial ili ne laboras? La ekzistado ne estus al ili peza ĉaro.”

946. Kion pensi pri memmortiginto, celanta sin forsavi de la ĉimondaj mizeroj kaj disreviĝoj?

“Kompatindaj Spiritoj, ne havantaj kuraĝon por elteni la mizeraĵojn de l' ekzistado! Dio helpas tiujn, kiuj suferas, kaj ne tiujn, kiuj havas nek energion, nek kuraĝon. La afliktoj de la vivo estas provoj aŭ kulpelpagoj; feliĉaj tiuj, ilin senplende elportantaj, ĉar ili estos rekompencitaj! Kontraŭe, ve al tiuj, esperantaj sinsavon el tio, kion, en sia malpieco, ili nomas hazardo aŭ ĉanco! Hazardo aŭ ĉanco – mi uzas ilian esprimon – povas ja

ilin kelkatempe favori, sed nur por montri al ili, poste kaj pli kruele, la senvalorecon de tiuj vortoj.”

— *Æu tiuj, pelintaj malfeliaŭlon al tiu ago el malespero, ricevas la sekvojn de sia ago?*

“Ho, ve al tiuj! æar ili respondos, kvazaŭ por murdo.”

947. *Æu homo, baraktanta en necesbezono kaj lasanta sin morti de malespero, povas esti rigardata, kvazaŭ li sin mortigas?*

“Li estas memmortiganto, sed la homoj, kiuj tion kaŭzis kaj kiuj povus tion antaŭhaltigi, estas pli kulpaj ol li, kaj indulgo lin atendas. Tamen ne kredu, ke li estos senkulpigita, se li ne havis karakterfirmecon kaj persistemon, kaj se li ne uzis sian tutan intelekton por sin eltiri el sia malfacila situacio. Precipe, ve al li, se lia malespero naskiøas el fiero; mi volas diri, se li estas unu el tiuj homoj, kies fiero paralizas la intelekton, el tiuj, kiuj hontus ŝuldi sian ekzistadon al la laboro de siaj propraj manoj kaj kiuj prefere mortas de malsato, ol rezignas tion, kion ili nomas sia socia pozicio! Æu ne estas centoble pli noble kaj digne alfronti la malprosperon, spiti la kritikon de vanta, egoista mondo, kiu montras bonvolon nur al tiuj, nenion bezonantaj, kaj kiu turnas al vi la dorson, se vi bezonas øian komplezon? Oferti la vivon pro konsidero al tia mondo estas stulta, æar øi neniel atentis tiun oferon.”

948. *Æu memmortigo, celanta evitigi honton pro malnobla ago, estas tiel riproæinda, kiel tiu, kaŭzita de malespero?*

“Memmortigo ne forlavas kulpon; kontraŭe, estos du kulpoj, anstataŭ unu sola. Kiam oni kuraøis fari malbonon, tiam oni kuraøu ankaŭ suferi ties sekvojn. Dio juøas, kaj, laŭ la kaŭzo, Li iafoje povas mildigi Sian severecon.”

949. *Æu memmortigo estas pravigebla, kiam øi celas malhelpi, ke honto refalu sur filojn aŭ familion?*

“Kiu tiel kondutas, tiu ne kondutas bone, sed li tion kredas, kaj Dio ĉin bone konsideros, ĉar ĉi estas pago, kiun la homo altrudas al si mem. Tiu intenco malpligravigas lian eraron; sed la homo ja eraris. Cetere, forigu de via socio maljustajn kutimojn kaj interkonsentojn, kaj ne okazos plu tiaj memmortigoj.”

Homo, tranĉanta mem sian vivon, por evitigi al si honton pro malnobla ago, pravas, ke li pli ĵatas la estimon de siaj similuloj ol tiun de Dio, ĉar li eniros en la spiritan vivon ĉarĉita de maljustaĵoj, kaj li flanken metis la rimedojn por ĉi tiujn kompensi dum sia vivo. Dio estas ofte malpli severa ol la homoj; Li pardonas la sinceran pentanton kaj enskribas en nian krediton la kompenson, kiun ni faras; memmortiginto nenion kompensas.

950. Kion pensi pri homo, sin mortiginta kun la espero pli rapide veni en pli bonan vivon?

“Frenezaĵo! li faru bonon, kaj li estos pli certa tien alveni; ĉar, per memmortigo, li malfruigas sian eniron en pli bonan mondon, kaj li mem petos veni *kompletigi ĉi tiun vivon*, kiun li tranĉis pro falsa ideo. Eraro, kia ajn ĉi estas, neniam malfermas la sanktejon de la elektitoj.”

951. Ĉu ofero de la vivo ne estas iafoje merita, ekzemple, kiam la homo celas savi aliulan vivon aŭ esti utila al siaj similuloj?

“Tio estas superbela, laŭ la intenco kaj tiam, kiam la ofero de l’ vivo ne estas memmortigo; sed Dio malaprobas ĉian senutilan oferon kaj ĉin ne povas plezure vidi, se fiero ĉin makulas. Ofero estas merita nur pro sinforĝeso, kaj tiu, kiu ĉin faras, havas iafoje ian kapitan penson, kiu malpliigas la valoron de la ofero en la okuloj de Dio.”

Ĉia ofero, kiun homo faras malprofite por sia propra feliaĵo, estas ago treege merita en la okuloj de Dio, ĉar ĉi estas apliko de la leĝo de karitato. Nu, ĉar la vivo estas

la surtera havaĵo, kiun la homo plej ĵatas, tiu, kiu rezignas ĉin por la bono de siaj similuloj, faras nenian atencon: li faras oferon. Sed, antaŭ ol tion fari, la homo devas pripensi, ĉu lia vivo ne povus esti pli utila ol lia morto.

952. Ĉu homo, pereanta kiel viktimo de la eksceso de pasioj, kiuj, laŭ lia propra konscio, plifruigos lian morton, sed kiujn li jam ne kapablas kontraŭstari, ĉar la kutimo aliĝis ilin en efektivajn fiziologiajn bezonojn, faras memmortigon?

“Tio estas morala memmortigo. Ĉu vi ne komprenas, ke la homo tiam estas duobla krimulo? Krom bruteco kaj manko de kuraĝo, estas ĉe li ankaŭ forgeso pri Dio.”

— *Ĉu li estas pli aŭ malpli kulpa ol tiu, kiu forprenas al si la vivon pro malespero?*

“Li estas pli kulpa, ĉar li havas tempon por pripensian memmortigon. Ĉe homo, kiu tiel agas subite, fariĝas iafoje ia halucinacio, tre simila al frenezeco; la dua estos multe pli severe punita, ĉar la punoj ĉiam rilatas kun la konscio pri la eraroj.”

953. Kiam iu persono vidas antaŭ si neeviteblan, teruran morton, ĉu li kulpas, se li malplilongigas je kelkaj momentoj siajn suferojn per memvola morto?

“Oni estas ĉiam kulpa, kiam oni ne atendas la limon difinitan de Dio. Cetere, kiu povas esti certa, malgraŭ ĵajnoj, ke alvenis lia horo foriri kaj ke, ĉe la lasta momento, ne venos ia neatendita helpo?”

— *Oni konceptas, ke, en ordinaraĵ cirkonstancoj, memmortigo estas riproĉinda; sed, ni supozas la okazon, ĉe kiu la morto estas neevitebla kaj la vivo estas malplidaŭrigita nur je kelkaj momentoj...*

“Tio estas ja malesto de rezignacio kaj de submetiĝo al la volo de l’ Kreinto.”

— *Kiu estas, en ĉi tiu okazo, la sekvoj de tiu ago?*

“Puno konforma al la graveco de la kulpo kaj, kiel ĉiam, al la cirkonstancoj.”

954. *Ĉu malprudentaĵo, senbezone kompromitanta la vivon, estas riproĉinda?*

“Nenia kulpeco ekzistas tie, kie ne estas intenco aŭ pozitiva konscio fari malbonon.”

955. *Ĉu la ago de virinoj, kiuj, en iuj landoj, volonte brulkonsumiĝas sur la korpoj de siaj edzoj, povas esti rigardata kiel memmortigo; kaj, ĉu ili suferas la sekvojn de tiu ago?*

“Ili obeas socian konvencion, kaj, ofte, ili cedas pli al perforto, ol al sia propra volo. Ili kredas, ke ili plenumas devon, kaj tiu ne estas la karaktero de memmortigo. Ilia senkulpigo troviĝas en ilia neklereco. Tiuj barbaraj kaj stultegaj kutimoj malaperos kun la kresko de l’ civilizacio.”

956. *Ĉu homoj, kiuj, ne povante elporti la perdon de amataj personoj, sin mortigas kun la espero iri al ili, trafas sian celon?*

“La rezultato estas por ili rekte kontraŭa al tiu, kiun ili esperas; anstataŭ esti denove kun sia amato, ili malproksimiĝas de li por multe pli da tempo, ĉar Dio ne povas rekompenci malkuraĝon, nek la insulton, kiun oni faras al Li, pridubante Lian zorgon. Ili pagos tiun momenton da frenezeco per aĝrenoj pli grandaj ol tiuj, kiujn ili esperas malplidaŭrigi, kaj ili ne havos, kompanse de tiuj aĝrenoj, la plezuron, kiun ili esperis.” (934 kaj sekv.)

957. *Kiuj estas, entute, la sekvoj de memmortigo en la spirita mondo?*

“La sekvoj de memmortigo estas tre malsamaj: ne ekzistas difinitaj punoj kaj, en ĉiuj okazoj, ili estas ĉiam konformaj al siaj kaŭzoj; tamen ekzistas sekvo, kiun memmortiginto ne povas evitigi al si, nome la *desapontiĝo* ⁽³²⁾. Cetere, la sorto ne estas unu sola por ĉiuj: ĉi

---

(32) France “désappointement”; angle “disappointment”; portugale “desapontamento”. Vd. Originalan Verkaron, de L. L. Zamenhof – Red. J. Dietterle, Leipzig, 1929 – pø 556. – *La Trad.*

dependas de la cirkonstancoj; iuj elpagas sian kulpon tuj, aliaj en nova ekzistado, kiu estos pli malbona ol tiu, kies kuron ili interrompis.”

La observado montras, efektive, ke la sekvoj de memmortigo ne ĉiam estas samaj; sed kelkaj estas komunaj al ĉiuj okazoj de perforta morto, kaj rezultato de abrupta tranĝo de vivo. Unue, la ligilo, kuniganta la Spiriton kun la korpo, estas pli daŭra kaj persista, ĉar tiu ligilo preskaŭ ĉiam havas sian plenan fortikecon ĉe la momento, kiam ĉi estas ĵirita; ĉe natura morto, ĉi iom post iom malfortiĝas, kaj ofte malfariĝas ĉe pli frue ol la plena estingiĝo de la vivo. La sekvoj de tiu perforto estas la plidaŭrigo de la kons-terniteco de la Spirito kaj la iluzio, kiu, dum pli aŭ malpli longa tempo, igas la Spiriton kredi, ke li ankoraŭ apartenas al la rondo de la vivantoj (155 kaj 165).

La kuniĝemo, persistanta inter Spirito kaj korpo, naskas, ĉe iuj memmortigintoj, ian reefikon de la stato de la korpo sur la Spiriton; kaj tial ĉi tiu sentas, kontraŭvole, la efikojn de la putrado de l' materio kaj spertas angorojn kaj teruraĵojn; tiu stato povas daŭri tiel longe, kiel devus daŭri la vivo interrompita. Tiu efiko ne estas ĝenerala, sed en nenia okazo la memmortiginto evitas la sekvojn de sia malkuraĝeco; kaj, pli aŭ malpli frue, li, iel aŭ iel alie, elpagos sian kulpon. Iuj Spiritoj, iam tre malfeliĉaj sur la Tero, diris, ke ili sin mortigis en sia antaŭa ekzistado kaj ke ili volonte submetiĝis al novaj provoj, por vidi, ĉu ili tiujn elportos pli rezignacie. Ĉe kelkaj ekzistas ia ligiteco al la materio, de kiu ili vane penas liberiĝi por iri en pli bonajn mondojn, kies eniro estas al ili malpermesita; la plimulto bedaŭras, ke ili faris ion senutilan, ĉar el tio ili ricevis nur disreviĝojn.

Religio, moralo, ĉiaj filozofioj malaprobas memmortigon, kiel ion kontraŭan al la leĝo de l' Naturo; ili ĉiuj diras al ni, kiel principon, ke neniu rajtas memvole malplidaŭrigi sian vivon; sed, kial neniu tion rajtas? Kial la homo ne povas libere meti finon al siaj suferoj? Estis destinite al Spiritismo pruvi, per la ekzemplo de homoj, kiuj falis sur la vojo, ke tiu ago estas ne nur eraro, sed ankaŭ malobeo je

leŝo morala – konsidero ne multe peza por iuj individuoj –, kaj, ankaŭ, stultega¹⁰, ĉar el ĉi oni neniom profitas: kontraŭe, oni perdas; tion instruas al ni ne teorio, sed la faktoj, kiujn Spiritismo metas sub niajn okulojn.

ÆAPITRO II

ESTONTAJ SUFEROJ KAJ ØUOJ

1. *La nenio. Estonta vivo.* – 2. *Intuicio pri la estontaj suferoj kaj øuoj.* – 3. *Partopreno de Dio en la punoj kaj rekompencoj.* – 4. *Eco de la estontaj suferoj kaj øuoj.* – 5. *Materiaj suferoj.* – 6. *Kulpelpago kaj pento.* – 7. *Daýro de la estontaj suferoj* – 8. *Reviviøo de la karno.* – 9. *Paradizo, infero kaj purgatorio.*

La nenio. Estonta vivo

958. *Kial la homo sentas instinktan abomenon kontraý la nenio?*

“Æar la nenio ne ekzistas.”

959. *De kio venas al la homo la instinkta sento pri iu estonta vivo?*

“Tion ni jam diris: antaý sia enkarniøo la Spirito konis æiujn tiujn aferojn, kaj la animo konservas ian neprecizan memoron de tio, kion øi scias kaj kion øi vidis dum sia spirita stato.” (393).

En æiuj tempoj la homo turnis atenton al sia transtomba estonteco, kaj tio estas tute natura. Kiel ajn grava li opinias sian nunan vivon, li ne povas flanke lasi la konsideron, kiel nedaýra, kaj precipe nefirma, øi estas, æar øi povas esti rompita æe iu ajn momento, kaj æar li neniam estas certa pri la morgaýa tago. Kio li fariøos post la fatala

momento? La demando estas grava, ĉar ne temas pri kelkaj jaroj, sed pri eterna tempo. Kiu estas pasigonta multe da jaroj en fremda lando, tiu zorge pensas pri la pozicio, kiun li tie havos; kial do ni ne pensu pri nia pozicio post eliro el ĉi tiu mondo, ĉar tiu pozicio daŭros pro ĉiam?

La ideo pri la nenio havas ion abomenan por la prudento. Veninte al la ekstrema momento, la homo plej indifera dum sia vivo demandas sin mem, kio li fariĝos, kaj li pretervole eknutras ian esperon.

Kredi je Dio kaj ne akcepti estontan vivon estus senŝanca. La sento de pli bona vivo troviĝas en ĉies konscienco: ne vane Dio ĉin tien metis.

La estonta vivo kuntrenas la konservadon de nia individueco post la morto; kion helpus al ni, efektive, postvivi la korpon, se nia morala esenco devus diseriĝi en la spaco-oceano? La rezultado estus por ni tiu sama, kia la nenio.

Intuicio pri la estontaj suferoj kaj ŝuoj

960. De kio originas la kredo, trovata en ĉiuj popoloj, pri estontaj punoj kaj rekompencoj?

“Ĉi estas ĉiam ankoraŭ sama afero: antaŭsento de la realo, portata al la homo de la Spiritio enkarniĝinta en lin, ĉar, ja atentu, ne vane ĝi intima voĉo parolas al vi; via eraro estas, ke vi ne aŭdas ĉin tiel, kiel vi devas. Se vi tion ekpensus mature, kaj ofte, vi fariĝus pli bonaj.”

961. Kiu sento, en la momento de morto, plej efikas ĉe la plimulto de la homoj: ĉu dubo, timo aŭ espero?

“Dubo, ĉe la obstinaj skeptikuloj, timo, ĉe la kulpuloj; espero, ĉe la virtuloj.”

962. Kial ekzistas skeptikuloj, se la animo alportas al la homo senton pri la spiritalaj aferoj?

“Da skeptikuloj ekzistas malpli, ol kiel oni kredas; multaj, pro fiero, ĥajnigas sin fortaj spiritoj dum sia vivo, sed, ĉe la momento de morto, ili ne tiel ĵvele fanfaronas.”

Por la estonta vivo respondas niaj agoj. Prudento kaj justeco asertas, ke, ĉe la disdivido de l' feliĉo, kiun ĉiu as-

piras, bonaj kaj malbonaj ne povus esti interkonfuzitaj. Ne estas akceptebla, ke Dio volas, ke iuj senpene øuu bonaøojn, kiujn aliaj atingas nur per penado kaj persisto.

La ideo, kiun Dio havigas al ni pri Sia justeco kaj boneco, laý la saøeco de Siaj leøoj, ne lasas al ni kredi, ke justulo kaj malvirtulo estas samnivelaj en Liaj okuloj; nek dubi, ke ili iam ricevos, la unua la rekompenco, la dua la punon, respektive de l' bono aý de l' malbono, kiun ili faris; tial, nia denaska sento de justeco estigas en ni intuicion pri la estontaj punoj kaj premioj.

Partopreno de Dio en la punoj kaj rekompencoj

963. Æu Dio zorgas mem pri æiu homo? Æu Li ne estas tro granda kaj ni tro malgrandaj, por ke æiu aparta individuo havu ian valoron en Liaj okuloj?

“Dio zorgas pri æiuj estaøoj, kiujn Li kreis, kiel ajn malgrandaj ili estas; nenio estas tro bagatela por Lia boneco.”

964. Æu Dio bezonas atenti æiun el niaj agoj, por nin rekompenci aý puni? Æu la plimulto de tiuj agoj ne estas sensignifaj por Li?

“Dio havas Siajn leøojn, kiuj kontrolas æiujn viajn farojn: se vi malobeas tiujn leøojn, vi kulpas. Sendube, kiam iu homo faras ian eksceson, Dio ne eldiras kontraý li sentencon, ekzemple: Vi estis manøegema, mi punos vin; sed Li difinis limon al la nutrobezono; malsanoj kaj ofte morto estas rezultatoj de eksceso: jen la puno; æi tiu rezultas el malobeo je la leøo. Okazas same pri æio.”

Æiuj niaj agoj estas submetitaj al la leøoj de Dio, æiu el niaj agoj, kiel ajn malgrava øi þajnas al ni, povas esti malobeo je tiuj leøoj. Se ni ricevas la sekvojn de tiu malobeo, ni do plendu nur kontraý ni mem, æar ni mem estas la kaýzintoj de nia estonta feliaø aý malfeliaø.

Æi tiu veraø fariøas sentebla per jena apologo:

“Unu patro donis al sia filo edukadon kaj instruadon, tio estas, la rimedojn, por ke la junulo sciu konduti. Li donis al æi tiu kampon por kultivado, kaj diris: Jen vi havas la

regulon, kiun vi observu, kaj æiujn ilojn necesajn, por ke æi tiu kampo estu fruktodona kaj certigu al vi ekzistadon. Mi donas al vi instruadon, por ke vi komprenu tiun regulon; se vi øin observos, via kampo multe produktos kaj havigos al vi ripozon en via maljuneco; alie, øi nenion produktos kaj vi mortos de malsato. Tion dirinte, li lasis la junulon laývole agadi.”

Æu ne estas vere, ke tiu kampo produktos laý la zorgoj por ties kultivado, kaj ke ia ajn malatento portos malutilon al la rikolto? La filo, kiam maljuna, estos feliaa aý mal-feliaa, laý tio, æu li observis aý ne la regulon difinitan de lia patro. Dio estas ankoraý pli antaývidema, æar Li æiu-momente avertas nin, ke ni faras bonon aý malbonon. Li sendas al ni Spiritojn, kiuj nin inspiras, sed ni ilin ne aýdas. Estas ankoraý unu diferenco, nome: Dio æiam konsentas al la homo rimedon, nome novajn ekzistadojn, por ke la homo povu kompensi siajn pasintajn erarojn; kontraýe, la filo, pri kiu ni parolas, jam havas nenian rimedon, se li misuzis sian tempon.

Eco de la estontaj suferoj kaj øuoj

965. Æu la suferoj kaj øuoj de la animo post la morto estas iel materiaj?

“Ili ne povas esti materiaj, æar animo ne estas materio: la simpla natura saøo tion diras. Tiuj suferoj kaj øuoj tute ne estas karnaj, kaj tamen ili estas miloble pli vivaj, ol tiuj, kiujn vi spertas sur la Tero, æar la Spirito, jam liberigita, estas pli impresema; materio jam ne malakrigas liajn sensacojn.” (237 øis 257).

966. Kial la homo havas pri suferoj kaj øuoj en la estonta vivo iafoje tiel materiecan kaj absurdan koncepton?

“Lia intelekto ankoraý ne sufiæ elvolviøis. Æu infano komprenas tiel bone, kiel matura homo? Cetere, tiuj konceptoj dependas ankaý de tio, kion oni instruis al li; pri tio reformo estas nepre necesa.

“Via parolo estas ankoraý tro nekompleta por esprimi tion, kio troviøas trans via komprenpovo; komparoj estis

do necesaj, kaj tiujn imagojn kaj figurojn vi prenis por la reala^o; sed, proporcie kiel la homo klerias, lia penso komprenas aferojn, kiujn parolo ne povas esprimi.”

967. En kio konsistas la feliaø de la bonaj Spiritoj?

“En tio, ke ili konas æiujn aferojn, ne portas malamon, ^oaluzon, envion, ambicion, ian ajn el la pasioj, naskantaj la malfeliaøon de la homoj. La amo, ilin interliganta, estas por ili fonto de superega feliaø. Ili ne spertas bezonojn, suferojn kaj afliktojn de la materia vivo; ili estas feliaaj pro la bono, kiun ili faras; cetero, la feliaø de la Spiritoj estas difinita laŭ ilia nivelo. Estas vere, ke nur la puraj Spiritoj øuas la superegan feliaøon, sed ne æiuj ceteraj estas malfeliaaj; inter la malbonaj kaj la perfektaj ekzistas multego da gradoj, æ kiuj la øuoj rilatas kun la morala stato. Tiuj, sufiæ progresintaj, komprenas la feliaøon de tiuj alvenintaj pli frue ol ili, kaj øin aspiras, sed tio estas motivo por fervoro, ne por envio; ili scias, ke øin atingi dependas de ili mem; ili klopodas por tiu celo, sed kun la trankvileco de pura konscienco; kaj ili sentas sin feliaaj, ke ili ne devas suferi kiel la malbonaj.”

968. Vi alkalkulas la neekziston de materiaj bezonoj al la nombro de la feliaøkondiaøoj de la Spirito; sed, æu la kontentigo de tiuj bezonoj ne estas, por la homo, fonto de øuoj?

“Jes, de la bestaj øuoj; kaj, kiam vi jam ne povas kontentigi tiujn bezonojn, tio estas turmento.”

969. Kiel ni komprenu la aserton, ke la puraj Spirit-oj estas kolektitaj en la sino de Dio, kun la sola okupo kanti laŭdojn al Li?

“Tio estas alegorio, pentranta ilian konon de la perfekta^ooj de Dio, æar ili Lin vidas kaj komprenas; sed tiun, kiel ankaŭ multajn aliajn alegoriojn, oni ne prenu laŭlitere. Æio en la Naturo, ekde sablero, prikantas, tio estas, proklamas la potencon, la saøecon kaj la bonecon de Dio; sed ne kredu, ke la feliaegaj Spiritoj staras en absorba rigardado por la tuta eterno: tiu estus stultega, teda feliaø; øi estus, krome, feliaø de egoisto, æar ilia

ekzistado estus senfina neutilaĵo. Ili jam ne spertas la ĝagrenojn de la enkorpora ekzistado: tio estas jam ŝuo; krom tio, kiel ni diris, ili konas kaj scias ĉiujn aferojn; ili uzas sian sperton, por helpi la progreson de aliaj Spiritoj: tio estas ilia okupo kaj samtempe plezuro.”

970. *En kio konsistas la suferoj de la malsuperaj Spiritoj?*

“Tiuj suferoj estas tiel diversaj kiel iliaj kaŭzoj; ili estas proporciaj al la grado da malsupereco, same kiel la ŝuoj al la grado da supereco. Jen resume, kion tiuj Spiritoj suferas: envii ĉion, kio mankas al ili, por ke ili estu feliĉaj, kaj ne povi ĉin ekhavi; rigardi la feliĉon, kaj ne povi ĉin atingi; sopiro, ĉaluzo, kolero, afliktego pro tio, kio malebligas al ili feliĉaj; konsciencoproporoj, nedirebla morala premateco. Ili deziregas ĉiajn ŝuojn kaj ne povas ĉi tiujn kontentigi: jen, kio ilin turmentas.

971. *Ĉu la influo, kiun la Spiritoj havas unuj sur aliajn, ĉiam estas bona?*

“Ĉiam bonan havas la bonaj Spiritoj, ne estus necese diri; sed la malicaj penas deklini de la vojo de bono kaj de pento la Spiritojn, kiujn ili opinias facile tireblaj kaj kiujn ili ofte pelis en malbonon dum la vivo.”

— *Ĉu do la morto ne evitigas al ni tenton?*

“Ne; sed la agado de la malbonaj Spiritoj estas multe malpli granda sur aliajn Spiritojn ol sur la homojn, ĉar ili ne havas kiel helpantojn la materiajn pasiojn.” (996).

972. *Kiel la malbonaj Spiritoj agas por tenti aliajn Spiritojn, se ili ne povas helpi al si per la pasioj?*

“Kvankam pasioj ne ekzistas materie, tamen ili ankoraŭ ekzistas en la penso de la malsuperaj Spiritoj; la malbonaj konservas tiujn pensojn, kondukante siajn viktimojn al la lokoj, kie ili vidas siajn pasiojn kaj ĉion, kio povas eksciti tiujn sentojn.”

— *Sed, kion helpas tiuj pasioj, se ili jam ne havas realan objekton?*

“Jen øuste la turmentego de la Spiritoj: avarulo vidas oron, kiun li jam ne povas posedi; diboæulo, orgiojn, en kiuj li ne povas partopreni; fierulo, honorojn, kiujn li envias kaj kiujn li ne povas ricevi.”

973. Kiuj estas la plej grandaj suferoj, kiujn la malbonaj Spiritoj povas elporti?

“Estas neebila ia ajn priskribo pri la moralaj turmentegoj, per kiuj iuj krimoj estas punataj; eæ tiu, ilin suferanta, apenaý havigus al vi ian ideon pri ili; sed certe la plej terura sufero estas lia kredo, ke li estas senrevene kondamnita.”

La homo faras pri la suferoj kaj øuoj post la morto pli aý malpli altan koncepton, laý la amplekso de sia intelekto. Ju pli li evoluas, des pli tiu koncepto altiøas kaj perdas sian materialan karakteron; li komprenas la aferojn en pli racia maniero kaj ne plu prenas laývorte la imagojn de figura parolo. La prudento, vidante pli klare kaj montrante al ni, ke la animo estas tute spirita estaø, asertas, pro tio mem, ke la animon ne povas tuþi impresoj esence propraj al la materio, sed el tio ne sekvas, ke la animo estas þirmita kontraý suferoj, nek ke øi ne ricevas punon pro siaj eraroj. (237)

La komunikaøoj de la Spiritoj havas kiel rezulton montri al ni la estontan staton de l' animo, ne teorie, sed reale; ili metas antaý niajn okulojn aiajn okazojn de la transtomba vivo; sed, santempe, ili prezentas tiujn okazojn kiel tute logikajn sekvojn de la surtera vivo; kaj, kvankam senigitaj je la fantazia pompo, kreita de la homa imagero, tamen ili ne estas malpli penigaj por la homoj, kiuj misuzis siajn kapablojn. La diverseco de tiuj sekvoj estas nekalkulebla; sed oni povas diri, entute, ke aïu estas punata laý sia peko: unuj, per la senaesa vido de la farita malbono; aliaj, per konsciencoriproaøoj, timo, honto, dubo, izoleco, mal-lumo, lamkuneco de siaj amatoj; ktp.

974. El kio originis la doktrino pri la eterna fajro?

“Imago, kiaj multaj aliaj, prenita por io reala.”

— *Sed, æu tiu timo ne rezultus bone?*

“Vidu, æu øi havas grandan moderigan efikon, æa sur tiuj øin instruantaj. Se vi instruas aferojn, kiujn la prudento poste malakceptas, vi faras impreson, kiu estas nek longedaýra nek edifa.”

Ne kapablante, per sia parolo, prezenti al si la naturon mem de tiuj suferoj, la homo trovis nenian imagon, kiu estus pli energia ol la fajro, æar, por li, fajro estas la tipo de l’ plej kruela turmento kaj la simbolo de l’ plej forta ago; jen, kial la kredo je eterna fajro jam troviøis en plej malproksima antikveco, kaj tiun kredon la modernaj popoloj heredis de l’ antikvaj: ankaý pro tio, en figura parolo, oni diras: la fajro de l’ pasioj, bruli de amo, de ~~la~~aluzo, ktp.

975. Æu la malsuperaj Spiritoj komprenas la feliaøon de l’ justulo?

“Jes, kaj øuste tio ilin turmentegas; æar ili komprenas, ke ili øin ne rajtas pro sia propra kulpo; tial, la Spirito, kiam liberigita el la materio, sopiras al nova enkorpa ekzistado, æar æiu ekzistado, *se øi estas bone travivata*, povas iom malplidaýrigi tiun turmenton. Tiam, li elektas provojn, per kiuj li pagus siajn erarojn; æar, eksciuj, la Spirito suferas pro æia malbono, kiun li faris, aý kies memvola kaýzo li estis, pro æia bono, kiun li povus fari sed kiun li ne faris, kaj *pro æia malbono, deveninta de ne farita bono*.

“La vaganta Spirito jam havas nenian vualon antaý si: *li estas kvazaý elirinta el nebulego* kaj vidas la distancon inter si kaj la feliaø; tiam, li pli multe suferas, æar li komprenas, kiel kulpa li estas. Por li, *jam ekzistas nenia iluzio*: li vidas la realecon de la aferoj.”

La Spirito, dum sia vagado en la spaco, kaptas por unu rigardo unuflanke æiujn siajn pasintajn ekzistadojn, aliflanke la promesitan estontecon, kaj komprenas, kiom multe li devas paþi por øin atingi. Tiel same vojaøanto, alveninta al la supro de monto, vidas la vojon iritan kaj la ankoraý irotan øis la celo.

976. *Æu la vida^o, prezentata de la suferantaj Spiritoj, ne afliktas la bonan? Kia do estas la felia^o de æi tiuj, se ði estas tiel malserenigita?*

“Tio ne afliktas ilin, æar ili scias, ke tiu situacio havos finon; ili helpas aliajn pliboni^oi kaj aletendas sian manon; tiu estas ilia okupo, kaj øjo tiam, kiam ili sukcesas.”

— *Tion oni komprenas, se tiuj estas fremdaj a^y indiferentaj Spiritoj; sed, æu vidi la æagrenojn kaj suferojn de personoj, kiujn ili amis sur la Tero, ne nubigas la felia^on de la bonaj Spiritoj?*

“Se ili ne vidus tiujn suferojn, ili estus do fremdaj al vi post la morto; nu, la religio asertas, ke la animoj vin vidas; sed la Spiritoj rigardas viajn afliktojn el alia vidpunkto; ili scias, ke tiuj suferoj estas utila al via progreso, se vi eltenas viajn suferojn rezignacie; ili do pli multe æagreni^oas pro la manko de kura^o, kiu vin malfruigas, ol pro la suferoj mem, kiuj estas nur pasemaj.”

977. *Æar la Spiritoj ne povas ka^oi pensojn unuj anta^y aliaj, kaj æar estas konataj æiuj iliaj agoj dum la vivo, æu el tio sekvas, ke kulpulo estas æiam apud sia viktimo?*

“Ne povus esti alie, tiom diras la natura sa^oo.”

— *Æu tiu diskonigado de æiuj niaj riproæindaj agoj kaj la æiama æesto de ties viktimoj estas puno por la kulpulo?*

“Puno pli granda, ol kiel oni pensas; sed nur øis la kulpulo elpagos siajn erarojn, æu kiel Spirito, æu kiel homo, en novaj enkorpaj ekzistadoj.”

Kiam ni trovi^oas en la mondo de la Spiritoj, kie nia tuta pasinteco estas senvuala, bono kaj malbono, kiujn ni faris, estas egale konataj. Vane penos tiu, kiu faris malbonon, sin tiri el la rigardo de siaj viktimoj: ties neevitebla æesto estos por li puno kaj senaesa konsciencoripro^o, øis li kompensos siajn erarojn; kontra^ye, virtulo trovos æe nur amikajn kaj bonvolajn rigardojn.

Por maliculo ne ekzistas, sur la Tero, pli granda turmento, ol la æesto de liaj viktimoj; jen, kial li kiel eble plej evitas ilin. Kio estos al li tiam, kiam, sen la iluzio de l' pasioj, li komprenos la malbonon, kiun li faris; kiam li vidos malkaŭpitaj siajn plej sekretajn agojn kaj senmaskigita sian hipokritecon; kiam li ne povos forkuri de la rigardo de siaj viktimoj? Dum la animo de maliculo estas turmentata de homo, de æagreno, de konsciencoriproaĵoj, tiu de justulo ŝuas perfektan serenecon.

978. Ĉu la memoro de la okazaj eraroj, kiujn la animo faris, dum ŝi estis neperfekta, ne ombras ŝian feliĉon, eĉ post kiam ŝi elpuriĝas?

“Ne, ĉar ŝi elaĉetis siajn erarojn kaj venkis la provojn, al kiuj ŝi sin submetis por tiu celo.”

979. Ĉu la provoj, kiujn la animo devas ankoraŭ trapasi por sia elpuriĝo, ne vekas en ŝi afliktan zorgon, kiu malserenigas ŝian feliĉon?

“En la ankoraŭ makulita animo, jes; jen, kial ŝi nur tiam ŝuas perfektan feliĉon, kiam ŝi estas tute pura; sed por tiu jam alte staranta, la penso pri la provoj ankoraŭ travivotaj estas neniel aflikta.”

Animo, veninta al ia alta grado da pureco, jam ŝuas feliĉon; ia sento de dolĉa kontenteco ŝin penetras; ŝi plezuras pro ĉio, kion ŝi vidas, pro ĉio, kio ŝin ĉirkaŭas; levias la vualo, kaŝinta al ŝi la misterojn kaj miregindaĵojn de l' kreitaĵaro, kaj la diaj perfektaĵoj aperas al ŝi kun sia tuta lumegeco.

980. Ĉu la simpatioligilo inter samordaj Spiritoj estas por ili fonto de feliĉo?

“La ligiteco de sin reciproke simpatiantaj Spiritoj por la bono estas por ili unu el la plej grandaj ŝuoj, ĉar ili ne timas vidi tiun ligitecon nubigita de egoismo. Ili formas, en la tute spirita mondo, samsentajn familiojn, kaj en tio konsistas la spirita feliĉo; same kiel en ĉi tiu mondo vi grupiĝas laŭ kategorioj kaj plezuras, kiam vi estas kunigitaj. La pura, sincera amo, kiun ili sentas

unu por alia, estas fonto de feliaø, ær tie ne ekzistas falsaj amikoj nek hipokrituloj.”

La homo antaýøuas tiun feliaøn sur la Tero, kiam li trovas animojn, kun kiuj li povas konfuziøi per pura kaj sankta unuiøo. En pli purigita vivo, tiu øuado estos dolæga kaj senlima, ær li trovos nur simpatiajn animojn, kies amon *la egoismo ne povas malvarmigi*, ær, en la Naturo, aïo estas amo: egoismo – jen, kio mortigas.

981. Æu, por la estonta stato de la Spirito, estas ia diferenco inter la Spirito, kiu dum sia vivo timis morton, kaj tiu, kiu øin rigardas indifere, eæ plezure?

“La diferenco povas esti tre granda; tamen øi ofte nuliøas æ la kaýzoj de tiu timo aý deziro. Æu la morton oni timas, æu oni deziras, oni povas esti instigata de tre malsamaj sentoj, kiuj influas la staton de la Spirito. Estas evidente, ekzemple, ke æ tiu, deziranta la morton nur pro tio, ke li vidas en øi la finon de siaj afliktoj, estas ia murmuro kontraý la Providenco kaj kontraý la provo, kiujn li devas sperti.”

982. Æu oni devas praktiki Spiritismon kaj kredi la manifestaøojn de la Spiritoj, por certigi sian sorton en la estonta vivo?

“Se estus tiel, æiuj, kiuj ne kredas aý ne havis okazon instruiøi pri tiu doktrino, estus do malfavoritaj, kaj tio estus absurdo. Nenio alia ol bono certigas la estontan sorton; nu, bono estas æiam bono, kia ajn estas la vojo, kondukanta al øi.” (165-799)

La kredo je Spiritismo helpas la pliboniøon de la homo, per la firmigo de liaj ideoj pri iuj punktoj de la estonteco; øi plirapidigas la progreson de la individuoj kaj de la popoloj, ær øi ebligas al ni scii, kiaj ni iam estos; øi estas apogilo, lumo nin gvidanta. Spiritismo instruas elteni la provojn pacience kaj rezignacie, deklinas nin de agoj, kiuj povus malplifruigi nian estontan feliaøn; øi tiel kunhelpas por tiu feliaø; sed el tio ne sekvas, ke sen tiu kredo oni ne povas veni al sama celo.

Materiaj suferoj

983. *La Spirito, paganta siajn erarojn en nova ekzistado, spertas materiajn suferojn; æu estas do øuste aserti, ke post la morto la animo spertas nur moralajn suferojn?*

“Estas ja vere, ke, kiam animo estas reenkarniøinta, la afliktoj de la vivo estas por øi sufero; sed nur la korpo suferas materie.

“Vi ofte diras pri mortinto, ke li ne pli suferos; tio ne estas æiam vera. Kiel Spirito, li jam ne havas fiziologiajn dolorojn; sed, laŭ la faritaj eraroj, li povas havi moralajn, ja pli tranæajn, dolorojn, kaj en la nova ekzistado esti ankoraŭ pli malfeliæa. Malbona riæulo petos almozon kaj baraktos en æiaj rimedmankoj de mizero; fierulo, en æiaj humiliøoj; kiu misuzas sian aŭtoritaton kaj traktas siajn subulojn malpate kaj krude, tiu vidos sin devigita obei mastron pli severan, ol kia li estis. Æiaj suferoj kaj afliktoj en la vivo estas elpago de kulpoj en alia ekzistado, se ili ne estas ja rezultato de kulpoj en la nuna vivo. Kiam vi estos elirinta el æi tie, vi komprenos mian parolon. (273, 393, 399)

“Homo, opinianta sin feliæa sur la Tero, pro tio, æar li povas kontentigi siajn pasiojn, malplej klopodas por pliboniøi. Li ofte pagas, jam en æi tiu vivo, tiun efemeran feliæon, sed li øin certe elpagos en alia ankaŭ materia ekzistado.”

984. *Æu la sortovicoj de la vivo estas æiam puno pro la nuntempaj kulpoj?*

“Ne; ni jam diris: ili estas provoj ordonitaj de Dio aŭ elektitaj de vi mem, en via spirita stato kaj antaŭ la enkarniøo de via Spirito, por la elpago de eraroj faritaj en alia ekzistado; æar malobeo je la leøoj de Dio, precipe je la leøo de justeco, neniam restas nepunita; se puno ne okazas en æi tiu vivo, øi nepre venos en alia; tial, homo, kiu estas justa en viaj okuloj, estas ofte skurøata de l' sorto pro sia pasinteco.” (393)

985. *Æu reenkarriøo de la animo en malpli materieca mondo estas rekompenco?*

“Øi estas rezultato de ties plipluriøo; æar, laý tio, kiel ili plipuriøas, la Spiritoj enkarriøas en æiam pli perfektaj mondoj, øis ili tute formetos la materion kaj forlavos de si æiajn makulojn, por eterne øuadi la feliaøn de l’ puraj Spiritoj, en la sino de Dio.”

En la mondoj, kie la ekzistado estas malpli materieca ol sur la Tero, la bezonoj estas pli delikataj kaj æiuj fiziologiaj suferoj estas malpli akraj. La homoj jam ne nutras la malnoblajn pasiojn, kiuj, en la malsuperaj mondoj, faras el ili reciprokajn malamikojn. Havante nenian motivon por malama aý envio, ili vivas en komuna paco, æar ili praktikas la leøon de justeco, amo kaj karitato; ili ne konas ægrenojn kaj zorgojn, kiujn naskas envio, fiero kaj egoismo, kaj kiuj estas la turmento de nia surtera ekzistado. (172-182)

986. *Æu Spirito, progresinta en sia surtera ekzistado, povas okaze reenkarriøi en la sama mondo?*

“Jes, en la okazo, se li ne povis plenumi sian mision, kaj li mem povas peti kompletigi øin en nova ekzistado; sed, tiufoje, øi ne estas por li puno.” (173)

987. *Kio okazas al la homo, kiu, ne farante malbonon, neniel tamen penis forskui la influon de l’ materio?*

“Æar li faris neniun paþon al perfekteco, tial li devas rekomenci ekzistadon identan al tiu, kiun li finis; li restas samloke, kaj tiel li povas plidaýrigi la suferojn de l’ kulpelpago.”

988. *Estas personoj, kies vivo fluas tute kviete, kiuj, bezonante mem fari nenion, estas tute senzorgaj. Æu tiu feliaø vivo pravas, ke ili devas pagi nenian kulpon el antaýa ekzistado?*

“Æu vi konas multajn tiajn? Se vi tion kredas, vi do eraras; tiu kvieteco estas ofte nur þajna. Ili eble elektis tian ekzistadon; sed tiam, kiam ili øin finas, ili rimarkas, ke gi ne helpis ilin progresi kaj , same kiel mallaboremulo ,

ili bedaýras la perditan tempon. Konvinkioŭ, ke la Spirito povas ekhavi konojn kaj altrangiŭi nur per aktiveco; se li dormadas en senzorgeco, li ne antaýenpaŝas. Li similas homon, kiu, laý viaj kutimoj, bezonas labori, sed kiu iras promeni aý kuŝiŭi, kun la intenco fari nenion. *Eksciŭ ankaý, ke ĵiu respondos por la memvola senutileco de sia ekzistado; tiu senutileco estas ĵiam fatala por lia venonta feliĵo.* La kiomo da estonta feliĵo estas proporcia al la kiomo da bono, kiun oni faris; tiu da malfeliĵo estas proporcia al la farita malbono kaj al la nombro da homoj, kiujn oni faris malfeliĵaj.”

989. *Kelkaj personoj, kvankam ili ne estas ĵustadire malbonaj, tamen faras malfeliĵaj, pro sia karaktero, siajn samrondanojn; kion ili ricevos el tio?*

“Tiuj personoj certe ne estas bonaj, kaj ili tion elpagos per la ĵeesto de tiuj, kiujn ili faris malfeliĵaj: ĵi estos por ili riproĵo; estonte, en alia ekzistado, ili elportos tion saman, kion ili igis aliajn suferi.”

Kulpepago kaj pento

990. *Ĵu la pento okazas en la enkorpa aý en la spirita stato?*

“En la spirita stato; sed ĵi povas okazi ankaý en la enkorpa stato, tiam, kiam vi klare komprenos la diferencon inter bono kaj malbono.”

991. *Kiu estas la sekvo de pento en la spirita stato?*

“La deziro je nova ekzistado, por plipuriĵo. La Spirito komprenas la neperfektaĵojn, kiuj nebligas al li esti feliĵa, kaj tial li deziras novan ekzistadon, en kiu li elpagus siajn erarojn.” (332-975)

992. *Kiu estas la sekvo de pento en la enkorpa stato?*

“Progresi jam de la nuna vivo, se oni tiam havas tempon, por kompensi siajn erarojn. Kiam la konscienco faras ian riproĵon kaj montras ian neperfektaĵon, oni ĵiam povas pliboniĵi.”

993. *Æu ne ekzistas homoj, havantaj nur instinkton de malbono kaj netupeblaj por pento?*

“Mi diris al vi, ke oni devas senaese progresadi. Homo, havanta en æi tiu vivo nur instinkton de malbono, en alia vivo havos tiun de bono, kaj *øuste pro tio* li *plurfoje renaskiøas*, æar estas necese, ke æiuj antaŭeniru kaj atingu la celon, kun tiu sola diferenco, ke unuj alvenas post pli longa, aliaj post malpli longa tempo, laŭ sia aparta deziro; tiu, havanta nur instinkton de bono, estas jam elpuriøinta, æar li eble havis instinkton de malbono en antaŭa ekzistado.” (804)

994. *Æu malica homo, ne rekoninta siajn erarojn dum sia vivo, ilin æiam rekonas post sia morto?*

“Jes, li æiam rekonas siajn erarojn, kaj tiam li pli multe suferas, æar *li sentas la tutan malbonon, kiun li faris* aŭ kies memvola kaŭzo li estis. Tamen li ne æiam pentas tuj post sia morto; iuj Spiritoj, malgraŭ siaj suferoj, obstine iras la malbonan vojon; sed, pli aŭ malpli frue, ili rekonas la falsan vojon, kiun ili prenis, kaj pento venos. La bonaj Spiritoj laboras øuste por lumigi al ili, kaj en tiu laboro vi mem povas partopreni.”

995. *Æu estas Spiritoj, kiuj, kvankam ili ne estas malbonaj, tamen estas indiferentaj pri sia sorto?*

“Ekzistas Spiritoj, kiuj sin okupas pri nenio utila; ili vivas en atendado; sed, tiam, ili suferas proporcie al sian sinteno; kaj, æar æio devas progresi, tial tiu progreso sin manifestas per doloro.”

— *Æu tiaj spiritoj ne deziras malplidaŭrigi siajn suferojn?*

“Sendube, sed ili ne estas sufiæe energiaj por volition, kio povus ilin malpli suferigi. Kiom da personoj, inter vi, preferas morti de mizero, ol labori!”

996. *Se la Spiritoj vidas la malbonon, alportatan al ili de iliaj neperfektaøoj, kiel oni klarigu, ke iuj pligravigas sian situacion kaj plidaŭrigas sian malsuperecon, farante malbonon kiel Spiritoj, deklinante la homojn for de la bona vojo?*

“Tiel kondukas la Spiritoj, kies pento malfrue fariĝas. La pentinta Spirito povas poste lasi sin treni de aliaj pli malaltrangaj Spiritoj sur la vojon de malbono.” (971)

997. *Oni vidas Spiritojn evidente malsuperajn, tamen kapablajn havi bonajn sentojn kaj esti tuĝataj de la preĝoj, kiujn oni faras por ili. Kial aliaj, ĉajne pli evoluintaj, montras obstinon kaj cinikecon, kiujn nenio povas venki?*

“Preĝo efikas nur sur pentintan Spiriton; sur tiun, kiu, instigita de fiero, ribelas kontraŭ Dio kaj persiste portas, eĉ troigas, siajn delirojn, kiel faras malfeliĉaj Spiritoj, preĝo neniom efikas, kaj neniom povos efiki, ois iometo da pento naskiĝos.” (664).

Oni ne forgesu, ke la Spirito, post la morto de l' korpo ne subite aliformiĝas; se lia vivo estis riproĉinda, li estis do neperfekta; nu, morto ne tuj faras lin perfekta; li povas persisti eĉ siaj eraroj, eĉ siaj falsaj opinioj kaj antaŭjuĝoj, ois li ricevos lumon el studado, pripensado kaj suferado.

998. *Ĉu la kompensa puno fariĝas en la enkorpa aŭ en la spirita stato?*

“Ĉi fariĝas dum la enkorpa ekzistado per la provoj, al kiuj la Spirito estas submetata, kaj dum la spirita vivo per la moralaj suferoj konformaj al lia relativa malsupereco.”

999. *Ĉu sufiĉas sincera pento dum la vivo, por ke la eraroj estu nuligitaj kaj pardono estu konsentita de Dio?*

“La pento helpas la pliboniĝon de la Spirito; sed la pasinteco devas esti elpagita.”

— *Se do krimulo kredus nenecesa la penton, ĉar li devas fatale elpagi sian pasintecon, kio okazus al li pro tiu opinio?*

“Se li persiste pensas pri malbono, lia kulpelpago estos do pli longedaŭra kaj pli peniga.”

1000. *Ĉu ni povas, ja en ĉi tiu vivo, elaĉeti niajn kulpojn?*

“Jes, kompensante ilin; sed ne kredu, ke vi ilin elæetas per kelkaj infanecaj rezignoj aý postlasante viajn havaĵojn, por disdonado post via morto, tiam, kiam vi jam nenion bezonos. Dio ne konsideras bagatelan, æiam facilan, penton, kiu kostas neniom, krom frapi al si la bruston. La perdo de fingreto en la plenumo de iu servo, estingas pli da eraroj, ol la turmentado de pentozono dum jaroj, por nenia alia celo, ol la profito *propra*. (726)

“Malbono povas esti kompensata nur per bono, kaj la kompenso havas neniom da merito, se øi trafas la homon *nek je lia fiereco, nek je liaj materiaj interesoj*.

“Kion helpas al li, por lia senkulpigo, redoni post sia morto malnoble akiritan havaĵon, tiam, kiam æi tiu estas al li senutila kaj li øin øissate uzis?

“Kion helpas al li la rezigno de iuj vantaj øuoj, de iuj superfluaĵoj, se la malbono, kiun li faris al aliulo, estas æiam ankoraý la sama?

“Kion helpas al li, fine, humiliøi antaý Dio, se li konservas sian fierecon æ la homoj?” (720-721).

1001. Æu neniam meriton havas nia ago certigi, post nia morto, utilan uzon de niaj havaĵoj?

“Nenian meriton – ne estas la øusta esprimo; tio valoras ja pli ol nenio; sed, bedaýrinde, homo, kiu donas nur æ sia morto, estas ofte pli egoista ol grandanima; li volas ekhavi la honoron el la bono, ne havante la penon øin fari. Tiu, kiu dum sia vivo seniøas je siaj havaĵoj, ricevas duoblan profiton, nome: la meriton pro la ofero kaj la plezuron vidi la homojn kiujn lia bonfaremo faris feliaaj. Sed, jen egoismo flustras al li: tion, kion vi donas, vi mem elprenas el via øuado; kaj, æar la voæo de egoismo superfortas tiun de sinforĝeso kaj de karitato, tial li sin detenas, pretekstante siajn bezonojn kaj la postulojn de sia pozicio. Ve! bedaýru homon, kiu ne konas la plezuron doni; tiu vere ne estas favorita per unu el plej puraj kaj delikataj plezuroj. Submetante lin al la provo de riæeco, tiel malfacila kaj danøera por la estonteco de tiu Spirito, Dio volis doni al li, kiel kompenson, la feliaon

de malavareco, kiun la homo povas øui jam en æi tiu mondo.” (814)

1002. Kion faru homo, kiu, en la horo de morto, rekonas siajn kulpojn sed ne havas tempon ilin kompensi? Æu la pento sufiæas en æi tiu okazo?

“La pento plirapidigas lian rehonorindiøon, sed ne senkulpigas lin. Æu li ne havas antaý si la estontecon, kiu neniam estas fermita al li?”

Daýro de la estontaj suferoj

1003. Æu la daýro de la suferoj de kulpulo, en la estonta vivo, estas arbitra aý konforma al la leøø?

“Dio neniam agas laýkaprince, kaj æio, en la universo, okazas laý leøoj, en kiuj montriøas Lia saøeco kaj boneco.”

1004. De kio dependas la daýro de la suferoj de kulpulo?

“De la tempo necesa al lia pliboniøo. Æar la stato de sufero aý de feliæo estas konforma al la grado da puriøo de la Spirito, tial la daýro kaj speco de liaj suferoj dependas de la tempo, kiun li uzas por pliboniøi. Laý tio, kiel li progresas kaj liaj sentoj plipuriøas, liaj suferoj malpliøas kaj fariøas alispecaj.”

Sankta Ludoviko.

1005. Æu al suferanta Spirito la tempo þajnas tiel longa aý malpli longa, ol kiel se li vivus?

“Øi þajnas al li prefere pli longa: dormo ne ekzistas por li. Nur por Spiritoj, atingintaj ioman gradon de puriøo, la tempo kvazaý nuliøas, por tiel diri, kompare kun la senfino.” (240)

1006. Æu la daýro de l' suferoj de la Spirito povas esti eterna?

“Sendube; se li estus eterne malbona, tio estas, se li neniam pentus nek pliboniøus, li do eterne suferadus;

sed Dio ne kreis estulojn, kiuj por æiam sin dediæus al malbono; Li kreis ilin simplaj kaj senciaj, kaj æiuj devas progresi en pli aý malpli longa tempo, laý sia volo. La volo povas pli aý malpli frui, same kiel ekzistas pli aý malpli frumaturaj infanoj; sed øi, pli aý malpli frue, ja venos, pro la nekontraýebla bezono, kiun la Spirito sentas, eltiriøi el malsupereco kaj esti feliæa. La leøo pri la daýro de l' suferoj estas do eminente saøa kaj milda, æar øi dependigas tiun daýron de la penoj de la Spirito; øi neniam forprenas de li lian liberan volon: se li æi tiun misuzas, li do elportas la sekvojn de sia konduto."

Sankta Ludoviko.

1007. Æu estas Spiritoj, neniam pentantaj?

"Estas kelkaj, kies pento tre malfruas; sed akcepti, ke ili neniam pliboniøos, estus nei la leøon de progreso kaj aserti, ke infano ne povas maturiøi."

Sankta Ludoviko.

1008. Æu la daýro de suferoj æiam dependas de la volo de la Spirito? Æu kelkaj suferoj ne estas diktataj al li por difinita tempo?

"Jes, suferoj povas esti al li diktataj por iu difinita tempo; sed Dio, kiu volas nur la bonon de siaj kreitoj, æiam volonte akceptas lian penton, kal la deziro progresi neniam estas senfrukta."

Sankta Ludoviko.

1009. Æu do suferoj neniam estas ordonataj por eterne?

"Konsultu vian simplan saøon, vian prudenton, kaj demandu vin mem, æu poræiama kondamno pro kelkaj momentoj da eraro ne estus la neado de l' boneco de Dio. Kio, efektive, estas la daýro de l' vivo, eæ se se centjara,

kompare kun la eterneco? Eterneco! ĉu vi bone komprenas ĉi tiun vorton? Suferoj, senfinaj, senesperaj turmentoj, pro kelkaj eraroj! Ĉu vi prudento ne forpuŝas tian penson? Ke la antikvuloj vidis en la Sinjoro de l' universo teruran, ĉaluzan, venoĉemon Dion, oni konceptas; en sia neklereco, ili asignis al Dio la homajn pasiojn; sed tia ne estas la Dio de la kristanoj, Dio, kiu lokas amon, karitaton, korpardonon, forgeson de l' ofendoj en la vicon de la unuaj virtoj; ĉu Dio mem povus ne havi la kvalitojn, kiujn Li faras devo de la homoj? Ĉu oni sin mem ne kontraŭdiras, asignante al Li senfinan bonecon kaj senliman venoĉemon? Vi diras, ke Li, antaŭ ĉio, estas justa, kaj ke la homo ne komprenas Lian justecon; sed justeco ne forpuŝas bonecon, kaj Dio ne estus bona, se Li kondamnas al teruraj eternaj suferoj la plimulton de Siaj kreitoj. Ĉu Li povus devigi Sian idojn praktiki justecon, se Li ne estus doninta al ili la rimedojn por ĉia kompreno? Cetere, ĉu la superbeeco de l' justeco, ligita kun la boneco, ne kuŝas en tio, ke la daŭro de suferoj dependas de la penoj, kiujn kulpulo faras por sia pliboniĝo? Tie kuŝas la vereco de jenaj vortoj: Kia ago, tia pago."

Sankta Aŭgusteno.

"Diligente klopodu, per ĉiuj viaj eblaj rimedoj, por kontraŭbatali, por neniigi la ideon pri eterneco de suferoj; ĉi estas penso blasfema kontraŭ la justeco kaj boneco de Dio kaj fonto plej multe produktanta nekredemon, materialismon kaj indiferentecon, kiuj invadis la popolojn, de post kiam ilia intelekto komencis elvolviĝi. La Spirito, apenaŭ klerigita, eĉ nur ekmalkrudigita, tuj komprenis tiun monstran maljustecon; lia prudento ĉin repuŝas, kaj tamen li malofte ne konfuzas en sama kondamno la punon, kiu lin indignigas, kaj la Dion, al kiu li ĉin atribuas; de tio originis la sennombraj malbonaĵoj, falintaj sur vin kaj kontraŭ kiuj ni venis porti al vi helpon. La tasko, al

kiu ni atentigas vin, estos al vi des pli facila, ær æiuj aýtoritatuloj, sur kiuj sin apogas la defendantoj de tiu kredo, sin detenis deklari sian formalan opinion; nek la episkopaj kunvenoj, nek la ekleziaj patraj moýtoj decidis tiun gravan demandon. Se, laý la evangeliistoj mem, kaj se oni prenas laývorte la emblemajn parolojn de la Kristo, æi tiu minacis la kulpulojn per neniam estingiøanta fajro, per fajro eterna, nenio, aliflanke, en liaj vortoj pravas, ke Dio ilin *por eterne* kondamnis.

“Kompatindaj elvojiøintaj þafoj, sciu vidi, ke venas al vi la bona Paýtisto, kiu, anstataý voli forpeli vin por æiam de si, venas mem renkonte al vi, por rekonduki vin en la þafejon. Erarintaj filoj, forlasu vian memvolan ekzilon; direktu viajn paþojn al la Patra domo: la Patro aletendas al vi Siajn brakojn kaj estas æiam preta festi vian revenon en la familion.”

Lamennais

“Malpacoj pro vortoj! malpacoj pro vortoj! æu vi ankoraý ne verþigis sufiæ da sango? Æu estas ankoraý necese refajrigi la punbrulejojn? Oni diskutas pri la esprimoj; eterneco de suferoj, eterneco de punoj; æu vi do ne scias, ke tio, kion vi hodiaý komprenas kiel *eternecon*, ne havis la saman signifon æ la antikvuloj? La teologo konsultu la fontojn: kiel vi, li konstatos, ke la hebrea teksto ne atribuis la saman signifon al la vorto, kiun la grekoj, la latinaj popoloj kaj la modernuloj tradukis per *senfinaj suferoj*, *nerepageblaj kulpoj*. Eterneco de punoj respondas al eterneco de malbono. Efektive, kiel longe malbono ekzistos æ la homoj, tiel longe punoj daýros; gravas interpreti la sanktajn tekstojn laý ties relativa senco. La eterneco de suferoj ne estas absoluta, sed relativa. Kiam venos la tago, en kiu æiuj homoj surmetos, per la pento, la veston de senkulpeco, tiam ne estos plu øemoj kaj grincado de dentoj. Via homa prudento estas ja malvasta; sed, eæ tia, øi estas donaco de Dio,

kaj per øia helpo neniŭ sincera homo komprenos alie la eternecon de l' punoj. Eterneco de punoj! Kio do! malbono devus ja esti ankaŭ eterna. Nur Dio estas eterna kaj ne povus esti kreita eternan malbonon; por tio, estus necese forpreni de Li la plej belan el Liaj atributoj, nome la superegan povon; æar tiu ne estas superege pova, kiu povas krei tian elementon, kapablan detrui liajn verkojn. Homano, homaro! ne plu penetrigu vian malbrilan rigardon en la profundaĵojn de l' Tero, por tie seræi punojn; ploru, esperu, elpagu viajn kulpojn kaj rifuøu en la ideon pri iu Dio intime bona, absolute potenca, esence justa."

Platono.

"Altiriøi al la dia unueco, jen la celo de la homaro; por ke oni øin trafu, estas necesaj tri kondiæoj: justeco, amo kaj klereco; tri aferoj øin kontraŭas: neklereco, malamo kaj maljusteco. Nu, vere mi diras al vi, ke vi falsas tiujn fundamentajn principojn, kompromitante la ideon pri Dio per troigo de Lia severecco; vi duoble kompromitas tiun ideon, lasante penetri en la Spiriton de la kreito, ke en æi tiu estas pli da kompatemo, mildeco, amo kaj vera justeco, ol kian vi konsentas al la Superega Estulo; vi eæ nuligas la ideon pri la infero, farante æi tiun ridinda kaj neakceptebla por viaj kredoj, kia estas, por viaj koroj, la terurega spektaklo de l' mezepokaj ekzekutistoj, punbrulejoj kaj turmentoj! Kiel! æu nun, kiam la tempo de l' blindaj revenøoj estas por æiam forviøita de la homaj leøaroj, vi esperas ilin ideale konservi? Ho, kredu min, kredu min, fratoj per Dio kaj Jesuo-Kristo, aŭ rezignaciu pri la pereco, en viaj manoj, de æiuj viaj dogmoj prefere, ol pri ilia variemo; aŭ viajn dogmojn revivigu, elmetante ilin al la bonfaraj efluvoj, per kiuj la bonaj Spiritoj ilin nun surverøas. La ideo pri la infero kun øiaj ardaĵoj fornegoj, kun øiaj kaldronegoj entenantaj æiam bolantan fluidaĵon, povis esti tolerata, tio estas, pardoninda en fera jarcento; sed en la dek-naŭa

jarcento, øi jam nenio estas krom vana fantomo, taýga maksimume, por timigi infanojn; cetere, kiam pli aøaj, æi tiuj ne plu kredas tian fantomon. Persistante en tiu teruriga mitologio, vi naskas nekredemon, kaýzon de socia malorganizo; mi tremas, vidante tutan socian ordon skuata kaj falruiniøanta æ sia bazo, pro manko de puna sankcio. Arde kaj vive kredantaj homoj, antaýgvardio de l' tago de lumo, al la afero, do! ne por daýrigadi kadukajn kaj de nun nekredindajn fabelojn, sed por reŝlamigi, revivigi la veran punan sankcion, sub formoj konformaj al viaj moroj, viaj sentoj kaj la lumoj de via epoko.

“Kio estas, efektive, kulpulo? Tiu, kiu, per ia dekliniøo, per falsa movo de sia animo, sin deturnas de la celo de la Kreado, nome, de la harmonia kulturado de belo, de bono, idealigitaj de l' homa pratipo, de l' Dio-Homo, de Jesuo-Kristo.

“Kio estas puno? Øi estas la natura sekvo de tiu falsa movo; iomo da doloroj necesaj al tio, ke la homo abomenu sian kripoleon, per la provo de sufero. Puno estas sprono, instiganta la animon, per aflikto, sin refaldi sur sin mem kaj reveni al la savbordo. La celo de puno estas neniu alia ol rehonoriendiøo, liberiøo. Voli, ke puno estus eterna, pro kulpo ne eterna, estas nei la tutan pravon de ekzisto de la puno.

“Ho! mi vere diras al vi, æsu, æsu loki flanko æ flanko, koncerne eternecon, Bonon, esencon de l' Kreinto, kaj Malbonon, esencon de l' kreito; tio estus starigi nepravigeblan punon. Asertu, kontraýe, la gradan estingiøon de punoj kaj suferoj per transmigroj: vi tiel plifirmigos, per la prudento ligita al la sento, la dian unuecon.”

Paýlo, apostolo.

Oni penas admoni la homon al bono kaj deturni lin de malbono per allogo de rekompencoj kaj per timo al punoj;

sed, se tiuj punoj estas prezentataj en tia maniero, ke la prudento rifuzas ilin kredi, ili do havas sur la homon nenian influon; kontraŭe, li aŭon forpuŝos, nome la formon kaj la fundon. Se, male, oni prezentas al li la estontecon en logika maniero, li do ĉin jam ne forpuŝas. Spiritismo donas al li tiun klarigon.

La doktrino pri la eterneco de suferoj, laŭ sia absoluta senco, faras el la Superega Estulo maldoneman Dion. Ĝu estus logike diri, ke regnestro estas tre bona, tre kora, tre indulgema; ke li volas nur la feliĉon de siaj regatoj, sed ke, samtempe, li estas ĉaluza, venoema, neflekseble rigora, kaj ke li punas per akraj turmentegoj tri kvaronojn de siaj subuloj pro ia ofendo aŭ malobeo je liaj leĝoj, tiujn samajn homojn, kiuj eraris pro tio, ĉar ili ne konis tiujn leĝojn? Ĝu tio ne estus memkontraŭa? Nu, ĉu Dio povus esti malpli bona, ol kia estus homo?

Ankoraŭ unu memkontraŭa ekzistas ĉi tie. Ĉar Dio scias aŭon, Li tial sciis, kreante iun animon, ke ĉi eraros; ĉi estis do, de post sia ekesto, destinita al eterna malfeliĉo: ĉu tio estas ebla, laŭracia? Laŭ la doktrino pri la relativaj punoj aŭo estas klarigita. Dio ja sciis, ke tiu animo eraros, sed Li havigas al ĉi la rimedojn, por instrui per sia propra sperto, per siaj propraj eraroj; estas necese, ke ĉi kompensu siajn erarojn, por sin pli firme teni ĉe la bono; sed la pordo de espero ne estas fermita al ĉi por ĉiam, kaj Dio la momenton de liberiĝo dependigas de la penoj, kiujn ĉi faras, por atingi tiun celon. Jen, kion aŭu povas kompreni, kion la plej skrupula logiko povas akcepti. Se la estontaj suferoj estus prezentitaj el ĉi tiu vidpunkto, ekzistus multe malpli da skeptikuloj.

La vorto *eterna* estas ofte uzata, en la vulgara parolo, kiel figuro, por esprimi ion longedaŭran, kies finon oni ne antaŭvidas, kvankam oni ja scias, ke tiu fino ekzistas. Ni diras, ekzemple, la eternaj glacioj de l' altaj montoj, de l' polusoj, kvankam ni scias, unuflanke, ke la fizika mondo eble finiĝos kaj, duaflanke, ke la stato de tiuj regionoj povas ĉanĝi pro la normala delokiĝo de la akso aŭ pro ia katastrofo. "Eterna", ĉi tie, ne signifas "ĉiam ĉis senfino". Kiam ni suferas pro longedaŭra malsano, ni diras, ke nia doloro estas eterna; kio do eksterordinara estas en tio, ke Spiritoj, suferantaj jam de multaj jaroj, jarcentoj ĉar jar-

miloj, parolas en tia maniero? Ni precipe ne forgesu, ke, æar ilia malsupereco ne ebligas al ili vidi la ekstremaĵon de l' vojo, ili tial kredas, ke ili por æiam suferados, kaj tio estas puno.

Cetere, la doktrino pri la materia fajro, la fornoj kaj turmentoj, prenitaj el la Tartaro de l' paganismo, estas hodiaŭ tute forlasita de la alta teologio; nur en lernejoj tiuj teruregaj alegoriaj bildoj estas ankoraŭ montrataj, kiel efektivaj realaĵoj, de iuj homoj pli fervoraj ol instruitaj; kaj tio ja riproaĵinde, æar tiuj junaj imagemoj, tuj kiam ili estas liberigintaj de sia teruro, povos pligrandigi la nombron da nekredantoj. La teologio hodiaŭ rekonas, ke la vorto *fajro* estis uzata laŭ figura senco, kaj ke oni devas kompreni ĝin kiel fajron moralan (947). Tiuj, sekvintaj, kiel ni, la okazojn de la vivo kaj la transtombajn suferojn, per la komunikado de la Spiritoj, povis konvinkiĝi, ke, kvankam tiuj suferoj estas neniel materiaj, ili tamen ne estas malpli akraj. Koncerne ties daŭron mem, iuj teologiistoj jam ekakceptas ĝin laŭ ĝia supre dirita limigita senco; kaj ili opinias, ke, efektive, la vorto *eterna* povas esti komprenata rilate al la suferoj mem, kiel rezultato de senĝana leĝo, kaj ne rilate al ilia aplikado al æiu individuo. En la tago, kiam la religio akceptos æi tiun interpreton, same kiel iujn aliajn, ankaŭ rezultintajn el la progreso de l' lumo, ĝi revokos al si multe da elvojigintaj ĵafoj.

Reviviĝo de la karno

1010. Æu la dogmo de reviviĝo de la karno estas la konfirmo de tiu de reenkarniĝo, instruata de la Spiritoj?

“Kiel vi volus, ke estu alie? Okazas al tiuj vortoj tio sama, kiel al aliaj, kiuj ĵajnas malsaĝaj en la okuloj de iuj personoj nur pro tio, æar ili estas prenataj laŭlitere, kaj pro tiu motivo ili kondukas al nekredemo; sed donu al ili pli logikan interpreton, kaj la homoj, kiujn vi nomas liberpensuloj, ilin senpene akceptos, æar ja tiuj estas meditemaj homoj; efektive, pri tio ne eraru, tiuj liberpensuloj volas nenion alian ol kredi; kiel la ceteraj, aŭ eble pli, ili soifas ian estontecon, sed ili ne

povas akcepti ion kontraŭan al la instruoj de la scienco. La doktrino pri la plureco de l' ekzistadoj estas konforma al la justeco de Dio; nur ŝi povas klarigi tion, kio sen ŝi estas neklarigebla; kiel vi volus, ke tiu principo ne troviĝu en la religio mem?"

— *Ĉu la eklezio mem, per la dogmo de reviviĝo de la karno, instruas do la doktrinon pri reenkarنيado?*

"Evidente; tiu doktrino estas cetere rezultato de multaj aferoj, kiuj estas nerimarkitaj kaj kiuj estos post nelonge komprenataj laŭ ŝi tiu senco; oni baldaŭ konfesos, ke Spiritismo elstaras, sur ĉiu paĝo, el la teksto mem de la Sanktaj Skriboj. La Spiritoj ne venas do renversi la religion, kiel kelkaj pensas; ili, kontraŭe, ĉin konfirmas, ĉin sankcias per nerefuteblaj pruvoj; sed, ĉar venis la tempo ne plu uzi figuran parolon, tial ili esprimas sin sen iaj alegorioj kaj havigas al la aferoj tiel klaran kaj precizan signifon, ke ŝi tiu ne riskas falsan interpreton. Jen, kial estos baldaŭ pli da religiaj kaj kredantaj personoj, ol hodiaŭ."

Sankta Ludoviko.

La scienco provas, efektive, la neebon de la reviviĝo de la karno laŭ la vulgara ideo. Se la restaĵoj de la homa korpo restus homogenaj, kvankam disaj kaj pulvoriĝintaj, oni konceptus ilian rekuniĝon post difinita tempo; sed tiel ne okazas. La korpo konsistas el pluraj elementoj, nome oksigeno, hidrogeno, nitrogeno, karbono k.a.; ĉe la putrado de la korpo, tiuj elementoj disiĝas kaj estas utiligataj por la formado de novaj korpoj; tiel, unu sama molekulo de karbono, ekzemple, estos parto de multaj miloj da malsamaj korpoj (ni parolas nur pri la homaj korpoj, ne enkalkulante ĉiujn bestajn); iu individuo eble havas en sia korpo molekulojn, apartenintajn al pratempaj homoj; tiuj samaj organaj molekuloj, kiujn vi sorbas en via nutrado, eble venas el la korpo de iu individuo, kiun vi konis, kaj tiel plu. Ĉar la materio ekzistas en limigita kvanto, kar ĉar ties transformiĝoj estas nelimitaj, kiel do ĉi el tiuj korpoj povus re-

fariøi per samaj elementoj? Tio estas materie neebla. Oni ne povas do laýracie akcepti la reviviøon de la karno alie, ol kiel figuron, kiu simbolas la reenkarniøon; se estas tiel, øi havas nenion, kio ofendus la racion aý kontraýus la asertojn de la scienco.

Estas vero, ke, laý la dogmo, tiu reviviøo okazos nur æ la fino de l' tempoj, kaj, laý la spiritisma doktrino, øi okazas æitutage; sed, æu sur tiu bildo de l' lasta juøo ne estas ankaý granda, bela figuro, kuþanta, sub la alegorio-vualo, unu el tiuj senþanøaj vera'oj, nome tiun, laý kiu ne plu ekzistos skeptikuloj, kiam øi ricevos sian øustan signifon? Oni bonvolu mediti pri la spiritisma teorio, rilata al la est-onteco de la animoj kaj al ties sorto post la provoj, kiujn ili spertas: oni konstatos, ke, escepte de la samtempeco, la juøo, ilin kondamnanta aý senkulpiganta, ne estas ia fikcio, kiel pensas la nekredemuloj. Ni ankoraý rimarkigu, ke øi estas la konsekvenco de l' plureco de la loøataj mondoj, aserto hodiaý sendiskute akceptata, dum, laý la doktrino pri la mondfina juøo, la Tero estas supozata la sola loøata mondo.

Paradizo, infero kaj purgatorio

1011. Æu iu æirkaýlimigita loko en la universo estas difinita por la suferoj kaj por la øuoj de la Spiritoj, laý ties meritoj?

“Ni jam respondis æi tiun demandon. Suferoj kaj øuoj estas konformigitaj al la grado da perfektio de la Spiritoj; æiu æerpas el si mem la principon de sia propra feliæo aý malfeliæo; kaj, æar la Spiritoj troviøas æie, tial neniu fermita aý æirkaýlimigita loko estas difinita por la unua, prefere ol por la dua el tiuj statoj. Koncerne la enkarniøintajn Spiritojn, tiuj estas pli aý malpli feliæaj, laý la hierarkia nivelo de la mondoj, kiujn ili loøas.”

— *Æu do infero kaj paradizo ne ekzistas tiaj, kiaj la homoj ilin prezentas al si?*

“Nenio krom figuroj: ekzistas æie feliæaj kaj malfeliæaj Spiritoj. Tamen, kiel ni ankaý diris, la samrangaj Spiritoj kolektiøis pro simpatio; sed, se ili estas perfektaj, ili povas kunveni tie, kie ajn ili volas.”

La absolute fiksa situacio de l' lokoj por punoj kaj re-kompencoj ekzistas nur en la homa imago; ĉi originas el la inklino, kiun la homoj havas, *materigi kaj aŝrakylimigi* la aferojn, kies semmezuran esencon ili ne povas kapti.

1012. Kion ni komprenu kiel purgatorion?

“Fizikajn kaj moralajn dolorojn: ĉi estas la tempo por kompenco de eraroj. Preskaŭ ĉiam ĉuste sur la Tero vi kreas vian propran pekpuriĝejon kaj Dio devigas vin pagi viajn kulpojn.”

Kiom la homo nomas purgatorio, tio estas ankaŭ figuro, kiun oni devas kompreni, ne kiel ian difinitan lokon, sed kiel la staton de l' neperfektaj Spiritoj, pagantaj siajn erarojn ĉis sia kompleta elpuriĝo, kiu ilin enkondukos en la rangon de l' feliægaj Spiritoj. Ĉar tiu plipuriĝado fariĝas en la sinsekvaj enkarniĝoj, tial la pekpuriĝado konsistas en la provoj de la enkorpa vivo.

1013. Kiel ni klarigu, ke Spiritoj, kiuj per sia parolo elmontras sian superecon, respondis al tre seriozaj personoj, koncerne inferon kaj purgatorion laŭ la ideo, kiun oni ordinare faras al si pri tiu demando?

“La Spiritoj uzas parolmanieron kompreneblan por la personoj ilin demandantaj; kiam tiuj personoj estas tute poseditaj de iaj ideoj, la Spiritoj ne volas ilin abrupte frapi, por ne ofendi iliajn konvinkojn. Se iu Spirito sen parolturnoj dirus al mahometano, ke Mahometo ne estis profeto, li estus tre malafable akceptita.”

— *Oni komprenas, ke tiel kondukas la Spiritoj, dezirantaj instrui nin; sed, kial iuj Spiritoj, demandite pri sia situacio, respondis, ke ili suferas la turmentojn de la infero aŭ de la purgatorio?*

“Kiam ili estas malsuperaj kaj ne tute liberaj de la materio, ili konservas parton de siaj ideoj kunportitaj el la Tero kaj esprimas siajn impresojn per vortoj al ili familiaraj. Ili troviĝas en medio, kiu apenaŭ ebligas al ili sondi la estontecon; jen, kial la vagantaj aŭ la antaŭ

nelonge elkarniøintaj Spiritoj parolas, kiel ili probable parolis dum sia vivo. *Infero* povas esti tradukita kiel vivo plena de treege penigaj suferoj, kun *necerteco* pri alia pli bona vivo; *purgatorio*, kiel vivo ankaŭ plena de suferoj, sed kun konscio pri pli bona estonteco. Kiam vi spertas grandan doloron, æu vi ne diras ankaŭ, ke vi suferas tiel, kiel kondamnito al infero? Tio estas nenio krom vortoj, æiam uzataj en figura senco.”

1014. Kion oni komprenu kiel “turmentatan animon”?

“Øi estas erarvaganta kaj suferanta animo, necerta pri sia estonteco, kaj al kiu vi povas havigi konsolon, kiun øi petas, venante al vi.” (664)

1015. Laŭ kiu senco oni komprenu la vorton æielo?

“Æu vi kredas, ke øi estas iu loko, kiaj la Elizeaj kampoj de la antikvuloj, kie æiuj Spiritoj estas konfuzite premamasigitaj, sen alia zorgo krom øuadi pasivan feliæon por la tuta eterna tempo? Ne; øi estas la universa spaco; øi estas la planedoj, la steloj kaj æiuj superaj mondoj, kie la Spiritoj plene øuas siajn kapablojn, ne spertante la ægrenojn de l’ materia vivo, nek la afliktojn esence proprajn al la malsupereco.”

1016. Iuj Spiritoj diris, ke ili loøas la kvaran æielon, la kvinan æielon, ktp; kion nome ili intencas diri?

“Vi demandas ilin, kiun æielon ili loøas, æar vi imagas plurajn æielojn, kiuj estus surmetitaj, unuj sur aliajn, kiel etaøoj de domo, kaj ili do respondas laŭ via parolmaniero; sed, por ili, la esprimoj “kvara æielo”, “kvina æielo” respondas al diversaj gradoj da puriøo kaj, sekve, da feliæo. Okazas æi tie tute same kiel tiam, kiam oni demandas iun Spiriton, æu li estas en la infero; se li estas malfeliæa, li diros jes, æar, por li, *infero* estas sinonimo de sufero; sed li ja scias, ke øi ne estas ia fornego. Pagano dirus, ke li estas en *Tartaro*.”

Tio sama okazas kun aliaj analogaj esprimoj, ekzemple: urbo de l’ floroj, urbo de la elektitoj, unua, dua aŭ tria sfero k.a., kiuj estas nuraj alegorioj, uzataj de iuj Spiritoj, æu

kiel figuroj, æ kelkafoje pro tio, ke ili nescias la realecon de la aferoj kaj æ la plej elementajn sciencajn konojn.

Laý la malvasta ideo, kiun oni iam havis pri la lokoj por punoj kaj rekompencoj, kaj precipe laý la opinio, ke la Tero estas la centro de la universo, ke la æielo estas arka^o kaj ke ekzistas iu regiono de la steloj, oni lokis *la æielon supren kaj la inferon malsupren* ⁽³³⁾, de tiu koncepto originis la esprimoj: supreniri al la æielo, esti en la plej alta el la æielo; esti defaligita en la inferojn, k.a. Hodiaý, kiam la sciento pruvis, ke la Tero estas nenio alia ol unu el la plej malgrandaj mondoj, sen ia aparta graveco, meze de milionoj da aliaj; kiam øi priskribis la historion de ties formado kaj difinis ties strukturon; kiam øi pruvis, ke la spaco estas senlima, kaj ke ekzistas nek supro nek malsupro en la universo, estis necese rezigni loki la æielon super la nubojn kaj la inferon en la profunda^ojn. Rilate al la purgatorio, neniu loko estis al øi asignita. Estis destinita al Spiritismo la rolo doni pri æiuj tiuj aferoj la klarigon plej racian, plej grandiozan kaj santempe plej konsolan por la homaro. Ni povas do diri, ke ni portas en ni mem nian inferon kaj nian paradizon; nian purgatorion ni trovas en la enkarniøado, en niaj enkorpaý aj fizikaj vivoj.

1017. Laý kiu senco ni komprenu jenajn vortojn de la Kristo: Mia regno ne estas el æi tiu mondo?⁽³⁴⁾

“Respondante tiel, la Kristo parolis figure. Li volis diri, ke li regnas nur en la puraj, sinforĝesemaj koroj. Li estas æie, kie superstaras amo al bono; sed la homoj avidaj al la æimondaj a^oj kaj algluiøintaj al la teraj hava^oj ne estas kun li.”

1018. Æu la regno de bono povos iam ekesti sur la Tero?

“Bono regos sur la Tero tiam, kiam, inter la Spiritoj venontaj loøi la planedon, la bonaj estos pli multenombraj ol la malbonaj; tiam, la bonaj faros, ke tie æi reøu amo

⁽³³⁾ En la latina lingvo, *inferus* signifas “malsupra”. – *La Trad.*

⁽³⁴⁾ Johano, æap. 18, par. 36. – *La Trad.*

kaj justeco, fontoj de bono kaj feliæo. Per la morala progreso kaj per la praktikado de la leøoj de Dio, la homo altiros al la Tero la bonajn Spiritojn kaj de tie forpelos la malbonajn; sed la malbonajn øin forlasos nur tiam, kiam fiero kaj egoismo estos el øi sarkitaj.

“La aliøo de la homaro estas antaýdirita, kaj vi nun alvenas al tiu momento, kiun plirapidigas æiuj homoj, kunhelpantaj por la progreso; tiu aliøo okazos per la enkarniøado de pli bonaj Spiritoj, kiuj konsistigos sur la Tero novan generacion. Tiam, la Spiritoj de la malbonaj, kiujn la morto æiutage falæadas, kaj æiuj, kiuj provas haltigi la iradon de la aferoj, estos de tie forpupitaj, æar ili nekonvene sidus inter virtuloj, kies feliæon ili maltrankviligus. Tiuj iros en novajn, malpli progresintajn mondojn, plenumi *penigajn* misiojn, en kiuj ili laboros por la progreso de siaj ankoraý pli malaltrangaj fratoj. Æu vi ne vidas, en tiu elpelo el la aliøinta Tero, la mirbelan figuron de la *perdita paradizo*, kaj, en la homo, veninta sur la Teron en tiaj kondiæoj, kunportanta la øermon de siaj pasioj kaj la postesignojn de sia primitiva malsupereco, la ne malpli belan figuron de la *origina peko*? La origina peko, rigardata el æi tiu vidpunkto, estas kaýzita de la ankoraý neperfekta naturo de la homo, kiu, tiel, respondas nur por si kaj por siaj propraj eraroj, kaj ne por tiuj de siaj prapatroj.

“Vi æiuj, kredantaj kaj bonvolemaj homoj, kunhelpu do fervore kaj kuraøe, æe la granda klopodado por la homara rebonigo, æar vi centoble rikoltos el la grajno, kiun vi semos. Ve al tiuj, kiuj fermas siajn okulojn al la lumo, æar ili tiel preparas al si longajn jarcentojn da mallumo kaj da disreviøoj; ve al tiuj, kiuj konsistigas æiujn siajn plezurojn el la æimondaj havaøoj, æar ili spertos pli da mankoj, ol kiom da øuoj ili havis; precipe, ve al la egoistoj, æar ili trovos neniun, kiu helpos ilin porti la þarøon de siaj mizeroj.”

Sankta Ludoviko.

KONKLUDO

I

La homo, kiu, pri la tera magnetismo, konus nur la movojn de l' magnetigitaj anasetoj, manovrantaj sur la akvo de lavovazo, apenay povus kompreni, ke tiu ludilo entenus la sekreton pri la mekanismo de l' universo kaj pri la movado de la mondoj. Tio sama okazas al tiu, kiu pri Spiritismo konus nur la movadon de l' tabloj; li vidas tie nenion alian ol amuzon, familian tempopasigilon, kaj ne komprenas, ke tiu fenomeno, tiel simplas kaj vulgara, konata de la antikvuloj kaj eæ de l' duonsovaæaj popoloj, povas esti ligita kun la plej gravaj demandoj de l' socia ordo. Por supra¹/₄ observanto, efektive, kian rilaton povas havi turnioanta tablo kun la moralo kaj la estonteco de la homaro? Sed, kiu ajn pripensas la aferon, tiu memoras, ke el simpla bolpoto, kie akvo bolas kaj kies kovrilo levioas, bolpoto, kie akvo tute same bolis en æiuj tempoj, naskiois la potenca motoro, per kiu la homo hodiaý trakuras la spacon kaj kvazaý nuligas distancojn. Nu! vi, kiuj kredas nenion trans la materia mondo, eksciu, ke el tiu tablo, kiu turnioas kaj vekas viajn malþatajn ridetojn, elkreskis tuta scienco kaj aperis la solvo de problemoj, kiujn nenia filozofio iam antaýe kapablis respondi. Pri æi tio mi turnas min al æiuj sinceraj kontraýuloj kaj petas ilin diri, æu ili donis al si la penon studi tion, kion ili kritikas; æar, laý bona logiko, kritiko valoras nur tiam, kiam la kritikanto konas la

koncernatan temon. Moki ion, kion oni ne konas, kion oni ne sondis per la sekilo de skrupula observanto, ne estas kritiki, sed montri ventanimecon kaj havigi kompatindan ideon pri la juŝokapablo de l' kritikanto. Se ni estus prezentinta ĉi tiun filozofion kiel faritaĵon de iu homa cerbo, ĉi certe trovus malpli da malĉato kaj ricevus la honoron esti ekzamenata de tiuj, kiuj arogas al si gvidi la publikan opinion; sed, ĉar ĉi venas de la Spiritoj, kia absurdo! ĉi apenaŭ indas ekrigardon; oni ĉin juŝas laŭ ĉia titolo, same kiel la fabla simio taksis nuksojn laŭ ties ĉelo. Ne konsideru, se vi volas, la originon: supozu, ke ĉi tiu *libro* estas verko de iu homo, kaj, ĉin serioze leginte, diru, el la fundo de via animo kaj konscienco, ĉu vi tie trovas ion mokindan.

II

Spiritismo estas la plej timinda kontraŭulo de materialismo; ne estas do mirige, ke ĉi havas kiel kontraŭbatalantojn la materialistojn; sed, ĉar materialismo estas doktrino, kiun oni apenaŭ kuraŝas konfesi – pruvo, ke ĉiaj adeptoj ne havas tre firmajn konvinkojn kaj ke ilin superpotencas ilia konscienco –, tiel ĉi sin kovras per la mantelo de l' racio kaj de la scienco; kaj, stranga afero, la plej skeptikaj ja parolas en la nomo de la religio, kiun ili ne konas, nek komprenas pli bone ol Spiritismon. Ilia celpunkto estas precipe la *miregindaĵoj* kaj la *supernaturaĵoj*, kiujn ili ne akceptas; nu, laŭ ilia opinio, ĉar Spiritismo baziĝas sur miregindaĵoj, tial ĉi povas esti nenio alia ol ridinda supozo. Ili ne pripensas, ke, senkondiĉe kondamnante miregindaĵojn kaj supernaturaĵojn, ili do kondamnas ankaŭ la religion; efektive, la religio estas fondita sur la revelacio kaj la mirakloj; nu, kio estas revelacio krom eksterhomaj komunikaĵoj? Ĉeuj aŭtoroj de sanktaj verkoj, ekde Moseo, parolis pri tiaj komunikaĵoj. Kio estas mirakloj krom miregindaj kaj supernaturaj faktoj plej altgradaj, ĉar,

laŭ la liturgia senco, ili estas nuligo de la leŭoj de l' Naturo? Malakceptante miregindaĵojn kaj supernaturaĵojn, la materialistoj malakceptas do la bazojn mem de l' religio. Sed ne el ĉi tiu vidpunkto ni rigardu la demandon. Ne tuŝas Spiritismon ekzameni, ĉu fariĝas aŭ ne fariĝas mirakoj, tio estas, ĉu Dio povas, en iuj okazoj, nuligi la eternajn leŭojn, laŭ kiuj la universo estas regata; ĉi tie, ĉi lasas plenan liberecon de kredo; ĉi asertas kaj pravas, ke la fenomenoj, sur kiuj ĉi sin bazas, de supernaturaĵoj havas nur ĉajnon; ili ĉajnas supernaturaj, en la okuloj de iuj homoj, nur pro tio, ke ili estas surprize strangaj kaj troviĝas ekster la rondo de l' konataj faktoj; se ili ne estas pli supernaturaj ol iu ajn el la fenomenoj, kies solvon la hodiaŭa scienco donas kaj kiuj ĉajnis miregigaj en aliaj epokoj. Ĉiuj spiritismaj fenomenoj, *senescepte*, estas rezultatoj de ĝeneralaj leŭoj; ili konigas al ni unu el la potencoj de l' Naturo, potencon ĝis hodiaŭ nekonatan aŭ, pli bone dirite, nekomprenatan; sed la observado pravas, ke ĉi troviĝas en la kadro de naturaj aferoj. Spiritismo staras do sur miregindaĵoj kaj supernaturaĵoj malpli efektive ol la religio mem; la homoj, ĝin ĉe tiu flanko atakantaj, ĝin do ne konas, kaj eĉ, se ili estus la plej kleraj homoj en la mondo, ni ja dirus al ili: se via scienco, kiu instruis al vi tiom da aferoj, ne diris al vi, ke la regno de la Naturo estas senlima, vi estas do nur parte kleraj.

III

Vi volas liberigi vian jarcenton, vi diras, el manio, minacanta invadi la mondon. Ĉu vi preferus, se la mondon invadus la nekredemo, kiun vi penas disvastigi? Ĉu ne al la neesto de ĉia kredo oni atribuu la malstreĉiĝon de la familioligiloj kaj la plejmulton de l' malordoj, subfosantaj la socion? Pruvante la ekziston kaj la senmortecon de la animo, Spiritismo revivigas la kredon je la estonteco, revigligas la malfortiĝintajn kuraĝojn, igas rezignacie

elteni la sortovicojn de la vivo; æu vi kuraøus nomi tion malbono? Du doktrinoj staras fronte unu al la dua: la unua malakceptas estontecon, la dua øin proklamas kaj pruvas; la unua klarigas nenion, la dua klarigas æion, kaj, øuste pro tio, sin turnas al la racio; la unua estas la sankcio de egoismo, la dua sidigas bazon al justeco, karitato kaj amo al siaj similuloj; la unua montras nur la nunecon kaj nuligas æian esperon, la dua konsolas kaj prezentas la vastegan estontan kampon; kiu el ambaý nome estas pli malutila?

Iuj homoj, cetere el la plej skeptikaj, arogas al si esti apostoloj de l' frateco kaj de l' progreso; sed frateco kuntrenas abnegacion, rezignon je la personeco; æ vera frateco, fiero estas anomalio. Per kia rajto vi altrudas aferon al persono, al kiu vi asertas, ke æio finiøas æ la morto, ke, eble morgaý, li estos nenio alia, ol malnova elartikigita mapino, forþetita en rubejon? Kian motivon tiu havas por altrudi al si ian sindetenon? Æu ne estas pli nature, ke, dum la kadukaj momentoj, kiujn vi konsentas al li, ke li penas vivi kiel eble plej bone? El tio naskiøas la deziro multe posedi, por pli bone øui; el tiu deziro elkreskas envio kontraý tiuj, posedantaj pli ol li; kaj de tiu envio øis la deziro friponi la aliulajn havaþojn estas nur unu paþo. Kio lin retenas? Æu la leøø? sed la leøø ne ampleksas æiajn okazojn. Æu vi diros, ke lin bridas la konscienco, la devosento? Æu tiu æi sento havus ian pravon de ekzisto æ la kredo, ke æio finiøas kun la vivo? Æe æi tiu kredo, unu sola maksimumo estas racia, nome: æiu por si; la konceptoj pri frateco, konscienco, devo, homaro, eæ progreso, estas nenio krom vanaj vortoj. Ho! vi, kiuj proklamas tiajn doktrinojn, vi ne scias la malbonon, kiun vi faras kontraý la socio, nek la respondecon, kiun vi prenas sur vin pri tiom da krimoj! Sed, kion mi diris pri respondeco? Por skeptikulo, respondeco tute ne ekzistas; li respektte kliniøas nur antaý la materio.

IV

La progreso de la homaro havas sian principon en la aplikado de l' leŭo de justeco, amo kaj karitato; tiu leŭo baziŝas sur la certeco pri estonteco; se vi elprenas el ŝi tiun certecon, vi fortiras do ŝian fundamentan ptonon. El tiu leŭo originas ŝiuj ceteraj, ŝar ŝi entenas ŝiujn kondiaŝojn de la homa feliaŝo; nur ŝi kapablas ripari la difektojn de la socio, kaj la homo povas konstati, komparante tempojn kaj *popolojn*, kiel pliboniŝas lia kondiaŝo, laŝgrade kiel tiu leŭo estas pli bone komprenata kaj praktikata. Se parta, nekompleta aplikado naskas realan bonon, kio fariŝos tiam, kiam ŝi estos la bazo de ŝiuj sociaj normoj! Ĥu tio estas ebla? Jes; ŝar, se la homo faris dek paŝojn, li do povas fari dudek, kaj tiel plu. Ni jam vidas iom post iom estingiŝi la interpopolan antipation; la baroj, apartigintaj la popolojn, malleviŝas antaŝ la civilizacio; la popoloj premas al si reciproke la manojn, de unu al la dua ekstremo de la mondo; pli granda justeco direktas la internaciajn leŝojn; militoj ŝiam plimaloftiŝas kaj ne forigas la senton de humaneco; ekstaras unuformeco inter la rilatoj; la distingoj pri rasoj kaj kastoj forviŝiŝas, kaj la malsamkredaj homoj silentigas la konvenciojn pri sektoj, por komuna adorado je unu sola Dio. Ni parolas pri la popoloj, irantaj en la unua vico de l' civilizacio (789-793). En ŝiuj tiuj rilatoj oni troviŝas ankoraŝ tre malproksime de la perfekteco; oni devas ankoraŝ eldetrui grandan nombron da kadukaj ruinoj, ŝis formalaperos la lastaj postesignoj de barbareco; sed, ŝu tiuj ruinoj povos elteni la nerezisteblan potencon de l' progreso, tiun vivan forton, kiu estas mem leŝo de l' Naturo? Se la nuna generacio pli evoluis ol la pasinta, kial do tiu, kiu nin sekvos, ne estos pli altnivela ol la nia? Ŝi estos ja supera, pro la potenco de la aferoj; unue, ŝar kun la generacioj ŝiutage estingiŝas kelkaj probatalantoj de malnovaj ekscesoj, kaj tiel la socio iom post iom estiŝos el novaj elementoj, jam ne havantaj la

kadukajn antaŭjuŝojn; due, ĉar la homo, celante la progreson, studas la barojn kaj penas ilin faligi. Ĉar la progressa movado estas neneigebla, tial la estonta progreso ne povus esti duba. La homo volas esti feliĉa, tio estas natura; nu, li klopodas por la progreso, nur por pliiĝi la kvanton de sia feliĉo, ĉar, sen tio, la progreso havus nenian celon; kie estus progreso por li, se tiu progreso ne plibonigus lian pozicion? Sed, kiam la homo posedos la kvanton da ŝuoj, kiujn la intelekta progreso povas havigi al li, tiam li rimarkos, ke lia feliĉo ne estas kompleta; li konstatos, ke tiu feliĉo estas neebla sen la certeco de la sociaj interrilatoj, kaj ke tiun certcon li ne povas trovi aliloke, ol en la morala progreso; sekve, pro la potenco de la aferoj, li mem puŝos la progreson sur tiu vojo, kaj Spiritismo proponos al li la plej povan helpilon por tiu celo.

V

La homoj, kiuj diras, ke la spiritismaj kredoj minacas invadi la mondon, proklamas, per siaj propraj paroloj, ties potencon, ĉar la senbaza kaj nelogika ideo ne povus fariĝi universala; se Spiritismo ĉie enradikiĝas, se ĉi varbas siajn anojn precipe en la instruitaj klasoj, kiel ĉiu rekonas, ĉi do havas veron kiel fundamenton. Kontraŭ tiu tendenco ĉiaj penoj de ĉiaj kalumniantoj estos vana, kaj pruvo pri tio estas, ke la mokplimo, kiun ili penadis sputi sur ĉin, anstataŭ haltigi ĉian progresadon, laŭbajne ĉin refreŝigis. Tiu rezultato plene pravigas tion, kion diris la Spiritoj: “Ne maltrankviliĝu pro kontraŭstaro; ĉio, kion oni faros kontraŭ vi, estos nur profito por vi, kaj *viaj plej obstinaj kontraŭuloj pretervole servos al la afero*. La malvolonto de la homoj ne povus superforti la volon de Dio.”

Per Spiritismo la homaro ja komencos novan fazon, nome la fazon de la morala progreso, kiu estas ties nepra sekvo. Ne plu miru do pro la rapideco, kun kiu diskreskas

la spiritismaj ideoj; la kaýzo de tiu rapideco estas la plezuro, kiun ili øuigas al æiuj, kiuj ilin funde esploras kaj en ili vidas ion alian ol vantan tempopasigilon; æar æiu deziras, pli ol æion, sian propran feliaxon, tial ne estas mirige, ke estas bone akceptata iu ideo, kiu feliaigas la homojn.

La elvolviøo de tiuj ideoj prezentas tri diferencajn fazojn: la unua estas tiu de scivolo, naskita de la strangeco de la okazantaj fenomenoj; la dua, tiu de l' rezonado kaj de l' filozofio; la tria, tiu de aplikado kaj de la rezultatoj. La fazo de scivolo forpasis; scivolo estas nedaýra: kiam øi estas kontentigita, oni flanken metas la objekton, por ekpreni alian; tio sama ne okazas al io, kio sin turnas al la serioza pensado kaj al la prudento. La dua fazo jam komenciøis, kaj la tria æi tiun nepre sekvos. Spiritismo progresis precipe, de kiam øi komencis esti pli bone komprenata en sia intima esenco, de kiam oni vidis øian gravecon, æar øi tuþas la plej senteman punkton de la homo, nome la feliaxon, eæ en æi tiu mondo; jen la kaýzo de øia disvastiøado, la sekreto de la forto, kiu kondukos øin al triumfo.

Spiritismo faras feliaxaj tiujn, kiuj øin komprenas, kaj atendas, ke øia influo penetru la plimulton. Eæ homo, kiu atestis nenian materian fenomenon de manifestoj, diras al si: ekster tiuj fenomenoj ekzistas la filozofio; tiu filozofio klarigas al mi tion, kion NENIA alia iam antaýe klarigis; en øi mi trovas, per simpla rezonado, *racian* solvon de l' problemoj, plej altgrade interesantaj mian estontecon; øi havigas al mi trankvilecon, certecon, fidon; øi liberigas min de la turmento de l' necerteco; flanke de tio, la demando pri la materiaj faktoj estas nur akcesora demando. Æu vi æiuj, øin atakantaj, volas rimedon por øin sukcese kontraýbatali? Jen tiu rimedo. Anstataýigu tiun doktrinon per io pli bona; trovu PLI FILOZOFIAN solvon por æiuj demandoj, kiujn øi solvas; havigu al la homo ALIAN CERTECON, kiu lin feliaigus, kaj bone komprenu la tutan signifon de l' vorto *certeco*,

æar la homo akceptas kiel *certecon* nur tion, kio þajnas al li *logika*; ne kontentiøu nur dirante, ke æi tiu doktrino ne estas vera, æar tio estas tro facila; pruvu, ne per neado, sed per faktoj, ke øi ne estas, neniam estis kaj ne POVAS esti vera; se øi ne estas vera, diru do, kio devus okupi øian lokon; pruvu, fine ke la konsekvencoj de Spiritismo ne estas fari la homojn pli bonaj, kaj do pli feliaaj, per la praktikado de l' plej pura evangelia moralo, kiun oni tre laýdas, sed kiun oni tiel malmulte praktikas. Kiam vi estos tion farinta, tiam vi rajtos øin ataki. Spiritismo estas forta, æar øi staras sur la bazoj mem de la religio: Dio, animo, estontaj punoj kaj rekompencoj; æar, precipe, øi montras tiujn punojn kaj rekompencojn kiel naturajn sekvojn de l' surtera vivo, kaj æar nenio, sur la bildo, kiun øi al ni prezentas, pri la estonteco, povas esti malakceptata de l' plej postulema prudento. Vi, kies tuta doktrino konsistas en la neado de estonteco, kian kompencon vi proponas por la æimondaj suferoj? Vi vin apogas sur nekredemo, Spiritismo sin bazas sur fido je Dio; dum øi invitas la homon al feliaø, al espero, al vera frateco, vi proponas al li la NENION kiel perspektivon kaj EGOISMON kiel konsolon; Spiritismo klarigas æion, vi klarigas nenion; øi pravas per faktoj, vi pravas nenion; kiel vi volas, ke oni hezitu inter la du doktrimoj?

VI

Tiu farus al si tre falsan ideon pri Spiritismo, kiu kredus, ke øi ekhavas sian forton el la praktikado de la materiaj manifestiøoj, kaj ke, se oni malhelpus tiun praktikadon, oni povus do øin subfosi æe la bazo. La forto de Spiritismo kuþas sur øia filozofio, sur øia alvoko al la racio kaj al la komuna saøo. Dum la antikva tempo øi estis temo por studoj misteraj, zorge kaþitaj al la vulgarularo, sed hodiaý øi por neniu havas sekretojn; øi parolas klare kaj nedubasence; estas en øi neniaj mistik-

aĵoj, neniaj alegorioj, kiuj timus falsajn interpretojn; ĉi volas esti komprenata de ĉiuj, ĉar venis la tempo, por ke vero estu konata de la homoj; kontraŭe de tio, ke ĉi barus la disvastiĝon de la lumo, ĉi ĉi tiun volas por ĉiuj; ĉi ne postulas blindan kredon, sed volas, ke oni sciu, kial oni kredas; apogante sin sur la racio, ĉi estos ĉiam pli forta, ol tiuj sin apogantaj sur nenio. Ĉu la baroj, kiujn oni provus meti kontraŭ la liberecon de la manifestiĝoj de la Spiritoj, provus ĉi tiujn sufoki? Ne, ĉar ili farus la efikon de ĉiuj persekutoj, nome eksciti la sciemon kaj la deziron koni tion, kio estus malpermesita. Aliflanke, se la manifestiĝoj de la Spiritoj estus ia privilegio de unu sola homo, per efektive de tiu homo oni do certe metus finon al tiaj manifestiĝoj; sed, bedaŭrinde por la kontraŭuloj, ili estas je ĉies dispono, kaj iu ajn povas ilin praktiki, ĉu la plej malgranda aŭ la plej granda, ĉu en palaco aŭ en mansardo.

Oni povas malpermesi ĉian publikan praktikadon; sed oni precize scias, ke la manifestiĝoj plej bone fariĝas ne publike, sed intime; nu, ĉar iu ajn povas esti mediumo, kiu povas malhelpi, ke iu familio en sia hejmo, ke iu individuo en la silento de sia kabineto, ke iu malliberulo en sia karcero, komunikiĝu kun la Spiritoj, sen scio de liaj gardantoj kaj eĉ antaŭ ties okuloj? Se oni malpermesas tiujn manifestiĝojn en unu lando, ĉu oni tion faros en la najbaraj landoj, en la tuta mondo, se en neniuj regionoj de l' du kontinentoj ⁽³⁵⁾ ne ekzistas mediumoj? Por enkarcerigi ĉiujn mediumojn, estus necese enkarcerigi la duonon de la homaro; se oni sukcesus, kio ne estus facila, bruligi ĉiujn spiritismajn librojn, en la sekvanta tago ili estus reverkitaj, ĉar ilia fonto estas neatablebla, kaj ties verajn aŭtorojn, la Spiritojn, oni ne povas enŝlosi nek bruligi.

Spiritismo ne estas farita de iu homo; neniuj povas diri, ke li estas ĉia kreinto, ĉar ĉi estas tiel malnova kiel

---

(35) Pli bone "hemisferoj". – *La Trad.*

la mondkreado; ĉi troviĝas ĉie, en ĉiuj religioj, kaj en la katolika religio ankoraŭ pli evidente, kaj kun pli da aŭtoritato ol en ĉiuj ceteraj, ĉar en katolikismo estas trovata la principo de ĉio: ĉiugradaj Spiritoj, iliaj rilatoj, kapitaj aŭ evidentaj, kun la homoj, gardantaj anĝeloj, reenkarniĝado, liberiĝo de la animo dum la vivo, duobla vidado, vizioj, ĉiaspecaj manifestiĝoj de Spiritoj, ĉiaspecaj, eĉ papeblaj, aĉeraĵoj. Koncerne la demonojn, tiuj estas neniuj aliaj ol la malbonaj Spiritoj, kaj, escepte de la kredo, ke la unuaj sin eterne dediĉas al malbono, dum por la malbonaj Spiritoj la vojo de l' progreso estas ĉiam alirebla, nura malsameco de nomo ekzistas inter unuj kaj aliaj.

Kion faras la hodiaŭa spiritisma scienco? Ĉi kolektas en unu korpon tion, kio estis dissemata; ĉi klarigas, per ĉusta vortoj, tion, kio estis dirata nur sub alegoria formo; ĉi fortranĉas la parton kreitan de superstiĉemo kaj neklereco, por restigi la parton realan kaj pozitivan: jen ĉia rolo; sed la rolo de fondinto al ĉi ne apartenas; ĉi montras tion, kio ekzistas, ĉi kunordigas; sed ĉi kreas nenion, ĉar ĉiaj bazoj troviĝas en ĉiuj tempoj kaj en ĉiuj lokoj; kiu do kuraĝus senti sin sufiĉe forta por ĉanceli tiujn bazojn per sarkasmoj aŭ eĉ per persekutoj? Se oni ĉin forpelos de iu loko, ĉi aperos en aliaj, kaj eĉ en la sama loko, de kie ĉi estis forpelita, ĉar ĉi troviĝas en la Naturo; kaj ne estas donite al la homo nuligi potencon de la Naturo, nek nuligi la dekretojn de Dio.

Cetere, kian intereson oni havus malhelpi la disvastiĝadon de la spiritismaj ideoj? Estas vere, ke tiuj ideoj kontraŭas la ekscesojn, naskitajn de fiero kaj egoismo; sed tiuj ekscesoj, el kiuj kelkaj profitas, malutilas la plimulton; tiuj ideoj havos do ĉe sia flanko la plimulton kaj kiel seriozan kontraŭulojn nur tiujn, kiujn interesas la plua daŭrado de tiu ekscesoj. Ĉar, kontraŭe, tiuj ideoj, per sia influo, faras la homojn pli bonaj unuj al aliaj, malpli avidaj al materiaj interesoj

kaj pli submetiøemaj al la dekretoj de l' Providenco, tial ili estas garantio de ordo kaj de trankvileco.

VII

Spiritismo sin prezentas sub tri malsamaj aspektoj, nome: la manifestiøoj de la Spiritoj, la principoj de filozofio kaj moralo, devenantaj de tiuj faktoj, kaj la aplikado de tiuj principoj; el tio ekestas tri klasoj aý, pli bone, tri gradoj da adeptoj: 1-a, tiuj, kiuj kredas la manifestiøojn de la Spiritoj kaj kiuj limigas sin ilin konstati; por æi tiuj, Spiritismo estas eksperimenta scienco; 2-a, tiuj, komprenantaj ties moralajn sekvojn; 3-a, tiuj, kiuj praktikas aý penas praktiki tiun moralon.

Kia ajn estas la vidpunkto, æu scienca aý morala, el kiu oni rigardas tiujn strangajn fenomenojn, æiu komprenas, ke tiu estas tute nova kaj kompleta klaso da ideoj, kies rezultato povas esti nenio alia, ol profunda modifo de la stato de l' homaro; kaj æiu komprenas ankaý, ke tiu modifo povas fariøi nur en la direkto al bono.

Rilate la kontraýulojn, oni povas ilin ankaý klasigi laý tri kategorioj, nome: 1-a: Tiuj, sisteme malakceptantaj æion novan aý ne venintan de ili, kaj preparolantaj la aferon, kvankam ili øin tute ne konas. Al æi tiu kategorio apartenas æiuj, nenion akceptantaj eksteran al la atesto de iliaj sentumoj; ili vidis nenion, volas nenion vidi kaj des malpli esplori øisfunde; eæ ilin æagrenus vidi tro klare, æar ili timus esti devigitaj konfesi sian malpravecon; por tiuj, Spiritismo estas ia ŝimero, ia frenezo, ia utopio; øi ne ekzistas: jen lasta vorto. Tiuj estas la nekredemuloj, kun antaýe preta opinio. Flanken de tiuj oni povas loki tiujn, kiuj, por malþarøo de konscienco, bonvolis øin apenaý ekrigardi, por ke ili povu diri: Mi volis vidi kaj vidis nenion; ili ne komprenas, ke oni bezonas pli ol duonhoron, por klarigi al si tutan sciencon. 2-a: Tiuj, kiuj, kvankam ili tre bone scias, kion

ili devas pensi pri la realeco de la faktoj, tamen æi tiujn kontraýbatalas pro motivoj de persona intereso. Por tiuj, Spiritismo ja ekzistas, sed, æar òiaj sekvoj ilin teruras, tial ili òin atakas kiel malamikon. 3-a: Tiuj, trovantaj en la spiritisma moralo tro severan riproæon kontraý iliaj agoj aý iliaj inklinoj. Se ili serioze rigardus Spiritismon, æi tiu ilin øenus; ilin òin nek malakceptas, nek aprobas: ili preferas fermi al si la okulojn. La unuaj estas instigataj de fiero kaj tromemfido; la duaj, de ambicio; la triaj, de egoismo. Oni komprenas, ke tiuj kaýzoj de kontraýstaro, havantaj neniel solidan bazon, ja malaperos kun la kreskado de la tempo, æar ni vane seræus ian kvaran kategorion da kontraýuloj, nome tiun, kiu sin apogus sur evidentaj pruvoj kaj kiu atestus konsciencan, laborplenan studadon de la demando; æiuj kontraýmetas nur la neadon, kaj neniu prezentas seriozan, nerefuteblan elpruvadon.

Estus tro alte konjekti pri la homa naturo, kredi, ke òi subite transformiøus sub la influo de la spiritismaj ideoj. Ilia agado certe ne estas samspeca, nek samgrada, sur tiujn, kiuj ilin praktikas; sed, kia ajn òi estas, eæ se plej bagatela, la rezultato estas æiuokaze plibonigo, eæ se òi estus nur prui la ekziston de eksterkopa mondo: tio kuntrenas la malkonfirmon de la materialismaj doktrinoj. Jen øuste la rezultato de la observado de la faktoj; sed, sur homojn, kiuj komprenas la filozofian Spiritismon kaj kiuj en æiu tiu vidas ion krom pli aý malpli kuriozaj fenomenoj, Spiritismo havas aliajn efikojn: la unua, la plej øenerala, estas kreskigi la religian senton æe tiu mem, kiu, ne estante materialisto, havas kontraý spiritaj aferoj nur indiferentecon. De tio rezultas, æe li, netimo al morto; ni ne diras "la deziro" je morto; kontraýe, æar spiritisto defendas sian vivon kiel iu alia homo, sed indiferenteco, kiu igas lin akcepti, sen murmuro kaj bedaýro, la neeviteblan morton, kiel fakton prefere øojigan ol timindan, pro la certeco pri la òin sekvanta stato. La dua efiko, preskaý tiel øenerala kiel la unua,

estas la rezignacio antaŭ la sortovicoj de la vivo. Spiritismo igas vidi la aferojn el tiel alta punkto, ke, ĉar la surtera vivo fariĝas bagatela, jam ne tiom grave tuŝas la homon la aĝgrendoj ĉin akompanantaj; de tio pli da kuraĝo en afliktoj, pli da modero de deziroj; de tio ankaŭ la forigo de la penso malplidaŭrigi la vivon, ĉar la spiritisma scienco asertas, ke, per memmortigo, oni ĉiam perdas tion, kion oni sopiras. La certeco pri estonteco, kies feliĝigo dependas de ni, la eblo ekrilati kun niaj karuloj, havigas al spiritisto ekstreman konsolon; lian horizonton pliampleksigas ĉis senfino la senĉesa spektaklo de la transtomba vivo, kies misterajn profundajn li povas esplori. La tria efiko estas instigi al indulgemo por aliulaj eraroj; sed, estas ja necese diri, la egoisma principo kaj ĉio, devenanta de tiu principo, estas afero, kiu plej algluiĝas al la homo kaj, sekve, la plej malfacile sarkebla; oni volonte faras oferojn, se nur ili elpostulas nenion, kaj precipe, se nur ili nenion malhavigas; mono ankoraŭ nerezisteble altiras la plimulton, kaj tre malmultaj komprenas la vorton "superflua", kiam temas pri iliaj personoj; tial la abnegacio pri la personeco estas signo de plej alta progreso.

VIII

Ĉu la Spiritoj, iuj homoj demandas, instruas al ni ian novan moralon, ion superan al tio, kion la Kristo predikis? Se ilia moralo ne estas alia ol tiu de Evangelio, kion helpas Spiritismo? Ĉi tiu rezonado tre similas tiun de la kalifo Omar pri la Aleksandria biblioteko: "Se ĉi enhavas nur, li diris, tion trovatan en Korano, ĉi estas do senutila kaj, sekve, ĉi devas esti bruligita; se ĉi enhavas ion alian, ĉi estas do malbona, kaj, sekve, ĉi devas esti same prave bruligita." Ne, Spiritismo ne instruas moralon malsaman ol tiu de Jesuo; sed, niavice, ni ankaŭ demandas, ĉu antaŭ ol la Kristo aperis, la homoj ne posedis la leĝon, donitan de Dio al Moseo? Ĉu la doktrino de la Kristo ne troviĝis jam en la Dekalogo?

Ĉu pro tio oni dirus, ke la moralo de Jesuo estas senutila? Ni plie demandas al tiuj, malakceptantaj la utilecon de la spiritisma moralo, kial la moralo de la Kristo estas tiel malmulte praktikata, kaj kial eĉ tiuj, juste proklamantaj ĉian superbecon, malobeas la unuajn laŭefan el liaj leĝoj, nome la *universalan karitaton*? La Spiritoj ne nur ĉin konfirmas, sed ankaŭ montras al ni ĉian praktikan utilecon; ili faras kompreneblajn kaj evidentajn la veraĵojn, iam instruitajn nur alegorie; kaj, flanke de la moralo, ili difinas la plej abstraktajn problemojn de psikologio.

Jesuo venis montri al la homoj la vojon de l' vera bono; kial Dio, kiu venigis Jesuon por rememorigi Lian forgesitan leĝon, ne venigus hodiaŭ la Spiritojn, por ĉin ankoraŭ kaj pli ekzakte rememorigi, nun, kiam la homoj ĉin forgesas kaj ĉion oferas al fiero kaj ambicio? Kiu kuraĝus limigi la povon de Dio kaj difini al Li la vojojn, kiujn Li iru? Kiu dirus, ke, kiel la Spiritoj asertas, la antaŭdirita horo ne sonis, kaj ke ni ne atingis la tempon, kiam miskomprenataj aŭ misinterpretataj veraĵoj devas esti malkapitaj al la homaro, por plirapidigi ties progreson? Ĉu ion providencan ne havas tiuj manifestiĝoj, samtempe okazantaj en ĉiuj terglobaj lokoj? Ne unu sola homo, iu profeto, venas averti nin, sed ĉie la lumo elprucas; ĉi estas tuta nova mondo, etendiĝanta antaŭ niaj okuloj. Same kiel la elpenso de l' mikroskopo malkaŝis al ni la mondon de l' malgrandegaĵoj, kiujn ni tute ne suspektis; same kiel la teleskopo ebligis al ni vidi milojn da mondoj, pri kiuj ni tute ne pensis, tiel same la komunikaĵoj de la Spiritoj senvualigas al ni la nevideblan mondon, kiu nin ĉirkaŭas, kiu nin senĉese tuŝas kaj kiu, sen nia konscio, partoprenas en ĉio, kion ni faras. Oni paciencu ankoraŭ iom da tempo, kaj la ekzisto de tiu mondo, nin atendanta, estos tiel nepridiskutebla kiel tiu de l' mikroskopa mondo kaj tiu de l' mondoj disputitaj en la spaco. Ĉu neniom valoras la fakto, ke Spiritismo

konigis al ni tutan mondon, ke ĉi incis nin pri misteroj de l' transtomba vivo? Tiuj eltrovoj, se oni povas ilin tiel nomi, fakte iom kontraŭas kelkajn ricevatajn ideojn; sed, ĉu ĉiaj grandaj sciencaj eltrovoj ankaŭ ne modifis, eĉ eldetruis, la plej firme akceptitajn ideojn? kaj, ĉu nia memamo ne estis devigita kliniĉi antaŭ la evidenteco de l' faktoj? Tio sama ja okazos al Spiritismo, kiu baldaŭ ricevos la lokon, kiun ĉi rajtas, inter la homaj konoj.

La komunikoj kun la transtombaj estuloj havis kiel celon igi nin kompreni la estontan vivon, igi nin vidi ĉi tiun, incii nin pri la suferoj kaj ĉuoj, nin tiam atendantaj, laŭ niaj meritoj, kaj, ĉuste pro tio, alkonduki al *spiritualismo* homojn, kiuj vidas en ni nur materion, ian vivan maŝinon; tial ni pravis, dirante, ke Spiritismo nul-igis materialismon per faktoj. Eĉ se nur tiun rezultaton ĉi alportus, la socia ordo ĵuldus al ĉi dankon pro tio; sed ĉi faras pli ol tion: ĉi montras la neeviteblajn efikojn de malbono kaj do la neceson de bono. La nombro da homoj, kiujn Spiritismo kondukis al pli bonaj sentoj, kies malnoblajn inklinoj ĉi forigis kaj kiujn ĉi deturnis de malbono, estas pli granda, ol kiel oni pensas, kaj kreskas ĉiutage; tio okazas, ĉar por tiuj estonteco jam ne estas io nepreciza, ia nura espero, sed vera, kiun oni komprenas, kiun oni klarigas, kiam oni *vidas* kaj *aŭdas* la personojn, kiuj nin lasis, bedaŭri aŭ ĉoji pro tio, kion ili faris sur la Tero. Kiu ajn tion atestas, tiu ekmeditas pri ĉi kaj sentas la bezonon sin mem koni, juĉi kaj korekti.

IX

La kontraŭuloj de Spiritismo ne preterlasis kiel armilon kontraŭ ĉi la fakton, ke ekzistas kelkaj malakordoj de opinioj pri iuj punktoj de la doktrino. Ne estas mirige, ke, en la komenco de iu scienco, tiam, kiam la observoj estas ankoraŭ nekompletaj kaj ĉiu ĉin rigardas el sia propra vidpunkto, povis elkoviĉi reciproke kontraŭ-

aj sistemoj; sed, jam hodiaŭ, tri kvaronoj de tiuj sistemoj estas renversitaj æ pli profunda studado, komencante de tiu, kiu atribuis æiajn komunikaĵojn al la Spirito de malbono, kvazaŭ estus neeble al Dio venigi al la homoj bonajn Spiritojn: absurda doktrino, æar øi estas malkonfirmita de la faktoj, malpia, æar øi estas la neado de l' potenco kaj boneco de la Kreinto. La Spiritoj æiam diradis al ni, ke ni ne maltrankviliøu pro tiuj malakordoj kaj unueco iam nepre ekstaros: nu, unueco jam fariøis pri la plimulto de l' dubaj punktoj, kaj la malakordoj emas kun æiu tago forviŝigi.

Al la jena demando: Øis la unueco fariøos, sur kio la homo senpartia kaj sen kaŭta intereso povas sin bazi, por ellabori al si juøon pri tiu afero? jen la respondo de la Spiritoj:

“La plej pura lumo estas vualita de nenia nubo, la senmakula diamanto estas la plej valora; juøu do la Spiritojn laŭ la pureco de ties instruoj. Ne forgesu, ke el la Spiritoj kelkaj ankoraŭ ne seniøis je la ideoj de l' surtera vivo; sciu distingi ilin laŭ ilia parolo; juøu ilin laŭ la tuto de iliaj vortoj; vidu, æu iliaj ideoj sin logike interæenas, æu io ne signas en tiuj ideoj neklerecon, fieron aŭ malicemon; resume, vidu, æu iliaj vortoj æiam portas la stampon de saøo, kiu montras la veran superecon. Se via mondo estus neinklina al eraro, øi estus do perfekta; sed øi estas ankoraŭ malproksime de perfekteco; vi ankoraŭ lernas distingi erarojn je vero; la lecionoj de la sperto estas al vi necesaj, por lertigi vian juøokapablon kaj peli vin antaŭen. Unueco fariøos sur la kampo, kie bono neniam miksiøis kun malbono; sur tiu kampo la homoj kuniøos pro la potenco de la aferoj, æar ili konstatos, ke ne aliloke vero troviøas.

“Cetere, kion malhelpas iuj malakordoj, pli øuste pri la formo ol pri la esenco mem? Rimarku, ke la fundamentaj principoj estas æie la samaj kaj ke ili devas tenadi vin kune en komuna penso, nome la amo al Dio kaj la

farado de bono. Kiaj ajn estas do la supozata maniero de progresado aŭ la normalaj kondiĉoj de l' estonta ekzistado, la fina celo estas la sama: fari bonon; nu, ne ekzistas du manieroj ĉin fari."

Se, inter la adeptoj de Spiritismo, kelkaj malsame opinias pri iuj punktoj de la teorio, ĉiuj tamen akordas pri la fundamentaj punktoj; ekzistas do unueco, se oni esceptas tiujn homojn, ja tre malmultnombrajn, kiuj ankoraŭ ne akceptas la partoprenon de Spiritoj en la manifestiĝoj kaj kiuj atribuas ĉi tiujn aŭ al pure fizikaj kaŭzoj, kio kontraŭas la aksiomon: "Ĉia inteligenta efiko devas havi inteligentan kaŭzon"; aŭ al la reefiko de nia propra penso, kio estas malkonfirmata de la faktoj. La ceteraj punktoj estas akcesoraj kaj tute ne ĉancelas la fundamentojn de la doktrino. Povas do ekzisti skoloj, penantaj instrui pri la ankoraŭ diskutataj partoj de la scienco, sed ne devas ekzisti interbatalantaj sektoj; antagonismo ekzistus nur inter homoj, dezirantaj bonon, kaj homoj, kiuj farus aŭ volus malbonon: nu, neniu spiritisto sincera kaj profunde konvinkinta pri la grandaj moralaj maksimumoj, instruataj de la Spiritoj, povas deziri malbonon al sia proksimulo: pri tio ĉiuj akordas. Se iu opinio estas erara, pli aŭ malpli frue lumo ĉin superverŝos, kiam ĉi, sincere kaj sen antaŭjuĝo, serĉos lumon: dume, ĉiuj opinioj havas komunan ligilon, kiu devas ĉiujn tenadi en unu sola penso; ili ĉiuj celas la saman punkton, ne gravas la vojo, kiun ili paŝas, se nur tiu vojo ilin kondukos al tiu celo; neniu opinio sin trudu per materia aŭ morala perforto, kaj erarus nur tiu, kiu anatemus alian, ĉar ĉi ja agas sub la influo de malbonaj Spiritoj. La racio devas esti la ekstrema argumento, kaj la modero certigos la venkon pli bone ol la senbridaj kritikoj, venenitaj de envio kaj ĵaluzo. La bonaj Spiritoj predikas nur unuĉion kaj amon al la proksimulo, kaj neniam iu penso malica aŭ kontraŭa al la karitato povas flui el pura fonto. Ni aŭdu, pri ĉi tio, kaj por fini, la konsilojn de la Spirito Sankta Aŭgusteno:

“Jam dum tre longa tempo la homoj sin interbuæadis kaj sin reciproke anatemadis en la nomo de iu paca kaj kompatema Dio, kaj Dio estas ofendita de tia sakrilegio. Spiritismo estas la ligilo, kiu ilin iam kunigos, æar øi montros al ili, kie estas la vero kaj kie la eraro; sed ankoraý dum konga tempo ekzistos skribistoj kaj fariseoj, kiuj øin neos, same kiel ili forneis la Kriston. Æu vi volas do ekscii, kiaj Spiritoj havas influon sur la plurajn sektojn, kiuj dividas inter si la mondon? Juøu ilin laý iliaj faroj kaj principoj. La bonaj Spiritoj neniam instigis al malbono; ili neniam konsilis aý pravigis murdon aý perforton; ili iam ajn ekscitis nek la reciprokan malam-ojn de partioj, nek la soifon al riæeco kaj honoroj, nek la avidecon je la teraj havaøoj; nur la homoj bonaj, humanaj kaj bonvolaj por æiuj estas iliaj preferatoj, kaj ankaý la preferatoj de Jesuo, æar tiuj iras la vojon, kiun li montris, por veni al li.”

Sankta Aýgusteno.